

2023

TÜRKİYE

GENCLİK

ARAŞTIRMASI

Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı &
Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler

Nicel Araştırma

2023 Türkiye Gençlik Araştırması, Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı ve Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler Nicel Araştırması Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evliliklerin Sona Erdirilmesi Birleşmiş Milletler Ortak Programı kapsamında İsveç'in finansal desteğiyle yürütülmüştür.

Bu kitapta yer alan analiz ve yorumlardan Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün bu kitabı hazırlayan öğretim elemanları sorumludur. Bu içerik herhangi bir biçimde UNFPA Türkiye Ofisi'nin ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) görüşlerini yansıtmamaktadır.

Editör:

Mehmet Ali ERYURT

Yazarlar:

Mehmet Ali ERYURT, Faruk KESKİN, İsmet KOÇ, Melike SARAÇ,
Zehra YAYLA-ENFİYECİ (Yazarlar, soyada göre sıralanmıştır)

Katkıda Bulunanlar (UNFPA - Alfabetik sıra ile): Aysel Yüksel, Emine Kuzutürk Savaş, Gökhan Yıldırımka, Yıldız Yapar, Zeynep Başarankut Kan

Tarih: Aralık, 2024

© Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

Bu yayının tüm hakları Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne (HÜNEE) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'na (UNFPA) aittir. HÜNEE ve UNFPA'nın yazılı izni alınmadan kısmen veya tamamen kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kaynak göstermek şartıyla alıntı yapılabilir.

<https://hips.hacettepe.edu.tr/>

<https://turkiye.unfpa.org/tr>

YAYIN NO: NEE-HÜ.24.01

ISBN:

BASIM TARİHİ: ARALIK 2024

KAPAK VE SAYFA DÜZENİ:

BASIM:

2023
TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI

Gençlerde Cinsel Sağlık, Üreme Sağlığı & Çocuk Yaşta,
Erken ve Zorla Evlilikler

Nicel Araştırma

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

Editör:
Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT

Aralık, 2024
Ankara

İÇİNDEKİLER

Tablolar	2
Şekiller	11
Kısaltmalar Listesi	17
Önsöz	19
Sunuş	21
Yönetici özeti	23
Bölüm 1. Giriş	29
Bölüm 2. Araştırma Yöntemi	31
Bölüm 3. Hanehalkı Nüfusunun, Hanehalkının ve Yaşanılan Konutun Özellikleri	41
Bölüm 4. Türkiye’de Gençlerin Profili	59
Bölüm 5. Türkiye’de Gençlerin Yaşam Koşulları	75
Bölüm 6. Ergenlik Dönemine İlişkin Bilgi ve Tutumlar	87
Bölüm 7. Üreme Sağlığı Hakkında Bilgi ve Tutumlar	107
Bölüm 8. Gebeliği Önleyici Yöntem Bilgisi ve Kullanımı	129
Bölüm 9. Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar ve HIV/AIDS Bilgisi	149
Bölüm 10. Evlilik ve Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler (Çeze) Konusunda Bilgi ve Tutumlar	183
Bölüm 11. Gebelik, Doğurganlık ve Çocuklar	197
Bölüm 12. Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakkında Bilgi Kaynakları	203
Bölüm 13. Sonuçlar ve Politika Öncelikleri	211
Kaynaklar	219
Ekler	220
Ek-1 TGA-2023 Görev Dağılımı	221
Ek-2 Soru Kağıtları	223

TABLolar

Tablo 2.1. Örneklemdeki hanehalkı ve küme sayılarının tabakalara göre dağılımı	33
Tablo 2.2. Örneklemdeki illerin tabakalara göre dağılımı.....	38
Tablo 2.3. Yerleşim yerine göre TGA-2023 örneklemindeki hane halkları ve uygun gençlerin, hanehalkı ve genç görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları.....	39
Tablo 2.4. TGA-2023 saha çalışması ekiplerinin görev yaptıkları iller.....	40
Tablo 3.1. Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusunun yüzde dağılımı*	46
Tablo 3.2. Hanehalkı nüfusunun cinsiyet, yerleşim yeri ve bölge temelinde geniş yaş gruplarına göre yüzde dağılımı*	47
Tablo 3.3. Hanehalkı nüfusunun yaş ve cinsiyete göre eğitim durumu*	48
Tablo 3.4. Hanehalkı nüfusunun yerleşim yeri, bölge, hanehalkı refahı ve cinsiyete göre eğitim durumu*	49
Tablo 3.5. Gençlerin yaş ve cinsiyete göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NENİ).....	50
Tablo 3.6. 15-24 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NENİ)	51
Tablo 3.7. Hanehalkı erkek nüfusunun yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı*	52
Tablo 3.8. Hanehalkı kadın nüfusunun yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı*	53
Tablo 3.9. Yerleşim yerine göre hanehalkı büyüklüğü ve hanehalkındaki genç sayısının yüzde dağılımı ve ortalama hanehalkı büyüklüğü ve ortalama genç sayısı*	54
Tablo 3.10. Konut sahipliğinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı ve ortalama oda sayısı ve kalabalıklık indeksi.....	55
Tablo 3.11. Konut özelliklerinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı	56

Tablo 3.12. Yerleşim yeri ve bölgeye göre hanehalkı refahının yüzde dağılımı.....	57
Tablo 3.13. Hanelerin sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarının, çeşitli ulaşım araçlarının ve internet sahipliğinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı.....	57
Tablo 3.14. Hanelerin sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarının hanede genç olup olmadığına göre yüzde dağılımı.....	58
Tablo 4.1. Gençlerin sosyo-demografik özelliklerinin cinsiyete göre yüzde dağılımı ..	65
Tablo 4.2. Gençlerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim durumunun yüzde dağılımı	66
Tablo 4.3. Lise seviyesine ulaşan gençlerin okul bırakma nedenlerinin cinsiyete göre yüzde dağılımı	67
Tablo 4.4. Gençlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre son bir haftadaki çalışma durumlarının ve çalıştıkları sektörlerin yüzde dağılımı.....	68
Tablo 4.5. Çalışan gençlerin tam zamanlı-yarı zamanlı, ücretli-ücretsiz, sağlık sigortalı-sigortasız çalışma durumlarının ve sağlık hizmetlerinden yararlanma şeklinin cinsiyete göre yüzde dağılımı.....	69
Tablo 4.6. Çalışmayan gençlerin iş arama durumu, iş arama süresi ve iş bulması durumunda 2 hafta içinde işe başlama durumunun cinsiyete göre yüzde dağılımı.....	69
Tablo 4.7. Gençlerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NEİY).....	70
Tablo 4.8. Gençlerin cinsiyet, yaş yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı.....	71
Tablo 4.9. Gençlerin cinsiyet, yaş yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre 12 yaşına kadar yaşadığı yerleşim yerlerinin yüzde dağılımı	72
Tablo 4.10. Gençlerin değerlendirmesine göre haNENİN maddi durumunun yerleşim yerine göre yüzde dağılımı	73

TABLolar

Tablo 5.1. Okula devam etmeyen gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre devam ettikleri kurslar (Yüzde)	78
Tablo 5.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre sosyal medya kullanımı durumları (Yüzde).....	79
Tablo 5.3. Sosyal medya kullanan gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre en çok vakit geçirdikleri sosyal medya uygulaması (Yüzde).....	80
Tablo 5.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre genel sağlık algısı (Yüzde).....	81
Tablo 5.5. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre hayatlarından memnun olma durumları (Yüzde)	82
Tablo 5.6. Gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre kardeş sayıları (Yüzde).....	83
Tablo 5.7. Kardeşi olan gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre beraber yaşadıkları kardeş sayıları (Yüzde).....	84
Tablo 5.8. Gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre kendine ait odaya sahip olma durumları (Yüzde).....	85
Tablo 6.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)	98
Tablo 6.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)	99
Tablo 6.3. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bedenlerinin büyümesi ve gelişmesi sırasında belirli konularda endişelerinin olma durumu (Yüzde).....	100
Tablo 6.4. Genç erkeklerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bedenlerinin büyümesi ve gelişmesi sırasında belirli konularda endişelerinin olma durumu (Yüzde)	101
Tablo 6.5. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre ortalama menarş yaşı	102

Tablo 6.6. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine adet döngülerini takip etme durumları (Yüzde)	102
Tablo 6.7. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre adet döngüsü sırasında adet malzemelerini kullanma durumu (Yüzde)	103
Tablo 6.8. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre regl/adet yoksulluğu kapsamındaki sorulara cevapları (Yüzde)	104
Tablo 6.9. Genç kadınların adet döngüsü hakkında bilgi kaynakları (Yüzde).....	105
Tablo 7.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kadın üreme organlarının isimleri bilgisi (Yüzde)	117
Tablo 7.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bebeğin büyüdüğü organ bilgisi (Yüzde)	118
Tablo 7.3. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre erkek üreme organlarının isimleri bilgisi (Yüzde)	119
Tablo 7.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre meni içeriği bilgisi (Yüzde)	120
Tablo 7.5. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre tek cinsel ilişki ile gebe kalma olasılığı bilgisi (Yüzde)	121
Tablo 7.6. Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bazı araçlardan bilgi alma durumu (Yüzde)	122
Tablo 7.7. Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bir yakınıyla veya başka bir kişi ile konuşma durumu (Yüzde).....	123
Tablo 7.8. Gençlerin gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem temin etmek için sağlık kuruluşuna başvurma durumu (Yüzde).....	124
Tablo 7.9. Gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulması hakkındaki görüşler (Yüzde)	125
Tablo 7.10. Gençlerin genç erkeklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde).....	126

TABLolar

Tablo 7.11. Gençlerin genç kadınlarla ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde)	127
Tablo 7.12. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklere göre kadın ve erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı (Yüzde)	128
Tablo 8.1. Gençlerin cinsiyete göre gebeliği önleyici yöntemlerin isimleri bilgisi (Yüzde). 136	
Tablo 8.2. Gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri duyma durumları (Yüzde)	137
Tablo 8.3. Gençlerin cinsiyete göre gebeliği önleyici yöntemleri kullanma durumu (Yüzde)	138
Tablo 8.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre gebeliği önleyici yöntemleri kullanma durumları (Yüzde)	139
Tablo 8.5. Gençlerin halen kullandıkları gebeliği önleyici yöntem (Yüzde)	140
Tablo 8.6. Yöntem kullanmama nedeni (Yüzde)	141
Tablo 8.7. 12 ay içinde yöntem kullanma niyeti (Yüzde)	142
Tablo 8.8. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre acil gebeliği önleyici yöntem bilgileri (Yüzde)	143
Tablo 8.9. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre acil gebeliği önleyici yöntem kullanımı (Yüzde)	144
Tablo 8.10. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi (Yüzde)	145
Tablo 8.11. Gebe kalma olasılığı yüksek olan dönem bilgisine "Var" diyen gençlerin bu dönemin hangi dönem olduğuna dair verdiği cevapların dağılımı (Yüzde)	146
Tablo 8.12. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kondom yöntemini bilen gençler arasında kondom kullanımı hakkında bazı önermelere katılma durumları (Yüzde)	147
Tablo 9.1. Gençlerin CYBE duyma durumları (Yüzde)	163

Tablo 9.2 CYBE duyduğunu belirten gençlerin duydukları enfeksiyonların isimleri (Yüzde).....	164
Tablo 9.3 CYBE duyduğunu belirten gençlere göre erkeklerde görülen enfeksiyon belirtileri (Yüzde).....	165
Tablo 9.4 CYBE duyduğunu belirten gençlere göre kadınlarda görülen enfeksiyon belirtileri (Yüzde).....	166
Tablo 9.5 CYBE duyan ve belirtilerini bilen gençlerin bu sorun için başvurabileceği sağlık kuruluşu bilgisi (Yüzde).....	167
Tablo 9.6 CYBE duyduğunu belirten gençlerin tek bir cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilme durumu bilgileri (Yüzde).....	168
Tablo 9.7 CYBE duyduğunu belirten gençlerin CYBE'den korunma yolu bilgileri (Yüzde).....	169
Tablo 9.8 CYBE duyduğunu belirten gençlerin enfeksiyondan korunma ile ilgili görüşleri (Yüzde).....	170
Tablo 9.9 CYBE duyduğunu belirten gençlerin aşı ile korunulan bir CYBE bilme durumu (Yüzde).....	171
Tablo 9.10 CYBE duyduğunu belirten gençler arasında zamanında tedavi edilmeyen CYBE'lerin kalıcı bir sağlık sorununa yol açtığı bilgisi (Yüzde).....	172
Tablo 9.11 CYBE duyduğunu ve tedavi edilmediği durumlarda sağlık sorunlarına neden olacağını belirten gençlere göre zamanında tedavi edilmeyen CYBE'lerin yol açacağı sağlık sorunları (Yüzde).....	173
Tablo 9.12 CYBE duyduğunu belirten gençlerin bilgi kaynakları (Yüzde).....	174
Tablo 9.13 Gençlerin kendiliğinden veya hatırlatınca HIV/AIDS'i duyma durumları (Yüzde).....	175
Tablo 9.14 HIV/AIDS'i duyan gençlerin HIV ve AIDS'ten korunma yolları hakkındaki bilgileri (Yüzde).....	176

TABLolar

Tablo 9.15 HIV/AIDS'i duyan gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre sağlıklı görünen bir kişide HIV bulunabileceğini düşünmeleri (Yüzde).....	177
Tablo 9.16 HIV/AIDS'i duyan gençlerin HIV ve AIDS ile ilgili bilgi kaynakları (Yüzde)	178
Tablo 9.17 Gençlerin HPV aşısı olma durumları (Yüzde)	179
Tablo 9.18 HPV aşısı olmayan gençlerin ücretsiz olması durumunda HPV aşısı olmayı isteme durumları (Yüzde).....	180
Tablo 10.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kadın ve erkekler için belirttikleri ideal evlilik yaşı ve en erken evlilik yaşı (Ortalama)	193
Tablo 10.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine 18 yaşından önce evliliklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde)	194
Tablo 10.3. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre evliliklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde)	195
Tablo 10.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre evliliklerle ilgili bazı hukuk kurallarını duyma durumu (Yüzde).....	196
Tablo 11.1. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre canlı doğumu olma durumu (Yüzde)	199
Tablo 11.2. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre canlı doğumla sonuçlanmayan gebelikleri (Yüzde).....	200
Tablo 11.3. Yaşa göre belirtilen tam yaşlarda ilk doğumlarını yapmış 15-24 yaş grubundaki kadınların yüzdesi ve ortalama anne olma yaşı.....	201
Tablo 12.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre herhangi bir kaynaktan cinsellik ile ilgili konularda bilgi alma (Yüzde).....	205
Tablo 12.2. Gençlerin cinsellik ile ilgili konularda bilgi aldıkları kaynaklar (Yüzde).....	206
Tablo 12.3. Gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgi almak istedikleri kaynaklar (Yüzde).....	207

Tablo 12.4. Gençlerin internette/sosyal medyada üreme sağlığı, cinsel sağlık, şiddet konularıyla ilgili içerik ile karşılaşması (Yüzde).....208

Tablo 12.5. Gençlerin internet ve sosyal medyada yer alan bazı platformları üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında güvenilir bulup bulmadığı (Yüzde).....209

Şekil 1.1. Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1935-2080	29
Şekil 2.1. TGA-2023 örneklemindeki kümelerin yerleşim yerine göre dağılımı	33
Şekil 3.1. Hanehalkı nüfusunun geniş yaş gruplarına göre yüzde dağılımı, TGA-2023* ve ADNKS-2023	41
Şekil 3.2. Hanehalkı nüfusunun yaş piramidi, TGA-2023* ve ADNKS-2023.....	42
Şekil 3.3. Cinsiyet ve yaşa göre 6-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusunun okullaşma oranları*	43
Şekil 3.4. Cinsiyet ve yaşa göre hanehalkı nüfusunun ücretli bir işte çalışma yüzdesi*	43
Şekil 3.5. 15-24 yaş grubundaki gençlerin eğitim ve çalışma durumu* (NENİ)	44
Şekil 3.6. Hanehalkı nüfusunun yaş ve cinsiyete göre evlenme oranları*	44
Şekil 4.1. Gençlerin eğitim durumunun yüzde dağılımının cinsiyete göre değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023.....	60
Şekil 4.2. Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençler (NEİY) göstergesinin kavramsal şeması	62
Şekil 4.3. Gençlerin medeni durumunun yüzde dağılımının cinsiyete göre değişimi TGA-2007 ve TGA-2023.....	63
Şekil 4.4. Gençlerin ebeveynlerinin hayatta olma durumu ve ebeveynleri ile yaşama durumu (Yüzde)	63
Şekil 4.5. Gençlerin ebeveynlerinin eğitim durumu (Yüzde)	64
Şekil 5.1. Gençlerin genel sağlık algısının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	76
Şekil 6.1. Yaş grubuna göre gençlerin kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)	88
Şekil 6.2. Gençlerin kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin değişimi (Yüzde), TGA-2007 ve TGA-2023.....	89

ŞEKİLLER

Şekil 6.3. Yaş grubuna göre gençlerin erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde).....	90
Şekil 6.4. Gençlerin erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin değişimi (Yüzde), TGA-2007 ve TGA-2023	91
Şekil 6.5. Cinsiyete göre ergenlik döneminde yaşanan değişimler nedeniyle yaşadıkları endişeleri herhangi biri ile paylaşma durumu (Yüzde).....	92
Şekil 6.6. Cinsiyete göre ergenlik döneminde yaşadıkları endişelerden herhangi birini kim ile paylaştıkları (Yüzde)	93
Şekil 6.7. Gençlerin endişelerinden dolayı sağlık kuruluşuna başvurma durumu (Yüzde).....	93
Şekil 6.8. Gençlerin endişelerinden dolayı hangi sağlık kuruluşuna başvurdukları (Yüzde).....	94
Şekil 6.9. Genç kadınların ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe duyma durumu (Yüzde)	95
Şekil 6.10. Genç erkeklerin ilk ıslak rüya görme yaşı (Yüzde)	96
Şekil 6.11. Genç erkeklerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre ortalama ilk ıslak rüya görme yaşı.....	96
Şekil 6.12. Genç erkeklerin ıslak rüya hakkında bilgi kaynakları (Yüzde)	107
Şekil 7.1. Gençlerin kadın üreme organlarının isimleri bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	108
Şekil 7.2. Gençlerin yaş gruplarına göre bebeğin büyüdüğü organ bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	109
Şekil 7.3. Gençlerin bebeğin büyüdüğü organ bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	109
Şekil 7.4. Gençlerin erkek üreme organlarının isimleri bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	110

Şekil 7.5. Gençlerin meni içeriği bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	110
Şekil 7.6. Gençler arasında kadının tek cinsel ilişki ile gebe kalma olasılığı bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	111
Şekil 7.7. Gençlerin cinsiyetine ve yaş gruplarına göre üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bir yakınıyla veya başka bir kişi ile konuşma durumu (Yüzde).....	112
Şekil 7.8. Gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulması hakkındaki görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	113
Şekil 7.9. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkeklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	114
Şekil 7.10. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı (Ortalama).....	115
Şekil 7.11. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	116
Şekil 8.1. Gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri duyma durumları (Yüzde)	130
Şekil 8.2. Sosyo-demografik özelliklere gebeliği önleyici yöntem kullanımı (Yüzde)...	131
Şekil 8.3. En az bir yöntem kullanmış olan gençlerin kullandıkları gebeliği önleyici yöntemler (Yüzde).....	132
Şekil 8.4. Yöntem kullanma kararı veren kişi (Yüzde)	132
Şekil 8.5. Cinsel ilişkisi olmuş ancak hiç yöntem kullanmamış gençlerde yöntem kullanmama nedeni (Yüzde).....	133
Şekil 8.6. Yöntem kullanmama kararını veren kişi (Yüzde)	133
Şekil 8.7. Gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem bilme oranındaki değişim, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)	134

ŞEKİLLER

- Şekil 8.8. En az bir yöntem kullanan gençlerde kendisinin ya da partnerinin/eşinin acil gebeliği önleyici yöntem kullandığını söyleyen gençlerin yüzde dağılımı..... 134
- Şekil 8.9. Gençlerin gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)..... 135
- Şekil 8.10. Gençlerin gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)..... 135
- Şekil 9.1 Gençlerin CYBE duyma durumlarının yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023..... 150
- Şekil 9.2 Gençlerin duydukları CYBE isimlerinin yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 151
- Şekil 9.3 CYBE duyduğunu söyleyen gençlerde erkekler için CYBE belirtilerinin değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)..... 152
- Şekil 9.4 CYBE duyduğunu söyleyen gençlerde kadınlar için CYBE belirtilerinin değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)153
- Şekil 9.5 CYBE duyan ve belirtilerini bilen gençlerin bu sorun için başvurulabilecek bazı sağlık kuruluşu yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023..... 154
- Şekil 9.6 CYBE duyduğunu belirten gençlerin tek bir cinsel ilişki ile CYBE bulaşma bilgisi değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde) 155
- Şekil 9.7 CYBE duyduğunu belirten gençlerin CYBE'den korunma yolu bilgileri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)..... 155
- Şekil 9.8 Genç erkeklerin CYBE'den korunma ile ilgili görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde) 156
- Şekil 9.9 Genç kadınların CYBE'den korunma ile ilgili görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde) 156
- Şekil 9.10 CYBE duyan ve aşı ile korunulabileceğini belirten gençlerin aşı ile korunabilen CYBE'ların isimleri konusundaki bilgileri (Yüzde).....157

Şekil 9.11 HIV/AIDS'i duyan gençlerin korunma yolları konusundaki görüşleri (Yüzde)....	159
Şekil 9.12 HIV/AIDS'i duyan gençlerin sağlıklı görünen bir kişide HIV bulunabileceğini düşünmeleri (Yüzde)	160
Şekil 9.13 HIV/AIDS'i duyan gençlerin çevrelerinde HIV taşıdığını öğrendiği birisiyle iletişimde rahatsızlık duyacağı durumlar (Yüzde)	161
Şekil 10.1. Cinsiyete göre gençlerin medeni durumları (Yüzde).....	183
Şekil 10.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre hiç evlenmeyenlerin oranı (Yüzde).....	184
Şekil 10.3. Evliliğin kuruluşuna dair özellikler (Yüzde).....	184
Şekil 10.4. Gençlerde ilk evlenme yaşı (Yüzde)	185
Şekil 10.5. Ortalama ilk evlenme yaşı	185
Şekil 10.6. Gençlerde 18 yaşından önce ve sonra evlenme durumu (Yüzde).....	185
Şekil 10.7. Birlikte yaşamaya başlandığında ilk eşin ortalama yaşı	185
Şekil 10.8. İlk evlilikte kadınlarla eşleri arasındaki yaş farkı (Yüzde).....	186
Şekil 10.9. Evli olmayan gençlerin evlenmek üzere herhangi bir hazırlığının veya planının olma durumu (Yüzde)	186
Şekil 10.10. Evli olmayan gençlerin evlenmeyi planladıkları kişi ile evlilik kararının alınma biçimi (Yüzde)	186
Şekil 10.11. Gençlerin aileleri tarafından çocuk yaşta veya zorla evlendirilebilme durumları (Yüzde).....	187
Şekil 10.12. Cinsiyete ve yaş grubuna göre kadınlar ve erkekler için ideal evlilik yaşı (Ortalama).....	187
Şekil 10.13. Yerleşim yeri, bölge, öğrenim durumu ve hanehalkı refah düzeyine göre kadınlar ve erkekler için ideal evlilik yaşı (Ortalama).....	189

ŞEKİLLER

Şekil 10.14. Cinsiyete ve yaş grubuna göre kadınlar ve erkekler için en erken evlilik yaşı (Ortalama)	189
Şekil 10.15. Yerleşim yeri, bölge, öğrenim durumu ve hanehalkı refah düzeyine göre kadınlar ve erkekler için en erken evlilik yaşı (Ortalama)	189
Şekil 10.16. Cinsiyete göre ortalama ideal evlilik yaşında yaşanan değişim (TGA-2007-TGA-2023).....	190
Şekil 10.17. Cinsiyete göre 18 yaşından önce evliliklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde)	190
Şekil 10.18. Cinsiyete göre evliliklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde).....	191
Şekil 10.19. Cinsiyete göre evliliklerle ilgili bazı hukuk kurallarını duyma durumu (Yüzde).....	192
Şekil 11.1. Halen evli genç kadınlar arasında canlı doğum ve isteyerek düşük oranları, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde).....	198

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome (Kazanılmış Bağışıklık Yetmezliği Sendromu)
CsPro	Census and Survey Processing System (Sayım ve Araştırma Veri İşleme Sistemi)
CSÜS	Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı
CYBE	Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar
CAPI	Computer Assisted Personal Interviewing (Bilgisayar Destekli Bireysel Görüşme)
ÇEZE	Çocuk Yaşta, Erken ve Zorla Evlilikler
HIV	Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)
HÜNEE	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü)
NEİY	Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede
NENİ	Ne Eğitimde Ne İstihdamda
SPSS	Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Yazılımı)
TGA	Türkiye Gençlik Araştırması
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UAVT	Ulusal Adres Veri Tabanı
UNFPA	United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
WHO/DSÖ	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

ÖNSÖZ

UNFPA, demografi, sağlık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve koruma alanlarında politika tasarımı ve hizmet sunumu konusunda 50 yılı aşkın bir süredir Türkiye Hükümeti ile işbirliği yapmaktadır ve tüm çalışmalarını veri ve araştırmalara dayandırmaktadır. Her gebeliğin istenilen gebelik olduğu, her doğumun güvenli bir ortamda gerçekleştiği ve her gencin potansiyelini gerçekleştirdiği bir dünya ulaşmayı hedeflediğimiz için gençler UNFPA için her alanda öncelikli bir gruptur.

Türkiye'nin 12. Kalkınma Planı'nda (2024-2028) şu ifadeler yer almaktadır: "Gençlerin güçlü yaşam becerilerine, eğitim ve istihdam imkanlarına, insani ve milli değerlere sahip olarak yetişmelerinin, iktisadi ve sosyal hayat ile karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarının sağlanması temel amaçtır". Bu doğrultuda, UNFPA olarak Türkiye'deki her gencin sağlıklı ve tatminkar bir yaşam sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu araç ve kaynaklara sahip olmasını sağlamaya kararlıyız. Bu vizyonu gerçekleştirme yolunda önemli bir adım olan bu araştırmanın, Türkiye'deki gençler için daha parlak bir geleceğe katkıda bulunacak program, politika ve uygulamaların şekillendirilmesinde değerli bir kaynak olacağını umuyorum. Ülkenin geleceğinin şekillenmesinde çok önemli bir rol oynayan Türkiye'nin gençleri üzerine yapılan bu son araştırmayı sunmaktan onur duyuyorum.

Türkiye demografik geçişini neredeyse tamamlamak üzere ve projeksiyonlar Türkiye'deki demografik fırsat penceresinin 2040 yılına kadar devam edeceğini göstermektedir. Başta eğitim, sağlık ve istihdam alanında olmak üzere, zamanında, kanıta dayalı, odaklı politikalar ve müdahaleler, demografik fırsat penceresini gerçekleştirme imkanlarını en üst düzeye çıkarabilir.

Günümüz gençliğinin karşı karşıya olduğu sorunlar eğitim, istihdam, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kaliteli sağlık hizmetlerine erişim gibi konulardan, ruh sağlığı ve refahı, 21. yüzyıl becerileri, çevrimiçi ve dijital alanlarda güvenlik gibi yeni ortaya çıkan konulara kadar uzanmaktadır. 2023 Türkiye Gençlik Araştırması, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, bilgi kaynakları, karşılanmamış bilgi ve danışmanlık ihtiyacı, çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler de dâhil olmak üzere gençlerin sağlık ve koruma alanındaki bilgi ve tutumlarının kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Veriler gençlerin profilini ve yaşam koşullarını da ortaya koymaktadır.

Gençler, üreme sağlığı eğitimi ve hizmetlerinin kişisel ve sosyal gelişimlerini ve yaşam kalitelerini önemli ölçüde etkileyebileceği hayatlarının kritik bir aşamasındadır. Yaklaşık 13 milyon gencin yaşadığı Türkiye'de, gençleri kendi 'bedenleri', 'yaşamları' ve 'dünyaları' hakkında doğru ve kapsamlı bilgilerle güçlendirecek politika ve uygulamalara yatırım yapmamız önemlidir.

Bu araştırma, aynı zamanda gençlerin çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler konusundaki tutumlarını ortaya koymakta ve hem karşılaştıkları engellere hem de halihazırda mevcut olan destek sistemlerine ışık tutmaktadır. Araştırma, gençler için tam olarak bilgilendirildikleri, yeterince desteklendikleri ve hayatları hakkında karar verme yetkisine sahip oldukları destekleyici bir ortam ve sistemleri nasıl oluşturabileceğimize dair değerli bilgiler sunmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne, özellikle araştırma koordinatörleri Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt ve Doç. Dr. İlknur Yüksel-Kaptanoğlu'na, araştırmaya katılan gençlere, UNFPA Türkiye Ofisi'ne ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'na (SIDA) teşekkür ederim. Bu işbirliği ve ortaklık, Türkiye'deki gençlerin refahına yönelik sonuçları hızlandırmak için yatırımları şekillendirebilecek değerli kanıtlar üretmiştir.

Mariam A. Khan,
Türkiye Temsilcisi, Azerbaycan ve
Gürcistan Ülke Direktörü. UNFPA
Aralık 2024

SUNUŞ

2023 Türkiye Gençlik Araştırması başlığı ile gerçekleştirilen bu araştırmada kişilerin biyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan hızla geliştiği ve değiştiği bir süreç olan gençlik dönemi ele alınmakta ve Türkiye’de yaşayan 15-24 yaş grubundaki gençlerin cinsel sağlık, üreme sağlığı ve çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler (ÇEZE) konusundaki görüşlerini almanın yanında bu alanlardaki uygulamaların ve ihtiyaçların da ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın nicel ve nitel araştırmalardan gelen sonuçları, zaman içinde giderek artan eğitim seviyelerine karşın Türkiye’de yaşayan gençlerin cinsel sağlık, üreme sağlığı ve ÇEZE konusunda önemli bir bilgi eksikliği içinde olduklarına işaret etmektedir. Araştırmanın sonuçları, gençlerin bu bilgi eksikliğini yoğun bir şekilde kullandıkları Twiter, Instagram, Facebook vb. sosyal medya mecralarından elde ettiklerini göstermektedir. Sosyal medya mecraları yanında, gençlerin diğer bilgi kaynakları arasında arkadaşlar ve aile üyeleri ön plana çıkmaktadır. Bu konudaki bilgilerini hatalı bilgiler içeren sosyal medyadan, arkadaşlarından ya da aile üyelerinden alan gençler cinsel sağlık, üreme sağlığı ve ÇEZE konularındaki doğru bilgilere konunun uzmanları aracılığı ile ulaşmayı tercih edeceklerini de ifade etmişlerdir. Gençlerin bu konularda doğru bilgi ve uygulamalara ulaşmalarını sağlamak için çok kademeli ve çok aktörlü holistik bir bakış açısının ve bunlarla tutarlı politika ve stratejilerin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi’nin finansal desteği ile gerçekleştirilen bu araştırmanın yapılmasında emekleri nedeniyle Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi’nin değerli uzmanları Dr. Gökhan Yıldırımkaya, Aysel Yüksel ve Emine Kuzutürk ile diğer uzmanlarına, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye temsilcisi Dr. Mariam Khan nezdinde içtenlikle teşekkür ederim.

Bu çalışmanın büyük bir özveriyle gerçekleştirilmesinde katkısı olan ve çalışmada proje koordinatörü olarak yer alan Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt ile projede nitel araştırma koordinatörü olarak görev alan Doç. Dr. İlknur Yüksel-Kaptanoğlu’na şükranlarımı sunuyorum. Nicel araştırmanın soru kağıdı ve örnekleme tasarımı ile CAPI hazırlama ve saha sürecine katkıları olan değerli öğretim üyesi arkadaşlarıma; nitel araştırmanın tüm süreçlerinde görev alan değerli öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma tüm katkıları için teşekkür ederim.

Prof. Dr. İsmet Koç
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Amaç: Bu çalışma, gençlerin ve ergenlerin sağlık ve gelişimleriyle ilgili, özellikle cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile çocuk evlilikler bağlamında, bilgi kaynaklarını, bilgi düzeylerini ve bilgi ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki gençlerin çocukluktan ergenliğin sonuna kadar karşılanmamış bilgi ve danışmanlık ihtiyaçlarını belirlemeyi ve zaman içindeki değişiklikleri analiz etmek için UNFPA'nın bir önceki gençlik araştırması (2007) ile karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bulgular, bu alandaki faaliyetleri ve girişimleri destekleyecek, teknik ve politika savunuculuğu için veri sağlayacak ve gençlerin gerekli bilgiye erişimini artıran politikaların geliştirilmesi ve etkili bir şekilde uygulanması konusunda bilgi verecektir.

Metodoloji: 15-24 yaş grubundaki genç nüfusu Türkiye geneli ve TÜİK'in yerleşim yeri sınıflaması (yoğun kent, orta yoğun kent ve kırsal) temelinde tanımlanan 3 tabaka için temsil edecek bir örneklem tasarımı kullanılmıştır. Veriler, yüz yüze görüşmeler yoluyla nicel bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Saha çalışması 67 ilde gerçekleştirilmiş ve 2.712 hanede tamamlanan başarılı görüşmelerle %65'lik bir yanıt oranı elde edilmiştir. Anket tasarımı, 2007 Türkiye Gençlik Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması (TGA-2007), Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları ve diğer hanehalkı araştırmalarından unsurlar içermektedir. 2023 Türkiye Gençlik Araştırması Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması nicel bileşeninde (TGA-2023) iki anket kullanılmıştır: Tüm hanehalkı üyelerini ve görüşmeden önceki gece hanede kalan ziyaretçileri kapsayan Hanehalkı Anketi ve özellikle hanede listelenen 15-24 yaş arası bireylere yönelik Gençlik Anketi. TGA-2007'den farklı olarak, TGA-2023 anketlerinde çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklere ilişkin bilgi ve tutumlara yönelik sorular da yer almış ve çalışmanın kapsamı genişletilmiştir.

Bulgular:

A. Gençlerin profili ve yaşam koşulları

- Üniversite öğrencisi veya mezunu olan gençlerin oranı, Türkiye Gençlik Araştırması 2023 (TGA-2023) ile Türkiye Gençlik Araştırması 2007 (TGA-2007) karşılaştırıldığında, genç erkekler için %2'den %22'ye ve genç kadınlar için %4'ten %24'e yükselerek önemli ölçüde artmıştır. Lise düzeyinde, gençlerin %39'u eğitimlerine devam etmek istemedikleri için okulu bırakmıştır. Bu aşamada okulu bırakan gençlerin %31'i ailelerinin maddi durumunun kötü olması veya çalışma ihtiyacı nedeniyle okulu bırakmak zorunda kaldıklarını belirtmiştir.
- Gençlerin %42'si anketin yapıldığı dönemde çalıştıklarını bildirmiştir. Çalışan gençlerin neredeyse tamamı (%98) ücretli bir işte çalışıyor olsa da sadece %46'sının sosyal güvencesi bulunmaktadır. TGA-2023 sonuçları, 15-24 yaş grubundaki gençlerin %20'sinin ne eğitimde ne istihdamda ne de öğretimde (NEİY) olduğunu göstermektedir. NEİY oranı genç kadınlar arasında %29, genç erkekler arasında ise %10'dur. Yani genç kadınlar için bu oran 3 kat daha fazladır. Ayrıca, gençlerin %23'ü (E:34, K:11) hem eğitimde hem de istihdamda yer almaktadır.
- Gençlerin %70'i yoğun kentsel alanlarda, %15'i kırsal alanlarda, %17'si en düşük refah düzeyine sahip hanelerde, %43'ü ise yüksek ve en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşamaktadır.
- Gençlerin %92'si sosyal medya kullanmaktadır. Gençler arasında en popüler sosyal medya platformu %88 (E:95, K:79) ile Instagram'dır. İkinci en çok kullanılan platform 15-19 yaş grubu için TikTok ve 20-24 yaş grubu için Twitter'dir. Genç erkeklerin sadece %2'si herhangi bir sosyal medya kullanmazken, bu oran genç kadınlarda %14'tür.
- Genç erkeklerin %25'i kendi sağlık durumlarını "çok iyi", %50'si ise "iyi" olarak tanımlamaktadır. Bu sonuçlar kadınlar için sırasıyla %13 ve %50'dir.
- Gençlerin %44'ünün (E:42, K:45) evde kendilerine ait bir odası bulunmamaktadır.

B. Ergenlik dönemi hakkında bilgi ve tutumlar

- Bulgular, gençlerin kadın ve erkeklerde ergenlik döneminde meydana gelen fiziksel, psikolojik ve cinsel değişimlere ilişkin bilgi düzeylerinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Gençlerin %16'sı (E:26, K:4) kadınlardaki ergenlik dönemi değişikliklerini bilmediğini belirtirken, %10'u (E:11, K:9) erkeklerdeki değişiklikleri bilmediğini belirtmiştir. Bu rakamlar 2007 yılında genç kadınlar için %14, erkekler için ise %18 idi. Düşük bilgi düzeyi özellikle 15-19 yaş grubunda, kırsal kesimde yaşayanlarda, daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlarda ve en yoksul hanelerde yaşayanlarda görülmektedir. Temel ergenlik dönemi değişikliklerine ilişkin bilgi düzeyi bile oldukça düşüktür ve 2007'dekinden daha azdır.
- Genç kadınların %63'ü ve genç erkeklerin %47'si ergenlik döneminde yaşadıkları değişikliklerle ilgili endişelerini bir başkasıyla paylaşmaktadır. Genç kadınların (%59) ve erkeklerin (%46) kaygılarını en çok anneleriyle paylaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda, bu kaygılarla ilgili olarak bir sağlık kuruluşuna başvuran genç kadınların oranı (%29), genç erkeklerin oranından (%18) oldukça yüksektir.
- Bulgular, genç kadınların %77'sinin menstrüal döngüsünü takip ettiğini ve kadınların %97'sinin menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığını göstermektedir. Bununla birlikte, genç kadınların %12'sinin menstrüal malzemelerinin yetersiz olduğunu, %17'sinin ise bu malzemelerin bitmesi halinde daha fazlasını temin etme kaygısı taşıdığını belirttiği görülmektedir. Bu da Türkiye'deki genç kadınların yaklaşık %17'sinin regl yoksulluğu içinde olduğunu göstermektedir.
- Genç kadınların %37'si menstruasyon hakkında daha önce kimseyle konuşmadıklarını belirtmiştir. Genç kadınların %36'sı anneleriyle; %12'si diğer kadın akrabalarıyla ve %12'si kız kardeşleriyle konuşmuştur. TGA-2007-TGA-2023 döneminde sağlık personeli ile konuşan genç kadınların oranının %4'ten %2'ye düşmesi dikkat çekicidir.

C. Üreme sağlığı hakkında bilgi ve tutumlar

- Kadın üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranı ile erkek üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranı aynıdır (toplamda %20). Erkeklerin %23'ü ve kadınların %17'si kadın organlarını, erkeklerin %15'i ve kadınların %26'sı erkek organlarını bilmemektedir. Kentsel alanlarda ve Batı bölgelerinde ikamet eden gençlerin kadın ve erkek üreme organlarına ilişkin bilgi düzeyi kırsal alanlarda ve Doğu'da ikamet eden gençlerden daha yüksektir. Kadın ve erkek üreme organlarını hiç bilmeyen gençlerin oranı eğitim seviyesi arttıkça önemli ölçüde azalmaktadır.
- Gençlerin % 68'i (E:72, K:64) tek bir cinsel ilişkiden gebe kalılabileceğini kabul etmektedir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde, tek bir cinsel ilişki ile gebeliğin mümkün olduğunu beyan eden gençlerin oranında bir düşüş (%74'ten %68'e) gerçekleşmiştir.
- Gençlerin %64'ünün üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili bilgilere internet üzerinden ulaştığı görülmektedir.
- Gençlerin sadece %19'u (E:15, K:23) üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması hakkında bir yakını veya başka bir kişi ile konuşmuştur. Hem genç kadınlar hem de erkekler bu konuları çoğunlukla akranlarıyla konuşmaktadır.
- TGA-2023 sonuçları, gençlerin sadece %3'ünün gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici bir yöntem almak için bir sağlık kuruluşuna başvurduğunu göstermektedir.
- Bilgi ve hizmet talebi yüksektir. Gençlerin %73'ü (E:78, K:69) evli olmayan bireyler için gebeliği önleyici yöntemlerin ve (E:71, K:74) isteyerek düşük hizmetlerinin sağlanmasını/uygulanmasını önermektedir. Evli olmayan bireylere gebelik ve doğum hizmetlerinin sağlanmasını onaylayan gençlerin oranı TGA-2007-TGA-2023 döneminde %76'dan %81'e yükselmiştir.
- Bulgular, gençlerin %92'sinin genç erkeklerin ve %94'ünün genç kadınların partnerlerinin cinsel isteklerine "hayır" diyebilecekleri konusunda ciddi anlamda bir fikir birliği içinde olduğunu göstermektedir. 2007'den bu yana, genç kadınların partnerlerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceği ifadesine katılan gençlerin oranı %86'dan %94'e yükselmiştir.

- “Genç kadınlar kendi cinsellikleri hakkında karar verebilir” ifadesine katılan gençlerin oranı 2007-2023 döneminde %73’ten %85’e yükselmiştir.
- TGA 2007- TGA-2023 döneminde, erkekler ve kadınlar için ilk cinsel deneyim yaşının 18-24 ve 25 yaş ve üzerinde olabileceğini belirten gençlerin oranında kayda değer bir artış görülmektedir.
- İlk doğumunu 18 yaşından önce yapan genç kadınların oranı %6 iken, ilk doğumunu 20 yaşından önce yapanların oranı %19’dur. TGA-2023 sonuçları, genç kadınlar için ortalama annelik yaşının 20,2 olduğunu göstermektedir.

D. Kontraseptif yöntem bilgisi ve kullanımı

- Gençlerin modern gebeliği önleyici yöntemlere yüksek düzeyde aşına oldukları görülmekle beraber, TGA-2007-TGA-2023 döneminde bu oran %99’dan %95’e düşmüştür. Bu oran kadınlar da (%97) erkeklere göre (%92) daha yüksektir. Geleneksel gebeliği önleyici yöntemler hakkındaki bilgi düzeyi (%66), modern gebeliği önleyici yöntemler hakkındaki bilgi düzeyinden (%95) önemli ölçüde daha düşüktür. Erkekler arasında bilinen en yaygın yöntemler kondom (%91) ve geri çekme (%66); kadınlar arasında ise hap (%92), kondom (%84) ve RİA’dır (%69).
- Acil korunma hapları hakkındaki bilgi düzeyi 2007-2023 döneminde hem genç erkekler (%31’den %59’a) hem de genç kadınlar (%23’ten %68’e) arasında önemli ölçüde artmıştır.
- Gençlerin %21’i herhangi bir yöntem; %18’i modern bir yöntem; %16’sı geleneksel bir yöntem kullanmıştır. Bir yöntem kullanma oranı erkeklerde %27, kadınlarda ise %16’dır. Hiç yöntem kullanmamış veya şu anda yöntem kullanmayan gençlerin yöntem kullanmama nedeni %75’inin hiç cinsel ilişkiye girmemiş olması, %13’ünün ise araştırma sırasında aktif bir cinsel ilişkileri olmamasıdır. Gebe kalma olasılığının en yüksek olduğu dönemi doğru bilen gençlerin oranı TGA-2007-TGA-2023 döneminde %29’dan %20’ye düşmüştür.

E. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar(CYBE) ve HIV/AIDS bilgileri

- TGA-2007 ve TGA-2023 arasında, CYBE’leri bilmeyenlerin oranı %6’dan %30’a (E:33, K:26) yükselmiştir; mantar ve HPV hariç tüm CYBE’lere ilişkin bilgi sahibi olma oranında bir düşüş gözlenmektedir.
- CYBE’lerden haberdar olduğunu belirten katılımcıların yarısından fazlası, CYBE’den muzdarip bir erkek (%52) veya bir kadın (%53) için enfeksiyon belirtileri bilmediklerini belirtmiştir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde CYBE belirtilerini sayabilme oranı kadınlarda %28’den %48’e, erkeklerde ise %35’ten %47’ye yükselmiştir.
- Gençlerin %85’i CYBE’lere karşı önleyici tedbirleri belirtebilmiş; %10’u ise CYBE önleme yöntemleri konusunda farkındalık eksikliği olduğunu beyan etmiştir. Bu açıdan genç erkekler ve genç kadınlar arasında önemli bir fark yoktur. TGA-2007 ile TGA-2023 karşılaştırıldığında, CYBE’lerden korunma yöntemlerine ilişkin olarak, genç erkeklerin cevaplarında kondom kullanımı %75’ten %87’ye yükselirken, güvenilir tek bir cinsel partnere sahip olma oranı düşmüştür (%21’den %9,4’e). Benzer şekilde, kadınların cevaplarında da kondom kullanımı %39’dan %51’e yükselirken, cinsel ilişkiye girmeme ve güvenilir tek bir cinsel partnere sahip olma cevaplarında düşüş görülmektedir.
- TGA-2007 ile karşılaştırıldığında, aşı ile önlenilecek CYBE’lere ilişkin bilgi düzeyinin kadınlar arasında %15’ten %23’e yükseldiği, erkekler arasında ise %13’ten %3’e düştüğü görülmektedir. CYBE’lerden aşı ile korunulabileceğini söyleyenlerin %18’i bu kapsamda Hepatit B, %43’ü ise HPV ‘yi belirtmiştir. TGA-2007’de Hepatit B için bu oranın %55 olması, Hepatit B’nin aşı ile önlenilebileceğine dair bilgi düzeyinde bir düşüş olduğunu göstermektedir. HIV/AIDS’in aşı ile önlenilebileceğini düşünen gençlerin oranı 2007 yılında %31 iken 2023 yılında %48’e yükselmiştir.
- İnsanların yaklaşık %60’ı CYBE’ler hakkında sosyal/yeni medya aracılığıyla bilgi edinmiştir. Gençlerin çoğunluğu (%66) HIV/AIDS hakkında sosyal/yeni medya aracılığıyla bilgi almaktadır. Sağlık personelinin bilgi edinme genç kadınlar arasında (%5) genç erkeklere (%1) kıyasla daha yaygındır.
- TGA-2023 sırasında katılımcıların sadece %30’u HIV/AIDS’i herhangi bir hatırlatma olmaksızın CYBE’ler arasında saymıştır. TGA-2007’de bu oran %80 idi.
- Genç erkeklerin %47’si ve genç kadınların %62’si HIV/AIDS hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmiştir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde HIV/AIDS’ten korunmak için kondom kullanılması gerektiğini düşünenlerin

oranı %47'den %61'e yükselirken, güvenilir tek bir cinsel partnerle cinsel ilişkiye girdiğini beyan edenlerin oranı %29'dan %19'a düşmüştür. HIV/AIDS'e karşı herhangi bir korunma yöntemi bilmediğini beyan edenlerin oranı ise bu dönemde %8'den %18'e yükselmiştir.

- TGA-2007-TGA-2023 döneminde sağlıklı bir insanın HIV taşıyabileceğini belirten gençlerin oranının özellikle genç kadınlar arasında arttığı görülmektedir (%77'den %89'a).
- TGA-2007 sonuçları ile karşılaştırıldığında, HIV/AIDS hastaları ile aynı odada bulunmaktan (%58'den %3'e) ve sarılmaktan rahatsız olacağını beyan edenlerin oranında (%61'den %41'e) önemli bir düşüş olduğu görülmektedir.
- Gençlerin (hem genç kadınlar hem de erkekler) sadece %2'si HPV aşısı yaptırmış görünmektedir. Gençlerin %53'ü ücretsiz olması halinde HPV aşısı yaptıracaklarını belirtmiştir.

F. Evlilik ve erken yaşta ve zorla evlilikler hakkında bilgi ve tutumlar

- Gençlerin %10'u evlidir. Bu oran kadınlar arasında %18, erkekler arasında ise sadece %2'dir. Evli olmayan gençlerin yaklaşık %9'unun evlilik hazırlığı içinde olduğu görülmektedir.
- Evliliklerin %85'i resmi ve dini; %14'ü sadece dini; sadece %1'i resmi evliliktir. Evliliklerin %82'sinde evlilik kararı çiftlerin kendileri tarafından alınmakta; %12'sinde karar aileler tarafından verilmekte; %5'inde ise evlilikler kaçma yoluyla gerçekleşmektedir. Evliliklerin yaklaşık üçte birinde (%31) başlık parası verilmiştir. Evliliklerin %33'ü akrabalar arasında gerçekleşmiştir. Bu evliliklerin %52'si kuruluşlarında çekirdek aile olarak gerçekleşmiştir.
- Genç kadınlar için ortalama ilk evlilik yaşı 19 olarak bulunmuştur. Genç kadınların evliliklerinin dörtte birinden fazlası (%27) çocuk yaşta gerçekleşmiştir. Çocuk yaşta evliliklerle ilgili olarak, 18 yaş altı gençlerin %5'i ailelerinin veya çevrelerinin kendilerini 18 yaşından önce evlendirmeye karar verebileceğini belirtirken, 18 yaş üstü gençlerin %4'ü ailelerinin kendilerini istekleri dışında evlendirebileceğini belirtmiştir.
- Gençlerin %86'sı ifadesine (E: 83, K:89) "18 yaşından önce evlenenler eğitim hayatından uzaklaşır", %91'i "Bu tür evlilikler psikolojik sorunlara sebep olur" ifadesine; %75'i "Evlilik içi şiddet riskini artırır" ifadesine; %93'ü (E:95, K: 91) "Ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırır" ifadesine katılmıştır. %86'sı (E:84, K:88) "18 yaşından önce evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda yeterli bilgisi yoktur"; %59'u (E:64, K: 55) "Bu yaştan önce evlenenler doğum kontrol yöntemlerine erişemezler"; %81'i (E:78,K:83) "18 yaşından önce anne olmak hem annenin hem de bebeğin sağlığını olumsuz biçimde etkiler" ifadelerine katıldıklarını belirtmişlerdir.
- TGA-2007-TGA-2023 döneminde ortalama ideal ilk evlenme yaşı erkekler için 23,4'ten 24,6'ya; kadınlar için 22,2'den 24,3'e yükselmiştir.
- Gençlerin sadece %8'i (E:11, K:4) "Bir kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ve "Bir erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ifadelerine katıldıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde, gençler arasında "Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişiyle evlenmelidir" ifadesine katılanların oranı sadece %10 (E:14, K:6) ; "Erkeğin bir flörtü olduysa flört ettiği kişiyle evlenmelidir" ifadesine katılanların oranı ise %9'dur (E:12, K:6).
- Gençlerin %95'i kadın ve erkeklerin kendi kararlarıyla evlenebilmeleri için 18 yaşında olmaları gerektiğini bilmektedir; gençlerin %72'si (E: 66, K: 79) birden fazla kadınla evlenmenin suç olduğunu söylemektedir; gençlerin %92'si dini nikahın yasal olarak evli sayılmak için yeterli olmadığını bilmektedir.

G. Cinsel sağlık ve üreme sağlığı, şiddet ve CEFM hakkında bilgi kaynakları

- Cinsel ilişki, hamilelik ve doğum, cinsel istismar/tecavüz ve doğum kontrolü hakkında herhangi bir kaynaktan bilgi aldığını belirten gençlerin oranı sırasıyla %60, %55, %54 ve %52'dir.
- Gençlerin cinsellikle ilgili bilgi aldıkları başlıca kaynağın yeni medya olduğu görülmektedir (%69 toplam, E: 71, K:67). Bir sonraki kaynak ise %24 ile "öğretmen"dir (E: 15, K:32). Gençlerin CSÜS hakkında bilgi almak istedikleri ana kaynak ise %47 ile "doktor"dur (E: 38, K:55). Yeni medyadan bilgi almak isteyen gençlerin oranı ise %37'dir (E:50, K:25).
- Gençlerin %88'inin (E:84, K:93) "kadına yönelik şiddet"; %64'ünün (E: 58, K:71) "çocuk yaşta, erken veya

zorla evlilik" ve %61'inin (E:53, K:68) "gençlik ve şiddet" konularındaki içeriklere internet veya sosyal medya üzerinden ulaştığı görülmektedir.

- Gençlerin %90'ı Sağlık Bakanlığının web sitesini güvenilir olarak kabul etmektedir.

Politika Önerileri

Araştırma sonuçlarına göre odaklanılması gereken politika öncelikleri aşağıda verilmiştir:

- Bulgular, gençlerin CSÜS ile ilgili bilgilerinin sınırlı olduğuna işaret etmektedir. Gençlerin sadece üçte biri gebe kalma olasılığının en yüksek olduğu dönemi doğru olarak tanımlamıştır; ergenlik döneminde erkek ve kadın vücudunda meydana gelen değişiklikler hakkında farkındalık eksikliği gözlemlenmiştir. Gençler arasında CSÜS, CYBE ve bağışıklama konusundaki bilgi düzeyinin düşük olduğu ve bilgi kaynaklarının genellikle güvenilir olmayan içerikler barındıran internet ile sınırlı olduğu görülmektedir.
- Bu bulgular, gençlerin bilgi almak istedikleri ve güvenilir buldukları kaynakların devlet ve sistem kaynaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle kamu sağlığı kaynakları, özellikle de sağlık personelinin becerileri ve erişimi güçlendirilmelidir. Gençlerin bilgi kaynağı olarak internet, arkadaş veya ebeveyn yerine sağlık personelinin tercih ettiklerini belirttikleri göz önünde bulundurulduğunda, başta doktorlar olmak üzere sağlık personelinin çevrimiçi veya bireysel danışmanlık yoluyla gençlere ulaşma ve CSÜS konusunda güvenli davranışlara dair onları etkileme olanaklarının artırılması gerekmektedir.
- TGA-2023 sonuçları, genel olarak gençler arasında ergen sağlığı ve üreme sağlığı bilgisinin 16 yıl önce yapılan araştırmaya kıyasla beklenen düzeyde artmadığını, hatta bazı yerlerde aynı kaldığını veya azaldığını göstermektedir. Bu durum, ergen sağlığı ve üreme sağlığı bilgilerinin, öğretmen ve öğrenci müfredatı da dahil olmak üzere ulusal sistemler aracılığıyla gerçekçi ve yaşa göre uyarlanmış bir şekilde yapılandırılmasını sağlamak için Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında aktif bir işbirliğinin gerekliliğini vurgulamaktadır.
- TGA-2023 sonuçları, eğitim düzeyi düşük, kırsal kesimde yaşayan, Doğu illerinde ikamet eden veya yoksul hanelerde yaşayan gençlerin CSÜS, CYBE'lerin önlenmesi, HPV aşısı, hijyenik petlere erişim gibi konularda oldukça dezavantajlı olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın en kritik bulgularından biri, Sağlık Bakanlığının daha önce sahip olduğu birinci basamak sağlık genç dostu sağlık danışma ve hizmet sunum birimlerinin mevcut temel sağlık hizmet sunum sistemine bir an önce yeniden entegrasyonuna yönelik yüksek talep ve ihtiyacın olduğudur. Yukarıda bahsedilen dezavantajlı grupların erişim kolaylığının sağlanmasına özel önem verilmelidir.
- Araştırmaya katılanların yüzde 53'ü HPV aşısının ücretsiz olması halinde aşı olabileceklerini ve bu aşıya erişimin kolaylaştırılması gerektiğini ifade etmiştir
- Araştırma sonuçları, Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin yaygınlaştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Gençlerin sağlık personeline erişimini ve doğru halk sağlığı bilgi ve hizmetleri ile bilgilendirilmelerini kolaylaştıracak kamusal ve temel sağlık hizmetleri ve önleme çözümlerinin yaygınlaştırılması hayati önem taşımaktadır.
- Genç kadınların %97'sinin menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığı görülmektedir. Ancak araştırma sonuçları, Türkiye'deki genç kadınların %17'sinin menstrüel/dönem yoksulluğu içinde olduğunu göstermektedir. Bu durum, ihtiyacı olan kadınlara ücretsiz hijyenik ped sağlanmasına yönelik politika ve stratejilerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.
- TGA-2023'ün temel bulgularından biri de acil gebeliği önleyici haplarının kullanımındaki artıştır. Bu hapların düzenli gebeliği önleyici yöntem olarak kullanılabilmesine dair yanlış kanıların giderilmesi önemlidir. Bunu desteklemek için gençlerin modern gebeliği önleyici yöntemlere erişiminin sağlanması elzemdir. Ayrıca, karşılanmamış gebeliği önleyici yöntem ihtiyacının giderilmesi için hedefe yönelik tedbirler alınmalı ve acil gebeliği önleyici haplarla ilgili yanlış anlamaları düzeltmek için yeterli bilgi, eğitim ve iletişim stratejileri uygulanmalıdır.
- Araştırma sonuçları, gençler arasında gebeliği önleyici yöntemler hakkında yaygın bilgi sahibi olunduğunu gösterse de (2007 seviyelerinin altında olsa da), gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri elde edebilecekleri kaynaklar, ticari kaynaklar dışında, oldukça sınırlıdır. Acil gebeliği önleyici hapların kullanımını ve gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılmasını azaltmak için, halk sağlığı ve birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında evli veya evli olmayan kadın ve erkeklere yönelik CSÜS hizmetlerinin yaygınlaştırılması elzemdir.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT

Gençlik dönemi, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal açılardan hızla geliştiği ve değiştiği bir süreçtir. Bu nedenle yaşam sürecinin en önemli aşamalarından birisidir. Çocukluktan yetişkinliğe geçiş bu dönemde gerçekleşir ve bu süreçte bireyler, kimliklerini ve kişisel değerlerini oluştururlar. Gençlik döneminde edinilen değerler ve normlar yaşamın sonraki aşamalarında, yetişkinlik döneminde belirleyici olur. Bu haliyle sosyalleşme süreci açısından önemli bir evre olan gençlik dönemi kimlik gelişimi açısından belirleyici bir dönemdir.

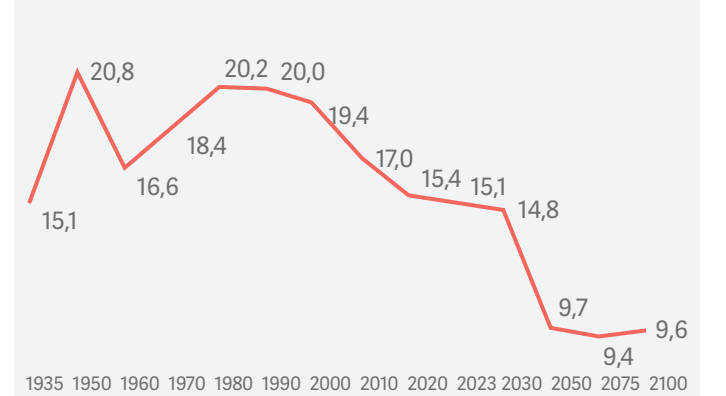
Gençlik dönemi kendi içerisinde farklı alt dönemleri de içerdiği için sıklıkla farklı kavramlarla birlikte de kullanılmaktadır. 18 yaş altı tüm gençler aynı zamanda çocuk olarak ifade edilmektedir. 10-19 yaşları arasındaki gençler ise ergen veya adolesan olarak nitelendirilmektedir.

Gençlik dönemine dair farklı perspektif ve disiplinler çerçevesinde psikolojik, sosyolojik ve kronolojik tanımlar yapılmaktadır. Gençlik psikolojik tanımlamalarda, duygudurumdaki değişimlere bağlı olarak ele alınmakta, sosyolojik tanımlarda ise sosyal yapı içerisindeki işlevleri, rolleri çerçevesinde ele alınmakta ve sosyal, ekonomik, kültürel, politik yapının içerisinde gelişen bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bunlar arasından en nesnel ölçüt ise kronolojik tanımdır. Kronolojik tanımlar gençliği bir yaş kategorisi olarak ele almaktadır. Ancak kronolojik açıdan da ulusal ve uluslararası kuruluşların farklı tanımlar kullanabildiği görülmektedir. Birleşmiş Milletler, OECD, Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü gençlik dönemini "15-24" yaş olarak tanımlamaktadır. Avrupa İstatistik Ofisi ise "15-29" yaş olarak daha geniş bir yaş grubunu gençlik tanımına dahil etmektedir. Türkiye'de Gençlik ve Spor Bakanlığı gençlik dönemini "14-29" yaş arası olarak ele almakta, Türkiye İstatistik Kurumu ise gençlik istatistiklerini hem "15-24" yaş grubu için hem de "15-29" yaş grubu için yayınlamaktadır. Bu çalışmada, daha yaygın olarak kullanılan "15-24" yaş grubu gençlik dönemi kapsamında değerlendirilmiştir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, 2023 yıl sonu itibarıyla Türkiye'nin toplam nüfusu 85.372.377 kişi olup 15-24 yaş grubundaki genç nüfus 12.872.039 kişiden oluşmaktadır. Bu genç nüfus, toplam nüfusun %15,1'ini oluşturmaktadır (Şekil 1). Genç nüfusun %51,3'ü erkeklerden, %48,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

1950 yılında toplam nüfusun yüzde 20,8'ini oluşturan genç nüfus oranı 1980'li yıllarla birlikte azalmaya başlamıştır. Sayısal büyüklük olarak azalma eğilimi ise 2016 yılından itibaren gözlemlenmektedir. Türkiye, halen Avrupa Birliği'ndeki ortalama genç nüfus oranının (%10,6) üzerinde bir genç nüfus oranına sahip olsa da, nüfus projeksiyonlarına göre önümüzde süreçte Türkiye'de genç nüfusun hem oransal hem de sayısal olarak azalmaya devam etmesi beklenmektedir. Genç nüfusun niteliğinin artırılması her geçen yıl daha önem kazanmakta, gençlere yapılacak sosyal ve ekonomik yatırımlar hayati önem teşkil etmektedir.

Şekil 1.1. Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1935-2080

Kaynak: TÜİK nüfus sayımları, ADNKS ve nüfus projeksiyonu verileri

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) iş birliği ile gerçekleştirilen 2023 Türkiye Gençlik Araştırması (TGA-2023), gençleri daha iyi tanımak, ihtiyaçlarını öğrenmek açısından önemli bir araştırmadır. 15-24 yaş grubundaki genç nüfusa dair Türkiye geneli ve TÜİK'in yerleşim yeri sınıflaması (yoğun kent, orta yoğun kent ve kırsal) temelinde tanımlanan 3 tabaka için temsili bir örnekleme sahip olan araştırma ile gençlerin profiline, içerisinde yaşadıkları hanelere dair bilgilere, cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik bilgi ve tutumlara, evliliklere, çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklere ilişkin tutum ve davranışlara dair kapsamlı bilgiler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Araştırma, 15-24 yaş arası gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı bilgilerini, üreme hakları ve cinsel haklara ilişkin bilgi, tutum ve davranışları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı ihtiyaçlarını (bilgi, hizmet vb.) ve beklentilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığına ilişkin hizmetler hakkında bilgi düzeyleri ve bu hizmetleri kullanma durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Nicel saha araştırmasında, öncelikle çocuk ve gençlerin temel ergen sağlığı ve gelişimine ilişkin bilgi kaynaklarını, bilgi düzeylerini, bilgi ihtiyaçlarını ve bunların davranışlarına yansımalarını ölçmek amaçlanmıştır. Bu sayede, Türkiye'de yaşayan gençlerin çocukluktan gençlik döneminin sonuna kadar cinsel sağlık ve üreme sağlığı başta olmak üzere ilgili alanlardaki bilgi düzeyi ve karşılanmayan bilgi ve danışmanlık ihtiyaçları belirlenecektir. Bu bilgilerin, geçmiş dönemde yapılan çalışmalarla karşılaştırılması suretiyle zaman içindeki değişimin incelenmesi mümkün olmuştur.

Çalışmanın ana odağı, çocuklar ve gençlerin doğru ve zamanında bilgiye sahip olma ihtiyacı ile bu bilgiye erişim

araç ve kaynaklarını ortaya koyarak, bu alandaki çalışmaları, faaliyetleri destekleyecek veri sağlamak, teknik ve politik savunuculuk çalışmalarına fırsatlar sağlamaktır. Bu bağlamda, gençlerin bilgiye erişimlerini kolaylaştıracak politikaların geliştirilmesi ve bu politikaların etkin bir şekilde uygulanması hedeflenmektedir.

Araştırma sonuçları çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin önlenmesine yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesine ve bu alanda gerçekleştirilecek farkındalık ve savunuculuk çalışmalarının desteklenmesine önemli katkıda bulunacaktır. Çocuk yaşta ve erken evlilikler, bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkileyen, eğitim ve kariyer fırsatlarını sınırlandıran önemli bir sorundur. Bu nedenle, araştırma sonuçları bu sorunun çözümüne yönelik stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın sonuçları, Türkiye'de çocuk ve ergen sağlığının geliştirilmesine yönelik dinamikleri ve müdahale önerilerini tanımlayacak ve bu alandaki ulusal politikalara ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine doğrudan katkı sağlayacaktır. Çocuk ve ergenlerin sağlık ve gelişimlerinin desteklenmesi, toplumun genel refahını artıran önemli bir faktördür.

Araştırma, "gençler için gençlerle birlikte" anlayışı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın saha çalışmasında tamamı 18-29 yaşlarında olan gençler görev almışlar, gençlerden bilgiyi gençler toplamışlardır.

Cumhuriyetimizin 100. yılında gerçekleştirdiğimiz araştırmanın, Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği gençleri odağına alması, araştırmayı çok daha değerli hale getirmiştir.

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

*Dr. Öğr. Üyesi Melike SARAÇ ve
Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT*

2.1. Araştırma Tasarımı

2023 Türkiye Gençlik Araştırması (TGA-2023) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma ekibi ve görev dağılımı EK 1'de sunulmaktadır.

Araştırmada, 15-24 yaş grubundaki genç nüfusu Türkiye geneli ve TÜİK'in yerleşim yeri sınıflaması (yoğun kent, orta yoğun kent ve kırsal) temelinde tanımlanan 3 tabaka için temsil edecek bir örneklem tasarımı benimsenmiştir. Gençlerin profili, cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik bilgi ve tutumları, yaşadıkları hanelere dair bilgileri toplamak üzere hazırlanan soru kağıtlarının yüz yüze görüşme tekniğiyle ve tablet ortamında uygulanması suretiyle nicel araştırmada veri toplanmıştır.

Bu bölümde araştırmanın iş akışı planına uygun biçimde araştırmanın farklı aşamalarında yapılan faaliyetler sunulmaktadır.

2.2. Soru Kağıdı Tasarımı

Araştırmanın soru kağıtları tasarlanırken Türkiye'de 2007 yılında gerçekleştirilen Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması (TGA-2007) soru kağıtları, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmalarının soru kağıtları ile diğer bazı hanehalkı araştırmalarının soru kağıtlarından faydalanılmıştır. TGA-2007'de soru kağıtları hazırlanırken kullanılan Endonezya Genç Yetişkinler Üreme Sağlığı Araştırması 2002-2003 soru kağıtları (Budapest Statistik ve Macro ORC, 2004) bu araştırmanın soru kağıtları hazırlanırken de önemli bir referans olmuştur.

TGA-2023'te, iki soru kağıdı kullanılmıştır: Hanehalkı Soru Kağıdı ve 15-24 yaşları arasındaki gençler için Genç Soru Kağıdı.

Hanehalkı Soru Kağıdında tüm hanehalkı üyeleri ile hanedeki ziyaretçilerin listeleneceği bir hanehalkı listesi bulunmaktadır. Hanehalkı üyeleri, ziyaret edilen evde yaşayan kişilerdir. Ziyaretçiler ise genellikle o evde yaşamayan, ancak görüşmenin yapıldığı günün öncesindeki gece hanede kalanlardır. Hanehalkı listesi ile hanedeki tüm kişiler hakkında isim, cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumu gibi bilgiler toplanmıştır. Bu tür bilgiler, Türkiye nüfusunun sosyo-ekonomik özelliklerinin ortaya çıkarılması, bazı demografik ölçütlerin hesaplanması ve örneklemin kalitesinin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Hanehalkı Soru Kağıdının bu bölümünün bir diğer amacı Genç Soru Kağıdının uygulanacağı, bireysel görüşmelerin yapılacağı gençlerin belirlenmesidir. Hanehalkı Soru Kağıdında ayrıca konut özelliklerine ilişkin bir soru modülü bulunmaktadır.

Genç Soru Kağıdı, hanehalkı listesinde yer alan, 15-24 yaşlarındaki gençlere uygulanmaktadır. Genç Soru Kağıdı, aşağıdaki konularda bilgi toplamak amacıyla düzenlenmiştir:

- **Temel Özellikler:** Yaş, eğitim seviyesi, yaşanılan yer, çalışma durumu ve sosyal medya kullanımı gibi özellikler.
- **Ergenlik dönemi:** Ergenlik dönemindeki fizyolojik değişimlere dair bilgi düzeyi, ergenlik döneminde kendi bedeninin değişimlerine dair deneyimleri ve (varsa) endişeleri ve bu endişelerin çevreyle paylaşımı, kadınlarda ilk regl/adet ve erkeklerde ilk ıslak rüya/gece boşalması.
- **Üreme sağlığı ve gebeliği önleyici yöntemler:** Üreme sağlığı konularındaki bilgi düzeyi, duydukları ve kullandıkları gebeliği önleyici yöntemler, gebeliği önleyici yöntemin temin edildiği yerler, yöntem temin edilebilecek yerlere ilişkin bilgi ile üreme sağlığı ve gebeliği önleyici yöntemler konularındaki tutum ve davranışları anlamaya yönelik sorular.

• **Gebelik, doğurganlık ve çocuklar:** Canlı doğumlar, geçmişteki ve güncel gebelik durumları ve doğumla sonuçlanmayan gebelikleri ile ilgili sorular.

• **Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar (CYBE):** Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların bulaşma şekli ve semptomları, CYBE'den korunmaya ve danışılacak sağlık kuruluşlarına dair bilgi düzeyleri ve bu konulardaki tutumlarını anlamaya yönelik sorular.

• **Evlilik:** Gençlerin evlilik durumları ve evlilik hazırlıkları, evliliğe ilişkin yaklaşımları, çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler konusundaki bilgi ve tutumları, ideal evlilik yaşı ve evliliğe ilişkin konulardaki tutumlarına dair sorular.

• **Cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkında bilgi kaynakları:** Cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgiye erişimleri ve bilgi kaynaklarına yönelik sorular.

Görüşülen hanelerde hem Hanehalkı Soru Kağıdını doldurmaya başlamadan önce hem de Genç Soru Kağıdını doldurmaya başlamadan önce Onay Formu aracılığı ile cevaplayıcıların onayı alınmıştır. Gönüllü Katılım Formlarında araştırmanın amacı ve niteliği açık bir şekilde anlatılmıştır. 18 yaşını tamamlamamış ve halen evli olmayan gençler ile görüşmeler için ebeveynlerden "Ebeveyn Onay Formu" ile onay alındıktan sonra ayrıca görüşme yapılacak gencin de onayı alınarak gençlerle görüşme yapılmıştır.

TGA-2023 için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan onay alınmıştır.

TGA-2023'te kullanılan soru kağıtları EK 2'de sunulmaktadır.

2.2.1. Ön Deneme

Araştırma ekibi tarafından son hali verilen taslak soru kağıtlarını nihai hale getirebilmek için Eylül 2023'te ön deneme çalışması gerçekleştirilmiştir. Ön deneme çalışmasında esasen soru kağıdının akışının, soruların anlaşılabilirliğinin test edilmesi amaçlandığı için görüşmeleri Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışan akademik personel ve Enstitü'nün araştırmalarında daha önce görev alan deneyimli saha personelleri yapmıştır. Ön deneme öncesinde 14-15 Eylül tarihlerinde 2 tam gün görüşmeciler eğitimi verilmiştir. Ön deneme saha çalışması Ankara'nın Polatlı ilçesinde 21 Eylül'de gerçekleştirilmiş ve 46 hanehalkı ve 21 genç ile görüşülmüştür. Ön deneme çalışmasının ardından 22 Eylül'de bir değerlendirme toplantısı yapılmış, geri bildirimler doğrultusunda soru kağıtlarında gerekli değişiklikler yapılarak TGA-2023 soru kağıtlarına nihai hali verilmiştir.

2.3. Örneklem Tasarımı

Bu bölümde, 2023 Türkiye Gençlik Araştırması (TGA-2023)'nin örneklem tasarımına ilişkin bilgiler ve örneklem uygulaması sonuçları sunulmuştur. Sırasıyla örneklem büyüklüğü, örneklem çerçevesi, örneklem dağılımı, örneklem seçimi ve örneklem ağırlıklarının hesaplanmasına ilişkin bilgiler ile örneklem uygulamasının sonuçları verilecektir.

TGA-2023'ün örneklem tasarımında ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı, küme örnekleme (karmaşık örnekleme tasarımı) yaklaşımı kullanılmıştır.

Araştırmanın örnekleme, 15-24 yaş grubundaki gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkında bilgi, tutum ve davranışlarını Türkiye geneli ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in 2023 yılında oluşturduğu yerleşim yeri sınıflaması (yoğun kent, orta yoğun kent ve kırsal) düzeyinde verecek şekilde tasarlanmıştır. Yeni yerleşim yeri sınıflamasında, Avrupa İstatistik Ofisi tarafından geliştirilen ve grid olarak tanımlanan 1 km²lik alanlardaki nüfus yoğunluğuna göre belirlenen kentleşme derecesi (degree of urbanisation) kullanılmıştır. Buna göre, nüfusun en az yüzde 50'sinin kent merkezi gridlerinde yaşadığı yerleşim yerleri yoğun kent, nüfusun yüzde 50'sinden fazlasının kırsal gridlerde yaşadığı yerleşim yerleri ise kırsal olarak tanımlanmıştır. Yoğun kent ve kırsal sınıflamasına girmeyen yerleşim yerleri ise orta yoğun kent olarak tanımlanmıştır (TÜİK, 2023).

TGA-2023'ün örneklem birimlerini Türkiye'deki hane halkları ve 15-24 yaş grubundaki gençler oluşturmaktadır.

2.3.1. Örneklem Çerçevesi, Büyüklüğü ve Dağılımı

TGA-2023 için örneklem çerçevesini belediyeler ve TÜİK iş birliğiyle geliştirilen Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT) oluşturmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile entegre olan UAVT sayesinde T.C. kimlik numarası bulunan herkes bir adres ile eşleştirilmektedir. Bu nedenle araştırmanın örneklem çerçevesinde T.C. kimlik numaralarına karşılık gelen ve daimi ve birincil ikamet adresi olarak görünen adresler bulunmaktadır.

TGA-2023'ün hedef örneklem büyüklüğü 5,000 hanehalkı olarak belirlenmiştir. Örneklem büyüklüğü hesaplanırken, daha önce 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusa yönelik yürütülen 2007 Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması (Özcebe vd., 2007) sonuçlarına dayanan bazı araştırma tahminleri kullanılmıştır. Ayrıca örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında, araştırma göstergelerinin tahmin alanları için kabul edilebilir kesinlik düzeylerinin sağlanması ve 15-24 yaş grubunda öngörülen yüksek cevapsızlık oranları göz önüne alınmıştır.

Araştırmaların örneklem tasarımlarında TÜİK'in 2023 yılında oluşturduğu yeni kent-kırsal sınıflamasına göre tabakalama yapmanın mümkün olmasıyla birlikte, TGA-2023 örnekleme için tabakalama yoğun kent, orta yoğun kent ve kırsal tabakalarına göre yapılmıştır. TGA-2023'te küme büyüklüğü tüm yerleşim yerleri için 25 hanehalkı olarak belirlenmiştir.

Toplam örneklem büyüklüğünün tabakalara dağılımı yapılırken, üç temel yerleşim yerinde yeterli temsiliyetin sağlanabilmesi dikkate alınmıştır. Bu nedenle, tabakalarda yeterli gözlem sayısına ulaşabilmek amacıyla yerleşim yerlerindeki hanehalkı sayılarına orantısız bir dağılım gerçekleştirilmiştir.

Örnekteki hane halklarının ve küme sayılarının yerleşim yerlerine göre dağılımı Tablo 2.1'de sunulmuştur.

Tablo 2.1. Örnekteki hanehalkı ve küme sayılarının tabakalara göre dağılımı

Tabaka	Yüzde	Hanehalkı sayısı	Küme sayısı
Yoğun kent	36,0	1.800	72
Orta yoğun kent	34,0	1.700	68
Kır	30,0	1.500	60
Toplam	100,0	5.000	200

2.3.2. Örnekleme Seçimi

Örneklemin üç tabakaya dağılımıyla belirlenen küme sayıları temelinde başlayan örnekleme seçim işlemi, ilk aşama örnekleme seçimiyle devam etmiştir. İlk aşama örnekleme seçiminde, her tabakadan belirlenen sayıda bloklar birincil örnekleme birimleri (Primary Sampling Units-PSUs) olarak seçilmiştir. TÜİK tarafından gerçekleştirilen bu seçim aşamasında, blok büyüklüğüne orantısal olasılıklarla sistematik seçim yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu nedenle, TGA-2023 örnekleminde büyük yerleşim yerlerinden daha fazla sayıda blok çıkmıştır.

Araştırmanın örnekleme çerçevesini oluşturan Ulusal Adres Veri Tabanında her yerleşim yeri için hanehalkı adresi listeleri bulunmaktadır. Böylece TÜİK tarafından seçilen bloklar için aynı zamanda hanehalkı adres listeleri de sağlanabilmektedir. Blok listesinde her tabakadaki iller, iller içinde ilçeler, ilçeler içinde mahalleler ve mahalleler içinde hanehalkı adresleri örnekleme çerçevesindeki coğrafi yakınlık koduna göre sıralanmıştır. TGA-2023 örnekleme için seçilen bloklar, ortalama olarak 100 hanehalkından oluşmaktadır.

Bu listede, konutların açık adresleri mahalle, cadde/sokak, bina ve iç kapı numarası şeklinde sıralanmıştır. Ayrıca, aynı listede yer alan adreslerin buldukları koordinatların bilgisi saha çalışması sırasında ziyaret edilecek hanelerin yerini doğru bir şekilde tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Saha çalışması öncesinde ziyaret edilecek kümelerin haritaları bu koordinatlar yardımıyla oluşturularak ekiplere çevrimiçi ve basılı olarak iletilmiştir.

Örnekleme seçiminin ikinci aşaması, örnekleme için seçilen blok listelerinin TÜİK tarafından sağlanmasından sonra gerçekleşmiştir. Küme büyüklüğü olarak belirlenen 25'er hanehalkı, yoğun kent, orta yoğun kent ve kır bloklarından sistematik seçim yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu seçim işlemi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünde gerçekleştirilmiştir.

TGA-2023 örnekleminde 67 il bulunmaktadır. Örnekleme çıkan kümelerin tabakalara göre dağılımı Şekil 2.1'de gösterilmiştir. Tablo 2.2'de ise TGA-2023 örnekleminde çıkan illerin tabakalara göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2.1. TGA-2023 örneklemindeki kümelerin yerleşim yerine göre dağılımı

Yoğun Kent Kümeleri

Orta Yoğun Kent Kümeleri

Kır Kümeleri

2.3.3. Örneklem Ağırlıklarının Hesaplanması

TGA-2023'ün örnekleme, ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı, küme örnekleme olması nedeniyle kendiliğinden ağırlıklı bir tasarıma sahip değildir. Örneklem büyüklüğünün tabakalara orantılı olarak dağıtılması durumunda bazı araştırma tahminlerinin üretilmesi için tabakalarda yeterince gözleme ulaşılamayabileceğinden, örneklem tabakaların büyüklüklerine orantısız olmayan bir şekilde dağıtılmıştır. Örneklemin tabakalara orantısız dağılımı ile genç kadınlar ve genç erkekler için farklılaşan cevaplama oranlarından dolayı TGA-2023 verisi kullanılarak yapılacak analizlerde Türkiye genelinde ve tahmin alanları düzeyinde temsiliyeti olan sonuçlar elde edebilmek için örneklem ağırlıkları kullanılmalıdır.

Örneklem ağırlıkları üç tabakada görüşmelerin gerçekleştiği 199 küme için hanehalkı ve genç düzeyinde hesaplanmıştır. Genç örneklem ağırlıkları, her kümede genç kadınlar ve genç erkekler için farklılaşmaktadır.

Araştırma kapsamında hesaplanan örneklem ağırlıklarının seçim olasılıklarından ve cevapsızlık faktöründen kaynaklanan iki temel bileşeni bulunmaktadır. Birinci bileşen, örneklem birimlerinin eşit olmayan olasılıklar ile seçimini düzeltmek, ikinci bileşen ise cevapsızlığın tahmin alanlarına göre değişmesinden dolayı nüfusa dair çıkarsamalarda belirli alanların olduğundan az ya da çok temsil edilmesini önlemek amacıyla örneklem ağırlıklarında yer almaktadır. Bu nedenle, örneklem birimleri cevaplama oranlarının tersi ile çarpılmaktadır.

TGA-2023'ün örneklem tasarımı iki aşamalı, tabakalı küme örnekleme olduğu için örneklem ağırlıkları her bir seçim aşaması ve küme için örneklem seçim olasılıklarına göre hesaplanmıştır.

a_h , h . tabakadan seçilecek küme sayısını, N_{hi} , h . tabaka ve i . küme için örneklem çerçevesindeki hanehalkı sayısını ve $\sum N_h$ ise h . tabakadaki toplam hanehalkı sayısını göstermek üzere, birinci aşamada h . tabakadan ve i . kümenin seçilme olasılığı (P_{1hi}) aşağıdaki şekildedir:

$$P_{1hi} = a_h * \frac{N_{hi}}{\sum N_h}$$

M_{hi} , h . tabaka ve i . küme için TÜİK'ten sağlanan blok büyüklüğünü, x_i ise kümede seçilen hanehalkı sayısını (25 hanehalkı) göstermek üzere, ikinci aşama seçim olasılığı (P_{2hi}) aşağıdaki gibidir:

$$P_{2hi} = \frac{x_i}{M_{hi}}$$

Böylece, h . tabakada ve i . kümede her hanehalkı için toplam seçim olasılığı P_{hi} olmak üzere aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

$$P_{hi} = P_{1hi} * P_{2hi}$$

h . tabakada ve i . kümede her hanehalkı için tasarım ağırlığı d_{whi} toplam seçim olasılığının tersidir:

$$d_{whi} = 1/P_{hi}$$

Cevaplama oranları için hesaplanan örneklem ağırlıkları, tasarım ağırlıklarını da bir bileşen olarak kullanılmaktadır (ICF International, 2012). TGA-2023'te küme düzeyindeki tasarım ağırlıklarının hane halkları ve gençler için aynı olmasının nedeni, hanehalkı içinde genç görüşmesi için ayrıca bir seçim yapılmaması ve hanede görüşmeye uygun olarak belirlenen tüm gençlerin 1 olasılık değerini almasıdır.

Ağırlık hesabının ikinci temel bileşeni olan cevapsızlık faktörü de hanehalkı ve genç görüşmeleri için hesaplanmıştır. Genç erkekler arasında genç kadınlara göre daha düşük bulunan cevaplama oranı nedeniyle, cevapsızlık düzeltmesi genç kadınlar ve genç erkekler için ayrı ayrı yapılmıştır. Bu aşamada, hanehalkı ve genç görüşmelerinin sonuç kodları kullanılmıştır.

Hanehalkı cevapsızlığını düzeltmek için hesaplanan faktör (R_{hh}), h . tabakada ve i . kümede m_{1hi} görüşmeye uygun hanehalklarının sayısını, m_{2hi} ise görüşmelerin tamamlandığı hanehalklarının sayısını göstermek üzere aşağıdaki şekildedir:

$$R_{hh} = \frac{\sum d_{whi} * m_{2hi}}{\sum d_{whi} * m_{1hi}}$$

Benzer şekilde, genç kadınlar ve genç erkekler için hesaplanan cevapsızlık düzeltme faktörleri (sırasıyla R_h^f ve R_h^m), m_{hi}^f ve m_{hi}^m h . tabakada ve i . kümedeki toplam genç kadın ve genç erkek sayısını, m_{hi}^{f*} ve m_{hi}^{m*} ise kümedeki görüşme yapılan genç kadın ve genç erkek sayısını göstermek üzere aşağıdaki şekildedir:

$$R_h^f = \frac{\sum d_{whi} * m_{hi}^{f*}}{\sum d_{whi} * m_{hi}^f} \quad R_h^m = \frac{\sum d_{whi} * m_{hi}^{m*}}{\sum d_{whi} * m_{hi}^m}$$

TGA-2023'ün örneklem ağırlıklarının hesaplanmasında görüşülemeyen 1 küme için de tabaka içindeki küme düzeyi cevaplama oranı dikkate alınarak düzeltme yapılmıştır. R_{ch} h . tabakadaki küme düzeyi cevapsızlığı göstermek üzere, hanehalkı örneklem ağırlığı aşağıdaki şekildedir:

$$D_{hi} = \frac{d_{whi}}{R_{hh} * R_{ch}}$$

Son olarak, ulusal düzeyde ağırlıklı ve ağırlıksız gözlem sayılarının eşit olması amacıyla bir normalizasyon faktörü hesaplanarak hanehalkı ağırlık faktörüne eklenmiştir. Buna göre, nihai hanehalkı örneklem ağırlığı aşağıdaki şekildedir:

$$QHWEIGHT_{hi} = D_{hi} * \frac{\sum \sum m_{2hi}}{\sum \sum D_{hi} * m_{2hi}}$$

Genç kadınlar ve genç erkekler için örneklem ağırlıkları ise tasarım ağırlıklarının cevapsızlık bileşenlerine bölünmesiyle elde edilmiştir:

$$W_{hi}^f = \frac{d_{whi}}{(R_{hh} * R_{ch} * R_h^f)}$$

$$W_{hi}^m = \frac{d_{whi}}{(R_{hh} * R_{ch} * R_h^m)}$$

Genç kadın ve genç erkek ağırlıkları için de benzer bir normalizasyon işlemi uygulanmıştır. Buna göre nihai genç kadın ve genç erkek örneklem ağırlıkları aşağıdaki şekildedir.

$$QWEIGHT_{hi} = \begin{cases} W_{hi}^f * \frac{\sum \sum m_{hi}^{f*}}{\sum \sum W_{hi}^f * m_{hi}^{f*}}, & \text{genç kadın ise} \\ W_{hi}^m * \frac{\sum \sum m_{hi}^{m*}}{\sum \sum W_{hi}^m * m_{hi}^{m*}}, & \text{genç erkek ise} \end{cases}$$

Son olarak, TGA-2023 örneklem ağırlığı hesabına bir bileşen daha eklenmiştir. Bunun temel nedeni, görüşme yapılan genç kadınların ve genç erkeklerin yerleşim yerine göre dağılımlarının aynı yaş grubundaki gençlerin ADNKS'deki nüfus dağılımından farklılaşmasıdır. Bu durum, örneklem hataları veya örneklem dışı hatalardan kaynaklanabilmektedir. Gençler üzerinden yapılan analizlerde, bazı yerleşim yerlerinin olduğundan az ya da çok temsil edilmesini önlemek amacıyla TGA-2023'ün genç veri setindeki yerleşim yeri dağılımı ADNKS sonuçlarıyla örtüşecek şekilde düzeltilmiştir.

Bu düzeltme ile birlikte nihai genç örneklem ağırlığı, $P_{f_hresidence}$ ve $P_{m_hresidence}$ sırasıyla yerleşim yerindeki 15-24 yaş grubundaki genç kadın ve genç erkek nüfusun büyüklüğünü, $\sum WI_{f_hresidence}$ ve $\sum WI_{m_hresidence}$ ise sırasıyla genç veri setinde aynı yerleşim yerindeki genç kadınların ve genç erkeklerin toplam ağırlıklı sayısını göstermek üzere aşağıdaki şekildedir:

$$QWEIGHT_{hi}^{new} = \begin{cases} QWEIGHT_{hi} * \left(\frac{P_{f_hresidence}}{\sum P_{f_hresidence}} / \frac{\sum WI_{f_hresidence}}{\sum \sum WI_{f_hresidence}} \right), & \text{genç kadın ise} \\ QWEIGHT_{hi} * \left(\frac{P_{m_hresidence}}{\sum P_{m_hresidence}} / \frac{\sum WI_{m_hresidence}}{\sum \sum WI_{m_hresidence}} \right), & \text{genç erkek ise} \end{cases}$$

2.3.4. Örneklem Uygulamasının Sonuçları

Tablo 2.3'te Türkiye toplamına ve yerleşim yerine göre hanehalkı ve genç görüşmeleri için örneklem uygulamasının sonuçları (cevaplama oranları) sunulmuştur. Örneklem uygulamasının sonuçları ayrıca, genç kadın ve genç erkek görüşmeleri için de verilmiştir.

Sonuçlar, TGA-2023 saha çalışması ekiplerinin seçilen 5.029¹ hanehalkının yaklaşık yüzde 54'ü ile görüşmelerin tamamlandığını göstermektedir. Ekiplerin bazı hane halkları ile görüşememe nedenleri arasında retler (yüzde 16) ve ziyaret sırasında evde hanehalkının bulunmaması ya da hanehalkı görüşmesini tamamlamaya uygun bir cevaplayıcının evde olmaması (yüzde 12) bulunmaktadır. Ayrıca, ziyaret edilen hanelerin yüzde 7'sinde konutta/adreste yaşayan kimsenin olmadığı ya da adresin konut olmadığı durumlar tespit edilmiş, yüzde 6'sında ise hane halklarının araştırma tarihleri süresince evde olmadığı bilgisi edinilmiştir. TGA-2023'ün saha çalışması sırasında ziyaret edilen ve görüşme yapmaya uygun olarak belirlenen 4.161 hanehalkından 2.712'sinde görüşmeler başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Buna uygun olarak, araştırmanın hanehalkı cevaplama oranı yüzde 65 olarak hesaplanmıştır. Hanehalkı cevaplama oranı kırsal alanlarda (yüzde 78) yoğun kentsel ve orta yoğun kentsel alanlara göre (sırasıyla yüzde 58 ve yüzde 64) daha yüksektir.

Görüşme yapılan hane halklarında, bireysel görüşme için uygun bulunan 15-24 yaşlarındaki 1.376 gencin yüzde 38'i ile görüşmeler başarıyla tamamlanmıştır. Gençlerle görüşme yapılmasının başlıca nedenleri, yapılan tekrar ziyaretlerine rağmen ziyaret sırasında evde olmamaları (yüzde 23), araştırma tarihleri boyunca evde bulunmama-ları (yüzde 18) ve görüşme yapmayı reddetmeleridir (yüzde 17). TGA-2023'te gençler için genel cevaplama oranı yüzde 47 olarak hesaplanmıştır. Yoğun kentsel alanlarda yüzde 43 olarak hesaplanan genç cevaplama oranı, kırsal alanlarda yüzde 50'ye yükselmektedir.

Bireysel görüşmeye uygun 683 genç kadının yüzde 46'sı ile görüşmeler tamamlanmıştır. Genç kadınların yüzde 18'i ile ziyaret sırasında evde olmaması, yüzde 17'sinin görüşmeyi reddetmesi ve yüzde 15'inin de araştırma tarihleri boyunca evde olmaması nedenleriyle görüşmeler gerçekleştirilememiştir. TGA-2023'te genç kadınlar için cevaplama oranı yüzde 54 olarak bulunmuştur. Kırsal alanlarda yaşayan genç kadınlar arasındaki cevaplama oranı (yüzde 59) kentsel alanlara göre (yüzde 52-53) daha yüksektir.

Bireysel görüşme için uygun bulunan 693 genç erkeğin ise yüzde 31'i ile görüşmeler tamamlanmıştır. Genç erkeklerin yüzde 29'u ile ziyaret sırasında evde olmamaları nedeniyle, yüzde 21'iyle araştırma tarihleri boyunca evde olmamaları nedeniyle, yüzde 17'siyle ise görüşme yapmayı reddettikleri için görüşmeler gerçekleştirilememiştir. Genç erkekler için cevaplama oranı yüzde 39 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında yüzde 41 iken yoğun kentsel alanlarda yüzde 34'e düşmektedir (Tablo 2.3).

1 Hedef örneklem büyüklüğü ile görüşmeye uygun olarak belirlenen toplam hanehalkı sayısı arasındaki fark; birden çok hanehalkının aynı adresteki evi paylaşmasından dolayı eklenen yeni hane halklarından ve 25 hanehalkının bulunduğu 1 küme düzeyindeki cevapsızlıktan kaynaklanmaktadır.

Hanehalkı cevaplama oranı (HRR), Tablo 2.3'teki farklı cevaplama kategorilerinde yer alan hanehalkı sayıları kullanarak şu şekilde hesaplanmıştır:

$$HRR = \frac{C}{C+HP+P+R+DNF+PC}$$

Uygun genç cevaplama oranı (IRR), Tablo 2.3'teki farklı cevaplama kategorilerinde yer alan genç sayıları kullanılarak şu şekilde hesaplanmıştır:

$$IRR = \frac{IC}{IC+INH+IP+IR+IO}$$

Uygun genç kadın cevaplama oranı (FRR), Tablo 2.3'teki farklı cevaplama kategorilerinde yer alan genç sayıları kullanılarak şu şekilde hesaplanmıştır:

$$FRR = \frac{FC}{FC+FNH+FP+FR+FO}$$

Uygun genç erkek cevaplama oranı (MRR), Tablo 2.3'teki farklı cevaplama kategorilerinde yer alan genç sayıları kullanılarak şu şekilde hesaplanmıştır:

$$MRR = \frac{MC}{MC+MNH+MP+MR+MO}$$

2.4. Saha Çalışması

2.4.1. Personel Alımı

Saha çalışmasında yer alacak saha personeli alımı için ilan 11 Eylül 2023'te duyurulmuş ve 5 Ekim'e kadar başvurular kabul edilmiştir. Enstitü'nün internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından duyurulan ilana yoğun bir başvuru olmuştur.

Saha personeli başvuruları, saha personeli alımı ilanındaki kriterler doğrultusunda bir ön elemeyden geçirilerek 177 aday 11 Ekim 2023 tarihinde mülakata alınmak üzere Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne davet edilmiştir. Dört grup halinde gerçekleştirilen mülakatlar neticesinde 55 aday saha personeli eğitime katılmak üzere seçilmiş, 9 aday da yedek listede yer almıştır.

2.4.2. Saha Personeli Eğitimi

Saha personeli eğitime davet edilen tüm adaylar üniversite mezunlarından ve öğrencilerinden oluşmuştur. Saha personeli eğitimi 16-28 Ekim 2023 tarihleri arasında Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü binasında yapılmıştır. Eğitime kabul edilen tüm adaylar tam gün süren sınıf içi eğitime katılmışlardır. Eğitim sırasında adaylara kendileri için hazırlanan, soru kağıtlarının içeriğini ve saha sürecini detaylı olarak anlatan "Görüşmeciler El Kitabı" ve "Ekip Başı El Kitabı" dağıtılmıştır.

Eğitim boyunca, soru kağıtlarındaki tüm bölümler ve sorular öğretmenler tarafından anlatılmış, görüşmelerin nasıl yapılacağına örnek olmak üzere sınıfta deneme mahiyetinde görüşmeler yapılmıştır. Deneme mahiyetindeki gö-

rüşme uygulamaları kapsamında, eğitime katılan adaylar soru kağıtlarındaki soruları yüksek sesle başkalarına okumuş, eğitime katılan adaylardan birinin cevaplayıcı, diğelerinin görüşmeci olduğu, öğretmenlerin cevaplayıcı, eğitime katılanların görüşmeci olduğu, sınıfa gelen gerçek kişilerin cevaplayıcı olduğu farklı uygulamalar yapılmıştır.

Ayrıca adaylara akşamları uygulanmak üzere ev ödevleri verilmiş, soru kağıtlarını arkadaşlarına ve tanıdıklarına uygulamaları istenmiştir.

Eğitim sırasında, adayların ne kadar ilerlediklerini, soru kağıtlarına ve araştırma işlemlerine ne kadar alıştıklarını görebilmek için testler de yapılmıştır.

Eğitim programında "Gençlerde Üreme Sağlığı ve Cinsel Sağlık", "Çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler" gibi konularda seminerlere de yer verilmiştir.

2.4.3. Pilot Çalışma

Eğitimin ilk aşamasındaki sınıf içi teorik ve uygulamalı eğitimin ardından, saha çalışmasının birebir uygulamasının görülmesi ve adayların sahadaki performanslarının değerlendirilmesi amacıyla ikinci aşamada pilot çalışma gerçekleştirilmiştir.

Pilot çalışma 25-26 Ekim 2023 tarihlerinde, Ankara ili Etimesgut ve Elmadağ ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Bu iki günde, eğitime katılan adaylar ekipler halinde organize edilmiş, gerçek saha çalışmasında olduğu gibi ekip halinde çalışmaları sağlanmıştır. Ekipler, ilçelere kiralanmış minibus tipi araçlarla araştırma ekibi eşliğinde gitmişlerdir. Her bir araçta iki ekip bulunmuş, HÜNEE araştırma ekibi de hem araçlarda araç sorumlusu olarak yer almış, hem de tüm ekipleri ziyaret ederek, ekipleri pilot çalışma sırasında gözlemlenme, soruları cevaplama, geri bildirimleri alma imkanına sahip olmuştur.

2.4.4. Saha Çalışması

Pilot çalışmanın ardından, adayların sınıf içinde ve pilot çalışma sırasında gösterdikleri performansa bağlı olarak, saha çalışmasında yer alacak ekipler 27 Ekim'de HÜNEE araştırma ekibi tarafından belirlenmiş ve ilan edilmiştir.

28 Ekim'de saha çalışmasında ekip başı olarak görev alacak saha personeline "Ekip Başı Eğitimi" verilmiş ve ekiplerle ayrı ayrı toplantı yapılmıştır.

Eğitime katılan adaylar arasından 37 kişi saha çalışmasında yer almak üzere seçilmişlerdir. Saha çalışması sırasında yapılacak genç görüşmeleri için, her ekipte kadın ve erkek görüşmecilerin bulunması sağlanmıştır. Her ekipte 3 görüşmeci ve 1 ekip başı olacak şekilde 9 ekip oluşturulmuştur. Ankara ekibi 4 görüşmeci ve 1 ekip başı olarak oluşturulmuştur. Eğitime katılan 3 aday da yedek saha personeli olarak seçilmiş ve açıklanmıştır.

Saha çalışması öncesinde, ekiplere küme düzeyinde ziyaret edecekleri hanelerin adres listeleri ile hanelerin

konumlarını gösteren basılı ve çevrimiçi küme haritaları verilmiştir. Ayrıca yedek soru kağıtları, görüşme kartları, valilik izin yazıları ve ekip başı çalışma formları verilmiştir.

Saha ekipleri 30 Ekim'den başlayarak araştırmayı gerçekleştirecekleri illere gitmişlerdir. Saha ekiplerinin görev yaptıkları iller ve güzergahları Tablo 2.4'te sunulmaktadır.

Ekipler, Ankara'dan kendileri için şoförlü olarak kiralanan araçlarla yola çıkmış, saha çalışması süresince bu araçlarla çalışmış ve sonrasında Ankara'ya yine kiralanan bu araçlarla dönmüşlerdir.

Saha ekipleri, araştırmayı gerçekleştirecekleri illerde kamu misafirhanelerinde veya otellerde konaklamışlar, konaklanacak yerler ekipler o illere varmadan önce HÜNEE tarafından belirlenip rezervasyon yapılmıştır.

Ekipler araştırma illerinde çalışmaya başlamadan önce HÜNEE araştırma ekibi, ilgili Valilik'lere resmi yazı yazarak konu hakkında bilgilendirme yapmış, onay almış, ilgili emniyet müdürlükleri ve jandarma karakollarının çalışmadan haberdar edilmelerini sağlamıştır. Araştırma ekipleri illere vardıklarında ekip başkanları tarafından valilik ve kaymakamlık ziyaretleri yapılmıştır.

Saha çalışması süresince HÜNEE araştırma ekibinde yer alan bir akademisyen "Saha Sorumlusu" olarak görev yapmıştır. Saha sorumlusu, TGA-2023'ü başarılı kılmak, araştırmanın eşgüdüm içerisinde yürümesini, yüksek standartlarda veri toplanmasını sağlamak için tüm ekiplerle düzenli olarak görüşmüştür. HÜNEE proje ekibinde yer alan akademisyenler de tüm ekipleri sahada ziyaret ederek saha çalışmasını kontrol etmeyi, yüksek standartta veri toplanmasını sağlamayı, ekiplerin moral motivasyonlarını yükseltmeyi amaçlamışlardır. Ayrıca, ziyaret edilen hanelerin doğru bir şekilde tespit edilmesi amacıyla adres listeleri ve küme haritaları kullanılarak ekip başlarıyla sürekli olarak temas kurulmuştur.

TGA-2023'ün saha çalışması, saha ekiplerinin 67 ilde veri toplama sürecini 13 Aralık 2023'te tamamlamalarının ardından sona ermiştir.

2.5. Veri İşleme ve Analiz

TGA-2023'te görüşmeler bilgisayar destekli kişisel görüşme yöntemi (CAPI-Computer Assisted Personal Interviewing) ile yapılmıştır. Bunun için tabletler üzerinden soru sorup kaydetmeyi sağlayan bir yazılım hazırlanmış, sorular arasında mantık kontrolü, soru atlama, zorunlu bilgileri doldurma gibi özellikler yazılıma eklenmiştir.

Saha personeli eğitiminin bir kısmı CAPI yöntemi ile görüşmelerin nasıl yapılacağına, verilerin merkeze nasıl aktarılacağına ayrılmış, eğitime katılan tüm adayların CAPI ile görüşme yapmaları sağlanmıştır. Görüşmeciler El Kitabı'na Bilgisayar Destekli Kişisel Görüşme (CAPI) Denetim El Kitabı da eklenmiştir.

CAPI yazılımını hazırlayan HÜNEE araştırma ekibinden akademisyenler saha çalışması sırasında karşılaşılan sorunların çözülmesi için sürekli ekiplerle temas halinde olmuşlardır. Tabletlerdeki CAPI yazılımlarına uzaktan erişim imkanı veren Anydesk yazılımı aracılığı ile ekiplerin karşılaştığı sorunlar giderilmiştir.

Ekipler saha çalışması sırasında tamamlanan kümelerin elektronik veri dosyalarını (CAPI verisi) e-posta ile merkez ofise göndermişlerdir.

Saha çalışması sürerken, veri kalitesine ilişkin bazı önemli değişkenlerin kontrolü için düzenli olarak saha kontrol tabloları alınmış, saha ekiplerine özgü geri bildirimler verilmiştir. Saha çalışması bittikten sonra veri işleme çalışmaları kapsamında, yazılan notlar incelenmiş, ikincil veri işleme ve açık uçlu soruların kodlanması faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Veri işleme çalışmaları sırasında CSPro (Census and Survey Processing System-Sayım ve Araştırma Veri İşleme Sistemi) paket programı kullanılmıştır.

Bu hazırlıkların ardından hanehalkı ve genç veri setleri için ayrı ayrı ağırlık değişkenleri oluşturularak veri setlerine eklenmiştir. CSPro dosyaları yardımı ile veri setleri SPSS (Statistical Package for the Social Sciences-Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Yazılımı) dosyaları olarak hazırlanmış ve 3 veri dosyası oluşturulmuştur:

- Her satırda bir hanehalkı bilgisinin yer aldığı **Hanehalkı** veri seti,
 - Her satırda bir hanehalkı üyesinin yer aldığı **Hanehalkı üyesi** veri seti,
 - Her satırda bireysel görüşme yapılan 15-24 yaşlarındaki bir gencin yer aldığı **Genç** veri seti
- Bu bölümün amacı, hanehalkı nüfusunun yaş ve cinsiyet

Tablo 2.2. Örneklemedeki illerin tabakalara göre dağılımı

İLLER	YOĞUN KENT	ORTA YOĞUN KENT	KIR	İLLER	YOĞUN KENT	ORTA YOĞUN KENT	KIR
Adana	✓	✓	✓	Karaman	✓		
Adıyaman			✓	Kastamonu		✓	✓
Afyonkarahisar		✓	✓	Kayseri	✓	✓	✓
Ağrı			✓	Kırıkkale	✓		
Aksaray			✓	Kilis			✓
Amasya		✓		Kocaeli	✓	✓	
Ankara	✓	✓	✓	Konya	✓	✓	✓
Antalya	✓	✓	✓	Kütahya	✓	✓	✓
Ardahan		✓		Malatya			✓
Aydın	✓	✓	✓	Manisa	✓	✓	✓
Balıkesir		✓	✓	Mardin		✓	
Bartın			✓	Mersin	✓	✓	✓
Batman	✓	✓		Muğla		✓	✓
Bingöl		✓	✓	Muş		✓	
Bolu			✓	Nevşehir		✓	✓
Burdur		✓		Ordu		✓	✓
Bursa	✓	✓	✓	Osmaniye	✓	✓	
Çanakkale		✓		Rize			✓
Çorum	✓	✓	✓	Sakarya		✓	✓
Denizli	✓	✓	✓	Samsun	✓	✓	✓
Diyarbakır	✓		✓	Siirt			✓
Düzce	✓	✓		Sinop			✓
Edirne	✓	✓	✓	Sivas	✓		✓
Elazığ	✓	✓	✓	Şanlıurfa	✓	✓	✓
Erzincan	✓		✓	Şırnak	✓		✓
Erzurum		✓	✓	Tekirdağ	✓	✓	✓
Eskişehir	✓		✓	Tokat		✓	✓
Gaziantep	✓	✓		Trabzon	✓	✓	✓
Giresun		✓	✓	Uşak	✓	✓	
Gümüşhane			✓	Van	✓	✓	✓
Hatay	✓	✓	✓	Yalova	✓	✓	
İstanbul	✓	✓		Yozgat		✓	✓
İzmir	✓	✓	✓	Zonguldak		✓	✓
Kahramanmaraş	✓	✓	✓				

Tablo 2.3. Yerleşim yerine göre TGA-2023 örneklemindeki hane halkları ve uygun gençlerin, hanehalkı ve genç görüşmelerinin sonuçlarına göre yüzde dağılımı ve cevaplama oranları

	YERLEŞİM YERİ					YERLEŞİM YERİ			
	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam		Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
Seçilen hane halkları					Uygun gençler				
Soru kağıdı dolduruldu-C	52,3	53,0	56,9	53,9	Soru kağıdı dolduruldu-IC	37,1	38,9	39,2	38,4
Ziyaret sırasında evde hanehalkı yok veya görüşülebilecek nitelikte kimse yok-HP	14,5	12,7	9,1	12,2	Evde değil-INH	25,2	20,6	23,9	23,2
Sonraya bırakıldı-P	0,4	0,1	0,0	0,2	Araştırma tarihlerinde evde yok-IA	14,0	18,7	21,4	18
Reddetti-R	22,9	16,8	6,3	15,8	Sonraya bırakıldı-IP	0,2	0,4	0,5	0,4
Konut bulunamadı-DNF	0,2	0,6	0,7	0,5	Reddetti-IR	21,9	17,9	10,5	16,9
Hanehalkının tümü araştırma tarihlerinde evde yok-HA	2,2	6,1	10,9	6,1	Diğer-IO	1,5	3,5	4,6	3,2
Konutta adreste yaşayan yok/Adres konut değil-DV	5,6	7,9	14,2	6,9	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Konut yıkılmış-DD	1,1	1,7	1,5	1,4					
Kısmen dolduruldu-PC	0,1	0,1	0,1	0,1	Örneklemdaki genç sayısı	456	481	439	1.376
Diğer-O	0,7	1,0	0,5	0,7	Genç cevaplama oranı-IRR	43,1	47,8	49,9	46,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0					
Örneklemdaki hanehalkı sayısı	1.805	1.722	1.502	5.029					
Hanehalkı cevaplama oranı-HRR	57,9	63,6	77,8	65,2					
Uygun genç kadınlar					Uygun genç erkekler				
Soru kağıdı dolduruldu-FC	45,0	45,5	47,6	46,0	Soru kağıdı dolduruldu-MC	28,9	32,2	31,4	30,9
Evde değil-FNH	18,6	17,4	17,1	17,7	Evde değil-MNH	32,0	23,8	30,1	28,6
Araştırma tarihlerinde evde yok-FA	14,3	13,2	18,6	15,2	Araştırma tarihlerinde evde yok-MA	13,8	24,3	24,0	20,8
Sonraya bırakıldı-FP	0,0	0,0	1,0	0,3	Sonraya bırakıldı-MP	0,4	0,8	0,0	0,4
Reddetti-FR	20,8	19,4	9,5	16,8	Reddetti-MR	23,1	16,3	11,4	16,9
Diğer-FO	1,3	4,5	6,2	4,0	Diğer-MO	1,8	2,5	3,1	2,5
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Örneklemdaki genç kadın sayısı	231	242	210	683	Örneklemdaki genç erkek sayısı	225	239	229	693
Genç kadın cevaplama oranı-FRR	52,5	52,4	58,5	54,2	Genç erkek cevaplama oranı-MRR	33,5	42,5	41,4	39,0

Tablo 2.4. TGA-2023 saha çalışması ekiplerinin görev yaptıkları iller

EKİPLER	İLLER
Ekip 1	Edirne, Tekirdağ, İstanbul
Ekip 2	Zonguldak, Bartın, Düzce, Sakarya, Kocaeli, Yalova, İstanbul
Ekip 3	Konya, Karaman, Aksaray, Adana, Mersin, Antalya
Ekip 4	Balıkesir, Çanakkale, İzmir, Manisa, Aydın
Ekip 5	Erzincan, Gümüşhane, Erzurum, Ardahan, Rize, Trabzon, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Kastamonu, Çorum
Ekip 6	Bursa, Eskişehir, Afyon, Uşak, Kütahya, Manisa, Denizli, Muğla, Antalya
Ekip 7	Yozgat, Tokat, Sivas, Amasya, Kayseri, Nevşehir, Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş, Osmaniye, Hatay
Ekip 8	Elazığ, Bingöl, Muş, Ağrı, Van, Batman, Siirt, Mardin, Şırnak, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis
Ekip 9	Kırıkkale, Ankara, Bolu

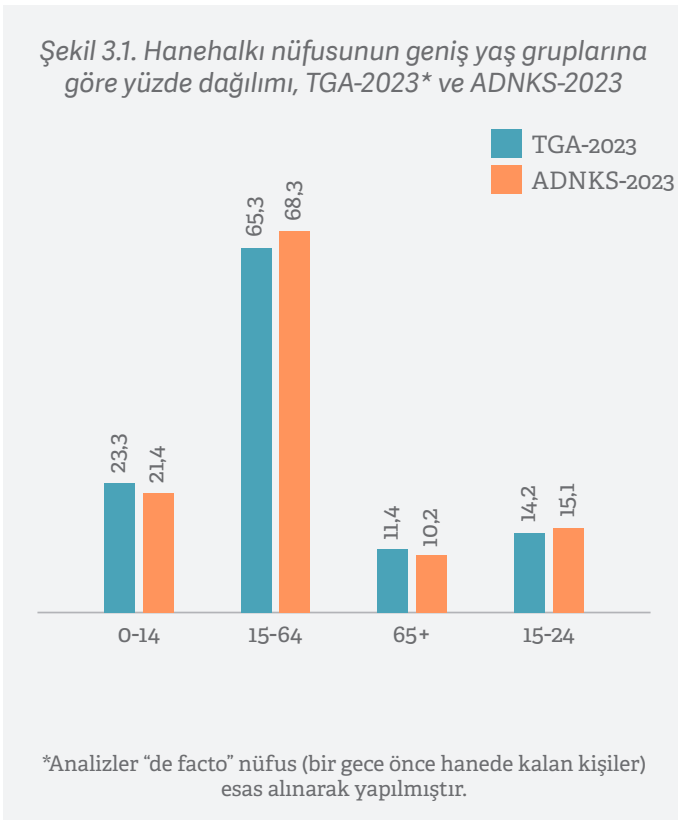
3. BÖLÜM

Hanehalkı NÜFUSUNUN, Hanehalkının VE YAŞANILAN KONUTUN ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. İsmet KOÇ

dağılımını, eğitim, çalışma ve medeni durumu yanında hanehalkı büyüklüğünü, hanehalkındaki genç sayısını, konut özelliklerini, haNEN'in refah seviyesini ve haNEN'in sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarının dağılımını ortaya koymaktır. Bu analizler, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahı değişkenleri temelinde yapılacaktır. Mümkün olduğu durumlarda, TGA-2007 ve/veya ADNKS verileri ile karşılaştırmalar da yapılacaktır.

3.1. Hanehalkı Nüfusunun Yaş Yapısı

Tablo 3.1'de görüldüğü gibi, yerleşim yerlerine göre hanehalkı nüfusunun yaş yapısı farklılık göstermektedir. Kırsal alanlarda yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payının; orta yoğun kentsel alanlarda genç nüfusun toplam nüfus içindeki payının; yoğun kentsel alanlarda ise 15-64 yaş grubundaki çalışma çağı nüfusunun toplam nüfus içindeki payının daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 3.2'deki nüfusun geniş yaş gruplarına göre yüzde dağılımı bu durumu teyit etmektedir. Kırsal alanlarda, yaşlı nüfusun payı yüzde 18'e; orta yoğun kentlerde 0-14 yaş çocuk nüfusun payı yüzde 25'e; yoğun kentsel alanlarda yetişkin nüfusun payı ise, yüzde 67'ye kadar yükselmektedir. Hanehalkındaki kadın nüfus içindeki yaşlı nüfusun payının (yüzde 12); erkek nüfus içindeki yaşlı nüfusun payından (yüzde 11) daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek nüfus arasında genç nüfusun payı (yüzde 24) ise, kadın nüfusa göre (yüzde 22) daha yüksektir. Bölgelere göre bakıldığında ise, Doğu'da genç nüfusun payı yüzde 33'e; Kuzey'de ise yaşlı nüfusun payı yüzde 18'e yükselmektedir (Tablo 3.2).

Şekil 3.1'de görüldüğü gibi nüfusun geniş yaş gruplarına dağılımında TGA-2023 verileri ile ADNKS-2023 verileri arasında gözlenen farklılıklar kabul edilebilir seviyededir. 15-24 yaş grubundaki genç nüfusun toplam nüfus içindeki payının da TGA-2023 (yüzde 14) ve ADNKS-2023 (yüzde 15) için benzer olduğu görülmektedir. TGA-2023 ve ADNKS-2023 verileri kullanılarak oluşturulan nüfus piramitlerinin, 15-19 ve 20-24 yaş grupları dışında, birbiri ile tutarlı olduğu görülmektedir (Şekil 3.2). TGA-2023'de bu yaş gruplarında görülen daralma, gençlik araştırması kapsamında ziyaret edilen hane halklarının küçük bir kısmının gençleri beyan etmekten kaçınmalarından kaynaklanmış olabilir.

3.2. Hanehalkı Nüfusunun Eğitim Durumu

Şekil 3.2. Hanehalkı nüfusunun yaş piramidi, TGA-2023* ve ADNKS-2023

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

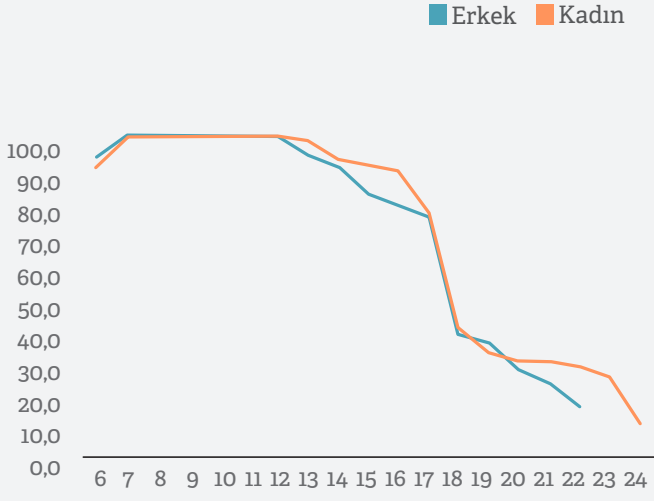
Hanehalkı nüfusunun yüzde 33'ünün lise mezunu ve üstü bir eğitime sahip olduğu görülmektedir. TGA-2023; hanehalkı nüfusunun yüzde 30'unun ilkokul mezunu, yüzde 19'unun ise ortaokul mezunu olduğunu, yüzde 18'inin ise eğitimsiz olduğunu ya da ilkokulu terk ettiğini göstermektedir (Tablo 3.3). TGA-2007'de lise mezunu ve üstü eğitime sahip olan hanehalkı nüfusunun yüzde 19 seviyesinde olduğu dikkate alındığında, hanehalkı nüfusunun eğitim seviyesinin zaman içinde önemli oranda artmış olduğu söylenebilir. TGA-2023 sonuçları, erkekler arasında lise mezunu ve üstü eğitim seviyesine sahip olanların oranının yüzde 36 olduğuna işaret ederken, bu oran kadınlar arasında yüzde 30 seviyesine gerilemektedir. Ayrıca, kadınlar arasında, eğitimsiz veya ilkokulu terk edenlerin oranının (yüzde 23), erkeklere göre (yüzde 12) oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Erkek ve kadınlar arasında ilkokuldan mezun olanların oranı anlamında önemli bir farklılık bulunmazken (sırasıyla yüzde 29 ve yüzde 30), erkekler arasında ortaokul mezunu olanların oranı kadınlardan daha yüksektir (sırasıyla yüzde 21 ve yüzde 16). Bu bulgularla tutarlı olarak, erkek nüfusun ortalama eğitim süresinin (9 yıl) kadın nüfustan (8 yıl) 1 yıl daha uzun olduğu belirlenmiştir. Yaşlara göre bakıldığında, lise ve üstü eğitime sahip olanların payının özellikle genç yaşlarda (15-19 ve 20-24) bulunan hanehalkı nüfusu arasında yaygın olduğu görülmektedir. Erkek genç nüfusun önemli bir bölümü (yüzde 95) ortaokul mezunu ve üstü eğitim seviyesine sa-

hiptir. Kadınlar arasında ise bu oran yüzde 94 seviyesi ile erkek nüfusa oldukça yakındır.

Hanehalkı nüfusunun eğitim durumuna temel değişkenler temelinde bakıldığında (Tablo 3.4), yoğun kentsel alanlarda yaşayan erkek (yüzde 39) ve kadınların (yüzde 34), özellikle kırsal alanlarda yaşayan erkek (yüzde 21) ve kadınlara (yüzde 14) göre daha yüksek oranda lise ve üstü eğitime sahip oldukları görülmektedir. Kırsal alanlarda yaşayan kadınlar arasında eğitimsiz ya da ilkokul terk etmiş olanların oranının yüzde 36'ya kadar yükseldiği dikkati çekmektedir.

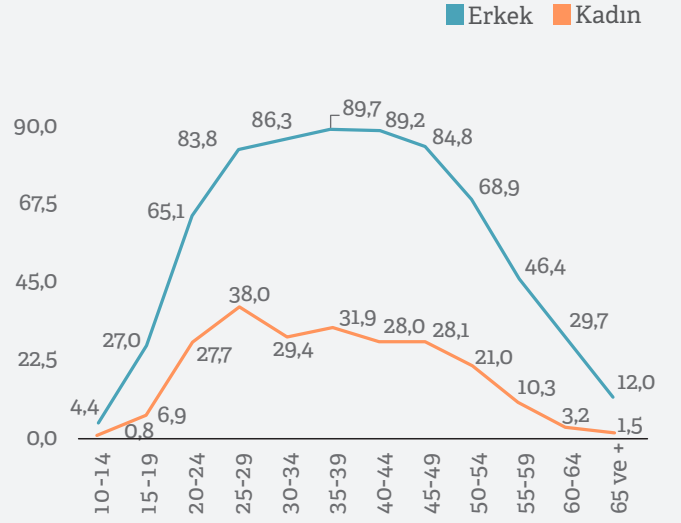
Bu bulgularla tutarlı olarak hem erkek hem de kadınlarda yoğun kentsel alanlarla (9 yıl) kırsal alanlar (7 yıl) arasındaki ortalama eğitim süresi farklılığı 2 yıldır. Batı'da yaşayan hanehalkı üyelerinin eğitim seviyesinin diğer bölgelere göre, özellikle de Doğu'ya göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Batı'da yaşayan erkekler arasında eğitimsiz ya da ilkokulu terk etmiş nüfusun oranı sadece yüzde 9 iken, bu oran Doğu'da yüzde 25'e yükselmektedir. Kadınlar arasında Batı ve Doğu bölgelerinde gözlenen farklılığın ise daha belirgin (sırasıyla yüzde 19 ve yüzde 38) olduğu görülmektedir. Hanehalkı refahı çok yüksek olan hanelerde yaşayan erkek ve kadınlar arasında 10-11 yıla çıkan ortalama eğitim süresinin en düşük hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan erkek ve kadınlar arasında 6-7 yıl oldu-

Şekil 3.3. Cinsiyet ve yaşa göre 6-24 yaş grubundaki hanehalkı nüfusunun okullaşma oranları*

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Şekil 3.4. Cinsiyet ve yaşa göre hanehalkı nüfusunun ücretli bir işte çalışma yüzdesi*

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

ğu görülmektedir. Bu bulguyla tutarlı olarak, en yüksek refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan erkekler arasında lise ve üstü eğitime sahip olanların oranı (yüzde 61), en düşük refah seviyesindeki hanelerde yaşayan erkekler (yüzde 16) göre oldukça yüksektir. Benzer bir durum kadın nüfus için de geçerlidir. Kadınlar arasında bu oran sırasıyla yüzde 54 ve yüzde 10'dur. Hanehalkı refahı en düşük olan hanelerde yaşayan kadınlar arasında eğitimsiz olan veya ilkokulu terk etmiş olanların oranı yüzde 42'ye yükselmektedir (Tablo 3.4).

Şekil 3.3'te verilen okullaşma oranlarına bakıldığında, 12 yaşına kadar hem erkekler hem de kadınlar arasında yüzde yüz seviyesinde olan okullaşma oranlarının 17 yaşına kadar her iki grup için de yüzde 75 seviyesine gerilediği; 18 yaşından sonra ise yüzde 40 seviyelerinin altına düştüğü görülmektedir.

3.3. Hanehalkı Nüfusunun Ücretli Bir İşte Çalışma Durumu

TGA-2023 sonuçları 12 ve üzeri yaşlardaki hanehalkı erkek nüfusunun yüzde 56'sı; kadın nüfusunun ise yüzde 19'unun ücretli bir işte çalıştığına işaret etmektedir. Yaşlara göre bakıldığında, erkekler arasında yaşla birlikte artan ücretli bir işte çalışma oranı 15-19 yaş grubunda yüzde 27; 20-24 yaş grubunda ise yüzde 65'tir (Şekil 3.4). Kadınlarda ise, 15-19 yaş grubunda yüzde 7 olan ücretli bir işte çalışma oranı; 20-24 yaş grubunda yüzde 28'e kadar yükselmektedir. Erkekler arasında 35-39 yaş grubunda en tepe noktaya ulaşan ücretli bir işte çalışma yüzdesi (yüzde 90), daha sonra hızla azalarak 65 ve üstü yaşlarda yüzde 12'ye kadar gerilemektedir. Kadınlar arasında ise, 25-29 yaş grubunda

en üst noktaya (yüzde 38) ulaşan bu oran; daha sonra hızla azalarak 65-69 yaş grubunda yüzde 2'ye gerilemektedir.

3.4. Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan (NENİ) Gençler

TGA-2023 verilerinde yer alan eğitim ve çalışma durumuna ilişkin değişkenler ne eğitimde ne istihdamda (NENİ) olan gençlerin oranının hesaplanmasını mümkün kılmaktadır.² TGA-2023 sonuçları, 15-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 27'sinin NENİ olduğunu göstermektedir. NENİ olan genç erkeklerin oranı yüzde 20; kadınların oranı ise yüzde 35'tir (Şekil 3.5). 15-19 yaş grubundaki gençler arasında yüzde 21 olan NENİ oranı 20-24 yaş grubundaki gençler arasında yüzde 34'tür (Tablo 3.5).

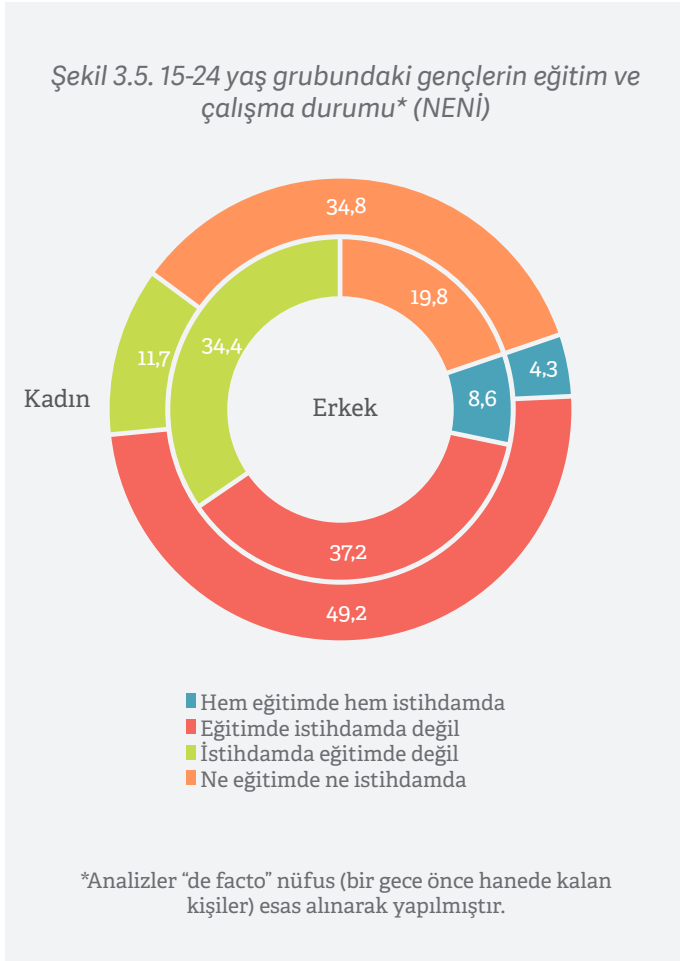
Yaş gruplarına ve cinsiyete göre bakıldığında, 15-19 yaş grubundaki genç erkeklerde yüzde 17 olan NENİ oranının 20-24 yaş grubundaki genç erkeklerde yüzde 23'e yükseldiği görülmektedir. Kadınlar arasında ise, 15-19 yaş grubunda yüzde 25 olan NENİ oranı, 20-24 yaş grubunda yüzde 44'e ulaşmaktadır (Tablo 3.5). NENİ oranlarına yerleşim yerine göre bakıldığında, toplamda yüzde 27 olan NENİ oranının yoğun kentsel alanlarda yüzde 24'e gerilediği; orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 31'e; kırsal alanlarda ise yüzde 37'ye yükseldiği görülmektedir. En yüksek NENİ oranı, yüzde 41 ile Doğu'dayken, en düşük NENİ oranı yüz-

² Ne eğitimde ne istihdamda olan gençler (NENİ), araştırma tarihinde ücretli bir işte çalışmayan ya da örgün ya da yaygın eğitime devam etmeyen gençlerden oluşmaktadır. Bu tanımın içinde, bir meslek edinmek amacıyla yetiştirilen gençler bulunmamaktadır. Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençlere (NEİY) ilişkin bilgiler Bölüm 4'te sunulmaktadır.

de 20 ile Batı'da gözlenmektedir. Refah seviyesine göre bakıldığında, en yüksek refah seviyesine sahip hanelerde yüzde 16'ya kadar gerileyen NENİ oranı, en düşük refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 45'e kadar yükselmektedir (Tablo 3.6).

3.5. Hanehalkı Nüfusunun Medeni Durumu

Hanehalkı nüfusunun medeni durumuna cinsiyet temelinde bakıldığında (Tablo 3.7 ve Tablo 3.8), erkeklerin yüzde 62'sinin halen evli; yüzde 32'sinin hiç evlenmemiş; yüzde

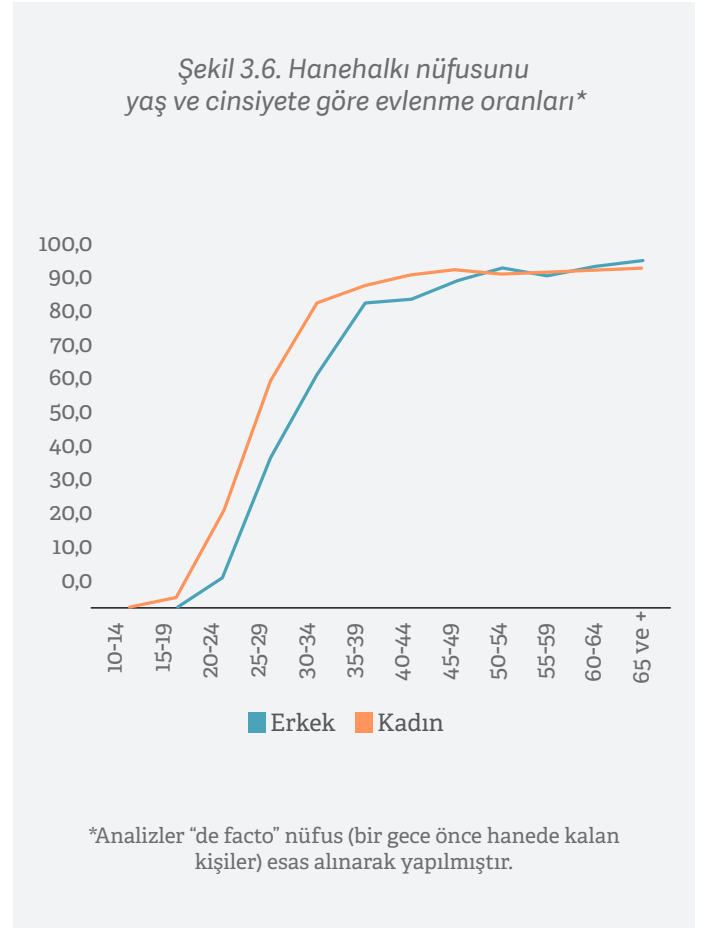

2'sinin eşi ölmüş; geriye kalan yüzde 4'ünün ise boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşadığı görülmektedir. Kadınların ise, yüzde 59'u halen evliyken, yüzde 15'i hiç evlenmemiş; yüzde 10'unun eşi ölmüş; yüzde 4'ünün ise boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşadığı görülmektedir. Erkeklerin medeni durumuna yaşlara göre bakıldığında, 20-24 yaş grubundaki genç nüfus arasında evli olanlarının oranının yüzde 8 olduğu dikkati çekmektedir. Bu oran kadınlar için yüzde 26'dır. Ayrıca, 15-19 yaş grubundaki kadınların yaklaşık yüzde 3'ünün halen evli olduğu görülmektedir. Yoğun kentsel alanlardan kırsal alanlara doğru gidildikçe hem erkek nüfusta hem de kadın nüfusta hiç evlenmemiş olanların oranının azalmakta; boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşayanların oranının ise azaldığı görülmektedir. Bölge ve hanehalkı refahı anlamında her iki cinsiyet için de önemli bir farklılaşma görülmektedir. Ancak hanehalkı refahı arttıkça eşi ölmüş kadın ve erkeklerin ora-

nının azaldığı dikkati çekmektedir (Tablo 3.7 ve Tablo 3.8).

Yaş ve cinsiyete göre evlenme oranlarına bakıldığında (Şekil 3.6), kadınların 15-19 yaş grubundan başlayarak, 45-49 yaş grubuna kadar erkeklerden daha yüksek evlenme oranlarına sahip oldukları görülmektedir.

Yaş ve cinsiyete göre evlenme oranlarına bakıldığında

(Şekil 3.6), kadınların 15-19 yaş grubundan başlayarak, 45-49 yaş grubuna kadar erkeklerden daha yüksek evlenme oranlarına sahip oldukları görülmektedir.

3.6. Hanehalkı Büyüklüğü ve Hanedeki Genç Sayısı

Hane halklarının yüzde 8'inde 1 kişi; yüzde 25'inde 2 kişi; yüzde 21'inde 3 kişi; yüzde 21'inde ise 4 kişi yaşamaktadır. Her 4 hanehalkından 1'inde 5 ve daha fazla kişi yaşamaktadır. Kırsal alanlarda, 5 ve daha fazla kişiden oluşan hane halklarının oranı yüzde 31'e yükselmektedir. Türkiye genelindeki ortalama hanehalkı büyüklüğü 3.47 iken; yoğun kentsel alanlarda 3.40; orta yoğunluktaki kentsel alanlarda 3.53; kırsal alanlarda ise 3.77'dir. Hanelerin yüzde 67'sinde 15-24 yaş grubunda genç bulunmamaktadır. Hanelerin yüzde 20'sinde sadece 1; yüzde 10'unda 2; yüzde 3'ünde ise 3 ve daha fazla genç bulunmaktadır. En az bir genç bulunan hanelerin oranı yoğun kentsel ve kırsal alanlarda çok önemli bir farklılaşma göstermemektedir. Bu durumla tutarlı olarak tüm yerleşim yerleri genelinde hane başına yaklaşık 0.5 genç düşmektedir (Tablo 3.9).

3.7. Konut Sahipliği ve Kalabalıklık İndeksi

TGA-2023 sonuçları, hane halklarının yüzde 61'inin ev sahibi olduğunu göstermektedir. Kiracıların oranı yüzde 38; kira ödemedi oturanların oranı yüzde 10; lojman gibi konutlarda ikamet edenlerin oranı ise yüzde 1 seviyesindedir. Yoğun kentsel alanlarda yüzde 57 olan ev sahipliği oranı; kırsal alanlarda yüzde 79'a yükselmektedir. Hanehalkı üyelerinden herhangi birisinin diğer bir konuta sahip olma oranı ise yüzde 21'dir. Bu durum, yerleşim yerine göre bir farklılaşma göstermemektedir. Türkiye genelinde ortalama oda sayısı 3,62'dir. Kentsel alanlardan kırsal alanlara doğru gidildikçe konutlardaki oda sayısı tedrici bir şekilde artmaktadır. Uyumak için kullanılan oda sayısı ise 1,92'dir. Kırsal alanlarda 1,77 olan ortalama yatak odası sayısı, yoğun kentsel alanlarda 1,95'dir. DSÖ hanehalkı kalabalıklık endeksi, yatak odası başına düşen kişi sayısı üzerinden hesaplanmaktadır. Bu sınıflamaya göre yatak odası başına düşen kişi sayısı 2 kişiden fazlaysa sağlık ve hijyen açısından bu hanehalkı kalabalık sayılmaktadır (WHO, 2018). Türkiye genelinde 1.8 olan kalabalıklık endeksinin, kırsal alanlarda bu üst limitin de üzerine çıkarak 2,14 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, kırsal alanlarda bulunan hanelerinin sağlık ve hijyen koşulları açısından oldukça dezavantajlı durumda olduğuna işaret etmektedir (Tablo 3.10).

3.8. Konut Özellikleri

TGA-2023'te konutların yüzde 55'i evde/bahçede şebeke suyu; yüzde 33'ü şişe/damacana suyu olmak üzere yüzde 99'u iyileştirilmiş bir kaynaktan içme suyunu temin etmektedir. Yoğun kentsel alanlarda hanelerin yüzde 52'si evde/bahçede şebeke suyunu içme kaynağı olarak kullanırken, bu oran kırsal alanlarda yüzde 59'a; orta yoğun kentsel alanlarda ise yüzde 66'ya kadar yükselmektedir. Şişe/damacana suyunu içme suyu olarak kullanan hane halklarının oranı yoğun kentsel alanlarda yüzde 41 iken, bu oran orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 20; kırsal alanlarda ise yüzde 9'dur. Yüzey suyu veya korunaksız kuyu ya da kaynak suyu gibi iyileştirilmemiş kaynaktan içme suyunu temin eden hane halklarının oranı, kentsel alanlarda yüzde 1 seviyesindeyken, bu oran kırsal alanlarda yüzde 3'e yükselmektedir (Tablo 3.11).

Tablo 3.11'de görüldüğü gibi, Türkiye genelinde kanalizasyona bağlı tuvalet imkanına sahip olan konutların oranı yüzde 93'tür. Yoğun kentsel alanlarda yüzde 99 olan bu oran, orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 91'e; kırsal alanlarda ise yüzde 66'ya gerilemektedir. Orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 9 olan kapalı çukur biçimindeki tuvalet yaygınlığı, kırsal alanlarda yüzde 31'e yükselmektedir. Tuvalet imkanının çok büyük ölçüde evin içinde (yüzde 93) olduğu görülmektedir. Kırsal alanlardaki konutların yüzde 14'ünün tuvaletleri evin dışında bulunmaktadır. Başka hanelerle ortak kullanılan tuvalete sahip olma oranının oldukça azalmış olduğu (yüzde 1) görülmektedir. Kırsal alanlarda da bu oran yine oldukça düşüktür (yüzde 2).

Konutun nasıl ısıtıldığına bakıldığında (Tablo 3.11), TGA-2023 sonuçları Türkiye'de konutların yüzde 55'inin doğalgaz kombileriyle, yüzde 29'unun ise, odun/kömür sobası

ile ısıtıldığını göstermektedir. Yoğun kentsel alanlardaki konutların yüzde 68'i doğalgaz kombileri ile ısıtılırken, bu oranın orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 42'ye, kırsal alanlarda ise yüzde 3'e düştüğü dikkati çekmektedir. Odun/kömür sobası kullanarak ısıtılan konutların oranı, kırsal alanlarda yüzde 78'e kadar yükselmektedir.

3.9. Hanehalkı Refahı

Konutlardaki dayanıklı tüketim mallarının sahipliği dikkate alınarak Temel Bileşenler Analizi ile oluşturulan hanehalkı refahı değişkeni haneleri yüzde 20'lik refah gruplarına göre sınıflandırmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye genelinde haneler yüzde 20'lik refah gruplarına göre yüzde 20'lik dilimlerle eşit bir şekilde dağılmaktadır. Yerleşim yerine göre bakıldığında (Tablo 3.12), yoğun kentsel alanlarda refah seviyesi çok düşük hanelerin oranı yüzde 9'a gerilerken bu oran orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 16'ya, kırsal alanlarda ise yüzde 70'e yükselmektedir. Bu sonuçlarla tutarlı olarak, çok yüksek refah seviyesine sahip olan hanelerin oranı, yoğun kentsel alanlarda yüzde 27; orta yoğun kentsel alanlarda yüzde 12; kırsal alanlarda ise sadece yüzde 1'dir.

Bölgeler itibarıyla bakıldığında (Tablo 3.12), Batı'da sadece yüzde 11 olan çok düşük refah seviyesine sahip hanelerin oranı, Güney'de yüzde 48'e yükselmektedir. Güney ve Kuzey'de çok yüksek refah seviyesine sahip hanelerin oranı oldukça düşüktür (sırasıyla yüzde 5 ve yüzde 6). Buna karşın, Batı'da bu oran yüzde 27'ye yükselmektedir.

3.10. Hanehalkının Sahip Olduğu Dayanıklı Tüketim Malları, Çeşitli Ulaşım Araçları ve İnternet sahipliği

TGA-2023 sonuçları, Türkiye'deki hemen hemen tüm hanelerin buzdolabı (yüzde 99) ve çamaşır makinesi (yüzde 98) sahibi olduğunu göstermektedir. LED-LCD TV sahibi olan hanelerin oranı da yüzde 90'ın üzerindedir. Bulaşık makinesine sahip olan hanelerin oranı yüzde 80, otomobile sahip olan hanelerin oranı yüzde 46'dır. Bilgisayar ve tablet bulunan hanelerin oranı sırasıyla yüzde 37 ve yüzde 25 iken, internet bağlantısı olan hanelerin oranı ise yüzde 64'tür. Ödemeli TV sistemlerine sahip olan hanelerin oranı yüzde 20 iken, hanelerin sadece yüzde 8'inde akıllı robot süpürge bulunmaktadır. Traktör bulunan hanelerin oranı yüzde 7'dir ve bunların hemen tamamı kırsal alanlarda bulunan hanelere aittir. Yerleşim yerleri temelinde bakıldığında, traktör dışındaki tüm dayanıklı tüketim mallarının yoğun kentsel alanlardaki hanelerde daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3.13).

Hanelerin sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarına hane genç olup olmadığı temel alınarak bakıldığında (Tablo 3.14), genç olan hanelerde özellikle bilgisayar, tablet ve internet sahipliğinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, akıllı robot süpürge dışında kalan tüm dayanıklı tüketim mallarının sahipliğinin genç olan hanelerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu bölümün amacı, 15-24 yaş grubundaki gençlerin sos-

Tablo 3.1. Yaş, yerleşim yeri ve cinsiyete göre hanehalkı nüfusunun yüzde dağılımı*

Yaş	Yoğun kent			Orta Yoğun Kent			Kır		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	6,1	5,6	5,9	6,6	7,3	7,0	7,2	5,7	6,4
5-9	8,7	7,8	8,3	9,3	7,6	8,4	9,7	8,1	8,8
10-14	9,0	8,7	8,8	9,7	8,8	9,3	9,1	8,6	8,8
15-19	7,4	6,2	6,8	7,5	6,7	7,1	6,6	7,1	6,9
20-24	5,5	6,6	6,1	5,2	6,6	5,9	5,1	4,1	4,6
25-29	8,2	7,5	7,9	7,2	7,9	7,6	4,6	4,7	4,6
30-34	7,0	8,8	7,9	7,5	7,3	7,4	4,3	5,2	4,8
35-39	6,6	7,4	7,0	6,4	7,2	6,8	5,5	5,8	5,7
40-44	7,6	6,2	6,9	7,4	6,7	7,0	6,5	5,8	6,1
45-49	7,6	7,7	7,7	7,1	6,1	6,6	4,8	5,5	5,2
50-54	7,4	5,9	6,6	5,2	6,1	5,7	6,2	6,7	6,4
55-59	3,8	5,6	4,7	6,0	5,1	5,5	6,5	7,1	6,8
60-64	5,4	5,3	5,4	5,0	5,4	5,2	8,2	6,2	7,2
65-69	3,7	3,4	3,5	3,5	4,3	3,9	5,7	5,8	5,8
70-74	2,8	3,1	3,0	3,1	2,8	3,0	5,1	5,4	5,2
75-79	2,1	1,9	2,0	1,7	1,5	1,6	2,0	3,8	2,9
80-84	0,8	1,2	1,0	0,8	1,3	1,1	1,8	2,4	2,1
85 ve +	0,4	1,1	0,8	0,6	1,2	0,9	1,2	2,0	1,6
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gözlem Sayısı	1460	1559	3019	1486	1562	3048	1396	1512	2912

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.2. Hanehalkı nüfusunun cinsiyet, yerleşim yeri ve bölge temelinde geniş yaş gruplarına göre yüzde dağılımı*

Değişkenler	<15	15-64	>64	Toplam	Ortalama yaş	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	24,4	65,0	10,7	100,0	34,7	4342
Kadın	22,4	65,5	12,1	100,0	36,0	4637
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	22,9	66,9	10,2	100,0	34,9	3019
Orta yoğun kent	24,6	64,9	10,5	100,0	34,3	3048
Kır	24,2	58,2	17,7	100,0	38,5	2912
Bölge						
Batı	20,7	66,9	12,4	100,0	36,9	3455
Güney	23,2	65,6	11,2	100,0	35,0	992
Orta	23,8	65,7	10,5	100,0	34,6	2103
Kuzey	16,8	64,8	18,4	100,0	42,2	676
Doğu	32,9	59,5	7,6	100,0	29,5	1753
Toplam	23,3	65,3	11,4	100,0	35,3	8979

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.3. Hanehalkı nüfusunun yaş ve cinsiyete göre eğitim durumu*

Yaş	Eğitimsiz veya ilkokulu terk	İlkokul	Ortaokul	Lise ve +	Bilinmiyor	Toplam	Ortalama eğitim süresi	Gözlem sayısı
Erkek								
6-9	97,7	2,3	0,0	0,0	0,0	100,0	1,5	322
10-14	6,5	49,4	44,2	0,0	0,0	100,0	6,1	401
15-19	1,3	3,2	53,2	41,6	0,6	100,0	10,0	312
20-24	0,0	3,9	19,7	76,3	0,0	100,0	11,7	228
25-29	2,2	5,3	29,4	61,6	1,6	100,0	11,7	291
30-34	2,1	9,9	22,9	64,4	0,7	100,0	11,5	275
35-39	3,7	16,8	19,0	59,3	1,1	100,0	10,3	270
40-44	3,5	32,1	17,5	46,3	0,6	100,0	9,3	312
45-49	3,3	35,3	16,5	44,2	0,7	100,0	9,0	284
50-54	3,7	51,7	13,9	29,6	1,0	100,0	7,8	271
55-59	8,2	51,0	13,9	25,8	1,0	100,0	7,6	234
60-64	10,5	52,6	10,9	25,5	0,4	100,0	7,6	268
65-69	5,3	54,7	11,8	28,2	0,0	100,0	7,8	185
70-74	12,0	54,1	9,8	24,1	0,0	100,0	7,7	156
75-79	17,6	51,8	9,4	21,2	0,0	100,0	6,8	84
80-84	14,3	61,9	9,5	14,3	0,0	100,0	6,5	50
85 ve +	30,8	44,2	7,7	7,7	9,6	100,0	5,9	62
Erkek Toplam	12,4	29,3	21,3	36,3	0,7	100,0	8,5	4005
Kadın								
6-9	96,2	3,1	0,7	0,0	0,0	100,0	1,4	293
10-14	3,8	55,6	40,4	0,3	0,0	100,0	6,1	404
15-19	1,4	0,7	49,0	48,3	0,7	100,0	10,3	309
20-24	0,4	6,7	16,0	77,0	0,0	100,0	12,2	268
25-29	3,1	6,5	22,2	67,9	0,3	100,0	12,1	311
30-34	7,9	11,2	20,2	59,9	0,8	100,0	11,5	331
35-39	12,7	24,8	17,6	44,3	0,6	100,0	9,5	315
40-44	9,2	47,5	12,4	30,5	0,4	100,0	8,0	290
45-49	15,1	48,6	9,5	26,2	0,6	100,0	7,6	299
50-54	18,1	53,8	8,3	19,9	0,0	100,0	7,0	288
55-59	20,7	59,4	3,8	15,3	0,8	100,0	6,6	275
60-64	35,3	45,4	3,6	15,7	0,0	100,0	6,5	261
65-69	47,2	39,9	5,6	7,3	0,0	100,0	5,9	209
70-74	54,5	34,6	3,2	7,7	0,0	100,0	5,9	175
75-79	59,8	29,9	3,1	7,2	0,0	100,0	5,9	111
80-84	77,4	19,4	0,0	3,2	0,0	100,0	4,3	75
85 ve +	71,3	19,5	3,4	0,0	5,7	100,0	4,4	106
Kadın Toplam	23,1	30,2	16,0	30,2	0,4	100,0	8,2	4320
Toplam	18,0	29,8	18,6	33,1	0,6	100,0	8,3	8325

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.4. Hanehalkı nüfusunun yerleşim yeri, bölge, hanehalkı refahı ve cinsiyete göre eğitim durumu*

Değişkenler	Eğitimsiz veya ilkokulu terk	İlkokul	Ortaokul	Lise ve +	Bilinmiyor	Toplam	Ortalama eğitim süresi	Gözlem sayısı
Erkek								
Yerleşim yeri								
Yoğun kent	11,5	27,5	21,2	39,2	0,6	100,0	8,8	1356
Orta yoğun kent	12,0	27,2	21,5	38,7	0,5	100,0	8,7	1358
Kır	16,7	39,7	21,7	20,8	1,2	100,0	7,0	1291
Bölge								
Batı	9,1	30,7	20,1	39,2	0,9	100,0	8,8	1562
Güney	13,9	31,7	22,1	31,7	0,5	100,0	8,2	471
Orta	11,5	29,4	20,6	38,2	0,3	100,0	8,5	940
Kuzey	7,8	32,8	22,5	36,3	0,5	100,0	8,4	300
Doğu	25,3	22,5	25,7	25,7	0,8	100,0	7,7	732
Hanehalkı refahı								
Çok düşük	20,6	40,5	22,3	15,7	1,0	100,0	6,6	1220
Düşük	11,7	36,3	24,9	26,5	0,5	100,0	7,6	978
Orta	12,6	26,7	22,5	37,8	0,4	100,0	8,5	726
Yüksek	8,7	28,3	21,9	40,5	0,7	100,0	8,7	555
Çok yüksek	8,4	15,2	15,1	60,6	0,7	100,0	10,9	526
Erkek Toplam	12,4	29,3	21,3	36,3	0,7	100,0	8,5	4005
Kadın								
Yerleşim yeri								
Yoğun kent	20,5	29,0	16,3	33,7	0,5	100,0	8,5	1456
Orta yoğun kent	21,9	30,2	16,5	30,7	0,7	100,0	8,3	1428
Kır	35,7	35,6	14,5	13,8	0,4	100,0	6,5	1436
Bölge								
Batı	19,2	31,4	16,1	32,8	0,6	100,0	8,4	1673
Güney	27,9	29,4	16,8	25,4	0,5	100,0	7,7	445
Orta	19,5	31,7	15,2	33,5	0,1	100,0	8,4	1028
Kuzey	26,4	35,5	11,7	26,4	0,0	100,0	7,9	343
Doğu	38,0	22,8	18,6	19,6	1,0	100,0	7,2	831
Hanehalkı refahı								
Çok düşük	41,5	33,0	14,5	10,4	0,6	100,0	6,2	1370
Düşük	27,5	39,0	15,8	17,4	0,4	100,0	6,8	1031
Orta	21,6	32,5	16,4	28,5	1,1	100,0	8,0	741
Yüksek	14,6	27,8	19,4	38,2	0,0	100,0	8,7	604
Çok yüksek	11,5	20,1	14,1	53,9	0,4	100,0	10,2	574
Kadın Toplam	23,1	30,2	16,0	30,1	0,5	100,0	8,2	4320

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.5. Gençlerin yaş ve cinsiyete göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NENİ)

NENİ durumu	15-19	20-24	15-24
Erkek			
Hem eğitimde hem istihdamda	7,8	9,4	8,6
Eğitimde istihdamda değil	54,3	17,5	37,2
İstihdamda eğitimde değil	20,7	50,2	34,4
Ne eğitimde ne istihdamda	17,1	23,0	19,8
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	372	320	692
Kadın			
Hem eğitimde hem istihdamda	3,7	4,9	4,3
Eğitimde istihdamda değil	68,3	31,3	49,2
İstihdamda eğitimde değil	3,4	19,5	11,7
Ne eğitimde ne istihdamda	24,6	44,3	34,8
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	354	330	684
Toplam			
Hem eğitimde hem istihdamda	5,9	7,0	6,4
Eğitimde istihdamda değil	61,0	24,8	43,2
İstihdamda eğitimde değil	12,5	33,9	23,0
Ne eğitimde ne istihdamda	20,7	34,2	27,3
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	726	650	1376

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.6. 15-24 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NENİ)

Değişkenler	Hem eğitimde hem istihdamda	Eğitimde istihdamda değil	İstihdamda eğitimde değil	Ne eğitimde ne istihdamda	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	8,6	37,1	34,4	19,8	100,0	692
Kadın	4,3	49,1	11,9	34,7	100,0	684
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	7,0	44,8	23,9	24,3	100,0	456
Orta yoğun kent	5,8	41,3	21,8	31,1	100,0	481
Kır	4,4	38,0	20,5	37,1	100,0	439
Bölge						
Batı	7,3	52,5	20,5	19,8	100,0	464
Güney	7,5	38,8	23,9	29,9	100,0	149
Orta	8,2	39,1	24,7	28,0	100,0	317
Kuzey	4,5	47,0	25,8	22,7	100,0	80
Doğu	3,2	29,9	25,4	41,5	100,0	366
Hanehalkı refahı						
Çok düşük	1,9	30,4	23,1	44,6	100,0	409
Düşük	4,6	40,1	25,2	30,2	100,0	343
Orta	9,0	37,6	28,2	25,3	100,0	251
Yüksek	8,1	49,0	21,6	21,3	100,0	206
Çok yüksek	8,4	57,6	17,6	16,4	100,0	167
Toplam	6,4	43,2	23,1	27,3	100,0	1376

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.7. Hanehalkı erkek nüfusunun yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı*

Değişkenler	Hiç evlenmedi	Halen evli	Eşi ölmüş	Boşanmış/ ayrı yaşıyor	Toplam	Gözlem sayısı
15-19	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	261
20-24	91,3	8,3	0,0	0,4	100,0	312
25-29	57,5	40,0	0,0	2,5	100,0	228
30-34	32,4	65,8	0,4	1,4	100,0	291
35-39	12,1	80,5	0,0	7,4	100,0	275
40-44	10,8	83,5	0,0	5,7	100,0	270
45-49	5,6	85,1	0,7	8,6	100,0	312
50-54	2,4	92,1	0,7	4,8	100,0	284
55-59	3,6	88,1	2,6	5,7	100,0	271
60-64	1,2	95,1	1,2	2,4	100,0	234
65 ve +	0,4	87,3	8,9	3,3	100,0	268
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	33,9	60,6	1,5	4,1	100,0	1198
Orta yoğun kent	31,8	64,1	1,4	2,7	100,0	1202
Kır	29,3	66,2	2,7	1,9	100,0	1114
Bölge						
Batı	31,6	62,6	1,5	4,2	100,0	1396
Güney	31,9	64,3	1,1	2,7	100,0	419
Orta	29,8	64,2	2,1	4,0	100,0	825
Kuzey	30,5	63,1	2,1	4,3	100,0	275
Doğu	43,6	54,8	1,6	0,0	100,0	599
Hanehalkı refahı						
Çok düşük	31,3	61,5	2,7	4,5	100,0	1053
Düşük	34,3	61,9	1,6	2,2	100,0	874
Orta	31,7	62,3	2,3	3,7	100,0	633
Yüksek	30,6	63,7	1,0	4,6	100,0	485
Çok yüksek	36,1	60,4	0,8	2,6	100,0	469
Toplam	32,9	62,0	1,6	3,5	100,0	3514

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.8. Hanehalkı kadın nüfusunun yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı*

Değişkenler	Hiç evlenmedi	Halen evli	Eşi ölmüş	Boşanmış/ ayrı yaşıyor	Toplam	Gözlem sayısı
15-19	97,3	2,7	0,0	0,0	100,0	243
20-24	72,0	25,5	0,0	2,5	100,0	309
25-29	34,4	60,4	0,6	4,6	100,0	268
30-34	12,0	82,0	0,3	5,7	100,0	311
35-39	7,1	83,9	1,5	7,4	100,0	331
40-44	4,3	84,3	2,1	9,3	100,0	315
45-49	2,5	82,2	4,0	11,4	100,0	290
50-54	3,2	83,8	5,1	7,9	100,0	299
55-59	3,1	77,9	13,4	5,7	100,0	288
60-64	2,4	74,0	21,2	2,4	100,0	275
65 ve +	1,9	50,9	44,4	2,8	100,0	261
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	26,4	58,2	9,5	5,8	100,0	1314
Orta yoğun kent	24,0	63,3	9,2	3,5	100,0	1273
Kır	22,6	61,3	13,6	2,5	100,0	1279
Bölge						
Batı	24,8	58,4	10,6	6,2	100,0	1529
Güney	22,1	68,0	7,6	2,3	100,0	392
Orta	23,9	62,0	10,1	4,0	100,0	928
Kuzey	18,8	61,9	15,1	4,1	100,0	321
Doğu	33,7	55,6	7,4	3,4	100,0	696
Hanehalkı refahı						
Çok düşük	24,4	59,5	13,0	3,1	100,0	1201
Düşük	20,1	64,2	10,9	4,9	100,0	929
Orta	22,5	58,3	13,2	6,0	100,0	687
Yüksek	28,2	58,7	7,4	5,6	100,0	542
Çok yüksek	31,5	56,8	6,4	5,3	100,0	507
Toplam	25,5	59,4	10,1	4,0	100,0	3866

*Analizler "de facto" nüfus (bir gece önce hanede kalan kişiler) esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.9. Yerleşim yerine göre hanehalkı büyüklüğü ve hanehalkındaki genç sayısının yüzde dağılımı ve ortalama hanehalkı büyüklüğü ve ortalama genç sayısı*

Hanehalkı büyüklüğü	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
1	9,6	9,2	11,6	9,8
2	24,5	23,5	28,9	25,0
3	21,6	20,5	15,3	20,5
4	22,2	22,8	13,3	21,0
5	13,6	12,3	11,8	13,1
6	3,9	5,6	7,0	4,6
7	1,8	3,8	4,0	2,4
8 ve +	2,8	2,3	8,0	3,5
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Ortalama hanehalkı büyüklüğü	3,40	3,53	3,77	3,47
Hanedeki genç sayısı (15-24 yaş)				
0	67,4	66,4	68,8	67,4
1	20,1	19,7	18,3	19,8
2	10,0	10,0	8,3	9,7
3 ve +	2,5	3,8	4,5	3,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Ortalama genç sayısı (15-24 yaş)	0,48	0,52	0,51	0,49
Hanehalkı sayısı (Ağırlıksız)	944	913	855	2712

*Analizler "de jure" nüfus esas alınarak yapılmıştır.

Tablo 3.10. Konut sahipliğinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı ve ortalama oda sayısı ve kalabalıklık indeksi

Değişkenler	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
Ev sahibi olma durumu				
Ev sahibi	57,4	58,3	78,6	60,7
Kiracı	33,2	28,1	4,3	28,2
Kira ödemededen oturuyor	8,2	12,0	14,8	9,7
Diğer	1,2	1,5	2,3	1,4
Hanehalkı üyelerinin başka evi olma durumu				
Var	21,0	20,5	22,4	21,1
Yok	79,0	79,5	77,6	78,9
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Ortalama oda sayısı	3,56	3,76	3,77	3,62
Ortalama yatak odası sayısı	1,95	1,92	1,76	1,92
Kalabalıklık indeksi	1,74	1,84	2,14	1,81
Hanehalkı sayısı	944	913	855	2712

Tablo 3.11. Konut özelliklerinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı

Değişkenler	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
İçme suyu kaynağı				
İyileştirilmiş kaynak	99,4	99,0	97,2	99,0
Evde/bahçede şebeke suyu	51,8	65,8	58,8	54,9
Ortak şebeke suyu/çeşme suyu	3,8	6,4	8,0	4,8
Sondaj/borulu kuyu suyu	0,0	0,5	6,0	1,0
Korunaklı kuyu suyu	0,0	0,5	2,5	0,4
Korunaklı kaynak suyu	3,1	5,4	11,8	4,7
Tanker/su istasyonu	0,0	0,0	1,0	0,1
Şişe/damacana suyu	40,7	20,3	9,0	33,1
İyileştirilmemiş kaynak	0,6	1,0	2,8	1,0
Yüzey suyu	0,3	0,3	1,8	0,4
Korunaksız kuyu/kaynak suyu	0,3	0,8	1,0	0,6
Tuvalet tipi				
Kanalizasyona bağlı	99,2	90,5	66,3	93,1
Açık çukur	0,0	0,0	2,0	0,3
Kapalı çukur	0,7	9,2	30,9	6,4
Diğer	0,1	0,3	0,8	0,2
Tuvaletin yeri				
Evin içinde	96,8	94,9	74,6	93,3
Evin dışında	2,3	2,3	14,3	4,1
Hem içerde hem dışarda	0,8	2,8	11,1	2,6
Tuvaletin ortak kullanma durumu				
Sadece hanehalkı üyeleri	99,4	99,2	98,0	99,2
Diğer hanehalkı üyeleriyle ortak	0,6	0,8	2,0	0,8
Isıtma şekli				
Merkezi ısıtma-doğalgaz	3,9	5,7	0,0	3,6
Merkezi ısıtma-odun/kömür	0,2	2,6	2,5	0,9
Merkezi ısıtma-diğer	0,0	0,0	0,0	0,0
Kat kaloriferi- doğalgaz	68,0	42,2	2,8	54,7
kat kaloriferi-sıvı yakıt	0,6	0,5	0,0	0,5
Kat kaloriferi-diğer	0,3	3,1	5,3	1,4
Soba-doğalgaz	1,4	1,0	0,3	1,1
Soba-odun/kömür	17,4	33,2	77,7	28,5
Soba-tezek	0,7	0,3	7,6	1,7
Soba-diğer	0,3	0,0	0,0	0,2
Elektrikli ısıtıcı	2,7	2,6	1,3	2,4
Klima	4,6	7,2	2,0	4,6
Diğer	0,0	1,8	0,5	0,3
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Hanehalkı sayısı	944	913	855	2712

Tablo 3.12. Yerleşim yeri ve bölgeye göre hanehalkı refahının yüzde dağılımı

Değişkenler	Çok düşük	Düşük	Orta	Yüksek	Çok yüksek	Toplam	Hane halkı sayısı
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	8,5	16,3	24,2	24,2	26,9	100,0	944
Orta yoğun kent	16,4	30,2	26,1	15,3	12,0	100,0	913
Kır	69,5	24,9	4,0	0,8	0,8	100,0	855
Bölge							
Batı	11,0	17,7	22,0	21,8	27,5	100,0	1138
Güney	48,0	26,0	15,7	5,5	4,7	100,0	289
Orta	15,8	20,0	24,8	20,9	18,4	100,0	647
Kuzey	37,6	21,4	13,3	21,4	6,4	100,0	246
Doğu	35,7	23,8	19,2	10,7	10,7	100,0	392
Toplam	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	100,0	2712

Tablo 3.13. Hanelerin sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarının, çeşitli ulaşım araçlarının ve internet sahipliğinin yerleşim yerine göre yüzde dağılımı

Dayanıklı tüketim malları	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
Buzdolabı	99,5	99,2	98,0	99,2
Çamaşır makinesi	99,2	98,0	94,2	98,3
Bulaşık makinesi	84,6	79,5	55,9	79,6
LED-LCD TV	93,2	91,6	82,6	91,4
Bilgisayar	41,4	37,3	15,6	37,1
Tablet	28,5	24,6	12,1	25,5
İnternet	70,7	62,9	30,7	63,7
Otomobil	44,5	52,4	47,9	46,1
Traktör	2,0	7,2	32,4	7,2
Ödemeli TV sistemleri	24,1	17,1	4,5	20,2
Akıllı robot süpürge	9,2	6,9	2,8	7,9
Hanehalkı sayısı	944	913	855	2712

Tablo 3.14. Hanelerin sahip olduğu dayanıklı tüketim mallarının hanede genç olup olmadığına göre yüzde dağılımı

Dayanıklı tüketim malları	Genç yok	Genç var	Toplam
Buzdolabı	98,9	99,8	99,2
Çamaşır makinesi	97,9	99,1	98,3
Bulaşık makinesi	79,1	80,6	79,6
LED-LCD TV	91,4	91,6	91,4
Bilgisayar	31,4	48,8	37,1
Tablet	24,3	28,1	25,5
İnternet	56,8	78,0	63,7
Otomobil	43,0	52,6	46,1
Traktör	6,8	8,2	7,2
Ödemeli TV sistemleri	19,1	22,6	20,2
Akıllı robot süpürge	9,3	5,1	7,9
Hanehalkı sayısı	1832	880	2712

4. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN PROFİLİ

Prof. Dr. İsmet KOÇ

yo demografik özelliklerini, eğitim durumlarını, eğitime devam etmeme nedenlerini, çalışma durumunu, çalışılan sektörü, çalışma şeklini, ücretli çalışma durumunu, çalışılan işteki sosyal güvence durumunu, iş arama ve iş bulması durumunda işe başlama durumunu, ne işte ne eğitimde (NENİ) durumunu, medeni durumunu, 12 yaşına kadar yaşadığı yerleşim yerini, anne ve babasının hayatta olma durumunu, anne ve babası ile yaşama durumunu, anne ve babanın eğitim durumunu ve gençlerin yaşadığı haNENİN maddi durumunu ortaya koymaktır. Sonuçların sunulmasında, gerekli olduğu durumlarda TGA-2007 ve/veya AD-NKS verileri ile karşılaştırmalar da yapılmıştır.

4.1. Gençlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

TGA-2023 kapsamında görüşülen gençlerin yüzde 41'i erkek; yüzde 59'u ise kadındır. Gençlerin yüzde 58'i 15-19 yaş grubunda; yüzde 42'si ise 20-24 yaş grubunda yer almaktadır. Genç erkeklerin yüzde 64'ü; genç kadınların yüzde 52'si 15-19 yaş grubunda; genç erkeklerin yüzde 36'sı; genç kadınların ise yüzde 48'i 20-24 yaş grubundadır. Gençlerin eğitim durumuna bakıldığında (Tablo 4.1), yüzde 23'ünün ya üniversite öğrencisi ya da üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu kadınların oranı (yüzde 24), erkeklerin oranından (yüzde 22) daha yüksektir.

Gençlerin yüzde 43'ü araştırma sırasında çalışmaktadır. Erkekler arasında halen çalışma oranı (yüzde 60), kadınların oranından (yüzde 24) yaklaşık 3 kat daha yüksektir. Gençlerin yüzde 90'ı hiç evlenmemiş; yüzde 9'u halen evli; yaklaşık yüzde 1'i de boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşamaktadır. Genç kadınlar arasında halen evli olanların oranı (yüzde 17), genç erkeklerin oranından (yüzde 2) çok daha yüksektir (Tablo 4.1). Gençlerin yüzde 70'i yoğun kentsel alanlarda, yüzde 15'i orta yoğun kentlerde, geriye kalan yüzde 15'i de kırsal alanlarda yaşamaktadır. Genç erkekler ve genç kadınlar arasında yerleşim yeri anlamında

önemli bir farklılık bulunmamaktadır (Tablo 4.1). Gençlerin yaklaşık yarısı Batı'da, yüzde 22'si Orta'da, yüzde 15'i Doğu'da yaşarken, yüzde 7'si Kuzey'de, yüzde 5'i de Güney'de yaşamaktadır (Tablo 4.1).

Gençlerin yüzde 17'si hanehalkı refahı çok düşük hanelerde yaşarken, yüzde 43'ü hanehalkı refahı yüksek ve çok yüksek olan hanelerde yaşamaktadır. Genç kadınlar arasında çok düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşama oranı (yüzde 19), erkeklerin oranından (yüzde 14) daha yüksektir. Bunun bir sonucu olarak, genç erkeklerin yüzde 52'si; genç kadınların ise yüzde 46'sı hanehalkı refahı yüksek ve çok yüksek hanelerde yaşamaktadır (Tablo 4.1).

4.2. Gençlerin Eğitim Durumu

Gençlerin eğitim durumuna ilişkin temel değişkenlere göre bakıldığında (Tablo 4.2), genç kadınlar arasında lise ve üzerinde eğitime sahip olanların oranının (yüzde 48) genç erkeklerle göre (yüzde 44) daha yüksek olduğu görülmektedir. Beklendiği gibi, 20-24 yaş grubundaki gençler (12,1 yıl), 15-19 yaş grubundaki gençlerden (10,4 yıl) daha uzun ortalama eğitim süresine sahiptir. Yerleşim yerine göre bakıldığında, kırsal alanlardaki gençlerin eğitim seviyesi kentsel alanlardaki gençlere göre belirgin bir biçimde düşüktür. Yoğun ve orta yoğun kentsel alanlardaki gençler arasında üniversite öğrencisi ya da mezunu olanların oranı yüzde 25 seviyesindeyken, bu oran kırsal alanlardaki gençler arasında yüzde 13'e gerilemektedir.

Kuzey'de yaşayan gençlerin sadece yüzde 8'i ortaokul mezunu ya da daha düşük eğitim seviyesine sahipken, bu oran Doğu'da yaşayan gençler arasında yüzde 28'e yükselmektedir. Bölgeler temelinde, üniversite öğrencisi ya da mezunu olan gençlerin oranının en düşük olduğu bölge yüzde 17 ile Güney, en yüksek olduğu bölge ise yüzde 25 ile Batı'dır. En yüksek hanehalkı refahına sahip hanelerde

yaşayan gençler arasında üniversite öğrencisi ya da mezunu olan gençlerin oranı yüzde 47 seviyesine yükselirken, bu oranının en düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 6'ya kadar gerilediği dikkati çekmektedir (Tablo 4.2).

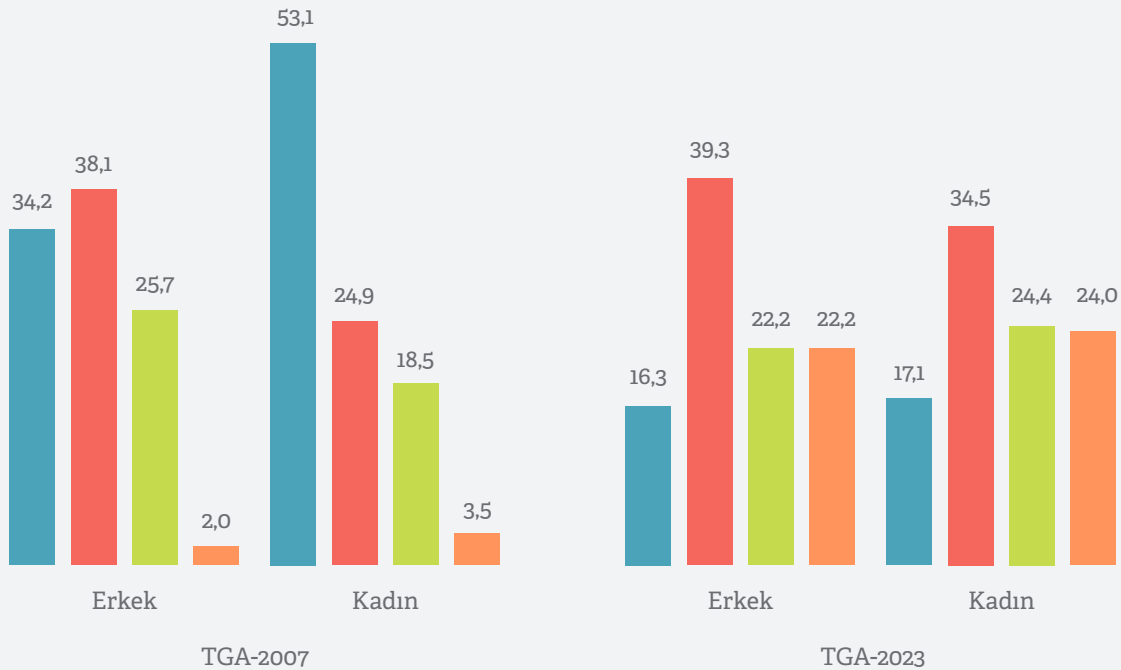
Şekil 4.1'de, gençlerin cinsiyete göre eğitim durumları TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçları kullanılarak karşılaştırılmaktadır. Aradan geçen 16 yıl içinde hem genç erkeklerin hem de genç kadınların eğitim seviyesinde önemli bir artış olmuştur. TGA-2007'de genç erkeklerin sadece yüzde 2'si; genç kadınların ise sadece yüzde 4'ü üniversite öğrencisi ya da mezunu iken, bu oranların TGA-2023'te genç erkekler için yüzde 22'ye genç kadınlar için ise yüzde 24'e yükseldiği görülmektedir. Bu bulguyla tutarlı olarak genç erkekler arasında yüzde 34; genç kadınlar arasında yüzde 53 olan ortaokul mezunu veya altında eğitime sahip olanların oranının sırasıyla yüzde 16 ve yüzde 17'ye gerilediği görülmektedir.

gerektiği için; yüzde 15'inin ailesi izin vermediği için; yüzde 13'ünün de ailesinin maddi durumu iyi olmadığı için okulu bıraktığı görülmektedir. Genç kadınların yüzde 45'i okumak istemediği için okulu bıraktığını beyan ederken, bu oran genç erkekler arasında yüzde 33 seviyesindedir. Genç kadınlar arasında ailesi izin vermediği için okulu bırakanların oranı yüzde 21'e; genç erkekler arasında ise çalışması gerektiği için okulu bırakanların oranı yüzde 30'a yükselmektedir.

4.4. Gençlerin Çalışma Durumu

Gençlerin yüzde 57'sinin son bir hafta içinde çalışmadığı görülmektedir. Gençlerin yüzde 31'i hizmet sektöründe; yüzde 8'i sanayi sektöründe; yüzde 4'ü ise tarım sektöründe çalışmaktadır. Genç kadınların sadece yüzde 25'i, genç erkeklerin ise yüzde 61'i çalışmaktadır. Genç kadınların yüzde 19'u hizmet sektöründe çalışırken, bu oran genç erkekler arasında yüzde 42'dir. Tarım ve sanayi sektöründe çalışan genç erkeklerin oranı (sırasıyla yüzde 13 ve yüzde

Şekil 4.1. Gençlerin eğitim durumunun yüzde dağılımının cinsiyete göre değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023

4.3. Gençlerin Eğitime Devam Etmeme ve Okulu Bırakma Nedenleri

Liseye kayıt yaptıran gençlerin okul bırakma nedenlerine bakıldığında (Tablo 4.3), gençlerin yüzde 39'unun daha fazla okumak istemediği için; yüzde 17'sinin çalışması

5) genç kadınların oranından (sırasıyla yüzde 1 ve yüzde 3) daha yüksektir. 15-19 yaş grubundaki gençlerin yüzde 35'i; 20-24 yaş grubundaki gençlerin ise yüzde 54'ü çalıştıklarını beyan etmişlerdir. Her iki yaş grubunda yer alan gençlerin daha çok hizmet sektöründe çalıştığı görülürken, 15-19

yaş grubundaki gençler arasında sanayi sektöründe çalışma oranı (yüzde 9) 20-24 yaş grubundaki gençlere göre (yüzde 7) daha yüksektir (Tablo 4.4).

Son bir hafta içinde çalışma oranının ortaokul mezunu ve daha düşük eğitim seviyesine sahip olan gençler arasında en yüksek seviyede olduğu (yüzde 56) görülmektedir. Bu gençlerin yüzde 21'i sanayi sektöründe yüzde 7'si ise tarım sektörüne çalışmaktadır. Üniversite öğrencisi ve mezunu olan gençler arasında çalışma oranı yüzde 49'dur. Bu gençlerin yüzde 46'sı hizmet sektöründe çalışmaktadır. Lise öğrencisi olan gençler en düşük çalışma oranına (yüzde 32) sahiptir.

Orta yoğun kentsel alanlardaki gençlerin yüzde 38'i; yoğun kentsel alanlarda ve kırsal alanlardaki gençlerin ise yüzde 44'ü çalışmaktadır. Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 34'ü hizmet sektöründe çalışırken, orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında bu oran yüzde 24'e; kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında ise yüzde 22'ye gerilemektedir. Orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında ise sanayi sektöründe çalışma oranı yüzde 10'a, kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında tarım sektöründe çalışma oranı ise yüzde 14'e, kadar yükselmektedir. En yüksek hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençler arasında hizmet sektöründe çalışma oranı yüzde 41 iken bu oran en düşük refah seviyesine sahip gençler arasında yüzde 23'tür. En düşük ve düşük refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında tarım ve özellikle sanayi sektöründe çalışma oranları, diğer gençlere göre oldukça yüksektir (Tablo 4.4).

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, çalışan gençlerin yüzde 61'i tam zamanlı yüzde 39'u ise yarı zamanlı çalışmaktadır. Genç kadınlar arasında yarı zamanlı çalışma oranı (yüzde 41), erkeklerden (yüzde 38) daha yüksektir. Gençlerin neredeyse tamamı (yüzde 98) ücretli bir işte çalışmaktadır. Ücretsiz çalışma genç kadınlar arasında (yüzde 3) genç erkeklere göre (yüzde 2) daha yaygındır. Gençlerin yüzde 46'sı sigortalı; yüzde 54'ü ise sigortasız olarak çalışmaktadır. Sigortalı çalışma durumu anlamında cinsiyetler arasında bir farklılaşma bulunmamaktadır.

Tüm gençlerin sağlık hizmetlerinden faydalanırken kullandıkları sigortaya bakıldığında (Tablo 4.5), yüzde 67'sinin ailesi üzerinden; yüzde 18'inin çalıştığı iş üzerinden sigortalı olarak sağlık hizmetlerinden yararlandığı görülmektedir. Genç kadınlar arasında ailesi üzerinden sahip olduğu sigorta ile sağlık hizmetlerinden yararlanma oranı (yüzde 74), genç erkeklere göre (yüzde 60) daha yüksektir. Çalıştığı iş üzerinden sahip olduğu sigorta kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanma oranı ise, erkekler arasında kadınlara göre belirgin bir biçimde yüksektir (sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 11).

Çalışmayan gençlerin yüzde 86'sı iş aramadığını; yüzde 14'ü ise iş aradığını beyan etmiştir (Tablo 4.6). Genç erkekler arasında iş arayanların oranı (yüzde 18), genç kadınlardan (yüzde 12) daha yüksektir. İş arayan gençlerin ortalama

iş arama süresi 7 ay iken, bu ortalama genç erkekler arasında 11 aya yükselmekte, genç kadınlar arasında ise 6 aya düşmektedir. İş arayan gençlerin iş bulması durumunda 2 hafta içinde işe başlama durumuna bakıldığında (Tablo 4.6), gençlerin yüzde 42'sinin işe başlamaya hazır olduğu görülmektedir. Genç erkekler arasında, işe başlamaya hazır olma oranının (yüzde 45) genç kadınlara göre (yüzde 41) daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.5. Gençlerin Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Olma Durumu

TGA-2023 kapsamında yürütülen saha çalışmasında kullanılan Genç Soru Kağıdında ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençlerin oranının saptanması için eğitime devam etmeye, istihdama ve istihdama ve eğitime yönelik yetiştirme faaliyetlerine (dershane, bilgisayar kursu, yabancı dil kursu vb.) ilişkin sorular sorulmuştur. Bu soruların Şekil 4.2'de verilen kavramsal şemaya uygun olarak kullanılmasıyla NEİY gençlerin oranı göstergesi üretilmiştir.

TGA-2023 sonuçları, 15-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 20'sinin NEİY olduğunu göstermektedir (Tablo 4.7). ADNKS-2023 sonuçlarına göre, Türkiye geneli için hesaplanan NEİY oranının yüzde 22 olduğu dikkate alındığında (TÜİK, 2024), TGA-2023'ün NEİY göstergesini hesaplama da oldukça başarılı olduğu söylenebilir. Genç kadınlar arasında yüzde 29'a yükselen NEİY oranı, genç erkekler arasında yüzde 10'a gerilemektedir.

Yaş gruplarına göre bakıldığında, 20-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 30'unun NEİY olduğu görülürken, bu oran, 15-19 yaş grubundaki gençler arasında bu gençlerin yüzde 54'ünün eğitimde olması nedeniyle yüzde 11'e düşmektedir.

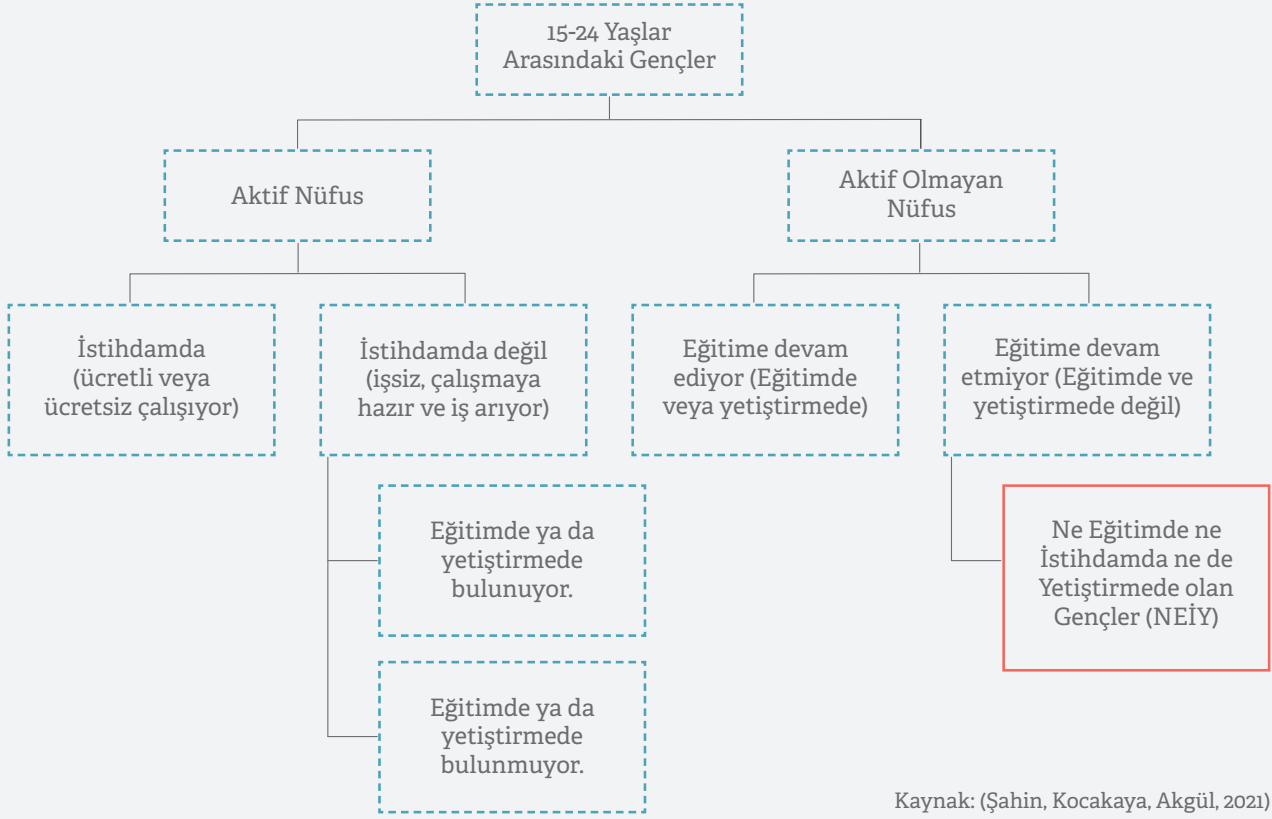
Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında yüzde 16 olan NEİY oranı, orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında yüzde 26'ya; kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında ise yüzde 29'a yükselmektedir. Bu durum, kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında eğitimde olmayıp istihdamda olanların oranının (yüzde 40) yüksekliğinden kaynaklanmaktadır.

Doğu'da yaşayan gençler arasında NEİY oranının istihdamda olan ancak eğitimde olmayan gençlerin oranının yüzde 21 olması nedeniyle yüzde 40'a kadar yükselmesi dikkat çekmektedir. NEİY oranı, Batı'da yaşayan gençler arasında ise, sadece yüzde 12'dir.

En yüksek hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençler arasında, sadece yüzde 5 olan NEİY oranı, en düşük refah seviyesindeki hanelerde ise, yüzde 36'ya çıkmaktadır. Bu durum, en yüksek refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında istihdamda olmayıp eğitimde olan gençlerin oranının oldukça yüksek (yüzde 53); en düşük refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında ise oldukça düşük (yüzde 23) olmasından kaynaklanmaktadır.

4.6. Gençlerin Medeni Durumu

Şekil 4.2. Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençler (NEİY) göstergesinin kavramsal şeması

Kaynak: (Şahin, Kocakaya, Akgül, 2021)

Gençlerin yüzde 90'ının hiç evlenmediği, yüzde 9'unun halen evli olduğu, yüzde 1'inin ise boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşadığı görülmektedir (Tablo 4.8). Genç kadınlar arasında halen evli olanların oranı yüzde 17'ye yükselirken, bu oran genç erkekler arasında yüzde 2'ye kadar gerilemektedir. Yaş grubuna göre bakıldığında, 20-24 yaş grubundaki gençler arasında halen evli olanların oranı yüzde 21'e yükselmektedir. Bu oran, 15-19 yaş grubundaki gençler arasında sadece yüzde 1'dir. Gençlerin eğitim seviyesi medeni durumları üzerinde etkilidir. Ortaokul mezunu ve daha düşük eğitime sahip olan gençler arasında araştırma tarihinde evli olanların oranı oldukça yüksektir (yüzde 24). Lise öğrencisi veya üniversite öğrencileri ve mezunları arasında ise halen evli olanların oranı yüzde 4-5 seviyesine kadar düşmektedir.

Yerleşim yerine göre bakıldığında, halen evli olan gençlerin oranı kentsel alanlarda yüzde 8, kırsal alanlarda ise yüzde 10, orta yoğun kentsel alanlarda yüzde ise 13'tür. Bölgeler bazında ise, Orta'da yaşayan gençler arasında halen evli olanların oranının yüzde 15'e kadar yükseldiği dikkati çekmektedir. Bu oran, Batı'da yaşayan gençler arasında yüzde 6'dır. Refah seviyesi arttıkça halen evli olan gençlerin oranının yüzde 10-11'den yüzde 7-8'e doğru azaldığı görülmektedir.

TGA-2007 sonuçları, genç erkeklerin yüzde 6'sının; genç

kadınların ise yüzde 27'sinin araştırma tarihinde evli olduğunu göstermektedir. Bu oranlar, TGA-2023'te sırasıyla yüzde 2 ve yüzde 17'dir. Bu bulgular aradan geçen 16 yıl içinde hem erkeklerin hem de kadınların önemli bir bölümünün evliliklerini ertelediğini göstermektedir (Şekil 4.3).

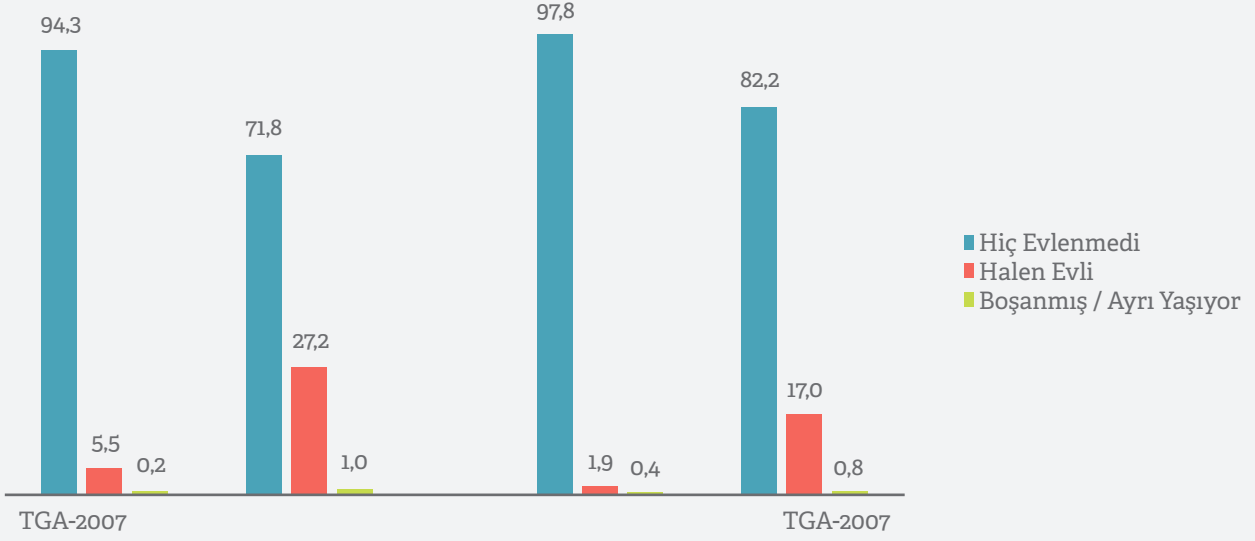
4.7. Gençlerin 12 Yaşına Kadar Yaşadıkları Yerleşim Yeri

Gençlerin 12 yaşına kadar en uzun süreyle yaşadıkları yerleşim yeri gençlerin sosyalleştikleri yerleşim yerini göstermesi açısından önemlidir. Bu dönemde kazanılan değerler ve normlar yaşamın ilerleyen dönemlerinde belirleyici olur. Tablo 4.9'da gençlerin yüzde 45'inin ilçe merkezinde, yüzde 33'ünün kent merkezinde, yüzde 20'sinin bucak/köyde, geriye kalan yüzde 2'sinin ise yurtdışında yaşadığı görülmektedir. Bu değişkene cinsiyet ve yaş grubu açısından bakıldığında, önemli bir farklılaşma görülmemektedir.

Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 48'i sosyalleşme dönemlerini ilçe merkezinde; yüzde 42'si il merkezlerinde; yüzde 7'sinin bucak/köylerde; yüzde 2'sinin ise yurtdışında geçirmiştir. Orta yoğun kentlerde yaşayan gençlerin yüzde 57'si 12 yaşına kadar en uzun süre ilçe merkezlerinde yaşamışken; kırsal alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 71'i 12 yaşına kadar en uzun süreyle bucak/köylerde yaşamışlardır.

Batı'da yaşayan gençler arasında, sosyalleşme dönemleri-

Şekil 4.3. Gençlerin medeni durumunun yüzde dağılımının cinsiyete göre değişimi TGA-2007 ve TGA-2023

ni il ve ilçe merkezlerinde geçirenlerin oranı yüzde 86 iken, Doğu'da bu oran yüzde 66'dır. Doğu'da kırsal alanlarda (bucak ve köyler) sosyalleşen gençlerin oranı yüzde 34'e; Güney'de yaşayan gençler arasında ise yüzde 48'e yükselmektedir.

Hanehalkı refahına göre bakıldığında (Tablo 4.9), hanehalkı refahı arttıkça il merkezinde sosyalleşen gençlerin oranı yükselmekte; bucak/köylerde sosyalleşen gençlerin oranı ise azalmaktadır. En düşük hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 51'i bucak ve köylerde sosyalleşmişlerdir. Bu oran, en yüksek refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında sadece yüzde 1'dir. En

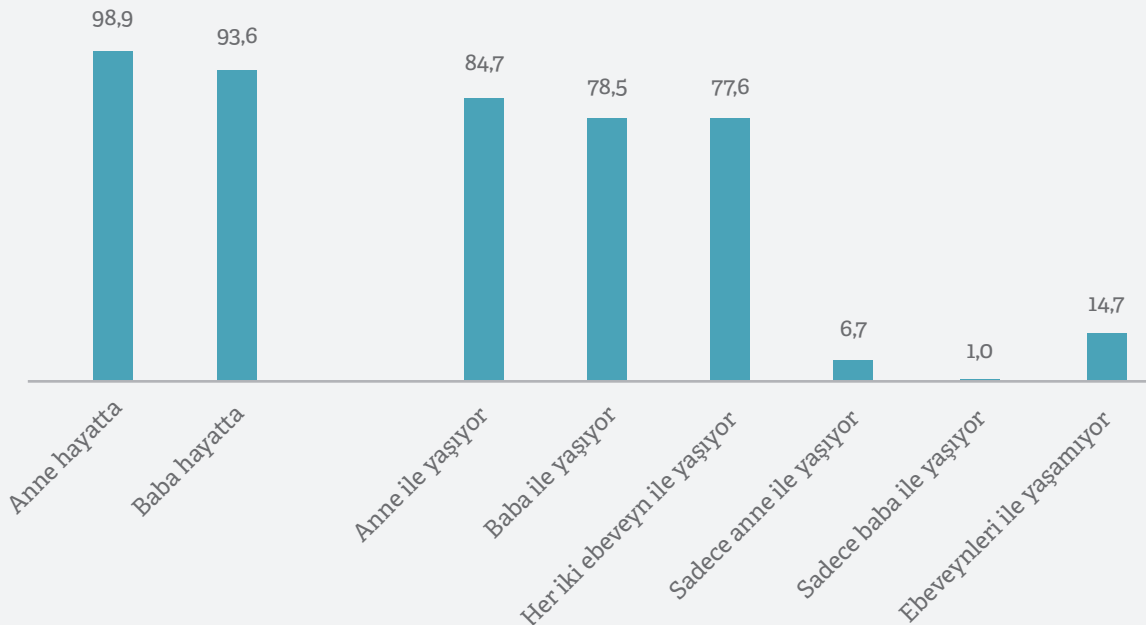
yüksek ve yüksek refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 3'ü 12 yaşına kadar en uzun süreyle yurtdışında yaşamışlardır.

4.8. Gençlerin Ebeveynlerinin Özellikleri

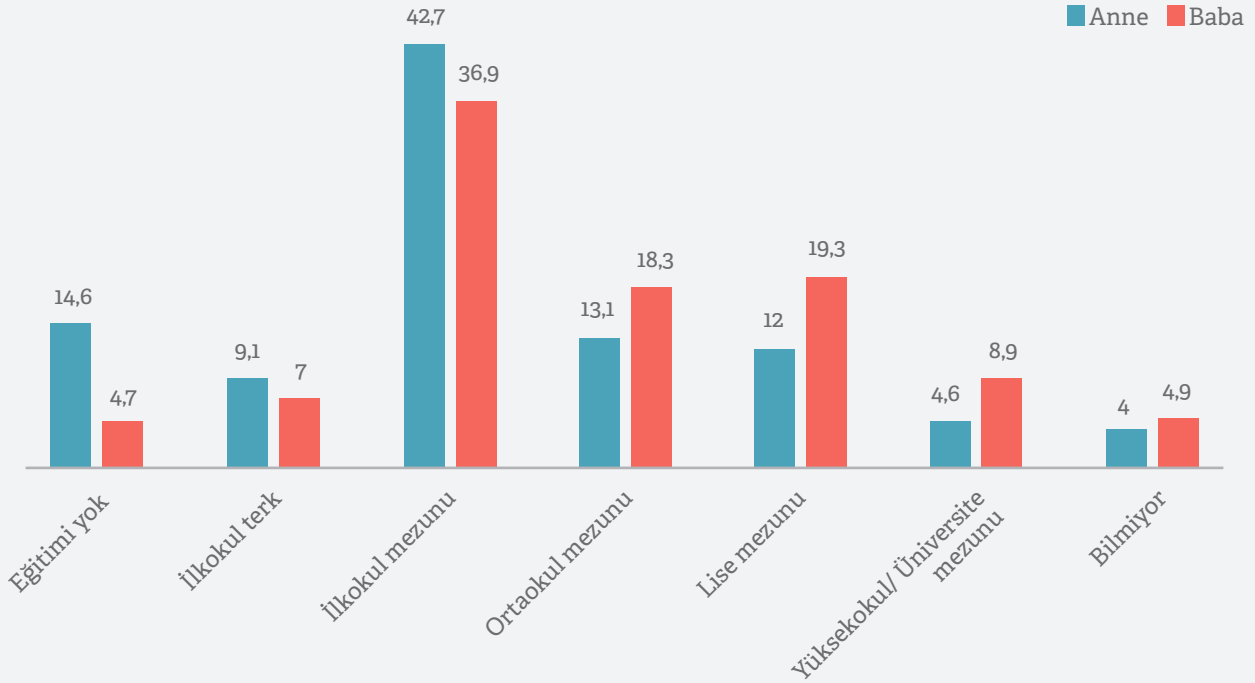
Gençlerin yüzde 1'inin annesi, yüzde 6'sının ise babası hayatta değildir. Gençlerin yüzde 78'i hem anne hem de babalarıyla; yüzde 15'i ise ne anne ne de babası ile yaşamaktadır (Tablo 4.10). Gençlerin yüzde 7'si sadece annesi ile yaşarken, yüzde 1'i sadece babası ile yaşamaktadır. Gençlerin yüzde 85'i halen anneleriyle, yüzde 79'u ise halen babalarıyla birlikte yaşamaktadır.

Gençlerin babalarının yüzde 49'u, annelerinin ise yüzde

Şekil 4.4. Gençlerin ebeveynlerinin hayatta olma durumu ve ebeveynleri ile yaşama durumu (Yüzde)

Şekil 4.5. Gençlerin ebeveynlerinin eğitim durumu (Yüzde)

67'si ilköğretim mezunudur. Üniversite mezunu babası olan gençlerin oranı yüzde 9 iken üniversite mezunu annesi olan gençlerin oranı yüzde 5'tir.

4.9. Gençlerin Yaşadıkları HaNENİN Maddi Durumu

TGA-2023'te gençlerden hanelerinin maddi durumunu 0 (çok kötü) ile 10 (çok iyi) arasındaki bir ölçek üzerinde değerlendirmesi istenmiştir. Bu değerlendirmede elde edilen ortalama değerlendirme puanının 6.56 olduğu görülmek-

tedir. Kırsal alanlarda yaşayan gençlerin ortalama değerlendirme puanı (7.02), yoğun kentsel ve orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin ortalama değerlendirme puanına göre (sırasıyla 6.46 ve 6.54) daha yüksektir (Tablo 4.10). Bu bulgular ile tutarlı olarak, kırsal alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 38'i hanelerinin refah seviyesini çok iyi olarak değerlendirmişlerdir. Bu oran, yoğun kentsel alanlarda yüzde 13; orta yoğun kentsel alanlarda ise yüzde 18'dir. Bu bölümün amacı, 15-24 yaş grubundaki gençlerin ileri-

Tablo 4.1. Gençlerin sosyo-demografik özelliklerinin cinsiyete göre yüzde dağılımı

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	63,7	51,9	58,0
20-24	36,3	48,1	42,0
Eğitim durumu			
Ortaokulu mezunu ve altı	16,3	17,1	16,7
Lise öğrencisi	39,3	34,5	36,9
Lise mezunu	22,2	24,4	23,3
Üniversite öğrencisi/mezunu	22,2	24,0	23,1
Son 1 haftadaki çalışma durumu			
Halen çalışıyor	60,4	24,4	42,8
Halen çalışmıyor	39,6	75,6	57,2
Medeni durum			
Hiç evlenmedi	97,8	82,2	90,2
Halen evli	1,9	17,1	9,3
Boşanmış/ayrı yaşıyor	0,4	0,8	0,6
Yerleşim yeri			
Yoğun kent	68,9	70,2	69,5
Orta yoğun kent	15,2	15,5	15,3
Kır	15,9	14,3	15,2
Bölge			
Batı	54,1	46,5	50,4
Güney	5,9	4,7	5,3
Orta	19,6	24,8	22,2
Kuzey	9,6	4,7	7,2
Doğu	10,7	19,4	15,0
Hanehalkı refahı			
Çok düşük	14,1	19,1	16,5
Düşük	21,1	19,9	20,5
Orta	23,3	14,8	19,2
Yüksek	17,8	27,3	22,4
Çok yüksek	23,7	18,8	21,3
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	214	314	528

Tablo 4.2. Gençlerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim durumunun yüzde dağılımı

Değişkenler	Ortaokul mezunu ve altı	Lise öğrencisi	Lise mezunu	Üniversite öğrencisi/ mezunu	Toplam	Ortalama eğitim süresi	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	16,3	39,3	22,2	22,2	100,0	11,07	214
Kadın	17,1	34,5	24,4	24,0	100,0	11,16	314
Yaş							
15-19	14,1	59,2	16,7	10,1	100,0	10,40	300
20-24	19,8	6,8	32,4	41,0	100,0	12,11	228
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	15,3	37,9	21,5	25,3	100,0	11,17	169
Orta yoğun kent	13,6	38,3	24,7	23,5	100,0	11,24	187
Kır	25,3	32,9	29,1	12,7	100,0	10,72	172
Bölge							
Batı	12,1	42,6	20,4	24,9	100,0	11,16	199
Güney	17,2	41,4	24,1	17,2	100,0	10,81	61
Orta	20,5	32,5	25,6	21,4	100,0	10,87	127
Kuzey	(8,1)	(35,1)	(32,4)	(24,3)	100,0	11,77	38
Doğu	27,8	25,3	24,1	22,8	100,0	11,12	103
Hanehalkı refahı							
Çok düşük	28,7	31,0	34,5	5,7	100,0	10,43	151
Düşük	20,2	35,8	27,5	16,5	100,0	10,72	141
Orta	19,6	42,2	16,7	21,6	100,0	10,98	96
Yüksek	11,0	44,1	23,7	21,2	100,0	11,27	74
Çok yüksek	6,3	30,4	16,1	47,3	100,0	11,99	66
Toplam	16,7	36,9	23,3	23,1	100,0	11,12	528

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.3. Lise seviyesine ulaşan gençlerin okul bırakma nedenlerinin cinsiyete göre yüzde dağılımı

Okul bırakma nedeni	Erkek	Kadın	Toplam
Okumak istemedi	(32,5)	45,2	39,0
Ailesi izin vermedi	(7,5)	21,4	14,6
Okul evinden uzaktaydı	(5,0)	0,0	2,5
Ailesinin maddi durumu iyi değildi	(17,5)	9,5	13,4
Okulda başarısız oldu	(10,0)	4,9	7,4
Çalışması gerekti	(30,0)	4,9	17,3
Evlendi	(0,0)	4,8	2,4
Evde bakıma ihtiyaç duyan biri vardı	(2,5)	2,4	2,5
Ev işleriyle uğraşması gerekiyordu	(2,5)	4,8	3,7
Diğer	(20,0)	12,2	16,0
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	34	57	91

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.4. Gençlerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre son bir haftadaki çalışma durumlarının ve çalıştıkları sektörlerin yüzde dağılımı

Değişkenler	Tarım sektöründe çalışıyor	Sanayi sektöründe çalışıyor	Hizmet sektöründe çalışıyor	Çalışıyor	Çalışmıyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	4,8	13,4	42,4	60,6	39,4	100,0	214
Kadın	3,1	2,3	18,9	24,3	75,7	100,0	314
Yaş							
15-19	3,0	9,2	22,6	34,8	65,2	100,0	300
20-24	5,0	6,8	41,9	53,6	46,4	100,0	228
Eğitim durumu							
Ortaokulu mezunu ve altı	6,9	20,7	28,7	56,3	43,7	100,0	95
Lise öğrencisi	4,1	7,7	20,4	32,1	67,9	100,0	188
Lise mezunu	3,3	6,6	33,6	43,4	56,6	100,0	134
Üniversite öğrencisi/ mezunu	1,6	1,6	45,5	48,8	51,2	100,0	111
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	1,6	7,7	34,4	43,7	56,3	100,0	169
Orta yoğun kent	3,7	9,8	24,4	37,8	62,2	100,0	187
Kır	13,9	8,9	21,5	44,3	55,7	100,0	172
Bölge							
Batı	2,3	7,1	35,3	44,7	55,3	100,0	199
Güney	3,7	3,7	33,3	40,7	59,3	100,0	61
Orta	7,7	13,7	23,1	44,4	55,6	100,0	127
Kuzey	(2,6)	(5,3)	(42,1)	(50,0)	(50,0)	100,0	38
Doğu	3,8	6,3	20,0	30,0	70,0	100,0	103
Hanehalkı refahı							
Çok düşük	8,0	10,2	22,7	40,9	59,1	100,0	151
Düşük	9,2	19,3	22,9	51,4	48,6	100,0	141
Orta	2,0	7,9	29,7	39,6	60,4	100,0	96
Yüksek	0,8	4,2	35,3	40,3	59,7	100,0	74
Çok yüksek	0,0	0,9	41,1	42,0	58,0	100,0	66
Toplam	4,0	8,0	30,9	42,8	57,2	100,0	528

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.5. Çalışan gençlerin tam zamanlı-yarı zamanlı, ücretli-ücretsiz, sağlık sigortalı-sigortasız çalışma durumlarının ve sağlık hizmetlerinden yararlanma şeklinin cinsiyete göre yüzde dağılımı

Değişkenler	Erkek	Kadın	Toplam
İşteki çalışma şekli			
Tam zamanlı	62,2	58,7	61,2
Yarı zamanlı	37,8	41,3	38,8
İşte ücretli çalışma durumu			
Ücretli	98,2	96,8	97,8
Ücretsiz	1,8	3,2	2,2
İşte sigortalı çalışma durumu			
Sigortalı	45,4	46,0	45,6
Sigortasız	54,6	54,0	54,4
Toplam	100,0	100,0	100,0
Genç sayısı	130	66	196
Sağlık hizmetlerinden faydalanma şekli			
Ailesi üzerinden	60,0	74,4	67,0
Çalıştığı iş üzerinden	25,2	10,5	18,0
Kendi ödediği primler üzerinden	4,1	3,1	3,6
Devletin ödediği primler üzerinden	3,7	3,5	3,6
Diğer	7,0	8,5	7,8
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem sayısı	214	314	528

Tablo 4.6. Çalışmayan gençlerin iş arama durumu, iş arama süresi ve iş bulması durumunda 2 hafta içinde işe başlama durumunun cinsiyete göre yüzde dağılımı

İş arama/işe başlama durumu	Erkek	Kadın	Toplam
İş arama durumu			
İş arıyor	17,8	12,3	14,2
İş aramıyor	82,2	87,7	85,8
Ortalama iş arama süresi (ay)	11,4	6,3	8,6
2 hafta içinde işe başlama durumu			
Başlayabilir	44,9	40,5	42,1
Başlayamaz	55,1	59,5	57,9
Gözlem sayısı	84	248	332

Tablo 4.7. Gençlerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre eğitim ve çalışma durumunun yüzde dağılımı* (NEİY)

Değişkenler	Hem eğitimde hem istihdamda	Eğitimde istihdamda değil	İstihdamda eğitimde değil	Ne eğitimde ne istihdamda	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	33,7	29,6	26,7	10,0	100,0	214
Kadın	10,8	46,3	13,5	29,3	100,0	314
Yaş						
15-19	20,3	53,6	14,7	11,4	100,0	300
20-24	25,7	16,2	27,9	30,2	100,0	228
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	24,2	40,2	19,6	16,0	100,0	169
Orta yoğun kent	18,3	37,8	18,3	25,6	100,0	187
Kır	19,0	26,6	25,3	29,1	100,0	172
Bölge						
Batı	25,7	43,0	19,2	12,1	100,0	199
Güney	22,2	40,7	18,5	18,5	100,0	61
Orta	21,4	33,3	23,1	22,2	100,0	127
Kuzey	(31,6)	(28,9)	(18,4)	(21,1)	100,0	38
Doğu	9,0	30,8	20,5	39,7	100,0	103
Hanehalkı refahı						
Çok düşük	13,6	22,7	27,3	36,4	100,0	151
Düşük	29,4	24,8	22,0	23,9	100,0	141
Orta	25,0	38,0	15,0	22,0	100,0	96
Yüksek	16,1	46,6	23,7	13,6	100,0	74
Çok yüksek	26,8	52,7	15,2	5,4	100,0	66
Toplam	22,5	37,8	20,2	19,5	100,0	528

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.8. Gençlerin cinsiyet, yaş yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre medeni durumunun yüzde dağılımı

Değişkenler	Hiç evlenmedi	Halen evli	Boşanmış/ ayrı yaşıyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	97,8	1,9	0,4	100,0	214
Kadın	82,2	17,1	0,8	100,0	314
Yaş					
15-19	99,0	1,0	0,0	100,0	300
20-24	77,9	20,7	1,4	100,0	228
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	73,6	24,1	2,3	100,0	95
Lise öğrencisi	96,4	3,6	0,0	100,0	188
Lise mezunu	86,9	12,3	0,8	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	95,1	4,9	0,0	100,0	111
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	91,0	8,4	0,5	100,0	169
Orta yoğun kent	85,4	13,4	1,2	100,0	187
Kır	88,8	10,0	1,3	100,0	172
Bölge					
Batı	92,9	6,4	0,8	100,0	199
Güney	89,3	10,7	0,0	100,0	61
Orta	84,6	14,5	0,9	100,0	127
Kuzey	(94,6)	(5,4)	(0,0)	100,0	38
Doğu	88,6	11,4	0,0	100,0	103
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	89,7	10,3	0,0	100,0	151
Düşük	87,0	11,1	1,9	100,0	141
Orta	88,2	10,8	1,0	100,0	96
Yüksek	93,2	6,8	0,0	100,0	74
Çok yüksek	92,0	8,0	0,0	100,0	66
Toplam	90,2	9,3	0,6	100,0	528

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.9. Gençlerin cinsiyet, yaş yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahına göre 12 yaşına kadar yaşadığı yerleşim yerlerinin yüzde dağılımı

Değişkenler	İl merkezi	İlçe merkezi	Bucak/ köy	Yurtdışı	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	33,2	45,4	18,8	2,6	100,0	214
Kadın	34,1	45,0	20,5	0,4	100,0	314
Yaş						
15-19	35,3	44,8	18,6	1,3	100,0	300
20-24	32,0	45,9	20,7	1,4	100,0	228
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	42,4	48,9	7,1	1,6	100,0	169
Orta yoğun kent	17,3	56,8	24,7	1,2	100,0	187
Kır	11,3	16,3	71,3	1,3	100,0	172
Bölge						
Batı	35,6	51,3	12,0	1,1	100,0	199
Güney	17,9	35,7	46,4	0,0	100,0	61
Orta	39,8	39,0	20,3	0,8	100,0	127
Kuzey	(29,7)	(37,8)	(21,6)	(10,8)	100,0	38
Doğu	26,3	40,0	33,8	0,0	100,0	103
Hanehalkı refahı						
Çok düşük	10,2	38,6	51,1	0,0	100,0	151
Düşük	18,5	52,8	28,7	0,0	100,0	141
Orta	29,7	51,5	17,8	1,0	100,0	96
Yüksek	50,8	39,0	7,6	2,5	100,0	74
Çok yüksek	53,1	43,4	0,9	2,7	100,0	66
Toplam	33,6	45,2	19,7	1,5	100,0	528

*Parantez içinde verilen değerler 25-49 arasındaki gözlem sayısına dayanmaktadır.

Tablo 4.10. Gençlerin değerlendirmesine göre haNENİN maddi durumunun yerleşim yerine göre yüzde dağılımı

HaNENİN maddi durumu	Yoğun kent	Orta yoğun kent	Kır	Toplam
Çok kötü	5,2	6,3	3,8	5,1
1	0,5	1,3	1,3	0,8
2	1,6	0,0	1,3	1,3
3	1,9	5,0	0,0	2,1
4	5,4	6,3	7,7	5,9
5	18,2	13,8	20,5	17,9
6	12,0	12,5	7,7	11,4
7	21,7	16,3	9,0	19,0
8	13,0	13,8	10,3	12,7
9	7,9	7,5	7,7	7,8
Çok iyi	12,5	17,5	30,8	16,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0
Ortalama değerlendirme	6,46	6,54	7,02	6,56
Gözlem sayısı	169	187	172	528

5. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN YAŞAM KOŞULLARI

Dr. Faruk KESKİN

deki eğitim ve iş hayatına katkısı olması amacıyla devam ettikleri özel eğitim, yabancı dil, bilgisayar veya diğer mesleki eğitim kurslarını, sosyal medyayı kullanma durumlarını, en fazla vakit geçirdikleri sosyal medya platformunu, kendi değerlendirdikleri sağlık durumlarını, genel olarak hayattan ne kadar memnun olduklarını, toplam kardeş sayılarını, kardeşlerinin kaçıyla aynı haneyi paylaştıklarını ve yaşadıkları hanede kendilerine ait bir odaya sahip olma durumunu ortaya koymaktır. Bu analizler, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahı değişkenleri temelinde yapılacaktır. Sonuçların sunulmasında, gerekli olduğu durumlarda TGA-2007 verileri ile karşılaştırmalar da yapılacaktır.

5.1 Kurslara Katılım ve Sosyal Medya Kullanımı

Tablo 5.1'de herhangi bir kademedeki okula devam etmeyen gençlerin son dört hafta içinde ilerideki eğitim ve iş hayatına katkısı olması amacıyla devam ettikleri kursların dağılımı görülmektedir. Halihazırda okula devam etmeyen gençlerin yüzde 7'sinin özel öğretim kurslarına (dershaneye), yüzde 2'sinin yabancı dil kursuna, yüzde 3'ünün bilgisayar kursuna, yüzde 5'inin ise diğer mesleki veya beceri kurslarına devam ettiği görülmektedir. Cinsiyet ayrımında bakıldığında kadınların özel öğretim ve yabancı dil kurslarına devam etme oranlarının erkeklerin yaklaşık 5 katı olduğu görülmektedir.

Yaş grupları incelendiğinde, 20-24 yaş grubunda meslek ve iş bulmaya yönelik kurslar öne çıkarken, 15-19 yaş grubunda üniversiteye hazırlanmayı da kapsayan özel öğretim kursları (dershane) ön plandadır. Üniversite mezunları arasında kurslara devam etme oranları belirgin derecede yüksektir. Lise mezunlarında özel öğretim kursları (dershane) yüzde 8 ile ilk sıradayken ortaokul mezunu veya daha düşük eğitimli gençlerde bilgisayar kursu yüzde 4 ile ilk sıradadır. Sonuçlar, kentte yaşamak ile bir kursa devam etme ara-

sında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Kırsal kursa giden gençlerin oranı düşükken, orta yoğun kentlerde yaşayan her 10 gençten biri özel öğretim kurslarına (dershaneye) devam etmektedir. Bölgeler arasında çok büyük farklılıklar olmamakla beraber Batı'daki gençler yüzde 6'lık mesleki kursa devam etme oranıyla ilk sırada yer almaktadır. Çok düşük hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençlerin kurslara katılma yüzdeleri daha düşüktür.

Gençlerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları Tablo 5.2'de görülmektedir. Bu sonuçlara göre gençlerin yüzde 8'inin hiçbir sosyal medyayı kullanmadığı görülmektedir. Bu oran kadınlar için yüzde 14 iken erkeklerde yüzde 2'dir. Gençler tarafından en çok tercih edilen sosyal medya platformu ise yüzde 88 ile Instagram olmuştur. Instagram'ı; yüzde 31 ile TikTok, yüzde 28 ile Twitter, yüzde 22 ile Facebook ve yüzde 20 ile Youtube izlemektedir. Gençlerin yüzde 40'ı "Diğer" seçeneğinde Whatsapp ve Snapchat gibi mesajlaşma uygulamalarını kullandıklarını belirtmiştir.

Genç erkeklerin yüzde 95'i, genç kadınların yüzde 79'u Instagram'ı kullanmaktadır. Sosyal medya kullanmayan genç erkeklerin oranı yüzde 2 iken bu oran genç kadınlarda yüzde 14'e çıkmaktadır. Daha küçük gençler arasında TikTok ve Youtube daha yaygınken daha büyük gençler arasında Twitter ve Facebook'un payı daha yüksektir. Gençlerde eğitim durumu arttıkça sosyal medya kullanmayanların oranı düşmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan gençlerde de sosyal medya kullanmayanların oranı (yüzde 9) bir miktar daha fazladır. Bölgeler incelendiğinde, özellikle Orta (yüzde 11) ve Doğu (yüzde 22) bölgelerindeki gençler arasında sosyal medya kullanmayanların oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5.3 sosyal medya kullanan gençlerin en çok vakit ge-

çirdiği platformu göstermektedir. Sonuçlar sosyal medya kullanan her 4 gençten 3'ünün en çok Instagram'da en çok vakit geçirdiğini göstermektedir. En çok tercih edilen sosyal medya platformu incelenen alt kırılımlarda değişiklik göstermemektedir. Instagram tüm nüfus gruplarında en çok vakit geçirilen sosyal medya platformudur. Bununla beraber alt kırılımlar incelendiğinde TikTok'un 15-19 yaş grubunda, erkeklerde, daha düşük eğitime sahip gençlerde, kırdaki yaşayan gençlerde en çok vakit geçirilen ikinci sosyal medya platformu olarak ifade edildiği görülmektedir. Üniversite öğrencisi ve mezunlarında ve 20-24 yaş grubunda ise ikinci sırada Twitter'ın ön plana çıktığı söylenebilir.

5.2. Genel Sağlık Algısı ve Hayattan Memnuniyet

Araştırmada gençlerin genel olarak sağlıklarını nasıl bulduklarına yönelik bir soru sorulmuştur. Genç kadın ve erkeklerin kendi sağlıklarını nasıl algıladıklarını yansıtan bilgi Tablo 5.4'te sunulmaktadır. Bu tablodaki bulgular gençlerin sağlık durumlarını göstermemekte, kendi sağlık durumlarını nasıl değerlendirdiklerini göstermektedir. Yaklaşık olarak her 5 gençten biri sağlık durumunun "çok iyi" olduğunu belirtmiş, tüm gençlerin yarısı ise sağlık durumlarını "iyi" olarak tanımlamıştır. Gençlerin yüzde 29'u sağlık durumunu "orta" olarak tanımlarken yüzde 1,8'i "kötü" veya "çok kötü" olarak tanımlamıştır.

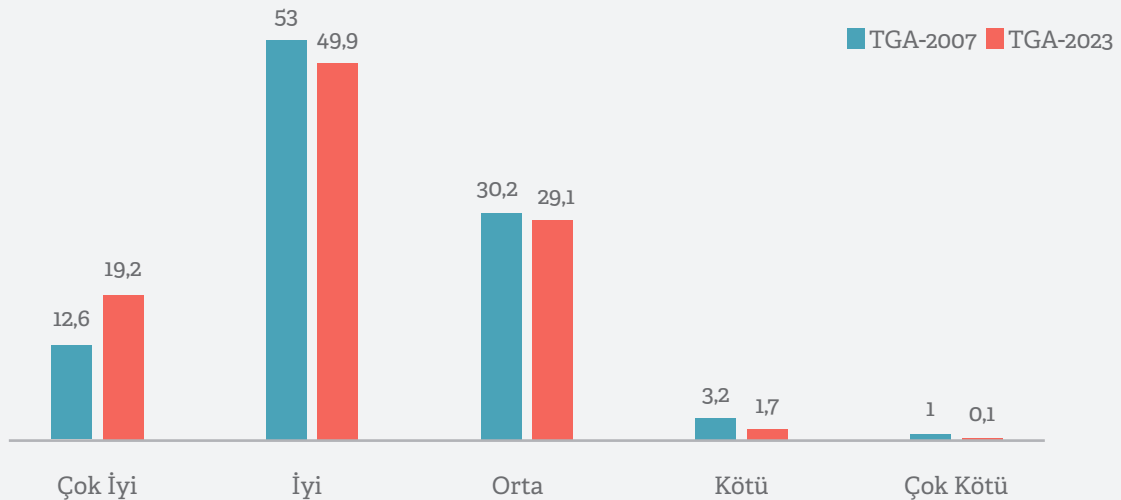
Gençlerin genel sağlık algısının TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarıyla kıyaslanması Şekil 5.1'de görülmektedir. Sağlık durumunu "çok iyi" olarak tanımlayan gençlerin oranı yüzde 13'ten yüzde 19'a yükselmiş, "iyi" olarak tanımlayanlar ise yüzde 53'ten yüzde 50'ye gerilemiştir. 2007 ile karşılaştırıldığında sağlık durumunu "kötü" veya "çok kötü" olarak tanımlayanların oranında ise azalma vardır. 2007'de toplamda yüzde 4 olan bu oran 2023'te yüzde 2'ye gerilemiştir. Sağlık durumunu "orta" olarak tanımlayan gençlerin yüzdesi ise daha az değişmiştir. 2007'den 2023'e gelindiğinde bu oran yüzde 30'dan yüzde 29'a gerilemiştir.

Genç erkekler arasında genel sağlık durumlarını "çok iyi"

ve "iyi" olarak niteleyen gençlerin oranı kadınlara göre daha yüksektir. Erkeklerin yüzde 25'i sağlık durumunu "çok iyi", yüzde 50'si de "iyi" olarak nitelendirirken kadınlar arasında bu oranlar sırasıyla yüzde 13 ve yüzde 50'dir. Sağlık durumlarını "kötü" veya "çok kötü" olarak nitelendirenlerin oranı kadınlarda yüzde 2,3 olurken, erkeklerde yüzde 1 civarındadır. Daha küçük yaşta gençlerde genel sağlık durumu algısının daha olumlu olduğu görülmektedir. 15-19 yaş grubu gençlerin yüzde 71'i sağlık durumunu "iyi" veya "çok iyi" olarak nitelendirirken 20-24 yaş grubunda bu oran yüzde 67'dir. Gençlerde eğitim durumuna göre bakıldığında en düşük eğitim kategorisindeki gençlerin genel sağlık algısının görece daha düşük olduğu görülmektedir. Ortaokul mezunu ve altındaki eğitime sahip gençlerin yüzde 38'i sağlık durumlarını "orta" olarak tanımlamıştır. Yaşanan yerleşim yeri de gençlerin algılanan sağlık durumları için bir farklılık oluşturmaktadır. Sonuçlar, sağlık durumunu "çok iyi" olarak tanımlamanın kırdaki yaşayan gençlerde yüzde 27 ile daha yaygın olduğunu göstermektedir. Bu oran, yoğun kentte yaşayanlarda yüzde 17, orta yoğun kentlerde yaşayanlarda ise yüzde 20 civarındadır. Bölgeler bazında yapılan inceleme ise Orta bölgesindeki gençlerin yüzde 24 ile sağlık durumlarını "çok iyi" olarak tanımladıklarını, Doğu bölgesindeki gençlerde ise bu oranın yüzde 9 olduğunu göstermektedir. Hanehalkı refah düzeyi çok düşük olan hanelerdeki gençlerin yüzde 5'i genel sağlık durumlarını "kötü" veya "çok kötü" olarak tanımlamıştır.

Gençlere yaşamlarını bir bütün olarak düşündüklerinde genel olarak hayatlarından ne kadar memnun oldukları sorulduğunda alınan yanıtlar Tablo 5.5'te sunulmaktadır. Son derece memnun olanların "10", hiç memnun olmayanların "0" olarak puanladığı bu ölçekte gençlerin yarısından fazlası (yüzde 54) 7 veya daha yüksek bir puanlama yapmıştır. Tüm gençler için ortalama 6,5 puandır. Orta değer olan 5'ten daha düşük bir puanlama yapan gençlerin oranı yüzde 16 iken, 5'ten daha yüksek bir puanlama yapan gençlerin oranı ise yüzde 66'dır. Genç erkeklerin yüzde

Şekil 5.1 Gençlerin genel sağlık algısının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

14'ü 5'ten daha düşük bir puanlama yaparken bu oran genç kadınlarda yüzde 18'dir. Benzer şekilde erkeklerde 5'ten daha yüksek puanlama yapanların oranı (yüzde 70) kadınların oranından (yüzde 61) yüksektir. Dolayısıyla erkeklerin ortalaması (6,6 puan) kadınların ortalamasından (6,3 puan) bir miktar daha yüksektir. Yaş gruplarına bakıldığında en çok dikkat çeken farklılık daha büyük yaşta gençlerde hayatlarından hiç memnun olmayanların oranı yüzde 8 iken daha küçük yaşlardaki gençlerde bu oran yüzde 2 olmasıdır. Daha büyük yaşta gençlerin yüzde 21'i 5'ten daha düşük bir puanlama yaparken daha küçük gençlerde bu oran yüzde 12'dir.

Ortaokul mezunu ve lise mezunu gençlerde 5'ten daha düşük puanlama yapanların oranı yüzde 25 olarak hesaplanırken bu oran lise öğrencisi ve üniversite öğrencisi/mezunu kategorisi için sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 8'dir. Bununla beraber ortaokul mezunu ve altı eğitime sahip gençlerin yüzde 24'ü de hayatlarından son derece memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yerleşim yeri sonuçlarına göre kırdaki yaşayan her 4 gençten biri hayatından son derece memnun olduğunu belirtirken orta yoğun kentlerde bu oran yüzde 15, yoğun kentlerde ise yüzde 14 seviyesinde kalmıştır. Yoğun kentlerde yaşayan gençlerin ortalama puanları 6,4 iken kırdaki yaşayan gençlerde bu oran 6,9'dur.

Bölge bazlı sonuçlar Doğu'daki gençlerin yüzde 16'sının hayatlarından hiç memnun olmadığını gösterirken Güney'deki her 5 gençten biri hayatından oldukça memnun olduğunu belirtmiştir. Sonuçlar Doğu'daki gençlerin yüzde 25 oranında 5'ten düşük bir puanlama yaparak hayatlarından daha az memnun olduğunu, Batı'daki gençlerin ise yüzde 70 ile 5'ten yüksek bir puanlama yaparak hayatlarından görece daha memnun olduklarını göstermektedir. Hanehalkı refahına göre gençlerin hayatlarından memnun olma durumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Çok düşük refah seviyesindeki gençlerin yüzde 30'u, düşük refah seviyesindeki gençlerin yüzde 20'si, orta refah seviyesindeki gençlerin yüzde 17'si, yüksek refah seviyesindeki gençlerin yüzde 10'u, çok yüksek refah seviyesindeki gençlerin ise yüzde 6'sı 5'ten daha düşük bir puanlama yapmıştır. Bununla birlikte, ortalama puanları 5,7 olan çok düşük refah seviyesinde yaşayan gençlerin yüzde 13'ü hayatlarından hiç memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. Çok yüksek refah düzeyindeki gençlerde ise ortalama puan 6,5'tir.

5.3 Hanedeki Yaşam ve Kardeş Sayısı

Araştırmada gençlerin kaç kardeşe sahip oldukları, bu kardeşlerden kaçıyla aynı hanede beraber yaşadıkları ve yaşadıkları hanede yalnızca kendilerine ait bir odaları olup olmadığı sorulmuştur. Tablo 5.6'daki bulgular gençlerin kardeş sayılarını göstermektedir. Tüm gençlere bakıldığında gençlerin yüzde 3'ünün hiç kardeşi yokken yüzde 26'sının bir kardeşi, yüzde 36'sının iki kardeşi, yüzde 14'ünün üç kardeşi, yüzde 7'sinin dört kardeşi, yüzde 14'ünün ise beş veya daha fazla kardeşi bulunmaktadır. Ortalamada ise gençlerin kardeş sayısı 2,6'dır. Genç kadınların yüzde 41'inin üç veya daha fazla kardeşi varken genç erkeklerde

bu oran yüzde 30'dur. Bununla beraber genç erkeklerde sadece bir kardeş olması hali (yüzde 30) genç kadınlara göre (yüzde 21) daha yaygındır. Genç erkeklerin ortalama 2,4 kardeşi varken genç kadınların ortalama kardeş sayısı 2,8'dir. Daha küçük yaşlardaki gençlerin ortalama kardeş sayısı daha az iken (2,3) daha büyük yaşta gençlerin ortalama kardeş sayısı (3) daha fazladır.

Gençlerin eğitim durumuyla birlikte ortalama kardeş sayıları azalmaktadır. Bulgular, en düşük eğitim seviyesindeki gençlerin ortalama kardeş sayısını 4 olarak saptarken en yüksek eğitim seviyesinde kardeş sayısı 2,2'ye düşmektedir. Kırdaki yaşayan gençlerin ortalama kardeş sayısı (3,3) daha fazlayken orta yoğun kent (2,9) ve yoğun kentte yaşayan gençlerin ortalama kardeş sayısı (2,4) daha düşüktür. Bölgeler incelendiğinde en çok kardeşe sahip gençlerin Doğu bölgesinde yaşadığı görülmektedir. Doğu'daki gençlerin ortalama 4,3 kardeşi vardır. Gençlerde hanehalkı refahının artmasıyla birlikte ortalama kardeş sayısının azaldığı görülmektedir. Çok yüksek hanehalkı refahına sahip gençlerin ortalama kardeş sayısı 1,9 iken çok düşük hanehalkı refahına sahip gençlerin ortalama kardeş sayısı 4'tür.

Tablo 5.7 gençlerin kardeşleriyle beraber yaşayıp yaşamadıklarını ve eğer yaşıyorlarsa kaç kardeşle birlikte yaşadıklarını göstermektedir. Kardeşi olan gençlerin ortalamada 1,5 kardeşle birlikte yaşadığı görülmektedir. Bu da ortalamada gençlerin birlikte yaşamadıkları 1 kardeşleri olduğunu göstermektedir. Birlikte yaşanan kardeş sayısı detaylı incelendiğinde, gençlerin yüzde 25'i hanelerinde hiçbir kardeşleri olmadan yaşarken, yüzde 33'ü bir kardeşiyle, yüzde 22'si iki kardeşiyle, yüzde 20'si ise üç veya daha fazla kardeşiyle yaşamaktadır. Genç kadınlarla genç erkekler arasında ortalama birlikte yaşanan kardeş sayısında farklılaşma görülmemektedir. Daha küçük yaşta gençler ortalama 1,7 kardeşle beraber yaşarken daha büyük yaşta gençler ortalama 1,2 kardeşle birlikte yaşamaktadır.

Gençlerin artan eğitim durumuyla, birlikte yaşanan kardeş sayıları azalmaktadır. Bulgular, en düşük eğitim seviyesindeki gençlerin ortalama 1,9 kardeşle birlikte yaşadığını saptarken en yüksek eğitim seviyesindeki gençler 1,2 kardeşle yaşamaktadır. Kırdaki yaşayan gençler ortalamada 1,9 kardeşle beraber yaşarken orta yoğun kentteki gençler 1,7 kardeşle, yoğun kentte yaşayan gençler 1,4 kardeşle beraber yaşamaktadır. Bölgeler incelendiğinde de kardeş sayısı paralel bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Doğu bölgesinde gençler ortalama 2,2 kardeşleriyle birlikte aynı hanede yaşamaktadır. Hanehalkı refahının azalmasıyla, birlikte yaşanan kardeş sayısının arttığı görülmektedir. Çok düşük hanehalkı refahına sahip gençler ortalamada 2,2 kardeşle birlikte yaşarken çok yüksek hanehalkı refahına sahip gençler 1,2 kardeşle beraber yaşamaktadır.

Tüm gençlere sorulan yalnızca kendine ait bir odaya sahip olma sorusunun bulguları Tablo 5.8'de görülmektedir. Bulgulara göre gençlerin yüzde 56'sı yaşadıkları hanede

yalnızca kendilerine ait bir oda bulunduğunu belirtirken, yüzde 44'ünün ise böyle bir odaya sahip olmadığı görülmektedir. Genç erkeklerde kendine ait bir odaya sahip olanların oranı yüzde 58, kadınlarda ise yüzde 55'tir. 15-19 yaş grubu gençlerin yarısı yalnız kendilerine ait bir odaya sahipken daha büyük yaştaki gençlerin yüzde 65'i kendilerine ait bir odaya sahiptir. Artan eğitim durumuyla birlikte kendine ait bir odaya sahip olma durumu da artmaktadır. Ortaokul mezunu ve altı eğitim seviyesindeki gençlerin yüzde 36'sı, lise öğrencisi gençlerin yüzde 55'i, lise mezunu gençlerin yüzde 59'u, üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerin ise yüzde 69'u yalnızca kendilerine ait bir odaya sahiptir.

Yoğun kent ve orta yoğun kentlerde yaşayan yaklaşık her beş gençten üçü yalnızca kendilerine ait bir odaya sahip olduklarını belirtirken kırdaki yaşayan gençlerde bu oran yüzde 44 seviyesindedir. Bölgeler incelendiğinde, Güney ve Doğu bölgesinin sırasıyla yüzde 43 ve 45 ile kendilerine ait bir odaya sahip gençlerin en az oranda olduğu bölgeler olduğu görülmektedir. Hanehalkı refahındaki artış, gençlerin sadece kendilerine ait olan bir odaya sahip olma yüzdelerini olumlu etkilemektedir. Çok düşük refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 32'si kendine ait olan bir odaya sahipken bu oran çok yüksek hanehalkı refahına sahip evlerde yaşayan gençlerde %65 seviyesine ulaşmaktadır.

Tablo 5.1. Okula devam etmeyen gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre devam ettikleri kurslar (Yüzde)

	Özel Öğretim Kursu (Dershane)	Yabancı Dil	Bilgisayar	Diğer Mesleki Beceri Kursu	Gözlem Sayısı
Cinsiyet					
Erkek	2,5	0,5	2,6	5,2	95
Kadın	11,1	2,6	2,4	5,0	178
Yaş					
15-19	8,0	0,0	0,4	1,3	102
20-24	6,7	2,6	3,7	7,3	171
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	7,9	2,3	3,0	5,3	73
Orta yoğun kent	10,0	1,3	1,8	4,7	99
Kır	2,4	0,0	1,6	5,0	101
Bölge					
Batı	6,8	0,0	0,0	6,3	92
Güney	(8,9)	(0,0)	(0,0)	(3,1)	27
Orta	7,8	3,8	0,0	4,7	68
Kuzey	*	*	*	*	20
Doğu	4,8	0,0	2,2	0,7	66
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	0,7	0,0	3,5	3,2	91
Lise mezunu	8,2	0,0	0,3	4,8	134
Üniversite mezunu	18,2	10,7	7,6	10,3	48
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	0,6	0,0	1,3	1,7	94
Düşük	8,6	0,0	0,0	6,3	79
Orta	(9,6)	(1,2)	(7,8)	(6,9)	47
Yüksek	(4,4)	(3,7)	(0,0)	(3,7)	32
Çok yüksek	*	*	*	*	21
Toplam	7,2	1,7	2,5	5,1	273

Tablo 5.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre sosyal medya kullanımı durumları (Yüzde)

	Face- book	Twit- ter/ X	Ins- tagram	Tik- Tok	You- tube	Lin- kedin	Twit- ch	Diğer	Sosyal Medya Kullanmı- yor	Gözlem sayısı
Cinsiyet										
Erkek	34,6	33,0	95,4	32,3	20,0	0,2	1,7	36,8	2,4	214
Kadın	8,0	22,7	79,2	29,8	19,9	1,1	0,0	43,3	13,7	314
Yaş										
15-19	19,3	23,0	87,3	37,3	22,8	0,1	0,4	38,1	8,1	300
20-24	24,6	34,7	87,7	22,5	16,0	1,4	1,5	42,8	7,7	228
Yerleşim yeri										
Yoğun kent	19,9	32,0	88,2	30,9	21,5	0,5	0,8	41,2	7,7	169
Orta yoğun kent	21,4	18,4	85,3	27,0	20,1	1,6	2,0	34,1	7,6	187
Kır	29,3	18,7	86,4	35,8	12,7	0,5	0,0	40,9	9,2	172
Bölge										
Batı	18,3	29,6	91,9	34,7	24,3	0,0	1,3	41,9	3,6	199
Güney	24,0	14,2	89,0	46,3	7,9	1,3	1,9	18,4	7,8	61
Orta	29,4	30,5	84,4	24,7	14,4	1,9	0,5	35,8	10,9	127
Kuzey	(25,8)	(23,3)	(98,0)	(26,3)	(31,1)	(0,0)	(0,0)	(63,7)	(0,0)	38
Doğu	18,0	25,3	71,6	25,2	12,8	0,9	0,0	36,6	21,7	103
Eğitim durumu										
Ortaokulu mezunu ve altı	31,1	19,1	67,8	37,4	17,3	0,0	3,3	24,8	24,0	95
Lise öğrencisi	14,3	18,4	91,0	40,8	21,3	0,2	0,6	35,3	5,1	188
Lise mezunu	34,7	24,0	90,3	27,1	12,7	0,0	0,0	43,4	5,6	134
Üniversite öğrencisi/ mezunu	13,1	53,2	93,1	15,0	27,1	2,5	0,4	55,1	3,4	111
Hanehalkı refahı										
Çok düşük	29,2	15,8	80,0	45,0	11,4	1,0	0,0	37,7	13,8	151
Düşük	20,8	17,9	87,4	34,7	22,8	0,0	1,5	44,2	10,1	141
Orta	31,1	26,8	92,3	18,2	14,2	0,4	0,0	41,2	2,8	96
Yüksek	19,9	37,6	90,8	38,8	29,6	1,5	0,0	33,9	3,9	74
Çok yüksek	9,3	37,9	85,5	20,2	19,0	0,3	2,6	43,3	10,1	66
Toplam	21,5	27,9	87,5	31,1	20,0	0,6	0,9	40,0	7,9	528

Tablo 5.3. Sosyal medya kullanan gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre en çok vakit geçirdikleri sosyal medya uygulaması (Yüzde)

	Face- book	Twit- ter/ X	Ins- tagram	Tik- Tok	Youtu- be	Linke- din	Twit- ch	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet									
Erkek	1,6	5,2	76,9	10,1	2,6	0,0	3,5	100,0	172
Kadın	0,0	2,0	71,3	7,3	6,4	0,2	12,9	100,0	182
Yaş									
15-19	1,5	1,6	72,3	11,2	6,1	0,0	7,3	100,0	208
20-24	0,0	7,0	77,8	5,5	1,6	0,2	8,0	100,0	146
Yerleşim yeri									
Yoğun kent	1,1	4,0	75,9	8,2	3,8	0,0	7,1	100,0	118
Orta yoğun kent	1,0	4,7	72,2	5,3	7,7	0,7	8,4	100,0	119
Kır	0,0	2,1	70,3	15,4	3,3	0,0	9,1	100,0	117
Bölge									
Batı	1,5	2,6	75,0	6,0	6,4	0,0	8,6	100,0	138
Güney	(2,6)	(1,7)	(75,2)	(10,7)	(0,0)	(0,0)	(9,7)	100,0	44
Orta	0,0	6,5	73,0	13,6	2,3	0,0	4,6	100,0	83
Kuzey	(0,0)	(0,0)	(87,6)	(11,3)	(1,1)	(0,0)	(0,0)	100,0	33
Doğu	0,0	8,0	64,3	10,6	2,6	0,8	13,7	100,0	56
Eğitim durumu									
Ortaokulu mezunu ve altı	1,1	0,0	63,4	16,0	6,7	0,0	12,8	100,0	52
Lise öğrencisi	2,1	0,3	72,4	13,6	5,0	0,0	6,6	100,0	129
Lise mezunu	0,0	6,3	74,5	4,2	4,7	0,0	10,2	100,0	95
Üniversite öğrencisi/ mezunu	0,0	8,6	83,5	2,5	1,4	0,4	3,7	100,0	78
Hanehalkı refahı									
Çok düşük	0,0	0,6	76,4	11,0	3,1	0,0	8,9	100,0	97
Düşük	4,3	3,7	62,0	15,5	4,5	0,0	10,1	100,0	99
Orta	0,0	3,4	83,7	7,4	1,8	0,0	3,8	100,0	65
Yüksek	0,0	0,0	74,4	10,0	8,1	0,0	7,5	100,0	51
Çok yüksek	(0,0)	(11,7)	(77,7)	(0,0)	(2,4)	(0,5)	(7,7)	100,0	42
Toplam	0,9	3,8	74,5	8,9	4,3	0,1	7,6	100,0	354

Tablo 5.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre genel sağlık algısı (Yüzde)

	Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	25,0	50,4	23,3	1,3	0,0	100,0	214
Kadın	13,1	49,5	35,2	2,2	0,1	100,0	314
Yaş							
15-19	19,8	50,9	28,4	0,8	0,1	100,0	300
20-24	18,3	48,6	30,1	3,0	0,0	100,0	228
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	17,2	49,6	31,4	1,7	0,0	100,0	169
Orta yoğun kent	20,2	53,0	24,4	2,5	0,0	100,0	187
Kır	26,9	48,3	23,4	0,9	0,5	100,0	172
Bölge							
Batı	19,5	48,4	31,7	0,4	0,0	100,0	199
Güney	19,8	51,9	27,1	0,0	1,3	100,0	61
Orta	24,1	45,7	26,6	3,7	0,0	100,0	127
Kuzey	(22,3)	(68,7)	(9,0)	(0,0)	(0,0)	100,0	38
Doğu	9,1	51,9	34,5	4,6	0,0	100,0	103
Eğitim durumu							
Ortaokulu mezunu ve altı	16,0	45,1	37,8	1,0	0,0	100,0	95
Lise öğrencisi	17,6	54,2	27,7	0,6	0,0	100,0	188
Lise mezunu	24,0	42,8	27,2	5,8	0,3	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	19,1	53,7	27,3	0,0	0,0	100,0	111
Hanehalkı refahı							
Çok düşük	19,2	43,4	32,9	4,1	0,4	100,0	151
Düşük	26,3	46,1	26,5	1,2	0,0	100,0	141
Orta	15,8	43,4	40,1	0,7	0,0	100,0	96
Yüksek	14,1	57,1	27,4	1,5	0,0	100,0	74
Çok yüksek	20,6	57,1	20,8	1,6	0,0	100,0	66
Toplam	19,2	49,9	29,1	1,7	0,1	100,0	528

Tablo 5.5. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre hayatlarından memnun olma durumları (Yüzde)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Top- lam	Ortala- ma	Göz- lem Sayısı
Cinsiyet														
Erkek	4,9	1,3	1,7	3,2	3,0	16,4	12,1	19,1	15,4	3,2	19,8	100,0	6,64	214
Kadın	4,4	1,0	1,8	4,2	6,7	20,7	11,8	16,4	12,9	8,2	12,1	100,0	6,30	314
Yaş														
15-19	2,1	1,2	0,4	4,2	4,3	17,5	14,0	22,4	12,9	5,1	15,8	100,0	6,68	300
20-24	8,1	0,9	3,5	3,1	5,6	19,9	9,1	11,4	15,9	6,4	16,2	100,0	6,20	228
Yerleşim yeri														
Yoğun kent	4,7	1,3	1,7	3,5	5,8	19,0	13,2	18,2	12,6	5,8	14,3	100,0	6,35	169
Orta yoğun kent	3,3	1,1	2,0	4,0	3,6	18,2	10,4	16,2	21,7	4,5	15,1	100,0	6,63	187
Kır	5,6	0,5	1,4	4,6	1,5	16,5	7,8	17,4	14,0	6,0	24,9	100,0	6,88	172
Bölge														
Batı	1,6	0,0	2,1	3,1	6,4	16,4	12,7	21,1	13,3	6,1	17,1	100,0	6,77	199
Güney	4,7	4,5	0,0	7,9	2,6	15,9	8,0	14,0	18,1	3,9	20,4	100,0	6,48	61
Orta	4,4	2,5	2,6	6,3	3,0	18,2	10,7	16,6	13,1	8,3	14,3	100,0	6,33	127
Kuzey	(3,0)	(0,0)	(0,0)	(1,0)	(1,0)	(28,5)	(18,4)	(16,8)	(14,5)	(0,0)	(16,8)	100,0	6,61	38
Doğu	15,7	2,2	0,5	1,7	4,8	22,1	9,6	10,1	17,1	3,4	12,9	100,0	5,62	103
Eğitim durumu														
Ortaokulu mezunu ve altı	13,0	2,8	2,4	2,4	4,4	14,0	9,7	13,8	13,2	0,6	23,6	100,0	6,05	95
Lise öğrencisi	3,6	0,0	0,7	4,1	2,8	12,9	12,2	21,2	16,5	7,8	18,2	100,0	6,95	188
Lise mezunu	4,2	2,8	4,2	6,5	7,0	26,6	11,3	14,1	6,5	0,8	16,1	100,0	5,78	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	0,7	0,0	0,4	1,2	6,1	22,5	13,8	18,8	18,9	10,6	7,0	100,0	6,72	111
Hanehalkı refahı														
Çok düşük	13,1	3,4	1,9	3,5	8,5	13,8	11,6	12,2	10,9	4,7	16,4	100,0	5,69	151
Düşük	5,1	0,0	2,1	5,9	7,2	21,9	8,0	14,7	13,3	0,9	20,9	100,0	6,34	141
Orta	7,3	0,0	1,7	7,7	0,4	13,1	9,6	21,7	12,2	5,0	21,4	100,0	6,59	96
Yüksek	0,0	2,4	2,9	1,9	2,9	19,5	14,1	24,0	10,6	8,8	13,0	100,0	6,69	74
Çok yüksek	0,0	0,0	0,0	0,0	5,7	22,7	15,9	15,1	23,2	8,2	9,3	100,0	6,89	66
Toplam	4,6	1,1	1,7	3,7	4,8	18,5	12,0	17,8	14,2	5,6	16,0	100,0	6,48	528

Tablo 5.6. Gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre kardeş sayıları (Yüzde)

	0	1	2	3	4	5+	Toplam	Ortalama	Gözlem Sayısı
Cinsiyet									
Erkek	3,6	30,1	36,8	11,9	5,3	12,4	100,0	2,40	214
Kadın	3,1	20,8	35,0	16,5	8,9	15,8	100,0	2,81	314
Yaş									
15-19	4,5	28,2	36,4	14,9	6,4	9,6	100,0	2,34	300
20-24	1,7	21,9	35,2	13,0	7,9	20,3	100,0	2,96	228
Yerleşim yeri									
Yoğun kent	2,7	28,2	39,9	13,2	3,6	12,4	100,0	2,39	169
Orta yoğun kent	5,5	20,3	29,3	16,4	13,5	14,9	100,0	2,87	187
Kır	4,2	18,3	24,3	16,0	16,1	21,1	100,0	3,29	172
Bölge									
Batı	3,7	30,6	41,4	8,8	4,8	10,8	100,0	2,25	199
Güney	9,4	23,7	23,8	19,7	13,8	9,7	100,0	2,66	61
Orta	3,7	23,7	39,2	16,8	6,2	10,4	100,0	2,47	127
Kuzey	(0,0)	(45,4)	(29,6)	(23,0)	(2,0)	(0,0)	100,0	1,82	38
Doğu	1,1	2,7	19,8	21,8	15,9	38,8	100,0	4,32	103
Eğitim durumu									
Ortaokul mezunu ve altı	0,7	13,1	25,7	12,6	10,2	37,7	100,0	3,95	95
Lise öğrencisi	6,5	27,0	38,1	14,2	7,3	6,9	100,0	2,24	188
Lise mezunu	0,5	20,5	41,7	16,3	7,6	13,4	100,0	2,68	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	3,1	37,0	33,9	12,8	3,8	9,4	100,0	2,15	111
Hanehalkı refahı									
Çok düşük	2,0	7,6	26,2	16,3	17,0	31,0	100,0	4,00	151
Düşük	4,0	20,9	32,9	13,4	8,8	20,1	100,0	2,84	141
Orta	6,0	22,3	36,9	11,0	8,4	15,5	100,0	2,56	96
Yüksek	2,2	34,3	43,9	12,0	1,8	5,9	100,0	2,05	74
Çok yüksek	2,6	37,7	37,0	18,3	1,9	2,6	100,0	1,89	66
Toplam	3,3	25,5	35,9	14,1	7,0	14,1	100,0	2,60	528

Tablo 5.7. Kardeşi olan gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre beraber yaşadıkları kardeş sayıları (Yüzde)

	0	1	2	3	4	5+	Toplam	Ortalama	Gözlem Sayısı
Cinsiyet									
Erkek	23,4	34,3	22,0	12,5	3,7	4,1	100,0	1,53	201
Kadın	27,3	32,1	22,0	10,8	2,9	4,8	100,0	1,47	307
Yaş									
15-19	12,0	40,3	26,6	12,7	2,7	5,7	100,0	1,74	285
20-24	43,2	23,7	15,8	10,4	4,2	2,8	100,0	1,18	223
Yerleşim yeri									
Yoğun kent	26,0	35,8	21,6	11,5	1,6	3,6	100,0	1,38	164
Orta yoğun kent	23,1	28,9	24,9	11,5	7,1	4,7	100,0	1,68	178
Kır	24,5	25,6	20,9	12,9	7,7	8,4	100,0	1,91	166
Bölge									
Batı	21,3	39,5	25,2	7,9	2,5	3,6	100,0	1,42	190
Güney	25,4	32,7	23,6	9,1	1,4	7,8	100,0	1,61	56
Orta	30,6	29,0	18,6	19,7	1,6	0,5	100,0	1,34	123
Kuzey	(27,7)	(48,3)	(18,6)	(4,5)	(1,0)	(0,0)	100,0	1,03	38
Doğu	29,6	11,9	17,6	16,6	10,2	14,1	100,0	2,20	101
Eğitim durumu									
Ortaokul mezunu ve altı	30,7	18,4	15,8	19,7	4,7	10,8	100,0	1,87	94
Lise öğrencisi	11,2	41,2	29,7	10,0	3,5	4,5	100,0	1,69	175
Lise mezunu	37,5	21,5	24,8	10,4	4,5	1,3	100,0	1,29	133
Üniversite öğrencisi/mezunu	30,6	43,9	11,9	9,7	0,9	3,0	100,0	1,16	106
Hanehalkı refahı									
Çok düşük	21,1	18,1	24,6	14,8	8,8	12,6	100,0	2,23	148
Düşük	30,8	19,2	26,5	11,3	4,4	7,7	100,0	1,63	135
Orta	29,4	27,1	20,5	13,9	5,1	4,0	100,0	1,50	91
Yüksek	19,7	53,4	19,6	7,3	0,0	0,0	100,0	1,15	71
Çok yüksek	25,7	42,6	19,5	12,3	0,0	0,0	100,0	1,18	63
Toplam	25,3	33,2	22,0	11,7	3,3	4,5	100,0	1,50	508

Tablo 5.8. Gençlerin bazı sosyo-demografik durumlarına göre kendine ait odaya sahip olma durumları (Yüzde)

	Evet	Hayır	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	57,6	42,4	100,0	214
Kadın	55,0	45,0	100,0	314
Yaş				
15-19	49,9	50,1	100,0	300
20-24	65,2	34,8	100,0	228
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	58,4	41,6	100,0	169
Orta yoğun kent	58,8	41,2	100,0	187
Kır	44,3	55,7	100,0	172
Bölge				
Batı	58,7	41,3	100,0	199
Güney	43,4	56,6	100,0	61
Orta	53,4	46,6	100,0	127
Kuzey	(82,9)	(17,1)	100,0	38
Doğu	44,7	55,3	100,0	103
Eğitim durumu				
Ortaokul mezunu ve altı	35,8	64,2	100,0	95
Lise öğrencisi	55,3	44,7	100,0	188
Lise mezunu	59,4	40,6	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	69,4	30,6	100,0	111
Hanehalkı refahı				
Çok düşük	31,6	68,4	100,0	151
Düşük	49,2	50,8	100,0	141
Orta	59,4	40,6	100,0	96
Yüksek	70,4	29,6	100,0	74
Çok yüksek	65,0	35,0	100,0	66
Toplam	56,3	43,7	100,0	528

6. BÖLÜM

ERGENLİK DÖNEMİNE İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUMLAR

Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT

Ergenlik konusunda, mutabık kalınan evrensel bir tanım olmasa da Dünya Sağlık Örgütü 10-19 yaşlar arası ergenlik dönemi olarak kabul etmektedir. Çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak kabul edilen ergenlik dönemi, insan gelişiminin, yaşamın sonraki dönemlerini de etkileyen önemli bir aşamasıdır. Ergenlik döneminde hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişiklikler yaşanır, bu durum onların kimliklerini keşfetmelerine, bağımsızlık arayışlarına yol açar, nasıl hissettiklerini, düşündüklerini, karar verdiklerini, çevrelerindeki dünyayla nasıl iletişime girdiklerini etkiler.

Bu bölümde, gençlerin ergenlik dönemine ilişkin bilgi düzeylerine ve deneyimlerine dair sonuçlar paylaşılacaktır. Bu kapsamda ergenlik dönemindeki fiziksel ve psikolojik değişiklikler, bu değişikliklerden duyulan endişeler, endişelerle ilgili olarak kimlerle konuşulduğu, sağlık kurumuna başvurulup başvurulmadığı gibi konuların yanı sıra ilk regl/adet dönemi ya da ilk ıslak rüya deneyimi gibi konular ele alınacaktır.

Ergenlik dönemine ilişkin bazı deneyimler cinsiyete göre farklılık gösterebildiği için bazı konular kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı ele alınacaktır. Zaman içindeki değişimin daha net anlaşılabilmesi için mümkün oldukça TGA-2007 ile karşılaştırmalı sonuçlar paylaşılacaktır.

6.1. Kadınlarda bazı ergenlik değişimleri hakkındaki bilgiler

Araştırmada gençlerin ergenlik döneminde yaşanan değişimlere dair bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Araştırma kapsamında ele alınan yaş grubu, ergenlik dönemi değişimlerini yakın bir geçmişte yaşamış veya halen bu süreci yoğun olarak deneyimleyen gençlerden oluşmaktadır. Katılımcıların çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecindeki fiziksel, ruhsal ve cinsel gelişme süreçlerine bağlı olarak yaşanan değişimler hakkındaki farkın-

dalıklarını ve bu değişimleri ne kadar ifade edebildiklerini ölçmek amaçlanmıştır. Soruların yönlendirici olmaması için seçenekler okunmadan, katılımcıların doğrudan kendi deneyimlerine dayanarak cevap vermeleri istenmiştir. Kadınlarda ergenlik dönemi değişimleri hakkında gençlerin görüşleri, Tablo 6.1'de sunulmuştur.

Gençler, kadınlarda yaşanan değişimler arasında ilk beş sırada regl/adet olmayı (yüzde 38,8), psikolojik değişiklikleri (yüzde 33,0), memelerde büyümeyi (yüzde 32,5), boy uzamasını (yüzde 27,5), ve sivilce çıkmasını (yüzde 24,6) belirtmişlerdir. Gençlerin %15,5'i, ergenlik dönemini ya çok yakın bir geçmişte yaşamış olmalarına ya da hâlen ergenlik döneminde olmalarına rağmen bu soruya "bilmiyorum" yanıtını vermiştir.

Cevaplayıcıların cinsiyetine göre bakıldığında, kadınlardaki ergenlik değişimlerine dair kadınların belirttikleri ilk beş değişiklik, yüzde 47,1 ile regl/adet olma, yüzde 46,8 ile psikolojik değişiklikler, yüzde 43,0 ile memelerde büyüme, yüzde 32,4 ile sivilce çıkması ve yüzde 26,4 ile boy uzamasıdır. Erkeklerin kadınların ergenlik değişimleri hakkında belirttikleri değişimlerin sıralaması biraz farklılık göstermektedir; ilk beş sırada regl/adet olma (yüzde 30,9), boy uzaması (yüzde 27,5), memelerde büyüme (yüzde 22,5), psikolojik değişiklikler (yüzde 19,9), ve sivilce çıkması (yüzde 17,3) belirtilmiştir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde diğer kategorisine gelen cevapların yüzdesi yüksektir (sırasıyla yüzde 35,2 ve yüzde 19,6). Diğer kategorisinde yer alan değişiklikler arasında kilo alma, kalçalarda büyüme, hormonal değişim, yüz yapısının değişmesi gibi fiziksel değişimler ile olgunlaşma, agresifleşme, duygusallaşma gibi psikolojik değişiklikler ön plana çıkmaktadır.

Söz konusu cevaplar değerlendirilirken ergenlik belirtilelerini ifade etme açısından yaş grupları arasında farklılıklar

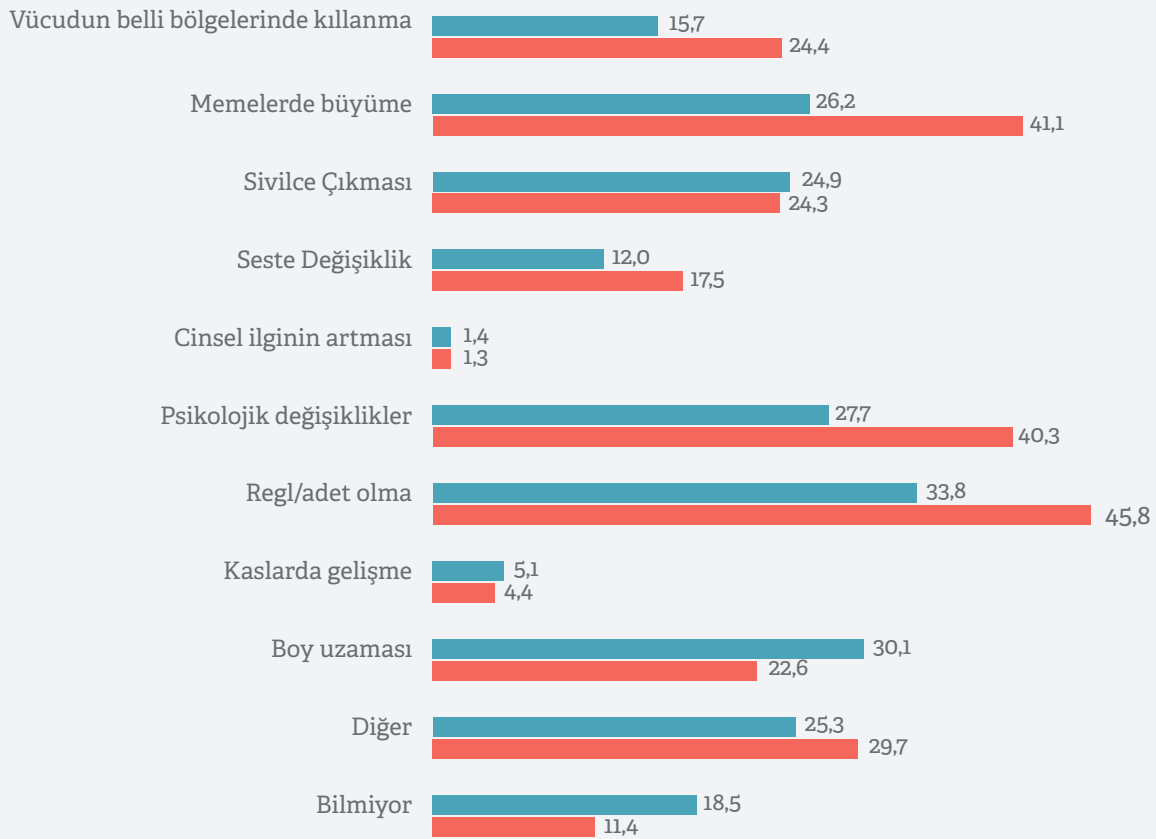
olabileceği dikkate alınmalıdır (Şekil 6.1). 15-19 yaş grubundaki gençlerde regl/adet olma (yüzde 33,8), boy uzaması (yüzde 30,1), psikolojik değişiklikler (yüzde 27,7) ve memelerde büyüme (yüzde 26,2) cevapları ön plana çıkmıştır. 20-24 yaş grubundaki gençlerde bu değişikliklerin daha yüksek oranda beyan edildiği görülmektedir, regl/adet olma (yüzde 45,8), memelerde büyüme (yüzde, 41,1), psikolojik değişiklikler (yüzde 40,3). Boy uzamasının 15-19 yaş grubundaki gençler tarafından daha çok dikkat çektiği, daha yüksek oranda beyan edildiği, regl/adet olma, memelerde büyüme gibi değişikliklerin ise 20-24 yaş grubundaki gençler tarafından daha yüksek oranda beyan edildiği görülmektedir.

Benzer bir eğilim yerleşim yerinin tipine göre de gözlenmektedir. Yoğun kentlerde ve orta yoğun kentlerde yaşayan gençlerde regl/adet olma, memelerde büyüme gibi

değişiklikler kırdı yaşayan gençlere kıyasla daha yüksek oranda beyan edilmiştir. Yaşanılan bölgeye göre de yanıtlarda farklılıklar gözlenmektedir, regl/adet görme gibi değişiklikler hakkında Batıda yaşayan gençler daha rahat konuşmaktadır. Öğrenim durumu ve refah düzeyi yükseldikçe de gençlerin kendilerini daha rahat ifade edebildikleri görülmektedir.

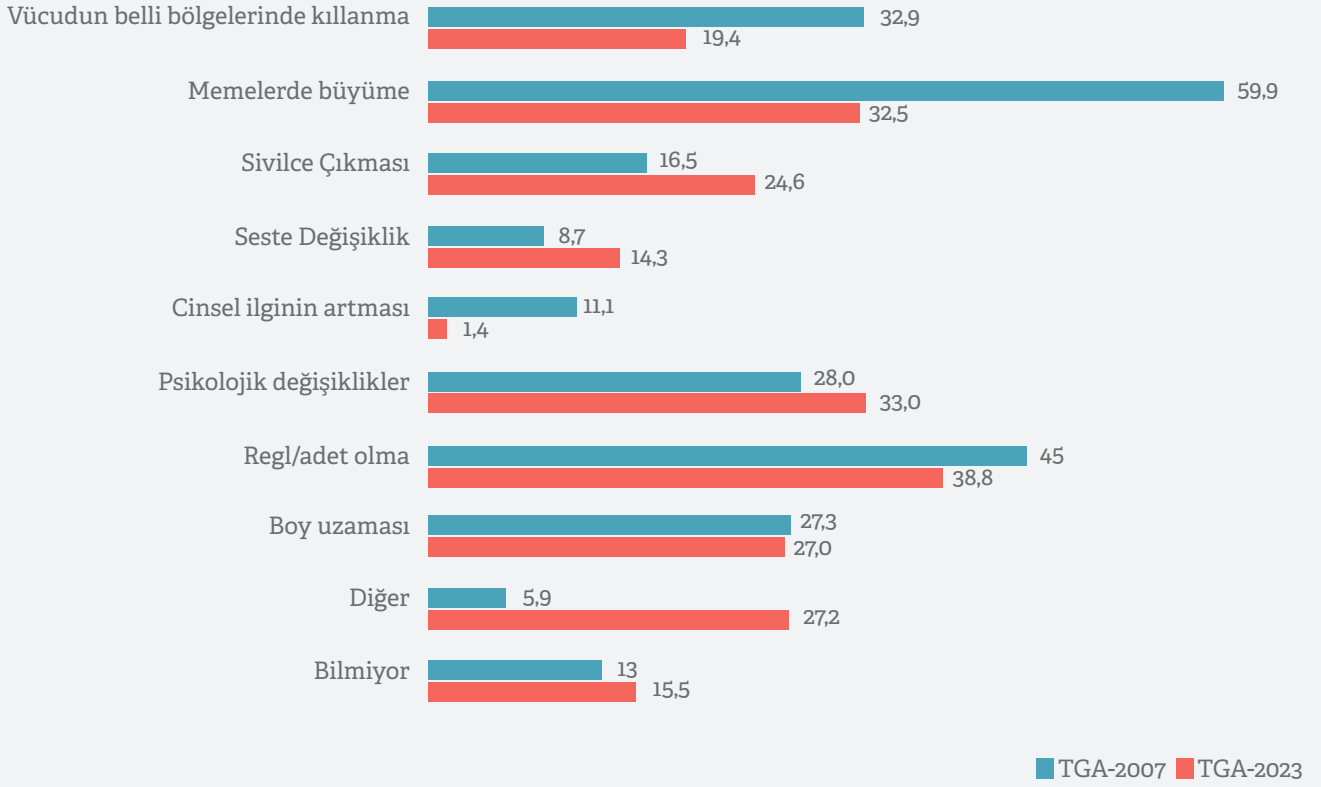
Gençlerin, kadınlarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin zaman içerisinde nasıl değiştiğine bakıldığında, memelerde büyüme, vücudun belli bölgelerinde kılınma, regl/adet olma gibi fiziksel değişiklikler TGA-2007'de daha yüksek oranda söylenmiş, sivilce çıkması ve psikolojik değişiklikler ise TGA-2023'te daha yüksek oranda ifade edilmiştir. TGA-2023'te bilmiyor ve diğer cevaplarının oranı da daha yüksektir (Şekil 6.2).

Şekil 6.1. Yaş grubuna göre gençlerin kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)

■ 15-19 ■ 20-24

Şekil 6.2. Gençlerin kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin değişimi (Yüzde), TGA-2007 ve TGA-2023

6.2. Erkeklerde bazı ergenlik değişimleri hakkındaki bilgiler

Araştırmada, gençlerin erkeklerin ergenlik dönemindeki değişimler hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik fikirleri de alınmıştır. Ergenlik değişimleriyle ilgili soru sorulurken seçenekler belirtilmemiş, gençlerin yanıtları (birden fazla olabilmektedir) doğrudan soru kağıdına kaydedilmiştir. Erkeklerde görülen ergenlik değişimleriyle ilgili gençlerin düşünceleri Tablo 6.2'de sunulmaktadır.

Erkeklerde ergenlik döneminde görülen değişimler arasında ilk beş sırada boy uzaması (yüzde 46,2), seste değişiklik (yüzde 44,8), vücudun belli bölgelerinde kıllanma (yüzde 34,3), psikolojik değişiklikler (yüzde 32,3), ve sivilce çıkması (yüzde 24,5) belirtilmiştir.

Katılımcıların cinsiyetine göre bakıldığında genç kadınların ve erkeklerin ilk üç sırada benzer değişimleri belirtmeleri dikkat çekmektedir. Boy uzaması, seste değişiklik ve vücudun belli bölgelerinde kıllanma farklı oranlarda da olsa hem kadınlar hem de erkekler tarafından belirtilmiştir.

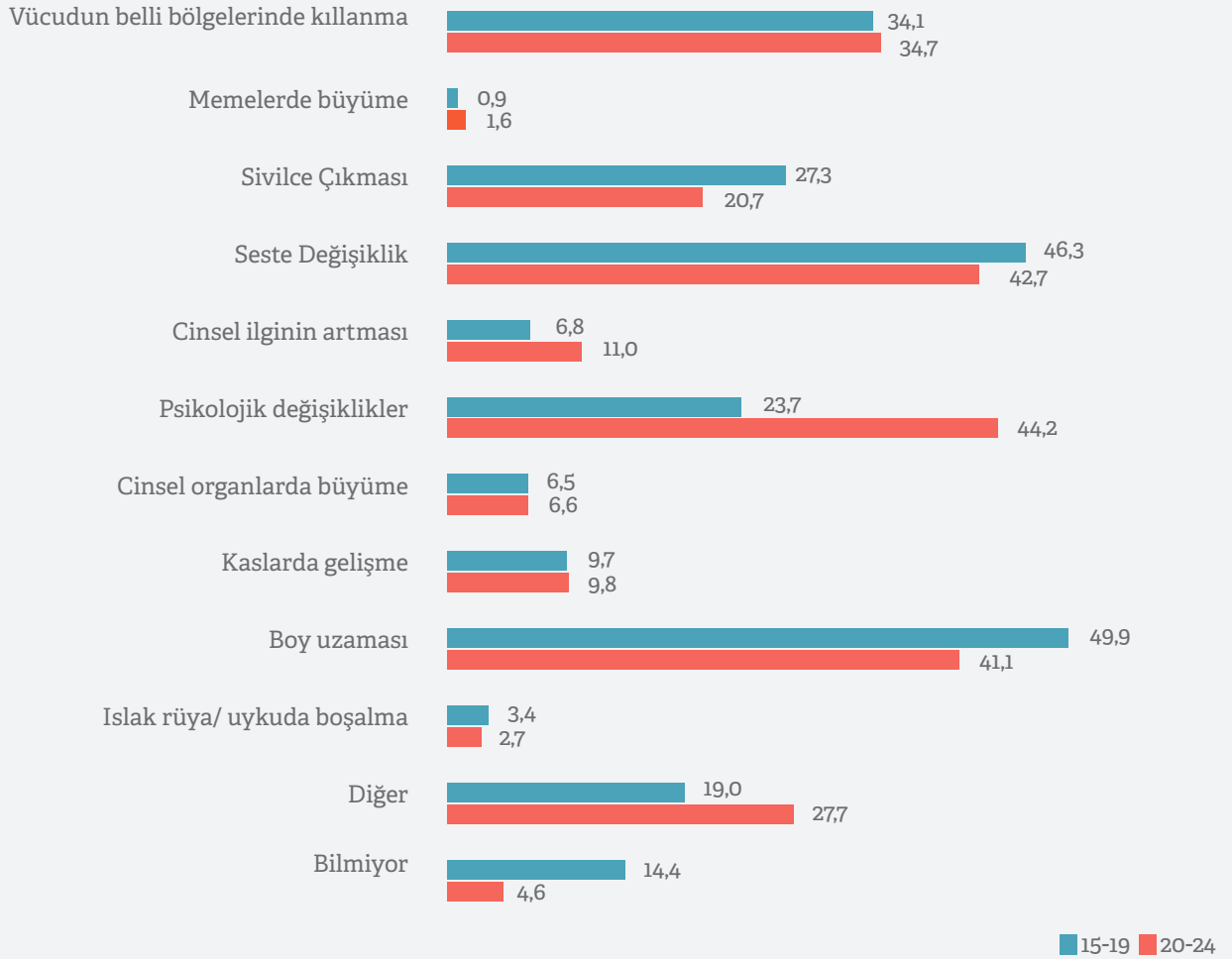
Erkeklerde de cevaplayıcıların yaşına bağlı olarak bazı ergenlik belirtilerinin sıralamaları ve yüzdeleri farklılık

göstermektedir (Şekil 6.3). Örneğin boy uzaması 15-19 yaş grubundaki gençler tarafından daha yüksek oranda dile getirilirken, psikolojik değişiklikler daha yüksek oranda 20-24 yaş grubundaki gençler tarafından dile getirilmiştir. Cinsel ilginin artması, cinsel organlarda büyüme gibi değişimler öğrenim durumu ve refah düzeyi arttıkça daha yüksek oranda beyan edilmiştir. Öğrenim durumu ve refah düzeyi düştükçe "bilmiyorum" yanıtının yüzdesi artmaktadır. Kırdan yaşayan gençlerde de "bilmiyorum" yanıtının yüzdesi kentte yaşayanlara göre daha yüksektir.

Diğer kategorisi içerisinde ön plana çıkan değişiklikler, kilo alma, adem elması, hormonal değişiklikler, mastürbasyon yapmaya başlama, agresifleşme gibi değişikliklerdir.

Araştırmaya katılan gençlerin erkeklerde ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin zaman içerisinde nasıl değiştiğine bakıldığında da vücudun belli bölgelerinde kıllanma, ıslak rüya, cinsel organlarda büyüme gibi değişimlerin TGA-2007'de daha yüksek oranda söylendiği, boy uzaması, seste değişiklik, sivilce çıkması gibi değişikliklerin ise TGA-2023'te daha yüksek oranda ifade edildiği görülmektedir (Şekil 6.4).

Şekil 6.3. Yaş grubuna göre gençlerin erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)

6.3. Kadınlarda ve erkeklerde ergenlik değişimleri hakkında endişe yaşama durumu

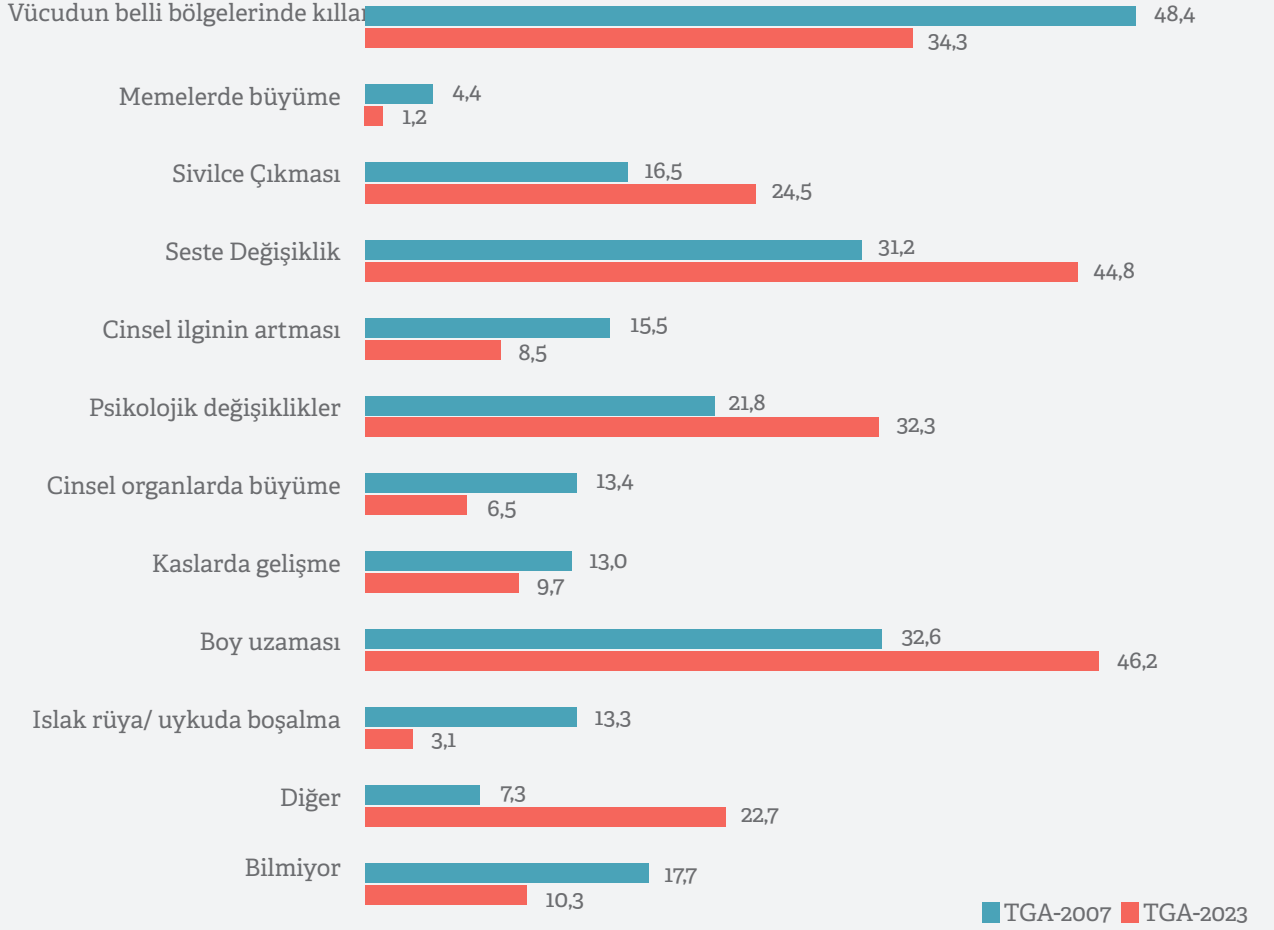
Ergenler, ergenlik dönemindeki değişimlere uyum sağlamakta bazen zorlanabilmektedirler. Genç kadınları ergenlik dönemi deneyimleri incelenirken, bu dönemde yaşanan değişimlerle ilgili herhangi bir endişe yaşayıp yaşamadıkları da sorulmuştur. Tablo 6.3'te genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre ergenlik dönemindeki değişimlerle ilgili endişe durumları sunulmaktadır.

Genç kadınlar en fazla kilo (yüzde 48,1), sivilce (yüzde 46,7), psikolojik durum (yüzde 41,0) ve adet düzeniyle ilgili sorunlar (yüzde 36,8) yaşamaktadırlar. Kadınların yaklaşık üçte biri ergenlik döneminde boy uzaması (yüzde 34,0), vücutta kıllanma (yüzde 34,0) ve meme büyümesi (yüzde 32,5) gibi konularla ilgili endişeler yaşadıklarını belirtmiştir. Yaş gruplarına göre bazı farklılıklar gözlenmiştir, hemen hemen tüm değişikliklere ilişkin endişeler 20-24 yaş grubunda, 15-19 yaş grubuna göre daha çok belirtilmiştir.

Kentlerde yaşayan genç kadınların değişimle ilgili olarak kırdı yaşayanlara göre daha yüksek oranda endişe düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Öğrenim düzeyi ve refah düzeyi arttıkça boy uzamasındaki değişiklikler, memelerde büyüme gibi konularda endişeler kısmen azalmakta ama diğer tüm yakınmaların yüzdeleri artmaktadır.

Genç erkeklere de ergenlik döneminde yaşadıkları değişimlerin onlarda endişe yaratıp yaratmadığı sorulmuştur. Tablo 6.4'te görüldüğü gibi, genç erkekler en fazla kilo (yüzde 36,9), sivilceler (yüzde 35,6), psikolojik durum (yüzde 24,6), vücutta kıllanma (yüzde 20,8), boy (yüzde 19,5) ve karşı cinsiyetle iletişim (yüzde 15,1) konularında endişe yaşamaktadırlar. Yaş gruplarına göre bazı farklılıklar gözlenmiştir. Boy, kilo, vücutta kıllanma, sivilceler, psikolojik değişim, hemcinsleri iletişim 20-24 yaş grubundaki gençlerde daha yüksek oranda endişe yaratmışken, memelerde büyüme, cinsel organın boyutu, karşı cinsle iletişim 15-19 yaş grubundaki gençlerde daha çok endişe yaratmıştır.

Şekil 6.4. Gençlerin erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin değişimi (Yüzde), TGA-2007 ve TGA-2023

Yerleşim yeri, öğrenim durumu ve refah düzeyine göre de endişelerde bazı farklılıklar görülmektedir. Yoğun kentlerde yaşayanlarda, öğrenim durumu ve refah düzeyi arttıkça pek çok konuda endişe de artmaktadır. Buna ters yönde eğilim gösteren endişe karşı cinsle iletişim konusudur.

6.4. Gençlerin ergenlik döneminde yaşanan değişimler nedeniyle yaşadıkları endişeleri herhangi biri ile paylaşma durumu

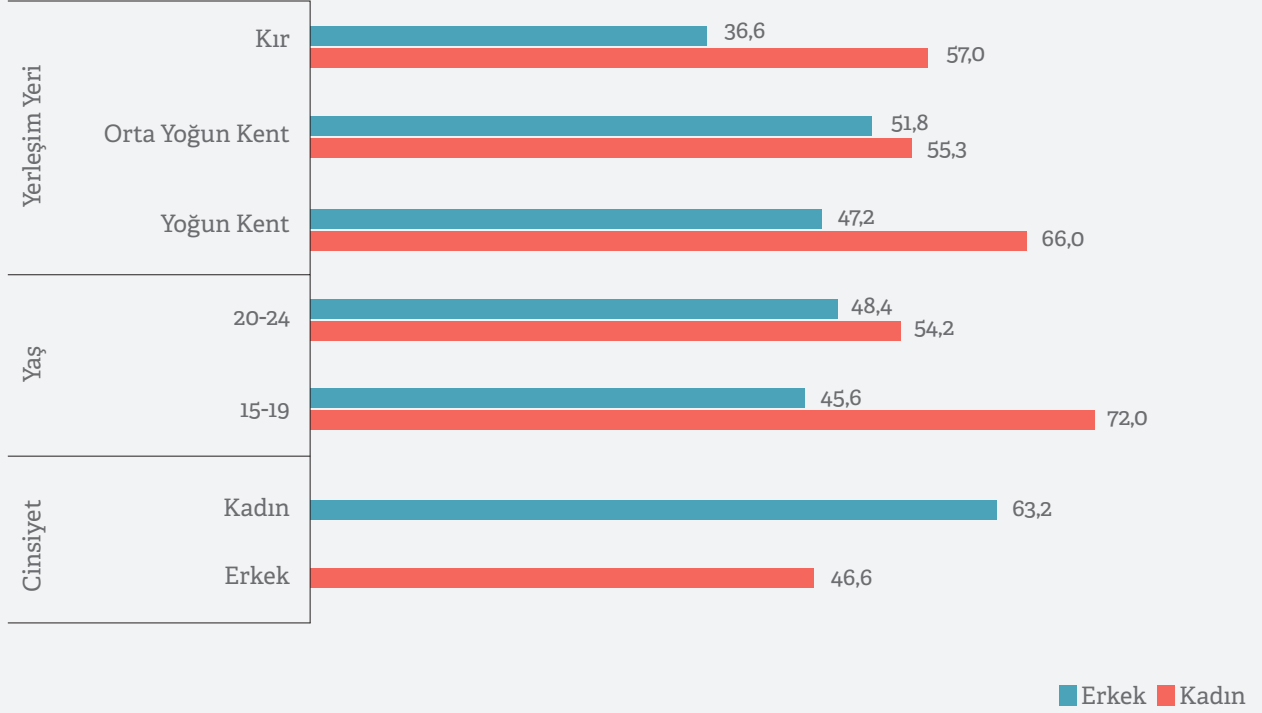
Ergenlik döneminde yaşanan değişimlerle ilgili iletişim kurmak, endişeleri başkaları ile paylaşmak önemlidir. Araştırma kapsamında görüşme yapılan gençlere endişelerini kimseyle paylaşıp paylaşmadıkları da sorulmuştur. Şekil 6.5'te endişelerini paylaşan gençlerin yüzdesi sunulmaktadır. Endişe yaşayan genç kadınların yüzde 63,2'si, erkeklerin ise yüzde 46,6'sı endişelerini birisiyle paylaşmışlardır. Hem yaş gruplarına göre hem de yaşanan yerleşim yerine göre bakıldığında da genç kadınların endişelerini erkeklere göre daha yüksek oranda paylaştıkları dikkati çekmektedir.

Ergenlik döneminde bedenlerinde gerçekleşen değişimlerden herhangi biri hakkında endişelendiğini ve bu endişelerini (ya da endişelerinden herhangi birini) biriyle paylaştığını söyleyen gençlere endişelerini kimlerle paylaştıkları sorulmuştur.

Genç kadınların endişelerini en fazla anneleri ile paylaştıkları görülmektedir (yüzde 58,5). Genç kadınların endişelerini en fazla paylaştıkları diğer kişiler arasında kadın arkadaş (yüzde 48,9), kız kardeş (yüzde 26,4) ve diğer kadın akraba (yüzde 20,1) gelmektedir (Şekil 6.6).

Genç erkekler de endişelerini, aile üyeleri arasında en fazla anneleri ile paylaşmaktadır (yüzde 46,1). Genç kadınlardan farklı olarak, genç erkeklerin yaşadıkları endişeyi babaları ile paylaşma oranları da oldukça yüksektir (yüzde 37,7). Anne ve babanın dışında genç erkekler endişelerini erkek arkadaş (yüzde 34,3), ve erkek kardeşleri (yüzde 32,7) ile paylaşmaktadır (Şekil 6.6).

Şekil 6.5. Cinsiyete göre ergenlik döneminde yaşanan değişimler nedeniyle yaşadıkları endişeleri herhangi biri ile paylaşma durumu (Yüzde)

Ergenlik döneminde geçirdiği değişimler için endişelendiğini belirten gençlere bu endişeler sebebiyle sağlık kuruluşuna başvurup başvurmadığı, başvurduysa hangi sağlık kuruluşuna başvurduğu sorulmuştur. Genç erkeklerin yüzde 17,7'si, genç kadınların ise yüzde 29,2'si endişeleri için herhangi bir sağlık kuruluşuna başvurduğunu belirtmiştir (Şekil 6.7).

Başvurulan sağlık kuruluşları arasında hem erkekler (yüzde 89,1) hem de kadınlar için (yüzde 58,2) devlet hastanesi birinci sırayı almakta, erkekler için ikinci sırayı yüzde 12,3 ile aile sağlığı merkezleri, kadınlar için ise yüzde 15,9 ile özel muayene/klinik/hastane almaktadır (Şekil 6.8).

6.5. Kadınlarda menarş yaşı

İlk adet görme yaşı, kadınların üreme çağına başladığı zamanın belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Genç kadınların ortalama menarş yaşı 13,0 olarak bulunmuştur. Farklı sosyo-demografik özelliklerine göre değerlendirildiğinde ortalama menarş yaşının 12,7 ile 13,3 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 6.5). TGA-2007'de de genç kadınların yüzde 77,3'ünün menarş yaşının 12-14 yaş arasında olduğu bulunmuştur (Özcebe vd., 2007).

Genç kadınların regl/adet olma sıklıklarının, bir diğer deyişle adet döngülerini takip edip etmedikleri değerlendirildiğinde, genç kadınların yüzde 76,7'sinin adet döngüsünü takip ettiği yaklaşık dörtte birinin ise takip etmediği görülmektedir (Tablo 6.6). Yaşı daha büyük, yoğun kentlerde yaşayan, öğrenim durumu daha yüksek, hanehalkı refah

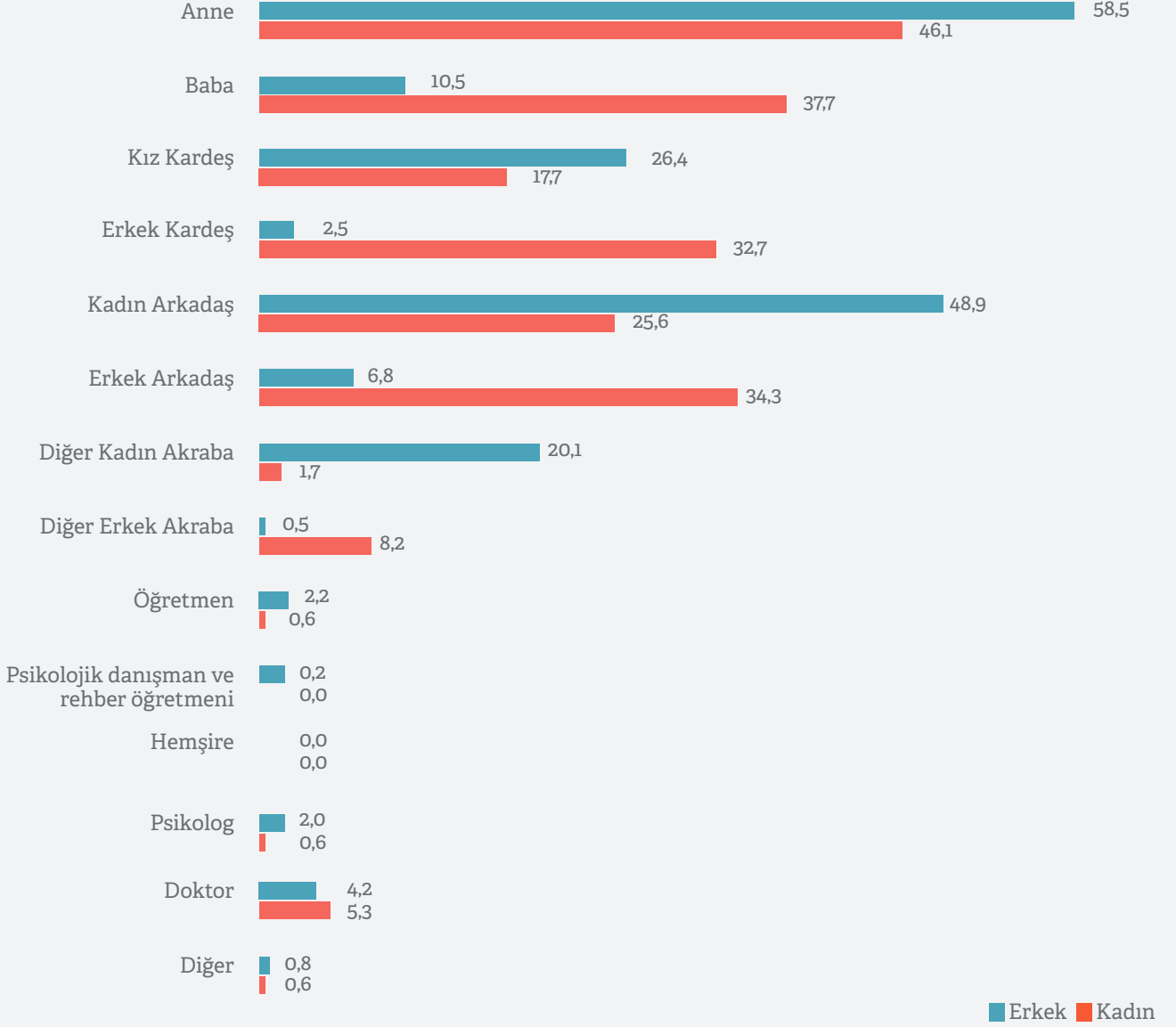
düzeyi daha yüksek genç kadınlar adet döngülerini daha yüksek oranda takip etmektedirler.

Kadınların sağlığı açısından önemli konulardan birisi adet döngüsü döneminde kullanılan hijyenik malzeme tipidir. Genç kadınların yüzde 97,4'ü menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığını belirtmiştir (Tablo 6.7). Özel hazırlanmış adet bezinin üniversite öğrencisi veya mezunu olan gençler ve refah düzeyi yüksek hanelerde yaşayan gençler tarafından kullanıldığı görülmektedir. Hijyen açısından en çok risk taşıyan "herhangi bir bez"³ yaşı daha küçük, ortaokul ve altı eğitimi olan, daha yoksul hanelerde yaşayan genç kadınlar tarafından halen kullanılabilir. Tampon da az da olsa kullanılan bir materyaldir.

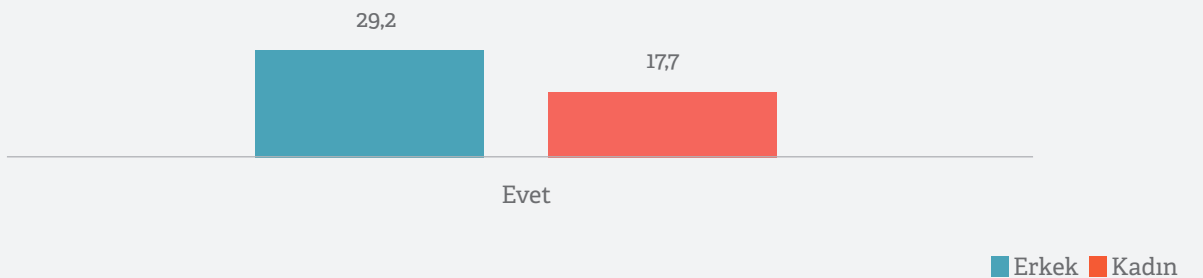
Genç kadınlar bazen adet döngüsü sırasında malzeme yetersizliği yaşayabilmekte, adet ürünleri almaya çalışırken sorunla karşılaşabilmektedir. Regl ya da dönem yoksulluğu olarak adlandırılan bu durumu tespit edebilmek için araştırma kapsamında üç soru sorulmuştur. Genç kadınların yüzde 18,7'si ihtiyacından daha fazla sayıda regl/adet malzemesinin olmadığını, yüzde 11,7'si istedikleri sıklıkta değiştirebilecekleri sayıda regl/adet malzemesinin olmadığını, yüzde 17'si ise ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe sahibi olduklarını belirtmiştir. Regl/dönem

3 Hiçbir koruyucu işleminden geçirilmemiş, hijyen açısından risk taşıyan, o an için evde bulunan herhangi bir bez/kumaş parçası yada yerine geçebilecek materyal

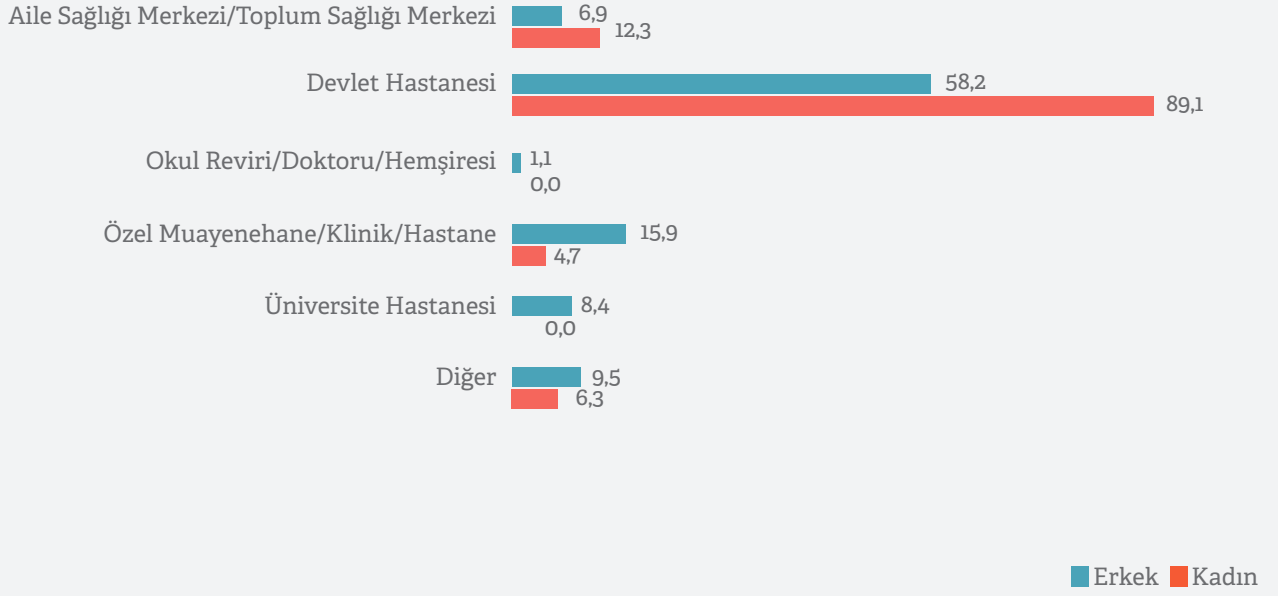
Şekil 6.6. Cinsiyete göre ergenlik döneminde yaşadıkları endişelerden herhangi birini kim ile paylaştıkları (Yüzde)

Şekil 6.7. Gençlerin endişelerinden dolayı sağlık kuruluşuna başvurma durumu (Yüzde)

Şekil 6.8. Gençlerin endişelerinden dolayı hangi sağlık kuruluşuna başvurdukları (Yüzde)

yoksulluğuna ilişkin her üç gösterge de özellikle ortaokul ve altı öğrenim düzeyinde olan ve refah düzeyi düşük hanelerde yaşayan kadınlar arasında daha kötü durumdadır (Şekil 6.9, Tablo 6.8).

Genç kadınlara regl/adet olmaya başlamadan önce bu konuyla ilgili herhangi biri ile konuşup konuşmadıkları, konuştularsa kiminle konuştukları sorulmuştur. Genç kadınların adet döngüsü hakkında bilgi kaynakları Tablo 6.9'da sunulmuştur. Kadınların yüzde 37,4'ü kimse ile konuşmadığını belirtmiştir. Genç kadınların menstrüasyon bilgisini paylaştıkları kişiler arasında anne (yüzde 36,4), diğer kadın akraba (yüzde 12,3), kız kardeş (yüzde 12,0) ilk sırada gelmektedir. Yüzde 7,5'i öğretmen ile yüzde 4,1'i ise psikolojik danışman ve rehber öğretmen ile konuştuğunu belirtmiştir. Öğretmenin ve rehber öğretmenin adet döngüsü hakkında bilgi kaynakları arasında yer alması olumlu olarak karşılanabilir ancak psikolog ve doktor ile konuşanların oranlarının çok düşük olması da genç dostu sağlık hizmetlerinin ülke düzeyinde yeterince yaygın olmaması nedeniyle sağlık personelinin bu grupta temasının düşüklüğüne işaret etmektedir. TGA-2007'de tespit edilen bu sorunun halen devam ettiği, sağlık personeli ile konuşan gençlerin oranı 2007'de yüzde 3,9 iken (Özcebe vd., 2007) 2023'te yüzde 1,6'ya düştüğü görülmektedir.

6.6. Erkeklerde ıslak rüya deneyimi

Ergenler, yaşayabilecekleri bedensel değişikliklerin önceden farkında olmadıklarında korku, endişe, utanç ve hatta panik gibi olumsuz duygular yaşayabilmektedirler. Genç

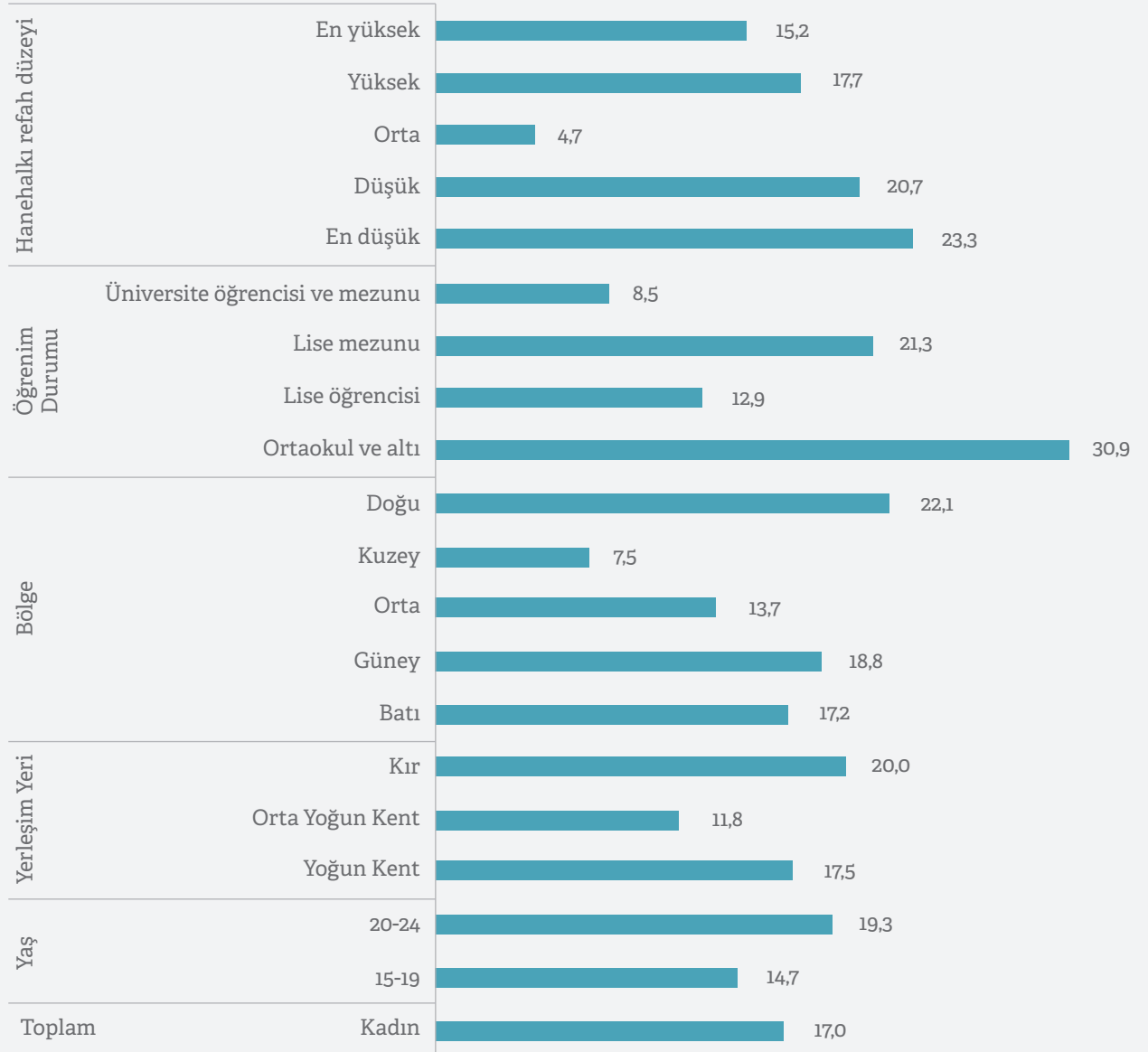
erkeklerin ergenlik döneminde, gece boşalması (sıvı akıntısı, ıslak rüya) ile ilgili sorular sorulmuştur. Bu kapsamda, uykuda boşalma yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşadılar ise ilk olarak kaç yaşında yaşadıkları ve daha önce bu konuda kimseyle konuşup konuşmadıkları sorulmuştur.

Görüşülen genç erkeklerin yüzde 27,8'i "bilmiyorum" cevabını verirken, yüzde 20,1'i ıslak rüya görmediğini belirtmiştir. Gençlerin yüzde 52'si ıslak rüya gördüğünü belirtirken, en yüksek oranda belirtilen yaş yüzde 16,2 ile 15 yaştır (Şekil 6.10).

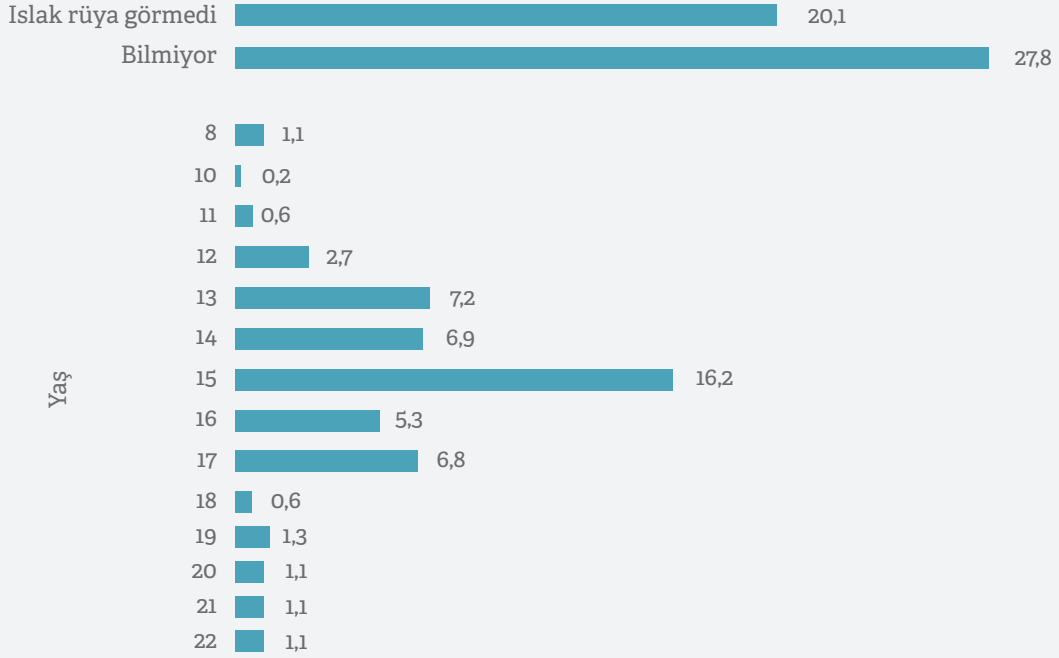
Genç erkeklerin ilk ıslak rüya görme yaşı 15,1 olarak bulunmuştur. Ancak, erkekler ilk ıslak rüya yaşlarını belirtirken hafıza faktöründen etkilenmiş olabilirler. Çünkü, 15-19 yaş grubundaki gençlerin ortalama ilk ıslak rüya görme yaşı 14,3 iken 20-24 yaş grubundakilerin 16,3'tür (Şekil 6.11). TGA-2007'de de genç erkeklerin yüzde 64,6'sının ilk ıslak rüya görme yaşının 13-15 yaş arası olduğu belirtilmektedir (Özcebe vd., 2007).

Genç erkeklerin ıslak rüya hakkında bilgi kaynakları Şekil 6.12'de sunulmuştur. Genç erkeklerin yüzde 77'si kimse ile konuşmadığını belirtmiştir. Genç erkeklerin ıslak rüya hakkında konuştukları tek grup olarak erkek arkadaşlar ön plana çıkmaktadır (yüzde 13,0). Erkek arkadaş dışında paylaşımların çok sınırlı olduğu görülmektedir. Yüzde 3,8'inin öğretmen veya psikolojik danışman ve rehber öğretmen ile paylaşımında bulunması önemli bir bulgudur (yüzde 5,8). Sağlık personelinin hiçbir şekilde sıralamada yer almaması ise yine düşündürücüdür.

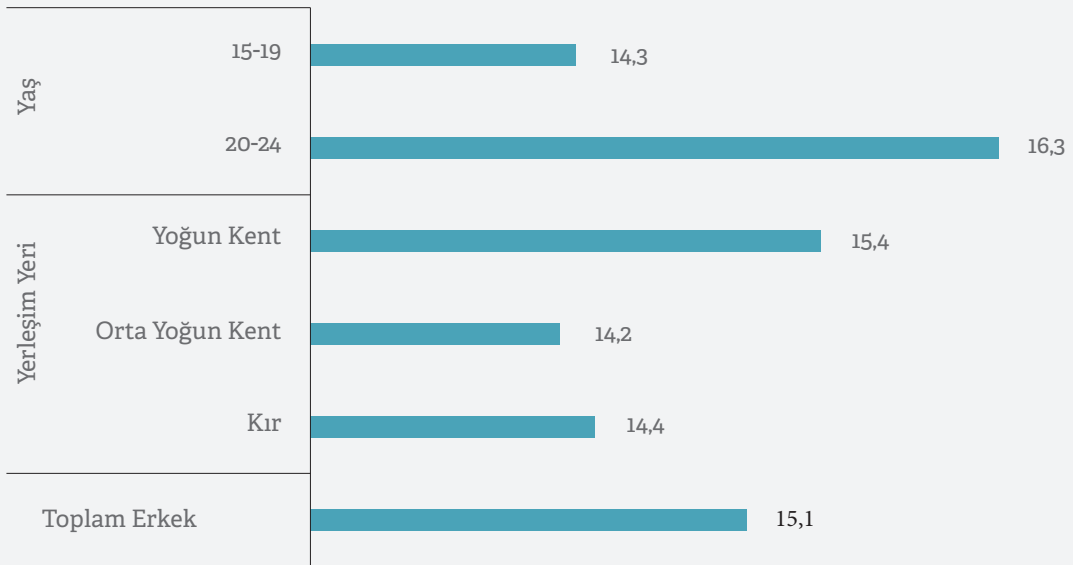
Şekil 6.9. Genç kadınların ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe duyma durumu (Yüzde)

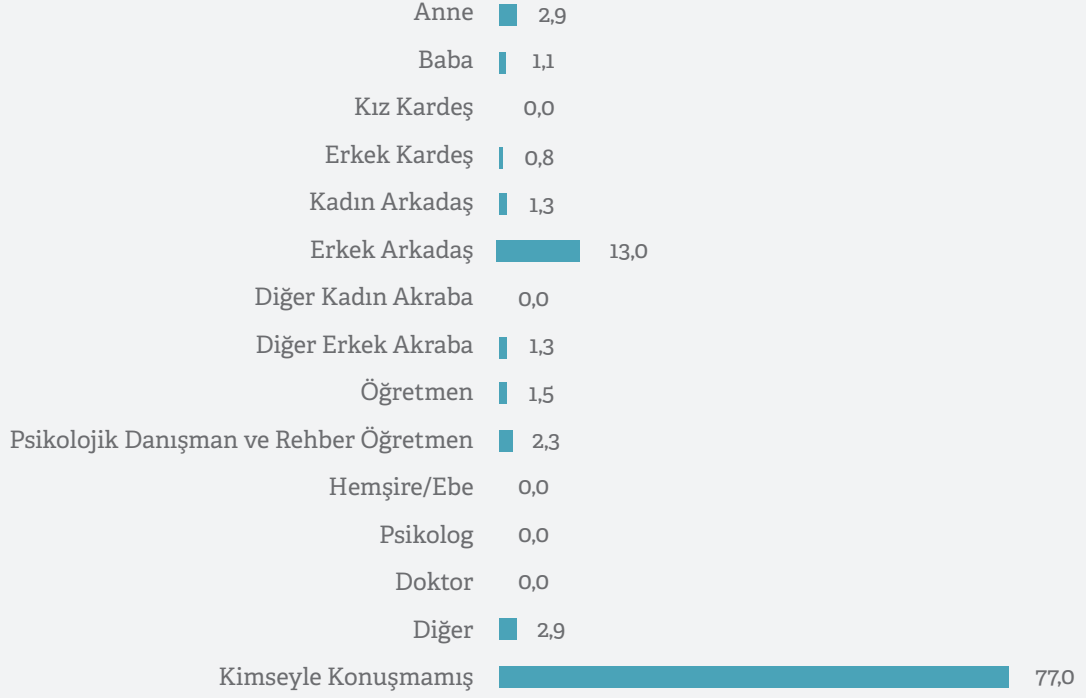
Şekil 6.10. Genç erkeklerin ilk ıslak rüya görme yaşı (Yüzde)

Şekil 6.11. Genç erkeklerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre ortalama ilk ıslak rüya görme yaşı

Şekil 6.12. Genç erkeklerin ıslak rüya hakkında bilgi kaynakları (Yüzde)

Tablo 6.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kız çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)

	Vücudun belli bölgelerinde kullanma	Meme-lerde büyüme	Sivilce çıkması	Seste değişiklik	Cinsel ilginin artması	Psiko-lojik değişiklikler	Regl/adet olma	Kas-larda gelişme	Boy uzama	Diğer	Bilmi-yor	Gözlem Sayısı
Cinsiyet												
Erkek	14,1	22,5	17,3	14,1	1,7	19,9	30,9	1,3	27,5	19,6	26,3	214
Kadın	24,9	43,0	32,4	14,5	1,1	46,8	47,1	8,5	26,4	35,2	4,3	314
Yaş												
15-19	15,7	26,2	24,9	12,0	1,4	27,7	33,8	5,1	30,1	25,3	18,5	300
20-24	24,4	41,1	24,3	17,5	1,3	40,3	45,8	4,4	22,6	29,7	11,4	228
Yerleşim yeri												
Yoğun Kent	21,4	34,9	25,0	13,3	1,3	30,8	41,0	5,0	28,6	27,7	14,4	169
Orta Yoğun Kent	19,8	30,0	26,2	15,0	2,7	36,7	40,8	4,9	20,8	30,7	13,0	187
Kır	9,7	24,1	21,3	18,0	0,7	39,2	26,7	3,5	25,7	21,4	23,3	172
Bölge												
Batı	23,1	31,7	24,3	12,9	1,5	31,3	42,2	5,4	29,7	28,4	13,6	199
Güney	15,1	22,6	16,3	12,8	3,4	50,0	25,7	1,3	13,4	18,7	21,8	61
Orta	12,0	30,5	22,2	13,3	1,8	40,3	37,7	5,4	23,8	31,1	17,7	127
Kuzey	20,4	43,4	19,2	13,4	0,0	13,9	36,1	2,0	45,5	29,9	10,7	38
Doğu	18,8	36,5	34,7	21,6	0,5	30,9	35,0	4,5	18,3	19,0	18,7	103
Öğrenim durumu												
Ortaokul ve altı	5,1	17,5	21,8	8,2	0,0	27,3	17,3	0,8	11,1	20,3	39,7	95
Lise öğrencisi	14,7	24,8	29,9	15,6	0,2	31,2	35,6	6,4	34,6	25,2	13,0	188
Lise mezunu	17,3	39,8	19,7	14,5	1,7	35,6	36,3	3,5	26,9	35,8	13,7	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	39,1	48,3	23,2	16,4	4,1	37,3	61,8	6,4	26,1	26,7	4,2	111
Hane halkı refah düzeyi												
En düşük	13,5	27,0	27,5	13,3	0,6	40,5	28,7	2,1	19,1	21,9	21,9	151
Düşük	14,1	36,3	22,4	16,6	0,9	29,3	33,4	3,2	36,1	29,5	16,5	141
Orta	14,5	24,9	20,8	19,2	0,9	25,8	31,2	5,9	20,9	25,7	18,9	96
Yüksek	17,7	37,6	24,3	8,8	0,0	33,5	45,1	3,2	21,7	32,2	11,6	74
En yüksek	35,1	34,7	28,4	14,2	4,4	36,8	52,2	9,1	35,2	25,1	10,7	66
Toplam	19,4	32,5	24,6	14,3	1,4	33,0	38,8	4,8	27,0	27,2	15,5	528

Tablo 6.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre erkek çocuklarda ergenlik değişimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)

	Vücutun belli bölgelerinde kılınma	Meme-lerde büyüme	Sivilce çıkması	Seste değişiklik	Cinsel ilginin artması	Psikolojik değişiklikler	Cinsel organlarda büyüme	Kaslar-da geliş-me	Boy uzama-sı	Islak rüya/uykuda boşal-ma	Diğer	Bilmi-yor	Göz-lem Sayısı
Cinsiyet													
Erkek	33,6	1,1	26,8	33,9	8,4	32,0	10,8	7,8	39,4	5,3	25,5	11,2	214
Kadın	35,1	1,3	22,1	56,2	8,7	32,6	2,1	11,8	53,2	0,8	19,7	9,3	314
Yaş													
15-19	34,1	0,9	27,3	46,3	6,8	23,7	6,5	9,7	49,9	3,4	19,0	14,4	300
20-24	34,7	1,6	20,7	42,7	11,0	44,2	6,6	9,8	41,1	2,7	27,7	4,6	228
Yerleşim yeri													
Yoğun Kent	35,2	1,7	25,3	44,0	8,3	29,5	7,2	10,1	50,6	3,6	20,4	9,3	169
Orta Yoğun Kent	40,8	0,0	24,0	47,5	10,4	40,2	4,4	8,9	37,9	2,4	27,0	8,9	187
Kır	24,0	0,0	21,7	45,8	7,6	37,1	5,6	9,1	34,2	1,5	28,9	16,3	172
Bölge													
Batı	37,6	2,4	27,5	46,6	8,6	27,8	6,7	10,8	49,9	3,2	18,8	6,7	199
Güney	35,2	0,0	23,9	49,9	6,6	45,2	1,9	7,2	37,2	3,4	20,4	13,9	61
Orta	26,8	0,0	14,8	38,7	10,4	42,0	3,8	11,5	45,0	0,5	30,7	14,8	127
Kuzey	41,1	0,0	26,8	40,4	5,0	21,5	10,7	9,7	54,8	15,2	31,0	8,7	38
Doğu	31,1	0,0	28,0	48,3	7,7	33,5	9,5	4,3	34,4	0,7	21,0	14,7	103
Öğrenim durumu													
Ortaokul ve altı	23,0	3,3	19,8	29,6	1,1	32,5	3,3	2,4	27,2	0,0	22,0	20,9	95
Lise öğrencisi	33,5	0,0	31,9	51,3	5,0	25,4	5,7	7,4	53,0	3,5	20,8	10,5	188
Lise mezunu	27,7	1,4	18,5	36,3	10,7	36,2	5,5	13,2	46,0	0,4	20,7	11,1	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	50,3	1,4	22,0	53,8	17,3	39,3	11,2	15,2	49,0	7,3	28,1	1,4	111
Hane halkı refah düzeyi													
En düşük	34,4	0,0	25,7	40,7	8,2	37,7	5,0	6,5	38,4	0,7	20,6	11,3	151
Düşük	33,3	0,0	19,6	36,4	2,8	34,8	7,9	12,2	48,0	6,3	27,1	17,2	141
Orta	32,2	0,0	22,5	47,4	4,8	36,7	4,8	8,5	34,7	2,7	26,4	12,4	96
Yüksek	36,8	2,4	28,6	52,1	6,8	23,5	4,3	5,5	48,1	2,4	15,1	8,2	74
En yüksek	34,8	3,1	25,9	46,2	19,5	31,0	10,2	15,4	58,8	3,0	24,7	2,9	66
Toplam	34,3	1,2	24,5	44,8	8,5	32,3	6,5	9,7	46,2	3,1	22,7	10,3	528

Tablo 6.3. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bedenlerinin büyümesi ve gelişmesi sırasında belirli konularda endişelerinin olma durumu (Yüzde)

	Boy	Meme- lerde büyü- me	Adet- lerin düzeni	Kilo	Vü- cutta kullan- ma	Sivilce- ler	Psiko- lojik durum	Karşı cinsle iletişim	Hem- cinslerle iletişim	Diğer	Gözlem Sayısı
Yaş											
15-19	34,1	30,8	34,5	47,4	30,3	44,2	40,3	13,8	14,0	10,5	166
20-24	34,0	34,4	39,4	48,9	37,9	49,4	41,7	18,7	15,0	8,8	148
Yerleşim yeri											
Yoğun Kent	36,5	33,7	37,5	53,8	36,5	47,8	43,3	15,4	14,4	10,6	104
Orta Yoğun Kent	26,4	34,5	33,6	41,8	30,0	44,5	41,8	23,6	20,0	10,9	110
Kır	30,0	25,0	37,0	27,0	26,0	43,7	29,0	12,0	9,0	4,0	100
Öğrenim durumu											
Ortaokul ve altı	43,4	35,4	32,6	30,9	26,9	0,0	32,5	15,5	4,2	0,0	59
Lise öğrencisi	35,9	37,4	32,4	50,8	29,9	42,5	36,4	16,2	13,1	8,7	105
Lise mezunu	25,0	22,6	44,2	55,5	33,7	47,3	52,1	21,5	10,8	5,1	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	33,8	33,5	38,8	48,9	45,1	47,1	42,3	11,3	27,4	22,5	69
Hane halkı refah düzeyi											
En düşük	32,8	30,5	39,5	23,5	27,7	50,5	41,2	24,7	8,8	3,0	93
Düşük	27,8	36,7	21,8	48,9	28,5	48,2	47,0	16,5	11,2	6,2	84
Orta	36,3	39,2	34,7	47,5	35,6	32,7	39,2	24,7	18,3	13,8	49
Yüksek	40,1	31,7	36,2	62,3	36,6	47,0	34,7	8,4	19,9	11,4	50
En yüksek	31,1	26,2	52,8	52,2	41,2	52,2	45,0	11,6	13,1	14,4	38
Toplam kadın	34,0	32,5	36,8	48,1	34,0	46,7	41,0	16,2	14,5	9,7	314

Tablo 6.4. Genç erkeklerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bedenlerinin büyümesi ve gelişmesi sırasında belirli konularda endişelerinin olma durumu (Yüzde)

	Boy	Meme- lerde büyü- me	Cinsel orga- nın boyutu	Kilo	Vü- cutta kullan- ma	Sivilce- ler	Psiko- lojik durum	Karşı cinsle iletişim	Hem- cinslerle iletişim	Diğer	Gözlem Sayısı
Yaş											
15-19	14,7	9,6	9,6	35,9	15,9	33,3	20,8	15,6	7,3	1,3	172
20-24	27,8	2,8	5,2	38,8	29,5	39,6	31,4	14,3	8,7	25,6	98
Yerleşim yeri											
Yoğun Kent	18,5	7,7	9,2	38,5	21,5	38,5	27,7	15,4	7,7	12,3	186
Orta Yoğun Kent	31,2	9,1	5,2	33,8	24,7	36,4	24,7	20,8	6,5	6,5	41
Kır	12,5	2,8	5,6	33,3	13,9	22,2	11,1	8,3	9,7	4,2	43
Öğrenim durumu											
Ortaokul ve altı	16,9	2,5	7,8	42,2	23,5	36,9	24,8	18,3	9,2	14,5	44
Lise öğrencisi	14,3	11,8	9,7	30,0	15,4	33,5	16,9	14,4	1,6	0,5	106
Lise mezunu	24,6	2,0	2,9	34,3	20,0	20,0	33,5	15,1	14,3	21,0	60
Üniversite öğrencisi ve mezunu	25,3	7,4	10,5	48,0	29,2	53,9	29,3	14,0	11,5	13,1	60
Hane halkı refah düzeyi											
En düşük	21,2	3,1	4,6	27,4	16,6	31,6	16,5	16,4	13,6	7,5	38
Düşük	23,5	21,9	21,9	30,6	16,7	27,7	29,7	20,8	8,9	8,9	57
Orta	16,0	8,0	5,4	39,7	21,7	35,2	27,1	18,0	0,9	10,8	63
Yüksek	22,5	1,1	1,1	47,6	18,7	35,6	28,5	10,5	7,1	13,1	48
En yüksek	15,9	0,0	5,4	37,6	27,8	45,5	19,7	9,9	10,8	9,9	64
Toplam erkek	19,5	7,1	8,0	36,9	20,8	35,6	24,6	15,1	7,8	10,1	270

Tablo 6.5. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre ortalama menarş yaşı

	Ortalama	Gözlem Sayısı
Yaş		
15-19	13,0	166
20-24	13,1	148
Yerleşim yeri		
Yoğun Kent	13,0	104
Orta Yoğun Kent	13,1	110
Kır	13,2	100
Hanehalkı refah düzeyi		
En düşük	13,2	93
Düşük	13,1	84
Orta	12,8	49
Yüksek	13,1	50
En yüksek	12,9	38
Toplam kadın	13,0	314

Tablo 6.6. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine adet döngülerini takip etme durumları (Yüzde)

	Ortalama	Gözlem Sayısı
Yaş		
15-19	71,0	165
20-24	82,9	148
Yerleşim yeri		
Yoğun Kent	78,6	103
Orta Yoğun Kent	73,6	110
Kır	71,0	100
Öğrenim durumu		
Ortaokul ve altı	76,5	59
Lise öğrencisi	67,4	104
Lise mezunu	74,4	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	92,5	69
Hanehalkı refah düzeyi		
En düşük	76,3	93
Düşük	76,5	84
Orta	70,8	49
Yüksek	77,1	49
En yüksek	81,8	38
Toplam kadın	76,7	313

Tablo 6.7. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre adet döngüsü sırasında adet malzemelerini kullanma durumu (Yüzde)

	Hijyenik hazır ped	Özel hazırlanmış adet bezi	Herhangi bir bez parçası	Tampon	Diğer	Gözlem Sayısı
Yaş						
15-19	97,1	1,3	0,3	0,0	2,9	166
20-24	97,7	2,0	3,1	0,3	1,2	148
Yerleşim yeri						
Yoğun Kent	97,1	1,9	1,9	0,0	1,9	104
Orta Yoğun Kent	98,2	0,9	0,9	0,9	2,7	110
Kır	98,0	1,0	1,0	0,0	2,0	100
Öğrenim durumu						
Ortaokul ve altı	93,5	1,7	8,8	0,0	3,4	59
Lise öğrencisi	97,6	1,9	0,4	0,0	4,3	105
Lise mezunu	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	97,2	2,8	0,0	0,6	0,0	69
Hanehalkı refah düzeyi						
En düşük	95,0	0,8	4,3	0,0	0,0	93
Düşük	99,3	0,0	3,4	0,0	6,2	84
Orta	99,1	0,0	0,9	0,0	0,0	49
Yüksek	95,1	5,5	0,0	0,0	3,0	50
En yüksek	100,0	0,0	0,0	0,8	0,0	38
Toplam kadın	97,4	1,6	1,6	0,1	2,1	314

Tablo 6.8. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre regl/adet yoksulluğu kapsamındaki sorulara cevapları (Yüzde)

	İhtiyacınızdan daha fazla sayıda regl/adet malzemeniz var mıydı? (HAYIR)	İstedığınız sıklıkta değiştirebileceğiniz sayıda regl/adet malzemeniz var mıydı? (HAYIR)	Elinizdeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alama-yacağınıza dair endişeniz var mıydı? (EVET)	Gözlem Sayısı
Yaş				
15-19	22,6	11,7	14,7	165
20-24	14,5	10,8	19,3	148
Yerleşim yeri				
Yoğun Kent	17,5	12,6	17,5	103
Orta Yoğun Kent	22,7	7,3	11,8	110
Kır	20,0	9,0	20,0	100
Öğrenim durumu				
Ortaokul ve altı	34,0	36,3	30,9	59
Lise öğrencisi	18,6	8,8	12,9	104
Lise mezunu	18,7	8,5	21,3	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	7,9	0,0	8,5	69
Hanehalkı refahı				
En düşük	27,7	20,8	23,3	93
Düşük	21,4	17,8	20,7	84
Orta	15,7	6,4	4,7	49
Yüksek	11,2	2,5	17,7	49
En yüksek	19,5	10,8	15,2	38
Toplam kadın	18,7	11,3	17,0	313

Tablo 6.9. Genç kadınların adet döngüsü hakkında bilgi kaynakları (Yüzde)

	15-19	20-24	15-24
Anne	39,9	32,6	36,4
Baba	0,0	0,3	0,1
Kız kardeş	14,2	9,6	12,0
Erkek kardeş	0,0	0,0	0,0
Kadın arkadaş	5,4	4,3	4,8
Erkek arkadaş	0,0	0,0	0,0
Diğer kadın akraba	18,2	6,0	12,3
Diğer erkek akraba	0,0	0,0	0,0
Öğretmen	2,2	13,3	7,5
Psikolojik danışman ve rehber öğretmeni	6,3	1,8	4,1
Hemşire/ebe	0,0	0,9	0,4
Doktor	0,3	2,3	1,2
Diğer	1,7	17,0	9,1
Kimseyle konuşmamış	38,8	35,9	37,4
Gözlem Sayısı	166	148	314

7. BÖLÜM

ÜREME SAĞLIĞI HAKKINDA BİLGİ VE TUTUMLAR

Dr. Öğr. Üyesi Melike SARAÇ

Bu bölümün amacı, gençlerin kadın ve erkek üreme organlarının isimleri bilgisini, bebeğin büyüdüğü organ bilgisini, meni içeriği bilgisini, tek cinsel ilişki ile gebe kalma olasılığı bilgisini, üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili olarak bazı araçlardan bilgi alma ve bir yakınıyla veya başka bir kişiyle konuşma durumunu ve gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem temin etmek için sağlık kuruluşuna başvurma durumunu ortaya koymaktır. Ayrıca bu bölümde, gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulup hakkındaki görüşlerinin yanı sıra genç kadınlarla ve erkeklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu ve kadınlar ve erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı sunulacaktır. Betimsel analizler, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge, eğitim durumu ve refah düzeyi temelinde yapılacaktır. Sonuçlar, mümkün olduğu durumlarda TGA-2007 verileri ile karşılaştırılmalı olarak sunulacaktır.

7.1. Kadın Üreme Sistemi Hakkındaki Bilgiler

Tablo 7.1'de görüldüğü gibi, gençlerin yüzde 63'ü kadın üreme organlarından vajinayı; yüzde 41'i yumurtalıkları; yüzde 19'u ise rahimi/uterusu bilmektedir. Tüpler ve klitoris ise, gençler arasında diğer kadın üreme organlarına kıyasla daha az oranda bilinmektedir (sırasıyla yüzde 3 ve yüzde 2). Yaklaşık beş gençten birisi ise herhangi bir kadın üreme organını bilmediğini beyan etmiştir. Gençlerin kadın üreme organı olarak bildiklerini beyan ettikleri göğüs ve meme gibi yanıtlar ise "diğer" kategorisi altında belirtilmiştir.

Kadın üreme organlarının isimleri bilgisine temel değişkenlere göre bakıldığında, vajina haricindeki kadın üreme organlarının genç kadınlar tarafından genç erkeklerle göre daha yaygın şekilde bilindiği görülmektedir. Kadın üreme organlarından vajinayı bildiğini belirten genç kadınların oranı yüzde 55 iken, bu oran genç erkekler arasında yüzde

70'tir. Genç kadınların yüzde 48'i yumurtalıkları bildiğini belirtirken, erkekler arasında bu oran yüzde 34'tür. Rahimi bilen genç kadınların oranı yüzde 28, genç erkeklerin oranı ise yüzde 11 civarındadır. Gençler arasında kadın üreme organlarının bilinme oranı, yaşla birlikte artmaktadır. 15-19 yaş grubundaki gençlerin yüzde 12'si kadın üreme organlarından rahimi/uterusu ve yüzde 33'ü ise yumurtalıkları bilmektedir. Bu oranlar, 20-24 yaş grubundaki gençler arasında sırasıyla yüzde 29'a ve yüzde 52'ye yükselmektedir. Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 19'u; orta yoğun kentlerde yaşayan gençlerin yüzde 14'ü; kırsal alanlarda yaşayan gençlerin ise yüzde 30'u herhangi bir kadın üreme organının ismini bilmediğini belirtmiştir. Buna paralel olarak, kadın üreme organları bilgisinin kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında kırsal alanlarda yaşayan gençlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında yüzde 23 ve yüzde 43 olan rahim/uterus ve yumurtalık bilgisi, kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında sırasıyla yüzde 13 ve yüzde 33 olarak bulunmuştur (Tablo 7.1).

Kadın üreme organlarının isimleri bilgisine gençlerin yaşadıkları bölgelere göre bakıldığında, Doğu bölgesinde yaşayan gençlerin yüzde 32'sinin, Batı bölgesinde yaşayan gençlerin ise yüzde 18'inin herhangi bir kadın üreme organını bilmediği görülmektedir. Kadın üreme organlarından yumurtalıklar, en yüksek Güney bölgesinde yaşayan gençler arasında bilinirken (yüzde 44), en düşük Doğu bölgesinde yaşayan gençler arasında bilinmektedir (yüzde 36). Buna karşın, rahimi/uterusu bildiğini belirten gençlerin oranı Batı, Orta ve Güney bölgelerinde yüzde 18-19 düzeyindeyken, Doğu bölgesinde yüzde 24'tür.

Kadın üreme organları bilgisinin, gençlerin eğitim düzeyi ile birlikte arttığı görülmektedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında yüzde 47 olarak

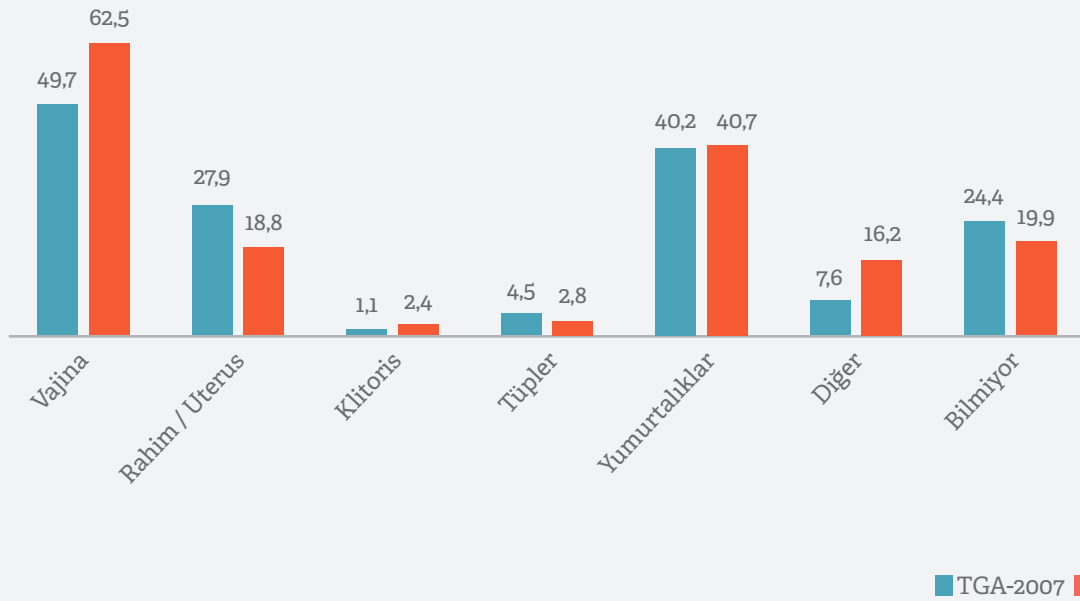
bulunan herhangi bir kadın üreme organını bilmeme oranı, üniversite öğrencisi veya mezunu gençler arasında yüzde 3'e kadar gerilemektedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlerin yüzde 34'ü vajinayı bildiğini belirtirken, üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerde bu oran yüzde 84'e yükselmektedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında hiç bilinmeyen tüpler, üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerin yüzde 9'u tarafından bilinmektedir. Benzer şekilde, gençlerin yaşadıkları hanelerin refah düzeyi arttıkça, kadın üreme organlarının bilinme oranında bir artış görülmektedir.

En yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 8'i herhangi bir kadın üreme organını bilmediğini belirtirken, en düşük refah düzeyinde bu oran yüzde

Gençlerin çoğu bebeğin büyüdüğü organın rahim/uterus olduğunu belirtmiştir (yüzde 41). Diğer yandan, gençlerin yüzde 36'sı bebeğin büyüdüğü organ bilgisine "bilmiyorum" yanıtını vermiştir. Gençlerin yüzde 16'sı ise bebeğin karın ve mide gibi diğer bir organda büyüdüğünü belirtmiştir. Bebeğin büyüdüğü organ bilgisi için "bilmiyorum" cevabının verilmesi durumuna en sık genç erkeklerde (yüzde 40), 15-19 yaş grubunda (yüzde 42), kırsal alanlarda (yüzde 46) ve Doğu bölgesinde yaşayan gençlerde (yüzde 49), ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlerde (yüzde 46) ve düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerde (yüzde 45) rastlanmaktadır.

Genç kadınların bebeğin büyüdüğü organ olarak rahimi/uterusu belirtme oranı (yüzde 47) genç erkeklere göre

Şekil 7.1. Gençlerin kadın üreme organlarının isimleri bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

30'a yükselmektedir. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 32'si yumurtalıkları bilirken, bu oran en yüksek refah düzeyinde yüzde 54'e ulaşmaktadır (Tablo 7.1).

Şekil 7.1'de gençlerin kadın üreme organlarını bilme düzeyleri TGA-2007 verileriyle karşılaştırılarak gösterilmektedir. TGA-2007 verileri gençlerin yaklaşık dörtte birinin kadın üreme organlarını bilmediğini gösterirken, TGA-2023 verilerine göre her beş gençten biri kadın üreme organlarını bilmemektedir. Aynı dönemde, gençlerin kadın üreme organlarından vajinayı bilme oranı yüzde 50'den yüzde 63'e yükselmiştir. Gençler arasında rahimin/uterusun bilinme oranı ise, yüzde 28'den yüzde 19'a düşmüştür.

Tablo 7.2'de gençlerin bebeğin büyüdüğü organ hakkındaki bilgi düzeyleri temel değişkenlere göre sunulmuştur.

(yüzde 35) daha yüksektir. Diğer yandan, genç erkeklerin yüzde 6'sı, genç kadınların ise yüzde 3'ü bebeğin yumurtalıklarda büyüdüğünü belirtmiştir. Yaş gruplarına göre bakıldığında, 20-24 yaşlarındaki gençlerin bebeğin büyüdüğü organ olarak rahimi/uterusu belirtme oranının (yüzde 49), 15-19 yaşlarındaki gençlere göre (yüzde 35) daha yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 7.2). Bebeğin rahimde/uterusta büyüdüğünü belirten gençlerin oranı yoğun ve orta yoğun kentsel alanlarda (yüzde 43-44) kırsal alanlara göre (yüzde 29) daha yüksektir (Tablo 7.2).

Bölgelere göre bakıldığında, en çok Batı bölgesinde yaşayan gençlerin (yüzde 47), en az ise Orta bölgesinde yaşayan gençlerin (yüzde 30) bebeğin rahimde/uterusta büyüdüğünü beyan ettiği görülmektedir. Gençlerin eğitim düzeyi arttıkça, bebeğin büyüdüğü organ olarak rahimi/uterusu beyan etme oranı da yükselmektedir. Ortaokul mezunu ve

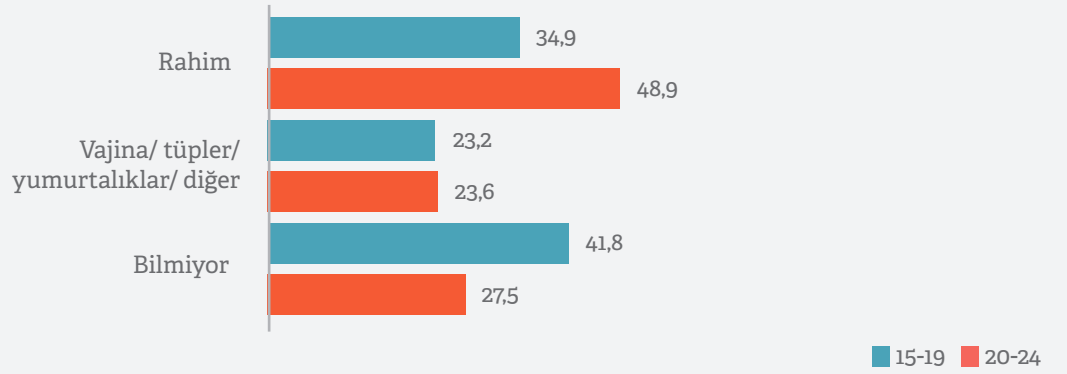
altı eğitim düzeyine sahip gençlerin yüzde 29'u; lise mezunu gençlerin yüzde 35'i; üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerin yüzde 62'si bebeğin rahimde/uterusta büyüdüğünü belirtmiştir. Bebeğin rahimde/uterusta büyüdüğünün söylenmesine en sık, en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan gençler arasında rastlanmaktadır (yüzde 57). Orta refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan her üç gençten biri bebeğin rahimde/uterusta büyüdüğünü belirtirken, yüzde 11'i bebeğin yumurtalıklarda büyüdüğünü, yüzde 3'ü ise vajina veya tüplerde büyüdüğünü beyan etmiştir (Tablo 7.2).

7.2. Erkek Üreme Sistemi Hakkındaki Bilgiler

Tablo 7.3'te görüldüğü gibi, gençlerin yüzde 64'ü erkek üreme organlarından penisi, yüzde 34'ü testisi, yüzde 2'si ise prostatı bildiğini belirtmiştir. Gençlerin beşte birinden fazlası ise, herhangi bir erkek üreme organını bilmediğini beyan etmiştir (yüzde 21). Gençlerin bildiğini belirttiği diğer erkek üreme organı kategorisinde ise en çok sperm yanıtı bulunmaktadır.

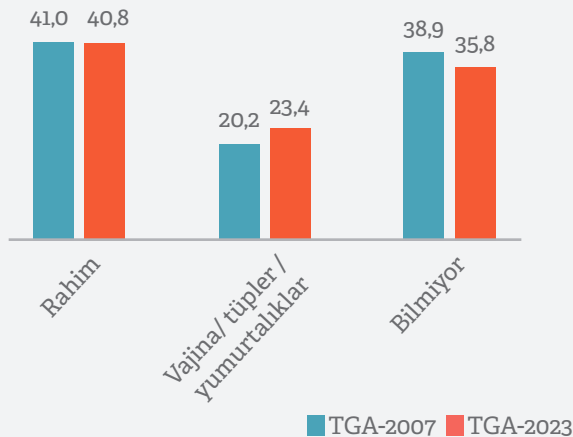
Gençler arasında erkek üreme organlarının bilgisine temel değişkenler düzeyinde bakıldığında bazı farklılıklar

Şekil 7.2. Gençlerin yaş gruplarına göre bebeğin büyüdüğü organ bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

TGA-2023 verileri, TGA-2007 verileri ile karşılaştırıldığında, bebeğin büyüdüğü organı doğru bilen (rahim/uterus) gençlerin oranının hemen hemen aynı olduğu görülmektedir (yüzde 41). TGA-2007 verilerine göre bebeğin büyüdüğü organ bilgisi için "bilmiyorum" cevabını veren gençlerin oranı yüzde 39 iken, TGA-2023 verilerine göre yüzde 36'dır. TGA-2023 verilerine göre bebeğin büyüdüğü oranı yanlış bilen gençlerin oranı yüzde 23 düzeyindedir (Şekil 7.3).

Şekil 7.3. Gençlerin bebeğin büyüdüğü organ bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

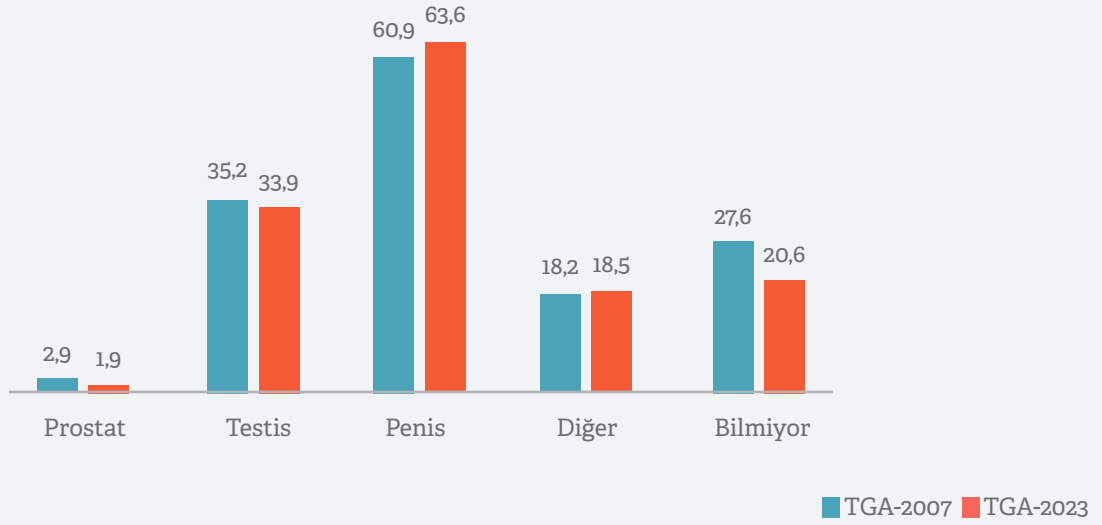

görülmektedir. Genç kadınların erkek üreme organlarını bilme oranı (yüzde 74) genç erkeklerle göre (yüzde 85) daha düşüktür. Erkek üreme organları bilgisinin yaş ile birlikte arttığı görülmektedir. 20-24 yaşlarındaki gençlerin yüzde 39'u erkek üreme organlarından testisi bilirken, 15-19 yaş grubundaki gençlerin yüzde 30'u bilmektedir. Kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında erkek üreme organlarının bilinmemesi (yüzde 27), orta yoğun ve yoğun kentsel alanlara göre (sırasıyla yüzde 14 ve yüzde 21) daha yaygındır. Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 65'i penisi bildiğini belirtirken, kırsal alanlarda bu oran yüzde 53'e düşmektedir. Gençler arasında erkek üreme organlarının bilinmesi bölgesel olarak da farklılaşmaktadır. Erkek üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranı Doğu bölgesinde en yüksek iken (yüzde 43), Orta bölgesinde en düşük seviyededir (yüzde 13). Diğer yandan, Batı ve Güney bölgelerinde yaşayan gençler erkek üreme organlarından prostatı neredeyse hiç bilmemekte, Doğu bölgesinde yaşayan gençlerin ise yüzde 7'si bilmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça erkek üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranı önemli ölçüde azalmakta, üniversite öğrencisi ve mezunu gençler arasında yüzde 5'e kadar gerilemektedir. Gençlerin yaşadıkları hanelerin refah düzeyi arttıkça erkek üreme organlarına ilişkin bilgi düzeyi de artmaktadır. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 31'i en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin ise 10'u erkek üreme organlarını bilmemektedir (Tablo 7.3).

Şekil 7.4'te TGA-2023 verileri TGA-2007 verileri ile karşılaştırıldığında, erkek üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranının yüzde 28'den yüzde 21'e düştüğü görülmektedir. Erkek üreme organlarından prostatı ve testisi bilen gençlerin oranı hemen hemen aynı iken (sırasıyla yüzde 2-3 ve yüzde 34-35), penis bildiğini belirten gençlerin oranı yükselmiştir (yüzde 61'den yüzde 64'e).

ve mezunu olan gençlerin yüzde 82'si menide testosteron olduğunu belirtmiştir. Bu oran ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında yüzde 35 düzeyindedir. Meni içeriği bilgisinde refah düzeyine göre bazı farklılaşmalar görülmektedir. Menide sperm olduğu en yüksek orta ve en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler tarafından belirtmiştir (yüzde 88-89) (Tablo 7.4).

Şekil 7.4. Gençlerin erkek üreme organlarının isimleri bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

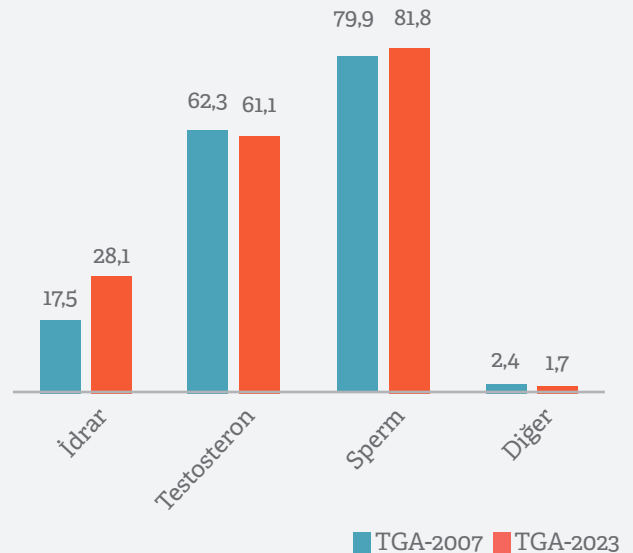

Tablo 7.4'te, gençlerin meni içeriğine yönelik bilgi düzeyleri temel özelliklere göre sunulmaktadır. Gençlerin yüzde 81'i meni içeriğinde sperm olduğunu; yüzde 61'i testosteron olduğunu; yüzde 28'i ise idrar olduğunu belirtmiştir. Menide idrar bulunduğunu belirten genç kadınların oranı (yüzde 31) genç erkeklerin oranından (yüzde 26) daha yüksektir. Diğer yandan, genç kadınların yüzde 83'ü, genç erkeklerin ise yüzde 81'i menide sperm olduğunu belirtmiştir. Yaş gruplarına göre bakıldığında, yaşla birlikte menide sperm bulunduğunu belirten gençlerin oranında bir artış görülmektedir. 15-19 yaşlarındaki gençlerin yüzde 74'ü menide sperm bulunduğunu belirtirken, 20-24 yaşlarındaki gençler arasında bu oran yüzde 92'ye yükselmektedir.

Meni içeriğinde testosteron bulunduğunu beyan eden gençlerin oranı ise yüzde 61 olup, orta yoğun kentsel alanlarda (yüzde 69) kırsal alanlara göre (yüzde 49) daha yüksektir. Bölgesel olarak bakıldığında, meni içeriğinde sperm olduğu en sık Orta bölgesinde yaşayan gençler tarafından belirtilirken (yüzde 90), en az Doğu bölgesinde yaşayan gençler tarafından belirtilmiştir (yüzde 71). Bu oran, Batı ve Güney bölgelerinde yaşayan gençler arasında yüzde 81-82 düzeyinde bulunmuştur. Ayrıca, Batı, Güney ve Orta bölgelerde yaşayan gençler arasında yüzde 26-27 düzeyinde olan menide idrar olduğu bilgisi, Doğu bölgesinde yaşayan gençlerde yüzde 43'e yükselmektedir. Üniversite öğrencisi ve mezunu olan gençler arasında menide sperm olduğu bilgisi oldukça yaygındır (yüzde 96). Bununla birlikte, üniversite öğrencisi

Şekil 7.4'te gençlerin meni içeriği bilgisi, TGA-2007 verileri ile karşılaştırılarak gösterilmektedir. Menide sperm ve testosteron bulunduğunu belirten gençleri oranı hemen hemen aynı iken (sırasıyla yüzde 80-82 ve yüzde 62-61), menide idrar bulunduğunu belirten gençlerin oranı yüzde 18'den yüzde 28'e yükselmiştir (Şekil 7.5).

Şekil 7.5. Gençlerin meni içeriği bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

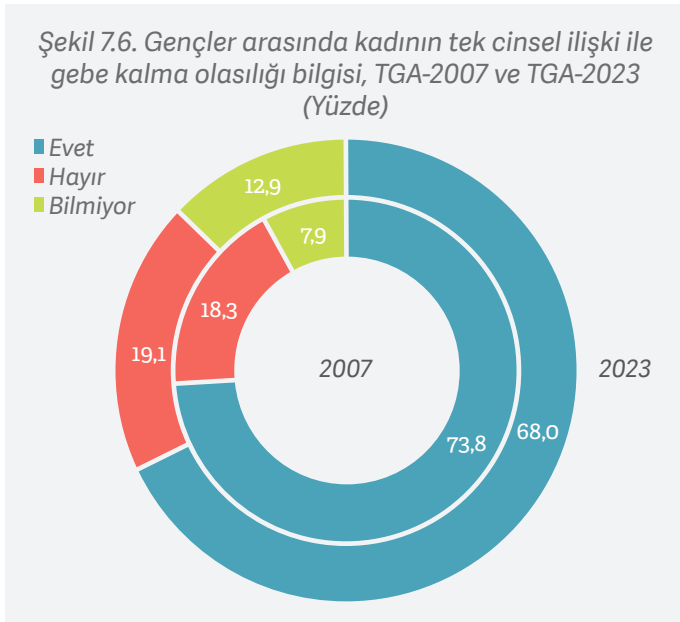

7.3. Tek Cinsel İlişki ile Gebe Kalma Olasılığı Bilgisi

Tablo 7.5'te görüldüğü gibi, gençlerin yüzde 68'i tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini belirtmiştir. Tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilmeyen gençlerin oranı ise yüzde 13 düzeyindedir. Genç erkekler arasında tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceği bilgisi (yüzde 72) genç kadınlara göre (yüzde 64) daha yaygındır. 20-24 yaşlarında tek cinsel ilişkiyle gebe kalınabileceğini bilen gençlerin oranı (yüzde 76), 15-19 yaş grubundaki gençlerin oranından (yüzde 62) yüksektir. Buna paralel olarak, 15-19 yaşlarında tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilmeyen gençlerin oranı (yüzde 18), 20-24 yaşlarındaki gençlerin oranının yaklaşık üç katıdır.

Tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilen gençlerin oranı, kentsel alanlarda (yüzde 69-70) kırsal alanlara göre (yüzde 61) daha yüksektir. Batı ve Orta bölgelerinde yaşayan gençlerin tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini belirtme oranları (sırasıyla yüzde 69 ve yüzde 68), Doğu bölgesinde yaşayan gençlerin oranından (yüzde 63) yüksektir. Gençlerin eğitim durumlarına göre bakıldığında, lise öğrencilerinin yüzde 18'inin tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilmediği görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça azalan bu oran, üniversite öğrencisi ve mezunu gençler arasında yüzde 4'e kadar gerilemektedir. Buna uygun olarak, lise öğrencilerinin yüzde 66'sı tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini beyan ederken, üniversite öğrencisi ve mezunu olan gençlerin yüzde 83'ü beyan etmektedir. Tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğine yönelik bilgi düzeyi en düşük orta refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında (yüzde 61), en yüksek ise düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında (yüzde 75) bulunmuştur (Tablo 7.5).

Şekil 7.6'te gençlerin tek cinsel ilişki ile gebe kalma olasılığı bilgisi TGA-2007 verileriyle karşılaştırılmaktadır. TGA-2007 verilerine göre yüzde 8'i tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini bilmemekte, TGA-2023 verilerine göre ise yüzde 13'ü bilmemektedir. Ayrıca, tek cinsel ilişki ile gebe kalınabileceğini belirten gençlerin oranı yüzde 74'ten yüzde 68'e düşmüştür.

7.4. Üreme Sağlığı, Cinsel Sağlık ve Aile Planlaması Hakkındaki Bilgiler

Tablo 7.6'da gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili olarak televizyon, gazete/dergi, internet, el ilanı/broşür, pano/afiş ve diğer bazı araçlardan bilgi alma durumları temel özelliklere göre sunulmaktadır. Gençlerin çoğunun üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bilgilere internet üzerinden eriştikleri görülmektedir (yüzde 64). Bunu sırasıyla televizyon (yüzde 23), diğer bir bilgi alma aracı (yüzde 7), pano/afiş (yüzde 6), gazete/dergi (yüzde 5) ve el ilanı/broşür (yüzde 3) izlemektedir.

Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili belirtilen araçlardan bilgi alma düzeylerine temel özelliklere göre bakıldığında, genç kadınların ve erkeklerin internet, televizyon ve gazete/dergiden bilgi alma oranlarının neredeyse aynı olduğu görülmektedir. 20-24 yaş grubundaki gençlerin bu konularla ilgili internet aracılığıyla bilgi alması (yüzde 70), 15-19 yaşlarındaki gençlere göre (yüzde 59) daha yaygındır (Tablo 7.6).

Yoğun kentsel ve orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili internet üzerinden bilgi alma düzeylerinin (sırasıyla yüzde 65 ve yüzde 66) kırsal alanlarda yaşayan gençlere göre (yüzde 56) daha yüksek olduğu görülmektedir. Gençler arasında internet üzerinden bilgi alma oranı en çok Orta bölgesinde (yüzde 72), en az ise Doğu bölgesinde (yüzde 54) bulunmuştur. Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili televizyondan bilgi alma oranı ise en az Batı bölgesinde bulunmuştur (yüzde 20). Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında bu konularla ilgili internetten bilgi alma oranı (yüzde 61), üniversite öğrencisi ve mezunu gençlere göre (yüzde 70) daha düşüktür. Üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerin yüzde 9'u ise üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili gazete veya dergiden bilgi almaktadır. Televizyon aracılığıyla bilgi alma oranı en yüksek orta refah seviyesine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında (yüzde 36), en düşük ise en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında (yüzde 19) bulunmuştur. Yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 7'si gazete veya dergiden, yüzde 8'i ise el ilanı veya broşürlerden üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bilgi almaktadır (Tablo 7.6).

Tablo 7.7'de ve Şekil 7.7'de görüldüğü gibi gençlerin yüzde 19'u üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bir yakınıyla veya başka bir kişiyle konuşmuştur. Gençlerin bu konularla ilgili en çok kadın ve erkek arkadaşlarıyla konuştuğu (yüzde 6), sonrasında anneleriyle (yüzde 4) ve eşleri/partnerleriyle (yüzde 3) konuştuğu görülmektedir.

Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bir yakınıyla veya başka biriyle konuşma durumları temel özelliklere göre bazı farklılaşmalar göstermektedir. Genç kadınların bu konularda herhangi biriyle konuşma oranı (yüzde 23) genç erkeklerle göre (yüzde 15) daha yüksektir (Şekil 7.7). Genç kadınların üreme sağlığı, cinsel sağ-

lık ve aile planlamasıyla ilgili en çok kadın arkadaşlarıyla (yüzde 9), sonrasında ise anneleriyle (yüzde 8) konuştuğu görülmektedir. Genç erkekler ise en çok erkek arkadaşlarıyla (yüzde 11) ve sonrasında kadın arkadaşlarıyla (yüzde 4) konuşmaktadır. 20-24 yaşlarındaki gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili herhangi biriyle konuşma oranı (yüzde 29), 15-19 yaşlarındaki gençlerin konuşma oranından (yüzde 12) daha yüksektir (Şekil 7.7). 15-19 yaşlarındaki gençler sırasıyla en çok erkek arkadaşlarıyla (yüzde 4), ve kadın arkadaşları (yüzde 3) ve anneleriyle (yüzde 3) konuşurken, 20-24 yaşlarındaki gençler sırasıyla en çok kadın arkadaşlarıyla (yüzde 11) ve anneleri ile (yüzde 6) ve eş/partnerleriyle (yüzde 6) konuşmaktadır (Tablo 7.7).

Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili herhangi biriyle konuşma durumları yerleşim yerine göre incelendiğinde, yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin konuşma oranı (yüzde 21), kırsal alanlarda yaşayan gençlere göre (yüzde 11) daha yüksektir. Bu konularda en çok Orta bölgesinde yaşayan gençler herhangi biriyle konuşurken (yüzde 28), en az Güney bölgesinde yaşayan gençler konuşmaktadır (yüzde 8). Orta bölgesinde yaşayan gençlerin çoğu üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili kadın (yüzde 10) ve erkek arkadaşlarıyla konuşurken (yüzde 10), Güney bölgesinde yaşayan gençler çoğunlukla anneleriyle (yüzde 3) ve kadın arkadaşlarıyla (yüzde 3) konuşmaktadır (Tablo 7.7).

Üniversite öğrencisi ve mezunu olan gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bir yakınıyla veya başka biriyle konuşma oranı (yüzde 27), ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlerin konuşma oranının (yüzde 14) iki katına yakındır. Üniversite öğrencisi ve mezunu gençler çoğunlukla kadın arkadaşlarıyla ve anneleriyle konuşurken (yüzde 11-12), lise öğrencileri erkek ve kadın arkadaşlarıyla konuşmaktadır (yüzde 3-4). Ayrıca, ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlerin yüzde 2'si bir psikolog veya psikolojik danışman/rehberlik öğretme-

niyle konuşmaktadır. En düşük ve orta refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili herhangi birisiyle konuşma oranı (yüzde 14), yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin konuşma oranının (yüzde 29) yaklaşık yarısı kadardır. En yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler en çok anneleriyle konuşurken (yüzde 11), en düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler en çok erkek kardeşleriyle veya kadın arkadaşlarıyla konuşmaktadır (yüzde 4) (Tablo 7.7).

7.5. Gebeliği Önleyici veya Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonları Önleyici Yöntem Temini Amacıyla Sağlık Kuruluşuna Başvurma

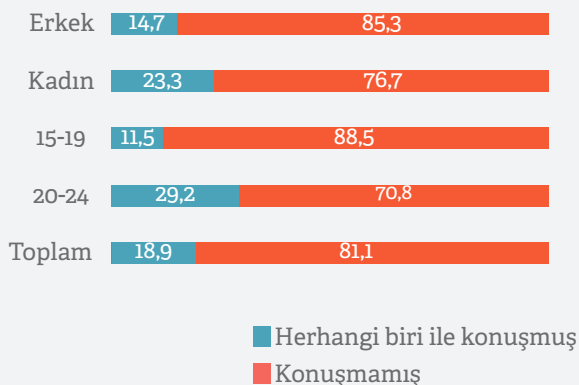
TGA-2023 sonuçları gençlerin yüzde 3'ünün gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem temin etmek için bir sağlık kuruluşuna başvurduğunu göstermektedir. Genç kadınların yüzde 6'sı yöntem temin etmek amacıyla bir sağlık kuruluşuna başvururken genç erkeklerin hiçbiri başvurmamaktadır. 20-24 yaşlarındaki gençler arasında yöntem temin etmek için sağlık kuruluşuna başvurma oranı yüzde 7 iken 15-19 yaş grubundaki gençler yöntem temin etmek için sağlık kuruluşuna başvurmamıştır. Kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında yöntem temin etmek amacıyla sağlık kuruluşuna başvurma oranı (yüzde 3), kırsal alanlarda yaşayan gençlere göre (yüzde 1) daha yüksektir. Gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem temin etmek için bir sağlık kuruluşuna başvuran gençlerin oranı Orta bölgesinde yüzde 5 iken, Doğu ve Batı bölgelerinde yüzde 3 düzeyindedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında yöntem temin etmek amacıyla sağlık kuruluşuna başvurma oranı (yüzde 6), lise öğrencileri ve üniversite öğrencisi veya mezunu gençlere göre (yüzde 1) daha yüksektir (Tablo 7.8).

7.6. Üreme Sağlığı, Cinsel Sağlık ve Aile Planlaması Hakkındaki Görüşler

Tablo 7.9'da gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulup sunulmaması hakkındaki görüşleri temel özelliklere göre verilmektedir. Gençlerin yüzde 87'si evli olmayan bireylere üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda danışmanlık hizmeti sunulmasını, yüzde 86'sı cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tanı ve tedavisine yönelik hizmet sunulmasını, yüzde 83'ü üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme ve gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve danışmanlık hizmeti sunulmasını, yüzde 73'ü ise gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması ve gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması hizmetlerinin sunulmasını, yüzde 81'i ise gebelik ve doğum hizmetlerinin sunulmasını önermektedir.

Genç erkekler arasında evli olmayan bireylere gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması hizmetinin sunulmasını onaylama oranı (yüzde 78) genç kadınlara göre (yüzde 69) daha yüksektir. Genç kadınların üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında bilgilendirme hizmeti sunulmasına ilişkin onayı (yüzde 86) genç erkeklere göre (yüzde 81) daha yüksek düzeydedir. Benzer şekilde, 20-24 yaşlarındaki

Şekil 7.7. Gençlerin cinsiyetine ve yaş gruplarına göre üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bir yakınıyla veya başka bir kişi ile konuşma durumu (Yüzde)

gençlerin bu konularda bilgilendirme hizmeti sunulmasına yönelik onayı (yüzde 87) 15-19 yaşlarındaki gençlere göre (yüzde 81) daha yüksektir. 20-24 yaşlarındaki gençlerin yüzde 77'si evli olmayan bireylere gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması hizmeti sunulmasını onaylarken, 15-19 yaşlarındaki gençlerin yüzde 71'i onaylamaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan gençler evli olmayan bireylere üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme ve danışmanlık, gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve danışmanlık, gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması hizmeti, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tanı ve tedavisi, gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması ve gebelik ve doğum hizmetlerinin sunulmasını yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlere göre daha az onaylamaktadır. Örneğin, kırsal alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 73'ü evli olmayan bireylere gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve danışmanlık sunulmasını onaylarken, bu oran yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler arasında yüzde 87'ye ulaşmaktadır (Tablo 7.9).

Evli olmayan bireylere üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme ve danışmanlık, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tanı ve tedavisi, gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması ve gebelik ve doğum hizmetlerinin sunulmasını en çok Batı bölgesinde yaşayan gençler onaylarken

sağlık konusunda bilgilendirme hizmeti sunulmasını onaylarken, bu oran en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 93'e yükselmektedir (Tablo 7.9).

Şekil 7.8'de gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulması hakkındaki görüşleri, TGA-2007 verileriyle karşılaştırılmıştır. Buna göre, evli olmayan bireylere gebelik ve doğum hizmetleri sunulmasını onaylayan gençlerin oranı yüzde 76'dan yüzde 81'e yükselmiştir. TGA-2007 verilerine göre, gençlerin evli olmayan bireylere üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme sunulmasını onaylama oranı ise yüzde 90 iken, TGA-2023 verilerine göre yüzde 83 düzeyindedir (Şekil 7.8).

Tablo 7.10'da gençlerin genç erkeklerle ilgili belirtilen ifadelerle katılma durumları, Tablo 7.11'de ise gençlerin genç kadınlarla ilgili belirtilen ifadelerle katılma durumları temel özelliklere göre verilmektedir. Buna göre, gençlerin yüzde 92'si genç erkeklerin, yüzde 94'ü ise genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceğine katılmaktadır. Hem genç kadınların hem de genç erkeklerin cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceğine katılan gençlerin oranı yüzde 48 olarak bulunmuştur. Genç kadınların hemcinsleriyle duygusal ve/veya cinsel

Şekil 7.8. Gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulması hakkındaki görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

(sırasıyla yüzde 86 ve yüzde 89, yüzde 92, yüzde 78 ve yüzde 82), gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve danışmanlık sunulması ile bu yöntemlerin sağlanması/uygulanmasını en çok Orta bölgesinde yaşayan gençler onaylamaktadır (sırasıyla yüzde 87 ve yüzde 78). Gençlerin eğitim düzeyi arttıkça evli olmayan bireylere belirtilen hizmetlerin sunulmasını onaylama oranlarının arttığı görülmektedir. Evli olmayan bireylere gebelik ve doğum hizmetleri sunulmasını onaylama oranı üniversite öğrencisi ve mezunu gençler arasında (yüzde 95) ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlere göre (yüzde 59) daha yüksektir. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 78'i evli olmayan bireylere üreme sağlığı ve cinsel

ilişki yaşayabileceğine katılan gençlerin oranı (yüzde 30) genç erkeklerin hemcinsleriyle duygusal veya cinsel ilişki yaşayabileceğine katılan gençlerin oranından (yüzde 26) bir miktar daha yüksektir.

Genç erkekler, genç erkeklerin cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendilerinin karar verebileceğine, cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabileceğine ve cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceğine (sırasıyla yüzde 86, yüzde 82 ve yüzde 56) genç kadınlara göre (sırasıyla yüzde 62, yüzde 69 ve yüzde 39) daha yüksek oranda katılmaktadır. Diğer yandan genç kadınlar, genç erkeklerin istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır

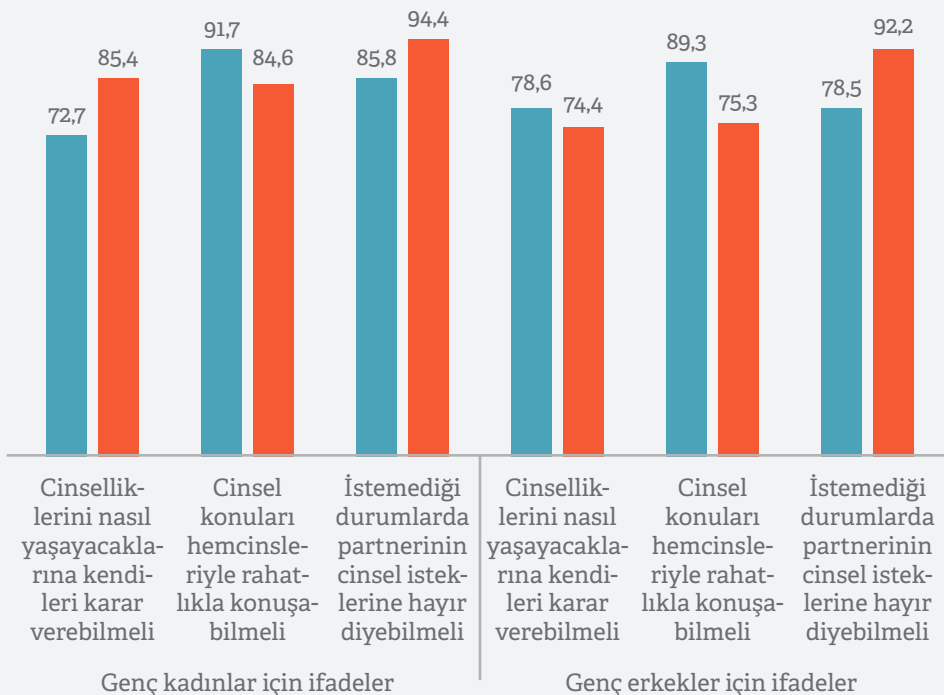
diyebileceğine ve hemcinsleriyle duygusal ve/veya cinsel ilişki yaşayabileceğine (sırasıyla yüzde 94 ve yüzde 33) genç erkeklere göre (yüzde 90 ve yüzde 19) daha yüksek oranda katılmaktadır. Ayrıca genç kadınlar, genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceğine ve hemcinsleriyle duygusal veya cinsel ilişki yaşayabileceğine (sırasıyla yüzde 96 ve yüzde 37) genç erkeklere göre (yüzde 93 ve yüzde 23) daha yüksek oranda katılmaktadır. Genç erkekler, genç kadınların cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendilerinin karar verebileceğine, cinsel konuları hemcinsleriyle ve karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceğine (sırasıyla yüzde 88, yüzde 90 ve yüzde 56) genç kadınlara göre (sırasıyla yüzde 82, yüzde 79 ve yüzde 40) daha yüksek oranda katılmaktadır. Genç erkeklerin ve genç kadınların hemcinsleriyle duygusal veya cinsel ilişki yaşayabileceğine katılan genç kadınların oranı (sırasıyla yüzde 33 ve yüzde 37) genç erkeklere göre (sırasıyla yüzde 19 ve yüzde 23) daha yüksektir (Tablo 7.10 ve Tablo 7.11).

20-24 yaşlarındaki gençlerin, genç kadınlar ve genç erkeklerle ilgili ifadelerin birçoğuna 15-19 yaşlarındaki gençlere göre daha yüksek oranda katıldığı görülmektedir. 15-19 yaşlarındaki gençlerin yüzde 45'i genç erkeklerin, yüzde 44'ü ise genç kadınların cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceğini belirtirken, bu oran 20-24 yaşlarındaki gençler arasında sırasıyla yüzde 51'e ve yüzde 53'e yükselmektedir. Yoğun kentsel alanlarda yaşayan

gençlerin, genç erkeklerin cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabilmesine katılma oranı (yüzde 78) kırsal alanlarda yaşayan gençlere göre (yüzde 69) daha yüksektir. Benzer şekilde, yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 86'sı ve orta yoğun alanlarda yaşayan gençlerin yüzde 85'i genç kadınların cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabileceğine katılırken, bu oran kırsal alanlarda yüzde 78'e düşmektedir. Gençlerin genç erkeklerle ve genç kadınlarla ilgili belirtilen ifadelerle katılma oranları, bölgesel olarak da farklılaşmaktadır. Orta bölgesinde yaşayan gençlerin, genç erkeklerin cinsel konuları rahatlıkla konuşabileceğine katılma oranı (yüzde 42), Batı bölgesinde yaşayan gençlere göre (yüzde 53) daha düşüktür. Genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin isteklerine hayır diyebileceğine katılan gençlerin oranı, tüm bölgeler için yüzde 90'ın üzerinde bulunmuştur (Tablo 7.10 ve Tablo 7.11).

Üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerin genç erkeklerin cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabileceğine katılma oranı (yüzde 88), ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlere göre (yüzde 62) daha yüksektir. Üniversite öğrencisi ve mezunu olan gençlerin tamamı genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceğine katılırken, ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençlerin yüzde 81'i bu ifadeye katılmaktadır. Gençlerin belirtilen ifadelerle katılma oranlarına yaşadıkları hanelerin refah düzeyine göre

Şekil 7.9. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkeklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

bakıldığında, genç erkeklerin cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceğine katılan gençlerin oranı en düşük refah düzeyindeki hanelerde yaşayan gençler arasında (yüzde 40) en yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan gençlere göre (yüzde 54) daha düşüktür. Genç kadınlar için aynı ifadeye katılan gençlerin oranı en düşük refah düzeyinde yüzde 41 iken, en yüksek refah düzeyinde yüzde 50'ye yükselmektedir (Tablo 7.10 ve Tablo 7.11).

Şekil 7.9'da gençlerin genç kadınlar ve erkekler için belirtilen ifadelerle katılma oranları TGA-2007 verileriyle karşılaştırılmaktadır. Buna göre, genç kadınların cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendilerinin karar verebileceğine katılan gençlerin oranı yüzde 73'ten yüzde 85'e yükselmiştir. Genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceğine katılan gençlerin oranı ise yüzde 86'dan yüzde 94'e yükselmiştir. Diğer yandan, genç kadınların ve genç erkeklerin cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabileceğine katılan gençlerin oranı azalmıştır (sırasıyla yüzde 92'den yüzde 85'e ve yüzde 89'dan yüzde 75'e).

7.7. İlk Cinsel Deneyim Yaşı Hakkındaki Görüşler

Tablo 7.12'de gençlerin kadın ve erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı temel özelliklere göre sunulmaktadır. Gençlerin, kadınlar ve erkekler için belirttikleri en uygun ortalama ilk cinsel deneyim yaşı 23 olarak bulunmuştur. Gençlerin yüzde 78'i kadınlar için, yüzde 72'si de erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 18-24 yaşlarında olduğunu beyan etmiştir. Erkekler için 17 yaş ve altının en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olduğunu belirten gençlerin oranı (yüzde 8), kadınlar için aynı yaşları belirten gençlerin oranına göre (yüzde 6) daha yüksektir. Gençlerin yüzde 4'ü ise kadınlar ve erkekler için ideal bir ilk cinsel deneyim yaşı olmadığını beyan etmiştir.

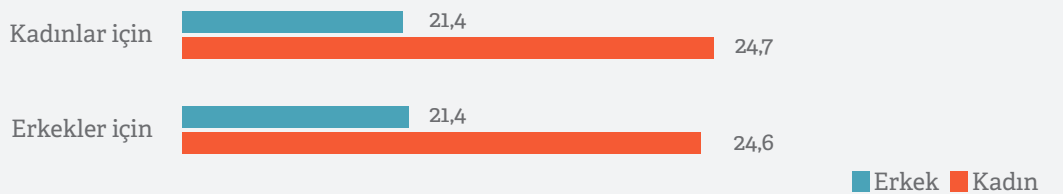
Kadınlar için ortalama en uygun ilk cinsel deneyim yaşı, genç kadınlar tarafından ortalama 25 yaş olarak, genç erkekler tarafından ise ortalama 21 yaş olarak belirtilmiştir (Şekil 7.10). Kadınlar için 25 ve üzerinde bir yaşın en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olduğunu belirten genç erkeklerin oranı (yüzde 9), genç kadınlara göre (yüzde 16) daha düşüktür. Kadınlar için 17 yaş ve altının en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olduğunu belirten genç erkeklerin oranı (yüzde 9) ise, aynı yaşları belirten genç kadınların oranının neredeyse üç katıdır. Ayrıca, genç erkeklerin yüzde 13'ü erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 17 ve altı olduğunu belirtirken; genç kadınların sadece yüzde 3'ü bu

yaşları erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak belirtmiştir. Buna uygun olarak, genç kadınların erkekler için 25 ve üzerinde bir yaşını ilk cinsel deneyim için uygun bulma oranı (yüzde 21), aynı yaşları uygun bulan genç erkeklerin oranının üç katıdır. Gençlerin kadınlar ve erkekler için belirttikleri ortalama en uygun ilk cinsel deneyim yaşının, yaş gruplarına göre farklı olmadığı görülmektedir (23-24 yaş) (Tablo 7.12).

Kırsal alanlarda kadınlar için ideal bir ilk cinsel deneyim yaşı olmadığını belirten gençlerin oranı (yüzde 7), yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençlerin oranının iki katından fazladır (yüzde 3). Yoğun kentsel alanlarda yaşayan gençler, kadınlar ve erkekler için en uygun ortalama ilk cinsel deneyim yaşını 22 olarak beyan etmiştir. Kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında ise, kadınlar ve erkekler için ortalama en uygun ilk cinsel deneyim yaşı sırasıyla 25 ve 26 olarak bulunmuştur. Gençlerin kadınlar ve erkekler için belirttiği en uygun ilk cinsel deneyim yaşı gençlerin yaşadıkları bölgelere göre de farklılaşmaktadır. Güney bölgesinde yaşayan gençlerin kadınlar için 18-24 yaşlarını en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak belirtme oranı (yüzde 86), Orta, Batı ve Doğu bölgelerinde yaşayan gençlere göre (yüzde 77) daha yüksektir. Batı bölgesinde yaşayan gençlerin yüzde 7'si kadınlar ve erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 17 yaş ve altında olduğunu belirtmiştir. Orta bölgesinde yaşayan gençlerin yüzde 6'sı kadınlar için, yüzde 13'ü ise erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 17 yaş ve altında olduğunu belirtmiştir (Tablo 7.12).

Gençlerin kadınlar ve erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşına gençlerin eğitim durumuna göre bakıldığında bazı farklılaşmalar görülmektedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler, kadınlar ve erkekler için ortalama en uygun ilk cinsel deneyim yaşını 25 olarak belirtmiştir. Üniversite öğrencisi ve mezunu gençler ise kadınlar ve erkekler için ortalama olarak 23 yaşını en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak beyan etmişlerdir. Lise öğrencileri arasında kadınlar için 18-24 yaşlarını en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak belirtme oranı (yüzde 82), erkekler için aynı yaşları belirtme oranından (yüzde 79) daha yüksektir. Üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerin yüzde 15'i kadınlar için, yüzde 13'ü ise erkekler için en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 25 yaş ve üstünde olduğunu belirtmiştir. En düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençler arasında 25 yaş ve üzerinde bir yaşın kadınlar için en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olduğunu belirtme oranı (yüzde 17), en yüksek refah düzeyine

Şekil 7.10. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı (Ortalama)

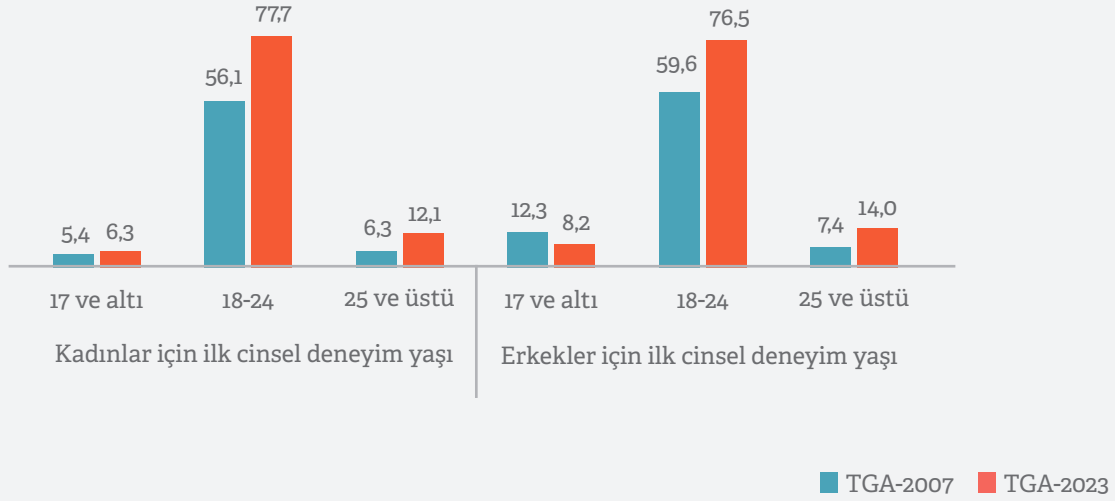

sahip hanelerde yaşayan gençlere göre (yüzde 9) daha yüksektir. En yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan gençlerin erkekler için 18-24 yaşlarını en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak belirtme oranı yüzde 72 iken, bu oran en düşük refah düzeyinde sahip hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 63'e düşmektedir (Tablo 7.12).

TGA-2023 verileri TGA-2007 verileriyle karşılaştırıldığında,

kadınlar için 17 yaş ve altını en uygun ilk cinsel deneyim yaşı olarak belirten gençlerin oranının yüzde 5-6 düzeyinde olduğu, erkekler için bu yaşları belirten gençlerin oranının yüzde 12'den yüzde 8'e düştüğü görülmektedir. Aynı dönemde kadınlar ve erkekler için 25 yaş ve üzerinin ideal ilk cinsel deneyim yaşı olduğunu belirten gençlerin oranı iki katına yükselmiştir (sırasıyla yüzde 6'dan yüzde 12'ye ve yüzde 7'den yüzde 14'e) (Şekil 7.11).

Şekil 7.11. Gençlerin genç kadınlar ve genç erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

*TGA-2023'te gençlerin yüzde 3,9'u kadınlar için, yüzde 3,8'i ise erkekler için ideal ilk cinsel deneyim yaşı olmadığını belirtmiştir. TGA-2007'de ise gençlerin yüzde 15'i belirtilen yaşların dışında bir yanıt vermiş, yüzde 5,7'si ise "bilmiyorum" yanıtını vermiştir.

Tablo 7.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kadın üreme organlarının isimleri bilgisi (Yüzde)

Değişkenler	Vajina	Rahim/ Uterus	Klitoris	Tüpler	Yumurta- lıklar	Diğer	Bilmiyor	Gözlem sayısı
Cinsiyet								
Erkek	70,1	10,5	1,7	1,5	33,7	16,6	22,6	214
Kadın	54,5	27,5	3,1	4,2	48,1	15,7	17,1	314
Yaş								
15-19	60,9	11,8	1,5	1,4	32,8	16,3	21,4	300
20-24	64,7	28,5	3,6	4,8	51,6	16,0	17,9	228
Yerleşim yeri								
Yoğun kent	65,6	19,2	2,7	3,1	41,9	15,5	19,0	169
Orta yoğun kent	65,1	23,1	2,2	2,5	43,4	15,4	13,9	187
Kır	45,5	12,5	1,2	1,7	32,6	19,9	30,3	172
Bölge								
Batı	69,7	18,1	2,5	2,0	39,0	11,1	17,7	199
Güney	52,6	19,0	0,0	1,3	43,8	14,2	21,6	61
Orta	64,4	17,6	5,0	4,7	42,6	12,6	21,1	127
Kuzey	(55,7)	(15,7)	(0,0)	(0,0)	(54,4)	(56,5)	(5,4)	38
Doğu	42,0	24,2	0,0	4,5	36,2	20,4	31,9	103
Eğitim durumu								
Ortaokul mezunu ve altı	34,4	10,3	0,7	0,0	24,6	12,8	46,5	95
Lise öğrencisi	60,0	11,2	1,5	1,1	36,8	13,8	19,7	188
Lise mezunu	65,3	17,2	2,1	1,5	37,0	18,7	18,2	134
Üniversite öğren- cisi ve mezunu	83,6	38,5	5,3	8,9	62,2	19,8	3,1	111
Refah düzeyi								
En düşük	45,5	14,2	1,1	1,5	32,3	19,3	29,8	151
Düşük	56,6	11,5	0,0	0,0	31,4	26,2	25,8	141
Orta	55,6	17,5	1,4	2,8	38,7	17,5	26,1	96
Yüksek	69,1	16,1	5,7	1,9	44,7	9,7	13,7	74
En yüksek	80,6	33,3	3,1	7,5	54,0	9,7	7,5	66
Toplam	62,5	18,8	2,4	2,8	40,7	16,2	19,9	528

Tablo 7.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre bebeğin büyüdüğü organ bilgisi (Yüzde)

Değişkenler	Rahim/ Uterus	Vajina/ tüpler	Yumurta- lıklar	Diğer	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	35,4	2,1	5,5	16,8	40,2	100,0	214
Kadın	46,5	0,3	2,8	19,2	31,2	100,0	314
Yaş							
15-19	34,9	1,5	3,3	18,4	41,8	100,0	300
20-24	48,9	0,8	5,3	17,5	27,5	100,0	228
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	42,7	0,8	4,1	16,8	35,6	100,0	169
Orta yoğun kent	44,0	2,4	6,0	21,3	26,3	100,0	187
Kır	28,9	1,9	2,6	20,2	46,4	100,0	172
Bölge							
Batı	47,0	1,2	2,8	16,2	32,8	100,0	199
Güney	38,3	3,4	1,3	11,2	45,8	100,0	61
Orta	29,7	1,4	5,6	28,4	34,9	100,0	127
Kuzey	(41,3)	(1,4)	(16,4)	(16,5)	(24,4)	100,0	38
Doğu	37,1	0,0	1,9	11,8	49,2	100,0	103
Eğitim durumu							
Ortaokul mezunu ve altı	29,2	0,0	6,7	18,3	45,8	100,0	95
Lise öğrencisi	36,4	2,3	1,3	20,0	40,0	100,0	188
Lise mezunu	35,0	0,7	6,2	24,3	33,7	100,0	134
Üniversite öğren- cisi ve mezunu	62,0	0,8	4,8	8,3	24,1	100,0	111
Refah düzeyi							
En düşük	30,0	1,1	2,4	23,4	43,1	100,0	151
Düşük	26,0	1,3	5,1	22,8	44,8	100,0	141
Orta	32,9	3,4	10,8	19,1	33,7	100,0	96
Yüksek	53,7	0,0	2,4	13,9	30,1	100,0	74
En yüksek	57,3	0,5	0,5	12,4	29,4	100,0	66
Toplam	40,8	1,2	4,1	18,0	35,8	100,0	528

Tablo 7.3. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre erkek üreme organlarının isimleri bilgisi (Yüzde)

Değişkenler	Prostat	Testis	Penis	Diğer	Bilmiyor	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	2,1	36,4	77,8	12,5	15,4	214
Kadın	1,6	31,3	48,8	24,9	26,1	314
Yaş						
15-19	0,6	30,3	61,1	16,9	23,7	300
20-24	3,7	38,8	67,1	20,8	16,4	228
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	2,5	34,5	64,9	16,2	20,6	169
Orta yoğun kent	0,4	36,9	68,0	21,4	14,2	187
Kır	0,5	27,8	53,2	26,4	27,4	172
Bölge						
Batı	0,1	31,9	67,1	13,5	19,9	199
Güney	0,0	24,9	55,3	25,9	20,9	61
Orta	3,3	43,9	61,3	25,6	13,2	127
Kuzey	(0,0)	(50,9)	(90,4)	(13,4)	(2,0)	38
Doğu	7,2	21,0	45,7	24,6	42,9	103
Eğitim durumu						
Ortaokul mezunu ve altı	0,0	19,0	41,5	18,2	41,6	95
Lise öğrencisi	0,0	29,6	61,4	16,4	22,1	188
Lise mezunu	0,3	30,1	61,9	25,4	18,9	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	7,8	55,1	84,8	15,3	5,0	111
Refah düzeyi						
En düşük	0,0	22,6	49,2	24,1	31,0	151
Düşük	0,7	28,6	56,8	20,8	23,5	141
Orta	0,0	28,1	63,1	19,1	20,9	96
Yüksek	0,0	34,2	64,7	14,1	20,5	74
En yüksek	8,2	52,7	80,9	16,1	9,8	66
Toplam	1,9	33,9	63,6	18,5	20,6	528

Tablo 7.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre meni içeriği bilgisi (Yüzde)

Değişkenler	İdrar	Testosteron	Sperm	Diğer	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	25,5	62,5	81,0	1,4	214
Kadın	30,9	59,7	82,7	1,9	314
Yaş					
15-19	27,5	57,7	74,1	0,9	300
20-24	29,0	65,9	92,4	2,7	228
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	27,2	62,0	81,0	0,9	169
Orta yoğun kent	31,1	69,3	85,8	4,4	187
Kır	29,5	48,7	81,4	2,2	172
Bölge					
Batı	26,2	64,8	81,0	1,3	199
Güney	27,1	54,4	81,6	0,0	61
Orta	26,6	58,4	89,9	2,7	127
Kuzey	(16,1)	(71,7)	(85,7)	(3,8)	38
Doğu	43,0	50,1	70,8	0,7	103
Eğitim durumu					
Ortaokul mezunu ve altı	31,0	34,5	64,0	0,4	95
Lise öğrencisi	22,3	57,5	77,1	0,8	188
Lise mezunu	34,2	65,0	87,9	1,2	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	29,3	82,0	95,9	4,3	111
Refah düzeyi					
En düşük	26,5	42,2	78,1	0,7	151
Düşük	20,9	60,3	83,9	1,4	141
Orta	42,3	66,2	88,5	1,8	96
Yüksek	27,6	58,9	71,1	0,3	74
En yüksek	24,1	74,4	87,9	4,1	66
Toplam	28,1	61,1	81,8	1,7	528

Tablo 7.5. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre tek cinsel ilişki ile gebe kalma olasılığı bilgisi (Yüzde)

Değişkenler	Evet	Hayır	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	71,5	15,9	12,6	100,0	214
Kadın	64,4	22,4	13,2	100,0	314
Yaş					
15-19	62,2	19,9	17,8	100,0	300
20-24	76,0	17,9	6,2	100,0	228
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	69,2	16,7	14,1	100,0	169
Orta yoğun kent	69,8	19,8	10,4	100,0	187
Kır	60,6	29,4	10,0	100,0	172
Bölge					
Batı	69,0	14,8	16,2	100,0	199
Güney	65,0	20,8	14,2	100,0	61
Orta	67,8	22,8	9,4	100,0	127
Kuzey	(75,4)	(23,6)	(1,0)	100,0	38
Doğu	62,5	25,1	12,4	100,0	103
Eğitim durumu					
Ortaokul mezunu ve altı	56,4	31,1	12,4	100,0	95
Lise öğrencisi	65,8	16,4	17,7	100,0	188
Lise mezunu	64,7	21,1	14,2	100,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	83,1	12,5	4,4	100,0	111
Refah düzeyi					
En düşük	62,7	25,4	11,9	100,0	151
Düşük	75,3	17,1	7,6	100,0	141
Orta	60,9	23,5	15,5	100,0	96
Yüksek	67,5	13,5	19,0	100,0	74
En yüksek	72,0	17,8	10,2	100,0	66
Toplam	68,0	19,1	12,9	100,0	528

Tablo 7.6. Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bazı araçlardan bilgi alma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Televizyon	Gazete/ dergi	İnternet	El ilanı/ broşür	Pano/afiş	Diğer	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	22,5	4,0	64,1	3,0	4,7	2,1	214
Kadın	23,4	4,9	63,9	1,9	7,1	11,8	314
Yaş							
15-19	24,3	4,3	59,4	3,0	6,3	6,7	300
20-24	21,1	4,7	70,3	1,7	5,3	7,0	228
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	24,0	3,9	65,3	2,5	5,7	6,5	169
Orta yoğun kent	20,1	5,5	65,9	1,6	5,6	9,8	187
Kır	20,8	5,8	56,2	3,2	7,2	5,4	172
Bölge							
Batı	19,9	4,3	62,6	3,7	6,3	8,7	199
Güney	23,7	5,3	64,9	4,7	5,3	6,4	61
Orta	29,7	4,7	71,7	0,6	4,8	5,8	127
Kuzey	(20,8)	(10,9)	(69,4)	(0,0)	(12,1)	(4,7)	38
Doğu	23,7	1,1	54,4	1,4	3,4	3,3	103
Eğitim durumu							
Ortaokul mezunu ve altı	21,0	1,0	61,1	4,4	8,7	4,4	95
Lise öğrencisi	26,7	4,5	60,2	3,0	5,6	5,4	188
Lise mezunu	19,3	2,8	66,1	0,6	3,6	4,6	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	21,9	8,5	70,1	2,1	6,6	13,0	111
Refah düzeyi							
En düşük	23,1	1,8	53,0	2,2	8,2	3,7	151
Düşük	19,0	2,7	57,1	0,9	4,0	5,0	141
Orta	35,5	4,4	70,1	0,0	4,1	6,1	96
Yüksek	22,4	6,8	67,2	8,1	9,6	7,9	74
En yüksek	15,8	5,8	70,5	0,5	3,6	10,6	66
Toplam	22,9	4,5	64,0	2,5	5,9	6,8	528

Tablo 7.7. Gençlerin üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması ile ilgili olarak bir yakınıyla veya başka bir kişi ile konuşma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Eş/ part- ner	Anne	Baba	Kız kar- deş	Erkek kar- deş	Kadın arka- daş	Erkek arka- daş	Arka- daş	Diğer erkek akra- ba	PDR öğret- meni / psiko- log	Di- ğer	Her- hangi biri ile ko- nuş- muş	Konuş- mamış	Top- lam	Göz- lem sayısı
Cinsiyet															
Erkek	1,3	0,6	0,2	0,0	1,9	3,6	11,2	0,0	0,0	0,0	0,2	14,7	85,3	100,0	214
Kadın	4,0	7,9	0,7	3,4	0,1	9,3	0,0	7,1	0,8	1,8	0,1	23,3	76,7	100,0	314
Yaş															
15-19	0,0	2,9	0,2	0,1	1,4	3,1	4,3	2,3	0,7	0,0	0,2	11,5	88,5	100,0	300
20-24	6,1	6,0	0,8	3,8	0,5	10,8	7,7	5,1	0,0	2,1	0,2	29,2	70,8	100,0	228
Yerleşim yeri															
Yoğun kent	2,7	4,7	0,5	1,9	0,8	6,8	6,3	3,8	0,5	0,9	0,0	20,6	79,4	100,0	169
Orta yoğun kent	4,2	3,3	0,0	1,3	1,8	5,8	5,9	4,0	0,4	0,0	0,4	18,9	81,1	100,0	187
Kır	0,5	2,4	0,7	0,9	1,5	5,0	3,0	1,4	0,0	1,4	0,7	11,3	88,7	100,0	172
Bölge															
Batı	2,9	3,9	0,7	0,8	0,8	6,1	4,7	2,4	0,7	0,7	0,0	18,7	81,3	100,0	199
Güney	1,3	2,6	0,0	1,3	0,0	2,7	0,0	1,3	1,3	0,0	0,0	7,9	92,1	100,0	61
Orta	4,2	7,1	0,5	3,6	2,4	10,3	10,2	6,5	0,0	2,1	0,8	28,4	71,6	100,0	127
Kuzey	(0,0)	(2,4)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(4,3)	(13,6)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(16,0)	(84,0)	100,0	38
Doğu	0,9	2,2	0,0	2,6	0,7	3,6	0,7	5,0	0,0	0,5	0,0	10,7	89,3	100,0	103
Eğitim durumu															
Ortaokul mezunu ve altı	1,3	0,0	0,0	0,4	0,6	3,5	4,0	3,3	0,0	2,4	0,0	13,5	86,5	100,0	95
Lise öğrencisi	2,4	2,1	0,0	0,2	1,5	2,7	4,3	1,6	1,1	0,9	0,0	13,9	86,1	100,0	188
Lise mezunu	4,2	3,9	0,0	4,8	1,2	8,7	7,9	5,1	0,0	0,6	0,0	23,0	77,0	100,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	2,3	10,7	1,9	1,7	0,5	11,9	6,9	4,8	0,0	0,0	0,8	26,7	73,3	100,0	111
Refah düzeyi															
En düşük	1,5	1,5	0,0	0,0	4,4	3,9	1,3	1,7	0,4	2,4	0,0	13,6	86,4	100,0	151
Düşük	1,6	3,5	1,6	2,3	1,5	9,9	6,8	4,5	0,0	0,0	0,0	18,3	81,7	100,0	141
Orta	2,4	1,6	0,0	0,4	0,0	4,2	8,3	0,7	0,0	0,7	0,0	13,8	86,2	100,0	96
Yüksek	3,9	2,9	0,0	3,2	0,0	3,9	5,3	4,7	1,5	1,5	0,3	18,3	81,7	100,0	74
En yüksek	3,2	10,5	0,5	1,9	0,0	9,4	6,1	5,0	0,0	0,0	0,5	28,9	71,1	100,0	66
Toplam	2,6	4,2	0,4	1,7	1,0	6,3	5,7	3,5	0,4	0,9	0,2	18,9	81,1	100,0	528

Tablo 7.8. Gençlerin gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem temin etmek için sağlık kuruluşuna başvurma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Sağlık kuruluşuna başvuran	Sağlık kuruluşuna başvurmayan	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	0,0	100,0	100,0	214
Kadın	5,7	94,3	100,0	314
Yaş				
15-19	0,0	100,0	100,0	300
20-24	6,6	93,4	100,0	228
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	3,3	96,7	100,0	169
Orta yoğun kent	2,7	97,3	100,0	187
Kır	0,5	99,5	100,0	172
Bölge				
Batı	2,6	97,4	100,0	199
Güney	0,0	100,0	100,0	61
Orta	4,7	95,3	100,0	127
Kuzey	(0,0)	(100,0)	100,0	38
Doğu	2,7	97,3	100,0	103
Eğitim durumu				
Ortaokul mezunu ve altı	5,7	94,3	100,0	95
Lise öğrencisi	0,9	99,1	100,0	188
Lise mezunu	5,1	94,9	100,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	1,4	98,6	100,0	111
Refah düzeyi				
En düşük	2,8	97,2	100,0	151
Düşük	2,3	97,7	100,0	141
Orta	4,1	95,9	100,0	96
Yüksek	3,2	96,8	100,0	74
En yüksek	1,5	98,5	100,0	66
Toplam	2,8	97,2	100,0	528

Tablo 7.9. Gençlerin bazı üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinin evli olmayan bireylere sunulması hakkındaki görüşler (Yüzde)

Değişkenler	Üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme	Üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda danışmanlık	Gebeliği önleyici yöntemler (Göy) konusunda bilgi ve danışmanlık	Gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tanı ve tedavisi	Gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması	Gebelik ve doğum hizmetleri	Diğer	Gözlem sayısı
Cinsiyet									
Erkek	80,4	83,6	82,9	77,7	84,9	70,8	80,0	1,7	214
Kadın	86,4	89,7	83,0	69,1	88,0	74,4	81,3	6,8	314
Yaş									
15-19	81,0	85,5	82,8	71,0	85,3	73,7	81,1	3,7	300
20-24	86,6	88,0	83,2	76,8	88,0	71,0	80,0	4,8	228
Yerleşim yeri									
Yoğun kent	84,8	90,3	85,7	75,8	88,5	76,9	83,7	5,0	169
Orta yoğun kent	82,3	80,1	79,9	71,2	81,2	60,8	75,7	2,0	187
Kır	77,8	76,0	73,4	65,1	81,9	64,4	71,8	2,4	172
Bölge									
Batı	85,8	88,7	85,7	77,3	91,5	77,6	82,3	2,7	199
Güney	77,5	76,0	73,9	73,6	80,9	62,0	74,2	4,7	61
Orta	84,3	83,8	87,2	78,4	78,1	65,4	79,8	8,4	127
Kuzey	(84,7)	(86,2)	(80,1)	(69,9)	(97,0)	(77,7)	(85,3)	(0,0)	38
Doğu	75,1	87,1	72,0	55,0	78,6	67,4	76,4	4,5	103
Eğitim durumu									
Ortaokul mezunu ve altı	58,5	75,2	66,0	56,2	63,2	55,1	59,4	2,0	95
Lise öğrencisi	80,3	82,7	81,8	70,7	86,6	69,8	79,4	3,0	188
Lise mezunu	92,3	89,7	88,2	76,7	93,0	80,5	84,0	2,8	134
Üniversite ögr. ve mez.	96,9	97,7	91,7	86,9	96,0	81,4	94,5	8,9	111
Refah düzeyi									
En düşük	78,1	77,3	73,1	60,8	77,3	66,9	74,0	4,2	151
Düşük	77,9	84,9	78,5	65,5	84,8	66,2	71,7	0,5	141
Orta	75,0	85,9	87,4	71,2	80,9	69,3	74,6	1,1	96
Yüksek	90,3	91,0	83,8	76,9	93,6	77,9	86,3	4,4	74
En yüksek	92,9	91,2	90,0	89,4	92,5	80,4	94,1	10,3	66
Toplam	83,4	86,5	83,0	73,5	86,4	72,6	80,7	4,2	528

Tablo 7.10. Gençlerin genç erkeklerle ilgili bazı ifadelere katılma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendileri karar verebilmeli	Cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabilmeli	Cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabilmeli	İstemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebilmeli	Hemcinsleriyle duygusal veya cinsel ilişki yaşayabilmeli	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	86,2	81,7	55,6	90,3	19,1	214
Kadın	62,1	68,6	39,3	94,2	32,6	314
Yaş						
15-19	71,0	73,4	45,1	90,0	25,8	300
20-24	79,1	77,9	51,1	95,3	25,6	228
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	74,8	77,7	51,1	92,2	26,1	169
Orta yoğun kent	70,9	70,6	37,9	92,7	26,8	187
Kır	76,1	69,0	41,4	91,9	22,8	172
Bölge						
Batı	70,1	75,9	53,1	93,0	27,2	199
Güney	71,9	66,7	30,9	95,5	24,5	61
Orta	85,3	73,2	41,9	88,6	28,1	127
Kuzey	(85,3)	(81,8)	(47,7)	(98,0)	(13,3)	38
Doğu	68,6	76,3	43,7	91,0	23,6	103
Eğitim durumu						
Ortaokul mezunu ve altı	66,3	61,7	44,7	79,4	12,9	95
Lise öğrencisi	71,8	69,2	39,9	92,7	28,9	188
Lise mezunu	82,0	81,6	56,7	94,2	20,8	134
Üniversite ögr. ve mezunu	76,6	88,4	53,0	98,6	34,7	111
Refah düzeyi						
En düşük	75,2	71,4	39,8	92,0	22,2	151
Düşük	75,3	61,6	45,2	89,6	19,8	141
Orta	79,7	73,0	44,5	87,8	23,9	96
Yüksek	71,8	85,4	52,7	98,9	27,1	74
En yüksek	71,0	83,0	53,5	91,8	34,4	66
Toplam	74,4	75,3	47,6	92,2	25,7	528

Tablo 7.11. Gençlerin genç kadınlarla ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendileri karar verebilmeli	Cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabilmeli	Cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabilmeli	İstemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebilmeli	Hemcinsleriyle duygusal veya cinsel ilişki yaşayabilmeli	Gözlem sayısı
Cinsiyet						
Erkek	88,3	90,1	55,6	92,6	23,4	214
Kadın	82,4	78,8	40,2	96,3	36,5	314
Yaş						
15-19	82,9	85,4	44,2	92,2	28,2	300
20-24	88,9	83,4	53,3	97,4	32,0	228
Yerleşim yeri						
Yoğun kent	87,3	85,9	50,8	94,7	31,3	169
Orta yoğun kent	79,6	85,1	41,9	94,0	25,9	187
Kır	82,8	78,1	41,7	93,6	26,9	172
Bölge						
Batı	83,9	85,3	52,4	95,2	29,2	199
Güney	76,8	80,7	28,8	91,5	28,5	61
Orta	90,1	85,7	44,7	92,6	35,2	127
Kuzey	(88,4)	(84,1)	(42,9)	(98,0)	(24,7)	38
Doğu	85,1	82,1	47,8	93,9	26,8	103
Eğitim durumu						
Ortaokul mezunu ve altı	77,4	78,0	38,3	80,7	21,9	95
Lise öğrencisi	84,2	82,1	41,6	94,7	30,6	188
Lise mezunu	86,1	85,0	54,8	98,0	22,7	134
Üniversite ögr. ve mezunu	92,4	92,7	58,6	100,0	41,2	111
Refah düzeyi						
En düşük	81,9	78,9	40,5	92,8	24,6	151
Düşük	84,9	81,3	46,0	95,1	26,4	141
Orta	86,4	83,0	48,4	90,6	25,8	96
Yüksek	88,3	92,2	53,5	97,8	27,1	74
En yüksek	84,7	85,5	49,9	94,9	43,7	66
Toplam	85,4	84,6	48,1	94,4	29,8	528

Tablo 7.12. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklere göre kadın ve erkekler için belirttikleri en uygun ilk cinsel deneyim yaşı (Yüzde)

Değişkenler	Kadınlar için				Toplam	Erkekler için				Toplam	Ortalama yaş		Gözlem sayısı
	17 ve altı	18-24	25 ve üstü	İdeal yaş yoktur		17 ve altı	18-24	25 ve üstü	İdeal yaş yoktur		Kadınlar için	Erkekler için	
Cinsiyet													
Erkek	9,2	79,6	8,5	2,7	100,0	12,8	78,8	7,2	3,0	100,0	21,4	21,4	214
Kadın	3,1	75,7	15,9	5,2	100,0	3,4	69,2	21,1	4,7	100,0	24,7	24,6	314
Yaş													
15-19	7,3	76,6	12,7	3,4	100,0	9,7	70,8	13,7	3,7	100,0	22,6	22,8	300
20-24	4,9	79,2	11,3	4,7	100,0	6,2	72,4	14,4	3,9	100,0	23,6	23,2	228
Yerleşim yeri													
Yoğun kent	6,6	78,0	12,3	3,1	100,0	8,1	73,1	13,8	2,7	100,0	22,4	22,1	169
Orta yoğun kent	6,4	79,2	9,6	4,9	100,0	8,8	69,8	13,6	4,7	100,0	23,6	23,5	187
Kır	4,6	74,7	14,0	6,7	100,0	8,1	65,4	15,1	8,2	100,0	25,3	26,4	172
Bölge													
Batı	7,2	77,0	11,7	4,1	100,0	7,0	75,8	12,7	3,0	100,0	22,9	22,2	199
Güney	3,8	85,6	5,3	5,3	100,0	13,4	64,9	10,5	8,7	100,0	23,7	26,2	61
Orta	6,3	76,5	11,2	6,0	100,0	12,7	62,4	15,4	6,5	100,0	24,8	25,1	127
Kuzey	(10,7)	(82,7)	(5,0)	(1,6)	100,0	(10,7)	(76,1)	(6,0)	(1,6)	100,0	(21,0)	(21,0)	38
Doğu	1,6	76,7	20,4	1,2	100,0	2,8	70,2	21,4	2,0	100,0	21,6	22,1	103
Eğitim durumu													
Ortaokul mezunu ve altı	2,1	78,2	14,4	5,2	100,0	6,7	62,6	20,3	5,9	100,0	24,4	25,4	95
Lise öğrencisi	5,4	81,5	10,9	2,2	100,0	6,0	77,8	12,2	2,4	100,0	21,6	21,7	188
Lise mezunu	6,0	78,1	9,5	6,4	100,0	10,3	68,4	13,5	4,5	100,0	24,9	23,6	134
Üniversite ögr. ve mezunu	10,8	70,9	15,0	3,4	100,0	10,8	70,7	12,9	3,8	100,0	22,5	22,8	111
Refah düzeyi													
En düşük	3,4	71,9	17,1	7,6	100,0	5,2	62,6	20,9	8,1	100,0	26,4	26,8	151
Düşük	10,0	79,8	7,8	2,4	100,0	15,0	68,7	12,0	2,9	100,0	21,3	21,9	141
Orta	1,1	82,0	11,8	5,2	100,0	1,1	78,4	14,2	5,2	100,0	24,3	24,3	96
Yüksek	2,4	79,4	15,2	2,9	100,0	5,3	75,3	14,1	1,5	100,0	22,4	21,2	74
En yüksek	13,6	74,4	9,4	2,6	100,0	13,6	70,7	10,3	2,6	100,0	21,6	21,8	66
Toplam	6,3	77,7	12,1	3,9	100,0	8,2	71,5	14,0	3,8	100,0	23,0	23,0	528

8. BÖLÜM

GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEM BİLGİSİ VE KULLANIMI

Dr. Zehra YAYLA ENFİYESİ

Cinsel ilişki yaşandığında karşılaşılabilecek sorunların başında istenmeyen ya da riskli gebelikler ile cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar gelmektedir. Bu türden risklerin önüne geçebilmek için gençlerin gebeliği önleyici yöntem kullanımı konusunda bilgilendirilmesi çok önemlidir.

Bu bölümde gençlerin gebeliği önleyici yöntem bilgisi, kullanımı, yöntem kullanma ve kullanmama nedenleri ile gebelik dönemi ve kondom kullanımına dair bazı bilgi ve tutumlara ilişkin sonuçlar verilmektedir.

8.1. Gençlerde gebeliği önleyici yöntem bilgisi

Gençlerin yüzde 95'i en az bir gebeliği önleyici yöntem bilmektedir (Tablo 8.1). Bu oran kadınlarda daha yüksektir (yüzde 97). Erkekler ortalama olarak 5, kadınlar ise 6,2 yöntem bilmektedir. Yöntemler arasında en fazla bilinen yöntemler erkeklerde kondom (yüzde 91), geri çekme (yüzde 66) ve acil korunma hapı (yüzde 59); kadınlarda ise hap (yüzde 92), kondom (yüzde 84), RİA (yüzde 69) ve acil korunma hapıdır (yüzde 68).

Tablo 8.2'de gençlerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu ve hanehalkı refahına göre duydukları gebeliği önleyici yöntemler sunulmaktadır. Gençler arasında en fazla bilinen ilk üç yöntem kondom (yüzde 87), hap (yüzde 82) ve bir yöntem olmamasına rağmen acil korunma hapıdır (yüzde 63). Yaş arttıkça yöntem duyma yüzdesi de önemli oranda artmaktadır. Herhangi bir modern yöntem bilen gençlerin oranı 15-19 yaş grubunda yüzde 92 iken 20-24 yaş grubunda bu oran yüzde 97'ye ulaşmıştır. Herhangi bir geleneksel yöntem duyma oranı 15-19 ve 20-24 yaş grupları için sırasıyla yüzde 56 ve 81'dir. Modern yöntemler arasında kondom (yüzde 89), kadın kondomu (yüzde 33) ve acil korunma hapı yöntemlerinin (yüzde 67) duyulma oranı yoğun kentlerde daha yüksektir. RİA (yüzde 47), hap

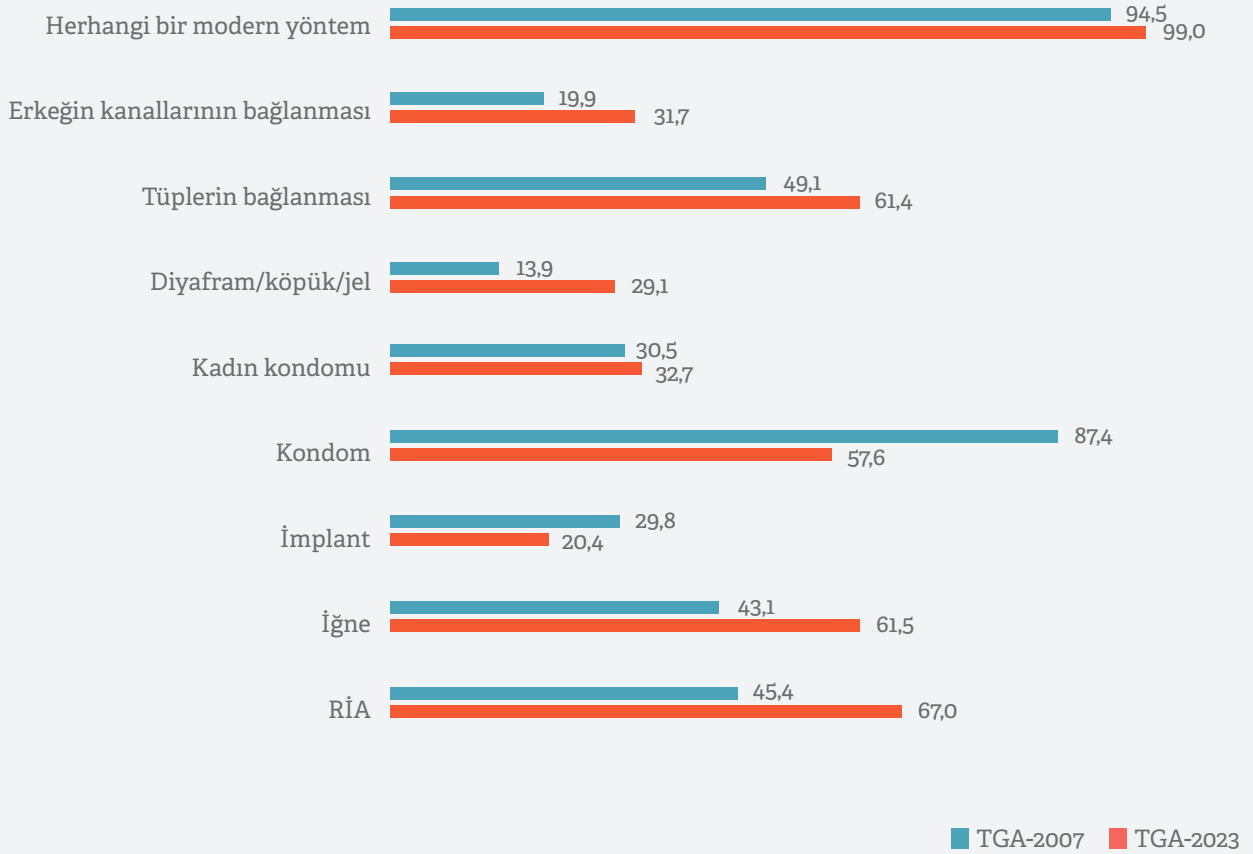
(yüzde 48) ve diyafram/köpük/jel (yüzde 18) yöntemlerinin duyulma oranları ise kırdı yaşayan gençlerde daha yüksektir. Geleneksel yöntem arasında yer alan geri çekmenin duyulma oranı yoğun kentlerde daha fazladır (yüzde 64).

Tablo 8.2'ye göre eğitim seviyesi arttıkça en az bir modern yöntem duyma yüzdesi de artmaktadır. Tüm eğitim seviyelerinde en fazla duyulan yöntemler hap, kondom, acil korunma hapı ve geri çekmedir. Üniversite mezunu gençlerin tamamı en az bir modern yöntem duymuştur. Ortaokul mezunu ve altında bir eğitime sahip olan gençlerde en fazla duyulan yöntem hap iken (yüzde 69) lise öğrencisi, lise mezunu ve üniversite öğrencisi/üniversite mezunu gençler arasında kondomdur (sırasıyla yüzde 87, 92 ve 100). Şekil 8.1, gebeliği önleyici modern yöntem duyma oranlarını TGA-2007 ile karşılaştırmalı olarak vermektedir. Buna göre, RİA, iğne, diyafram/köpük/jel, tüplerin bağlanması ve erkeğin kanallarının bağlanması yöntemlerinin duyulma oranları 2023'te oldukça azalmıştır. Buna karşın, implant ve kondom yöntemlerinin duyulma oranları artmış ve 2023 yılında sırasıyla yüzde 30 ve yüzde 87'ye ulaşmıştır. Herhangi bir modern yöntem duyma oranı 2023 yılında azalmıştır (yüzde 95).

8.2. Gençlerde gebeliği önleyici yöntem kullanma durumu

Tablo 8.3'te gençlerin yöntem kullanma oranları ve kullandıkları yöntemler sunulmaktadır. Bu tabloya göre gençlerin yüzde 22'si en az bir yöntem, yüzde 18'i en az bir modern yöntem, yüzde 16'sı ise en az bir geleneksel yöntem kullanmıştır. Yöntem kullanma oranı erkeklerde yüzde 27 iken kadınlarda yüzde 16'dır. Kullanılan yöntemlere baktığımızda, erkekler arasında partneri veya kendisi tarafından en fazla kullanılan yöntemler kondom (yüzde 22), geri çekme (yüzde 19) ve hapa (yüzde 10) aittir. Kadınlar

Şekil 8.1. Gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri duyma durumları (Yüzde)

arasında partneri veya kendisi tarafından en fazla kullanılan yöntemler geri çekme (yüzde 13), kondom (yüzde 8) ve hap (yüzde 5) yöntemidir.

Gebeliği önleyici yöntem kullanımı gençlerin sosyo-demografik özelliklerine göre incelendiğinde yaş, eğitim ve medeni durum özelliklerinin belirleyici olduğu görülmektedir (Şekil 8.2 ve Tablo 8.4). Yaş arttıkça yöntem kullanma oranı da artmaktadır. Hem modern hem de geleneksel yöntem kullanımı 20-24 yaş grubunda yüzde 30'un üzerindedir. En fazla kullanılan gebeliği önleyici yöntemler modern yöntemlerde kondom ve hap iken geleneksel yöntemlerde geri çekme yöntemidir. Bu yüzden Şekil 8.2'de hap, kondom ve geri çekme yöntemlerinin yüzde dağılımı verilmiştir. Diğer yöntemlere dair ayrıntılı bilgi için Tablo 8.4 incelenebilir. 20-24 yaş grubunda geri çekme oranı yüzde 32, kondom kullanma yüzde 28 ve hap kullanma oranı yüzde 15'tir.

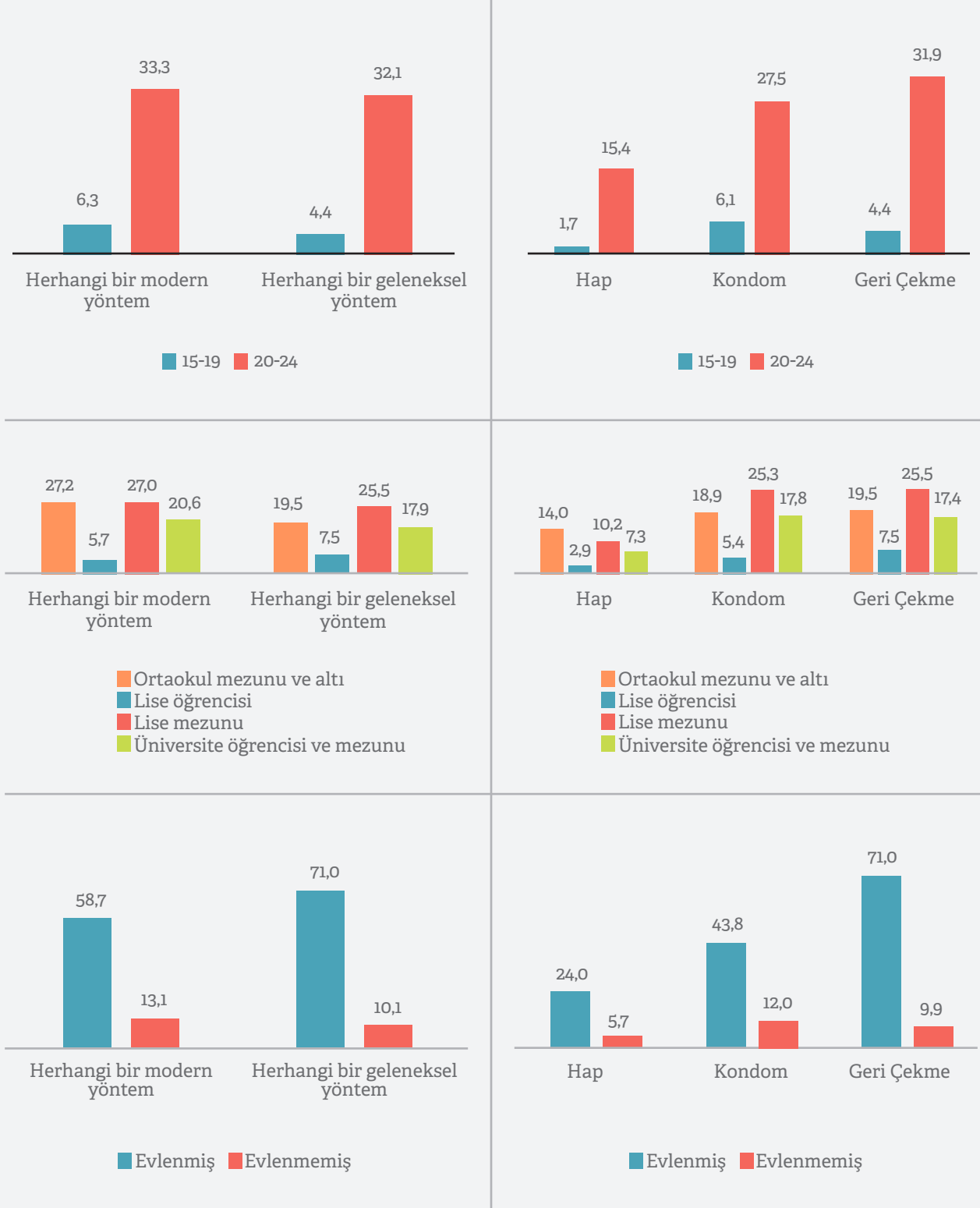
Eğitim seviyesine göre yöntem kullanımına bakıldığında herhangi bir okuldan mezun olmuş gençlerde yöntem kullanım oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Yöntem kullanımı arttıran diğer bir özellik de evlenmiş olmaktır. Evlenmiş gençlerde modern yöntem kullananların oranı yüzde 59 iken geleneksel yöntem kullanım oranı yüzde 71'dir. Evlenmiş kişilerde geri çekme (yüzde 71), kondom (yüzde 44) ve hap (yüzde 24) en fazla kullanılan yöntemlerdir.

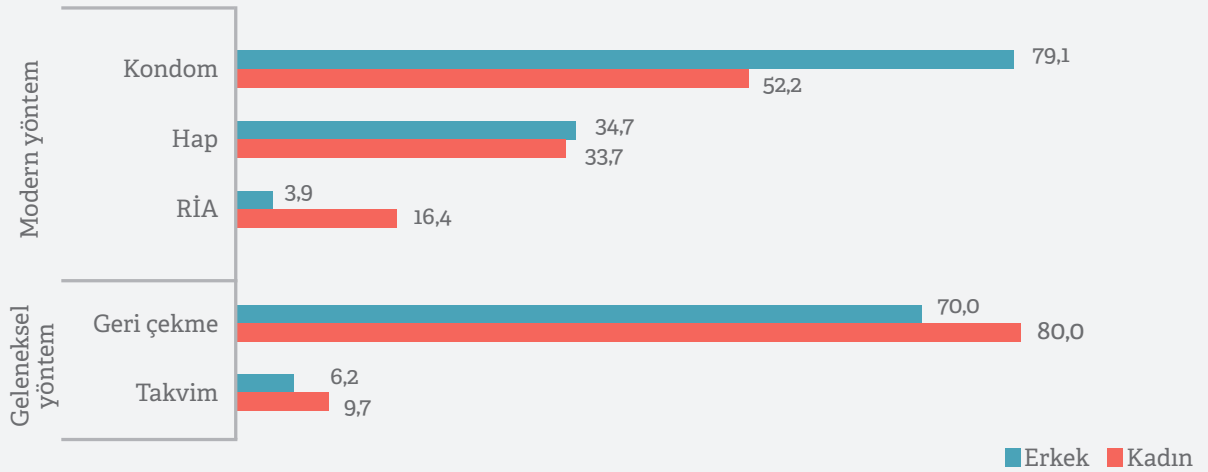
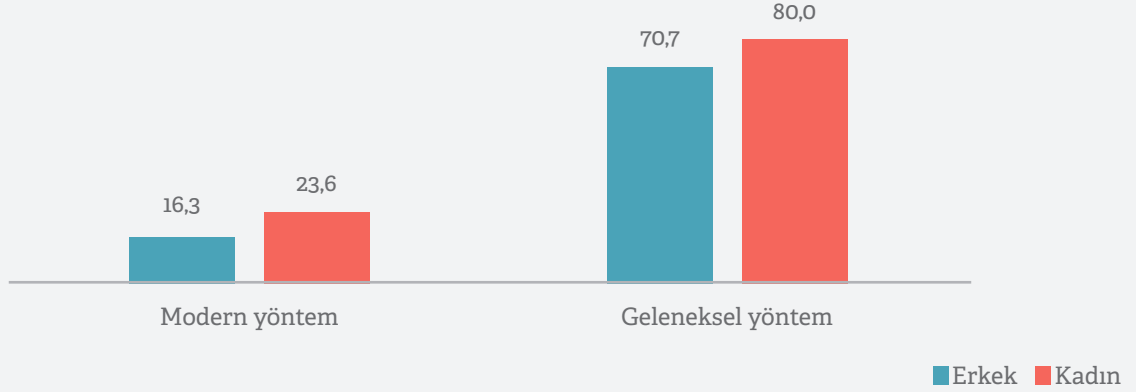
Hayatında en az bir yöntem kullanmış gençlerin en çok kullandıkları yöntemler incelendiğinde (Şekil 8.3) geleneksel gebeliği önleyici yöntem kullanımının hem kadın hem de erkek gençlerde öne çıktığı görülmektedir. Erkeklerde en fazla kullanılan yöntem yüzde 79 ile kondom iken bunu yüzde 70 ile geri çekme yöntemi izlemektedir. Kadınlarda geri çekme yöntemi yüzde 80, kondom kullanımı yüzde 52, hap yüzde 34 ve RİA yüzde 16 ile öne çıkmaktadır.

Tablo 8.5 gençlerin halen kullandıkları yöntem durumunu sunmaktadır. Bu tabloya göre gençlerin yüzde 94'ünün yöntem kullanmadıkları, yüzde 4'ünün kondom, yüzde 1'inin ise geri çekme yöntemini kullandıkları görülmektedir. Bekleneceği üzere, evlenmiş gençlerde halen yöntem

Şekil 8.2. Sosyo-demografik özelliklere gebeliği önleyici yöntem kullanımı (Yüzde)

Şekil 8.3. En az bir yöntem kullanmış olan gençlerin kullandıkları gebeliği önleyici yöntemler

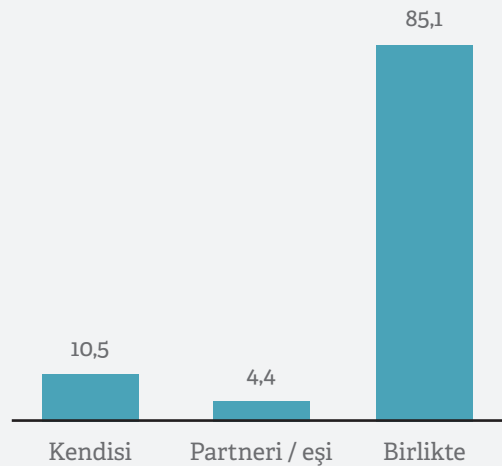
Not: Yüzde 1'in altında kullanma yüzdesine sahip yöntemler şekilde gösterilmemiştir. Acil korunma hapi kullanımına ilişkin yüzde dağılım "Acil gebeliği önleyici yöntem" bölümünde verilmiştir.

kullanımı diğer gruplara kıyasla daha yüksektir (yüzde 48). Evlenmiş gençler arasında halen kullanılan yöntemlerde kondom (yüzde 24) ve geri çekme (yüzde 10) en fazla paya sahiptir. Halen yöntem kullanım oranı yaş arttıkça artmaktadır. Kadınlarda yöntem kullanımı erkeklere göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 4).

Halen yöntem kullanan gençlere, yöntem kullanma kararının kim tarafından verildiği sorulduğunda (Şekil 8.4) büyük çoğunluğu tarafından (yüzde 85) bu kararı partnerleriyle aldıkları cevabı verilmiştir. Kararı kendi veren gençlerin oranı yüzde 11'dir.

Hiç yöntem kullanmamış veya halen yöntem kullanmayan gençlerin yöntem kullanmama nedenine bakıldığında (Tablo 8.6), yüzde 75'inin hiç cinsel ilişkisi olmadığı için, yüzde 13'ünün ise şu anda cinsel ilişkisi olmadığı için yöntem kullanmadığı belirtilmiştir. Hiç cinsel ilişki-

Şekil 8.4. Yöntem kullanma kararı veren kişi (Yüzde)

Not: Bu kategoride ağırlıksız gözlem sayısı 45'tir.

si olmama durumu kadınlarda (yüzde 84), şu an cinsel ilişkisi olmama durumu ise erkeklerde (yüzde 21) daha yüksektir.

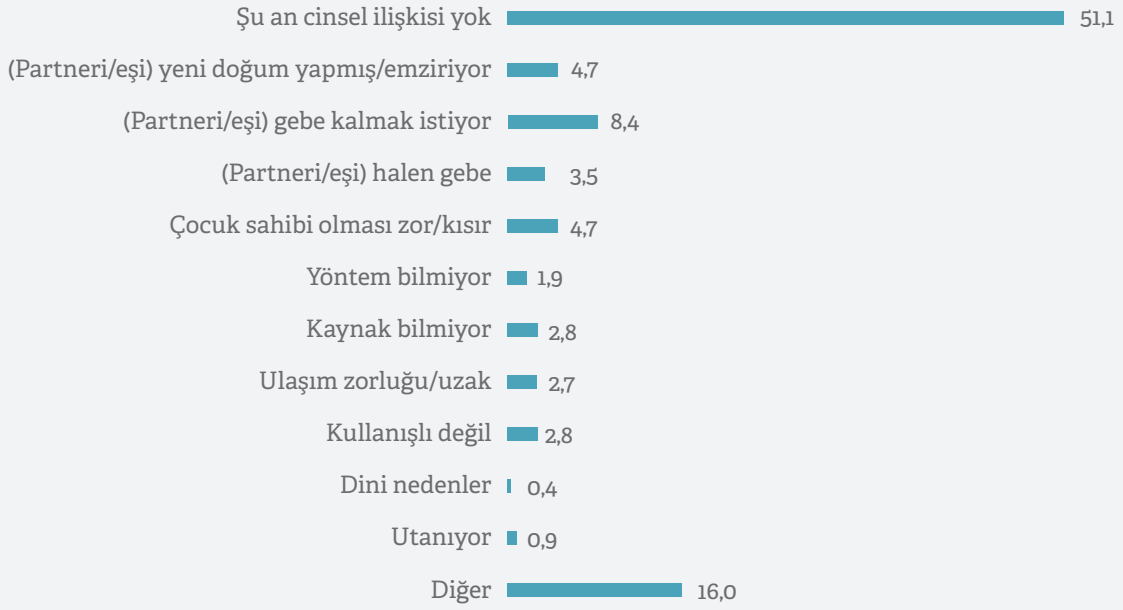
Hiç cinsel ilişkisi olmamış kişileri analiz dışında bıraktığımızda (Şekil 8.5), en az bir kez cinsel ilişkisi olmuş gençlerde yöntem kullanmamanın en büyük nedenleri arasında "şu anda cinsel ilişkisi yok" ve "kendisi veya partneri/eşi gebe kalmak istiyor" cevapları öne çıkmak-

Evlenmiş gençlerin yüzde 34'ü önümüzdeki 1 sene içinde yöntem kullanacaklarını belirtmişlerdir.

8.3. Acil Gebeliği Önleyici Yöntem Bilgisi ve Kullanımı

Acil gebeliği önleyici yöntem, korunmasız bir şekilde cinsel ilişki yaşandığında, kullanılan gebeliği önleyici yöntemin başarısız olduğu durumlarda veya cinsel tacize maruz kalındığında bunun sonucunda oluşabilecek

Şekil 8.5. Cinsel ilişkisi olmuş ancak hiç yöntem kullanmamış gençlerde yöntem kullanmama nedeni (Yüzde)

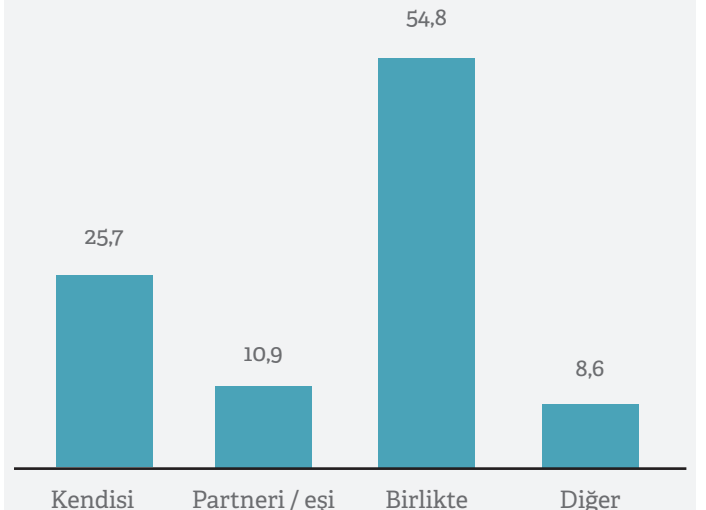

tadır. Diğer kategorisindeki yüzde 16'lık kesimin çoğunluğu yöntem kullanmaya gerek duymadığı/ihtiyaç olmadığı veya evli olmadığı için yöntem kullanmadıklarını söylemişlerdir.

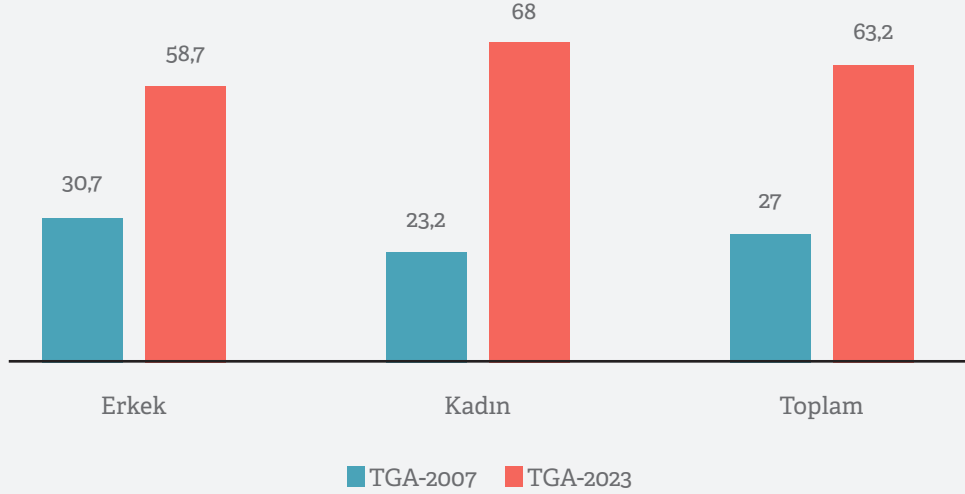
Cinsel ilişkisi olan ancak yöntem kullanmayan gençlerde yöntem kullanmama kararının (Şekil 8.6) büyük çoğunlukla partneri ile birlikte alınmıştır (yüzde 55). Yöntem kullanmayanların yüzde 26'sı yöntem kullanmama kararını kendisi vermiştir.

Yöntem kullanmayan gençlere bir yıl içinde yöntem kullanma niyetleri olup olmadığı sorulduğunda (Tablo 8.7), yüzde 90'ının herhangi bir yöntem kullanmayacağı bilgisi alınmıştır. Bir yıl içinde yöntem kullanma niyeti erkeklerde (yüzde 11) ve 20-24 yaş grubunda (yüzde 14) daha fazladır. Yoğun kentlerde yaşayan gençlerde yöntem kullanım niyeti kırsalda yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 9 ve yüzde 5). Eğitim seviyesine bakıldığında, yöntem kullanma niyetinin üniversite öğrencisi ve mezunu gençlerde diğer eğitim gruplarına göre açık ara daha yüksek olduğu görülmektedir (yüzde 16).

Şekil 8.6. Yöntem kullanmama kararını veren kişi (Yüzde)

Şekil 8.7. Gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem bilme oranındaki değişim, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

istenmeyen gebelikleri önlemek amacıyla kullanılan bir gebeliği önleyici yöntemdir.

Tablo 8.8'de gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem konusundaki bilgileri irdelenmiştir. Gençlerin yüzde 63'ü acil gebeliği önleyici yöntem duyduklarını belirtmişlerdir. Bu oran, kadınlarda erkeklere göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 68 ve yüzde 59).

Erkek ve kadınlarda 20-24 yaş grubunda olanlar, yoğun kentte yaşayanlar, üniversite öğrencisi ve mezunu olanlar ve en yüksek hanehalkı refah seviyesinde yaşayanlar arasında acil gebeliği önleyici yöntemleri duymaya ilişkin yüzdeler daha yüksektir.

Şekil 8.7'de gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem bilgisi TGA-2007 ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Buna göre, 2023 yılında acil gebeliği önleyici yöntem bilme yüzdesi hem genç erkek hem de genç kadınlarda artmıştır. Kadınlarda 2007'de yüzde 23'ten 2023'te yüzde 68'e ulaşmıştır. Erkekler arasında yüzde 31'den yüzde 59'a ulaşmıştır.

Tablo 8.9 gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem kullanım oranını sosyo-demografik özelliklere göre vermektedir. 20-24 yaş grubunda olan, yoğun kentte yaşayan, lise mezunu ve evlenmiş kişilerde acil gebeliği önleyici yöntem kullanımı diğer gruplara göre daha yüksektir.

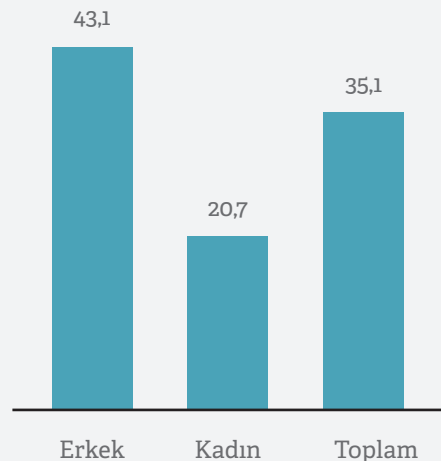
Hayatında en az bir kere yöntem kullanmış olan gençlerin acil gebeliği önleyici yöntem kullanma oranına bakıldığında (Şekil 8.8), erkeklerin yüzde 43'ü kadınların ise

yüzde 21'i partnerinin/eşinin ya da kendisinin acil gebeliği önleyici yöntem kullandığını belirtmişlerdir.

8.4. Gebe kalma olasılığı yüksek olan dönem bilgisi

Gebeliğin oluşma zamanı konusundaki bilgi gençlerin genel cinsel sağlık bilgisine sahip olma durumunu gösteren konulardan biridir. Araştırma kapsamında gençlere "Bir regl/adet kanamasının başlangıcından, bir sonrakinin başlangıcına kadar geçen süreyi düşünün. Bu süre içinde gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu bir dönem var mı-

Şekil 8.8. En az bir yöntem kullanan gençlerde kendisinin ya da partnerinin/eşinin acil gebeliği önleyici yöntem kullandığını söyleyen gençlerin yüzde dağılımı

dır?” sorusu sorulmuş ve “Var” cevabı verenlere “Bu dönem, reglin/adetin başlamasından hemen önce midir, regl/adet sırasında mıdır, regl/adet bittikten hemen sonra mıdır, yoksa iki reglin/adetin ortasında mıdır?” sorusu yöneltilmiştir.

Kadınların gebe kalma olasılığı yüksek olan dönem bilgisi sorusuna gençlerin yüzde 46’sı “Var”, yüzde 33 ü “Bilmiyorum”, yüzde 21’i ise “Yok” cevabını vermiştir (Tablo 8.10). Böyle bir dönemin varlığını bilme durumu kadınlar, 20-24 yaş grubu, kentlerde yaşayanlar ve eğitim seviyesi yüksek olan gençlerde daha yüksektir.

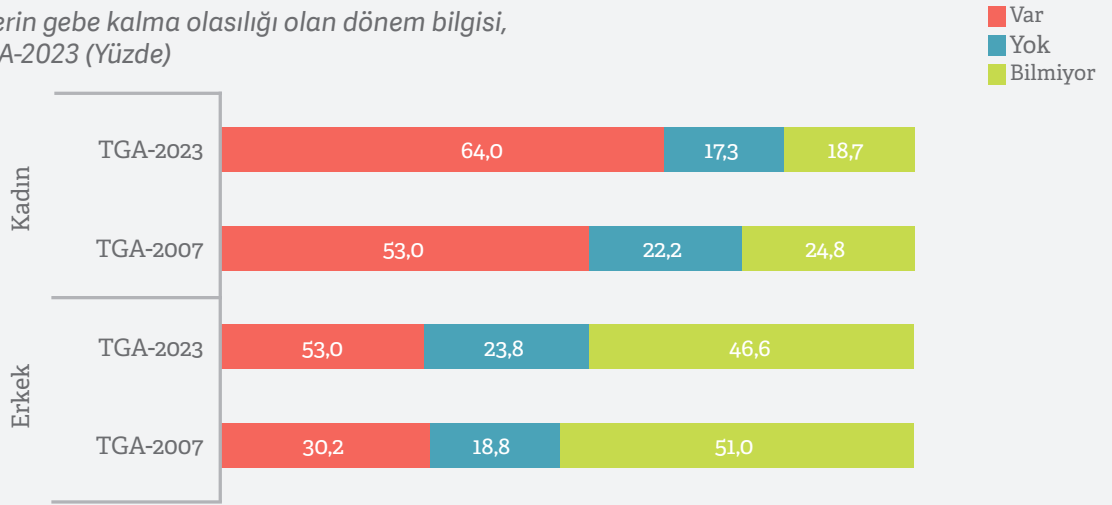
Gebe kalma olasılığı yüksek olan dönem bilgisi sorusuna “Var” cevabı verenlere bu dönemin hangi dönem olduğu sorulmuştur. Bu soruyu gençlerin yalnızca yüzde 30’u doğru cevaplayarak “İki adet ortasında” cevabını vermiştir (Tablo 8.11). Yaş, cinsiyet ve eğitim seviyesinin doğru cevabı vermede etkisi olduğu görülmektedir. Buna göre, kadınlar, 20-24 yaş grubunda olanlar ve eğitim seviyesi üniversite öğrencisi ve mezunu olanlarda gebe kalma dönem bilgisi

diğer gruplara göre daha fazla oranda doğru bilinmiştir. Dönem bilgisi sorusuna gençler çoğunlukla “adet bittikten sonra” demişlerdir (yüzde 47). Bu sonuçlar göstermektedir ki görüşme yapılan gençlerin yarısından fazlası gebe kalma döneminin yüksek olduğu dönemin varlığını bilmekte ve bilenlerin de yarısından fazlası yanlış cevap vermektedir.

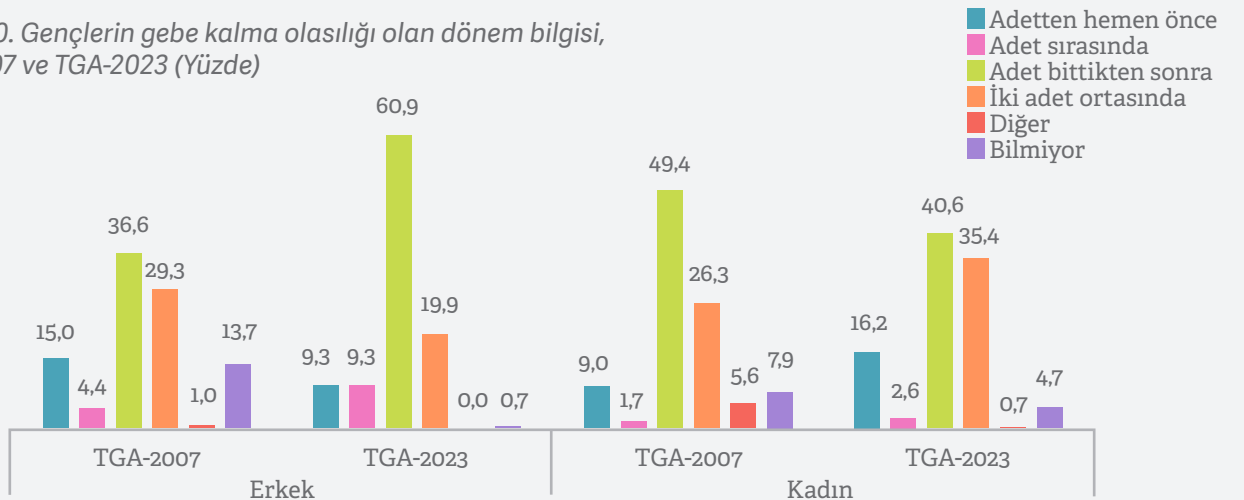
Gebe kalma dönem bilgisi TGA-2007 ile karşılaştırıldığında (Şekil 8.9), böyle bir dönemin olduğunu söyleyen kadınlar 2023’te yüzde 64’e ulaşmıştır. Erkeklerde bu yüzde 2023 yılında çok değişmemiş ve yüzde 30 civarında kalmıştır.

Gebe kalmanın yüksek olduğu dönemin hangi dönem olduğunu doğru olarak cevaplayanların yüzdesi (Şekil 8.10) erkeklerde 2007 yılında yüzde 29’dan 2023 yılında yüzde 20’ye düşmüştür. “Adet bittikten sonra” cevabını veren erkeklerin yüzdesi oldukça artarak 2023 yılında yüzde 61’e ulaşmıştır. Genç kadınlara bakıldığında, gebe kalma olasılığının yüksek olduğu dönemi doğru olarak bilen kadınların yüzdesi yüzde 26’dan yüzde 35’e ulaşmıştır.

Şekil 8.9. Gençlerin gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

Şekil 8.10. Gençlerin gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

8.5. Kondoma ulaşma ve kondom kullanımı hakkında görüşler

Kondom bilgisi ve kondomun doğru kullanımı güvenli cinsellik konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma kapsamında gebeliği önleyici yöntemlerden kondomu bildiğini söyleyen gençlere kondom kullanımı ve kondoma ulaşma konusunda bazı önermeler sunulmuş ve bu önermelere katılıp katılmadığı sorulmuştur. Kondoma ulaşma ve kondom kullanımı konusunda oluşturulan altı önermeye verilen yanıtlar Tablo 8.12'de gösterilmektedir.

"Genç kadınların kondom alması ayıp değildir" önermesine gençlerin yüzde 89'u katılırken; "Genç erkeklerin kondom alması ayıp değildir" önermesine katılım yüzde 91'e çıkmaktadır. Bu önermelere kadınların sırasıyla yüzde 93'ü ve 92'si katılmaktadır. Erkeklerde katılma yüzdeleri ise sırasıyla yüzde 85 ve yüzde 90'dır.

"Kadın, erkeğin kondom kullanmasını isteme hakkına sahiptir" önermesine gençlerin yüzde 93'ü katılmaktadır. Bu önermeye kadınların yüzde 94'ü ve erkeklerin yüzde 93'ü katılmaktadır. 20-24 yaş grubunda, kentsel kesimde ve öğrenim düzeyi arttıkça bu önermeye katılan genç yüzdesi de yükselmektedir.

Kondom kullanımına ilişkin bilgiyi ölçmeyi amaçlayan "Bir kondom sadece bir kez kullanılabilir" önermesine katılma oranı gençler arasında yüzde 83; kadınlarda yüzde 73 ve erkeklerde yüzde 92'dir. Erkeklerin bu konudaki bilgisinin daha yüksek olduğu görülmektedir. 20-24 yaş grubunda yer alan ve kentsel bölgede yaşayan gençlerin bu konudaki bilgisi daha yüksek olup öğrenim ve hanehalkı refah düzeyi ile herhangi önemli bir farklılık oluşmamaktadır.

"Gençlerin kondoma ulaşması zordur" önermesine gençlerin yüzde 15'i katılmaktadır. Bu önermeye kadınların yüzde 16'sı ve erkeklerin yüzde 15'i katılmakta ve kondoma ulaşma konusunda gençlerin zorluk çektiğini düşünmektedir. Gençlerde, yaşın artması, yoğun kentte yaşama, eğitim seviyesinin yüksek olması ve hanehalkı refah seviyesinin yüksek olması kadın ve erkeklerin kondoma daha rahat ulaşabileceklerine ilişkin görüşleri de artırmaktadır. Bu önermeye en az katılan alt gruplar üniversite öğrencisi ve mezunları (yüzde 10) ile en yüksek refah seviyesine sahip (yüzde 8) gençlerdir.

Gençler arasında "Kondom kullanımı zordur" önermesine katılma oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir (yüzde 5). Bu önermeye en fazla katılan alt gruplar ortaokul mezunu veya altında bir eğitime sahip gençler (yüzde 14) ile kırsalda yaşayan (yüzde 10) gençlerdir.

Tablo 8.1. Gençlerin cinsiyete göre gebeliği önleyici yöntemlerin isimleri bilgisi (Yüzde)

	Erkek	Kadın	Toplam
Herhangi bir yöntem	92,2	96,9	94,5
Herhangi bir modern yöntem	92,2	96,9	94,5
RİA	22,8	69,1	45,4
İğne	33,7	52,9	43,1
İmplant	20,7	39,3	29,8
Hap	72,2	92,3	82,0
Kondom	90,5	84,2	87,4
Kadın kondomu	36,1	24,6	30,5
Diyafram/köpük/jel	18,0	9,7	13,9
Vajinal halka	3,6	9,4	6,5
Tüplerin bağlanması	35,9	63,0	49,1
Erkeğin kanallarının bağlanması	17,5	22,5	19,9
Acil korunma hapi	58,7	68,0	63,2
Herhangi bir geleneksel yöntem	68,6	64,0	66,4
Takvim	15,6	25,2	20,2
Geri çekme	65,5	58,1	61,8
Diğer	4,6	1,9	3,3
Ortalama bilinen yöntem sayısı	5,0	6,2	5,6
Gözlem Sayısı	214	314	528

Tablo 8.2. Gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri duyma durumları (Yüzde)

	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	RIA	İğne	İmp-lant	Hap	Kon-dom	Kadın kondomu	Diyaf-ram/köpük/jel	Vaji-nal hal-ka	Tüp-lerin bağlan-ması	Erkeğin kanalla-rının bağlan-ması	Acil korun-ma hapı	Herhangi bir geleneksel yöntem	Tak-vim	Geri çek-me	Diğer	Göz-lem Sayı-sı
Cinsiyet																		
Erkek	92,2	92,2	22,8	33,7	20,7	72,2	90,5	36,1	18,0	3,6	35,9	17,5	58,7	68,6	15,6	65,5	4,6	214
Kadın	96,9	96,9	69,1	52,9	39,3	92,3	84,2	24,6	9,7	9,4	63,0	22,5	68,0	64,0	25,2	58,1	1,9	314
Yaş																		
15-19	92,4	92,4	28,1	32,9	15,7	77,9	83,2	24,5	11,9	4,1	31,8	13,0	54,1	55,6	14,7	50,6	1,5	300
20-24	97,4	97,4	69,3	57,1	49,0	87,7	93,3	38,8	16,7	9,7	72,9	29,5	75,7	81,2	27,9	77,3	5,8	228
Yerleşim Yeri																		
Yoğun kent	93,4	93,4	44,8	42,3	30,8	81,4	89,2	32,6	13,2	6,3	47,8	20,9	66,9	68,8	21,4	63,9	2,8	169
Orta yoğun kent	96,3	96,3	46,2	41,7	29,8	82,2	85,3	25,0	13,7	7,6	54,1	20,4	56,6	64,7	22,9	58,7	7,5	187
Kır	97,6	97,6	47,3	48,4	24,8	85,0	81,7	26,5	17,6	6,0	50,2	15,0	53,0	57,0	12,4	55,6	1,2	172
Eğitim																		
Ortaokul mezunu ve altı	80,8	80,8	49,6	48,2	26,5	69,4	65,6	23,4	12,2	3,7	51,4	21,1	43,4	57,9	12,8	54,6	1,5	95
Lise öğrencisi	94,7	94,7	22,5	31,9	15,4	78,3	86,5	26,5	10,4	2,7	32,4	14,0	54,0	55,0	12,7	50,1	1,8	188
Lise mezunu	98,3	98,3	58,7	48,5	39,7	85,4	92,2	27,5	18,5	12,3	57,2	14,0	69,2	73,2	11,5	71,2	2,9	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	100,0	100,0	65,8	51,9	45,0	93,6	99,7	45,0	16,2	8,7	66,0	34,6	85,9	83,7	46,3	76,4	7,3	111
Hanehalkı refahı																		
En düşük	96,9	96,9	46,2	41,2	23,7	82,2	78,3	16,4	11,3	7,7	44,1	8,8	45,5	52,8	9,7	51,3	1,5	151
Düşük	96,5	96,5	46,8	45,2	33,6	80,3	85,8	28,2	16,6	6,8	46,8	17,1	59,6	73,6	16,1	69,8	4,3	141
Orta	96,1	96,1	33,7	47,6	27,7	79,7	93,0	34,8	13,2	8,0	51,9	24,3	61,4	66,5	17,8	63,4	2,3	96
Yüksek	91,5	91,5	40,3	31,7	25,0	81,0	87,9	24,4	9,0	4,2	46,3	23,0	66,3	60,6	22,5	53,0	2,1	74
En yüksek	92,3	92,3	59,4	50,5	37,7	86,7	90,8	46,4	19,2	6,2	55,7	24,3	78,9	76,0	32,4	70,3	5,9	66
Toplam	94,5	94,5	45,4	43,1	29,8	82,0	87,4	30,5	13,9	6,5	49,1	19,9	63,2	66,4	20,2	61,8	3,3	528

Tablo 8.3. Gençlerin cinsiyete göre gebeliği önleyici yöntemleri kullanma durumu (Yüzde)

	Erkek	Kadın	Toplam
Herhangi bir yöntem	27,4	15,8	21,7
Herhangi bir modern yöntem	22,9	12,1	17,6
RİA	1,1	2,6	1,8
İğne	0,0	0,4	0,2
İmplant	0,0	0,0	0,0
Hap	9,5	5,3	7,5
Kondom	21,7	8,2	15,1
Kadın kondomu	0,0	0,1	0,1
Diyafram/köpük/jel	0,0	0,1	0,1
Vajinal halka	0,0	0,0	0,0
Tüplerin bağlanması	0,2	0,0	0,1
Erkeğin kanallarının bağlanması	0,0	0,0	0,0
Acil korunma hapi	11,8	3,3	7,6
Herhangi bir geleneksel yöntem	19,4	12,6	16,1
Takvim	1,7	1,5	1,6
Geri çekme	19,2	12,6	16,0
Diğer	0,2	0,0	0,1
Gözlem Sayısı	214	314	528

Tablo 8.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre gebeliği önleyici yöntemleri kullanma durumları (Yüzde)

	Herhangi bir yöntem	Herhangi bir modern yöntem	Herhangi bir geleneksel yöntem	RIA	İğne	Hap	Kondom	Vajinal kondom	Diyaforam	Kadının tüplerinin bağlanması	Acil korunma hapi	Takvim	Geri çekme	Diğer	Gözlem Sayısı
Cinsiyet															
Erkek	27,4	23,0	19,4	1,1	0,0	9,5	21,7	0,0	0,0	0,2	11,8	1,7	19,2	0,2	214
Kadın	15,8	12,1	12,6	2,6	0,4	5,3	8,2	0,1	0,1	0,0	3,3	1,5	12,6	0,0	314
Yaş															
15-19	8,3	6,3	4,4	0,0	0,0	1,7	6,1	0,0	0,0	0,2	2,5	0,2	4,4	0,0	300
20-24	40,3	33,3	32,1	4,3	0,5	15,4	27,5	0,2	0,2	0,0	14,8	3,6	31,9	0,2	228
Yerleşim Yeri															
Yoğun kent	22,0	17,4	15,8	2,2	0,0	8,3	14,7	0,0	0,0	0,0	8,9	1,3	15,8	0,0	169
Orta yoğun kent	24,4	20,3	19,1	0,5	1,3	5,1	17,4	0,0	0,5	0,0	5,5	2,5	18,4	0,7	187
Kır	18,1	16,0	14,2	1,4	0,0	6,0	14,6	0,5	0,0	0,7	3,9	2,4	14,2	0,0	172
Eğitim															
Ortaokul mezunu ve altı	31,3	27,2	19,5	5,0	0,8	14,0	18,9	0,4	0,4	0,0	6,3	1,9	19,5	0,0	95
Lise öğrencisi	9,8	5,7	7,5	0,0	0,0	2,9	5,4	0,0	0,0	0,0	4,4	0,0	7,5	0,0	188
Lise mezunu	32,2	27,0	25,5	1,4	0,3	10,3	25,3	0,0	0,0	0,5	14,8	5,1	25,5	0,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	23,5	20,6	17,9	2,8	0,0	7,3	17,8	0,0	0,0	0,0	6,6	0,5	17,5	0,4	111
Medeni durum															
Evlenmiş	82,5	58,7	71,0	12,8	1,4	24,0	43,8	0,7	0,7	0,0	17,1	8,6	71,0	0,0	69
Hiç evlenmemiş	15,1	13,1	10,1	0,6	0,1	5,7	12,0	0,0	0,0	0,1	6,6	0,9	9,9	0,1	459
Hanehalkı refahı															
En düşük	15,4	12,6	10,2	0,4	0,8	4,4	10,9	0,4	0,0	0,7	2,5	0,7	10,2	0,0	151
Düşük	25,4	20,2	22,1	0,7	0,0	9,2	14,7	0,0	0,3	0,0	9,9	1,0	22,1	0,0	141
Orta	19,4	16,6	15,1	4,9	0,4	9,3	12,9	0,0	0,0	0,0	8,7	1,3	14,6	0,5	96
Yüksek	21,8	17,6	14,2	0,0	0,0	5,8	17,6	0,0	0,0	0,0	8,3	1,8	14,2	0,0	74
En yüksek	25,2	20,1	17,7	3,1	0,0	8,3	18,2	0,0	0,0	0,0	8,0	3,1	17,7	0,0	66
Toplam	21,7	17,6	16,1	1,8	0,2	7,5	15,1	0,1	0,1	0,1	7,6	1,6	16,0	0,1	528

Tablo 8.5. Gençlerin halen kullandıkları gebeliği önleyici yöntem (Yüzde)

	Yöntem kullanımı yok	RİA	Hap	Kondom	Takvim	Geri çekme	Gözlem Sayısı
Cinsiyet							
Erkek	96,0	0,0	0,0	3,6	0,0	0,4	214
Kadın	90,9	1,1	1,6	4,1	0,1	2,1	314
Yaş							
15-19	99,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	300
20-24	84,8	1,3	1,9	9,1	0,2	2,8	228
Yerleşim Yeri							
Yoğun kent	94,7	0,5	1,0	3,5	0,0	0,5	169
Orta yoğun kent	90,4	0,0	0,5	5,3	0,5	3,4	187
Kır	91,4	1,4	0,5	4,1	0,0	2,6	172
Eğitim							
Ortaokul mezunu ve altı	85,1	1,3	2,4	7,8	0,4	3,0	95
Lise öğrencisi	98,4	0,0	0,9	0,5	0,0	0,3	188
Lise mezunu	92,9	0,0	0,0	4,7	0,0	2,5	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	92,4	1,4	0,3	5,6	0,0	0,3	111
Medeni durum							
Evlenmiş	52,0	5,5	8,1	23,5	0,7	10,4	69
Hiç evlenmemiş	98,1	0,0	0,0	1,7	0,0	0,2	459
Hanehalkı refahı							
En düşük	93,1	0,4	0,4	5,2	0,0	0,9	151
Düşük	91,7	0,7	1,6	1,2	0,3	4,5	141
Orta	95,2	0,0	0,0	4,4	0,0	0,4	96
Yüksek	94,5	0,0	1,5	3,6	0,0	0,5	74
En yüksek	93,0	1,6	0,3	5,1	0,0	0,0	66
Toplam	93,5	0,5	0,8	3,8	0,1	1,2	528

Tablo 8.6. Yöntem kullanmama nedeni (Yüzde)

	Erkek	Kadın	Toplam
Doğurganlık ile ilgili nedenler			
Hiç cinsel ilişkisi olmadı	67,3	84,3	75,4
Şu an cinsel ilişkisi yok	21,1	3,2	12,6
(Partneri/eşi) yeni doğum yapmış/ emziriyor	1,1	1,2	1,2
(Partneri/eşi) gebe kalmak istiyor	0,0	4,4	2,1
(Partneri/eşi) halen gebe	0,0	1,8	0,9
Çocuk sahibi olması zor/kısır	2,2	0,0	1,2
Partnerinin/eşinin çocuk sahibi olması zor/kısır	0,0	0,0	0,0
Bilgi eksikliği			
Yöntem bilmiyor	0,2	0,7	0,5
Kaynak bilmiyor	1,3	0,0	0,7
Yöntem ile ilgili nedenler			
Sağlık kaygısı	0,0	0,0	0,0
Yan etki	0,0	0,0	0,0
Ulaşım zorluğu/uzak	1,1	0,2	0,7
Pahalı	0,0	0,0	0,0
Kullanışlı değil	1,3	0,0	0,7
Diğer nedenler			
Partneri/eşi karşı	0,0	0,0	0,0
Partnerinin/eşinin ailesi karşı	0,0	0,0	0,0
Kendi ailesi karşı	0,0	0,0	0,0
Dini nedenler	0,2	0,0	0,1
Kadercilik	0,0	0,0	0,0
Utaniyor	0,4	0,0	0,2
Diğer	3,7	4,2	4,0
Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem Sayısı	203	280	483

Tablo 8.7. 12 ay içinde yöntem kullanma niyeti (Yüzde)

	Evet	Hayır	Bilmiyor	Toplam	Gözlem Sayısı
Cinsiyet					
Erkek	11,0	87,0	2,0	100,0	203
Kadın	4,4	92,2	3,4	100,0	280
Yaş					
15-19	3,9	94,4	1,8	100,0	299
20-24	14,4	81,6	4,1	100,0	184
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	8,6	88,6	2,8	100,0	159
Orta yoğun kent	6,9	90,4	2,7	100,0	168
Kır	5,4	92,8	1,8	100,0	156
Eğitim					
Ortaokul mezunu ve altı	6,9	93,1	0,0	100,0	72
Lise öğrencisi	3,3	96,2	,5	100,0	184
Lise mezunu	8,3	86,7	5,0	100,0	123
Üniversite öğrencisi ve mezunu	15,8	78,5	5,7	100,0	104
Medeni durum					
Evlenmiş	34,1	65,9	0,0	100,0	32
Hiç evlenmemiş	6,3	90,8	2,8	100,0	451
Hanehalkı refahı					
En düşük	2,6	96,7	,7	100,0	140
Düşük	4,6	94,1	1,3	100,0	125
Orta	10,9	87,6	1,5	100,0	88
Yüksek	8,6	85,8	5,7	100,0	68
En yüksek	11,6	85,1	3,3	100,0	62
Toplam	7,9	89,5	2,7	100,0	483

Tablo 8.8. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre acil gebeliği önleyici yöntem bilgileri (Yüzde)

	Erkek	Kadın	Toplam
Yaş			
15-19	47,4	62,8	54,1
20-24	78,5	73,5	75,7
Yerleşim Yeri			
Yoğun kent	60,0	74,0	66,9
Orta yoğun kent	55,8	57,3	56,5
Kır	55,6	50,0	53,0
Eğitim			
Ortaokul mezunu ve altı	42,1	44,8	43,4
Lise öğrencisi	46,0	63,6	54,0
Lise mezunu	65,6	72,6	69,2
Üniversite öğrencisi ve mezunu	86,1	85,8	85,9
Hanehalkı refahı			
En düşük	39,7	50,1	45,5
Düşük	55,4	64,3	59,6
Orta	64,0	57,0	61,3
Yüksek	52,4	75,7	66,3
En yüksek	72,3	87,7	78,9
Toplam	58,7	68,0	63,2
Gözlem Sayısı	214	314	528

Tablo 8.9. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre acil gebeliği önleyici yöntem kullanımı (Yüzde)

	Erkek	Kadın	Toplam
Yaş			
15-19	4,4	0,0	2,5
20-24	24,9	6,8	14,8
Yerleşim Yeri			
Yoğun kent	13,8	3,8	8,9
Orta yoğun kent	9,1	1,8	5,5
Kır	5,6	2,0	3,9
Eğitim			
Ortaokul mezunu ve altı	7,8	4,8	6,3
Lise öğrencisi	6,5	1,9	4,4
Lise mezunu	23,9	6,1	14,8
Üniversite öğrencisi ve mezunu	12,2	1,2	6,6
Medeni durum			
Evlenmiş	8,6	18,3	17,1
Hiç evlenmemiş	11,9	0,0	6,6
Hanehalkı refahı			
En düşük	4,6	0,8	2,4
Düşük	12,0	7,5	9,8
Orta	13,4	0,9	8,7
Yüksek	13,1	4,9	8,2
En yüksek	13,4	0,8	8,0
Toplam	11,8	3,3	7,6
Gözlem Sayısı	214	314	528

Tablo 8.10. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre gebe kalma olasılığı olan dönem bilgisi (Yüzde)

	Var	Yok	Bilmiyor	Toplam	Gözlem Sayısı
Cinsiyet					
Erkek	29,6	23,8	46,6	100,0	214
Kadın	64,0	17,3	18,7	100,0	314
Yaş					
15-19	28,9	26,0	45,1	100,0	300
20-24	70,5	13,2	16,3	100,0	228
Yerleşim Yeri					
Yoğun kent	48,3	19,0	32,7	100,0	169
Orta yoğun kent	45,0	24,1	30,9	100,0	187
Kır	39,1	24,6	36,3	100,0	172
Eğitim					
Ortaokul mezunu ve altı	39,4	23,1	37,6	100,0	95
Lise öğrencisi	31,4	31,1	37,5	100,0	188
Lise mezunu	54,8	16,5	28,8	100,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	66,9	6,3	26,9	100,0	111
Hanehalkı refahı					
En düşük	34,9	31,2	33,9	100,0	151
Düşük	50,6	14,6	34,8	100,0	141
Orta	43,4	29,2	27,4	100,0	96
Yüksek	40,7	21,2	38,1	100,0	74
En yüksek	59,9	9,9	30,2	100,0	66
Toplam	46,4	20,6	33,0	100,0	528

Tablo 8.11. Gebe kalma olasılığı yüksek olan dönem bilgisine "Var" diyen gençlerin bu dönemin hangi dönem olduğuna dair verdiği cevapların dağılımı (Yüzde)

	Adetten hemen önce	Adet sırasında	Adet bittikten sonra	İki adet ortasında	Diğer	Bilmiyor	Toplam	Gözlem Sayısı
Cinsiyet								
Erkek	9,3	9,3	60,9	19,9	0,0	0,7	100,0	60
Kadın	16,2	2,6	40,6	35,4	0,7	4,7	100,0	192
Yaş								
15-19	19,1	0,8	45,8	26,9	0,0	7,3	100,0	93
20-24	11,0	6,9	48,0	32,3	0,7	1,1	100,0	159
Yerleşim Yeri								
Yoğun kent	13,4	5,2	51,1	26,4	0,0	3,9	100,0	89
Orta yoğun kent	15,3	2,9	31,2	48,1	0,0	2,5	100,0	91
Kır	15,4	4,3	43,8	31,7	3,6	1,2	100,0	72
Eğitim								
Ortaokul mezunu ve altı	(14,0)	(15,0)	(40,0)	(23,8)	(2,2)	(5,1)	(100,0)	48
Lise öğrencisi	21,1	1,6	46,4	28,9	0,0	2,1	100,0	60
Lise mezunu	11,0	0,6	56,0	29,3	0,6	2,6	100,0	66
Üniversite öğrencisi ve mezunu	11,0	6,3	43,6	34,9	0,0	4,2	100,0	78
Hanehalkı refahı								
En düşük	26,3	1,2	34,2	30,1	2,4	5,7	100,0	57
Düşük	8,8	5,9	49,6	31,1	0,7	3,8	100,0	69
Orta	13,8	13,1	43,9	23,3	0,0	6,0	100,0	52
Yüksek	(19,9)	(4,7)	(46,7)	(28,7)	(0,0)	(0,0)	(100,0)	34
En yüksek	(8,3)	(0,0)	(53,6)	(35,5)	(0,0)	(2,6)	(100,0)	40
Toplam	13,9	4,7	47,2	30,3	0,5	3,4	100,0	252

Tablo 8.12. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kondom yöntemini bilen gençler arasında kondom kullanımı hakkında bazı önermelere katılma durumları (Yüzde)

	Genç kadınların kondom satın alması ayıp değildir	Genç erkeklerin kondom satın alması ayıp değildir	Kadın, erkeğin kondom kullanmasını isteme hakkına sahiptir	Bir kondom sadece bir kez kullanılabilir	Gençlerin kondoma ulaşması zordur	Kondomun kullanımı zordur	Gözlem Sayısı
Cinsiyet							
Erkek	85,1	90,0	92,7	91,6	14,9	6,5	193
Kadın	92,6	91,8	94,1	72,5	15,8	4,0	252
Yaş							
15-19	84,7	88,9	90,5	76,6	17,6	8,3	237
20-24	93,5	93,2	97,0	90,0	12,5	1,7	208
Yerleşim Yeri							
Yoğun kent	91,2	92,4	93,8	82,9	14,4	3,7	150
Orta yoğun kent	83,7	89,6	94,3	85,4	17,7	9,1	158
Kır	81,0	84,1	90,2	78,2	17,2	9,5	137
Eğitim							
Ortaokul mezunu ve altı	88,4	87,1	87,2	82,6	14,0	14,3	66
Lise öğrencisi	80,6	84,9	92,4	76,9	18,1	5,0	155
Lise mezunu	89,3	92,9	95,0	82,3	17,7	3,9	114
Üniversite öğrencisi ve mezunu	99,3	99,0	96,2	90,8	9,8	2,9	110
Hanehalkı refahı							
En düşük	76,8	83,6	90,3	73,2	14,9	8,8	114
Düşük	81,5	82,4	93,0	79,9	14,3	7,1	117
Orta	90,3	93,9	90,5	82,6	12,3	4,1	88
Yüksek	93,9	93,4	98,0	80,2	26,4	7,8	64
En yüksek	96,2	97,9	93,8	93,8	7,9	0,0	62
Toplam	88,6	90,8	93,4	82,6	15,30	5,30	445

9. BÖLÜM

CİNSEL YOLLA BULAŞAN ENFEKSİYONLAR VE HIV/AIDS BİLGİSİ

Dr. Faruk KESKİN

Gençlerde cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların (CYBE) ve HIV/AIDS'in dinamiklerini anlamak kapsamlı halk sağlığı stratejileri için çok önemlidir. Ergenlikten yetişkinliğe geçiş, CYBE ve HIV/AIDS ile yaşama olasılığını önemli ölçüde etkileyen riskli olabilecek bazı cinsel davranışları içeren kritik bir dönemdir. Araştırmalar, dünyada gençler arasında cinsel ilişkiye daha erken başlama yönünde bir eğilim olduğunu göstermekte, bu da erken ve kapsamlı cinsel eğitim programlarına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır (Cavazos-Rehg vd., 2009). Ayrıca, kondom gibi önleyici tedbirleri kullanma konusundaki isteksizlik veya kondom kullanma konusunda yetersiz bilgi sahip olma, gençler arasında CYBE ve HIV/AIDS bulaşma riskini daha da artırmaktadır. Bu nedenle, bilginin artırılması ve sağlıklı cinsel davranışların teşvik edilmesi, etkili önleme stratejilerinin zorunlu bir bileşenidir.

Gençler arasında CYBE ve HIV/AIDS'e ilişkin söylemin merkezinde, bu enfeksiyonlara ilişkin farkındalık ve bilgi düzeyleri yer almaktadır. Bulaşma yolları ve önleyici tedbirler için mevcut kaynaklar hakkında yeterli bilgi sahibi olmak, bireyleri cinsel sağlıkları konusunda bilinçli kararlar alma konusunda güçlendirecektir. Buna karşılık, yanlış anlamalar veya farkındalık eksikliği riskli davranışlara katkıda bulunabilir ve dolayısıyla zamanında müdahaleyi engelleyebilir. Bu yüzden gençleri hedef alan önleyici müdahaleler, bu enfeksiyonların nüfus içinde yayılmasını azaltmak için bir zorunluluktur. Bu bilgiler ışığında, bu bölüm Türkiye'deki gençler arasında CYBE ve HIV/AIDS'e ilişkin bilgi, tutum ve davranışların kapsamlı bir incelemesini sunmayı amaçlamaktadır. Bu analizler, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, bölge ve hanehalkı refahı değişkenleri temelinde yapılacaktır. Sonuçların sunulmasında, gerekli olduğu durumlarda TGA-2007 verileri ile karşılaştırmalar da yapılacaktır.

9.1. Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar Hakkında Bilgiler

Tablo 9.1 gençlerin cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon adını duyma durumlarını göstermektedir. Gençlerin yüzde 53'ü cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyduğunu belirtmiştir; bu oran kadınlarda yüzde 51 iken erkeklerde yüzde 55'tir. Erkekler, kadınlara göre cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları daha fazla duyduklarını belirtmişlerdir. Yaş gruplarına göre bakıldığında daha küçük gençlerde cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyma oranı daha düşüktür. 15-19 yaş grubu gençlerin yüzde 39'u herhangi bir CYBE duyduğunu belirtirken, 20-24 yaş grubu için bu oran yüzde 73 seviyesindedir. Gençlerin eğitim durumları yükseldikçe CYBE duyma yüzdeleri de yükselmektedir. Ortaokul mezunu veya altı eğitim seviyesine sahip gençlerin yüzde 31'i cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyduğunu belirtirken lise öğrencilerinde bu oran yüzde 38, lise mezunlarında yüzde 63, üniversite öğrencisi veya mezunlarında ise yüzde 84'e yükselmektedir. Kırdan yaşayan gençlerin yüzde 42'si CYBE duyduğunu bildirmiş, bununla birlikte yoğun kentlerde yaşayanlarda bu oran yüzde 56, orta yoğun kentte yaşayanlarda ise %52 olarak hesaplanmıştır.

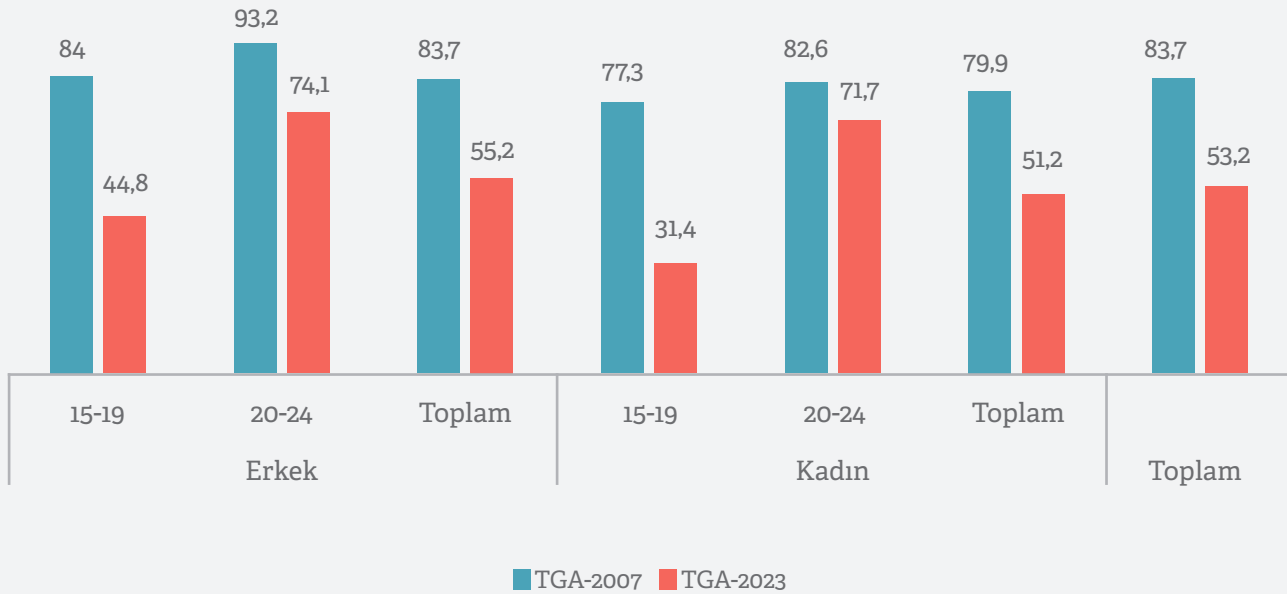
Hanehalkı refahı yükseldikçe gençlerin CYBE duyma oranları da yükselmektedir. Çok düşük hanehalkının refahına sahip hanelerde yaşayan gençlerin %32'si CYBE duyduğunu belirtirken çok yüksek hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençlerde bu oran yüzde 64 ile iki katına çıkmaktadır.

Gençlerin CYBE duyma durumlarının TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarıyla kıyaslanması Şekil 9.1'de görülmektedir. Toplamda CYBE duyan gençlerin oranı yüzde 84'ten yüzde 53'e gerilemiştir. Bu düşüş erkek ve kadınlarda 29 puanlık bir düşüşle benzer seviyelerde gerçekleşmiştir. Bununla birlikte yaş grupları incelendiğinde bu düşüşün daha kü-

çuk gençlerden kaynaklandığı görülmektedir. CYBE duyma oranları 15-19 yaş grubu erkeklerde yüzde 84'ten yüzde 45'e, 15-19 yaş grubu kadınlarda yüzde 77'den yüzde 31'e düşmüştür.

Gençler arasında eğitim durumu yükseldikçe CYBE isimlerini bilme yüzdeleri de yükselmektedir. Üniversite öğrencisi veya mezunlarının yüzde 79'u HIV/AIDS'i, yüzde 19'u ise Hepatit'i belirtmiştir. Kentlerde yaşayan gençlerin

Şekil 9.1 Gençlerin CYBE duyma durumlarının yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023

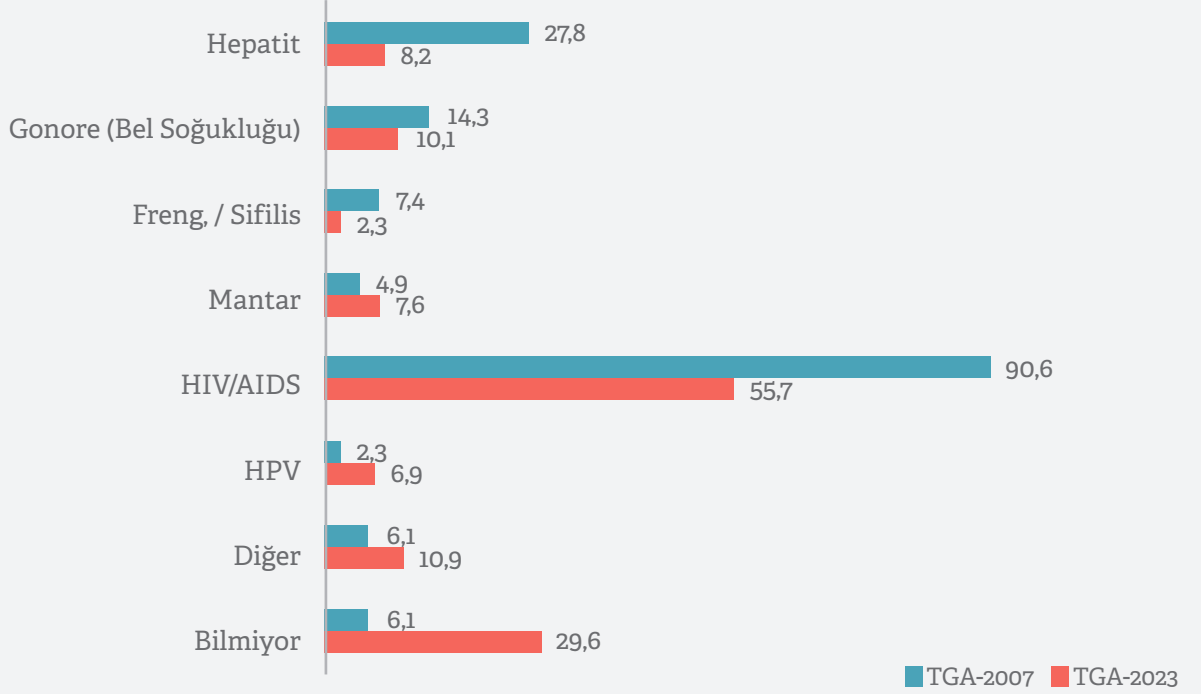
Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyduğunu belirten gençlerden bu enfeksiyonlardan bildiklerinin isimlerini sıralamaları istenmiştir. Gençlere seçenekler sıralanmamış olup gençlerin söylediği bütün yanıtlar kaydedilmiştir. Gençler birden fazla enfeksiyon ismi sıralamış olabileceğinden cevap yüzdelerinin toplamı 100'ü geçmektedir (Tablo 9.2). CYBE duyduğunu söyleyen gençler arasında HIV/AIDS yüzde 56 ile en fazla verilen yanıtıdır. HIV/AIDS'i sırasıyla yüzde 10 ile gonore, ve yüzde 8 ile hepatit takip etmektedir. CYBE duyduğunu belirten gençlerin yüzde 30'u ise herhangi bir enfeksiyon adı vermemiştir.

CYBE duyduğunu söyleyen kadınlar arasında en fazla bilinen HIV/AIDS (yüzde 50), ikinci olarak mantar (yüzde 13) ve üçüncü sırada ise hepatit (yüzde 11) gelirken, her dört kadından biri ise bir enfeksiyon adı vermemiştir. CYBE duyduğunu söyleyen erkeklerde de HIV/AIDS yüzde 61 ile ilk sırada yer alırken ikinci sırada yüzde 13 ile bel soğukluğu, üçüncü sırada ise yüzde 6 ile hepatit gelirken her üç erkekten biri enfeksiyon adı verememiştir. Bununla beraber kadınların yüzde 10'u, erkeklerin ise yüzde 4'ü HPV'yi duyduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, 2007'den farklı olarak CYBE isimleri konusunda kadınların daha bilgili olduklarının dolaylı bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

enfeksiyon isimleri belirtme yüzdeleri kırdı yaşayan gençlere göre daha yüksektir. Kırdı yaşayan gençlerin yüzde 44'ü bir enfeksiyon ismi söylemezken, yoğun kent ve orta yoğun kentte yaşayan gençlerde bu oran sırasıyla yüzde 29 ve 23 seviyelerindedir. Hanehalkı refahındaki artışla da gençlerin bir enfeksiyon ismi verme yüzdeleri yükselmektedir. Çok düşük hanehalkı refahına sahip gençler arasında HIV/AIDS belirtme oranı yüzde 40 iken, çok yüksek hanehalkı refahına sahip gençlerde bu oran yüzde 86'ya ulaşmaktadır.

Türkiye'de Hepatit B'nin görülme ve taşıyıcılık sıklığı HIV/AIDS'e göre çok daha yüksek iken (Özkan, 2018; Yaylalı vd., 2023), duyulan cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar sıralamasında HIV/AIDS halen birinci sırada yer almaktadır. TGA-2007 ve TGA-2023'ün karşılaştırılması bu durumun devam ettiğini göstermektedir (Şekil 9.2). Bununla beraber neredeyse birçok enfeksiyonun duyulma yüzdesinde bir düşüş gözlemlenmektedir. En yaygın olarak bilinen HIV/AIDS'te bile 35 puanlık bir düşüş gerçekleşmiştir. Diğer yandan HPV'nin duyulması 2007'de yüzde 2 civarındayken 2023'te yüzde 7'ye yükselmiştir. Bir enfeksiyon ismi söylemeyenlerin yüzdesindeki artış da dikkat çekicidir.

Şekil 9.2 Gençlerin duydukları CYBE isimlerinin yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023

CYBE duyduğunu söyleyen tüm gençlere, cinsel yolla bulaşan enfeksiyona yakalanan bir erkekte ve bir kadında ortaya çıkan belirtilerin neler olduğu sorulmuş, gençlere seçenekler sıralanmadan, söylenen bütün yanıtlar kaydedilmiştir. Bu sorulara verilen yanıtların dağılımı Tablo 9.3 ve Tablo 9.4'te sunulmuştur.

CYBE duyduğunu söyleyen gençlerin yarısından çoğu (yüzde 53) cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların erkeklerde yol açtığı belirtileri bilmediklerini söylemişlerdir. Bu yüzde, erkeklerde kadınlara göre bir miktar daha yüksektir (sırasıyla yüzde 54 ve 51). Bu sonuçlar gençlerin sadece enfeksiyon isimlerini duyduklarını, ancak belirtiler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Gençlerin en çok duydukları CYBE'nin HIV/AIDS olduğu düşünüldüğünde ifade edilen belirtiler genel olarak AIDS'in bulguları şeklinde de yorumlanabilir. Diğer kategorisinde ise genel olarak enfeksiyonların belirtileri olan ateş, halsizlik, yorgunluk gibi belirtiler sayılmıştır.

Genital bölgede olan yakınmalar kadınların en çok ifade ettikleri sorunlar arasında yer almaktadır. Kadınlar, erkeklerde cinsel yolla bulaşan bazı enfeksiyonların belirtilerini genital bölgede kaşıntı (yüzde 14), yara (yüzde 10) ve kızarıklık (yüzde 10) şeklinde olduğunu belirtirken, erkekler bu yakınmaları çok daha az belirtmiştir. Erkeklerin cevapları ise yüzde 9 ile erkeklerde cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tipik bir belirtisi olan "penisten akıntı" üzerinde yoğunlaşmış, kadınlar tarafından ise cinsel ilişkide rahatsızlık (yüzde 4), daha çok dile getirilmiştir. Cinsel yolla bu-

laşan enfeksiyonların önemli komplikasyonlarından olan kısırlık (yüzde 0,1) ise gençler tarafından neredeyse hiç belirtilmemiştir. İdrar yaparken yanmayı CYBE belirtisi olarak belirten kadınların oranı (yüzde 8) erkeklerin oranının (yüzde 4) yaklaşık iki katıdır.

Artan yaşla beraber CYBE belirtileri hakkında bilgi sahibi olan gençlerin oranı da artmaktadır; neredeyse tüm belirtiler için 20-24 yaş grubundaki gençlerin yüzdeleri 15-19 yaş grubu gençlerin yüzdelerinden daha yüksektir. Sadece karın ağrısı, iktidarsızlık ve kısırlık belirtileri daha küçük gençler tarafından daha yüksek oranda belirtilmiştir. Daha küçük gençlerin yüzde 62'si erkekler için bir CYBE belirtisi söyleyemezken daha büyük gençlerde bu oran yüzde 46'dır. Araştırma sonuçları lise mezunu eğitime sahip gençlerin yarısından fazlasının (yüzde 58) erkekler için bir CYBE belirtisi söyleyebildiğini göstermiştir.

Yoğun kentte yaşayan gençlerin yarısı erkeklerde bir CYBE belirtisi söyleyebilmişken orta yoğun kentlerde yaşayan gençler arasında bu oran yüzde 38, kırsal yaşayan gençlerde ise yüzde 41 olarak gerçekleşmiştir. Refah düzeyindeki artışla beraber erkekler için bir belirti söyleyen gençlerin oranı da artmaktadır.

Tablo 9.4'te görüldüğü gibi cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyduğunu söyleyen gençlerin yüzde 52'si cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların kadınlardaki belirtileri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Erkekler kadınlara göre çok daha fazla oranda "bilmiyorum" yanıtı vermişler-

dir (sırasıyla yüzde 64 ve 39). Bu bulgu, CYBE duyan gençler arasında kadınların enfeksiyonlara ilişkin belirtileri daha fazla bilme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bununla beraber, iki tablo beraber incelendiğinde gençlerin yarıdan fazlasının "bilmiyorum" cevabını vermesi, gençlerin CYBE hakkında duyuları olduğunu ancak belirtiler açısından yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Gençlerin sadece yüzde 0,2'si kadınlarda cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların hiç belirti vermediği şeklinde yanıt vermişlerdir. Kadınlarda cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların belirgin yakınmalara sebep olmayabileceği bilinen bir durum olmasına rağmen gençlerin bu cevabı bilinçli olarak verdikleri hakkında yorum yapabilmek zordur. Gençler arasında genital bölgede kaşıntı (yüzde 16), kötü kokulu akıntı (yüzde 14) ve idrar yaparken yanma (yüzde 11) kadınlardaki CYBE belirtileri için ilk üç sıradaki yanıtlar olmuştur.

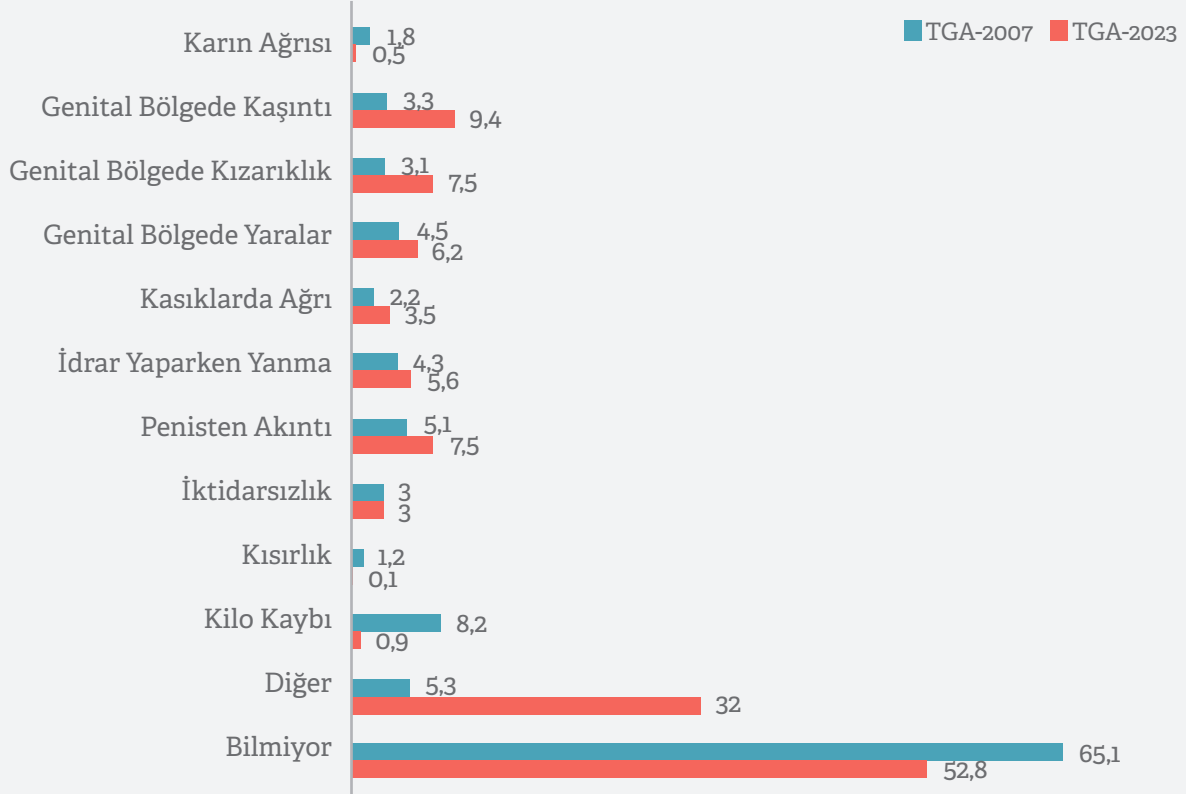
Genital bölge yakınmaları kadınlar tarafından daha fazla söylenirken erkekler arasında en yaygın cevap ise kötü kokulu akıntıdır (yüzde 7). Kadınların en yaygın cevabı yüzde 29 ile genital bölgede kaşıntı olmuş, bunu takip eden kötü kokulu akıntı ise her beş genç kadının biri tarafından belirtilmiştir. Bununla birlikte adet düzensizliğinin kadınlar tarafından erkeklerle göre daha az belirtilmiş olması dikkat çekicidir (sırasıyla yüzde 1 ve 5).

Erkekler için olan cevaplara benzer biçimde artan yaşla beraber kadınlarda CYBE belirtileri hakkında bilgi sahibi olan gençlerin oranı da artmaktadır; neredeyse tüm belirtiler için 20-24 yaş grubundaki gençlerin yüzdeleri 15-19 yaş grubu gençlerin yüzdelerinden daha yüksektir. Daha küçük gençlerin üçte ikisi kadınlar için bir CYBE belirtisi söyleyemezken daha büyük gençlerde bu oran yüzde 42'dir.

Araştırma sonuçları lise mezunu ve üniversite öğrencisi/mezunu olan gençlerin yarıdan fazlasının (sırasıyla yüzde 60 ve 56), lise öğrencilerinin ise yüzde 34'ünün kadınlar için bir CYBE belirtisi söyleyebildiğini göstermiştir. Yoğun kentte yaşayan gençlerin yarısı kadınlarda bir CYBE belirtisi söyleyebilmişken orta yoğun kentlerde yaşayan gençler arasında bu oran yüzde 45, kırdı yaşayan gençlerde ise yüzde 41 olarak gerçekleşmiştir.

CYBE duyan gençlerin erkekler ve kadınlar için ifade ettiği belirtilerin TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarıyla kıyaslanması Şekil 9.3 ve Şekil 9.4'te görülmektedir. CYBE duyan gençler arasında hem erkekler için (yüzde 35'ten yüzde 47'ye) hem de kadınlar için (yüzde 28'den yüzde 48'e) bir belirti söyleme oranı oldukça yükselmiştir. Bu artış neredeyse tüm belirtilerin ifade edilmesinde görülen bir artış da beraberinde getirmiştir.

Şekil 9.3 CYBE duyduğunu söyleyen gençlerde erkekler için CYBE belirtilerinin değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

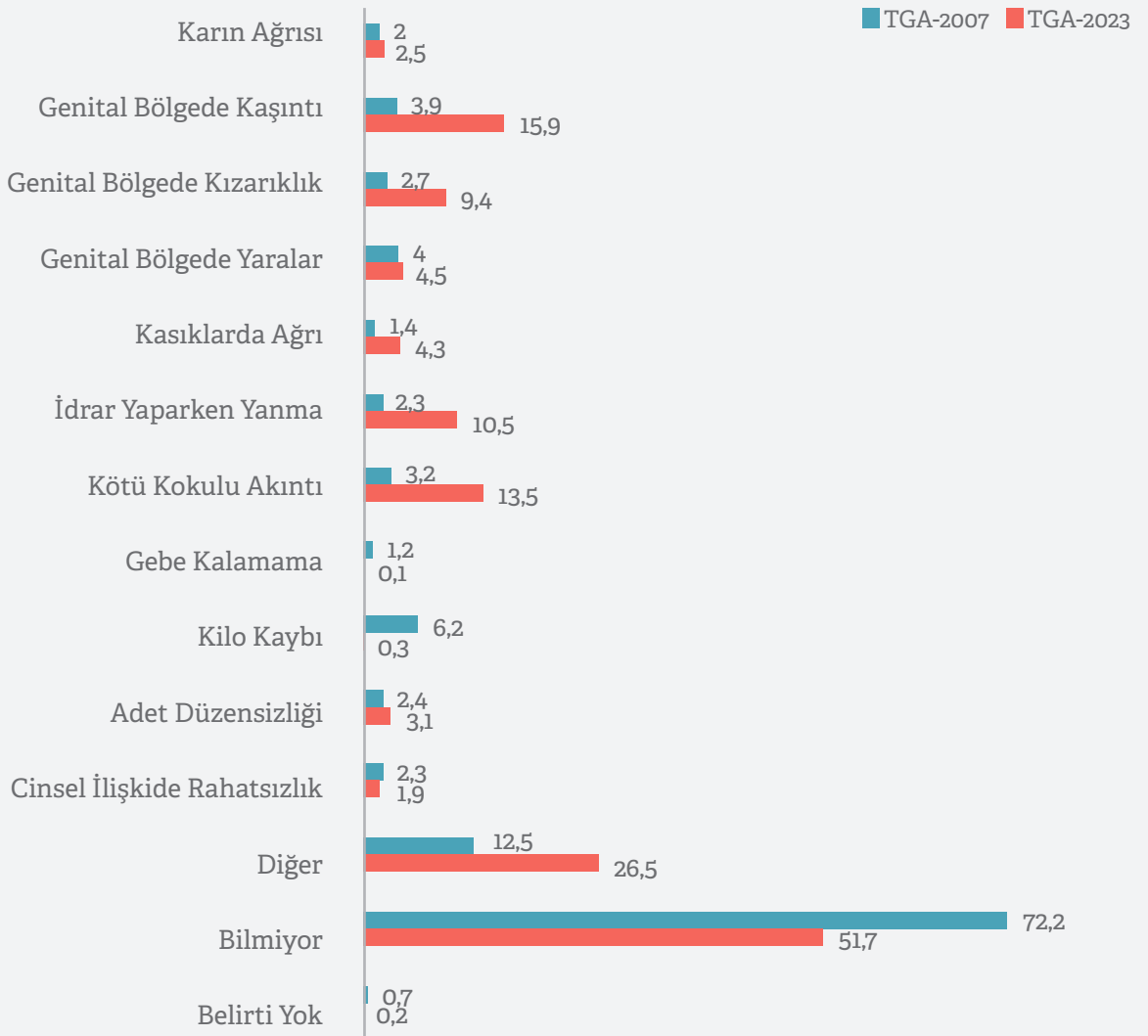

Erkekler için ifade edilen enfeksiyon belirtileri arasında en çok yükseliş yaklaşık 3 katına çıkan genital bölgede kaşıntı cevabında gerçekleşmiştir. Kadınlar için belirtilen CYBE belirtilerindeki değişim de erkektekilere benzerdir. Kadınlar için genital bölgede kaşıntı cevabı yaklaşık 4 katına çıkarak en çok artan cevaplardan biri olmuştur. Benzer şekilde genital bölgede kızarıklık, idrar yaparken yanma ve kötü kokulu akıntı cevapları da oldukça yükselmiştir. Bununla beraber karın ağrısı cevabında ise hem erkeklerde hem de kadınlarda bir gerileme görülmektedir. Kısırlık ve gebe kalamama cevapları da daha az ifade edilen belirtilerden olmuştur. Belirtiler arasında en dikkat çeken değişimlerden biri de kilo kaybı cevabında yaşanmıştır. Hem kadınlar hem de erkekler için kilo kaybı cevabında çok büyük bir düşüş gerçekleşmiştir. Bu bulgu önceki araştırmanın aksine gençlerin belirtileri düşünürken HIV/AIDS dışındaki CYBE'leri de düşünerek cevap verdiklerini göstermektedir.

CYBE duyduğunu belirten gençlerin sadece yarısından azı bu enfeksiyonların bulgularını bildiklerini belirtmişlerdir. Bu tür belirtileri bilen gençlere, belirtilerin kendisinde olduğunu düşünen veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonu olduğundan şüphelenen bir kişinin nereye başvurabilecekleri sorulmuştur. Tablo 9.5 cinsel yolla bulaşan enfeksiyon belirtisi söyleyen gençlerin yanıtlarını göstermektedir. Gençlerin dörtte üçünden fazlası CYBE için başvurulabilecek bir yer olarak devlet hastanesi cevabını verirken yüzde 43'ü özel sağlık kuruluşu, yüzde 36'sı Aile Sağlığı/Toplum Sağlığı Merkezi, yüzde 31'i ise Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi cevabını vermiştir. Şehir ve Üniversite Hastaneleri daha az belirtilmiştir (sırasıyla yüzde 18 ve 14).

Genç kadınlar arasında Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi (yüzde 36) ve eczane/medikal (yüzde 9) cevabı verenlerin oranı erkekler arasında aynı cevabı ve-

Şekil 9.4 CYBE duyduğunu söyleyen gençlerde kadınlar için CYBE belirtilerinin değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

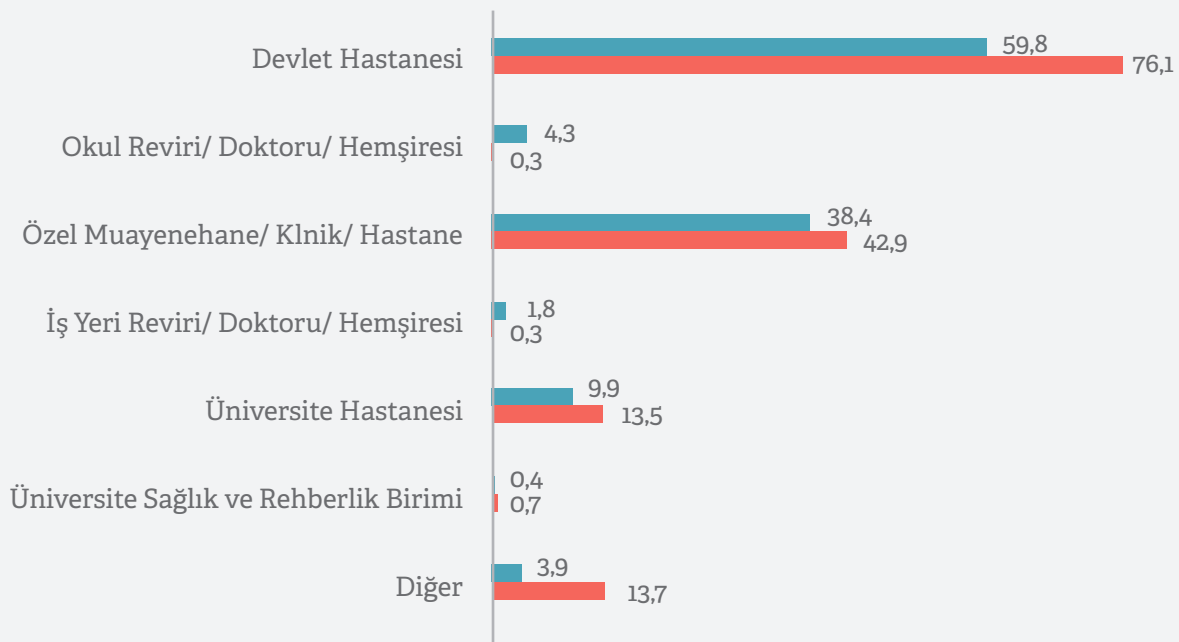
renlerin oranından daha yüksektir (sırasıyla yüzde 25 ve 2). Daha büyük gençler arasında CYBE için başvurulacak yerleri belirtenlerin oranı genellikle daha yüksek iken daha küçük gençler arasında özel sağlık kuruluşlarını belirtenlerin oranı (yüzde 53) daha yüksektir. Yoğun kentte yaşayan gençlerin yüzde 79'u devlet hastanesi cevabını verirken orta yoğun kentlerde yaşayan gençler arasında bu oran yüzde 75, kırdaki yaşayan gençlerde ise yüzde 58 olarak gerçekleşmiştir. Kırdaki yaşayan gençler arasında Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi cevabının (yüzde 39) yoğun kent (yüzde 28) ve orta yoğun kente (yüzde 38) oranla daha yüksek olması dikkat çekicidir.

CYBE duyan ve belirtilerini bilen gençlerin bu enfeksiyonlarla ilgili başvurulabilecek bazı sağlık kuruluşlarının TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarıyla kıyaslanması Şekil 9.5'te görülmektedir. Sonuçlar, tüm hastaneler için bir artış olduğunu göstermektedir. Devlet hastanesi için yüzde 60'tan yüzde 76'ya, özel sağlık kuruluşları için yüzde 38'den yüzde 43'e, üniversite hastanesi için yüzde 10'dan yüzde 14'e gerçekleşen bu yükseliş enfeksiyon belirtileri için gençlerin hastaneleri tercih edeceğinin bir göstergesi sayılabilir. Bununla beraber okul ve işyeri revirlerinin ise daha az belirtildiği görülmektedir. Diğer seçeneğinde ise genellikle üroloji, kadın hastalıkları ve doğum gibi branş isimleri belirtilmiştir.

CYBE duyduğunu söyleyen gençlerden tek bir cinsel ilişki ile cinsel yolla bulaşan enfeksiyon bulaşma riski konusundaki bilgileri öğrenilmeye çalışılmıştır. Tablo 9.6'da görüldüğü gibi kadınların yüzde 84'ü ve erkeklerin ise yüzde 88'i tek bir cinsel ilişki ile CYBE bulaşabileceğini söylemiştir. Bütün gençlerde ise oran yüzde 86'dır. Gençlerin yüzde 13'ü tek cinsel ilişki ile CYBE bulaşmayacağını belirtirken yüzde 1'i bilmediğini ifade etmiştir. Yaşla birlikte büyük bir değişiklik gözlenmezken lise öğrencisi (yüzde 91) ve üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerde (yüzde 93) bu oranın çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Kırdaki yaşayan gençlerde (yüzde 82) kentte yaşayan gençlere göre "Evet" cevabı bir miktar daha düşüktür.

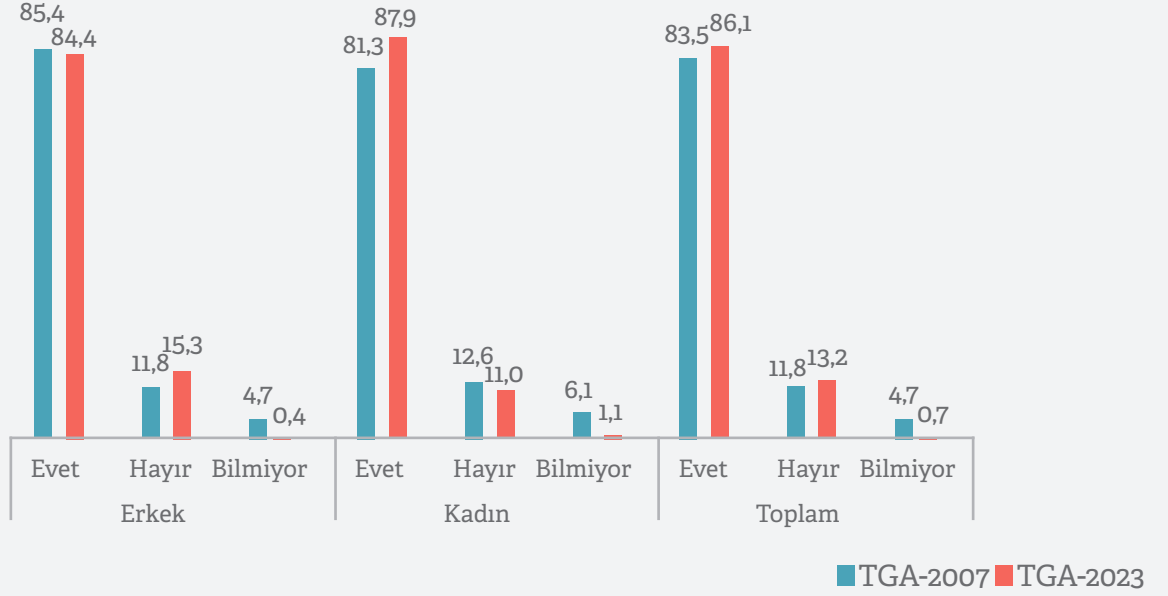
TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarının kıyaslanması Şekil 9.6'da verilmiştir. Sonuçlar hem "Evet" cevabında (yüzde 84'ten 86'ya) hem de "Hayır" cevabında (yüzde 12'den 13'e) bir yükselme gerçekleştiğini göstermekte ve dolayısıyla "Bilmiyorum" cevabını veren gençlerin ise önemli derecede azaldığına işaret etmektedir. Erkeklerin "Evet" cevabında 1 puanlık bir düşüş gerçekleşirken tek bir cinsel ilişki ile CYBE bulaşmayacağını söyleyen erkeklerin yüzdesinde bir artış gözlenmiştir. Kadınlarda ise "Evet" cevabı verenlerde bir artış, "Hayır" cevabı verenlerde ise bir azalma görülmektedir.

Şekil 9.5 CYBE duyan ve belirtilerini bilen gençlerin bu sorun için başvurulabilecek bazı sağlık kuruluşu yüzde dağılımının değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023

■ TGA-2007 ■ TGA-2023

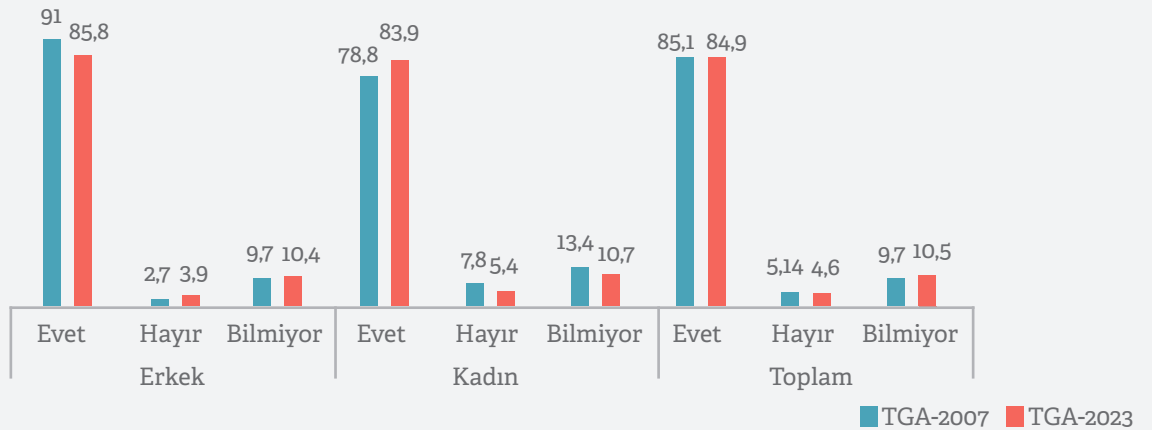
Şekil 9.6 CYBE duyduğunu belirten gençlerin tek bir cinsel ilişki ile CYBE bulaşma bilgisi değişimi, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları duyan gençlere bu enfeksiyonlardan korunmak için bir insanın yapabileceği bir şey olup olmadığı sorulmuştur. Tablo 9.7'de görüldüğü gibi CYBE duyan gençlerin yüzde 85'i bu enfeksiyonlardan korunmak için yapılabilecek bir şeyler olduğunu söylemiş, yüzde 5'i CYBE'den korunmanın bir yolu olmadığını, yüzde 10'u ise korunulup korunulamayacağını bilmediğini belirtmiştir. Genç erkekler arasında CYBE'den korunmanın bir yolu olduğunu söyleyenlerin oranı (yüzde 86) kadınlardaki orana (yüzde 84) göre bir miktar daha fazladır. Daha büyük gençlerde CYBE'den korunulabileceğini belirtenlerin oranı bir miktar daha yüksektir. Eğitim durumuna göre bakıldığında lise mezunu gençlerin bilmeme oranı (yüzde 15) bir miktar daha yüksekken üni-

versite öğrencisi veya mezunu gençlerde bilmeme oranı (yüzde 7) çok daha düşüktür. Yoğun kentte yaşayan gençlerin yüzde 87'si, orta yoğun kentte yaşayan gençlerin ise yüzde 83'ü CYBE'den korunulabileceğini belirtmektedir. Kırsal yaşayan gençlerde ise bu oran yüzde 75'e gerilemekte, "bilmiyorum" cevabı ise yüzde 16'ya çıkmaktadır. TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarının kıyaslanması Şekil 9.7'da verilmiştir. Tüm gençler için sonuçlar birbirine yakın görünse de genç erkeklerde CYBE'den korunmanın bir yolu olduğuyla ilgili bilgiye sahip olan gençlerin oranında bir azalma, genç kadınlarda ise bir artış görülmektedir. Bu sonuçlar özellikle genç erkeklerin CYBE bilgisi konusunda 2007 yılına göre bir miktar gerilediğini göstermektedir.

Şekil 9.7 CYBE duyduğunu belirten gençlerin CYBE'den korunma yolu bilgileri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

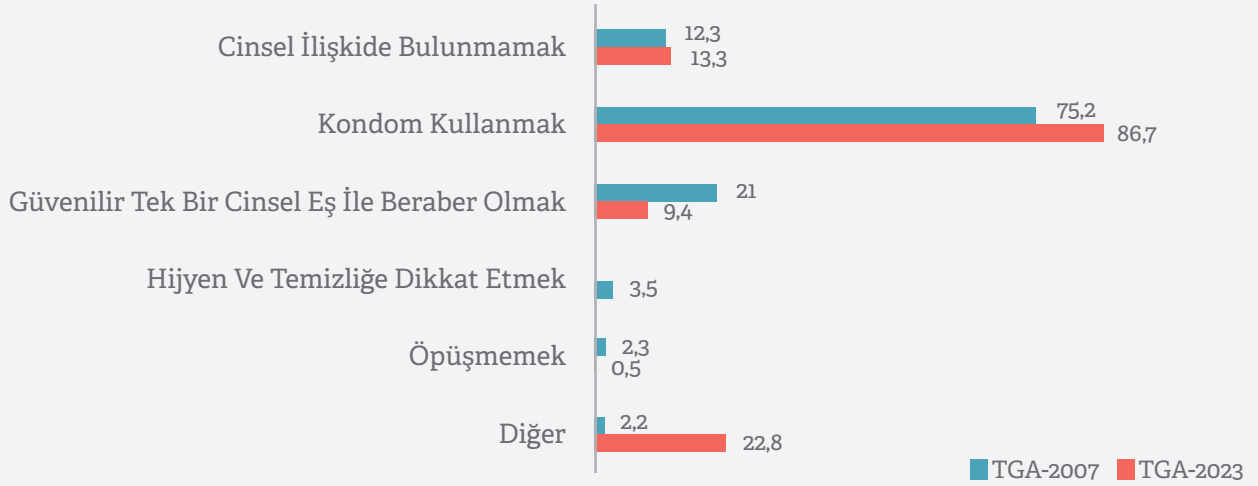
CYBE duyan ve korunma yolu olduğunu belirten gençlerin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara karşı korunmak için neler yapılabileceği konusundaki yanıtları Tablo 9.8'de sunulmuştur. Gençlerin en sık verdikleri yanıtın yüzde 73 ile kondom kullanmak (kadınlarda yüzde 51 ve erkeklerde yüzde 87) olduğu görülmektedir. Tüm alt kırılımlar için de bu cevap geçerlidir. Gençlerin en sık verdiği ikinci yanıt yüzde 13 ile güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olmak şeklindedir. Genç erkek ve kadınların ikinci en sık verdiği cevap ise farklıdır. Genç erkeklerin ikinci en sık verdiği cevap yüzde 13 ile cinsel ilişkide bulunmamak iken genç kadınların ikinci en sık verdiği cevap yüzde 21 ile hijyen ve temizliğe dikkat etmek olmuştur. Diğer seçeneği aşı olmak, hastane veya sağlık kuruluşlarına başvurmak gibi ifadeleri içermektedir.

Yaş grupları arasında da benzer farklılıklar görülmektedir. Daha küçük gençlerde cinsel ilişkide bulunmama cevabı

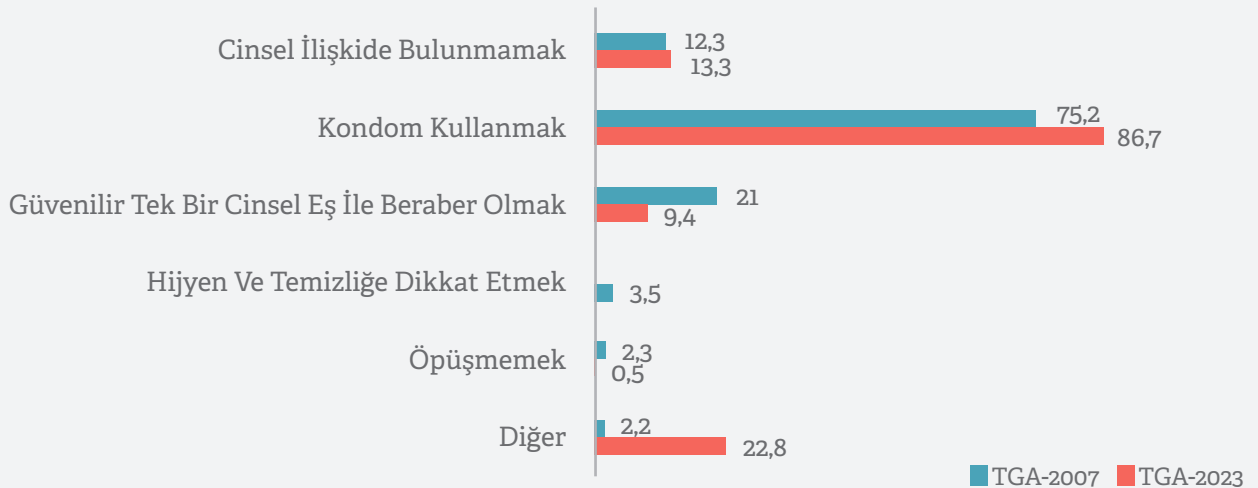
(yüzde 11) ön plana çıkarken daha büyük gençlerde hijyen ve temizliğe dikkat etme cevabı (yüzde 17) dikkat çekmektedir. Eğitim durumu da CYBE'den korunma yolları hakkındaki cevaplarda farklılıklar oluşturmaktadır. Örneğin lise öğrencilerinde yüzde 13 ile cinsel ilişkide bulunmama, lise mezunlarında yüzde 23 ile hijyen, üniversite öğrencisi ve mezunlarında ise yüzde 13 ile güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olmak öne çıkan cevaplardır. Kırdan yaşayan gençlerde kondom kullanma cevabı (yüzde 62) bir miktar daha düşük iken cinsel ilişkide bulunmama yüzde 16 ile tüm gençlerin ortalamasından bir miktar daha yüksektir.

TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarının kıyaslanması erkekler için Şekil 9.8'de, kadınlar için ise Şekil 9.9'da verilmiştir. Erkeklerin cevaplarında kondom kullanımında yüzde 75'ten yüzde 87'ye bir artış görülmektedir. Bununla beraber güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olmak cevabında ise

Şekil 9.8 Genç erkeklerin CYBE'den korunma ile ilgili görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

Şekil 9.9 Genç kadınların CYBE'den korunma ile ilgili görüşleri, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

önemli derecede (yüzde 21'den yüzde 9'a) bir azalma vardır. Diğer cevap şıklarında büyük oranda değişiklikler gözlenmemiştir. Kadınların cevaplarında da erkeklere benzer bir şekilde kondom kullanımı cevabında yüzde 39'dan yüzde 51'e bir artış görülmüştür. Diğer yandan kadınların cevaplarında 2007'de yüzde 3 olan hijyen ve temizlik cevabı 2023 araştırmasında yüzde 21'e yükselmiştir. Cinsel ilişkide bulunmama ve güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olma cevaplarında ise azalma görülmektedir.

Tablo 9.9'da CYBE duyan gençlerin aşı ile korunulan cinsel yolla bulaşan enfeksiyon olup olmadığı konusundaki bilgileri sunulmuştur. CYBE duyan gençlerin yüzde sadece 13'ü aşı ile korunulabilen cinsel yolla bulaşan enfeksiyon olduğunu belirtmiştir. Kadınlarda, aşı ile korunulabilen enfeksiyon olduğunu söyleyenlerin oranı erkeklere göre oldukça yüksektir. Kadınlarda yüzde 23 olan bu oran erkeklerde sadece yüzde 3'tür. Daha küçük gençlerin yüzde 8'i CYBE'den aşı ile korunulabileceğini belirtirken daha büyük gençlerde bu oran 2 katı seviyesindedir (yüzde 16). Gençlerin eğitim durumu incelendiğinde üniversite öğrencisi/mezunu olan yaklaşık her dört gençten biri CYBE'den aşı ile korunulabileceğini belirtmiştir. Yoğun kentlerde bu oran (yüzde 15), orta yoğun kentlerden (yüzde 10) ve kırdan (yüzde 4) daha yüksektir. Hanehalkı refah düzeyi yükseldikçe aşı ile CYBE'nin önlenileceğini belirten gençlerin oranı da artmaktadır. Bulgular, TGA-2007 sonuçlarıyla karşılaştırıldığında tüm gençler için sonuçlar çok değişmemiş gözükse de kadınların yüzdesinde bir artış (yüzde 15'ten yüzde 23'e) görülmekte, erkeklerin yüzdesinde ise büyük bir azalma (yüzde 13'ten yüzde 3'e) dikkat çekmektedir.

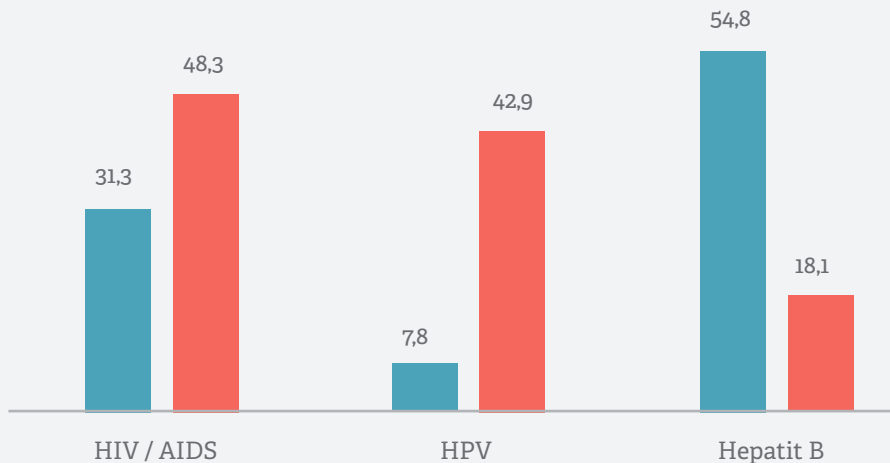
CYBE duyan ve aşı ile korunulabileceğini söyleyen gençlerin belirttikleri aşı ile korunulabilen hastalık isimleri TGA-

2007 ve TGA-2023 sonuçlarının kıyaslanması Şekil 9.10'da verilmiştir. Az sayıda genç aşı ile korunulabilen cinsel yolla bulaşan enfeksiyon olduğunu söylerken, daha da azı enfeksiyon adı sıralayabilmiştir. Bulgular, aşı ile CYBE'den korunulabileceğini söyleyen gençlerin yüzde 18'inin Hepatit B'yi söylediğini gösterirken bu oran TGA-2007'de yüzde 55 seviyesindedir. Bu durum Hepatit ile ilgili bilgi seviyesinin gençler arasında gerilediğini göstermektedir. Diğer yandan gençlerin yüzde 43'ü HPV aşısı ile ilgili bilgi sahibidir. Bu oran HPV aşısının yeni olduğu 2007 yılındaki yüzde 8'lik orana göre bir yükseliş göstermiştir. Gençlerin yüzde 48'i HIV/AIDS için aşı olduğunu düşünmektedir. Bu orandaki 2007 yılına göre yükseliş, CYBE aşılarıyla ilgili yanlış bilginin arttığını göstermektedir.

CYBE duyan gençlere, enfeksiyonların zamanında tedavi edilmeme durumunda kalıcı bir sağlık sorunu olasılığı konusundaki bilgileri de sorulmuştur. CYBE duyan gençlerin yüzde 92'si enfeksiyonların zamanında tedavi edilmediği durumda kalıcı sağlık sorunlarına neden olacağını belirtmiştir. Genç kadınlar arasında sağlık sorununa neden olacağını belirtenlerin oranı yüzde 92, erkekler arasında ise yüzde 91'dir. Daha büyük gençlerde oran daha küçük gençlere göre bir miktar yüksek olsa da sosyo-demografik alt kırılımlarda çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Bulguların TGA-2007 sonuçlarıyla (yüzde 94) benzer olması, gençler arasında kavramsal olarak CYBE ile sağlık sorunlarının eşleştirildiğini göstermektedir.

CYBE duyan ve enfeksiyonlar tedavi edilmezse kalıcı sağlık sorunlarına neden olacağını belirten gençlere bu sorunların neler olabileceği sorularak bu bilginin içeriği değerlendirilmek istenmiştir. Gençlere soru sorulduktan sonra yanıtlar okunmamış ve alınan tüm yanıtlar soru kağıdı üzerinde

Şekil 9.10 CYBE duyan ve aşı ile korunulabileceğini belirten gençlerin aşı ile korunulabilen CYBE'lerin isimleri konusundaki bilgileri (Yüzde)

işaretlenmiştir. Gençlerin belirttiği sağlık sorunları Tablo 9.11'de verilmiştir.

Tablo 9.11'de görüldüğü gibi, CYBE duyan ve tedavi edilmediğinde sağlık sorunlarına neden olacağını belirten gençlerin yüzde 20'si bu konuda bilgileri olmadığını belirtmiştir. Bir sağlık sorunu belirtenler gençlerde ise üreme ile ilgili sağlık sorunları ön plana çıkmaktadır. Gençlerin yüzde 19'u zamanında tedavi edilmeyen CYBE sonucunda kişilerin çocuk sahibi olamayacağını belirtmiştir. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların üreme organlarında iltihaplanmaya (yüzde 10) yol açacağı da verilen cevaplar arasındadır. Diğer seçeneğinde ise genellikle hastalığın çocuğa aktarılması, kanser ve kalıcı sakatlık gibi sağlık sorunlarından bahsedilirken ölüm cevabı da yine diğer kategorisinde yer almaktadır.

Genç kadınlarda çocuk sahibi olamama (yüzde 23) ve üreme organlarında iltihaplanma (yüzde 15) en yaygın sağlık sorunları iken genç erkeklerde çocuk sahibi olamama (yüzde 15) ve cinsel isteksizlik (yüzde 8) en yaygın cevaplardır. Daha büyük gençlerde bilmeme oranı daha düşüktür ve neredeyse tüm sağlık sorunlarının yüzdeleri daha yüksektir. Yerleşim yerlerinde ise kırsal ve kent arasındaki fark dikkat çekmektedir. Yoğun kentte ve orta yoğun kentte yaşayan gençlerde üreme organlarında iltihaplanma cevabı (sırasıyla yüzde 11 ve 9) kırsal yaşayan gençlere göre oldukça yüksektir. Yoğun kentlerde yaşayan gençler arasında psikolojik sorunlar cevabı verenlerin oranı da (yüzde 8) orta yoğun kentte (yüzde 1) ve kırsal yaşayan gençlere (yüzde 1) göre önemli derecede yüksektir. Eğitim seviyesindeki artış da sağlık sorunları bildiren gençlerin sayısını etkilemektedir. Özellikle lise mezunu ve üzeri eğitim seviyesine sahip gençlerin sağlık sorunlarını bildirme yüzdeleri daha yüksektir.

CYBE duyan gençlerin bu enfeksiyonlar hakkındaki bilgilerini nereden ya da kimden öğrendiklerine ilişkin bulgular Tablo 9.12'de sunulmuştur. Gençlerin büyük bir çoğunluğu (yüzde 59) CYBE ile ilgili bilgileri yeni medya üzerinden almaktadır. Gençlerin CYBE bilgilerini aldıkları yer veya kişi ile ilgili ikinci en sık verdiği yanıt erkek arkadaş (yüzde 26) olurken üçüncü sırada ise öğretmen (yüzde 26) bulunmaktadır. Genç erkeklerin yüzde 64'ü yeni medyayı en sık cevap olarak verirken ikinci sırada yüzde 41 ile erkek arkadaş yer almaktadır. CYBE duyan genç erkeklerin bir diğer bilgi kaynağı ise okullardır; üçüncü sırada yüzde 19 ile öğretmen bulunmaktadır. Genç kadınlarda da en sık verilen cevap biraz daha düşük bir yüzdeye sahip olmasına rağmen yüzde 54 ile yeni medyadır ve erkeklerle aynıdır. Genç kadınların en sık ikinci kaynağı öğretmen (yüzde 33) olurken üçüncü sırada ise kadın arkadaş (yüzde 22) yer almaktadır. Genç kadınlarda anne, kız kardeş veya kadın akraaba ön plana çıkarken CYBE ile ilgili bilgilerini doktordan öğrenen kadınların oranı (yüzde 13) erkeklerin oranından (yüzde 1'den az) oldukça fazladır.

15-19 yaş ve 20-24 yaş gençler karşılaştırıldığında CYBE ile ilgili bilgilerin kaynağı açısından büyük farklılıklar görülürse de, daha büyük yaşta gençlerin öğretmen ve

doktor gibi daha nitelikli kaynakları daha çok kullandıkları görülmektedir. Benzer şekilde üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerde gazete, dergi veya kitap gibi yazılı basının oranı daha yüksektir. Kırsal öğretmenlerin payı (yüzde 37) ön plana daha çok çıkarken yeni medyanın oranı ise bir miktar gerilemektedir. Hanehalkı refah seviyesiyle CYBE ile ilgili bilgilerin kaynakları arasında bir ilişki olduğunu söylemek güçtür.

9.2 HIV/AIDS Hakkında Bilgiler

Halk sağlığı alanında HIV/AIDS, bireyler ve toplumlar üzerindeki etkisi nedeniyle tüm dünyada gündemde kalmaya devam etmektedir. Ülkemizde görülme sıklığının nispeten düşük olmasına rağmen, yayılma potansiyeli, halk sağlığının korunmasında proaktif önlemlerin önemini ortaya koymaktadır. Özellikle cinsel hayatla yeni tanışan gençlerin HIV/AIDS hakkında kapsamlı bilgilerle donatılması önem taşımaktadır. Bu bölüm, gençlerin HIV/AIDS hakkında sahip olduğu bilgilerin değerlendirilmesine ayrılmıştır.

Gençlere öncelikle bildikleri cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları sıralamaları istenmiş ve bu sıralamanın sonuçları Tablo 9.12'de sunulmuştur. HIV/AIDS'i CYBE arasında kendiliğinden sıralamayan gençlere HIV/AIDS'i duymadıkları ayrıca sorulmuştur. Tablo 9.13 kendiliğinden ve hatırlatılınca HIV/AIDS'i duyduğunu söyleyen gençlerin oranlarını göstermektedir. Tüm gençler arasında HIV/AIDS'i CYBE arasında kendiliğinden sıralayanların oranı yüzde 30'dur. Bu oran TGA-2007'de ise yüzde 80 seviyesindedir. Tüm gençlerin yüzde 16'sı HIV/AIDS'i hatırlatılınca duyduğunu belirtirken gençlerin yarısından fazlası (yüzde 55) HIV/AIDS'i hatırlatılmasına rağmen bilmediğini söylemiştir. Bu durum 2007'den bu yana HIV/AIDS'in bilinirliğinde bir azalma olduğunu göstermektedir. Genç erkeklerin ve daha büyük yaşta gençlerin HIV/AIDS'i kendiliğinden veya hatırlatılınca belirtme oranları daha yüksektir. Eğitim seviyesi arttıkça HIV/AIDS'i bilen gençlerin oranı da yükselmektedir. Benzer biçimde yoğun kentte yaşayan gençler arasında HIV/AIDS'in bilinirliği en yüksek, kırsal yaşayan gençler arasında ise en düşüktür. Kuzey bölgesinde yaşayan gençler arasında HIV/AIDS'in duyulma oranı daha yüksek iken Doğu bölgesi HIV/AIDS'in duyulma oranı bakımından en düşük yüzdeye sahiptir. Hanehalkı refah düzeyleri yükseldikçe HIV/AIDS'i kendiliğinden belirtme ve irdelendiği zaman hatırlama oranlarında artış görülmektedir. Çok düşük refah seviyesine sahip hanelerde HIV/AIDS'i hiç duymayanların oranı yüzde 80 seviyesinde iken refah seviyesi çok yüksek olan hanelerde bu oran yüzde 23'e düşmektedir.

Tablo 9.14, HIV/AIDS'i kendiliğinden söyleyen veya kendisine hatırlatılınca duyduğunu belirten gençlerin HIV ve AIDS'ten korunmak için neler yapılması gerektiği konusundaki görüşlerini göstermektedir. En sık olarak gençlerin yarısından fazlası kondom kullanmayı (yüzde 61) HIV ve AIDS'ten korunmanın bir yolu olarak belirtmiştir. İkinci en sık verilen cevap ise yüzde 19 ile güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olmaktır. Gençlerin yüzde 18'i HIV ve AIDS'ten korunmak için herhangi bir yöntem bilmediğini

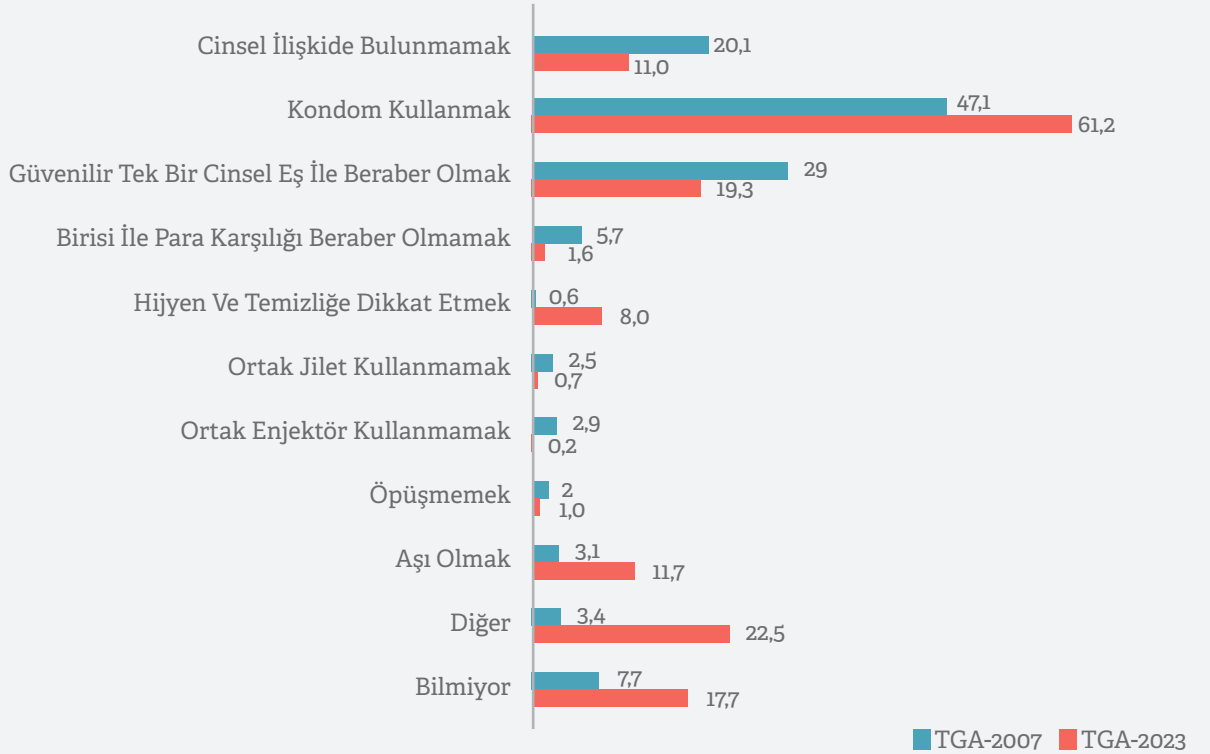
söylememiştir. Cinsel perhiz de HIV/AIDS için korunma önlemleri arasında yer almaktadır; yüzde 11'i ise cinsel ilişkide bulunmamak yanıtını bir korunma yolu olarak belirtmişlerdir. Diğer kategorisinde ise hap almak veya doktora başvurmak gibi cevaplar bulunmaktadır. Kadın ve erkeklerin yanıtları ayrı olarak değerlendirildiğinde erkeklerin kondom kullanma konusundaki yanıt yüzdesinin (yüzde 72), kadınların yanıtlarının yüzdesinin (yüzde 45) çok daha üzerinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, erkekler arasında "cinsel ilişkide bulunmama" cevabının yüzdesi de kadınlara göre daha yüksektir (kadınlarda yüzde 9 ve erkeklerde yüzde 13). Diğer yandan, "güvenilir tek bir cinsel eş ile birlikte olma" ve "hijyen ve temizliğe dikkat etme" cevapları kadınlarda erkeklere göre 3 kat daha fazla verilmiştir. Her beş genç kadından biri aşı olmanın HIV ve AIDS'ten koruyacağını belirtmiştir. Önemli bulgulardan biri de daha küçük gençlerin HIV/AIDS'ten korunmak için bir yöntem bilme oranı (yüzde 86) daha büyük gençlere kıyasla (yüzde 80) daha yüksektir. Bununla birlikte daha büyük gençlerin

kentte yaşayan gençler arasında kondom kullanma cevabı gençlerin yüzde 65'i tarafından verilirken orta yoğun kent (yüzde 51) ve kırdaki (yüzde 52) bu oran daha düşük seviyelerdedir.

TGA-2007 ve TGA-2023 sonuçlarının kıyaslanması Şekil 9.11'de verilmiştir. Bulgular kondom kullanma cevabında bir yükselme olduğunu göstermektedir. 2007'de gençlerin yüzde 47'si kondom kullanmayı HIV/AIDS'ten bir korunma yolu olarak belirtirken 2023'te bu oran yüzde 61'e yükselmiştir. Hijyen ve temizliğe dikkat etme cevabı 2023'te yükselen bir diğer cevap kategorisidir. Diğer yandan doğrudan belirtilen çoğu korunma yönteminde bir azalma görülmektedir. Bununla birlikte HIV/AIDS'ten korunmanın bir yolunu bilmeyenlerin oranı yüzde 8'den yüzde 18'e yükselmiştir.

HIV/AIDS'i duyan gençlerin sağlıklı bir kişide HIV bulunup bulunamayacağı konusundaki bilgileri Tablo 9.15'te yer almaktadır. Gençlerin yüzde 79'u sağlıklı bir kişide HIV

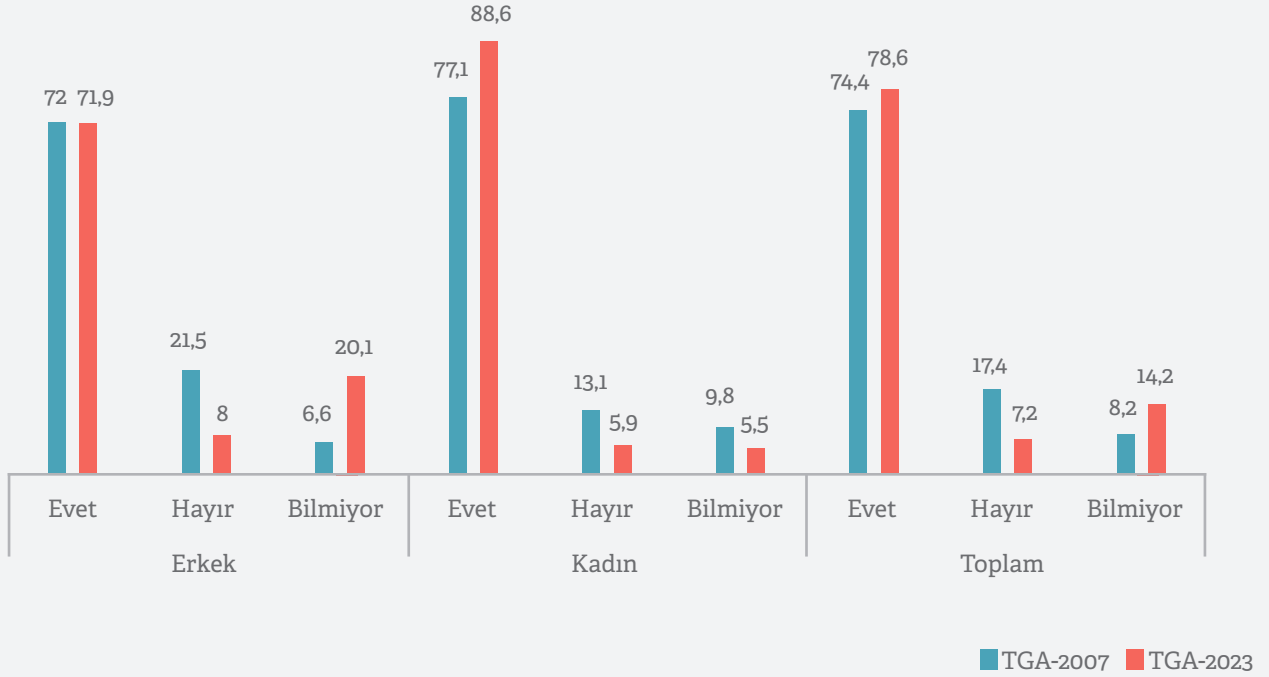
Şekil 9.11 HIV/AIDS'i duyan gençlerin korunma yolları konusundaki görüşleri (Yüzde)

yüzde 15'i aşı olmanın HIV/AIDS'ten koruyacağını belirtirken daha küçük gençlerde bu oran yüzde 7 seviyesindedir. Benzer şekilde eğitim seviyesinin yükselmesiyle aşı ile korunulabileceğini belirten gençlerin oranı yükselmektedir. Üniversite öğrencisi ve mezunlarında güvenilir tek bir cinsel eş (yüzde 26) ön plana çıkan cevaplardandır. Yoğun

bulunabileceğini söylerken yüzde 7'si bulunamayacağını belirtmiş, yüzde 14'ü ise bilmediğini ifade etmiştir. Genç erkekler arasında sağlıklı bir kişide HIV bulunup bulunmayacağını bilmeyenlerin oranı (yüzde 20) genç kadınların oranının (yüzde 6) üç katından fazladır. Daha küçük gençlerin ve lise öğrencilerinin bilmeme oranları daha yüksek-

Şekil 9.12 HIV/AIDS'i duyan gençlerin sağlıklı görünen bir kişide HIV bulunabileceğini düşünmeleri (Yüzde)

ken evet diyenlerin payı üniversite öğrencisi veya mezunu kişilerde daha yüksektir. Kırdaki yaşayan gençler arasında sağlıklı görünen bir kişide HIV olmayacağını belirtenlerin oranı (yüzde 15) görece daha yüksektir. Bulgular TGA-2007 ile karşılaştırıldığında sağlıklı bir kişide HIV bulunabileceğini söyleyen gençlerde küçük bir artış olduğu, erkeklerde bilmeyenlerin yüzdesinde bir yükselme olurken "Hayır" cevabı verenlerin yüzdesinin azaldığı, kadınlarda ise "Evet" cevabı verenlerin yüzdesi artarken bilmeyenlerin ve "Hayır" cevabı verenlerin payında ise azalma olduğu görülmektedir (Şekil 9.12).

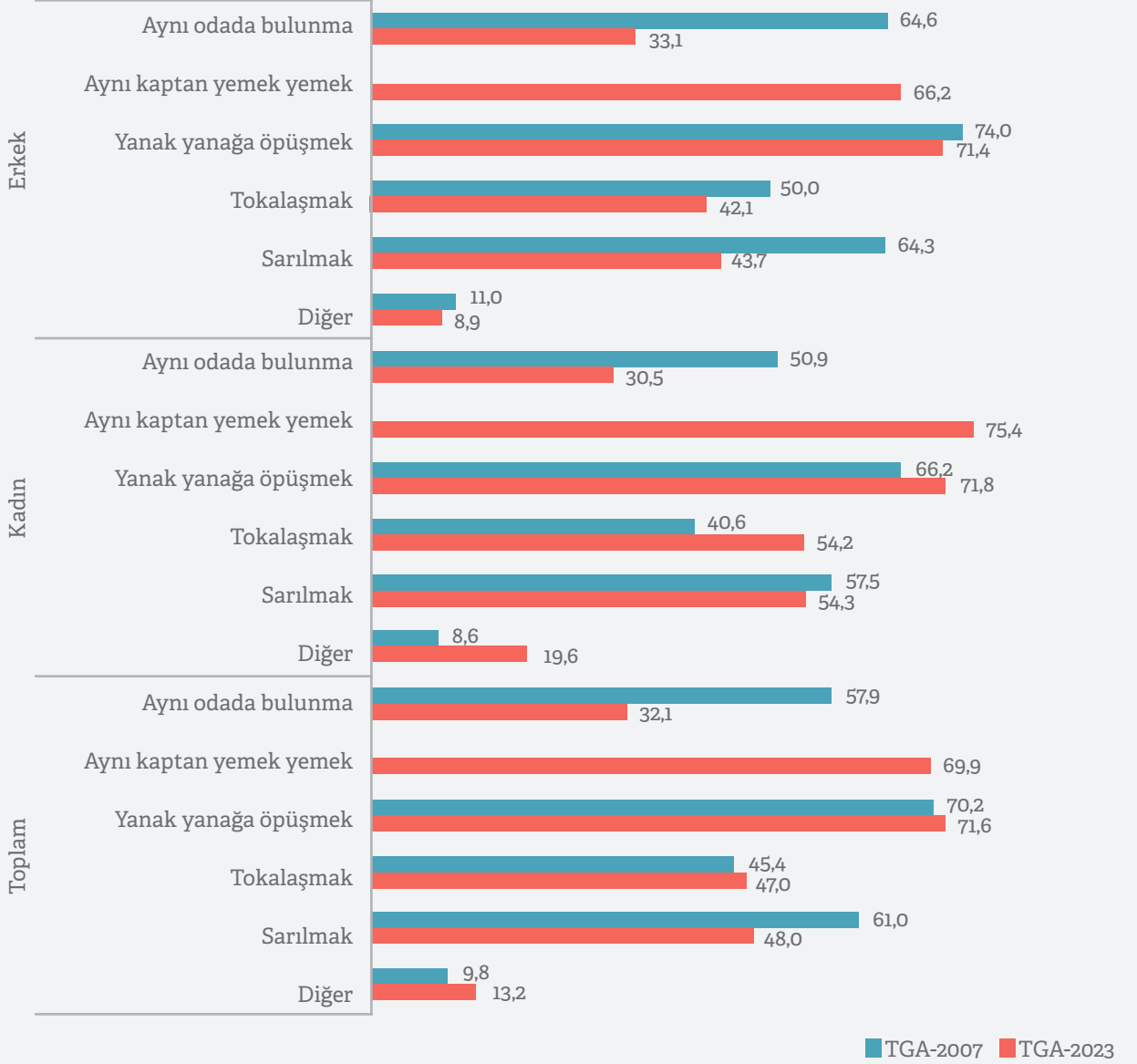
HIV/AIDS'i duyan gençlerin HIV ile yaşadığını öğrendiğiniz birisine karşı yaklaşımını dolaylı yoldan ölçmeye yönelik hazırlanan sorulara yanıtları ve bu yanıtların 2007 sonuçlarıyla karşılaştırılması Şekil 9.13'te sunulmuştur. HIV/AIDS'i duyan gençlerin yüzde 72'si yanak yanağa öpüşmekten, yüzde 70'i aynı kaptan yemek yemekten⁴, yüzde 48'i sarılmaktan, yüzde 47'si tokalaşmaktan ve yüzde 32'si ise aynı odada bulunmaktan rahatsız olacaklarını belirtmişlerdir. Yanak yanağa öpüşmek haricindeki tüm durumlarda yanıt yüzdeleri erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir. 2007 sonuçları ile karşılaştırıldığında, aynı odada bulunma durumundan rahatsız olanların yüzdesinde önemli bir azalma gerçekleştiği görülmektedir. Genç erkekler arasında sayılan tüm durumlar için rahatsız olduklarını belirtenlerin oranı azalma gösterirken

genç kadınlar arasında yanak yanağa öpüşme ve tokalaşmadan rahatsız olanların oranı yükselmiştir.

HIV/AIDS'i duyan gençlerden HIV/AIDS ile ilgili bilgilerine ait kaynakları belirtmeleri istenmiştir. Gençler bilgi kaynağı olarak birden fazla seçenek belirtebilmiş ve bilgi kaynağına ilişkin yüzdeler Tablo 9.16'da verilmiştir. CYBE'ler ile ilgili kaynakların dağılımına benzer şekilde, gençlerin büyük bir çoğunluğu (yüzde 66) HIV/AIDS ile ilgili bilgileri yeni medya üzerinden almaktadır. Gençlerin HIV/AIDS bilgilerini aldıkları yer veya kişi ile ilgili ikinci en sık verdiği yanıt öğretmen (yüzde 24) olurken üçüncü ve dördüncü sırada ise erkek arkadaş (yüzde 18) ve kız arkadaş (yüzde 11) gelmektedir. Genç erkeklerin yüzde 70'i yeni medyayı en sık cevap olarak verirken ikinci sırada yüzde 27 ile erkek arkadaş yer almaktadır. CYBE duyan genç erkeklerin bir diğer bilgi kaynağı ise okullardır; üçüncü sırada yüzde 17 ile öğretmen bulunmaktadır. Genç kadınlarda da en sık verilen cevap yüzde 61 ile yeni medyadır. Genç kadınların HIV/AIDS ile ilgili bilgiler için kullandıkları en sık ikinci kaynağı öğretmen (yüzde 34) olurken üçüncü sırada ise kadın arkadaş (yüzde 12) yer almaktadır. Genç kadınlarda anne (yüzde 7), kız kardeş (yüzde 2) veya kadın akraba (yüzde 3) verilen cevaplar arasındadır. HIV/AIDS ile ilgili bilgilerini doktordan öğrenen kadınların oranı (yüzde 5) erkeklerin oranından (yüzde 1'den az) oldukça fazladır. Genç erkeklerde ise erkek televizyon ve radyo (yüzde 10) gibi görsel ve işitsel medyadan da HIV/AIDS ile ilgili bilgilerini aldıkları görülmektedir.

⁴ Bu sık TGA-2023'te eklenmiştir.

Şekil 9.13 HIV/AIDS'i duyan gençlerin çevrelerinde HIV taşıdığını öğrendiği birisiyle iletişimde rahatsızlık duyacağı durumlar (Yüzde)

Küçük ve büyük gençler karşılaştırıldığında HIV/AIDS ile ilgili bilgilerin kaynağı açısından büyük farklılıklar görülmesine de, daha büyük yaştaki gençlerin öğretmen ve doktor gibi daha nitelikli kaynakları daha çok kullandıkları görülmektedir. Benzer şekilde üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerde gazete, dergi veya kitap gibi yazılı basının oranı daha yüksektir. Kırdaki televizyon ve radyonun payı (yüzde 11) biraz daha ön plana daha çıkarken yeni medyanın oranı ise bir miktar gerilemektedir.

9.3 HPV Hakkında Bilgiler

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı, İnsan Papilloma Virüsü (HPV) de dahil olmak üzere cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların (CYBE) önlenmesini kapsamaktadır. HPV çoğunlukla ağız, boğaz ve genital bölgede görülür. HPV'den

korunmanın en etkili yolu aşı olmaktır. HPV aşılarının ortaya çıkışı, genital siğillere ve rahim ağzı kanserine neden olduğu bilinen virüsün çeşitli türlerine karşı koruma sağlayarak önleyici stratejilerde devrim yaratmıştır. HPV ile ilişkili hastalıkların yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda, HPV aşılmasının rutin bağışıklama programlarına entegre edilmesi, bu hastalıkların yükünü hafifletmek için bir fırsat sunmaktadır. Bu bölümde, gençler arasında HPV aşısına ilişkin farkındalık düzeyini anlamak amaçlanmıştır.

Tüm gençlere HPV'nin kısa bir tanımı yapılarak gençlerin HPV aşısı olup olmadıkları sorulmuş ve sonuçlar Tablo 9.17'de sunulmuştur. Sonuçlara göre tüm gençlerin sadece yüzde 2'si HPV aşısını olduklarını belirtirken genç kadınlarda bu oranın genç erkeklere göre daha az olması dikkat

çekicidir. Daha büyük yaştaki gençlerde aşı olma yaygınlığı (yüzde 5) bir miktar daha yüksektir. Yoğun kentlerde yaşayan gençlerde oran (yüzde 3) bir miktar daha yüksek, kırdaki yaşayan gençlerde ise çok düşüktür (yüzde 1'den az). Doğu bölgesinde yaşayan gençler arasında HPV aşısını olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 4 seviyesindeyken Orta bölgesinde yaşayan gençlerin neredeyse hiçbiri HPV aşısı olmamıştır. Hanehalkı refahındaki artış ile birlikte HPV aşısı olma oranı da yükselmektedir. Çok yüksek hanehalkı refahına sahip hanelerde yaşayan gençlerin yüzde 5'ten fazlası HPV aşısı olduğunu belirtmiştir.

HPV aşısı olmadığını belirten gençlere ücretsiz aşı takvimine eklendiği takdirde HPV aşısı yaptırmak isteyip istemedikleri sorulmuştur (Tablo 9.18). Gençlerin çoğunluğu

(yüzde 53) ücretsiz olması durumunda aşı yaptırmak istediklerini belirtmiştir. Genç kadınların yüzde 64'ü, genç erkeklerin ise yüzde 43'ü ücretsiz olması durumunda HPV aşısı olmak istediklerini belirtmiştir. Kentlerde yaşayan gençlerde oran daha yüksek iken bölge bazında Batı bölgelerinde oranların daha yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim durumu yükseldikçe HPV aşısı olmak isteyen gençlerin oranı da artmaktadır. Ortaokul mezunu veya altında eğitime sahip gençlerin yüzde 35'i aşıyı olmak istediklerini belirtirken üniversite öğrencisi veya mezunu gençlerde bu oran yüzde 77 seviyesindedir. Yüksek ve çok yüksek hanehalkı gelirin sahip gençler arasında ücretsiz olması durumunda HPV aşısı yaptıracaklarını söyleyenlerin oranı (sırasıyla yüzde 57 ve yüzde 69) diğer refah seviyesindeki gençlerden daha yüksektir.

Tablo 9.1. Gençlerin CYBE duyma durumları (Yüzde)

	CYBE Duyan	CYBE Duymayan	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	55,2	44,8	100,0	214
Kadın	51,2	48,8	100,0	314
Yaş				
15-19	39,1	60,9	100,0	300
20-24	72,8	27,2	100,0	228
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	55,9	44,1	100,0	169
Orta yoğun kent	52,0	48,0	100,0	187
Kır	42,3	57,7	100,0	172
Bölge				
Batı	54,4	45,6	100,0	199
Güney	37,8	62,2	100,0	61
Orta	55,7	44,3	100,0	127
Kuzey	(66,8)	(33,2)	100,0	38
Doğu	44,6	55,4	100,0	103
Eğitim durumu				
Ortaokulu mezunu ve altı	31,1	68,9	100,0	95
Lise öğrencisi	37,8	62,2	100,0	188
Lise mezunu	62,6	37,4	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	84,2	15,8	100,0	111
Hanehalkı refahı				
Çok düşük	32,0	68,0	100,0	151
Düşük	53,3	46,7	100,0	141
Orta	54,6	45,4	100,0	96
Yüksek	57,6	42,4	100,0	74
Çok yüksek	63,9	36,1	100,0	66
Toplam	53,2	46,8	100,0	528

Tablo 9.2 CYBE duyduğunu belirten gençlerin duydukları enfeksiyonların isimleri (Yüzde)

	Hepatit	Gonore (Bel Soğukluğu)	Frenji/ Sifilis	Mantar	HIV/ AIDS	HPV	Diğer	Bilmiyor	Gözlem sayısı
Cinsiyet									
Erkek	6,1	13,3	3,9	2,7	60,5	4,2	8,0	33,0	117
Kadın	10,6	6,6	0,6	13,2	50,3	10,0	14,1	25,8	142
Yaş									
15-19	2,8	5,7	0,0	1,8	44,9	3,2	9,4	42,6	103
20-24	12,2	13,4	4,0	12,0	63,7	9,7	12,1	20,0	156
Yerleşim yeri									
Yoğun kent	8,4	9,0	2,8	9,0	56,7	8,7	10,1	28,6	94
Orta yoğun kent	11,5	17,4	1,7	3,0	59,5	3,9	15,4	23,0	95
Kır	2,9	8,1	0,0	5,1	44,8	0,0	10,1	44,0	70
Eğitim durumu									
Ortaokulu mezunu ve altı	(0,0)	(12,8)	(0,0)	(7,8)	(50,9)	(0,0)	(9,0)	(32,4)	29
Lise öğrencisi	3,8	3,0	0,0	0,5	33,7	5,2	5,4	52,0	64
Lise mezunu	0,7	12,7	0,0	17,8	47,3	5,2	9,6	33,5	74
Üniversite öğrencisi/mezunu	19,1	12,7	6,3	5,2	79,0	11,3	16,4	10,0	92
Hane halkı refahı									
Çok düşük	(3,2)	(5,5)	(0,0)	(7,5)	(39,5)	(0,0)	(11,4)	(42,9)	49
Düşük	3,2	9,7	0,0	9,2	45,1	3,6	12,4	36,7	67
Orta	14,7	5,6	0,7	4,8	44,4	1,0	8,8	39,2	53
Yüksek	(3,9)	(8,9)	(0,5)	(10,7)	(49,1)	(10,7)	(6,4)	(31,7)	48
Çok yüksek	(13,4)	(17,0)	(8,0)	(5,7)	(85,6)	(13,4)	(15,4)	(9,4)	42
Toplam	8,2	10,1	2,3	7,6	55,7	6,9	10,9	29,6	259

Tablo 9.3 CYBE duyduğunu belirten gençlere göre erkeklerde görülen enfeksiyon belirtileri (Yüzde)

	Karın Ağrısı	Genital Bölgede Kaşıntı	Genital Bölgede Kızarıklık	Genital Bölgede Yaralar	Genital Bölgede Sigiller	Kasıklarda Ağrı	İdrar Yaparken Yanma	Penisten Akıntı	İktidarsızlık	Kısırlık	Kilo Kaybı	Ağrılı Cinsel İlişki	Cinsel İlişkide Rahatsızlık	Diğer	Bilmiyor	Gözlem Sayısı
Cinsiyet																
Erkek	0,8	5,0	5,4	2,7	5,4	2,3	3,8	9,2	4,2	0,0	0,0	0,0	0,0	34,2	54,3	117
Kadın	0,3	14,3	9,8	10,1	5,8	4,8	7,7	5,5	1,6	0,3	1,9	0,3	3,9	29,6	51,1	142
Yaş																
15-19	0,9	5,3	4,8	6,1	4,3	1,1	1,2	1,9	3,9	0,3	0,0	0,0	1,5	24,1	62,2	103
20-24	0,2	12,4	9,5	6,3	6,5	5,2	8,9	11,6	2,3	0,0	1,5	0,2	2,2	37,9	45,9	156
Yerleşim yeri																
Yoğun kent	0,0	10,4	7,9	6,5	6,2	3,9	4,8	9,0	3,6	0,0	0,9	0,0	2,5	34,3	50,0	94
Orta yoğun kent	1,3	7,2	6,0	4,3	5,5	3,0	8,5	4,7	2,1	0,9	0,9	0,9	0,0	23,8	61,7	95
Kır	2,9	5,5	6,8	6,8	1,8	1,1	7,3	1,8	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	28,8	58,7	70
Eğitim durumu																
Ortaokulu mezunu ve altı	(0,0)	(4,7)	(2,8)	(14,2)	(0,0)	(0,0)	(1,4)	(10,6)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(21,2)	(61,9)	29
Lise öğrencisi	0,0	5,7	3,1	3,1	3,1	3,6	6,7	6,2	6,2	0,0	0,0	0,0	2,4	25,8	60,9	64
Lise mezunu	2,0	14,0	10,5	5,5	10,2	7,0	1,9	9,7	0,0	0,5	2,3	0,0	2,3	35,0	42,2	74
Üniversite öğrencisi/mezunu	0,0	9,8	9,6	6,8	5,3	1,7	8,8	5,9	3,7	0,0	0,7	0,4	1,7	37,2	52,5	92
Hanehalkı refahı																
Çok düşük	(0,0)	(5,9)	(2,7)	(4,8)	(0,0)	(0,0)	(2,7)	(8,1)	(0,0)	(0,0)	(1,3)	(0,0)	(0,0)	(24,2)	(70,0)	49
Düşük	1,7	10,8	10,2	1,0	9,9	6,6	2,3	6,9	5,0	0,0	0,0	0,6	0,0	27,2	51,3	67
Orta	1,0	7,9	6,5	2,0	5,3	1,6	13,2	1,0	0,7	0,7	0,7	0,0	0,0	28,4	62,5	53
Yüksek	(0,0)	(7,7)	(3,9)	(10,4)	(5,1)	(7,3)	(5,9)	(5,1)	(0,0)	(0,0)	(2,6)	(0,0)	(7,7)	(34,2)	(50,6)	48
Çok yüksek	(0,0)	(12,3)	(11,3)	(10,2)	(4,8)	(0,0)	(3,4)	(14,9)	(7,2)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(39,8)	(41,9)	42
Toplam	0,5	9,4	7,5	6,2	5,6	3,5	5,6	7,5	3,0	0,1	0,9	0,1	1,9	32,0	52,8	259

Tablo 9.4 CYBE duyduğunu belirten gençlere göre kadınlarda görülen enfeksiyon belirtileri (Yüzde)

	Karın Ağrısı	Genital Bölgede Kaşıntı	Genital Bölgede Kızamıklık	Genital Bölgede Yaralar	Genital Bölgede Sıgiller	Kasıklarda Ağrı	İdrar Yapan Yama	Kötü Kokulu Akıntı	Gebe Kalamama	Kilo Kaybı	Adet Düzensizliği	Cinsel İlişkide Kanama	Ağrılı Cinsel İlişki	Cinsel İlişkide Rahatsızlık	Diğer	Bilmiyor	Belirti yok	Gözetim Sayısı
Cinsiyet																		
Erkek	0,7	4,6	5,0	0,4	3,4	3,1	3,8	6,5	0,0	0,0	5,3	1,9	0,0	1,9	24,6	63,5	0,4	117
Kadın	4,5	28,5	14,3	9,0	8,2	5,6	18,1	21,4	0,3	0,6	0,6	2,6	3,4	1,9	28,6	38,5	0,0	142
Yaş																		
15-19	1,9	5,6	5,1	4,0	2,5	2,5	3,3	3,7	0,3	0,0	3,2	1,5	3,5	1,8	24,3	65,6	0,0	103
20-24	2,9	23,5	12,5	4,8	8,0	5,5	15,9	20,8	0,0	0,5	3,0	2,8	0,2	2,0	28,1	41,5	0,3	156
Yerleşim yeri																		
Yoğun kent	2,5	18,0	10,4	4,2	5,6	3,9	9,9	16,0	0,0	0,0	2,8	3,1	1,7	2,2	28,4	49,9	0,0	94
Orta yoğun kent	2,5	13,7	6,8	6,0	9,0	5,1	15,0	8,6	0,9	0,9	4,7	0,0	2,6	1,7	20,1	54,7	1,3	95
Kır	2,2	5,5	6,2	4,0	1,8	5,1	9,0	4,4	0,0	1,1	2,9	0,0	0,0	0,0	23,3	58,6	0,0	70
Eğitim durumu																		
Ortaokulu mezunu ve altı	(6,4)	(13,8)	(2,8)	(0,0)	(0,0)	(9,1)	(13,2)	(7,4)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(8,4)	(75,7)	(0,0)	29
Lise öğrencisi	2,3	6,2	5,4	3,1	3,1	6,4	8,0	0,0	0,0	0,0	5,2	0,0	4,7	6,2	17,3	65,7	0,0	64
Lise mezunu	1,7	24,2	11,4	6,9	7,9	5,5	9,7	27,2	0,5	0,0	3,7	4,5	0,9	0,9	29,9	40,1	0,0	74
Üniversite öğrencisi/mezunu	2,2	17,2	12,4	4,8	7,4	0,5	12,3	14,7	0,0	0,7	1,9	2,8	0,4	0,0	35,4	44,0	0,5	92
Hanehalkı refahı																		
Çok düşük	(13,7)	(11,5)	(2,7)	(3,4)	(0,0)	(11,0)	(6,6)	(8,9)	(0,0)	(1,3)	(1,3)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(31,2)	(48,6)	(0,0)	49
Düşük	3,6	18,6	9,6	3,0	8,6	0,6	4,6	14,4	0,0	0,0	10,9	0,0	0,6	0,0	21,3	51,5	0,0	67
Orta	1,0	11,7	9,2	2,0	6,6	2,3	16,0	5,4	0,7	0,7	2,6	0,0	0,0	5,2	14,9	64,2	1,0	53
Yüksek	(0,8)	(11,8)	(7,5)	(4,7)	(5,6)	(9,8)	(9,5)	(16,4)	(0,0)	(0,0)	(0,8)	(6,8)	(3,6)	(3,6)	(26,5)	(47,2)	(0,0)	48
Çok yüksek	(0,0)	(22,5)	(13,7)	(7,8)	(4,8)	(0,7)	(13,6)	(18,2)	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(2,4)	(2,4)	(0,0)	(37,9)	(47,7)	(0,0)	42
Toplam	2,5	15,9	9,4	4,5	5,7	4,3	10,5	13,5	0,1	0,3	3,1	2,3	1,6	1,9	26,5	51,7	0,2	259

Tablo 9.5 CYBE duyan ve belirtilerini bilen gençlerin bu sorun için başvurabileceği sağlık kuruluşu bilgisi (Yüzde)

	Devlet Hastanesi	Kadın Hast. Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Şehir Hastanesi	Aile Sağlığı / Toplum Sağlığı Merkezi	Sağlıklı Hayat Merkezi	Okul Reviri/ Doktoru/ Hemşiresi	Özel Muayenehane/ Klinik/ Hastane	İş Yeri Reviri/ Doktoru/ Hemşiresi	Eczane/ Medikal	Üniversite Hastanesi	Üniversite Sağlık Ve Rehabilitasyon Birimi	Diğer	Gözetim Sayısı
Cinsiyet													
Erkek	87,7	25,2	24,4	39,2	2,2	0,7	53,3	0,7	1,5	22,9	1,6	5,9	55
Kadın	65,8	35,6	13,0	32,2	0,4	0,0	33,5	0,0	8,7	5,0	0,0	20,7	90
Yaş													
15-19	(63,0)	(20,2)	(17,3)	(27,6)	(0,0)	(1,0)	(53,4)	(1,0)	(6,1)	(7,2)	(0,0)	(14,8)	49
20-24	82,6	35,9	18,9	39,4	1,9	0,0	37,7	0,0	4,9	16,6	1,1	13,2	96
Yerleşim yeri													
Yoğun kent	79,1	28,2	19,4	40,8	0,0	0,0	43,2	0,0	5,8	15,0	0,0	10,2	56
Orta yoğun kent	74,6	37,6	19,5	21,2	6,5	2,4	45,4	2,4	4,1	10,5	0,0	27,6	52
Kır	(57,6)	(39,1)	(10,1)	(17,8)	(3,4)	(0,0)	(37,7)	(0,0)	(3,4)	(6,8)	(6,8)	(19,5)	37
Toplam	76,1	30,7	18,4	35,5	1,3	0,3	42,9	0,3	5,3	13,5	0,7	13,7	145

Tablo 9.6 CYBE duyduğunu belirten gençlerin tek bir cinsel ilişki ile gebe kalılabileceğini bilme durumu bilgileri (Yüzde)

	Tek bir cinsel ilişkiyle gebe kalınabilir	Tek bir cinsel ilişkiyle gebe kalınmaz	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	84,4	15,3	0,4	100,0	117
Kadın	87,9	11,0	1,1	100,0	142
Yaş					
15-19	85,7	13,7	0,6	100,0	103
20-24	86,3	12,9	0,8	100,0	156
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	87,4	12,6	0,0	100,0	94
Orta yoğun kent	82,9	14,1	3,0	100,0	95
Kır	81,9	15,9	2,2	100,0	70
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	72,7	25,9	1,4	100,0	29
Lise öğrencisi	91,2	8,3	0,5	100,0	64
Lise mezunu	76,1	22,9	1,0	100,0	74
Üniversite öğrencisi/ mezunu	93,3	6,2	0,5	100,0	92
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	(85,9)	(12,8)	1,3	100,0	49
Düşük	89,0	9,1	1,9	100,0	67
Orta	80,9	18,1	1,0	100,0	53
Yüksek	(80,9)	(19,1)	0,0	100,0	48
Çok yüksek	(92,6)	(7,4)	0,0	100,0	42
Toplam	86,1	13,2	0,7	100,0	259

Tablo 9.7 CYBE duyduğunu belirten gençlerin CYBE'den korunma yolu bilgileri (Yüzde)

	Evet	Hayır	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	85,8	3,9	10,4	100,0	117
Kadın	83,9	5,4	10,7	100,0	142
Yaş					
15-19	83,3	4,8	11,9	100,0	103
20-24	86,1	4,4	9,5	100,0	156
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	87,1	3,1	9,8	100,0	94
Orta yoğun kent	82,5	8,2	9,4	100,0	95
Kır	74,5	9,2	16,3	100,0	70
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	(85,2)	(3,6)	(11,3)	100,0	29
Lise öğrencisi	86,7	1,8	11,5	100,0	64
Lise mezunu	79,7	5,5	14,8	100,0	74
Üniversite öğrencisi/ mezunu	87,3	6,2	6,5	100,0	92
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	(80,4)	(8,2)	(11,4)	100,0	49
Düşük	85,0	3,3	11,7	100,0	67
Orta	81,6	2,3	16,1	100,0	53
Yüksek	(86,3)	(0,5)	(13,2)	100,0	48
Çok yüksek	(87,7)	(9,9)	(2,4)	100,0	42
Toplam	84,9	4,6	10,5	100,0	259

Tablo 9.8 CYBE duyduğunu belirten gençlerin enfeksiyondan korunma ile ilgili görüşleri (Yüzde)

	Cinsel İlişkide Bulunmamak	Kondom Kullanmak	Güvenilir Tek Bir Cinsel Eş İle Beraber Olmak	Hijyen ve Temizliğe Dikkat Etmek	Öpüşmek	Diğer	Gözlem sayısı
Cinsiyet							
Erkek	13,3	86,7	9,4	3,5	0,5	22,8	100
Kadın	3,5	51,4	17,2	21,3	1,6	35,0	110
Yaş							
15-19	11,3	70,7	10,5	4,5	2,3	23,2	81
20-24	7,0	69,9	14,9	17,1	0,0	32,3	129
Yerleşim yeri							
Yoğun kent	7,4	70,9	16,1	13,3	1,0	27,1	82
Orta yoğun kent	10,3	73,0	5,7	9,8	0,0	27,9	77
Kır	16,2	61,9	1,5	4,5	2,4	39,2	51
Eğitim durumu							
Ortaokulu mezunu ve altı	*	*	*	*	*	*	23
Lise öğrencisi	12,8	66,7	7,2	5,3	3,6	17,8	53
Lise mezunu	8,0	59,3	20,1	22,9	0,0	28,7	56
Üniversite öğrencisi/ mezunu	5,0	80,8	12,7	7,4	0,0	41,4	78
Toplam	8,8	70,3	13,1	11,8	1,0	28,5	210

Tablo 9.9 CYBE duyduğunu belirten gençlerin aşı ile korunulan bir CYBE bilme durumu (Yüzde)

	Evet	Hayır	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	3,4	96,6	100,0	117
Kadın	23,4	76,6	100,0	142
Yaş				
15-19	8,2	91,8	100,0	103
20-24	16,3	83,7	100,0	156
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	14,9	85,1	100,0	94
Orta yoğun kent	9,8	90,2	100,0	95
Kır	4,0	96,0	100,0	70
Eğitim durumu				
Ortaokulu mezunu ve altı	(0,0)	(100,0)	100,0	29
Lise öğrencisi	8,0	92,0	100,0	64
Lise mezunu	6,8	93,2	100,0	74
Üniversite öğrencisi/mezunu	24,2	75,8	100,0	92
Hanehalkı refahı				
Çok düşük	(1,3)	(98,7)	100,0	49
Düşük	8,2	91,8	100,0	67
Orta	6,5	93,5	100,0	53
Yüksek	(21,7)	(78,3)	100,0	48
Çok yüksek	(17,6)	(82,4)	100,0	42
Toplam	12,9	87,2	100,0	259

Tablo 9.10 CYBE duyduğunu belirten gençler arasında zamanında tedavi edilmeyen CYBE'lerin kalıcı bir sağlık sorununa yol açtığı bilgisi (Yüzde)

	Evet	Hayır	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	91,2	5,3	3,5	100,0	117
Kadın	92,4	1,6	6,1	100,0	142
Yaş					
15-19	89,3	6,7	4,0	100,0	103
20-24	93,6	1,2	5,2	100,0	156
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	91,6	3,6	4,8	100,0	94
Orta yoğun kent	90,7	5,9	3,4	100,0	95
Kır	94,3	0,0	5,7	100,0	70
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	(91,4)	(0,0)	(8,6)	100,0	29
Lise öğrencisi	96,9	0,0	3,1	100,0	64
Lise mezunu	85,3	10,0	4,7	100,0	74
Üniversite öğrencisi/ mezunu	93,0	2,2	4,8	100,0	92
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	(95,8)	(0,0)	(4,2)	100,0	49
Düşük	97,2	0,9	1,9	100,0	67
Orta	89,7	6,2	4,1	100,0	53
Yüksek	(83,2)	(8,3)	(8,4)	100,0	48
Çok yüksek	(95,5)	(0,5)	(4,0)	100,0	42
Toplam	91,8	3,6	4,7	100,0	259

Tablo 9.11 CYBE duyduğunu ve tedavi edilmediği durumlarda sağlık sorunlarına neden olacağını belirten gençlere göre zamanında tedavi edilmeyen CYBE'lerin yol açacağı sağlık sorunları (Yüzde)

	Devamlı Kasık Ağrısı, Akıntı Vb	Çocuk Sahibi Olama-ma	Cinsel İstek-sizlik	Üreme Organ-larında İltihap-lanma	Ağrılı Cinsel İlişki	Hastalı-ğın Diğer Organ-la-ra Yayıl-ması	Bağışık-lık Sis-teminin Zayıfla-ması	Psiko-lojik Sorunlar	Diğer	Bilmiyor	Gözlem Sayısı
Cinsiyet											
Erkek	5,5	14,7	8,4	5,0	2,6	0,8	5,9	4,2	60,6	21,4	106
Kadın	3,4	23,1	3,7	15,1	3,4	6,6	6,0	7,7	57,8	17,3	133
Yaş											
15-19	1,7	17,1	3,7	5,9	2,3	3,0	7,1	2,3	51,4	28,9	94
20-24	6,5	19,8	7,9	12,6	3,4	3,9	5,2	8,4	64,8	12,8	145
Yerleşim yeri											
Yoğun kent	4,9	16,3	6,4	11,4	3,4	3,7	6,8	7,7	58,9	18,1	86
Orta yoğun kent	4,7	26,8	8,4	8,5	1,0	4,2	2,3	1,0	57,8	23,0	87
Kır	1,9	22,9	1,9	2,3	3,0	1,9	5,6	1,2	63,2	23,6	66
Eğitim durumu											
Ortaokulu mezunu ve altı	(2,4)	(0,0)	(2,4)	(0,0)	(0,0)	(9,4)	(0,0)	(0,0)	(66,1)	(31,5)	27
Lise öğrencisi	4,5	16,4	5,5	6,1	2,9	2,4	0,8	0,5	47,3	32,4	62
Lise mezunu	11,9	25,3	11,1	9,6	3,2	4,0	10,6	5,9	62,1	12,1	65
Üniversite öğrencisi/ mezunu	0,0	20,6	4,3	15,3	3,6	2,6	8,2	11,4	64,4	11,8	85
Toplam	4,5	18,7	6,2	9,8	3,0	3,6	6,0	5,9	59,3	19,5	239

Tablo 9.12 CYBE duyduğunu belirten gençlerin bilgi kaynakları (Yüzde)

	Anne	Baba	Partner/ Eş	Kız kardeş	Erkek kardeş	Kadın arkadaş	Erkek arkadaş	Diğer Kadın Akraba	Diğer Erkek Akraba	Öğret- men	Dan. Öğrt.	Hemşi- re/Ebe	Doktor	TV/ Radyo	Gazete/ Dergi/ Kitap	Yeni Medya	Asker- lik	Diğer	Göz- lem Sayısı
Cinsiyet																			
Erkek	1,3	2,3	2,3	0,0	8,9	11,4	41,1	0,7	2,3	18,9	3,0	0,4	0,4	9,7	1,9	63,5	0,4	9,3	117
Kadın	9,1	3,5	0,3	2,1	2,2	21,5	9,3	5,3	1,3	33,0	0,3	3,2	13,0	5,3	5,9	53,3	1,3	16,8	142
Yaş																			
15-19	5,5	3,9	2,4	1,8	7,7	11,9	30,1	0,9	2,4	22,1	3,8	1,5	2,1	8,7	1,8	60,9	0,0	10,9	103
20-24	4,6	2,1	0,6	0,5	4,3	19,2	23,1	4,3	1,4	28,1	0,2	1,9	9,4	6,8	5,2	57,0	1,4	14,3	156
Yerleşim yeri																			
Yoğun kent	4,8	3,6	1,4	0,9	7,0	18,6	28,0	2,5	2,3	23,6	1,4	1,7	6,8	8,1	2,5	57,0	0,9	13,2	94
Orta yoğun kent	8,1	1,3	1,3	2,6	2,5	12,8	21,1	1,7	0,0	25,6	3,8	0,9	6,4	5,1	8,1	73,1	0,0	9,0	95
Kır	2,2	0,0	1,1	0,0	1,8	5,5	20,4	6,2	1,8	37,0	1,1	2,9	3,3	7,5	5,7	50,5	1,8	15,2	70
Eğitim durumu																			
Ortaokulu mezunu ve altı	(2,7)	(0,0)	(1,4)	(0,0)	(0,0)	(7,8)	(33,9)	(4,9)	(19,2)	(1,4)	(0,0)	(2,7)	(15,5)	(3,4)	(0,0)	(43,0)	(0,0)	(1,4)	29
Lise öğrencisi	7,4	2,4	0,0	0,0	8,5	18,1	35,7	1,5	0,0	22,4	6,1	0,0	5,7	8,6	0,5	64,8	0,0	12,1	64
Lise mezunu	1,0	0,0	4,4	1,0	5,2	18,1	26,5	2,8	0,0	22,6	0,0	3,0	4,2	6,8	3,5	54,9	0,8	12,0	74
Üniversite öğrencisi/ mezunu	6,8	6,1	0,0	2,0	5,6	15,4	16,8	3,4	0,0	36,3	0,4	1,7	5,9	8,7	7,3	61,2	1,7	17,0	92
Hanehalkı refahı																			
Çok düşük	(2,7)	(0,0)	(1,9)	(0,0)	(4,0)	(8,9)	(16,7)	(5,3)	(0,0)	(28,8)	(1,3)	(4,7)	(8,9)	(5,5)	(4,8)	(46,3)	(2,1)	(8,8)	49
Düşük	2,2	0,0	0,6	0,6	0,0	18,7	33,3	1,7	1,0	24,9	2,8	0,0	0,6	13,5	0,0	55,7	0,0	16,1	67
Orta	1,9	1,0	0,0	0,0	21,7	12,3	20,1	0,7	3,1	12,7	0,0	0,0	9,2	3,9	4,7	68,6	0,0	13,9	53
Yüksek	(6,2)	(2,6)	(4,2)	(3,6)	(0,0)	(22,3)	(26,6)	(5,1)	(4,2)	(21,0)	(0,0)	(2,6)	(11,3)	(2,6)	(3,9)	(48,0)	(2,6)	(17,7)	48
Çok yüksek	(9,4)	(8,0)	(0,0)	(0,0)	(4,0)	(14,1)	(28,0)	(2,4)	(0,0)	(39,0)	(4,0)	(2,4)	(2,9)	(11,2)	(5,6)	(68,4)	(0,0)	(6,4)	42
Toplam	5,0	2,9	1,3	1,0	5,7	16,1	26,1	2,9	1,9	25,5	1,7	1,7	6,3	7,6	3,8	58,7	0,8	12,8	259

Tablo 9.13 Gençlerin kendiliğinden veya hatırlatınca HIV/AIDS'i duyma durumları (Yüzde)

	Kendiliğinden	Hatırlatınca	Duymamış	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	33,4	19,2	47,4	100,0	214
Kadın	25,8	12,2	62,1	100,0	314
Yaş					
15-19	17,5	13,3	69,2	100,0	300
20-24	46,3	19,2	34,5	100,0	228
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	31,7	15,1	53,3	100,0	169
Orta yoğun kent	31,0	20,1	48,9	100,0	187
Kır	18,9	14,5	66,6	100,0	172
Bölge					
Batı	30,3	19,4	50,3	100,0	199
Güney	16,0	29,3	54,7	100,0	61
Orta	32,8	4,9	62,3	100,0	127
Kuzey	(43,4)	(23,2)	(33,4)	100,0	38
Doğu	21,3	11,1	67,6	100,0	103
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	15,8	5,2	79,0	100,0	95
Lise öğrencisi	12,7	15,9	71,3	100,0	188
Lise mezunu	29,6	14,9	55,5	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	66,5	23,8	9,7	100,0	111
Hanehalkı refahı					
Çok düşük	12,7	7,6	79,8	100,0	151
Düşük	24,0	17,5	58,5	100,0	141
Orta	24,2	20,1	55,7	100,0	96
Yüksek	28,3	10,3	61,4	100,0	74
Çok yüksek	54,7	22,3	23,0	100,0	66
Toplam	29,7	15,8	54,6	100,0	528

Tablo 9.14 HIV/AIDS'i duyan gençlerin HIV ve AIDS'ten korunma yolları hakkındaki bilgileri (Yüzde)

	Cinsel İlişkide Bulunmak	Kondom Kullanmak	Güvenilir Tek Bir Cinsel Eş İle Ber. Olmak	Birisi İle Para Karşılığı Beraber Olmamak	Hijyen Ve Temizliğe Dikkat Etmek	Ortak Jilet Kullanmamak	Ortak Enjektör Kullanmamak	Öpüşmemek	Aşı Olmak	Diğer	Bilmiyor	Gözlem Sayısı
Cinsiyet												
Erkek	12,5	72,0	10,9	0,0	4,3	0,0	0,0	0,4	5,2	20,5	17,2	113
Kadın	8,9	45,3	31,6	4,0	13,5	1,8	0,4	1,8	21,1	25,5	18,5	106
Yaş												
15-19	12,9	61,9	13,7	3,7	7,8	1,9	0,0	2,5	6,7	28,6	14,0	85
20-24	9,8	60,7	22,9	0,3	8,2	0,0	0,3	0,0	14,9	18,6	20,2	134
Yerleşim yeri												
Yoğun kent	10,5	65,0	20,4	2,0	7,8	1,0	0,0	1,0	13,6	24,1	14,6	75
Orta yoğun kent	17,1	51,4	15,8	0,9	13,1	0,0	0,9	0,0	7,0	17,0	22,3	90
Kır	5,0	51,9	17,5	0,0	1,4	0,0	0,0	2,2	6,4	21,1	30,9	54
Eğitim durumu												
Ortaokulu mezunu ve altı	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	15
Lise öğrencisi	8,0	61,9	5,7	3,1	10,8	0,0	0,0	4,2	4,4	23,8	20,0	53
Lise mezunu	15,4	60,9	23,8	0,0	4,7	3,3	0,0	0,0	9,4	19,7	16,4	54
Üniversite öğrencisi/mezunu	12,3	62,5	26,3	1,9	9,2	0,0	0,3	0,0	18,3	25,9	13,0	97
Toplam	11,0	61,2	19,3	1,6	8,0	0,7	0,2	1,0	11,7	22,5	17,7	219

*Gözlem sayısı 25'ten azdır.

Tablo 9.15 HIV/AIDS'i duyan gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre sağlıklı görünen bir kişide HIV bulunabileceğini düşünmeleri (Yüzde)

	Evet	Hayır	Bilmiyor	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet					
Erkek	71,9	8,0	20,1	100,0	113
Kadın	88,6	5,9	5,5	100,0	106
Yaş					
15-19	70,7	3,9	25,3	100,0	85
20-24	83,8	9,3	6,9	100,0	134
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	79,0	5,4	15,6	100,0	75
Orta yoğun kent	78,7	9,2	12,2	100,0	90
Kır	76,1	15,3	8,6	100,0	54
Eğitim durumu					
Ortaokulu mezunu ve altı	*	*	*	100,0	15
Lise öğrencisi	56,2	10,4	33,5	100,0	53
Lise mezunu	84,9	6,1	9,0	100,0	54
Üniversite öğrencisi/mezunu	89,7	4,2	6,2	100,0	97
Toplam	78,6	7,2	14,2	100,0	219

*Gözlem sayısı 25'ten azdır.

Tablo 9.16 HIV/AIDS'i duyan gençlerin HIV ve AIDS ile ilgili bilgi kaynakları (Yüzde)

	Anne	Baba	Kız kardeş	Erkek Kardeş	Kadın arkadaş	Erkek arkadaş	Diger Kadın Akraba	Diger Erkek Akraba	Öğretmen	Dan. Öğrt.	Hemşire/Ebe	Doktor	TV/Radyo	Gazete/Dergi/Kitap	Yeni Medya	Diger	Gözlem Sayısı
Cinsiyet																	
Erkek	0,8	0,4	0,0	4,0	9,2	26,5	0,0	0,0	17,7	0,8	0,4	0,4	10,1	0,8	70,0	11,0	113
Kadın	7,0	3,0	2,2	0,0	12,5	5,2	3,6	1,8	34,2	0,4	2,2	4,8	3,1	7,7	61,0	23,0	106
Yaş																	
15-19	3,0	0,0	0,0	0,6	6,3	16,2	0,0	0,0	19,6	1,1	2,2	0,4	8,3	2,2	71,0	12,0	85
20-24	3,5	2,4	1,5	3,6	13,4	18,9	2,4	1,2	27,5	0,3	0,4	3,3	6,6	4,5	63,4	18,3	134
Yerleşim yeri																	
Yoğun kent	3,7	1,7	1,0	1,7	10,8	19,6	2,0	1,0	23,4	0,0	1,0	2,0	6,8	3,1	65,4	17,0	75
Orta yoğun kent	2,6	1,3	0,9	3,9	10,0	15,6	0,0	0,0	25,0	2,6	0,9	3,1	7,0	4,8	80,3	10,6	90
Kır	1,4	0,0	0,0	4,4	9,4	10,3	0,0	0,0	29,5	1,4	2,2	1,4	10,8	5,0	51,1	16,7	54
Eğitim durumu																	
Ortaokulu mezunu ve altı	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	15
Lise öğrencisi	5,0	0,0	0,0	1,0	6,1	19,4	0,0	0,0	14,8	1,9	0,0	0,7	6,8	0,7	71,0	11,1	53
Lise mezunu	0,0	0,0	3,3	2,1	7,9	16,6	0,0	0,0	17,6	0,0	5,1	0,7	13,1	0,7	74,7	10,3	54
Üniversite öğrencisi/mezunu	4,2	3,1	0,3	3,1	13,2	14,4	3,1	1,6	34,0	0,3	0,0	4,0	5,2	7,1	61,9	23,5	97
Toplam	3,3	1,4	0,9	2,4	10,6	17,9	1,5	0,7	24,4	0,6	1,1	2,2	7,3	3,6	66,4	15,8	219

*Gözlem sayısı 25'ten azdır.

Tablo 9.17 Gençlerin HPV aşısı olma durumları (Yüzde)

	Evet	Hayır	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	2,3	97,7	100,0	214
Kadın	1,9	98,1	100,0	314
Yaş				
15-19	0,2	99,8	100,0	300
20-24	4,7	95,3	100,0	228
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	2,5	97,5	100,0	169
Orta yoğun kent	2,0	98,0	100,0	187
Kır	0,5	99,5	100,0	172
Bölge				
Batı	2,5	97,5	100,0	199
Güney	1,3	98,7	100,0	61
Orta	0,3	99,7	100,0	127
Kuzey	(1,0)	(99,0)	100,0	38
Doğu	4,3	95,7	100,0	103
Eğitim durumu				
Ortaokulu mezunu ve altı	3,7	96,3	100,0	95
Lise öğrencisi	0,4	99,6	100,0	188
Lise mezunu	2,3	97,7	100,0	134
Üniversite öğrencisi/mezunu	3,6	96,4	100,0	111
Hanehalkı refahı				
Çok düşük	0,0	100,0	100,0	151
Düşük	0,7	99,3	100,0	141
Orta	2,8	97,2	100,0	96
Yüksek	1,5	98,5	100,0	74
Çok yüksek	5,2	94,8	100,0	66
Toplam	2,1	97,9	100,0	528

Tablo 9.18 HPV aşısı olmayan gençlerin ücretsiz olması durumunda HPV aşısı olmayı isteme durumları (Yüzde)

	Evet	Hayır	Toplam	Gözlem sayısı
Cinsiyet				
Erkek	42,7	57,3	100,0	211
Kadın	63,8	36,2	100,0	308
Yaş				
15-19	46,9	53,1	100,0	298
20-24	62,0	38,0	100,0	221
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	55,0	45,0	100,0	165
Orta yoğun kent	52,2	47,8	100,0	183
Kır	45,7	54,3	100,0	171
Bölge				
Batı	50,2	49,8	100,0	195
Güney	55,4	44,6	100,0	60
Orta	55,9	44,1	100,0	126
Kuzey	(81,1)	(18,9)	100,0	37
Doğu	44,3	55,8	100,0	101
Eğitim durumu				
Ortaokulu mezunu ve altı	35,4	64,6	100,0	93
Lise öğrencisi	44,3	55,7	100,0	186
Lise mezunu	56,6	43,4	100,0	133
Üniversite öğrencisi/mezunu	76,6	23,4	100,0	107
Hanehalkı refahı				
Çok düşük	45,5	54,6	100,0	151
Düşük	52,9	47,1	100,0	139
Orta	38,0	62,0	100,0	95
Yüksek	57,0	43,0	100,0	73
Çok yüksek	69,3	30,7	100,0	61
Toplam	53,1	46,9	100,0	519

10. BÖLÜM

EVLİLİK VE Çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler (ÇEZE) KONUSUNDA BİLGİ VE TUTUMLAR

Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT

TGA-2023'te 15-24 yaş grubundaki gençlere, evlilik ve çocuk sahibi olma konularında bazı görüşlerini öğrenmeye ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu araştırmada evlilik, resmi evlilik (nikâh) ile sınırlandırılmamıştır. Dini nikahı (imam nikahı) olanlar, resmi evlilik olmaksızın karı-koca olarak yaşayanlar da evli olarak nitelendirilmişlerdir. Kişilerin beyanı esas alınmıştır.

Bu bölümde 15-24 yaş aralığındaki gençlerin medeni durumlarına, evliliğin kuruluşuna ilişkin özelliklerine ve ilk evlilik yaşına ilişkin bilgilere, henüz evli olmayan gençlerin evlilik planlarına, ideal evlilik yaşına ve en erken evlilik yaşına ilişkin görüşlerine, çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler konusundaki tutumlarına dair bulgular sunulmaktadır.

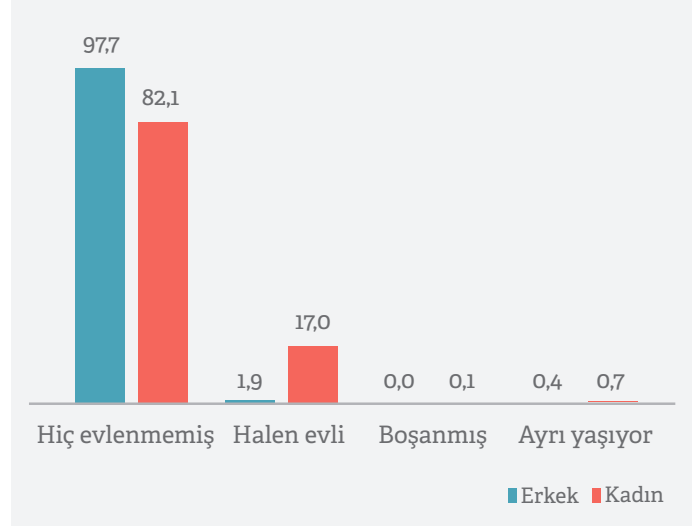
Bu bölüm açısından evlilik konusunda bazı kavramların bilinmesi önem taşımaktadır. *Çocuk yaşta evlilik*, eşlerden en az birinin 18 yaşından küçük olduğu resmi nikâh ve/veya dini nikâh ile gerçekleşen evliliklerdir. *Erken evlilik*; taraflardan en az birinin 18 yaşından küçük olduğu ya da 18 yaşından büyük olsa dahi fiziksel, duygusal, cinsel ve psikolojik gelişim düzeyleri veya yaşam hakkında bilgi eksikliği gibi nedenlerle evliliğe rıza göstermeye, evliliğin gerektirdiği sorumluluklara ve yaşam tarzına hazır olmadığı evliliklerdir. *Zorla evlilik* ise, iki kişiden birinin ya da her ikisinin tam ve özgür rızası olmaksızın gerçekleşen evliliklerdir.⁵

5 Zorla evlilik farklı şekillerde olabilir. İnsan ticareti, görücü usulü ile yapılan evlilikler, kız kaçırma, vatandaşlık elde etmek amacıyla yapılan evlilikler ve mağdurun tam ve bilgilendirilmiş olarak rıza gösterme kapasitesinden yoksun olduğu evlilik biçimlerinin hepsi zorla evlilik örneği teşkil eder.

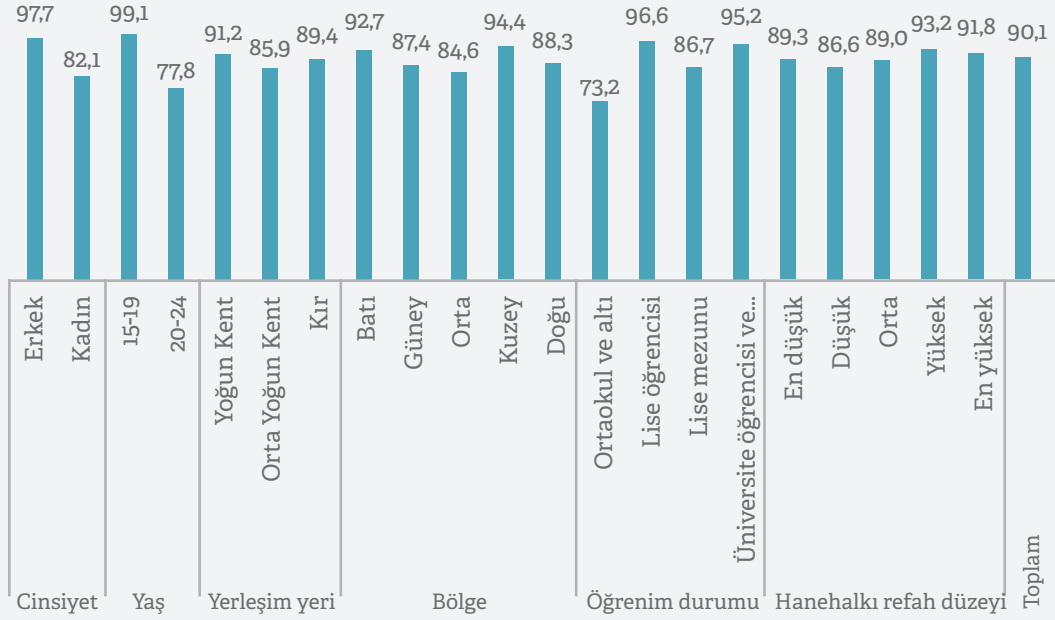
10.1. Medeni Durum

15-24 yaş grubu gençlerin yüzde 9,9'u evlenmiş olup medeni durumları cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermektedir. Bölüm 4'te de belirtildiği gibi genç erkeklerin yüzde 97,7'si hiç evlenmemiş iken, genç kadınların yüzde 82,1'i hiç evlenmemiştir (Şekil 10.1). Buna paralel olarak, genç kadınların yüzde 17'si, erkeklerin ise yüzde 1,9'u araştırmanın yapıldığı tarihte evlidir. Boşanmış ve ayrı yaşayanların oranı bu yaş grubunda düşük seviyededir. Şekil 10.2'de gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre hiç evlenmeyenlerin oranı sunulmaktadır. Özellikle ortaokul ve altı eğitime sahip olanlar arasında hiç evlenmeyenlerin oranı (yüzde 73,2) diğer alt nüfus gruplarına göre en düşük seviyededir. Eğitimin evlenme eğilimleri ile oldukça ilişkili olduğu bu sonuçtan da görülmektedir.

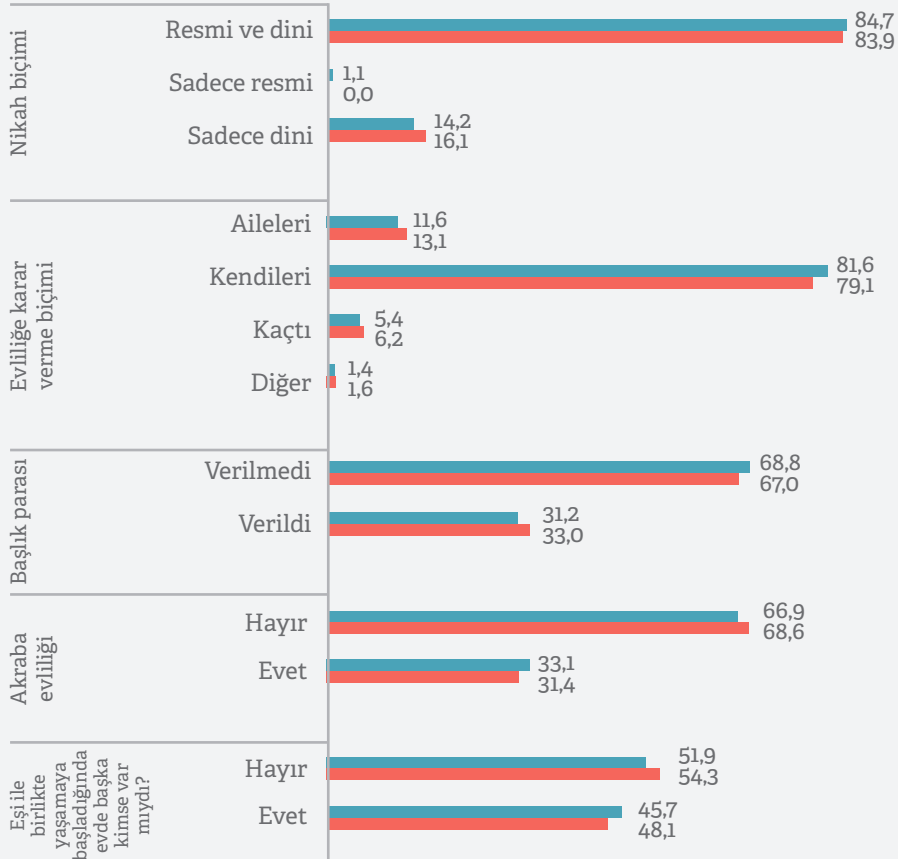
Şekil 10.1. Cinsiyete göre gençlerin medeni durumları (Yüzde)

Şekil 10.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre hiç evlenmeyenlerin oranı (Yüzde)

Şekil 10.3. Evliliğin kuruluşuna dair özellikler (Yüzde)

■ Toplam ■ Kadın

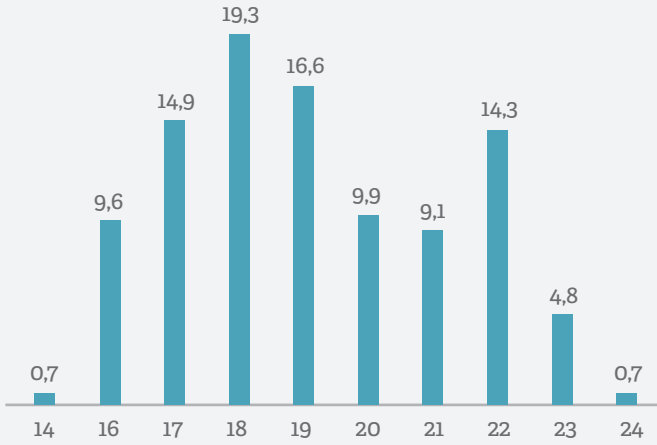
Şekil 10.3'te ise evliliklerin kuruluşuna dair bazı özellikler sunulmaktadır. Bu yaş grubunda evlenenlerin büyük çoğunluğunun kadın olmasından kaynaklı olarak genç kadınlar için olan yüzdeler toplam oranlara oldukça yakındır. Evliliklerin yüzde 85'inde resmi ve dini nikah bulunmaktadır. Yüzde 14'ünde sadece dini nikah bulunurken, yüzde 1'inde sadece resmi nikah bulunmaktadır.

Evliliklerin yüzde 82'sinde evlenme kararı çiftin kendisi tarafından alınmıştır. Yüzde 12'sinde evliliğe aileler karar vermiş, yüzde 5'i ise kaçarak evlenmiştir. Evliliklerin yaklaşık üçte birinde (yüzde 31) başlık parası verildiği görülmektedir, akraba evliliğinin oranı ise yüzde 31 seviyesindedir. Evliliğin kuruluşu sırasındaki aile tipi de evlilik açısından önemli bir özelliktir. Evliliklerin yarısı (yüzde 52) çekirdek aile olarak kurulmuşken, diğer yarısında (yüzde 46) evli çift başkaları ile birlikte yaşamaya başlamışlardır.

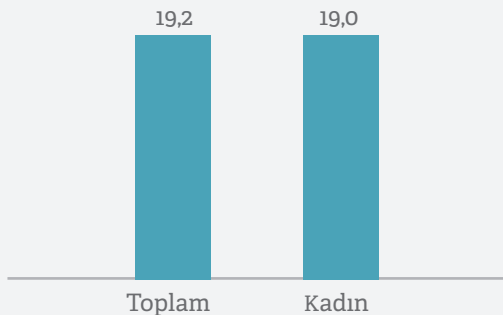
10.2. İlk evlenme yaşı

İlk evlenme yaşı cevaplayıcıların ilk eşleri/partnerleri ile birlikte yaşamaya başladıkları yaştır. 15-24 yaş grubundaki gençlerin ilk evlenme yaşlarına göre dağılımları Şekil 10.4'te sunulmaktadır. Evlenmiş olan gençlerin en çok 18 ve 19 yaşlarında evlendikleri görülmektedir. Tüm gençler için ortalama ilk evlenme yaşı 19,2 olarak, genç kadınlar için ise 19,0 olarak bulunmuştur (Şekil 10.5).

Şekil 10.4. Gençlerde ilk evlenme yaşı (Yüzde)

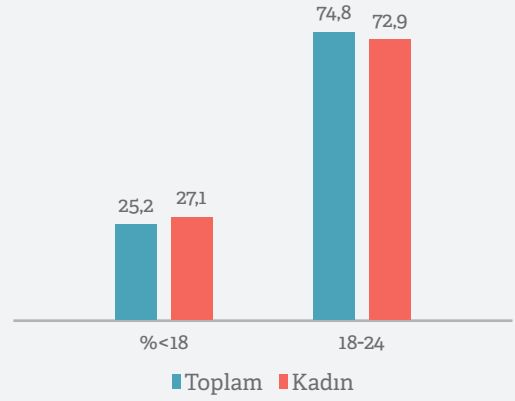

Şekil 10.5. Ortalama ilk evlenme yaşı

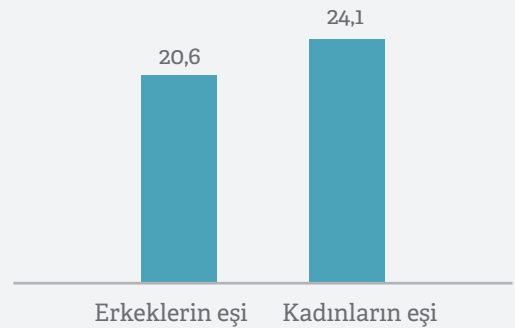
İlk evliliklerin ne kadarının çocuk yaşta, bir başka ifade ile 18 yaşından önce gerçekleştiğine bakıldığında, evliliklerin dörtte birinin (yüzde 25) çocuk yaşta gerçekleştiği, kadınlarda bu oranın yüzde 27'ye çıktığı görülmektedir (Şekil 10.6).

Şekil 10.6. Gençlerde 18 yaşından önce ve sonra evlenme durumu (Yüzde)

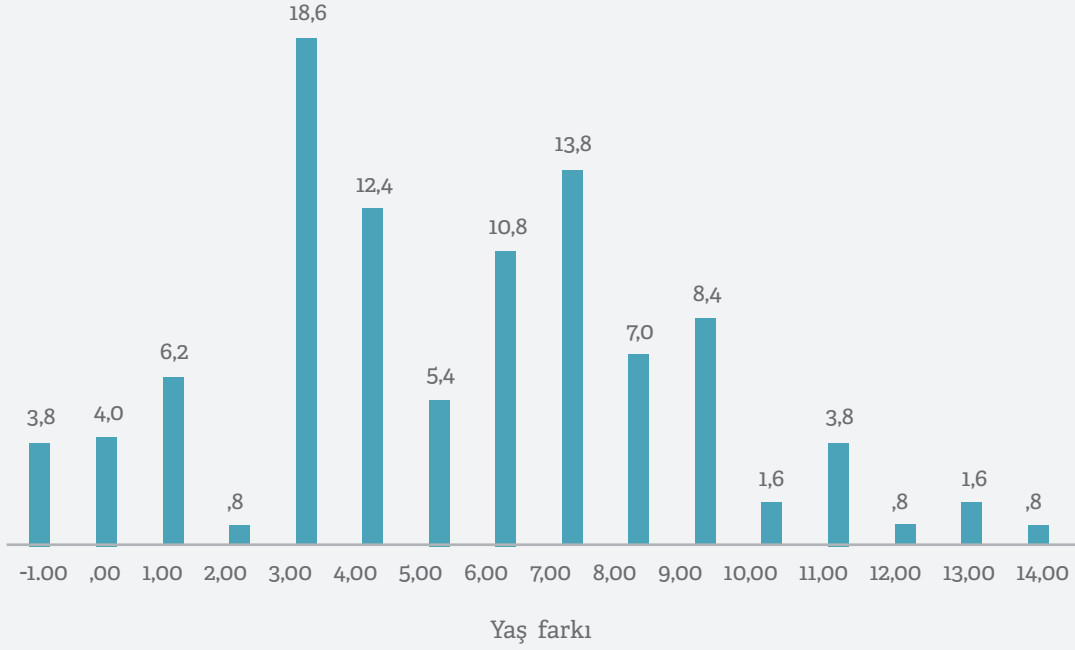
Araştırma kapsamında evlenmiş kişilere birlikte yaşamaya başladıklarında eşlerinin kaç yaşında oldukları da sorulmuştur. Erkeklerin eşlerinin ortalama 20,6, kadınların eşlerinin ise ortalama 24,1 yaşında oldukları bulunmuştur (Şekil 10.7).

Şekil 10.7. Birlikte yaşamaya başlandığında ilk eşin ortalama yaşı

Araştırma kapsamında görüşülen gençler arasında evlenmiş olanların büyük oranda kadın olmasından kaynaklı olarak, kadınlar ve eşleri arasındaki yaş farkı değerlendirildiğinde eşlerin genellikle yaşça daha büyük olduğu, ortalama olarak 5 yaş daha büyük oldukları görülmektedir (Şekil 10.8).

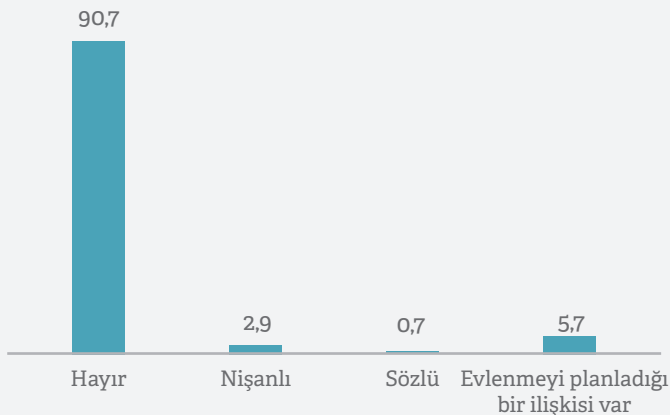
Şekil 10.8. İlk evlilikte kadınlarla eşleri arasındaki yaş farkı (Yüzde)

10.3. Evli Olmayan Gençlerin Evlilik Planı veya Hazırlığı

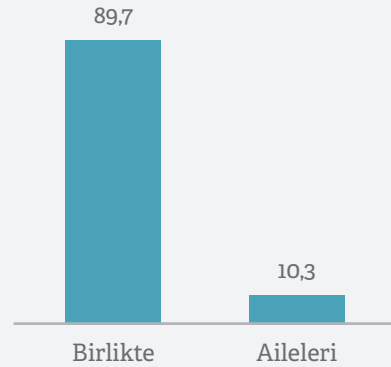
Halen evli olmayan gençlere evlenme planları ya da hazırlıkları olup olmadığı sorulmuştur. Eğer cevaplayıcı bir evlilik hazırlığı olduğunu belirtmişse bu hazırlığın hangi aşamada olduğu irdelenmiştir. Evli olmayan gençlerin yüzde 6'sı evlenmeyi planladığı bir ilişkisi olduğunu, yüzde 3'ü nişanlı olduğunu, yüzde 1'i ise sözlü olduğunu belirtmiştir (Şekil 10.9).

Şekil 10.9. Evli olmayan gençlerin evlenmek üzere herhangi bir hazırlığının veya planının olma durumu (Yüzde)

Evlilik planı veya hazırlığı olan gençlere evlilik kararını nasıl aldıkları da sorulmuştur. Gençlerin yüzde 90'ı evlenme kararını evlenecekleri kişi ile birlikte aldıklarını, yüzde 10'u ise kararı ailelerinin aldığını belirtmiştir (Şekil 10.10).

Şekil 10.10. Evli olmayan gençlerin evlenmeyi planladıkları kişi ile evlilik kararının alınma biçimi (Yüzde)

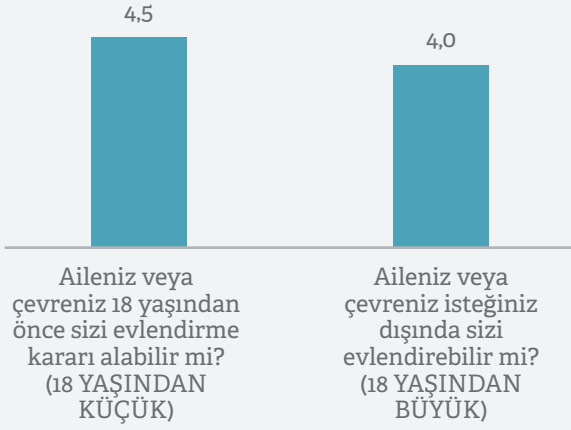
10.4. 18 Yaşından Önce ve İsteği Dışında Evlendirilme İhtimali

Araştırma kapsamında gençlere ailelerinin veya çevrelerinin kendilerini 18 yaşından önce veya istekleri dışında evlendirme kararı alıp alamayacakları sorulmuştur. 18 ya-

şından küçük gençlerin 18 yaşından önce evlendirilebilme, 18 yaşındaki veya 18 yaşından büyük olan gençlerin ise istekleri dışında evlendirilebilme ihtimali irdelenmiştir (Şekil 10.11).

18 yaşından küçük gençlerin yüzde 5'i ailelerinin veya çevrelerinin kendilerini 18 yaşından önce evlendirme kararı alabileceklerini, 18 yaşında veya daha büyük olan gençlerin yüzde 4'ü ailelerinin veya çevrelerinin kendilerini istekleri dışında evlendirme olasılığının olduğunu beyan etmiştir.

Şekil 10.11. Gençlerin aileleri tarafından çocuk yaşta veya zorla evlendirilebilme durumları (Yüzde)

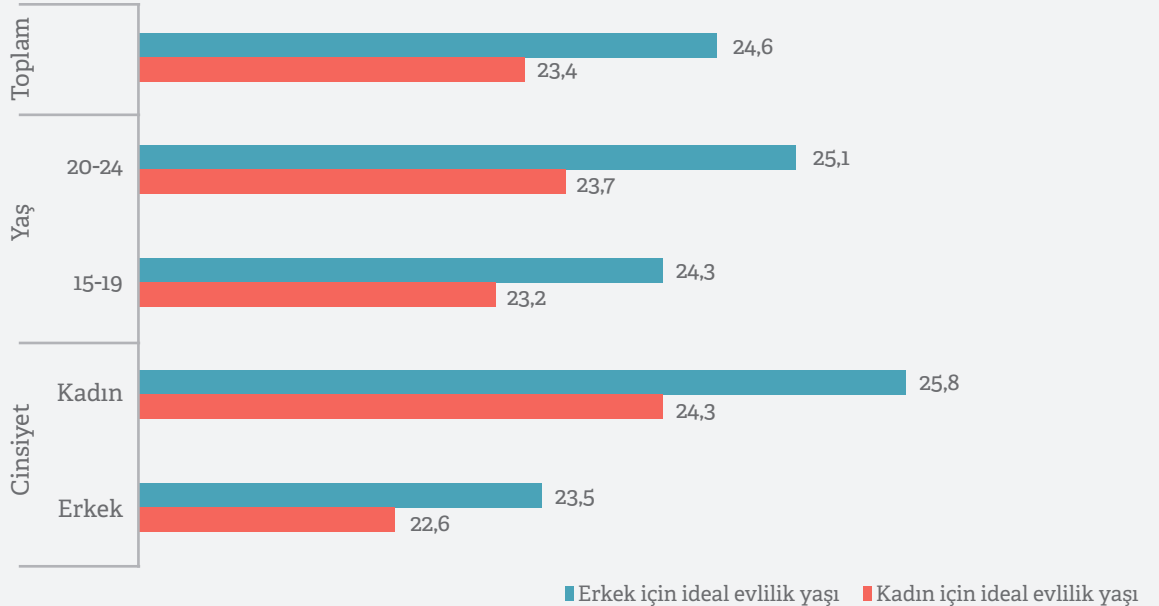
10.5. Kadınlar ve erkekler için ideal ve en erken evlenme yaşı

Araştırmada gençlere kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı ideal evlilik yaşının kaç olduğu ve istenilmesi halinde en erken kaç yaşında evlenmenin uygun olduğu sorulmuştur. Bu sorulara "Bilmiyor" veya sayısal olmayan "Diğer" yanıtını veren az sayıdaki gözlem tabloya dahil edilmemiştir.

Kadınlar için belirtilen ortalama ideal ilk evlenme yaşı 23,4, erkekler için ise 24,6'dır (Şekil 10.12). Bu soruya verilen yanıtlar cinsiyete göre incelendiğinde kadınların hem erkekler hem de kadınlar için belirttikleri ideal evlilik yaşının, erkeklerin belirttiklerinden daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir (Tablo 10.1). Belirtilen ideal evlilik yaşı gençlerin yaş grubuna göre de farklılıklar göstermektedir. 20-24 yaş grubundaki gençler için ideal evlilik yaşı hem erkekler hem de kadınlar için 15-19 yaş grubundakinden daha yüksektir.

Yaşanılan yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde de yoğun kentte yaşayan gençlerin belirttikleri ideal evlilik yaşı orta yoğun kentte ve kırdaki yaşayan gençlerinkinden yüksektir (Şekil. 10.13). Yaşanılan bölgeye göre belirgin farklılıklar görülmemekle birlikte kadınlar için en yüksek ideal evlilik yaşı Batı bölgesinde yaşayan gençler tarafından (23.6), en düşük ideal evlilik yaşı ise Doğu bölgesinde yaşayan gençler tarafından ifade edilmiştir (23.0). Erkekler için ise en yüksek ideal evlilik yaşı Batı bölgesinde yaşayan gençler tarafından (24.8), en düşük ideal evlilik yaşı ise Orta bölgesinde yaşayan gençler tarafından belirtilmiştir (24.2). Gençlerin öğrenim durumlarına göre ideal evlilik yaşları belirgin şekilde artmaktadır. Eğitim arttıkça belirtti-

Şekil 10.12. Cinsiyete ve yaş grubuna göre kadınlar ve erkekler için ideal evlilik yaşı (Ortalama)

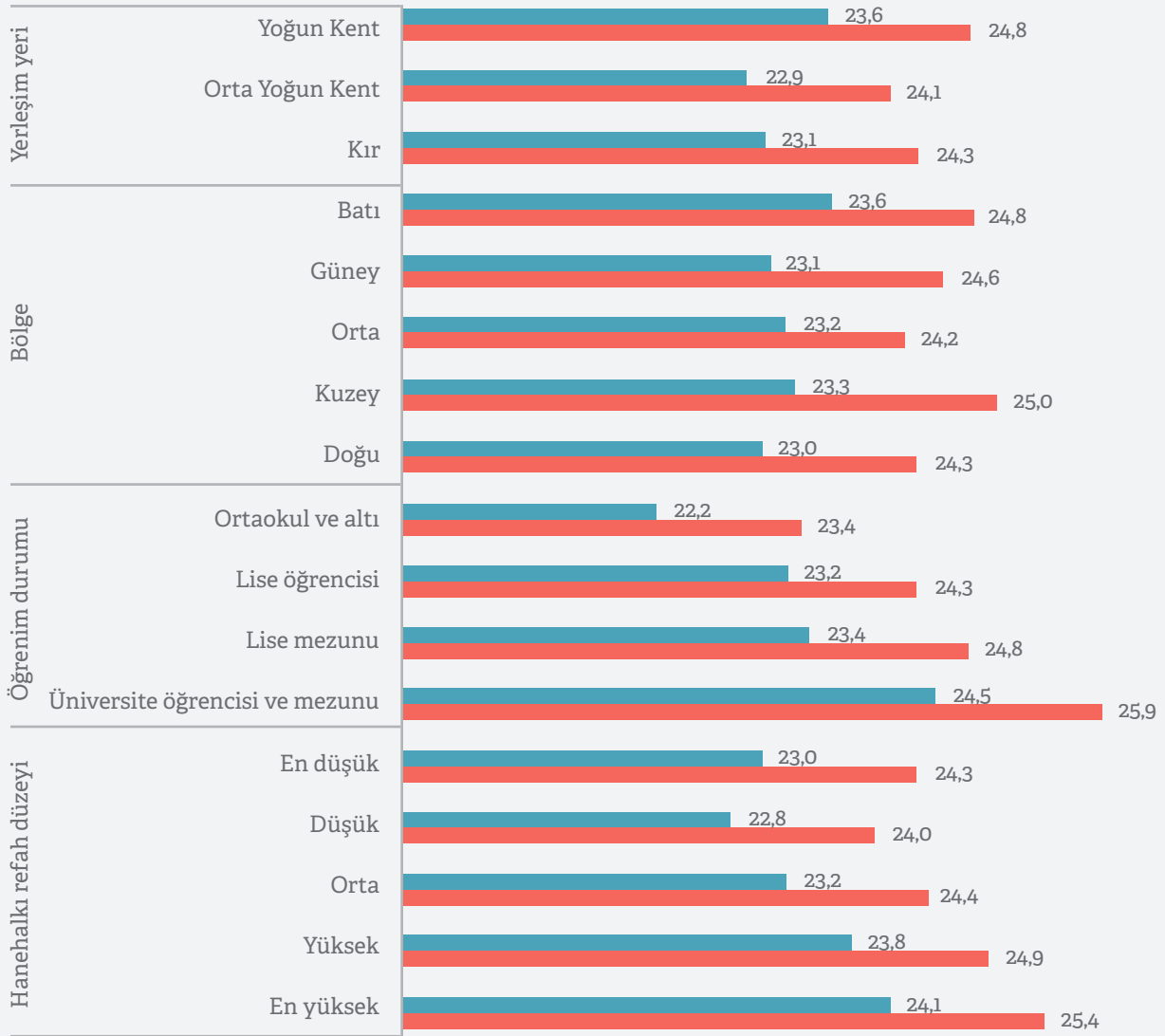

len ideal evlilik yaşı da hem erkekler hem de kadınlar için artmaktadır. Benzer şekilde gençlerin yaşadıkları hanelerin refah düzeyleri arttıkça hem kadınlar hem de erkekler için belirtilen ideal evlilik yaşı da artmaktadır. Tüm değişkenler toplu olarak değerlendirildiğinde hepsinde erkekler için belirtilen ideal evlilik yaşının kadınlar için belirtilenden yüksek olduğu, hem kadınlar hem de erkekler için

en yüksek ideal evlilik yaşının üniversite öğrencisi veya mezunu olan gençler tarafından belirtildiği görülmektedir (sırasıyla 24,5 ve 25,9).

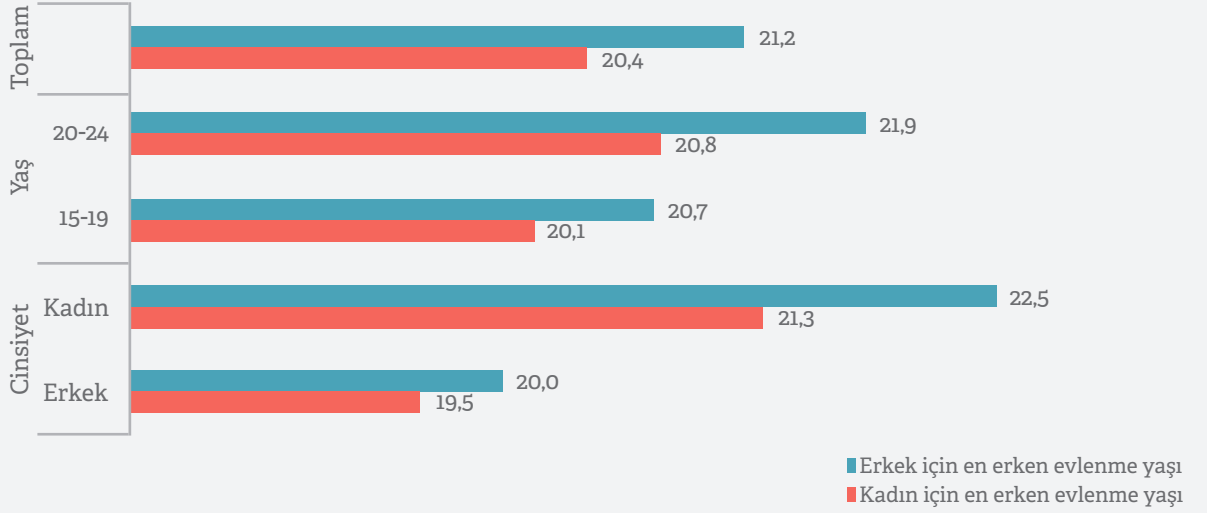
2023 TGA'da ayrıca kadınlar ve erkekler için istenilmesi halinde en erken kaç yaşında evlenmelerinin uygun olduğu sorulmuştur. Kadınlar için ortalama en erken evlilik yaşı

Şekil 10.13. Yerleşim yeri, bölge, öğrenim durumu ve hanehalkı refah düzeyine göre kadınlar ve erkekler için ideal evlilik yaşı (Ortalama)

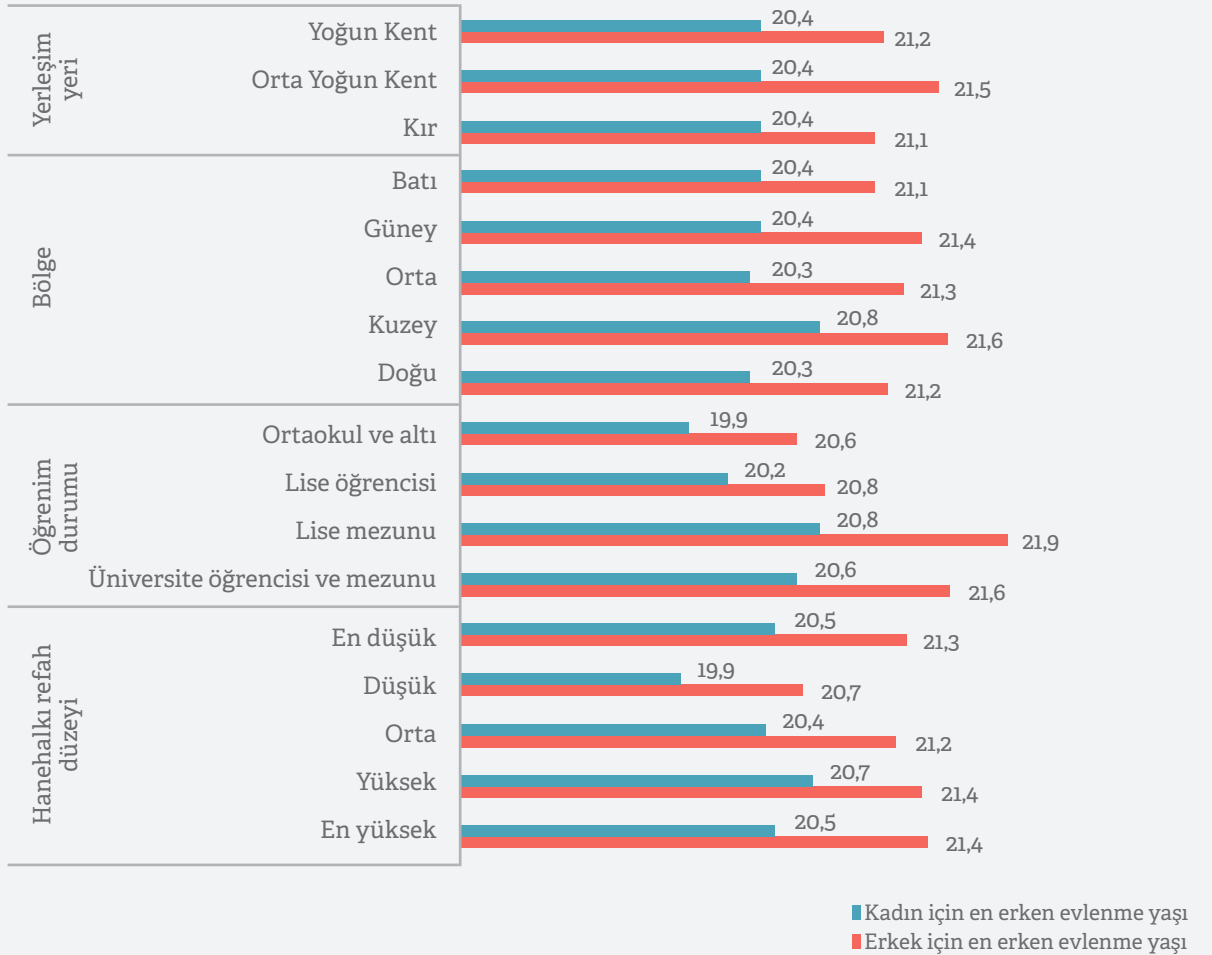

■ Kadın için ideal evlilik yaşı
■ Erkek için ideal evlilik yaşı

Şekil 10.14. Cinsiyete ve yaş grubuna göre kadınlar ve erkekler için en erken evlilik yaşı (Ortalama)

Şekil 10.15. Yerleşim yeri, bölge, öğrenim durumu ve hanehalkı refah düzeyine göre kadınlar ve erkekler için en erken evlilik yaşı (Ortalama)

20.4 olarak, erkekler için ise 21.2 olarak bulunmuştur (Tablo 10.1). İdeal evlilik yaşındaki benzer şekilde ortalama en erken evlilik yaşında da genç kadınlar genç erkeklerden daha yüksek değerler belirtmişlerdir (Şekil 10.14).

Değişkenlere topluca bakıldığında ortalama en erken evlilik yaşının kadınlar için hiç 19.9'un, erkekler içinse 20'nin altına düşmediği görülmektedir (Şekil 10.15).

TGA-2007'de ideal evlilik yaşı en uygun evlenme yaşı ifadesi ile sorulmuştur. Gençler için ideal evlilik yaşının zaman içerisinde nasıl değiştiğine bakıldığında erkekler için ideal evlenme yaşının 23.4'ten 24.6'ya yükseldiği, 1.2 yaşlık bir artış olduğu, kadınlar için de 22.2'den 24.3'e yükselerek 2.1 yaşlık bir artış olduğu görülmektedir (Şekil 10.16).

10.6. 18 Yaşından Önce Evlilik ve Gençlerin Evlilikle İlgili Tutumları

Görüşülen gençlerin 18 yaşından önce evlilikle ilgili bazı yargılara katılıp katılmadıklarını ölçmek için gençlere bazı ifadeler okunmuştur.

Gençlerin yüzde 93'ü "Ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırır" ifadesine, yüzde 91'i "Bu tip evlilik psikolojik sorunlara neden olur" ifadesine, yüzde 86'sı "18 yaşından önce evlenenler eğitim hayatından uzaklaşırlar" ifadesine, yüzde 86'sı "18 yaşından önce evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda bilgisi yoktur" ifadesine, yüzde 81'i ise "18 yaşından önce anne olmak hem anNENİN hem bebeğin sağlığını olumsuz etkiler" ifadesine, yüzde 75'i "Evlilik içindeki şiddet riskini artırır" ifadesine, yüzde 59'u "Bu yaştan önce evlenenler doğum kontrol yöntemlerine erişemezler" ifadesine katıldığını belirtmiştir (Şekil 10.17).

Gençler, en çok, 18 yaşından önce gerçekleşen evliliklerin ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırdığı ve psikolo-

jik sorunlara sebep olduğu ifadelerine katılmışlardır. Genç erkekler ve kadınlar arasında belirtilen ifadelerle katılma oranları benzer olmasına rağmen, ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırdığı ifadesi ve 18 yaşından önce evlenenlerin doğum kontrol yöntemlerine erişemedikleri ifadesi dışındaki diğer ifadelerle genç kadınlar daha yüksek oranda katılmışlardır. Gençlerin sosyo-demografik özelliklerine göre 18 yaşından önce evliliklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumları Tablo 10.2'de sunulmaktadır.

Şekil 10.17. Cinsiyete göre 18 yaşından önce evliliklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde)

Araştırma kapsamında görüşülen gençlerin yüzde 8'i "Kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ve "Erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ifadelerine katıldığını beyan etmiştir (Şekil 10.18). Bu ifadelerle katılım genç erkeklerde (yüzde 11) genç kadınlardan (yüzde 4) daha yüksektir. Benzer şekilde "Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir" ifadesine gençlerin yüzde 10'u, "Erkeğin bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir" ifadesine gençlerin yüzde 9'u katıldığını belirtmiştir. Genç erkeklerin her iki ifadeye de katılma oranları genç kadınlardan daha yüksektir. "Kadınların evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır" ifadesine gençlerin yüzde 62'si, "Erkeklerin evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır" ifadesine ise gençlerin yüzde 58'i katıldığını beyan etmiştir.

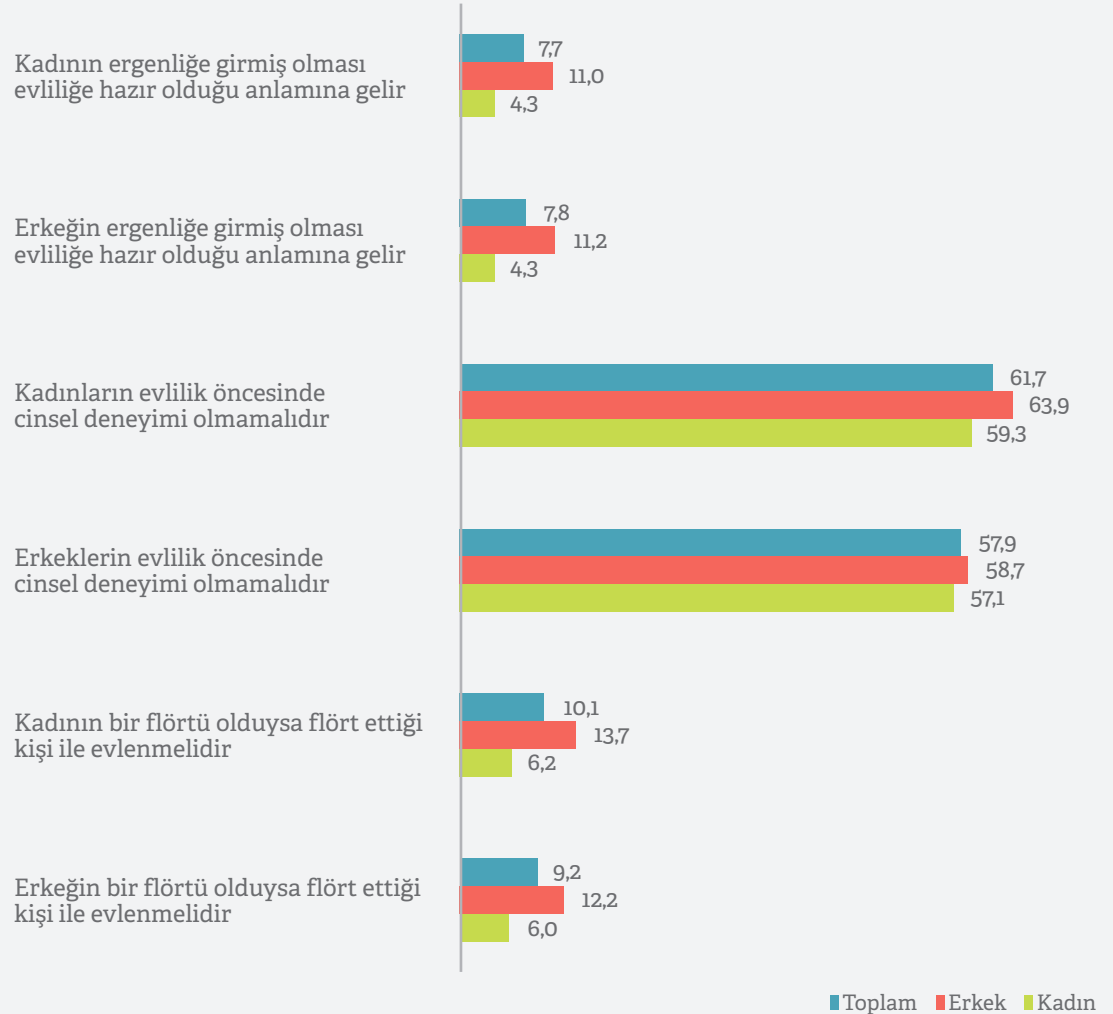
Bütün bu ifadelerle katılım durumu diğer değişkenler temelinde değerlendirildiğinde yaşı daha küçük olan, kırdada yaşayan, eğitim düzeyi düşük olan, refah düzeyi daha

düşük hanelerde yaşayan gençlerde gençlerin evliliklere ilişkin ifadelerle daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir (Tablo 10.3).

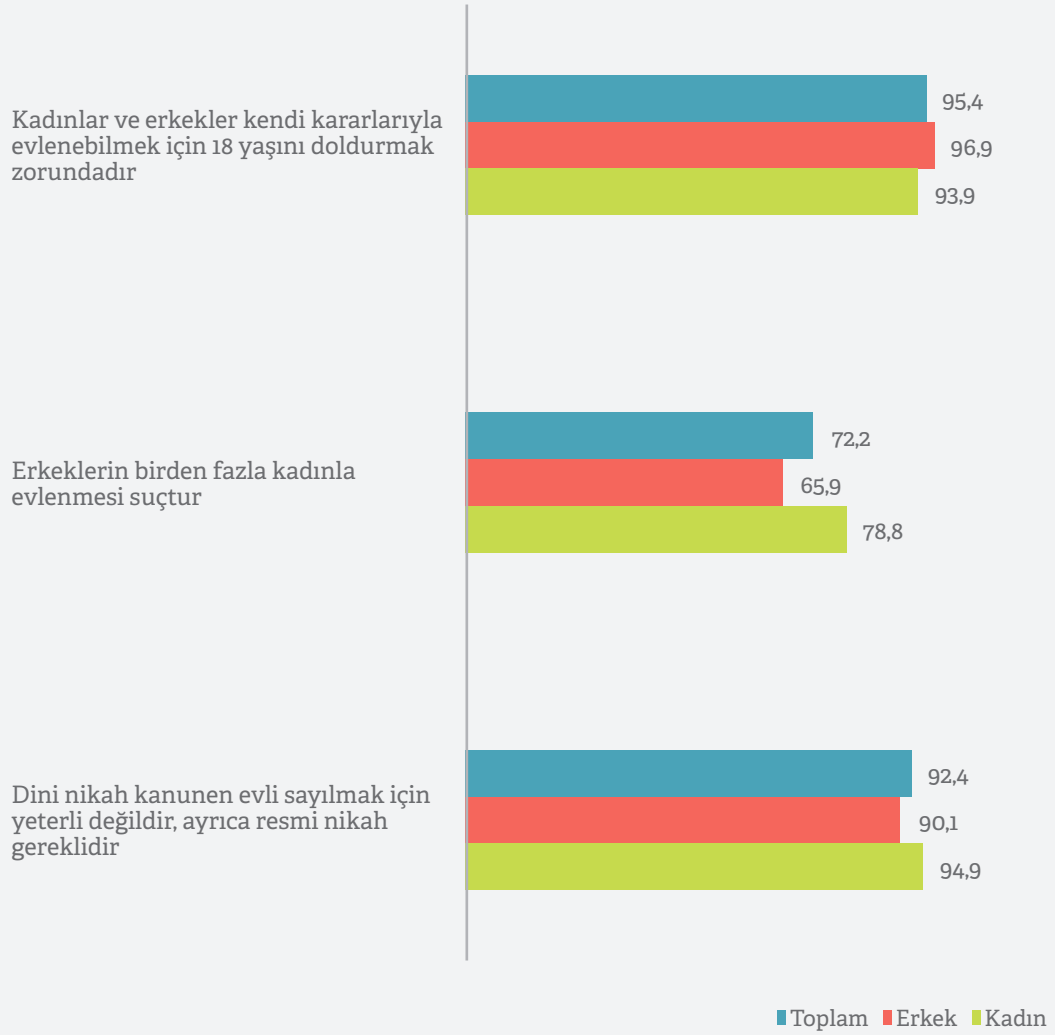
10.7. Evlilik ile ilgili Hukuk Kuralları Hakkında Bilgi

Gençlere evlilikle ilgili bazı hukuk kurallarını duyup duymadıkları sorulmuştur. Kadınların ve erkeklerin kendi kararlarıyla evlenebilmek için 18 yaşını doldurmak zorunda olduğunu gençlerin yüzde 95'i duymuştur (Şekil 10.19). Erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinin suç olduğunu gençlerin yüzde 72'si duymuştur. Dini nikahın kanunen evli sayılmak için yeterli olmadığını, ayrıca resmi nikah gerektiğini gençlerin yüzde 92'si duymuştur. Genç kadınlar ve genç erkeklerin bu hukuk kurallarını duyma oranları yaklaşık aynı seviyede olmasına rağmen, ilk kuralı genç erkeklerin, diğer iki kuralı ise genç kadınların daha yüksek oranda duydukları görülmektedir. Gençlerin diğer sosyo-demografik özelliklerine göre ilgili bazı hukuk kurallarını duyma durumları Tablo 10.4'te sunulmaktadır.

Şekil 10.18. Cinsiyete göre evliliklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde)

Şekil 10.19. Cinsiyete göre evliliklerle ilgili bazı hukuk kurallarını duyma durumu (Yüzde)

Tablo 10.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre kadın ve erkekler için belirttikleri ideal evlilik yaşı ve en erken evlilik yaşı (Ortalama)

	Kadın için ideal evlilik yaşı	Erkek için ideal evlilik yaşı	Kadın için en erken evlilik yaşı	Erkek için en erken evlilik yaşı	Gözlem Sayısı
Cinsiyet					
Erkek	22,6	23,5	19,5	20,0	213
Kadın	24,3	25,8	21,3	22,5	313
Yaş					
15-19	23,2	24,3	20,1	20,7	298
20-24	23,7	25,1	20,8	21,9	228
Yerleşim yeri					
Yoğun Kent	23,6	24,8	20,4	21,2	169
Orta Yoğun Kent	22,9	24,1	20,4	21,5	186
Kır	23,1	24,3	20,4	21,1	171
Bölge					
Batı	23,6	24,8	20,4	21,1	198
Güney	23,1	24,6	20,4	21,4	61
Orta	23,2	24,2	20,3	21,3	127
Kuzey	23,3	25,0	20,8	21,6	38
Doğu	23,0	24,3	20,3	21,2	102
Öğrenim durumu					
Ortaokul ve altı	22,2	23,4	19,9	20,6	95
Lise öğrencisi	23,2	24,3	20,2	20,8	186
Lise mezunu	23,4	24,8	20,8	21,9	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	24,5	25,9	20,6	21,6	111
Hanehalkı refah düzeyi					
En düşük	23,0	24,3	20,5	21,3	151
Düşük	22,8	24,0	19,9	20,7	139
Orta	23,2	24,4	20,4	21,2	96
Yüksek	23,8	24,9	20,7	21,4	74
En yüksek	24,1	25,4	20,5	21,4	66
Toplam	23,4	24,6	20,4	21,2	526

Tablo 10.2. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine 18 yaşından önce evliliklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde)

	18 yaşın- dan önce evlenenler eğitim hayatından uzaklaşmalar	Bu tip evlilik psikolojik sorunlara sebeptir	Evlilik içindeki şiddet riskini artırır	Ailelerin evlilik hayatına müdahale- sini artırır	18 yaşın- dan önce evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda yeterli bilgi- si yoktur	Bu yaştan önce evlenenler doğum kontrol yön- temlerine erişemezler	18 yaşından önce anne olmak hem anNENİN hem bebeğin sağlığını olumsuz biçimde etkiler	Gözlem Sayısı
Cinsiyet								
Erkek	83,1	90,5	74,7	94,6	84,0	63,6	78,3	214
Kadın	89,2	91,8	75,3	91,3	88,0	54,9	83,1	314
Yaş								
15-19	82,9	90,5	71,3	90,8	86,2	61,2	81,2	300
20-24	90,4	92,0	80,0	96,0	85,7	56,9	79,9	228
Yerleşim yeri								
Yoğun Kent	85,7	91,1	73,5	95,1	85,6	59,8	80,4	169
Orta Yoğun Kent	88,1	91,1	76,5	84,9	84,3	55,2	77,1	187
Kır	85,7	91,5	80,4	91,4	89,6	61,7	85,2	172
Bölge								
Batı	81,4	90,7	72,3	93,7	86,9	54,5	80,9	199
Güney	82,7	89,1	77,5	83,3	92,3	61,5	77,4	61
Orta	89,5	89,4	80,6	95,8	85,7	68,4	78,7	127
Kuzey	96,1	90,9	77,0	100,0	86,9	47,5	72,1	38
Doğu	93,4	96,1	73,9	86,8	80,6	67,2	87,5	103
Öğrenim durumu								
Ortaokul ve altı	75,0	82,0	65,7	80,8	73,5	61,9	70,4	95
Lise öğrencisi	90,8	92,6	75,2	93,5	85,9	59,5	80,4	188
Lise mezunu	86,6	91,1	75,8	94,4	93,7	63,2	81,6	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	85,9	95,4	80,3	99,4	87,4	53,5	87,3	111
Hanehalkı refah düzeyi								
En düşük	86,4	95,4	79,1	86,1	89,1	65,2	83,7	151
Düşük	80,5	84,7	74,4	90,4	83,4	56,9	68,9	141
Orta	89,6	91,2	76,5	93,5	88,1	64,2	88,2	96
Yüksek	87,6	94,3	72,8	98,2	88,6	64,6	86,3	74
En yüksek	86,5	90,6	73,2	94,9	81,5	47,3	76,7	66
Toplam	86,1	91,1	75,0	93,0	86,0	59,4	80,6	528

Tablo 10.3. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre evliliklerle ilgili bazı evliliklerle ilgili bazı ifadelerle katılma durumu (Yüzde)

	Kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir	Erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir	Kadınların evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır	Erkeklerin evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır	Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir	Erkeğin bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir	Gözlem Sayısı
Cinsiyet							
Erkek	11,0	11,2	63,9	58,7	13,7	12,2	214
Kadın	4,3	4,3	59,3	57,1	6,2	6,0	314
Yaş							
15-19	8,9	8,8	63,3	59,0	11,2	10,0	300
20-24	6,1	6,6	59,4	56,3	8,4	8,0	228
Yerleşim yeri							
Yoğun Kent	6,1	6,1	57,0	54,5	8,6	7,8	169
Orta Yoğun Kent	8,8	8,4	67,6	61,7	10,6	10,1	187
Kır	14,0	15,2	77,1	69,8	16,2	14,2	172
Bölge							
Batı	5,6	5,4	50,5	48,0	7,8	7,1	199
Güney	14,5	16,6	67,6	53,7	13,3	9,9	61
Orta	9,3	9,0	71,3	64,2	14,1	12,9	127
Kuzey	7,7	7,7	75,4	75,4	4,0	4,0	38
Doğu	9,9	11,2	76,2	75,0	13,5	12,6	103
Öğrenim durumu							
Ortaokul ve altı	14,8	15,9	76,9	65,5	21,3	17,8	95
Lise öğrencisi	10,9	10,9	60,3	57,6	9,6	9,0	188
Lise mezunu	5,4	5,1	61,1	59,1	11,4	10,9	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	0,0	0,0	53,6	51,8	1,5	1,5	111
Hanehalkı refah düzeyi							
En düşük	13,3	17,6	76,8	68,9	20,5	15,3	151
Düşük	14,4	11,7	66,8	62,1	9,9	8,1	141
Orta	11,6	11,3	56,5	54,8	10,0	11,7	96
Yüksek	1,5	1,5	59,3	53,7	9,7	9,7	74
En yüksek	0,0	0,0	51,9	52,4	2,6	2,6	66
Toplam	7,7	7,8	61,7	57,9	10,1	9,2	528

Tablo 10.4. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre evliliklerle ilgili bazı hukuk kurallarını duyma durumu (Yüzde)

	Kadınlar ve erkekler kendi kararlarıyla evlenebilmek için 18 yaşını doldurmak zorundadır	Erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesi suçtur	Dini nikah kanunen evli sayılmak için yeterli değildir, ayrıca resmi nikah gereklidir	Gözlem Sayısı
Cinsiyet				
Erkek	96,9	65,9	90,1	214
Kadın	93,9	78,8	94,9	314
Yaş				
15-19	96,0	69,0	90,0	300
20-24	94,5	76,7	95,8	228
Yerleşim yeri				
Yoğun Kent	95,1	72,6	92,2	169
Orta Yoğun Kent	94,2	72,5	92,9	187
Kır	97,9	70,5	93,2	172
Bölge				
Güney	94,8	68,5	86,1	61
Orta	93,1	71,6	95,5	127
Kuzey	100,0	96,4	92,3	38
Doğu	95,6	76,2	88,5	103
Öğrenim durumu				
Ortaokul ve altı	88,2	66,6	84,0	95
Lise öğrencisi	96,3	68,0	91,4	188
Lise mezunu	94,5	68,4	93,0	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	100,0	86,9	99,6	111
Hanehalkı refah düzeyi				
En düşük	91,1	65,4	89,9	151
Düşük	98,5	66,7	91,1	141
Orta	92,9	80,8	94,5	96
Yüksek	96,3	76,8	95,7	74
En yüksek	97,1	70,3	90,5	66
Toplam	95,4	72,2	92,4	528

11. BÖLÜM

GEBELİK, DOĞURGANLIK VE ÇOCUKLAR

Dr. Öğr. Üyesi Melike SARAÇ

Bu bölümde, genç kadınların canlı doğumla sonuçlanan ve canlı doğumla sonuçlanmayan gebeliklerinin dağılımları yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu ve refah düzeyi temelinde sunulacaktır. Evli genç kadınlar arasındaki canlı doğum ve isteyerek düşük oranları TGA-2007 verileri ile karşılaştırılacaktır. Ayrıca bu bölümde, belirtilen tam yaşlara göre ilk doğumlarını yapan genç kadınların yüzdesi yaş gruplarına göre verilecektir.

11.1. Canlı Doğumlar

Tablo 11.1'de genç kadınların canlı doğumu olma durumu temel değişkenlere göre sunulmaktadır. TGA-2023 sonuçları, 15-24 yaşlarındaki genç kadınların yüzde 14'ünün en az bir canlı doğumu olduğunu göstermektedir. Tablo 11.1'de görüldüğü gibi, canlı doğum oranları genç kadınların yaşına, yaşadıkları yerleşim yerine, eğitim durumuna ve refah düzeyine göre farklılık göstermektedir.

15-19 yaşlarındaki genç kadınlar arasında sadece yüzde 1 olan canlı doğum oranı, 20-24 yaşlarındaki genç kadınlar arasında yüzde 28'e kadar yükselmektedir. Orta yoğun kentte yaşayan genç kadınların canlı doğum oranı (yüzde 22) yoğun kentte yaşayan genç kadınların canlı doğum oranından (yüzde 12) daha yüksektir. Canlı doğum oranlarına eğitim durumuna göre bakıldığında, canlı doğum oranının en yüksek ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip genç kadınlar arasında olduğu görülmektedir (yüzde 41). Lise mezunu genç kadınlar arasında yüzde 17 olan canlı doğum oranı, üniversite öğrencisi veya mezunu genç kadınlar arasında yüzde 5'e düşmektedir. Orta ve daha düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan genç kadınların canlı doğum oranları, yüksek ve en yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan genç kadınların canlı doğum oranlarına göre daha yüksektir. Yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan genç kadınların canlı doğum oranı (yüzde 9), düşük refah düzeyine sahip

hanelerde yaşayan genç kadınların canlı doğum oranının (yüzde 18) yarısıdır (Tablo 11.1).

11.2. Düşükler ve Ölü Doğumlar

Kendiliğinden düşükler ve ölü doğumlar kadınların kendi kontrolleri dışında gerçekleşirken, isteyerek düşükler bilinçli bir kararın sonucunda meydana gelmektedir. İsteyerek düşüklerin kadın sağlığını olumsuz yönde etkilediği, kadınların gelecekte çocuk sahibi olma olasılıklarını düşürdüğü, anne ölümlerini ve perinatal ölümleri artırdığı bilinmektedir. Aile planlaması hizmetleriyle doğrudan ilişkili olan bu konulara yönelik bulgular, TGA-2023'te genç kadınların isteyerek düşük, kendiliğinden düşük ve ölü doğumlara ilişkin sorular aracılığıyla toplanan verilerden elde edilmiştir.

Tablo 11.2'de, genç kadınlar arasındaki kendiliğinden ve isteyerek düşük oranları ile ölü doğum oranının temel değişkenler düzeyinde değişimi gösterilmektedir. 15-24 yaş grubundaki genç kadınların yüzde 4'ü kendiliğinden düşük, sadece yüzde 1'i ise isteyerek düşük yapmıştır. Genç kadınların yüzde 1'i de ölü doğum yaptıklarını belirtmiştir. 15-19 yaş grubundaki kadınların canlı doğumla sonuçlanmamış bir gebeliği bulunmazken, 20-24 yaş grubundaki kadınların yüzde 8'i kendiliğinden düşük yaptığını, yüzde 2'si ise ölüm doğum ve isteyerek düşük yaptığını beyan etmiştir.

Tablo 11.2'de genç kadınların düşük ve ölü doğum oranlarına temel değişkenler düzeyinde bakıldığında, orta yoğun kentsel alanlarda yaşayan genç kadınların kendiliğinden düşük oranının (yüzde 6) yoğun kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan genç kadınlara göre (sırasıyla yüzde 4 ve yüzde 1) daha yüksek olduğu görülmektedir. İsteyerek düşük oranlarında yerleşim yerine göre önemli bir farklılık bulunmamaktadır (yüzde 1). Yoğun kentsel alanlarda ve kırsal alanlarda yaşayan genç kadınların ölü doğum oranı ise yüzde 1 düzeyindedir.

Düşük ve ölü doğum oranlarının genç kadınların eğitim durumuna göre farklılaştığı görülmektedir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip ve lise mezunu genç kadınların kendiliğinden düşük oranı (yüzde 7) lise öğrencisi olan genç kadınların kendiliğinden düşük oranının (yüzde 2) üç katından fazladır. İsteyerek düşük ve ölü doğum oranları ise, en yüksek lise mezunu genç kadınlar arasında bulunmuştur (yüzde 3). Kendiliğinden düşük oranı, düşük refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan genç kadınlarda yüzde 6 iken, yüksek refah düzeyine sahip hanelerde yaşayan kadınlar arasında yüzde 3 düzeyindedir. İsteyerek düşük ve ölü doğum oranlarının ise yüksek refah düzeyine sahip genç kadınlar arasında en yüksek olduğu görülmektedir (yüzde 3) (Tablo 11.2).

Şekil 11.1'de halen evli genç kadınlar arasındaki canlı doğum ve isteyerek düşük oranları TGA-2007 verileri ile karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. TGA-2007 verilerine

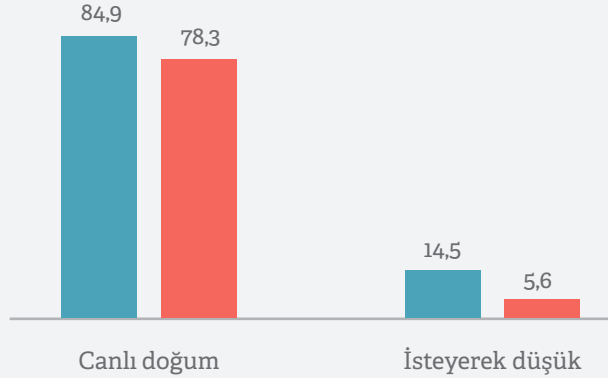
göre halen evli genç kadınlar arasında yüzde 85 olan canlı doğum oranı, TGA-2023 verilerine göre yüzde 78'e düşmüştür. Ayrıca, TGA-2007 verilerine göre halen evli genç kadınlar arasındaki isteyerek düşük oranı (yüzde 15) TGA-2023 verilerine göre (yüzde 6) daha yüksek düzeydedir.

11.3. İlk Doğum

Tablo 11.3'te 15-24 yaşlarındaki genç kadınların ilk doğum yaşlarıyla ilgili bilgiler sunulmaktadır. TGA-2023'e göre, 20-24 yaşlarındaki genç kadınların yüzde 6'sı 18 yaşından; neredeyse beşte biri de 20 yaşından önce ilk doğumlarını yapmaktadır (yüzde 19).

TGA-2023 verileri, 15-24 yaşlarındaki genç kadınların ortalama anne olma yaşının 20.2 olduğunu göstermektedir. Ortalama anne olma yaşı 20-24 yaşlarındaki genç kadınlar için 20,3 olarak bulunmuştur (Tablo 11.3).

Şekil 11.1. Halen evli genç kadınlar arasında canlı doğum ve isteyerek düşük oranları, TGA-2007 ve TGA-2023 (Yüzde)

■ TGA-2007 ■ TGA-2023

Tablo 11.1. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre canlı doğumu olma durumu (Yüzde)

Değişkenler	Canlı doğumu var	Canlı doğumu yok	Toplam	Gözlem sayısı
Yaş				
15-19	0,6	99,4	100,0	166
20-24	27,7	72,3	100,0	148
Yerleşim yeri				
Yoğun kent	11,5	88,5	100,0	104
Orta yoğun kent	21,8	78,2	100,0	110
Kır	15,0	85,0	100,0	100
Eğitim durumu				
Ortaokul mezunu ve altı	40,9	59,1	100,0	59
Lise öğrencisi	4,3	95,7	100,0	105
Lise mezunu	16,9	83,1	100,0	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	4,5	95,5	100,0	69
Hanehalkı refahı				
En düşük	15,2	84,8	100,0	93
Düşük	18,2	81,8	100,0	84
Orta	(25,6)	(74,4)	100,0	49
Yüksek	9,0	91,0	100,0	50
En yüksek	(4,4)	(95,6)	100,0	38
Toplam	13,6	86,4	100,0	314
Evli genç kadınlar	78,3	21,7	100,0	60

Tablo 11.2. Genç kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre canlı doğumla sonuçlanmayan gebelikleri (Yüzde)

Değişkenler	Kendiliğinden düşük	Ölü doğum	İsteyerek düşük	Toplam	Gözlem sayısı
Yaş					
15-19	0,0	0,0	0,0	100,0	166
20-24	7,7	1,7	2,0	100,0	148
Yerleşim yeri					
Yoğun kent	3,8	1,0	1,0	100,0	104
Orta yoğun kent	5,5	0,0	0,9	100,0	110
Kır	1,0	1,0	1,0	100,0	100
Eğitim durumu					
Ortaokul mezunu ve altı	6,5	0,9	0,9	100,0	59
Lise öğrencisi	1,9	0,0	0,0	100,0	105
Lise mezunu	6,7	2,8	2,8	100,0	81
Üniversite öğrencisi ve mezunu	1,2	0,0	0,6	100,0	69
Hanehalkı refahı					
En düşük	0,7	0,8	0,0	100,0	93
Düşük	5,5	0,0	0,7	100,0	84
Orta	(10,9)	(0,0)	(0,0)	100,0	49
Yüksek	2,5	2,5	2,5	100,0	50
En yüksek	(0,8)	(0,0)	(0,8)	100,0	38
Toplam	3,7	0,8	1,0	100,0	314
Evli genç kadınlar	21,6	4,8	5,6	100,0	60

Tablo 11.3. Yaşa göre belirtilen tam yaşlarda ilk doğumlarını yapmış 15-24 yaş grubundaki kadınların yüzdesi ve ortalama anne olma yaşı

Yaş	İlk doğumlarını belirtilen tam yaşlara göre yapan kadınların yüzdesi				Canlı doğumu olmayanların yüzdesi	Genç sayısı	Ortalama anne olma yaşı
	18	20	22	24			
15-19	na	na	na	na	99,4	166	18,4
20-24	5,7	19,4	na	na	72,3	148	20,3
15-24	na	na	na	na	86,4	314	20,2

na: Bu yaş gruplarındaki bazı genç kadınlar söz konusu tam yaşlara henüz gelmediğinden hesaplanamamaktadır.

12. BÖLÜM

CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI HAKKINDA BİLGİ KAYNAKLARI

Dr. Zehra YAYLA ENFİYEÇİ

Cinsellik ve üreme sağlığı konusunda zamanında ve güvenilir bilgi almak çok önemlidir. Gençlerin CSÜS konularında doğru ve ulaşılabilir kaynaklardan bilgi alması onların gelecekte sağlıklı bir cinsel yaşamlarının oluşmasına önemli katkıları olacaktır. Türkiye’de genç nüfusun yoğunluğu dikkate alındığında bu konunun önemi daha da artmaktadır.

Bu bölümde gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda bilgi aldığı konular, kimlerden bilgi aldığı ve bilgi almak istedikleri kaynaklar ele alınmaktadır. CSÜS konularında internet ve sosyal medyadan bilgi edinme durumu bu bölümde ayrı bir başlıkta sunulmaktadır.

12.1. Cinsellik ile ilgili konularda bilgi alma

Tablo 12.1’de gençlerin sosyo-demografik özelliklerine göre bazı cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularıyla ilgili herhangi bir kaynaktan bilgi alma durumları sunulmuştur. Gençlerin yüzde 60’ı gebelik ve doğum, yüzde 55’i cinsel istismar/tecavüz, yüzde 54’ü gebelikten korunma ve yüzde 52’si cinsel ilişki hakkında bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Kadınların daha az bilgi aldıklarını söyledikleri konular mastürbasyon (yüzde 29) ve cinsellikle ilgili diğer konulardır (yüzde 1). Erkeklerin daha az bilgi aldıkları konular arasında cinsel organ hijyeni (yüzde 35) ve cinsellikle ilgili diğer konular yer almaktadır (yüzde 0,4). Buna ek olarak, “Cinsel şiddet” ve “Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar” konularında gençlerin sadece yüzde 42’sinin bilgi aldığı görülmektedir. Gençlerde bilgilenme oranı her bir konu başlığında 100 gençten 37-60 arasında değişmektedir. Bu da gençlerin bilgi verilen merkezlere ya da kişilere ulaşma sorunu olduğunu göstermektedir. Cinsellik konusunda bilgi alma ile eğitim seviyesi arasında sıkı bir ilişki olduğu görülmektedir. Tablo 12.1’e göre eğitim arttıkça cinsellik ile ilgili her bir başlıkta bilgi alma oranı da artmaktadır. Bilgi alma başlıklarında yerleşim

yeri ve hanehalkı refahı kategorilerine göre belirgin bir örüntü görülmemektedir. Ancak orta yoğun kentlerde yaşayan ve hanehalkı refah seviyesi en yüksek kategoria olan gençler arasında CSÜS konularında bilgi alma oranı daha fazladır.

12.2. Cinsellik ile ilgili konularda bilgi alınan ve bilgi alınmak istenen kaynaklar

Cinsel ilişki, cinsel organ temizliği, gebelikten korunma, gebelik ve doğum, cinsel sorunlar ve cinsellikle ilgili diğer konuların herhangi biri ile ilgili bilgi alanlara bu bilgilerin alındığı kaynaklar sorulmuş ve sonuçlar Tablo 12.2’de verilmiştir. Birden fazla kaynak söylendiği için yüzdelerin toplamı 100’den fazladır.

Aile ve yakın çevreden bilgi alma yüzdelerine bakıldığında, kadınlarda ilk üç sırayı kadın arkadaş (yüzde 26), anne (yüzde 21) ve diğer kadın akraba (yüzde 16) oluşturmaktadır. Erkeklerde ise yüzde 31 ile erkek arkadaş, yüzde 14 ile kadın arkadaş ve yüzde 6 ile erkek kardeş ilk üç sıradadır. Yaş arttıkça anne ve erkek arkadaşta bilgi alma azalmakta; kız kardeş ve kadın arkadaşta bilgi alma yüzdesi artmaktadır. Yerleşim yerine göre bakıldığında hem kent hem de kırsal kategorilerinde kadın arkadaş ve erkek arkadaş aile ve yakın çevre içinden en fazla bilgi alınan kaynaklardır. Gençlerde eğitim seviyesi arttıkça kadın arkadaşta bilgi alma oranı artmaktadır.

Öğretmen, PDR öğretmeni, hemşire/ebe ve doktor gibi meslek kategorilerine bakıldığında, gençler yüzde 24 ile en fazla öğretmenden bilgi almaktadır. Tüm kategorilerde kadınlar erkeklerden daha fazla bilgi almaktadır. Yaş arttıkça doktor ve hemşire/ebeden bilgi alma oranı da artmaktadır. Kırsal kesimde öğretmenden, kentsel bölgelerde ise doktordan bilgi alma yüzdesi daha yüksektir. Eğitim kategorilerinde öğretmenden bilgi alma daha fazladır. Beklen-

diği gibi, öğrenciliği devam eden gençlerin mezunlara göre öğretmenden bilgi alma oranı daha fazladır.

TV/radyo, gazete/dergi/kitap ve yeni medya kategorilerinde yeni medya açık ara en fazla bilgi alınan kaynaktır. Gençlerin yüzde 69'u CSÜS konularında bilgi almak için internete başvurmuştur. Yoğun kentlerde yaşayan gençlerde internete başvuru oranı da artmaktadır. Ortaokul mezunu ve altı eğitim seviyesindekiler ile en düşük hanehalkı refahındaki gençlerde internete başvuru oranı diğer kategorilere göre biraz daha azdır.

Tablo 12.3'te gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgi almak istedikleri kaynaklar verilmiştir. Gençler bilgi almak istedikleri bilgi kaynağı olarak sırasıyla doktor (yüzde 47), yeni medya (yüzde 37), diğer (yüzde 19) ve anne (yüzde 15) belirtmişlerdir. Diğer kategorisindeki yanıtların büyük bir kısmını "alanındaki uzman kişilerden" cevabı oluşturmaktadır.

Gençlerin, aile ve yakın çevrelerindeki bireylerin bilgi kaynağı olmasına ilişkin tercihleri ise cinsiyet, yaş ve eğitim durumuna göre değişmektedir. Genç kadınlar için "anne" yüzde 23 ve "kız kardeş" yüzde 11 ile ilk iki sırada yer almaktadır. Erkekler için ise "erkek arkadaş" yüzde 16 ve "baba" yüzde 10 ile ilk iki sırada yer almaktadır. 15-19 yaş grubundaki gençler büyük oranda annesinden bilgi almak istemektedir (yüzde 21). Benzer şekilde eğitim seviyesi lise öğrencisi olan gençler de en fazla annelerinden bilgi almak istemektedirler (yüzde 23).

Bilgi alınmak istenen kaynaklar içinde meslek kategorilerine baktığımızda, en fazla bilgi alınmak istenen kaynak doktordur. TV/radyo, gazete/dergi/kitap ve yeni medya kategorilerinde, yeni medya büyük oranda bilgi kaynağı olarak kullanılmak istenmektedir. Genç erkekler ile, 15-19 yaş grubundaki gençlerde CSÜS konularında bilgi edinmek için internete başvuru isteği daha fazladır.

12.3. İnternet ve Sosyal Medyadan Bilgi Edinme

Günümüzde sosyal medya ve internet hemen her konuda birincil başvuru kaynakları arasında yer almaktadır. Sosyal

medya ve internet hem görsel hem de yazılı içeriklerle geniş bir kitleye hitap etmektedir.

Tablo 12.4'te gençlerin internet veya sosyal medyada cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve şiddet ile ilgili bazı içeriklerle karşılaşma yüzdesi verilmiştir. Buna göre, "kadınlara yönelik şiddet" (yüzde 88), "çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik" (yüzde 64) ve "gençlik ve şiddet" (yüzde 61) hakkındaki içerikler gençlerin en fazla karşılaştığı konulardır. Karşılaşılan içeriklere bakıldığında bazı içeriklerde cinsiyete göre farklılaşma vardır. Erkeklerin en fazla karşılaştığı içeriklerden biri prezervatif/kondom/kaput reklam (yüzde 52) iken kadınlar "çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik" (yüzde 71), "çocuk yaşta gebelik" (yüzde 63), "gençlik ve şiddet" (yüzde 68) ile "kadınlara yönelik şiddet" (yüzde 93) içerikleriyle daha fazla karşılaşmaktadır. Yaş arttıkça "cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar" ile "gençlik ve şiddet" temalarıyla daha fazla karşılaşılmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça da "cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar" ile "kadınlara yönelik şiddet" içerikleri ile karşılaştığını söyleyen gençlerin yüzdesi artmaktadır.

İnternet ve sosyal medya ile bilginin yayılması hızlanmış ve daha çok kitleye ulaşması mümkün olmuştur. Bu avantaja rağmen hem internet hem de sosyal medya aracılığıyla yalan/yanlış birçok bilgi de dolaşmakta ve insanları yanıltabilmektedir. Sağlık alanı da kirli bilgiye kolay maruz kalınabilen alanlardan biri olduğu için, konunun önemine vurgu yapabilmek için sosyal medya ve internette CSÜS konularında içerik yayan web siteleri ve sosyal medya hesapları kategorileştirilerek gençlere bu web sitelerini ve sosyal medya hesaplarını güvenilir bulup bulmadıkları sorulmuştur.

Gençler arasında Sağlık Bakanlığı'nın internet sitesi yüksek bir oranda güvenilir bulunmaktadır (yüzde 90) (Tablo 12.5). Buna karşılık, sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları ile ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri en güvenilir bulunan platformlardır (sırasıyla yüzde 70 ve yüzde 95). Hem erkekler hem de kadınlar derneklerin/vakıfların/STK'ların internet sitelerini de çoğunlukla güvenilir bulmaktadır (sırasıyla yüzde 69 ve yüzde 41).

Bu bölümün amacı, önceki bölümlerde ortaya konulan

Tablo 12.1. Gençlerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre herhangi bir kaynaktan cinsellik ile ilgili konularda bilgi alma (Yüzde)

	Cinsel ilişki	Cinsel organ hijyeni	Mastürbasyon	Cinsel istismar/ Tecavüz	Para/çıkarcılığında cinsel ilişki	Cinsel şiddet	Gebelik ve doğum	Gebelikten korunma	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar	Diğer	Gözlem Sayısı
Cinsiyet											
Erkek	50,5	34,9	43,9	41,3	46,9	35,9	51,2	44,9	38,6	0,4	214
Kadın	52,8	55,3	29,2	68,5	48,5	48,2	69,6	64,2	47,4	1,1	314
Yaş											
15-19	45,0	36,9	31,9	48,6	44,0	35,2	52,6	43,4	31,1	0,6	300
20-24	60,7	55,9	43,4	62,8	52,8	51,2	70,5	69,4	59,2	0,9	228
Yerleşim Yeri											
Yoğun kent	49,9	44,5	37,5	53,3	49,0	44,5	61,3	54,7	41,0	0,5	169
Orta yoğun kent	59,1	51,5	41,8	66,3	48,9	43,4	63,2	59,4	52,5	1,6	187
Kır	51,8	40,0	28,1	48,7	40,4	28,8	52,0	47,7	42,0	1,2	172
Eğitim											
Ortaokul mezunu ve altı	26,5	16,7	16,2	36,0	34,6	34,6	49,2	43,0	23,3	0,4	95
Lise öğrencisi	45,9	38,8	34,2	51,3	43,0	36,6	58,2	48,4	29,7	0,5	188
Lise mezunu	55,3	50,7	37,8	55,4	54,6	41,7	59,9	58,8	47,1	0,5	134
Üniversite öğrencisi ve mezunu	74,9	68,9	54,4	72,3	57,6	55,8	71,4	67,5	73,7	1,7	111
Hanehalkı refahı											
En düşük	43,6	29,3	23,8	43,7	40,4	27,1	50,1	45,1	31,1	0,4	151
Düşük	49,7	47,3	34,1	56,8	46,4	40,6	57,3	56,2	45,4	3,0	141
Orta	53,3	32,1	45,3	54,9	44,5	45,1	58,7	59,2	42,9	0,4	96
Yüksek	45,2	46,4	27,6	53,4	46,1	44,1	59,4	49,5	32,3	0,0	74
En yüksek	64,9	64,6	51,3	62,1	59,2	49,7	72,9	60,6	60,9	0,0	66
Toplam	51,6	44,9	36,7	54,6	47,7	41,9	60,2	54,4	42,9	0,8	528

Tablo 12.2. Gençlerin cinsellik ile ilgili konularda bilgi aldıkları kaynaklar (Yüzde)

	Anne	Baba	Part- ner/ eş	Kız kardeş	Erkek kardeş	Kadın arkadaş	Erkek arkadaş	Diğer kadın akraba	Diğer erkek akraba	Öğret- men	PDR öğret- meni	Hemşi- re/ebe	Doktor	TV/ radyo	Gazete /dergi /kitap	Yeni medya	Asker- lik	Diğer	Gözlem Sayısı
Cinsiyet																			
Erkek	5,0	4,7	1,9	1,4	5,5	13,9	31,3	0,5	1,7	15,0	1,9	0,3	2,2	9,4	4,2	70,8	0,3	7,2	164
Kadın	20,5	0,2	0,2	8,7	0,8	26,0	5,8	16,2	0,0	32,6	3,0	3,4	6,3	8,6	5,1	66,7	0,0	12,1	264
Yaş																			
15-19	16,9	2,4	1,2	2,7	3,0	16,3	22,4	9,2	1,2	23,4	2,7	0,2	0,4	5,9	2,3	67,9	0,0	7,0	232
20-24	8,1	2,4	0,8	8,2	3,3	24,7	13,3	7,8	0,3	24,8	2,2	4,0	9,1	12,7	7,5	69,6	0,3	13,1	196
Yerleşim Yeri																			
Yoğun kent	12,1	2,0	1,0	4,6	2,6	21,6	18,3	8,3	1,0	23,8	2,2	1,8	4,6	7,5	4,3	71,7	0,0	8,9	136
Orta yoğun kent	15,4	2,4	2,1	6,5	4,0	16,7	18,4	6,5	0,0	22,6	4,1	1,6	5,4	11,6	5,9	66,6	0,0	12,9	156
Kır	14,1	4,4	0,0	6,5	4,7	16,9	17,8	11,9	0,9	26,9	2,1	2,7	2,1	13,1	4,6	56,7	0,9	10,1	136
Eğitim																			
Ortaokul mezunu ve altı	11,1	1,0	0,0	11,1	6,1	14,7	10,8	18,9	0,0	11,0	3,6	1,9	5,2	16,7	5,0	54,4	0,0	2,3	69
Lise öğrencisi	15,3	2,7	0,4	1,0	0,4	17,9	24,7	7,8	0,0	25,2	3,5	1,2	2,7	9,3	1,9	71,1	0,0	4,9	148
Lise mezunu	10,3	1,0	3,3	10,1	5,1	22,1	26,5	2,9	0,0	18,6	2,7	1,7	4,0	7,8	7,1	62,5	0,6	5,5	107
Üniversite öğrencisi ve mezunu	13,0	4,0	0,5	3,4	3,5	24,0	6,6	9,3	3,0	33,9	0,3	3,0	6,3	5,7	5,9	78,2	0,0	23,4	104
Hanehalkı refahı																			
En düşük	13,1	1,8	0,0	10,0	6,2	14,0	15,4	17,6	0,0	17,3	2,2	2,6	3,2	9,5	2,9	56,9	0,9	3,5	113
Düşük	10,8	0,7	0,0	1,3	1,9	25,8	21,5	8,5	0,7	21,6	3,1	0,0	1,3	17,1	2,3	72,2	0,0	8,1	115
Orta	13,5	4,4	1,4	4,1	2,1	10,3	23,4	3,9	0,0	16,5	1,7	3,2	4,3	11,7	8,5	70,1	0,0	14,2	80
Yüksek	11,8	1,0	3,2	6,4	3,2	23,0	15,3	8,2	0,0	27,3	2,0	2,4	10,3	4,9	0,4	71,6	0,0	8,8	59
En yüksek	15,1	3,9	0,4	5,1	2,8	24,1	16,1	6,8	2,8	33,4	3,1	1,7	2,4	3,4	8,4	69,7	0,0	12,4	61
Toplam	12,9	2,4	1,0	5,2	3,1	20,1	18,3	8,6	0,8	24,0	2,5	1,9	4,3	9,0	4,6	68,7	0,1	9,7	428

Tablo 12.3. Gençlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilgi almak istedikleri kaynaklar (Yüzde)

	Anne	Baba	Part- ner/ eş	Kız kardeş	Erkek kardeş	Kadın arkadaş	Erkek arkadaş	Diğer kadın akraba	Diğer erkek akraba	Öğret- men	PDR öğret- meni	Hemşi- re/ebe	Doktor	TV/ radyo	Gazete /dergi /kitap	Yeni medya	Asker- lik	Diğer	Gözlem Sayısı
Cinsiyet																			
Erkek	5,8	10,0	1,4	0,0	3,3	4,8	15,6	0,0	2,0	5,0	1,9	0,3	38,1	3,1	3,7	49,5	0,0	13,5	164
Kadın	23,3	2,0	0,0	10,9	0,0	9,2	0,8	6,1	0,0	12,0	3,4	6,4	54,8	1,0	4,1	24,4	0,0	24,9	264
Yaş																			
15-19	20,5	7,2	1,2	5,8	1,5	5,9	8,9	3,1	0,0	7,8	1,8	1,3	41,4	2,2	2,6	40,1	0,0	14,0	232
20-24	7,8	4,2	0,0	5,4	1,8	8,5	6,9	3,2	2,1	9,6	3,8	6,0	53,0	1,7	5,4	32,4	0,0	25,9	196
Yerleşim Yeri																			
Yoğun kent	14,5	6,1	1,0	6,0	1,0	8,9	9,5	3,0	1,0	9,1	2,8	3,0	47,7	2,6	4,3	36,5	0,0	18,6	136
Orta yoğun kent	16,4	5,6	0,0	3,8	3,2	1,6	5,6	1,1	0,0	7,3	2,7	4,6	45,6	1,3	2,7	38,1	0,0	22,6	156
Kır	14,5	5,0	0,0	5,9	2,8	4,3	3,8	5,9	1,9	7,7	2,4	4,2	43,1	0,0	2,8	35,5	0,0	19,5	136
Eğitim																			
Ortaokul mezunu ve altı	7,9	5,0	0,0	9,2	7,0	11,3	2,0	12,2	1,0	3,6	0,0	1,9	32,9	0,0	0,0	35,7	0,0	11,3	69
Lise öğrencisi	23,3	7,8	0,0	5,9	1,1	5,9	6,8	1,9	0,0	10,0	2,3	0,2	43,3	1,9	2,8	45,2	0,0	12,3	148
Lise mezunu	12,9	4,5	2,9	5,0	1,1	3,9	12,8	2,5	0,0	3,1	5,4	7,7	41,1	5,2	7,4	36,7	0,0	19,4	107
Üniversite öğrencisi ve mezunu	8,7	5,0	0,0	4,0	0,0	9,2	8,5	0,6	3,0	14,1	2,3	4,6	62,8	0,3	4,2	25,6	0,0	32,8	104
Hanehalkı refahı																			
En düşük	15,8	3,6	0,0	6,6	2,6	5,8	6,2	5,5	0,9	10,8	1,7	4,9	42,1	0,0	1,8	29,5	0,0	13,6	113
Düşük	14,5	4,0	0,0	5,5	0,7	5,3	2,6	6,6	0,7	3,0	3,1	4,2	32,2	6,7	4,2	45,0	0,0	21,1	115
Orta	3,3	8,5	0,0	2,2	5,0	3,7	10,1	0,5	0,0	1,2	1,2	2,1	52,4	1,2	1,2	39,1	0,0	20,8	80
Yüksek	19,3	10,0	3,2	8,6	0,6	13,0	14,9	3,9	3,2	11,8	2,4	4,3	38,1	0,0	2,4	33,5	0,0	21,6	59
En yüksek	19,2	3,3	0,0	5,1	0,0	6,7	6,2	0,0	0,0	14,7	4,5	2,0	64,6	1,7	8,2	34,9	0,0	18,6	61
Toplam	14,8	5,9	0,7	5,6	1,6	7,1	8,0	3,1	1,0	8,6	2,7	3,4	46,6	2,0	3,9	36,6	0,0	19,4	428

Tablo 12.4. Gençlerin internette/sosyal medyada üreme sağlığı, cinsel sağlık, şiddet konularıyla ilgili içerik ile karşılaşması (Yüzde)

	Gebeliğin ön- lenmesi ve aile planlaması	Prezervatif/ Kondom /Kapat reklamı	Çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik	Çocuk yaşa gebelik	Cinsel yolla bulaşan en- feksiyonlar	Genç- ergen sağlığı	Gençlik ve şiddet	Kadınlara yönelik şiddet	Gözlem Sayısı
Cinsiyet									
Erkek	23,3	52,0	57,6	37,6	21,8	24,9	52,5	83,6	164
Kadın	24,1	35,8	70,5	62,5	27,7	33,3	68,2	92,7	264
Yaş									
15-19	21,2	43,1	63,2	44,2	18,5	31,8	56,8	86,3	232
20-24	26,8	44,4	65,4	57,8	32,5	26,1	65,1	90,6	196
Yerleşim Yeri									
Yoğun kent	22,1	48,8	66,6	52,6	25,3	30,6	62,5	90,7	136
Orta yoğun kent	31,2	37,3	56,8	43,7	27,4	32,6	55,4	85,3	156
Kır	23,0	26,7	60,7	46,9	19,9	18,8	57,1	80,0	136
Eğitim									
Ortaokul mezunu ve altı	12,1	44,2	64,6	53,5	17,0	18,8	59,6	81,6	69
Lise öğrencisi	20,3	45,1	62,5	50,0	17,9	37,4	59,5	87,8	148
Lise mezunu	34,2	43,7	60,1	47,4	29,5	21,7	64,4	87,9	107
Üniversite öğrencisi ve mezunu	25,0	41,5	69,7	51,7	34,0	30,2	59,2	92,5	104
Hanehalkı refahı									
En düşük	21,6	24,3	62,3	53,6	13,7	17,2	56,0	77,9	428
Düşük	29,4	44,0	61,2	49,5	27,7	17,1	59,5	88,5	115
Orta	12,5	49,0	55,7	26,5	14,4	38,5	50,3	91,4	80
Yüksek	23,4	50,6	63,3	49,1	24,7	34,4	66,2	92,9	59
En yüksek	29,0	45,8	75,1	68,1	37,6	35,4	67,3	88,3	61
Toplam	23,7	43,7	64,2	50,3	24,8	29,2	60,6	88,3	428

Tablo 12.5. Gençlerin internet ve sosyal medyada yer alan bazı platformları üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında güvenilir bulup bulmadığı (Yüzde)

		Erkek	Kadın	Toplam
Sağlık Bakanlığının internet sitesi	Güvenilir	92,3	87,0	89,5
	Güvenilmez	4,1	6,5	5,4
	Kararsız	1,8	5,1	3,5
	Bilmiyor	1,8	1,4	1,6
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Hastanelerin internet siteleri	Güvenilir	81,6	79,4	80,4
	Güvenilmez	12,5	13,0	12,7
	Kararsız	4,2	7,1	5,7
	Bilmiyor	1,8	0,5	1,1
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Üniversitelerin internet siteleri	Güvenilir	71,1	60,0	65,4
	Güvenilmez	15,8	25,3	20,7
	Kararsız	11,1	13,2	12,2
	Bilmiyor	2,1	1,4	1,7
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Derneklerin/Vakıfların/STK'ların internet siteleri	Güvenilir	24,0	39,0	31,8
	Güvenilmez	69,2	41,2	54,8
	Kararsız	6,3	17,1	11,9
	Bilmiyor	0,6	2,6	1,6
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Uluslararası kurum ve kuruluşların internet siteleri	Güvenilir	71,9	70,4	71,1
	Güvenilmez	23,0	21,1	22,0
	Kararsız	1,5	5,1	3,4
	Bilmiyor	3,6	3,3	3,4
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları	Güvenilir	15,7	23,9	19,9
	Güvenilmez	73,6	65,9	69,6
	Kararsız	8,6	9,8	9,2
	Bilmiyor	2,1	0,4	1,2
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri	Güvenilir	2,6	1,4	2,0
	Güvenilmez	97,4	93,3	95,3
	Kararsız	0,0	5,1	2,7
	Bilmiyor	0,0	0,2	0,1
	Toplam	100,0	100,0	100,0
Gözlem Sayısı		148	244	392

13. BÖLÜM

SONUÇLAR VE POLİTİKA ÖNCELİKLERİ

Prof. Dr. İsmet KOÇ

bulguların işaret ettiği sonuçları ve bu sonuçların gösterdiği politika önceliklerini tartışmaktadır. Bu tartışmada öncelikle araştırmada öne çıkan sonuçlar aktarılacak; bu sonuçların mümkün olması durumunda TGA-2007 ile karşılaştırması yapılacak ve sonra da bunların işaret ettiği politika öncelikleri üzerinde durulacaktır.

13.1. Sonuçlar

TGA-2023 araştırmasından elde edilen ve politika önceliklerine işaret eden bulgular şu şekilde özetlenebilir:

Gençlerin profili ve yaşam koşulları

- TGA-2023 kapsamındaki hanehalkı nüfusunun yüzde 14'ünün 15-24 yaş grubundaki gençlerden oluştuğu görülmektedir. Hanelerin üçte birinde (yüzde 33) 15-24 yaş grubunda genç bulunmaktadır. Yüzde 20'sinde sadece 1; yüzde 10'unda 2; yüzde 3'ünde ise 3 ve daha fazla genç vardır. Genç bulunan hanelerde özellikle bilgisayar, tablet ve internet sahipliğinin genç bulunmayan hanelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- TGA-2023 kapsamında görüşülen gençlerin yüzde 41'i erkek; yüzde 59'u ise kadındır. Gençlerin yüzde 58'i 15-19 yaş grubunda; yüzde 42'si ise 20-24 yaş grubunda yer almaktadır. Gençlerin yüzde 17'sinin ortaokul mezunu ve altındaki bir eğitim seviyesinde; yüzde 37'sinin lise öğrencisi; yüzde 23'ünün lise mezunu; geriye kalan yüzde 23'ünün ise üniversite öğrencisi ya da üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu olan kadınların oranı (yüzde 24), erkeklerin oranından (yüzde 22) daha yüksektir.
- TGA-2023'ün eğitime ilişkin sonuçları TGA-2007 sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, aradan geçen 16 yıl içinde üniversite öğrencisi veya mezunu olan gençlerin oranının çok önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Bu süreçte, üniversite öğrencisi veya mezunu genç erkeklerin oranı yüzde

2'den yüzde 22'ye; genç kadınların oranı ise yüzde 4'ten yüzde 24'e yükselmiştir.

- Lise seviyesindeki gençlerin yüzde 39'u daha fazla okumak istemediği için okulu terk etmiştir. Bu aşamada okulu terk eden gençlerin yüzde 31'i ailesinin maddi durumunun iyi olmaması ya da çalışması gerektiği için okulu terk ettiğini beyan etmiştir.
- Gençlerin yüzde 42'si araştırma tarihinde çalıştıklarını beyan etmiştir. Genç erkekler arasında halen çalışma oranı (yüzde 61); genç kadınların oranından (yüzde 24) yaklaşık 3 kat daha yüksektir. 15-19 yaş grubundaki gençlerin yüzde 35'i, 20-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 54'ü çalışmaktadır. Gençlerin yüzde 31'i hizmet sektöründe; yüzde 8'i sanayi sektöründe; yüzde 4'ü ise tarım sektöründe çalışmaktadır. Genç kadınların yüzde 19'u hizmet sektöründe çalışırken, bu oran genç erkekler arasında yüzde 42'dir. Çalışan gençlerin yüzde 61'i tam zamanlı; yüzde 39'u ise yarı zamanlı çalışmaktadır. Çalışan gençlerin neredeyse tamamı (yüzde 98) ücretli bir işte çalışmasına karşın, sadece yüzde 46'sı sigortalıdır. Çalışmayan gençlerin yüzde 14'ü iş aradığını beyan etmiştir. Bu oran, genç erkekler arasında yüzde 18; genç kadınlar arasında ise yüzde 12'dir. İş arayan gençlerin ortalama iş arama süresi 7 ay iken, bu ortalama genç erkekler arasında 11 aya yükselmekte; genç kadınlar arasında ise 6 aya düşmektedir. İş arayan gençlerin yüzde 42'si en geç iki hafta içerisinde işe başlamaya hazır olduğu görülmektedir.
- TGA-2023 sonuçları, 15-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 20'sinin ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY) olduğunu göstermektedir. Genç kadınlar arasında yüzde 29'a yükselen NEİY oranı, genç erkekler arasında yüzde 10'a gerilemektedir. Yaş gruplarına göre bakıldığında, 20-24 yaş grubundaki gençlerin yüzde 30'unun NEİY olduğu görülürken, bu oran, 15-19 yaş grubundaki gençler

arasında, bu gençlerin yüzde 54'ünün eğitimde olması nedeniyle yüzde 11'e düşmektedir. NEİY oranı kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında ise yüzde 29'a; en düşük refah seviyesindeki hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 36'ya; Doğu'da yaşayan gençler arasında yüzde 40'a kadar yükselmektedir.

- Gençlerin yüzde 90'ı hiç evlenmemiş; yüzde 9'u halen evli; yaklaşık yüzde 1'i de boşanmış ya da boşanmak üzere ayrı yaşamaktadır. Genç kadınlar arasında halen evli olanların oranı (yüzde 17), genç erkeklerin oranının (yüzde 2) yaklaşık 8 katından daha yüksektir. TGA-2007 sonuçları, genç erkeklerin yüzde 6'sının; genç kadınların ise yüzde 27'sinin araştırma tarihinde evli olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, evli gençlerin oranının hem genç erkeklerde hem de özellikle genç kadınlarda azaldığını göstermektedir.

- Gençlerin yüzde 70'i yoğun kentsel alanlarda; yüzde 15'i orta yoğun kentsel alanlarda; geriye kalan yüzde 15'i de kırsal alanlarda yaşamaktadır. Gençlerin yüzde 17'si hanehalkı refahı çok düşük hanelerde yaşarken, yüzde 43'ü hanehalkı refahı yüksek ve çok yüksek olan hanelerde yaşamaktadır. Gençlerin yüzde 45'inin ilçe merkezinde; yüzde 33'ünün kent merkezinde; yüzde 20'sinin bucak/köyde; geriye kalan yüzde 2'sinin ise yurtdışında sosyalleştiği görülmektedir.

- Gençlerin yüzde 92'si herhangi bir sosyal medya kullanıcısıdır. Gençler tarafından en çok tercih edilen sosyal medya platformu yüzde 88 ile Instagram'dır. Bunu yüzde 31 ile TikTok, yüzde 28 ile Twitter, yüzde 22 ile Facebook ve yüzde 20 ile Youtube izlemektedir. Genç erkeklerin yüzde 95'i; genç kadınların ise yüzde 79'u Instagram'ı kullanmaktadır. Genç erkeklerin sadece yüzde 2'si hiçbir sosyal medya kullanıcısı değilken, bu oran genç kadınlar arasında yüzde 14'e yükselmektedir. Hem 15-19 hem de 20-24 yaş grubundaki gençler arasında Instagram kullanımını yüzde 87-88 seviyesindeyken, 15-19 yaş grubundaki gençler arasında TikTok ve Youtube kullanımı; 20-24 yaş grubundaki gençlerde ise Twitter ve Facebook kullanımı daha yaygındır. Gençler arasında eğitim seviyesi arttıkça sosyal medya kullananların oranı yüzde 76'dan yüzde 97'ye yükselmektedir. Bu sonuçlarla tutarlı olarak, sosyal medya kullanan her 4 gençten 3'ünün en çok vakit geçirdikleri sosyal medyanın Instagram olduğu görülmektedir.

- Gençlerin yaklaşık yüzde 20'si sağlık durumlarını "çok iyi" olarak; yüzde 50'si "iyi" olarak tanımlarken, yüzde 29'u "orta"; yüzde 2'si ise "kötü" veya "çok kötü" olarak tanımlamıştır. Sağlık durumunu "iyi" ve "çok iyi" olarak tanımlayan genç erkeklerin oranı (yüzde 75), genç kadınların oranından (yüzde 63) daha yüksektir. Sağlık durumunu "çok iyi" veya "iyi" olarak tanımlayan gençlerin oranı, TGA-2007-TGA-2023 döneminde yüzde 66'dan yüzde 69'a yükselmiştir. Aynı dönemde, sağlık durumunu "kötü" veya "çok kötü" olarak beyan eden gençlerin oranı ise yüzde 4'ten yüzde 2'ye gerilemiştir. TGA-2023 kapsamında gençlerin sağlık durumları yanında yaşam memnuniyetleri de sorulmuştur. Gençlerden yaşamlarından son derece memnun olmaları

durumunda "10", hiç memnun olmamaları durumunda ise "0" puan verilen bir ölçekte değerlendirme yapmaları istendiğinde, gençlerin yarısından fazlası (yüzde 54) 7 veya daha yüksek bir puanlama yapmıştır. Tüm gençler için ortalama puan 6,5'dir. Genç erkeklerin ortalama puanı (6,6 puan) genç kadınların ortalama puanından (6,3 puan) yüksektir. Gençlerin yüzde 56'sının kendilerine ait bir odası olduğu görülmektedir.

Ergenlik dönemine ilişkin bilgi ve tutumlar

- Gençlerin, kadınların ve erkeklerin ergenlik döneminde ortaya çıkan fiziksel, ruhsal ve cinsel değişimlere ilişkin bilgi seviyesinin yüksek olmadığı görülmektedir. Kadınların ergenlik dönemindeki değişimlerine ilişkin olarak genç kadınların yüzde 47'si regl/adet olmayı; yüzde 47'si psikolojik değişiklikleri; yüzde 43'ü memelerdeki büyümeyi; yüzde 32'si sivilce çıkmasını; yüzde 26'sı boy uzamasını beyan etmiştir. Erkeklerin kadınların ergenlik dönemindeki değişimleri hakkında belirttikleri değişimlere bakıldığında ise, ilk beş sırada regl/adet olmanın (yüzde 31), boy uzamasının (yüzde 28), memelerde büyümenin (yüzde 23), psikolojik değişikliklerin (yüzde 20) ve sivilce çıkmasının (yüzde 17) ifade edildiği görülmektedir. Erkeklerde ergenlik döneminde görülen değişimler arasında ilk beş sırada boy uzaması (yüzde 46), seste değişiklik (yüzde 45), vücudun belli bölgelerinde kıllanma (yüzde 34), psikolojik değişiklikler (yüzde 32) ve sivilce çıkması (yüzde 25) belirtilmiştir. Genç kadınların ilk üç sırada benzer değişimleri belirttikleri görülürken, boy uzaması, seste değişiklik ve vücudun belli bölgelerinde kıllanma farklı oranlarda da olsa hem genç kadınlar hem de genç erkekler tarafından belirtilmiştir.

- Hem kadınlarda hem de erkeklerde ergenlik döneminde meydana gelen değişimler konusunda genel olarak bilgi seviyesi yüksek olmamasına karşın, özellikle 15-19 yaş grubundaki gençler, kırsal alanlarda yaşayan gençler, eğitim seviyesi düşük olan gençler ile yoksul hanelerde yaşayan gençlerin temel ergenlik değişimleri konusunda bile oldukça düşük bilgi seviyesine sahip oldukları görülmektedir.

- Gençlerin, kadınlarda ergenlik dönemi değişimleri konusundaki bilgi seviyesinin zaman içerisindeki seyrine bakıldığında hem genç erkeklerde hem de genç kadınlarda bilgi seviyesinde bazı değişimler için ilerleme bazıları içinse gerileme görülmektedir. Örneğin, kadınlarda ergenlik döneminde görülen değişimler arasında yer alan memelerde büyüme, vücudun belli bölgelerinde kıllanma, regl/adet olma gibi fiziksel değişikliklerin TGA-2007'de daha yüksek oranda; sivilce çıkmasının, seste değişikliğin ve psikolojik değişikliklerin ise TGA-2023'te daha yüksek oranda ifade edildiği görülmektedir. Erkeklerde ergenlik değişimleri konusundaki bilgi düzeylerinin zaman içerisindeki değişimi incelendiğinde ise, vücudun belli bölgelerinde kıllanma, ıslak rüya, cinsel organlarda büyüme gibi değişimler hakkında bilgi seviyesinde azalma; boy uzaması, seste değişiklik, sivilce çıkması gibi değişiklikler hakkındaki bilgi seviyesinde ise artma görülmektedir.

- Genç kadınlar ve genç erkeklere ergenlik döneminde

yaşadıkları değişimlerle ilgili herhangi bir endişe yaşayıp yaşamadıkları da sorulmuştur. Genç kadınların en çok kilo alma (yüzde 48), sivilce çıkması (yüzde 47) gibi fiziksel değişimleri ile ilgili sorun yaşadıkları görülmektedir. Bunları psikolojik durumları (yüzde 41) ve adet düzeniyle ilgili sorunlar (yüzde 37) izlemektedir. Ayrıca, genç kadınların yaklaşık üçte biri ergenlik döneminde boy uzaması (yüzde 34), vücutta kıllanma (yüzde 34) ve meme büyümesi (yüzde 33) gibi konularla ilgili endişeler yaşadıklarını belirtmiştir. Genç erkekler ise, en fazla kilo (yüzde 37), sivilce (yüzde 36), psikolojik durum (yüzde 25), vücutta kıllanma (yüzde 21), boy (yüzde 20) ve karşı cinsle iletişim (yüzde 15) konularında endişe yaşadıklarını beyan etmiştir.

- Gençlerin yaşadıkları bu endişeleri bir başka kişiyle paylaşıp paylaşmadıklarına bakıldığında, genç kadınların endişelerini bir başkasıyla paylaşma oranının (yüzde 63), genç erkeklere göre (yüzde 47) daha yüksek olduğu görülmektedir. Genç kadınların endişelerini başta anneleri olmak üzere (yüzde 59), kadın arkadaşlarıyla (yüzde 49), kız kardeşleriyle (yüzde 26) diğer kadın akrabalarıyla (yüzde 20) paylaştıkları görülmektedir (yüzde 58,5). Genç erkeklerin de bu tür endişelerini en fazla anneleri ile paylaştığı (yüzde 46) görülmektedir. Genç erkekler arasında bu tür endişelerini babaları ile paylaşanların oranı (yüzde 38), erkek arkadaş (yüzde 34) ve erkek kardeşleri (yüzde 33) ile paylaşanlardan daha yüksektir. Bu kapsamda, bu endişeleri için sağlık kurumuna başvurduğunu beyan eden genç kadınların oranı (yüzde 29) genç erkeklerin oranından (yüzde 18) oldukça yüksektir.

- Kadınların üreme çağına başladığı zamanın belirlenmesi açısından oldukça önemli olan ortalama ilk adet yaşı 13 olarak bulunmuştur. Farklı sosyo-ekonomik özelliklere göre menarş yaşının 12,7 ile 13,3 arasında değiştiği; 14 yaşına kadar kadınların yüzde 78'inin menarş olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, genç kadınların yüzde 77'sinin adet döngüsünü takip ettiği; yüzde 97'sinin menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığı görülmektedir. Genç kadınların yüzde 19'unun ihtiyacından daha fazla sayıda regl/adet malzemesinin olmadığı; yüzde 12'sinin istedikleri sıklıkta değiştirebilecekleri sayıda regl/adet malzemesinin olmadığı; yüzde 17'sinin ise ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe içinde oldukları görülmektedir. Bu durum, Türkiye'deki genç kadınların yaklaşık yüzde 17'sinin ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe içinde olduğuna yani regl ya da dönem yoksulluğu içinde olduğuna işaret etmektedir.

- Genç kadınların yüzde 37'si regl/adet olmaya başlamadan önce bu konuyla ilgili olarak hiç kimseyle konuşmadıklarını beyan etmiştir. Genç kadınların bu konuyla ilgili olarak yine daha çok yakın çevrelerindeki kadınlarla konuştukları görülmektedir. Bu konuda, genç kadınların yüzde 36'sı anneleriyle; yüzde 12'si kadın akrabalarıyla; yüzde 12'si ise kız kardeşleriyle konuşmuşlardır. Sağlık personeliyle konuşan genç kadınların oranının, TGA-2007-TGA-2023 döneminde yüzde 4'ten yüzde 2'ye gerilemiş olduğu dikkati çekmektedir.

- Genç erkeklerin yüzde 52'si ergenlik dönemlerinde ıslak rüya gördüklerini; yüzde 20'si ise görmediklerini beyan etmiştir. Genç erkeklerin yüzde 28'inin bu soruya "bilmiyorum" cevabını vermiş olmaları, genç erkeklerin bu konuda konuşmaya istekli olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Genç erkeklerin ilk ıslak rüya görme yaşı 15,1 olarak bulunmuştur, yüzde 77'sinin ıslak rüya konusunu hiç kimse ile konuşmadığı görülmektedir. Genç erkeklerin ıslak rüya hakkında en sık konuştukları kişiler erkek arkadaşlarıdır (yüzde 13). Kadınların menarş konusunda olduğu gibi, erkeklerin de ıslak rüya konusunda sağlık personeliyle temas halinde olmadığı dikkati çekmektedir.

Üreme sağlığı hakkında bilgi ve tutumlar

- Gençlerin yüzde 63'ü kadın üreme organlarından vajinayı; yüzde 41'i yumurtalıkları; yüzde 19'u ise rahmi bilmektedir. Tüpler ve klitorisi bilen gençlerin oranı yüzde 2-3 seviyesindedir. Gençler, "göğüs/meme" gibi organları da düşük seviyede de olsa üreme organı olarak belirtmişlerdir. Kadın üreme organlarından vajinayı bildiğini ifade eden genç kadınların oranı yüzde 55; genç erkeklerin oranı ise yüzde 70'tir. Genç kadınların yüzde 48'i; genç erkeklerin ise yüzde 34'ü yumurtalıkları bilmektedir. Rahimi bilen genç kadınların oranı yüzde 28, genç erkeklerin oranı ise yüzde 11'dir. Kentsel alanlarda ve Batı bölgesinde yaşayan gençlerin kadın üreme organları hakkındaki bilgi seviyesi kırsal alanlardaki ve Doğu bölgesindeki gençlere göre daha yüksektir. Ortaokul mezunu ve altı eğitim düzeyine sahip gençler arasında yüzde 47 olan herhangi bir kadın üreme organını bilmeme oranı, üniversite öğrencisi veya mezunu gençler arasında yüzde 3'e kadar gerilemektedir.

- Gençlerin yüzde 21'i herhangi bir erkek üreme organı bilmediğini beyan etmiştir. Buna karşılık gençlerin yüzde 64'ü erkek üreme organlarından penis; yüzde 34'ü testisi, yüzde 2'si ise prostatı bildiğini belirtmiştir. Genç kadınların erkek üreme organlarını bilme oranı (yüzde 74) genç erkeklere göre (yüzde 85) daha düşüktür. Erkek üreme organlarını bilmediğini beyan eden gençlerin oranı kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde yaşayanlar arasında belirgin bir biçimde yüksektir. Eğitim düzeyi arttıkça erkek üreme organlarını bilmeyen gençlerin oranı önemli ölçüde azalmakta, üniversite öğrencisi ve mezunu gençler arasında yüzde 5'e kadar gerilemektedir.

- TGA-2007-TGA-2023 döneminde hiçbir kadın üreme organını bilmediğini beyan eden gençlerin oranı yüzde 24'ten yüzde 20'ye; hiçbir erkek üreme organını bilmediğini ifade eden gençlerin oranı ise yüzde 28'den yüzde 21'e gerilemiştir.

- Gençlerin sadece yüzde 41'i bebeğin büyüdüğü organın rahim olduğunu belirtmiştir. Gençlerin yüzde 82'si meni içeriğinde sperm olduğunu; yüzde 61'i testosteron olduğunu; yüzde 28'i ise idrar olduğunu belirtmiştir. Menide sperm olduğunu belirten genç kadınların oranı (yüzde 83), genç erkeklere göre (yüzde 81) daha yüksektir.
- Gençlerin yüzde 68'i tek bir cinsel ilişki ile gebe kalılabileceğini belirtmiştir. Genç erkekler arasında tek bir cin-

sel ilişki ile gebe kalılabileceğini beyan edenlerin oranı (yüzde 72) genç kadınlara göre (yüzde 64) daha yüksektir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde tek bir cinsel ilişki ile gebe kalılabileceğini beyan eden gençlerin oranında bir azalma söz konusu olmuş, oran yüzde 74'ten yüzde 68'e düşmüştür.

- Gençlerin yüzde 64'ünün üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bilgilere internet üzerinden eriştikleri görülmektedir. Bunu yüzde 23 ile TV ve basın izlemektedir. Kırsal alanlarda ve Doğu bölgesinde yaşayan gençler ile düşük seviyede eğitime sahip olan gençlerin bu bilgilere internet üzerinden ulaşma oranları diğer gençlere göre daha düşüktür.

- Gençlerin sadece yüzde 19'u üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlamasıyla ilgili bir yakınıyla veya başka bir kişiyle konuşmuştur. Bu oran genç kadınlar arasında yüzde 23'e yükselmekte; genç erkekler arasında ise yüzde 15'e düşmektedir. Genç kadınların bu konularda en çok kadın arkadaşlarıyla (yüzde 9); genç erkeklerin ise en çok erkek arkadaşlarıyla (yüzde 11) konuştukları görülmektedir.

- TGA-2023 sonuçları gençlerin sadece yüzde 3'ünün gebeliği veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici herhangi bir yöntemi temin etmek için bir sağlık kuruluşuna başvurduğunu göstermektedir.

- Gençlerin yüzde 74'ü evli olmayan bireylere gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması ve gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması hizmetlerinin sunulmasını; yüzde 81'i ise gebelik ve doğum hizmetlerinin sunulmasını önermektedir. Genç erkekler arasında evli olmayan bireylere gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması hizmetinin sunulmasını onaylama oranı (yüzde 78) genç kadınlara göre (yüzde 69) daha yüksektir. Evli olmayan bireylere gebelik ve doğum hizmetleri sunulmasını onaylayan gençlerin oranı, TGA-2007-TGA-2023 döneminde yüzde 76'dan yüzde 81'e yükselmiştir.

- Gençlerin yüzde 92'si genç erkeklerin; yüzde 94'ü ise genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceği görüşüne katılmaktadır. Hem genç kadınların hem de genç erkeklerin cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabileceği görüşüne katılan gençlerin oranı yüzde 48 olarak bulunmuştur. Gençlerin yüzde 30'u kadınların hemcinsleriyle duygusal ve/veya cinsel ilişki yaşayabileceği ifadesine katılırken; bu oran erkekler için yüzde 26'dır. Genç kadınların cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendilerinin karar verebileceği görüşüne katılan gençlerin oranı 2007-2023 döneminde yüzde 73'ten yüzde 85'e yükselmiştir. Aynı dönemde, genç kadınların istemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebileceği ifadesine katılan gençlerin oranı ise yüzde 86'dan yüzde 94'e yükselmiştir.

- Gençler tarafından ilk cinsel deneyim için en uygun ortalama yaş 23 olarak belirtilmiştir. Bu yaş gençlerin cinsiyetine göre farklılık göstermemektedir. Hem genç erkekler hem de genç kadınlar için en uygun ilk cinsel deneyim yaşı aynıdır. Genç kadınların ilk cinsel deneyim için belirttikleri en uygun yaşlar, genç erkeklerinkinden yüksektir. Genç

kadınlar, her iki cins için de en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 25; genç erkekler ise her iki cins için de en uygun ilk cinsel deneyim yaşının 21 olduğunu belirtilmiştir. TGA-2007/TGA-2023 döneminde erkek ve kadınlar için ilk cinsel deneyim yaşının çocukluk döneminde (18 yaşından önce) yaşanabileceğini beyan eden gençlerin oranında azalış; 18-24 ve 25 ve üstü yaşlarda yaşanabileceğini ifade eden gençlerin oranında ise önemli bir artış görülmektedir.

Gebeliği önleyici yöntem bilgisi ve kullanımı

- Gençler arasında gebeliği önleyici herhangi bir yöntem bilgisinin yaygın olduğu (yüzde 95) görülmektedir. Bu oran kadınlar arasında (yüzde 97) erkeklere göre (yüzde 92) daha yüksektir. Gebeliği önleyici geleneksel yöntemlere ilişkin bilgi seviyesi (yüzde 66), gebeliği önleyici modern yöntemlere ilişkin bilgi seviyesine göre (yüzde 95) belirgin bir biçimde düşüktür. Erkekler ortalama olarak 5; kadınlar ise 6 yöntem bilmektedir. En fazla bilinen yöntemler erkekler arasında kondom (yüzde 91) ve geri çekme (yüzde 66); kadınlar arasında ise hap (yüzde 92), kondom (yüzde 84) ve RİA'dır (yüzde 69). Gençlerin yüzde 63'ü acil korunma hapını duydıklarını belirtmişlerdir. Bu oran, kadınlarda erkeklere göre daha yüksektir (sırasıyla yüzde 68 ve yüzde 59). Yaş ve eğitim seviyesi arttıkça modern yöntemlere ilişkin bilgi seviyesi artmaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında modern yöntemlere ilişkin bilgi seviyesi daha düşüktür.

- TGA-2007-TGA-2023 döneminde gebeliği önleyici modern yöntemlere ilişkin bilgi seviyesi yüzde 99'dan yüzde 95'e gerilemiştir. Bu bulguyla uyumlu olarak bu dönemde RİA, iğne, diyafram/köpük/jel, tüplerin bağlanması ve erkeğin kanallarının bağlanması yöntemlerine ilişkin bilgi seviyesi azalmış; sadece implant ve kondom yöntemlerine ilişkin bilgi seviyesi artmıştır. Acil korunma hapına ilişkin bilgi seviyesi 2007-2023 döneminde hem genç erkekler arasında (yüzde 31'den yüzde 59'a) hem de genç kadınlar arasında (yüzde 23'ten yüzde 68'e) çok önemli oranda yükselmiştir.

- Gençlerin yüzde 22'si herhangi bir yöntem; yüzde 18'i modern bir yöntem; yüzde 16'sı ise geleneksel bir yöntem kullanmıştır. Yöntem kullanmış olma oranı erkeklerde yüzde 27; kadınlarda ise yüzde 16'dır. Gençlerin yüzde 16'sı geri çekme; yüzde 15'i kondom; yüzde 8'i hap ve yüzde 8'i de acil korunma hapı kullanmıştır. Gençlerin yüzde 94'ünün araştırma tarihinde herhangi bir yöntem kullanmadıkları görülmektedir. Bu oran evlenmiş gençler arasında yüzde 52'ye gerilemektedir. Gençlerin yüzde 4'ü kondom; yüzde 1'i geri çekme; diğer yüzde 1'i de hap kullanmaktadır. Evlenmiş gençler arasında ise kondom (yüzde 24) ve geri çekme (yüzde 10) kullanımının daha yaygın olduğu görülmektedir.

- Kondom kullanmış olan genç erkeklerin ve genç kadınların "Genç kadınların kondom alması ayıp değildir", "Genç erkeklerin kondom alması ayıp değildir" ve "Kadın, erkeğin kondom kullanmasını isteme hakkına sahiptir" önermelerine yüzde 90 civarında oranlarla katıldıkları; "Kondom kullanımı zordur" görüşüne ise yüzde 95 oranında katılmadıkları görülmektedir.

- Halen yöntem kullanan gençlerin yüzde 85'i yöntem kullanma kararını partnerleriyle birlikte aldıklarını beyan etmişlerdir. Bu kararı kendilerinin aldığını belirten gençlerin oranı ise yüzde 11'dir.
- Hiç yöntem kullanmamış veya halen yöntem kullanmayan gençlerin yüzde 75'i hiç cinsel ilişkisi olmadığı için; yüzde 13'ü ise araştırma tarihinde cinsel ilişkisi olmadığı için yöntem kullanmadığını belirtmiştir. Cinsel ilişkisi olan ancak yöntem kullanmayan gençler arasında yöntem kullanma kararının partnerleriyle ortak olarak (yüzde 55) alındığı görülmektedir. Yöntem kullanmayan gençlerin yüzde 90'ı önümüzdeki bir yıl içinde yöntem kullanma niyetleri olmadığını beyan etmiştir. Evlenmiş gençlerin yüzde 34'ü önümüzdeki bir yıl içinde yöntem kullanmayı planladıklarını belirtmişlerdir.
- Kadınların gebe kalma olasılığının yüksek olduğu bir dönem olup olmadığına ilişkin soruya gençlerin sadece yüzde 46'sı "var" cevabını vermiştir. Bu oran kadınlar arasında (yüzde 64) erkekler göre (yüzde 30) oldukça yüksektir. Gençlerin yüzde 33'ünün gebe kalma olasılığının yüksek olduğu dönem olup olmadığına ilişkin soruya "bilmiyorum" cevabını verdikleri görülmektedir. Bu soruya "var" cevabını veren gençlerin yalnızca yüzde 30'u bu döneme ilişkin soruya doğru olarak yani "iki adet ortasında" cevabını vermiştir. Kadınların gebe kalma olasılığının yüksek olduğu dönem olup olmadığına ilişkin soruya "var" cevabını veren genç kadınların oranı TGA-2007-TGA-2023 döneminde yüzde 53'ten yüzde 64'e yükselmiş; bu oran genç erkekler arasında ise yüzde 30 civarında sabit kalmıştır. Aynı zamanda bu soruya "bilmiyorum" cevabını veren genç erkeklerin ve genç kadınların oranı azalmıştır. Ancak, gebe kalmanın yüksek olduğu dönemi doğru olarak bilen erkeklerin oranı yüzde 29'dan yüzde 20'ye gerilemiştir.

Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve HIV/AIDS bilgisi

- Gençlerin yüzde 53'ü herhangi bir CYBE duyduğunu belirtmiştir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde CYBE duyan gençlerin oranı yüzde 84'ten yüzde 53'e gerilemiştir. Benzer bir azalma cinsiyete göre de görülmektedir.
- CYBE duyduğunu beyan eden gençlerin yüzde 56'sı HIV/AIDS'i; yüzde 10'u gonoreyi; yüzde 8'i de hepatiti bildiklerini beyan ederken, yüzde 30'u ise herhangi bir enfeksiyon adı verememiştir. Kadınların yüzde 26'sı, erkeklerin ise yüzde 33'ü herhangi bir enfeksiyon adı verememişlerdir. TGA-2007 ve TGA-2023'ün sonuçları karşılaştırıldığında, CYBE bilmeyenlerin oranının yüzde 6'dan yüzde 30'a yükseldiği; mantar ve HPV dışında kalan tüm CYBE bilme yaygınlığında azalma görülmektedir.
- CYBE duyduğunu söyleyen gençlerin yarısından fazlası cinsel yolla bulaşan enfeksiyona yakalanan bir erkekte (yüzde 53) veya bir kadında (yüzde 52) ortaya çıkan belirtileri bilmediklerini söylemişlerdir. Erkeklerin hem kadınlarda hem de erkeklerde görülen belirtiler konusunda daha az bilgi sahibi olduğu dikkati çekmektedir. Bu bulgular, gençlerin sadece enfeksiyon isimlerini duyduklarını, ancak belirtiler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.
- Gençlerin yüzde 85'i CYBE'den korunmak için yapılabilecek bir şeyler olduğunu; yüzde 5'i CYBE'den korunmanın bir yolu olmadığını; yüzde 10'u ise CYBE korunma yollarını bilmediğini beyan etmiştir. CYBE'dan korunmak için neler yapılabileceği sorulduğunda, gençlerin en sık verdikleri yanıt yüzde 73 ile kondom kullanmak olmuştur. Kondom kullanımı kadınların yüzde 51'i; erkeklerin ise yüzde 87'si tarafından ifade edilmiştir. Erkekler ikinci sırada yüzde 13 ile cinsel ilişkide bulunmamayı; kadınlar ise yüzde 21 ile hijyen ve temizliğe dikkat etmeyi ifade etmişlerdir.
- CYBE duyan gençlerin sadece yüzde 13'ü aşı ile korunulabilen cinsel yolla bulaşan enfeksiyon olduğunu belirtmiştir. Kadınlar arasında, aşı ile korunulabilen enfeksiyon olduğunu söyleyenlerin oranı (yüzde 23) erkekler göre (yüzde 3) oldukça yüksektir. TGA-2007 sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, özellikle genç kadınlar arasında bu konudaki bilgi seviyesinin yüzde 15'ten yüzde 23'e yükseldiği, ancak genç erkekler arasındaki bilgi seviyesinin yüzde 13'ten yüzde 3'e gerilediği görülmektedir. CYBE'den aşı ile korunulabileceğini söyleyen gençlerin yüzde 18'i Hepatit B'yi; yüzde 43'ü HPV'yi beyan etmiştir. TGA-2007'de Hepatit B için bu oranın yüzde 55 olduğu düşünüldüğünde, aradan geçen zaman içinde Hepatit B'den aşı ile korunulabileceğine ilişkin bilgi seviyesinde önemli bir azalma olduğu anlaşılmaktadır. Gençlerin yüzde 48'i HIV/AIDS'ten aşı ile korunulabileceğini düşünmektedir. TGA-2007'de yüzde 31 seviyesinde olan bu yanlış bilginin TGA-2023'te daha da yaygınlaşmış olduğu görülmektedir.
- CYBE duyan gençlerin yüzde 92'si hastalıkların zamanında tedavi edilmemesi durumunda kalıcı sağlık sorunlarına neden olacağını belirtmiştir. Bu gençlerin yüzde 20'si zamanında tedavi edilmeyen CYBE'lerin yol açacağı sağlık sorunlarını hakkında bilgileri olmadığını belirtirken, yüzde 19'u çocuk sahibi olamamaya; yüzde 10'u da üreme organlarında iltihaplanmaya yol açacağını belirtmiştir.
- Gençlerin yaklaşık yüzde 60'ı CYBE ile ilgili bilgilerini yeni medya üzerinden edinmiştir. Genç erkeklerin yüzde 64'ü bu bilgilerini yeni medyadan; yüzde 41'i erkek arkadaşlarından; yüzde 19'u ise öğretmenlerinden almaktadır. Genç kadınlarda ise bu bilgiler büyük ölçüde yeni medyadan (yüzde 54); öğretmenlerinden (yüzde 33) ve kadın arkadaşlarından (yüzde 22) gelmektedir.
- TGA-2023 sırasında herhangi bir hatırlatma yapılmaksızın gençlerin sadece yüzde 30'u HIV/AIDS'i CYBE'ler arasında sıralamışlardır. TGA-2007'de bu oranın yüzde 80 olduğu düşünüldüğünde, zaman içinde bu alanda önemli bir sorun alanı ortaya çıktığı görülmektedir. Gençlerin yüzde 16'sı HIV/AIDS'i hatırlatınca duyduğunu belirtirken, gençlerin yarısından fazlası (yüzde 55) HIV/AIDS'i hatırlatılmasına rağmen bilmediğini söylemiştir. Genç erkeklerin yüzde 47'si; genç kadınların ise yüzde 62'si ne kendiliğinden ne de hatırlatıldığında HIV/AIDS'i bilmediğini ifade etmiştir.
- HIV/AIDS'i duyduğunu belirten gençlerin yüzde 61'i kondom kullanmak yoluyla HIV/AIDS'ten korunulabileceğini ifade ederken, yüzde 19'u güvenilir tek bir cinsel eş ile be-

raber olmanın HIV/AIDS'ten koruyabileceğini belirtmiştir. Bu gençlerin yüzde 18'i ise, HIV/AIDS'ten korunmak için herhangi bir yöntem bilmediğini söylemiştir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde HIV/AIDS'ten korunmak için kondom kullanılması gerektiğini düşünen gençlerin oranı yüzde 47'den yüzde 61'e yükselirken, güvenilir tek bir cinsel eş ile beraber olmayı beyan edenlerin oranında yüzde 29'dan yüzde 19'a bir gerileme olmuştur. HIV/AIDS'ten korunmanın herhangi bir yöntemini bilmediğini beyan eden gençlerin oranı, bu dönemde yüzde 8'den yüzde 18'e yükselmiştir.

- Gençlerin yüzde 79'u sağlıklı bir kişide HIV bulunabileceğini; yüzde 7'si bulunamayacağını; yüzde 14'ü ise bu konuda bilgisi bulunmadığını ifade etmiştir. Genç erkekler arasında sağlıklı bir kişide HIV bulunup bulunmayacağını bilmeyenlerin oranı (yüzde 20) genç kadınların oranından (yüzde 6) yaklaşık dört kat daha fazladır.
- HIV/AIDS'i duyan gençlerin yüzde 72'si HIV taşıdığını öğrendiği birisiyle yanak yanağa öpüşmekten; yüzde 70'i aynı kaptan yemek yemekten; yüzde 48'i sarılmaktan; yüzde 47'si tokalaşmaktan; yüzde 32'si ise aynı odada bulunmaktan rahatsız olacaklarını belirtmişlerdir.
- Gençlerin büyük bir çoğunluğu (yüzde 66) HIV/AIDS ile ilgili bilgileri yeni medya üzerinden almaktadır. Gençlerin yüzde 24'ü ise bilgi kaynağının öğretmenleri olduğunu belirtmiştir. Ön plana çıkan bir diğer bilgi kaynağı gençlerin hemcinsleridir. Genç erkeklerin yüzde 27'si, genç kadınların ise yüzde 12'si HIV/AIDS ile ilgili bilgileri hemcinslerinden aldıklarını belirtmişlerdir.
- Gençler arasında HPV aşısı olma oranları çok düşüktür. Gençlerin sadece yüzde 2'sinin HPV aşısı olduğu görülmektedir. Gençlerin yüzde 53'ü ücretsiz olması durumunda HPV aşısı yaptırabileceğini ifade etmiştir.

Evlilik ve çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler (ÇEZE) konusunda bilgi ve tutumlar

- 15-24 yaş grubu gençlerin medeni durumları cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermektedir. Genç erkeklerin yüzde 97,7'si hiç evlenmemişken, genç kadınların yüzde 82,1'i hiç evlenmemiştir. Buna paralel olarak, genç kadınların yüzde 17'si, erkeklerin ise yüzde 1,9'u evlidir. Boşanmış ve ayrı yaşayanların oranı bu yaş grubunda düşük seviyededir. Özellikle ortaokul ve altı eğitime sahip olanlar arasında hiç evlenmeyenlerin oranı (yüzde 73,2) diğer alt nüfus gruplarına göre en düşük seviyededir. Eğitimin evlenme eğilimleri ile oldukça ilişkili olduğu bu sonuçtan da görülmektedir.
- Gençlerin yüzde 10'u evlenmiştir. Bu oran genç kadınlarda yüzde 18; genç erkeklerde ise sadece yüzde 2'dir. Evli olmayan gençlerin yaklaşık yüzde 9'unun bir evlilik hazırlığı içinde (evlenmeyi planladığı bir kişinin olması, nişanlı ya da sözlü olması şeklinde) olduğu görülmektedir. Evliliklerin yüzde 85'inde resmi ve dini nikah; yüzde 14'ünde sadece dini nikah; yüzde 1'inde ise sadece resmi nikah bulunmaktadır. Evliliklerin yüzde 82'sinde evlenme kararı çiftin kendisi tarafından; yüzde 12'sinde aileler tarafından karar verilmiş, yüzde 5'inde ise evliliklerin kaçma/kaçırılma

yoluyla gerçekleşmiştir. Evliliklerin yaklaşık üçte birinde (yüzde 31) başlık parası verilmiştir. Evliliklerin yüzde 33'ü akrabalar arasında yapılmıştır. Bu evliliklerin yüzde 52'si kuruluşunda çekirdek aile olarak gerçekleşmiştir.

- Genç kadınlar için ortalama ilk evlenme yaşı 19 olarak bulunmuştur. Genç kadınların yaptığı evliliklerin dörtte birinden fazlası (yüzde 27) çocuk yaşta gerçekleşmiştir. Çocuk yaşta evliliklerle ilgili olarak, 18 yaşından küçük gençlerin yüzde 5'i ailelerinin veya çevrelerinin kendilerini 18 yaşından önce evlendirme kararı alabileceklerini; 18 yaşından büyük gençlerin ise yüzde 4'ü ailelerinin kendilerini istekleri dışında evlendirebileceğini ifade etmiştir.
- 18 yaşından önce evliliklere ilişkin olarak gençlerin yüzde 86'sı "18 yaşından önce evlenenlerin eğitim hayatından uzaklaşırlar" ifadesine, yüzde 91'i "Bu tip evlilik psikolojik sorunlara neden olur" ifadesine; yüzde 75'i "Evlilik içindeki şiddet riskini artırır" ifadesine; yüzde 93'ü "Ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırır" ifadesine; yüzde 86'sı "18 yaşından önce evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda bilgisi yoktur" ifadesine; yüzde 59'u "Bu yaşta önce evlenenler doğum kontrol yöntemlerine erişemezler" ifadesine; yüzde 81'i ise "18 yaşından önce anne olmak hem annenin hem bebeğin sağlığını olumsuz etkiler" ifadesine katıldığını belirtmiştir.
- Kadınlar için ortalama en erken evlilik yaşı 20,4; erkekler için ise 21,2 olarak bulunmuştur. TGA-2023'te kadınlar için 23,4; erkekler için ise 24,6 olarak bulunan ortalama ideal evlilik yaşının ortalama ilk evlilik yaşlarının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. TGA-2007/TGA-2023 döneminde ortalama ideal ilk evlilik yaşının erkekler için 23,4'ten 24,6'ya; kadınlar için ise 22,2'den 24,3'e yükseldiği görülmektedir.
- Gençlerin sadece yüzde 8'i "Kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ve "Erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir" ifadelerine katıldığını beyan etmiştir. Benzer şekilde "Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir" ifadesine gençlerin ancak yüzde 10'u; "Erkeğin bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir" ifadesine gençlerin yüzde 9'u katıldığını belirtmiştir. "Kadınların evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır" ifadesine gençlerin yüzde 62'si; "Erkeklerin evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır" ifadesine ise gençlerin yüzde 58'i katıldığını beyan etmiştir.
- Kadınların ve erkeklerin kendi kararlarıyla evlenebilmek için 18 yaşını doldurmak zorunda olduğunu gençlerin yüzde 95'i; erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinin suç olduğunu gençlerin yüzde 72'si; dini nikahın kanunen evli sayılmak için yeterli olmadığını gençlerin yüzde 92'si bilmektedir.

Gebelik, doğurganlık, çocuklar

- Genç kadınların yüzde 17'sinin evlenmiş olduğu, yüzde 14'ünün ise en az bir canlı doğumu olduğu görülmektedir. 15-19 yaşlarındaki genç kadınlar arasında sadece yüzde 1 olan bu oran, 20-24 yaşlarındaki genç kadınlar arasında yüzde 28'e; ortaokul mezunu ve altı eğitim seviyesine sa-

hip genç kadınlar arasında ise yüzde 41'e yükselmektedir. Genç kadınların yüzde 6'sı 18 yaşından; yüzde 19'u da 20 yaşından önce ilk doğumlarını yapmıştır. TGA-2023 sonuçları, genç kadınların ortalama anne olma yaşınının 20.2 olduğunu göstermektedir.

- Genç kadınların yüzde 4'ü kendiliğinden düşük; yüzde 1'i ise isteyerek düşük yapmıştır. 15-19 yaş grubundaki kadınların canlı doğumla sonuçlanmamış bir gebeliği bulunmazken, 20-24 yaş grubundaki kadınların yüzde 8'inin kendiliğinden düşük; yüzde 2'sinin isteyerek düşük; yüzde 2'sinin ise ölü doğum ile sonuçlanan gebeliği olduğu ifade edilmiştir. Halen evli genç kadınlar arasında isteyerek düşük yapanların oranı TGA-2007'de yüzde 15 iken TGA-2023'te yüzde 6'ya gerilemiştir.

Cinsel sağlık ve üreme sağlığı, şiddet ve ÇEZE hakkında bilgi kaynakları

- Gençlerin yüzde 60'ı gebelik ve doğum; yüzde 55'i cinsel istismar/tecavüz, yüzde 54'ü gebelikten korunma; yüzde 52'si cinsel ilişki hakkında herhangi bir kaynaktan bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Gebelik ve doğum hakkında bilgi alan genç kadınların oranı yüzde 70'e; üniversite öğrencisi veya mezunu olan gençler arasında yüzde 71'e; en yüksek refah seviyesinde olan hanelerde yaşayan gençler arasında yüzde 73'e çıkmaktadır.

- Bu bilgilerin hangi kaynaklardan edinildiğine bakıldığında, gençlerin cinsellikle ilgili bilgi aldıkları temel kaynağın yeni medya olduğu (yüzde 69) görülmektedir. Daha sonra ise, öğretmen (yüzde 24), erkek arkadaş (yüzde 18), kadın arkadaş (yüzde 20) ve anneler (yüzde 13) gelmektedir. Genç erkekler arasında bu bilgileri yeni medyadan alma oranı (yüzde 71), genç kadınlara göre (yüzde 67) daha yüksektir. Gençlerin CSÜS konularında bilgi almak istedikleri temel kaynak yüzde 47 ile doktordur. Yeni medyadan bilgi almak isteyen gençlerin oranı ise yüzde 37'dir. Gençler bu bilgileri hemcinslerinden almak istemektedir (genç kadınlar için anne ve kadın arkadaş; genç erkekler için baba ve erkek arkadaş).

- Gençlerin internet veya sosyal medyada şiddet ve zararlı uygulamalarla ilgili bazı içeriklerle karşılaşma yüzdelerine bakıldığında, gençlerin yüzde 88'inin "kadınlara yönelik şiddet"; yüzde 64'ünün "çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik"; yüzde 61'inin "gençlik ve şiddet" hakkındaki içeriklere internet veya sosyal medya aracılığı ile ulaştıkları görülmektedir.

- Erkeklerin internet ve sosyal medyada en fazla karşılaştığı içerik prezervatif/kondom/kaput reklamları (yüzde 52) iken, kadınların en fazla karşılaştığı içerik ise "çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik" (yüzde 71) olarak bulunmuştur. Gençlerin yüzde 90'ı Sağlık Bakanlığı'nın internet sitesini güvenilir bulmaktadır. Gençler hastanelerin, üniversitelerin ve uluslararası kurum ve kuruluşların internet sitelerini de güvenilir bulurken, sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları ile ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet sitelerini güvenilirmez bulmaktadır.

13.2. Politika Öncelikleri

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarının işaret ettiği birbiri ile ilişkili politika öncelikleri aşağıda verilmektedir:

- TGA-2023 sonuçlarının TGA-2007 sonuçları ile karşılaştırılması, gençlerin eğitim seviyesinin önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Bu dönemde, üniversite öğrencisi veya mezunu olan genç erkeklerin oranı 10 kat; genç kadınların oranı ise 6 kat artmıştır. Ancak, genç erkekler ve genç kadınlar arasında istihdam oranı düşüktür. Genç kadınların sadece dörtte biri istihdam edilebilmektedir. Bu durum, 15-24 yaş grubundaki gençler arasında ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede olan (NEİY) olan gençlerin oranı üzerinde artırıcı bir etki yapmaktadır. Genç kadınların yaklaşık üçte biri; genç erkeklerin onda biri, toplamda ise gençlerin beşte ikisi ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede olan (NEİY) bireylerdir. NEİY gençlere, özellikle genç kadınlara, yönelik özel politika ve stratejilerin geliştirilmesine, mevcut programların sayısının ve kapsamının artırılmasına ihtiyaç vardır.

- TGA-2023 sonuçları TGA-2007 sonuçları ile karşılaştırıldığında, genç kadınlar arasında evliliklerin daha ileri yaşlarda gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum, ortalama ilk evlilik ve doğum yaşlarının da artmasına yol açmıştır. Çocuk yaşta yapılan evlilikler ve doğumlar zaman içerisinde azalmış olsa da çocuğun yüksek yararı ilkesine uygun olarak bu evliliklerin ve doğumların önlenmesine ilişkin olarak gerekli toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıcı politika ve stratejilerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

- TGA-2023 sonuçları gençler arasında gebeliği önleyici yöntem bilgisinin oldukça yaygın olduğuna işaret etmektedir. TGA-2007-TGA-2023 döneminde özellikle acil korunma hapına ilişkin bilgi seviyesinin genç erkekler arasında yaklaşık 2 kat (yüzde 31'den yüzde 59'a) genç kadınlar arasında ise yaklaşık 3 kat (yüzde 23'ten yüzde 68'e) artış gösterdiği görülmektedir. Gençlerin yüzde 22'si herhangi bir gebeliği önleyici yöntem, yüzde 18'i ise herhangi bir modern yöntem kullanmışlardır. En az bir yöntem kullanmış gençler arasında kondom, geri çekme, hap, RİA ve takvim yöntemi en yaygın kullanılan gebeliği önleyici yöntemlerdir. Evliliğin gençler arasında çok yaygın olmadığı düşünüldüğünde, yaygın sayılabilecek bu gebeliği önleyici yöntem kullanımının gençler arasında cinselliğin kısmen de olsa yaşandığını göstermektedir. Hem genç erkeklerin hem de genç kadınların "Genç kadınların kondom alması ayıp değildir", "Genç erkeklerin kondom alması ayıp değildir" ve "Kadın, erkeğin kondom kullanmasını isteme hakkına sahiptir" önermelerine büyük ölçüde katılmaları da gençler arasında kullanılan en yaygın modern yöntemin kondom olduğu bilgisi ile tutarlıdır. Ancak, gençlerin gebeliği önleyici yöntemleri temin edebilecekleri kaynakların, ticari kurumlar hariç, oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, istenmeyen gebeliklere, acil korunma hapı kullanımına ve gebeliğin istemli bir şekilde sonlandırılması süreçlerine gerek olmayacak çözümlerin üretilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, evli ya da evli olmayan gençlere yönelik CSÜS hizmetlerinin kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu politika önceliğinin yaşama geçirilmesi ile SKA altında yer alan "3.7. 2030'a kadar cinsel sağlık ve aile planlamasını da kapsayan üreme sağlığı hizmetlerine ve bu konuda bilgi ve eğitime evrensel erişimin sağlanması ve üreme sağlığının

ulusal stratejilere ve programlara entegre edilmesi” hedefine bir adım daha yaklaşmış olacaktır.

- TGA-2023’ün ortaya koyduğu önemli sonuçlardan birisi de acil gebeliği önleyici hapların giderek daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmış olmasıdır. Acil gebeliği önleyici hapların oldukça yanlış ve tehlikeli bir şekilde, bir gebeliği önleyici yöntem olarak algılanması ve hatta yerine kullanılıyor olması önlenmelidir. Bu amaçla öncelikle gençlerin modern gebeliği önleyici yöntemlerinin erişiminin önü açılmalı, karşılanmamış ihtiyaca cevap verecek düzenlemeler yapılmalı ve bu konudaki yanlış bilgiler, farklı bilgi, eğitim ve iletişim araçları ile ivedilikle düzeltilmelidir.

- Gençlerin CSÜS konusunda bilgilerinin sınırlı olduğu görülmektedir. Gençlerin sadece üçte birinin gebe kalma olasılığının yüksek olduğu dönemi doğru bir şekilde bildiği; erkek ve kadın bedenlerinde ergenlik döneminde meydana gelen değişimler konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı bulguları doğrultusunda, gençlerin CSÜS konusundaki bilgi kaynaklarının daha güvenilir bir yapıya kavuşturulmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Gençlerin CSÜS konusundaki temel bilgi kaynaklarının internet olduğu; bazı bilgilerinin de yakın çevrelerindeki arkadaşlarından ya da anne ve babalarından edindiği değerlendirildiğinde, gençlerin bu alandaki bilgi kaynaklarının özellikle sağlık personelinin içine alan bir yapıya kavuşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Gençlerin, internet, arkadaş ya da ebeveyn yerine bu tür bilgileri sağlık personelinin almak istediklerini belirttikleri dikkate alındığında, CSÜS konusunda çevrimiçi ya da bireysel danışmanlık sistemi yoluyla sağlık personelinin özellikle doktorların gençlerle buluşma imkanlarının genişletilmesi için çözümlerin üretilmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın ortaya koyduğu en önemli sonuçlardan biri de Sağlık Bakanlığının daha önce başarılı bir şekilde hayata geçirmiş olduğu, birinci basamak genç dostu sağlık danışmanlık ve hizmet sunumu birimlerinin ivedilikle mevcut birinci basamak sağlık hizmet sunumu sistemine yeniden entegre edilmesine yönelik var olan talep ve ihtiyacı ortaya koymasındadır. Ayrıca, gençlerin yüzde 53’ünün ücretsiz olması durumunda HPV aşısı yaptırabileceklerini belirtmesinin göz önünde tutulması ve bu hizmete ulaşmanın kolaylaştırılması gerekmektedir.

- Gençler arasında CYBE’lar konusundaki bilgi seviyesinin de düşük olduğu görülmektedir. CYBE konusunda gençler bu enfeksiyonları, belirtilerini ve bu belirtiler ile nasıl mücadele edilebileceğine dair yeterince bilgi sahibi değildir. Dahası, gençlerin bu süreçler konusunda bilgi alabilecekleri kaynaklar da çoğu kez güvenilir olmayan içerikler barındıran internet ile sınırlıdır. Gençlerin bu alanda, arkadaş ve ebeveyninden bilgi alma seçeneklerinin de sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durumda, gençlerin CYBE konusunda tam, güvenilir ve zamanlı bilgi almalarını sağlayacak çevrimiçi ya da bireysel danışmanlık süreçlerine

gereksinim duyduğu ortaya çıkmaktadır. CYBE ve bağışıklama konusunda olan bilgi eksikliği ile yanlış bilgi Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezlerinin yaygınlaştırılmasının önemini ve değerini ortaya koymaktadır. Bu alanda da gençleri sağlık personeliyle buluşturacak çözümlerin geliştirilmesi ve gençlerin eksik, hatalı ve yanlış içeriklere maruz kalmasının önlenmesi yaşamsal öneme sahiptir.

- Genç kadınların yüzde 97’sinin menstrüasyon sırasında hijyenik ped kullandığı görülmektedir. Ancak, genç kadınların yüzde 12-19’unun ya ihtiyacından daha fazla sayıda regl/adet malzemesinin olmadığı ya istedikleri sıklıkta değiştirebilecekleri sayıda regl/adet malzemesinin olmadığı ya da ellerindeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme alamayacaklarına dair endişe içinde oldukları görülmektedir. Bu durum, Türkiye’deki genç kadınların yüzde 12-19’unun regl ya da dönem yoksulluğu içinde olduğuna işaret etmektedir. Bu kapsamda, hijyenik pedlerin gereksinim içinde bulunan genç kadınlara ücretsiz sağlanması için politika ve stratejilerin üretilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

- TGA-2023 sonuçları, kırsal alanlarda yaşayan, Doğu Bölgesi’nde yaşayan, düşük eğitime sahip olan ya da yoksul hanelerde yaşayan gençlerin, araştırma kapsamında yer alan CSÜS, CYBE, HPV, hijyenik ped vb. konularda oldukça dezavantajlı bir konuma sahip olduklarını göstermektedir. Bu gençlerin dezavantajlı konumunu ortadan kaldırmak için veriye dayalı planlama süreçleri kullanılarak gençlerin bu alanlardaki konumlarını eşitlemeye yönelik politikaların Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kurumların plan ve programları aracılığıyla yaşama geçirilmesi gerekmektedir.

- TGA-2023 sonuçları genel olarak gençlerde ergen sağlığı, üreme sağlığı bilgisinin 16 yıl önce yapılan araştırma ile kıyaslandığında beklenen düzeyde artmamış ve hatta yer yer aynı kalmış ya da azalmış olması, Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığının aktif bir işbirliği içerisinde bu bilgilerin yaşa uygun bir şekilde yapılandırılarak müfredata kazandırılmasının gerekliliğini öne çıkarmaktadır.

- TGA-2007’de, erkeklerin bazı konularda bilgi düzeyinin 2023 sonuçlarından daha yüksek olması ve bilgi kaynakları arasında askerlik döneminin sayılması nedeniyle, o dönemde Sağlık Bakanlığının da desteği ile yürütülmüş olan *Türk Silahlı Kuvvetleri Üreme Sağlığı Projesinin* yeniden canlandırılması bu konuda gençlere sağlayacağı olumlu katkılar açısından önemlidir.

- Budan Pusat Statistik ve Macro ORC, (2004). Indonesia Young Adult Reproductive Health Survey, 2002-2003, ORC Macro, Calverton, Maryland, USA.
- Cavazos-Rehg, P. A., Krauss, M. J., Spitznagel, E. L., Schootman, M., Bucholz, K. K., Peipert, J. F., ... & Bierut, L. J. (2009). Age of sexual debut among US adolescents. *Contraception*, 80(2), 158-162.
- ICF International. (2012). Sampling and Household Listing Manual. Demographic and Health Surveys Methodology. Calverton, Maryland, USA.
- Özcebe, H., Ünalın, T., Türkyılmaz, A.S. & Coşkun, Y. (2007). 2007 Türkiye Gençlerde Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması. Nüfusbilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, Ankara.
- Özkan, H. (2018). Epidemiology of chronic hepatitis B in Turkey. *Euroasian journal of hepato-gastroenterology*, 8(1), 73.
- Şahin, L., Kocakaya, M.E., Akgül, O. (Ed.). (2021). *Türkiye'de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler*, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
<https://doi.org/10.26650/B/SS46.2021.014>
- TÜİK (2023). Kent-Kır Nüfus İstatistikleri 2022. 49755 sayılı haber bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755>
- Yaylalı, E., Erdogan, Z. M., Calisir, F., Gokengin, D., Korten, V., Tabak, F., ... & Sahin, T. (2023). Modeling the future of HIV in Turkey: cost-effectiveness analysis of improving testing and diagnosis. *Plos one*, 18(6), e0286254.

EKLER

1. 2023 TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI'NDA GÖREV ALAN KİŞİLER
2. SORU KAĞITLARI

EK-1 TGA-2023 GÖREV DAĞILIMI

HÜNEE PROJE EKİBİ	
Prof. Dr. İsmet KOÇ	Proje Yürütücüsü
Prof. Dr. Mehmet Ali ERYURT	Proje Koordinatörü
Nicel Araştırma Saha Çalışması	
Dr. Faruk KESKİN	Dr. Pelin ÇAĞATAY
Ar. Gör. Yaser KOYUNCU	Dr. Zehra YAYLA-ENFİYECİ
Örnekleme Tasarımı	
Prof. Dr. Ahmet Sinan TÜRKYILMAZ	Doç. Dr. İlknur YÜKSEL-KAPTANOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Melike SARAÇ	Dr. Hilal ARSLAN TÜRKÖĞLU
Soru Kağıdı Tasarımı	
Prof. Dr. Alanur ÇAVLİN BİRCAN	Ar. Gör. Kardelen GÜNEŞ
Doç. Dr. Ayşe ABBASOĞLU-ÖZGÖREN	Ar. Gör. Yaser KOYUNCU
Dr. Faruk KESKİN	
Ar. Gör. Yaser KOYUNCU	
UNFPA PROJE EKİBİ	
Dr. Gökhan YILDIRIMKAYA	Üreme Sağlığı Program Koordinatörü
Aysel YÜKSEL	Nüfus ve Kalkınma Program Koordinatörü
Emine KUZUTÜRK SAVAŞ	ÇEZE Program Yöneticisi
Yıldız YAPAR	Gençlik ve Adolesan Program Analisti
SAHA PERSONELİ	
Ekip başları	
Zeynep ARAS	Melisa ESKİZERCİ
Onur ÇALIŞKAN	Hasan HAMURCU
Özgün ESEN	M. Baver İZOL
Güler Başak GÜNEŞ	Bervan KAYA
Abdullah ÖZCAN	Sümeyye KAYA
İlkem ŞAHİN	Beyzanur KAYMAK
Anıl ŞİMŞEK	Beren KISA
Lina TUĞAN	Şeyma Nur KOÇER
Ferhat Oytun YALÇIN	Nur KOYUNCU
Görüşmeciler	
Adem ALTUN	Gonca METE
İbrahim ARSLAN	Çağlar ORHAN
Edanur Büşra AY	Diren Deniz ÖZDEMİR
Esra Nur AYDIN	Özge ŞAHİN
Deniz BARUT	İrem ŞİŞİK
Yunus Emre COŞGUN	Ayşe Nur TOP
Yağmur ÇAKIR	Yasin UÇARLAR
Rümeysa DAĞDEVİREN	İrem UMAR
İlber Cem ELMAS	Ayşenur YEŞİLYURT
	Ü. Serra YÜKSEL

EK-2 SORU KAĞITLARI

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2023 TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI
HANE HALKI SORU KAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	İL _____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;" type="text"/>
HANE NO _____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	İLÇE _____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
YERLEŞİM YERİ-YOĞUN (1) ORTA YOĞUN (3) KIR (3) _____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	MAHALLE/KÖY _____
	SOKAK _____ NO _____

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	-- --	-- --	-- --	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	--	--	--	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
SONUÇ (*)	--	--	--	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
BİR SONRAKİ GÖRÜŞME GÜN-AY SAAT	-- -- -- --	-- -- -- --		TOPLAM ZİYARET SAYISI <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>

(*) SONUÇ KODLARI	Kişi SAYILARI
01 SORU KAĞIDI DOLDURULDU	HANE HALKI LİSTESİNDEKİ TOPLAM Kişi SAYISI..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
02 ZİYARET SIRASINDA EVDE HANE HALKI YOK VEYA GÖRÜŞÜLEBİLECEK NİTELİKTE KİMSE YOK	GENELLİKLE BU EVDE YAŞAYAN Kişi SAYISI..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
03 HANE HALKININ TÜMÜ ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	15-24 YAŞLARINDAKİ TOPLAM KADIN SAYISI..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
04 SONRAYA BIRAKILDI	15-24 YAŞLARINDAKİ TOPLAM ERKEK SAYISI..... <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>
05 REDDETTİ	
06 KONUTTA, ADRESTE YAŞAYAN YOK	
07 ADRES KONUT DEĞİL	
08 KONUT YIKILMIŞ	
09 KONUT BULUNAMADI	
96 DİĞER _____ (BELİRTİN)	

EKİP BAŞI	GÖRÜŞME DİLİ	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?
_____ <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	1-TÜRKÇE 2-KÜRTÇE 3- ARAPÇA 4- DİĞER	1-EVET 2-HAYIR
GÜN-AY <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle;" type="text"/>

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

İyi günler! İsmim _____ . Ankara'dan, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden geliyorum. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ile iş birliği içinde hanelerin ve gençlerin özellikleri ve sağlığıyla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Hanemiz bu çalışma için tesadüfi olarak seçilmiştir ve vereceğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmanıza bağlıdır, ancak sizin bu çalışmaya katılmanız ve deneyimlerinizi bizimle paylaşmanız gençlere yönelik eğitim ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine ve planlanmasına yardımcı olacaktır. Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Öncelikle size yaşadığınız bu hane ile ilgili bazı sorular soracağım. Görüşme yaklaşık olarak 10 dakika sürecektir.

Görüşmeyi kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
<i>HANE HALKI SORU KAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIĞINI SORUN. GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.</i>	<i>HANE HALKI SORU KAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BİTİRİN.</i>

Basılmış Soru Kağıdı için Görüşmeci İmzası:

Bilgisayar Destekli Görüşme için Onay
Tarih: __ / __ / 2023

Sorumlu Araştırmacılar:

Araştırma Koordinatörü
Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Nüfusbilim Anabilim Dalı,
Hacettepe Üniversitesi, Ankara
E-Posta: maeryurt@hacettepe.edu.tr

Saha Koordinatörü
Arş. Gör. Dr. Faruk Keskin
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Nüfusbilim Anabilim Dalı,
Hacettepe Üniversitesi, Ankara
E-Posta: farukkeskin@hacettepe.edu.tr

Kurumsal İletişim Bilgileri
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Beytepe Kampüsü 06800 Beytepe/Ankara
Tel: +90 312 297 73 67-68-69
Dahili: +90 312 297 73 71
Cep Telefonu: +90 5XX XXX XX XX
Web Sitesi: hips.hacettepe.edu.tr

SAAT

DAKİKA

BÖLÜM 1. HANE HALKI LİSTESİ

Şimdi bu evde yaşayanların yaş ve cinsiyet gibi özellikleri hakkında bazı bilgiler almak istiyorum.

HANE SATIR NO	HANE HALKI LİSTESİ A-B-C-D-E-F SEÇENEKLERİNİ SORARAK İLERLEYİN.	KURUMSAL NÜFUS	GÖRÜŞÜLEN KİŞİYE YAKINLIK DERECESİ	HANE HALKI ÜYELİĞİ		CİNSİYET	YAŞ
	<p>A. Lütfen bana kendinizden başlayarak bu evde yaşayanların adlarını söyletmişsiniz?</p> <p>B. Genellikle bu evde yaşayan ancak şu aralarda geçici olarak başka bir yerde olan var mı?</p> <p>C. Hanenizden eğitim veya askerlik gibi nedenlerle yurt dışı okul, yurt, hastane, kırsal, cezaevi gibi bir kurumda kalan kişiler var mı?</p> <p>D. Bunlara ek olarak, genellikle bu evde oturmayan ancak dün gece bu evde kalan var mı?</p> <p>E. Listeye yazmadığımız küçük çocuk, emzikli bebek gibi kişiler var mı?</p> <p>F. Sizin ailenizden olmayan, ancak burada yaşayan hizmetçi, kiracı, arkadaş gibi kişiler var mı?</p>	<p>HANEDEN OLUP YATILI OKUL, YURT, HASTANE, KİŞİLA, CEZAEVİ GİBİ BİR KURUMDA KALAN KİŞİLERİN SATIR NUMARASINI DAİRE İÇİNE ALIN.</p>	<p>..... sizin sayınız olur?</p> <p>KOD LİSTESİNİ KULLANIN.</p>	<p>..... genellikle bu evde mi yaşıyor?</p> <p>EVET.....1 HAYIR.....2</p>	<p>..... dün gece bu evde mi kaldı?</p> <p>EVET.....1 HAYIR.....2</p>	<p>..... erkek mi, kadın mı?</p> <p>ERKEK.....1 KADIN.....2</p>	<p>..... kaç yaşını bitirdi/ tamamladı?</p> <p>BİTİRİLEN YAŞ OLARAK YAZIN. 95 YAŞINDAN BÜYÜK İSE, "95" YAZIN.</p>
(1)	(2)	(2A)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
01		01	0 1	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
02		02	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
03		03	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
04		04	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
05		05	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
06		06	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
07		07	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>
08		08	<input type="text"/>	1 2	1 2	1 2	<input type="text"/>

EK SORU KAĞIDI KULLANILIYORSA BURAYI İŞARETLEYİN VE GÖRÜŞMENİN GERİ KALAN BÖLÜMÜNÜ EK SORU KAĞIDINDA TAMAMLAYIN.

(3) YAKINLIK DERECESİ KODLARI

01 GÖRÜŞÜLEN KİŞİ
02 PARTNER/ESL
03 OĞLU/KIZI
04 GELİNİ/DAMADI
05 TORUNU
06 ANNESİ/BABASI
07 KAYINPEDERİ/KAYINVALİDESİ

08 KARDEŞİ
09 KARDEŞİNİN EŞİ
10 KARDEŞİNİN ÇOCUĞU (YEĞENİ)
11 HALASI/AMCASI
12 TEYZESİ/DAYISI
13 ÖVEY ÇOCUĞU
14 KUZENİ

15 BÜYÜKANNESİ/BÜYÜKBABASI
16 EŞİNİN BÜYÜKANNESİ/BÜYÜKBABASI
88 AKRABASI DEĞİL
96 DİĞER AKRABASI
98 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	OKURYAZARLIK 6 YAŞ VE ÜZERİ	ÖĞRENİM DURUMU 6 YAŞ VE ÜZERİ			OKULA DEVAM 6-24 YAŞ	ÖĞRENİM DURUMU 6 YAŞ VE ÜZERİ
	okuma ve yazma biliyor mu?	hiç okula gitti mi?	'm en son gittiği okul hangisidir? Bu okulda en son kaçınıcı sınıfı tamamladı?	bu okuldan mezun oldu mu?	bu yıl okula gidiyor mu?	İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE VE ÜNİVERSİTEDE EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN. İLK+ORT+LİSE+ÜN+YL+DR.
	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	KOD LİSTELERİNİ KULLANIN. OKUL SINIF	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8	
(1)	(13)	(14)	(15A) (15B)	(16)	(17)	(18)
01	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
02	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
03	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
04	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
05	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
06	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
07	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
08	1 2 8	1 2 8 └─┬─┘ 20	<input type="text"/> <input type="text"/>	1 2 8	1 2 8	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

(15A) OKUL KODLARI

0 ANAOKULU
1 İLKOKUL
2 ORTAOKUL
3 LİSE
4 ÜNİVERSİTE

5 YÜKSEK LİSANS
6 DOKTORA
8 BİLMİYOR

(15B) SINIF KODLARI

0 BİR YILDAN AZ/ANA SINIFI/HAZIRLIK

8 BİLMİYOR

HANE SATIR NO	ÖĞRENİM DURUMU 6 YAŞ VE ÜZERİ	ÇALIŞMA DURUMU 12 YAŞ VE ÜZERİ	MEDENİ DURUM 12 YAŞ VE ÜZERİ			BİREYSEL GÖRÜŞMEYE UYGUNLUK VE EBEVEYN ONAYI	
		 hiç evlendi mi?'ın medeni durumu nedir?	HALEN EVLİ İSE EŞİNİN HANE SATIR NUMARASINI YAZIN. EŞİ HANE LİSTESİNE YAZILMAMIŞ İSE "00" YAZIN.	15-24 YAŞ ARASINDA KİŞİ İSE HANE SATIR NUMARASINI DAİRE İÇİNE ALIN.	18 YAŞ ALTI HİÇ EVLENMEMİŞ KİŞİ İSE EBEVEYN ONAYI İÇİN HANE SATIR NUMARASINI İŞARETLEYİN VE BİR SONRAKİ KİŞİYE GEÇİN.
	TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN.	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....3	EVET.....1 HAYIR.....2	HALEN EVLİ.....1 EŞİ ÖLMÜŞ.....2 BOŞANMIŞ.....3 AYRI YAŞIYOR.....4 BİLMİYOR.....8			
(1)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
01	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	01	01
02	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	02	02
03	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	03	03
04	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	04	04
05	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	05	05
06	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	06	06
07	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	07	07
08	<input type="text"/>	1 2 8	1 2 ↳ 24	1 2 3 4 8 ↳ 24	<input type="text"/>	08	08

UYGUN KİŞİLERİ BELİRLEDİKTEN SONRA KAPAK SAYFASINA DÖNÜN VE KİŞİ SAYILARI BÖLÜMÜNÜ DOLDURUN.

BÖLÜM 2. KONUT ÖZELLİKLERİ

201	<p>Şimdi size genellikle yaşadığınız konut hakkında bazı sorular soracağım.</p> <p>Genellikle yaşadığınız ev, evde yaşayanlardan birine mi ait, kira mı, lojman mı ya da ücret ödemeden mi oturuyorsunuz?</p>	<p>EVDE YAŞAYANLARDAN BİRİNE AIT1</p> <p>KİRA2</p> <p>LOJMAN3</p> <p>ÜCRET ÖDENMEDEN OTURULUYOR.....4</p> <p>DİĞER6</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
202	<p>Evinizde yaşayanlardan herhangi birinin (bu ev dışında) sahip olduğu (başka) bir ev var mı?</p>	<p>EVET1</p> <p>HAYIR.....2</p>	
203	<p>Evinizde kullandığınız içme suyunun kaynağı nedir?</p>	<p>ŞEBEKE SUYU</p> <p>EVDE ŞEBEKE SUYU11</p> <p>BAHÇEDE ŞEBEKE SUYU12</p> <p>ORTAK ŞEBEKE/ÇEŞME SUYU13</p> <p>SONDAJ/BORULU KUYU SUYU21</p> <p>KUYU SUYU</p> <p>KORUNAKLI KUYU SUYU31</p> <p>KORUNAKSIZ KUYU SUYU32</p> <p>KAYNAK (PİNAR) SUYU</p> <p>KORUNAKLI KAYNAK SUYU41</p> <p>KORUNAKSIZ KAYNAK SUYU42</p> <p>YAĞMUR SUYU51</p> <p>TANKER/SU İSTASYONU61</p> <p>KÜÇÜK TANKER62</p> <p>YÜZEY SUYU (IRMAK/DERE/GÖL/GÖLET/ BARAJ/BENT/KANAL)81</p> <p>ŞİŞE SUYU/DAMACANA/PET SU91</p> <p>DİĞER96</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
204	<p>Tuvalet evin içinde mi, dışında mı?</p>	<p>TUVALET YOK/ÇALILIK/ARAZI/UMUMİ TUVALET 0 → 207</p> <p>EVİN İÇİNDE1</p> <p>EVİN DIŞINDA2</p> <p>EVİN İÇİNDE VE DIŞINDA3</p> <p>DİĞER6</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
205	<p>Evinizdeki tuvalet kanalizasyona bağlı mı? (HAYIR İSE) Tuvaletiniz açık çukura mı, kapalı çukura mı bağlı?</p> <p><i>BİRDEN FAZLA TUVALET KULLANILIYORSA, EV İÇİNDEKİ VEYA EVE DAHA YAKIN TUVALETE GÖRE İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>KANALİZASYONA BAĞLI1</p> <p>AÇIK ÇUKUR2</p> <p>KAPALI ÇUKUR.....3</p> <p>DİĞER6</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p>	
206	<p>Tuvaleti yalnızca sizin hanenizde bulunanlar mı kullanıyor, yoksa başka hane halkı(ları) ile ortak mı kullanıyorsunuz?</p>	<p>YALNIZCA EVDE YAŞAYANLAR1</p> <p>BAŞKA HANE HALKI(LARI) İLE BİRLİKTE2</p>	

207	Eviniz kışın ne ile ısıtılıyor?	<p>MERKEZİ SİSTEM</p> <p>DOĞALGAZ.....11</p> <p>MAZOT/GAZ.....12</p> <p>ODUN/KÖMÜR.....13</p> <p>DİĞER.....14</p> <p>KAT KALORİFERİ/KOMBİ</p> <p>DOĞALGAZ.....21</p> <p>MAZOT/GAZ.....22</p> <p>DİĞER.....23</p> <p>SOBA</p> <p>DOĞALGAZ.....31</p> <p>MAZOT/GAZ.....32</p> <p>ODUN/KÖMÜR.....33</p> <p>TEZEK.....34</p> <p>DİĞER.....35</p> <p>ELEKTRİKLI İSTİTICI.....40</p> <p>KLİMA.....41</p> <p>DİĞER.....96</p> <p>(BELİRTİN)</p>																																					
208	Evinizde kaç oda var? Buna yatak odalarını, oturma odalarını, misafir odalarını, çalışma odalarını ve salonu dahil ederek söyler misiniz?	ODA SAYISI..... <input type="text"/> <input type="text"/>																																					
209	Bu odalardan kaçını hanode genellikle yaşayanlar tarafından gece yatmak için kullanılıyor?	YATMAK İÇİN KULLANILAN ODA SAYISI..... <input type="text"/> <input type="text"/>																																					
210	Evde şimdiki sayacaklarımdan var mı? Buzdolabı Çamaşır makinesi LED/LCD televizyon Bulaşık makinesi Bilgisayar Tablet İnternet bağlantısı Özel araba Traktör Ödemeli yayınlar (Kablo TV, Bein Connect, Netflix vb.) Akıllı robot süpürge	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>VAR</th> <th>YOK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>BUZDOLABI.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ÇAMAŞIR MAKİNESİ.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>LED/LCD TELEVİZYON.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>BULAŞIK MAKİNESİ.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>BİLGİSAYAR.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>TABLET.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>İNTERNET BAĞLANTISI.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ÖZEL ARABA.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>TRAKTÖR.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ÖDEMELİ YAYINLAR.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>AKILLI ROBOT SÜPÜRGE.....1</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>		VAR	YOK	BUZDOLABI.....1	1	2	ÇAMAŞIR MAKİNESİ.....1	1	2	LED/LCD TELEVİZYON.....1	1	2	BULAŞIK MAKİNESİ.....1	1	2	BİLGİSAYAR.....1	1	2	TABLET.....1	1	2	İNTERNET BAĞLANTISI.....1	1	2	ÖZEL ARABA.....1	1	2	TRAKTÖR.....1	1	2	ÖDEMELİ YAYINLAR.....1	1	2	AKILLI ROBOT SÜPÜRGE.....1	1	2	
	VAR	YOK																																					
BUZDOLABI.....1	1	2																																					
ÇAMAŞIR MAKİNESİ.....1	1	2																																					
LED/LCD TELEVİZYON.....1	1	2																																					
BULAŞIK MAKİNESİ.....1	1	2																																					
BİLGİSAYAR.....1	1	2																																					
TABLET.....1	1	2																																					
İNTERNET BAĞLANTISI.....1	1	2																																					
ÖZEL ARABA.....1	1	2																																					
TRAKTÖR.....1	1	2																																					
ÖDEMELİ YAYINLAR.....1	1	2																																					
AKILLI ROBOT SÜPÜRGE.....1	1	2																																					
211	<i>KONUTU GÖZLEMLEYİN.</i> <i>GÖZLEMİ KAYDEDİN.</i>	<p>KERPIÇ EV.....1</p> <p>TUĞLA EV.....2</p> <p>TAŞ EV.....3</p> <p>BETONARME/MÜSTAKİL.....4</p> <p>BETONARME/APARTMAN.....5</p> <p>DİĞER.....6</p> <p>(BELİRTİN)</p>																																					

212	<p><i>EVİN TABANINI GÖZLEMLEYİN.</i></p> <p><i>GÖZLEMİ KAYDEDİN.</i></p>	<p>DOĞAL ZEMİN</p> <p>TOPRAK11</p> <p>BASİT ZEMİN</p> <p>TAHTA21</p> <p>İNŞA EDİLMİŞ ZEMİN</p> <p>PARKE/ÇİLALI TAHTA/LAMİNE31</p> <p>KARO32</p> <p>BETON34</p> <p>HALIFLEKS35</p> <p>MARLEY36</p> <p>MOZAIK37</p> <p>LAMİNANT38</p> <p>DİĞER96</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
213S	SAATİ YAZIN	SAAT-DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2022	--
1	2021	2022
2	2020	2021
3	2019	2020
4	2018	2019
5	2017	2018
6	2016	2017
7	2015	2016
8	2014	2015
9	2013	2014
10	2012	2013
11	2011	2012
12	2010	2011
13	2009	2010
14	2008	2009
15	2007	2008
16	2006	2007
17	2005	2006
18	2004	2005
19	2003	2004
20	2002	2003
21	2001	2002
22	2000	2001
23	1999	2000
24	1998	1999
25	1997	1998
26	1996	1997
27	1995	1996
28	1994	1995
29	1993	1994
30	1992	1993
31	1991	1992
32	1990	1991
33	1989	1990
34	1988	1989
35	1987	1988
36	1986	1987
37	1985	1986
38	1984	1985
39	1983	1984
40	1982	1983
41	1981	1982
42	1980	1981
43	1979	1980
44	1978	1979
45	1977	1978
46	1976	1977
47	1975	1976
48	1974	1975
49	1973	1974

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
50	1972	1973
51	1971	1972
52	1970	1971
53	1969	1970
54	1968	1969
55	1967	1968
56	1966	1967
57	1965	1966
58	1964	1965
59	1963	1964
60	1962	1963
61	1961	1962
62	1960	1961
63	1959	1960
64	1958	1959
65	1957	1958
66	1956	1957
67	1955	1956
68	1954	1955
69	1953	1954
70	1952	1953
71	1951	1952
72	1950	1951
73	1949	1950
74	1948	1949
75	1947	1948
76	1946	1947
77	1945	1946
78	1944	1945
79	1943	1944
80	1942	1943
81	1941	1942
82	1940	1941
83	1939	1940
84	1938	1939
85	1937	1938
86	1936	1937
87	1935	1936
88	1934	1935
89	1933	1934
90	1932	1933
91	1931	1932
92	1930	1931
93	1929	1930
94	1928	1929

TÜRKİYE İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYONKARAHİSAR	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 KAHRAMANMARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÖMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NİĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 MERSİN	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
			81 DÜZCE

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ
2023 TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI
15-24 GENÇ SORU KAĞIDI

TANITIM BİLGİLERİ	
KÜME NO <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	İL <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
HANE NO <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	İLÇE <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
YERLEŞİM YERİ-YOĞUN (1) ORTA YOĞUN (2) KIR (3)..... <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	MAHALLE/KÖY
	SOKAK NO

ADI-SOYADI	ERKEK 1	KADIN 2	YAŞ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
------------------	---------------	---------------	---

ZİYARET / GÖRÜŞME BİLGİLERİ				
	1	2	3	SON ZİYARET
TARİH (GÜN-AY)	__ __	__ __	__ __	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
GÖRÜŞMECİ ADI-SOYADI	_____	_____	_____	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-right: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
SONUÇ (*)	__	__	__	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>
BİR SONRAKI GÖRÜŞME	GÜN-AY __ __	GÜN-AY __ __		TOPLAM ZİYARET SAYISI <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>

(*) SONUÇ KODLARI	
1 SORU KAĞIDI DOLDURULDU	5 REDDETTİ
2 ZİYARET SIRASINDA KİŞİ EVDE YOK	
3 KİŞİ ARAŞTIRMA TARİHLERİNDE EVDE YOK	
4 SONRAYA BIRAKILDI	6 DİĞER (BELİRTİN)

EKİP BAŞI	GÖRÜŞME DİLİ	ÇEVİRMEN KULLANILDI MI?	CEVAPLAYICININ HANE SATIR NO'SU
_____ <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> GÜN-AY <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	1-TÜRKÇE 2-KÜRTÇE 3-ARAPÇA 4-DİĞER <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	1-EVET <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> 2-HAYIR <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>	<input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/> <input style="width: 40px; height: 20px; border: 1px solid black; display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 5px;" type="text"/>

NEENÜFUS
ETÜTLERİ
ENSTİTÜSÜ

T.C
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
NÜFUS ETÜTLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI
18 YAŞ ALTI HIÇ EVLENMEMİŞ KİŞİLER İÇİN EBEVEYN ONAY FORMU

Sayın veliler, sevgili anne-babalar,

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü olarak Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından desteklenen 2023 Türkiye Gençlik Araştırmasını yürütmekteyiz. Araştırma kapsamında çocuğunuzla yapmak istediğimiz görüşme konusunda size bilgi vermek ve izninizi almak istiyoruz.

Bu araştırmanın amacı eğitim, evlilik ve üreme sağlığı konularında gençlerin algılarını, yaklaşımlarını ve görüşlerini anlamaktır. Çocuğunuzun araştırmaya katılımı ve sizin onayınız tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Görüşmeye başlamadan önce çocuğunuzdan da sözlü olarak katılımıyla ilgili onayı alınacaktır. Enstitümüz 50 yılı aşkın süredir araştırmalar yaparak sağlık alanındaki planlamalara hizmet vermektedir. Araştırmaya katılarak siz ve çocuklarınız da bu çabaya kıymetli bir destek vermiş olacaksınız.

Görüşme sırasında çocuğunuza sorular okunacak ve verdiği cevaplar işaretlenecektir. Bu cevaplar tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından toplu olarak bilimsel amaçla değerlendirilecektir. Çocuğunuzun ya da sizin kimlik bilgileri hiçbir şekilde kimseyle paylaşılmayacaktır.

Araştırma soruları gençlerin gelişim özellikleri ve yararı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Görüşmeciler soru kağıdı içeriği ve gençlerle iletişim konusunda eğitim almış kişilerdir. Ayrıca çocuğunuz istemediği soruları yanıtlamayabilir, görüşme sırasında herhangi bir nedenden dolayı görüşmeye ara vermek ya da son vermek isterse görüşmeye ara verebilir ya da sonlandırabilir. Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Araştırma hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz, Nüfus Etütleri Enstitüsünün internet sayfasını ziyaret edebilir, size verdiğimiz broşürde yazılı olan e-posta adreslerini ve telefon numaralarını kullanarak araştırma koordinatörü Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt ve saha koordinatörü Dr. Faruk Keskin'e ulaşabilirsiniz.

Hakkında bilgi verdiğimiz bu araştırmaya çocuğunuzun gönüllü olarak katılması için izninizi istiyoruz.

Katılımına izin veriyorum.

Katılımına izin vermiyorum.

Çocuk için izin verme sorumluluğu olan kişi:

Babası
Annesi
Vasisi

İzni soran ve teyit eden kişi:

Adı-Soyadı:
Basılmış Soru Kağıdı için İmzası:

Bilgisayar Destekli Görüşme için Onay

Tarih:

Araştırma Koordinatörü

Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

Nüfusbilim Anabilim Dalı

E-Posta: maeryurt@hacettepe.edu.tr

Saha Koordinatörü

Arş. Gör. Dr. Faruk Keskin

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

Nüfusbilim Anabilim Dalı

E-Posta: farukkeskin@hacettepe.edu.tr

Kurumsal İletişim Bilgileri

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

Beytepe Kampüsü 06800 Beytepe/Ankara

Tel: +90 312 297 73 67-68-69

Dahili: +90 312 297 73 71

Cep Telefonu: +90 5XX XXX XX XX

Web Sitesi: hips.hacettepe.edu.tr

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

İyi günler! İsmim _____ . Ankara'dan, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden geliyorum. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ile iş birliği içinde hanelerin ve gençlerin özellikleri ve sağlığıyla ilgili bir araştırma yapıyoruz. Sizinle konuşmak ve size bu konularda bazı sorular sormak istiyorum.

Vereceğiniz tüm cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Katılımınız tamamıyla gönüllü olmanıza bağlıdır, ancak sizin bu çalışmaya katılmanız ve deneyimlerinizi bizimle paylaşmanız gençlere yönelik hizmetlerin geliştirilmesine ve planlanmasına yardımcı olacaktır. Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Şimdi size sağlık ve gündelik hayat ile ilgili bazı sorular soracağım. Görüşme yaklaşık olarak 30 dakika sürecektir.

Görüşmeyi kabul ediyor musunuz?

ÇALIŞMAYA KATILMAYI KABUL ETTİ.....1	ÇALIŞMAYA KATILMAYI REDDETTİ.....2
<i>KİŞİ SORU KAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ÇALIŞMAYA İLİŞKİN SORUSU OLUP OLMADIĞINI SORUN. GEREKLİ AÇIKLAMALARI YAPIN VE GÖRÜŞMEYE BAŞLAYIN.</i>	<i>KİŞİ SORU KAĞIDINA CEVAP VERECEK KİŞİYE ZAMANINI ALDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDİN VE GÖRÜŞMEYİ BİTİRİN.</i>

Basılmış Soru Kağıdı için Görüşmeci İmzası:

Bilgisayar Destekli Görüşme için Onay
Tarih: __ / __ / 2023

Sorumlu Araştırmacılar:

Araştırma Koordinatörü
Prof. Dr. Mehmet Ali Eryurt
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Nüfusbilim Anabilim Dalı,
E-Posta: maeryurt@hacettepe.edu.tr

Saha Koordinatörü
Arş. Gör. Dr. Faruk Keskin
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Nüfusbilim Anabilim Dalı,
E-Posta: farukkeskin@hacettepe.edu.tr

Kurumsal İletişim Bilgileri
Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
Beytepe Kampüsü 06800 Beytepe/Ankara
Tel: +90 312 297 73 67-68-69
Dahili: +90 312 297 73 71
Cep Telefonu: +90 5XX XXX XX XX
Web Sitesi: hips.hacettepe.edu.tr

BÖLÜM 1. CEVAPLAYICIYA AİT TEMEL BİLGİLER

100S	SAATİ YAZIN	SAAT-DAKİKA..... <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	
101	CEVAPLAYICININ CİNSİYETİ	ERKEK 1 KADIN 2	
102	Size öncelikle yaşınız ve eğitim durumunuz ile ilgili sorular sormak istiyorum. Bana hangi ay ve yılda doğduğumuza söyley misiniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM AYINI BİLMİYOR98 YIL <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM YILINI BİLMİYOR9998	
103	Şu anda tam olarak kaç yaşında olduğumuza söyley misiniz? Kaç yaşına bitirdiniz? <i>102 VE 103'E VERİLEN CEVAPLARI YAŞ-DOĞUM YILI TABLOSUNU KULLANARAK KONTROL EDİN. TUTARSIZLIK VARSA İRDELEYİN VE DÜZELTİN.</i> <i>YAŞIN KESİNLİKLE BELİRLENMESİ GEREKİR!</i>	BİTİRİLMİŞ YAŞ <input type="text"/> <input type="text"/>	
104	Haç okula gittiniz mi?	EVET 1 HAYIR 2	→ 114
105	Halen okula devam ediyor musunuz?	EVET 1 HAYIR 2	→ 109A
106	Hangi okula devam ediyorsunuz?	İLKOKUL 1 ORTAOKUL 2 LİSE 3 ÜNİVERSİTE 4 YÜKSEK LİSANS 5 DOKTORA 6	
106A	<i>106'YA BAKIN.</i> LİSE VEYA ÜNİVERSİTE İSE ☐ LİSE VEYA ÜNİVERSİTE DEĞİL İSE ☐		→ 107B
107A	Bu okulda açık öğretim öğrencisi misiniz?	EVET 1 HAYIR 2	
107B	Bu okulda kaçınıcı sınıfa devam ediyorsunuz? HAZIRLIK SINIFINA DEVAM EDİYORSA "0" YAZIN.	SINIF <input type="text"/>	
108	<i>111'E GEÇİN.</i>		

109A	En son gittiğiniz okul hangisidir?	İLKOKUL.....1 ORTAOKUL.....2 LİSE.....3 ÜNİVERSİTE.....4 YÜKSEK LİSANS.....5 DOKTORA.....6	
109B	Bu okulda en son kaçınıcı sınıfı tamamladınız? <i>HAZIRLIK SINIFI İŞE "0" YAZIN.</i>	SINIF <input type="text"/>	
110	Bu okuldan mezun oldunuz mu (diploma aldınız mı)?	EVET.....1 HAYIR.....2	
111	<i>İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSE, ÜNİVERSİTE, YÜKSEK LİSANS VE DOKTORADA EN SON TAMAMLADIĞI SINIFLARI YAZIN.</i> <i>TOPLAM TAMAMLANAN SINIFI YAZIN.</i>	İLK + ORT + LİSE + ÜNV + YL + DR = <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> + <input type="text"/> = TOPLAM TAMAMLANAN SINIF <input type="text"/>	
112	<i>SORU 105'E BAKIN.</i> OKULA DEVAM ETMİYORSA ☐	OKULA DEVAM EDİYORSA ☐	119
113	<i>SORU 109A VE 110'A BAKIN.</i> LİSEYİ TAMAMLAMAMIŞ ☐	LİSE MEZUNU VEYA ÜZERİ ☐	118
114	<i>OKULA HİÇ GİTMEDİYSE</i> Okula gitmeme nedeniniz neydi? Başka? <i>OKULU BIRAKTIYSA</i> Okula devam etmeme nedeniniz neydi? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN</i>	YETERİNCE OKUDU.....A OKUMAK İSTEMEDİ.....B AİLESİ İZİN VERMEDİ.....C OKUL EVİNDEN UZAKTAYDI.....D AİLESİNİN MADDİ DURUMU İYİ DEĞİLDİ.....E OKULDA BAŞARISIZ OLDU.....F ÇALIŞMASI GEREKTİ.....G SÖZLENDİ/NİŞANLANDI.....H EVLENDİ.....I EVDE BAKIMA İHTİYAÇ DUYAN BİRİ VARDI.....J EV İŞLERİYLE UĞRAŞMASI GEREKİYORDU.....K DİĞER.....X (BELİRTİN)	
115	<i>SORU 104 VE 111'E BAKIN.</i> TOPLAM TAMAMLANAN SINIF 8 VEYA DAHA AZ YA DA HİÇ OKULA GİTMEMİŞ ☐	TOPLAM TAMAMLANAN SINIF 9 VEYA ÜZERİ ☐	118
116	Bir gazeteyi ya da dergiyi rahatlıkla okuyabilir misiniz, zor mu okursunuz, yoksa hiç okuyamaz mısınız?	HİÇ OKUYAMAZ.....0 ZOR OKUR.....1 RAHATLIKLA OKUR.....2	118
117	Son dört hafta içinde okuma yazma kursuna gittiniz mi?	EVET.....1 HAYIR.....2	

		EVET	HAYIR	
118	Son dört hafta içinde ilerideki eğitim ve iş hayatınıza katkısı olması amacıyla: Özel öğretim kurslarına (dershaneye) gittiniz mi? Yabancı dil kursuna gittiniz mi? Bilgisayar kursuna gittiniz mi? Başka herhangi bir meslek/beceri kursuna gittiniz mi?	ÖZEL ÖĞRETİM KURSU1 YABANCI DİL.....1 BİLGİSAYAR1 DİĞER KURS.....1	2 2 2 2	
119	Anneniz hayatta mı?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8		→ 121
120	Anneniz sizinle mi yaşıyor?	EVET.....1 HAYIR.....2		
121	Babanız hayatta mı?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8		→ 123
122	Babanız sizinle mi yaşıyor?	EVET.....1 HAYIR.....2		
123	Anne ve babanız evlendiğinde anneniz kaç yaşındaymış?	YAŞ.....	<input type="text"/>	
124	Anne ve babanız evlendiğinde babanız kaç yaşındaymış?	YAŞ.....	<input type="text"/>	
125	Annenizin okuma yazması var mı(ydı)?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8		
126	Anneniz hiç okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ.....0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ.....1 İLKOKUL MEZUNU.....2 ORTAOKUL MEZUNU.....3 LİSE MEZUNU.....4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE /LİSANSÜSTÜ MEZUNU.....5 BİLMİYOR.....8		
127	Babanızın okuma yazması var mı(ydı)?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8		
128	Babanız hiç okula gitmiş mi? (EVET İSE) Hangi okulu bitirmiş?	OKULA GİTMEMİŞ.....0 İLKOKULA GİTMİŞ, BİTİRMEMİŞ.....1 İLKOKUL MEZUNU.....2 ORTAOKUL MEZUNU.....3 LİSE MEZUNU.....4 YÜKSEKOKUL/ÜNİVERSİTE MEZUNU/LİSANSÜSTÜ.....5 BİLMİYOR.....8		
129	Anneniz ile babanız arasında akrabalık var mı(ydı)?	EVET.....1 HAYIR.....2 BİLMİYOR.....8		→ 131

130	Babanız annenizin nesi olur(du)?	AMCASININ OĞLU.....01 HALASININ OĞLU.....02 TEYZESİNİN OĞLU.....03 DAYISININ OĞLU.....04 BABA TARAFINDAN DİĞER AKRABA.....05 ANNE TARAFINDAN DİĞER AKRABA.....06 DİĞER96 BİLMİYOR.....98	
131	(Sizin dışınızda) Kaç kardeşiniz var?	KARDEŞ SAYISI..... <input type="text"/> <input type="text"/> KARDEŞİ YOK00	→ 133
132	(Siz hariç) Kardeşlerinizin kaçıyla aynı hanede yaşıyorsunuz?	AYNI HANEDE YAŞADIĞI KARDEŞ SAYISI <input type="text"/> <input type="text"/> AYNI HANEDE YAŞADIĞI KARDEŞİ YOK00	
133	Yaşadığınız hanede yalnızca kendinize ait bir odanız var mı?	EVET1 HAYIR.....2	
134	Siz 12 yaşına kadar en uzun süreyle hangi ilde yaşadınız? <i>İLİN ADINI VE KODUNU YAZIN.</i>	İLİN ADI <input type="text"/> <input type="text"/> YURT DIŞINDA YAŞAMIŞ95	→ 136
135	Bu yer o zaman il merkezi mi, ilçe merkezi mi, bucak veya köy müydü?	İL MERKEZİ.....1 İLÇE MERKEZİ.....2 BUCAK VEYA KÖY.....3	
136	Genel olarak sağlığını nasıl buluyorsunuz? Çok iyi mi, iyi mi orta mı, kötü mü yoksa çok kötü mü?	ÇOK İYİ.....1 İYİ.....2 ORTA.....3 KÖTÜ.....4 ÇOK KÖTÜ.....5	
137	Yaşadığınız hanenin ekonomik durumundan ne derecede memnunsunuz? Son derece memnunsanız '10', hiç memnun değilseniz '0' olmak üzere bir puanlama yapın. <i>DEĞERLENDİRME KARTINI GÖSTERİN.</i>	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Hiç memnun değil Son derece memnun	
138	Son bir hafta içerisinde gelir getirsin veya getirmesin herhangi bir işte çalıştınız mı?	EVET1 HAYIR.....2	→ 140
139	Bildiğiniz gibi bazı gençler harçlıklarını çıkarmak için ufak-telef şeyler satıyorlar, özel ders veriyorlar, para karşılığında veya para almadan ailenin işyerinde, tarlasında çalışıyorlar veya çeşitli işlerde çıraklık ve staj yapıyorlar. Bunun yanında; Youtube, Instagram Tik Tok gibi platformlarda içerik üreterek gelir elde edebiliyorlar. Siz son bir hafta içerisinde böyle bir işte çalıştınız mı?	EVET1 HAYIR.....2	→ 145
140	Ne iş yapıyorsunuz? Ne gibi bir işte çalışıyorsunuz? <i>YAPILAN İŞİ AÇIK OLARAK YAZIN.</i>	

141	Hangi sektörde çalışıyorsunuz?	TARIM.....1 SANAYİ.....2 HİZMET.....3	
142	Bu işte yarı zamanlı mı tam zamanlı mı çalışıyorsunuz?	YARI ZAMANLI.....1 TAM ZAMANLI.....2	
143	Bu işten gelir elde ediyor musunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2	
144	Bu işte sigortalı mı çalışıyorsunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2	
145	138'E VE 139'A BAKIN: BİR İŞTE ÇALIŞIYORSA Sağlık hizmetlerinden nasıl faydalanıyorsunuz? Aileniz üzerinden mi? Çalıştığınız iş üzerinden mi? Yoksa başka bir şekilde mi? BİR İŞTE ÇALIŞMIYORSA Sağlık hizmetlerinden nasıl faydalanıyorsunuz? Aileniz üzerinden mi? Yoksa başka bir şekilde mi?	AİLESİ ÜZERİNDEN.....1 ÇALIŞTIĞI İŞ ÜZERİNDEN.....2 KENDİ ÖDEDİĞİ PRİMLER ÜZERİNDEN.....3 DEVLETİN ÖDEDİĞİ PRİMLER ÜZERİNDEN.....4 DİĞER.....6 (BELİRTİN)	
146	SORU 138'E VE 139'A BAKIN VE İŞARETLEYİN. BİR İŞTE ÇALIŞMIYORSA ☐ BİR İŞTE ÇALIŞIYORSA ☐		150
147	İş arıyor musunuz?	EVET.....1 HAYIR.....2	149
148	Ne kadar süredir iş arıyorsunuz? İKİ YILDAN AZ İSE AY OLARAK GİRİN.	AY.....1 YIL.....2	<input type="text"/> <input type="text"/>
149	Eğer iş bulsanız veya iş teklifi alsanız en geç iki hafta içinde iş başı yapar mısınız?	EVET.....1 HAYIR.....2	
150	Yaşamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde genel olarak hayatınızdan ne kadar memnunsunuz? Son derece memnunsanız '10', hiç memnun değilseniz '0' olmak üzere bir puanlama yapın. DEĞERLENDİRME KARTINI GÖSTERİN.	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Hiç memnun değil Son derece memnun	
151	Sosyal medya kullanıyor musunuz? (EVET İSE) Hangi sosyal medya platformlarını kullanıyorsunuz? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	FACEBOOK.....A TWITTER/X.....B INSTAGRAM.....C TIKTOK.....D YOUTUBE.....E LINKEDIN.....F TWITCH.....G DİĞER.....X (BELİRTİN) SOSYAL MEDYA KULLANMIYOR.....Y	200

152

SORU 151'E BAKIN VE İŞARETLEYİN.

BİRDEN FAZLA SADECE BİR TANE

200

153

Kullandığınızı belirttiğiniz sosyal medya platformlarından en fazla hangisinde vakit geçiriyorsunuz?

FACEBOOK.....	01
TWITTER/X.....	02
INSTAGRAM.....	03
TIKTOK.....	04
YOUTUBE.....	05
LINKEDIN.....	06
TWITCH.....	07
DİĞER.....	96
(BELİRTİN)	

BÖLÜM 2. ERGENLİK DÖNEMİ

200S	SAATİ YAZIN.	SAAT-DAKİKA.....	<input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/> <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="text"/>
200	Şimdi size ergenlik dönemi ile ilgili bilgi ve deneyimlerinize dair bazı sorular soracağım.		
201	Bir kız çocuk ergenlik dönemine girerken bazı değişimler yaşar. Bu değişimlerin neler olduğunu söyler misiniz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	VÜCUDUN BELLİ BÖLGELERİNDE KILLANMA A MEMELERDE BÜYÜME B SIVİLCE ÇIKMASI C SESTE DEĞİŞİKLİK D CİNSEL İLGİNİN ARTMASI E PSİKOLOJİK DEĞİŞİKLİKLER F REGL/ADET OLMA G KASLARDA GELİŞME H BOY UZAMASI I DİĞER X (BELİRTİN) BİLMİYOR Y	
202	Bir oğlan çocuk ergenlik dönemine girerken bazı değişimler yaşar. Bu değişimlerin neler olduğunu söyler misiniz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	VÜCUDUN BELLİ BÖLGELERİNDE KILLANMA A MEMELERDE BÜYÜME B SIVİLCE ÇIKMASI C SESTE DEĞİŞİKLİK D CİNSEL İLGİNİN ARTMASI E PSİKOLOJİK DEĞİŞİKLİKLER F CİNSEL ORGANLARDA BÜYÜME G KASLARDA GELİŞME H BOY UZAMASI I ISLAK RÜYA/UYKUDA BOŞALMA J DİĞER X (BELİRTİN) BİLMİYOR Y	
203	CEVAPLAYICI KADIN <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="checkbox"/>	CEVAPLAYICI ERKEK <input style="width: 20px; height: 20px; border: 1px solid black;" type="checkbox"/>	→ 215
204	Bedeninizin büyümesi ve gelişmesi sırasında şimdi sayacağım konularda endişeleriniz oldu mu? Boyunuz Memelerinizin büyümesi Adetlerinizin düzeni Kilonuz Vücudunuzdaki killanma Sivülceleriniz Psikolojik durumunuz Karşı cinsle iletişiminiz Hemcinslerinizle iletişiminiz Bu saydıklarım dışında başka bir endişeniz oldu mu? (EVET İSE) Ne tür bir endişeniz oldu?	EVET HAYIR BOY 1 2 MEMELERİN BÜYÜMESİ 1 2 ADETLERİN DÜZENİ 1 2 KİLO 1 2 VÜCUTTA KILLANMA 1 2 SIVİLCE 1 2 PSİKOLOJİK DURUM 1 2 KARŞI CİNSEL İLETİŞİM 1 2 HEMCİNSLERLE İLETİŞİM 1 2 BAŞKA ENDİŞE 1 2 DİĞER (BELİRTİN)	

205	204'E BAKIN: EN AZ BİR EVET VAR ☐	HİÇ EVET YOK ☐	210												
206	Bu endişelerinizden herhangi birini kimsesyle paylaştınız mı?	EVET 1 HAYIR..... 2	208												
207	Bu endişelerinizi kiminle paylaştınız? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	ANNE A BABA B KIZ KARDEŞ..... C ERKEK KARDEŞ..... D KADIN ARKADAŞ..... E ERKEK ARKADAŞ..... F DİĞER KADIN AKRABA G DİĞER ERKEK AKRABA H ÖĞRETMEN I PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ ... J HEMŞİRE/EBE K PSİKOLOG..... L DOKTOR..... M DİĞER X (BELİRTİN)													
208	Bu endişeleriniz için bir sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?	EVET 1 HAYIR..... 2	210												
209	Nereye başvurduğunuz? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ ... A DEVLET HASTANESİ B SAĞLIKLI HAYAT MERKEZİ C OKUL REVİR/DOKTORU/HEMŞİRESİ..... D ÖZEL MUAYENEHANE/KLİNİK/HASTANE E ÜNİVERSİTE HASTANESİ F DİĞER X (BELİRTİN)													
210	Şimdi size regl/adet olma ile ilgili bazı sorular sormak istiyorum. İlk defa regl/adet olduğunuzda kaç yaşındaydınız?	YAŞ..... <input type="text"/> HENÜZ REGL/ADET OLMADI 95	214												
211	Regl/Adet sıklığınızı takip ediyor musunuz?	EVET 1 HAYIR..... 2													
212	Regl/Adet sırasında ne kullanıyorsunuz? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	HİJYENİK HAZIR PED A ÖZEL HAZIRLANMIŞ ADET BEZİ..... B PAMUK..... C HERHANGİ BİR BEZ PARÇASI D TAMPON..... E MENSTRUAL KAP F DİĞER X (BELİRTİN)													
213	Son regl/adet döneminizi düşünürseniz; İhtiyacınızdan daha fazla sayıda regl/adet malzemeniz var mıydı? İstediğiniz sıklıkta değiştirebileceğiniz sayıda regl/adet malzemeniz var mıydı? Elimizdeki regl/adet malzemesinin bitmesi durumunda daha fazla malzeme almayacağımıza dair endişeniz var mıydı?	<table border="0"> <tr> <td></td> <td>EVET</td> <td>HAYIR</td> </tr> <tr> <td>İHTİYAÇTAN DAHA FAZLA MALZEME</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>İSTENİLEN SIKLIKTA DEĞİŞTİRME</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>MALZEME ALAMAMA ENDİŞESİ</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </table>		EVET	HAYIR	İHTİYAÇTAN DAHA FAZLA MALZEME	1	2	İSTENİLEN SIKLIKTA DEĞİŞTİRME	1	2	MALZEME ALAMAMA ENDİŞESİ	1	2	
	EVET	HAYIR													
İHTİYAÇTAN DAHA FAZLA MALZEME	1	2													
İSTENİLEN SIKLIKTA DEĞİŞTİRME	1	2													
MALZEME ALAMAMA ENDİŞESİ	1	2													

214	<p>210'A BAKIN:</p> <p>HENÜZ REĞL/ADET OLMADIYSA</p> <p>Rağl/Adet olma ile ilgili kimseyle konuştunuz mu?</p> <p>REĞL/ADET OLDUYSA</p> <p>Rağl/adet olmaya başlamadan önce bu konuyla ilgili kimseyle konuştunuz mu?</p> <p>(EVET İSE) Kiminle konuştunuz?</p> <p>Başka?</p> <p>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</p>	<p>ANNE A</p> <p>BABA B</p> <p>KIZ KARDEŞ C</p> <p>ERKEK KARDEŞ D</p> <p>KADIN ARKADAŞ E</p> <p>ERKEK ARKADAŞ F</p> <p>DİĞER KADIN AKRABA G</p> <p>DİĞER ERKEK AKRABA H</p> <p>ÖĞRETMEN I</p> <p>PSİKOLOĞİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ J</p> <p>HEMŐŐRE/EBE K</p> <p>PSİKOLOG L</p> <p>DOKTOR M</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p> <p>KİMSEYLE KONUŞMAMIŞ Y</p>
-----	--	--

300'E GEÇİN.

215	<p>Bedeninizin büyümesi ve gelişmesi sırasında şimdi sayacağım konularında endişeleriniz oldu mu?</p> <p>Boyunuz</p> <p>Memelerinizin büyümesi</p> <p>Cinsel organınızın boyutu</p> <p>Kilonuz</p> <p>Vücutunuzdaki kıllanma</p> <p>Sivilceleriniz</p> <p>Psikolojik durumunuz</p> <p>Karşı cinsle iletişiminiz</p> <p>Hemcinslerinizle iletişiminiz</p> <p>Bu saydıklarım dışında başka bir endişeniz oldu mu?</p> <p>EVET İSE Ne tür bir endişeniz oldu?</p> <p>Başka?</p>	<p style="text-align: right;">EVET HAYIR</p> <p>BOY 1 2</p> <p>MEMELERİN BÜYÜMESİ 1 2</p> <p>CİNSEL ORGAN BOYUTU 1 2</p> <p>KİLO 1 2</p> <p>VÜCUTTA KILLANMA 1 2</p> <p>SİVİLCE 1 2</p> <p>PSİKOLOĞİK DURUM 1 2</p> <p>KARŞI CİNSEL İLETİŞİM 1 2</p> <p>HEMCİNSLERLE İLETİŞİM 1 2</p> <p>BAŞKA ENDİŞE 1 2</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p>
-----	--	--

216	<p>215'E BAKIN:</p> <p>EN AZ BİR EVET VAR ☐</p> <p>HİÇ EVET YOK ☐ → 221</p>
-----	--

217	<p>Bu endişelerinizden herhangi birini kimse ile paylaştı mı?</p> <p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2 → 219</p>
-----	--

218	<p>Bu endişe(ler)i nizi kiminle paylaştı mı?</p> <p>Başka?</p> <p>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</p>	<p>ANNE A</p> <p>BABA B</p> <p>KIZ KARDEŞ C</p> <p>ERKEK KARDEŞ D</p> <p>KADIN ARKADAŞ E</p> <p>ERKEK ARKADAŞ F</p> <p>DİĞER KADIN AKRABA G</p> <p>DİĞER ERKEK AKRABA H</p> <p>ÖĞRETMEN I</p> <p>PSİKOLOĞİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ J</p> <p>HEMŐŐRE / EBE K</p> <p>PSİKOLOG L</p> <p>DOKTOR M</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p>
-----	---	---

219	Bu endişeleriniz için bir sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?	EVET 1 HAYIR 2	→ 221
220	Nereye başvurduunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ A DEVLET HASTANESİ B SAĞLIKLI HAYAT MERKEZİ C OKUL REVİRİ/DOKTORU/HEMŞİRESİ D ÖZEL MUAYENEHANE/KLİNİK/HASTANE E ÜNİVERSİTE HASTANESİ F DİĞER X (BELİRTİN)	
221	Şimdi sizinle ıslak rüya/uykuda boşalma hakkında konuşmak istiyorum. Boşalmayla sonuçlanan cinsel içerikli rüyaya ıslak rüya denir. İlk ıslak rüyanız/uykuda boşalmanız kaç yaşında oldu?	YAŞ <input type="text"/> <input type="text"/> HENÜZ OLMADI 95 BİLMİYOR 98	
222	<i>ISLAK RÜYASI HENÜZ OLMADIYSA</i> Islak rüya/uykuda boşalma hakkında kimseye konuştunuz mu? <i>ISLAK RÜYASI OLDUYSA</i> Islak rüyalarınız/uykuda boşalmalarınız başlamadan önce bu konuyu kimseye konuştunuz mu? (EVET İSE) Kiminle konuştunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	ANNE A BABA B KIZ KARDEŞ C ERKEK KARDEŞ D KADIN ARKADAŞ E ERKEK ARKADAŞ F DİĞER KADIN AKRABA G DİĞER ERKEK AKRABA H ÖĞRETMEN I PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ J HEMŞİRE/EBE K PSİKOLOG L DOKTOR M DİĞER X (BELİRTİN) KİMSEYLE KONUŞMAMIŞ Y	

BÖLÜM 3A. ÜREME SAĞLIĞI VE GEBELİĞİ ÖNLEYİCİ YÖNTEMLER

300	Şimdi size erkek ve kadın üreme sistemleri ile ilgili sorular soracağım.		
301	Erkek üreme sisteminde bildiğiniz organların isimlerini söyleyebilir misiniz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	PROSTAT A YUMURTA (TESTİS, HAYA) B PENİS C DİĞER X (BELİRTİN) BİLMİYOR Y	
302	Menide (er sıyu, döl sıyu) şimdi sayacaklarımdan var mı? İdrar Erkeklik hormonu (Testosteron) Erkek döl hücresi (Sperm) Bu saydıklarım dışında sizin eklemek istediğiniz başka bir şey var mı? (EVET/İSE) Nedir?	EVET HAYIR BİLMİYOR 1 2 8 1 2 8 1 2 8 1 2 8 DİĞER 6 (BELİRTİN)	
303	Kadın üreme sisteminde bildiğiniz organların isimlerini söyleyebilir misiniz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	VAJİNA A RAHİM/UTERUS B KLİTORİS C TÜPLER D YUMURTALIKLAR E DİĞER X (BELİRTİN) BİLMİYOR Y	
304	Hamilelik sırasında bebek anne karnında hangi organda büyür?	VAJİNA 1 RAHİM 2 TÜPLER 3 YUMURTALIKLAR 4 DİĞER 6 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
305	Bir regl/adet kanamasının başlangıcından, bir sonrakinin başlangıcına kadar geçen süreyi düşünün. Bu süre içinde gebe kalma ihtimalinin daha fazla olduğu bir dönem var mıdır?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	→ 307
306	Bu dönem, regl/adetin başlamasından hemen önce midir, regl/adet sırasında mıdır, regl/adet bittikten hemen sonra mıdır, yoksa iki regl/adetin ortasında mıdır? <i>REGL/ADET KARTINI GÖSTERİN.</i>	REGLDEN/ADETTEN HEMEN ÖNCE 1 REGL/ADET SIRASINDA 2 REGL/ADET BİTTİKTEN HEMEN SONRA 3 İKİ REGLİN/ADETİN ORTASINDA 4 DİĞER 6 (BELİRTİN) BİLMİYOR 8	
307	Bir kadın tek bir cinsel ilişki ile hamile kalabilir mi?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	

308	<p>Şimdi sizinle gebeliği önleyici yöntemler konusunda konuşmak istiyorum. Gebe kalmamak veya gebelikten kaçınmak için kullanılabilen çeşitli yollar ve yöntemler vardır.</p> <p><i>309'DA HER YÖNTEMİN ADINI VE TARİFİNİ OKUYUN VE YÖNTEMİ DUYUP DUYMADIĞINI SORUN. DUYDUĞUNU SÖYLERSE 309'DA "1" KODUNU, DUYMADIĞINI SÖYLERSE "2" KODUNU İŞARETLEYİN.</i></p> <p><i>309'DA "1" İŞARETLENMİŞ HER YÖNTEM İÇİN SORU 310'U SORUN. BÜTÜN YÖNTEMLER TAMAMLANDIĞINDA SORU "311'E GEÇİN.</i></p>
------------	--

		EVET	HAYIR	310
309 Şimdi sayacağım yolları ya da yöntemleri hiç duydunuz mu?				Siz veya partneriniz/eviniz ... yöntemini hiç kullandınız mı?
01	Spiral/Rahim İçi Araç Doktor veya hemşire, kadınların rahimlerine spiral veya alet olarak bilinen araçları takar.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
02	İğne/Enjeksiyon Kadınlar belirli bir süre için gebe kalmalarını önleyecek bir iğneyi doktora ya da hemşireye yaptırırlar.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
03	Deri Altı İmplantları Kadının kolunda deri altına küçük kapsüller yerleştirilir ve bu kadının bir kaç yıl gebe kalmasını önler.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
04	Hap Kadınlar her gün hap içerek gebe kalmayı önleyebilirler.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
05	Kondom/ Prezervatif/Kaput/Kılıf Erkekler cinsel ilişki süresince kondom/prezervatif/kaput/kılıf takarlar.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
06	Vajinal Kondom Kadınlar cinsel ilişkiden önce vajinalarına lastikten yapılmış kılıf yerleştirirler.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
07	Diyafram, Köpük, Jel, Fital Kadınlar cinsel ilişkiden önce vajinalarına diyafram, köpük, jel, fital gibi şeyler yerleştirirler.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
08	Vajinal Halka Kadınlar vajinalarına üç hafta boyunca kullanacakları ince renksiz bir halka yerleştirirler.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
09	Tehlikesiz Günler Bazı çiftler kadının gebe kalma ihtimalinin yüksek olduğu zamanlarda cinsel ilişkide bulunmazlar.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
10	Geri Çekme Erkekler cinsel ilişki sırasında boşalmadan önce geri çeker ve dışarı boşalırlar.	1	2	EVET 1 HAYIR 2
11	Kadının Tüplerinin Bağlanması Kadınlar daha fazla çocukları olmasını diye tüplerini bağlatmak için ameliyat olurlar.	1	2	Siz veya partneriniz/eviniz daha fazla çocuk sahibi olmamak için tüplerini bağlatması ameliyatını oldu(muz) mu? EVET 1 HAYIR 2
12	Erkeğin Kanallarının Bağlanması Erkekler eşleri gebe kalmamaları diye vazektomi denilen ameliyatı olurlar ve kanallarını bağlatırlar.	1	2	Siz veya partneriniz/eviniz çocuk sahibi olmamak için kanallarını bağlatması ameliyatını oldu(muz) mu? EVET 1 HAYIR 2
13	Saydığım gebeliği önleyici yöntemlerin dışında, kadınlar gebelikten kaçınmak için cinsel ilişkiden sonra üç gün içinde Acil Korunma Hapı (Ertesi Gün Hapı) kullanırlar.	1	2	Siz veya partneriniz/eviniz çocuk sahibi olmamak için acil korunma hapı (ertesi gün hapı) kullandınız mı? EVET 1 HAYIR 2
14	Siz gebe kalmamak için erkek ya da kadınların başvurduğu başka bir yöntem duydunuz mu?	1	2	EVET 1 HAYIR 2
		(BELİRTİN)		EVET 1 HAYIR 2
		(BELİRTİN)		EVET 1 HAYIR 2

311	<p><i>310'A BAKIN.</i></p> <p>EN AZ BİR EVET VAR ☐</p>	<p>HİÇ EVET YOK ☐</p>	321
312	<p>Siz veya partneriniz/eşiniz şu anda gebeliği önlemek ya da geciktirmek için herhangi bir yöntem kullanıyor musunuz?</p>	<p>EVET 1 HAYIR 2</p>	321
313	<p>Hangi yöntemi kullanıyorsunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>TÜPLERİN BAĞLANMASI A ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI B SİRAL C İĞNE/ENJEKSİYON D DERİ ALTI İMPLANTI E HAP F KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT G VAJİNAL KONDOM H DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL I VAJİNAL HALKA J TEHLİKESİZ GÜNLER K GERİ ÇEKME L ACİL KORUNMA HAPI M DİĞER X (BELİRTİN)</p>	
314	<p><i>313'E BAKIN:</i></p> <p><i>HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN.</i></p> <p><i>EĞER 313'TE BİRDEN FAZLA YÖNTEM İŞARETLENMİŞSE DAHA YUKARIDA YER ALAN YÖNTEMİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>SORULMADI 00 TÜPLERİN BAĞLANMASI 01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI 02 SİRAL 03 İĞNE/ENJEKSİYON 04 DERİ ALTI İMPLANTI 05 HAP 06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT 07 VAJİNAL KONDOM 08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL 09 VAJİNAL HALKA 10 TEHLİKESİZ GÜNLER 11 GERİ ÇEKME 12 ACİL KORUNMA HAPI 13 DİĞER BİR YÖNTEM 96</p>	<p>321 315A 316 316</p>
315	<p>Halen kullandığınız yöntemi nereden aldınız/temin ettiniz?</p> <p>_____</p> <p>(YERİN ADINI YAZIN)</p>	<p>DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET HASTANESİ 11 KADIN HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ 12 ŞEHİR HASTANESİ 13 AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ 14 SAĞLIKLI HAYAT MERKEZİ 15 DİĞER 19 (BELİRTİN)</p> <p>ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE 21 ÖZEL POLİKLİNİK 22 ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ 23 ECZANE/MEDİKAL 24 DİĞER 29 (BELİRTİN)</p> <p>ÜNİVERSİTE HASTANESİ 31 ÜNİVERSİTE SAĞLIK VE REHBERLİK MERKEZİ 41 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF 51 MARKET/ONLINE ALIŞVERİŞ 61 DİĞER 96 (BELİRTİN)</p>	
315A	<p>Tüplerin bağlanması (veya kanalların) ameliyatı nerede yapıldı?</p> <p>_____</p> <p>(YERİN ADINI YAZIN)</p>		

316	Gebeliği önleyici yöntem kullanma kararını siz mi verdiniz, partneriniz/eşiniz mi verdi yoksa bu karar birlikte mi verdiniz?	KENDİSİ..... 1 PARTNER/EŞİ..... 2 BİRLİKTE..... 3 DİĞER 6 (BELİRTİN)	
317	Halen kullandığınız yöntemden başka bir gebeliği önleyici yöntem kullanmak ister miydiniz ?	EVET 1 HAYIR 2	→ 324
318	Hangi yöntemi kullanmak isterdiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI 01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI 02 SİRAL 03 İĞNE/ENJEKSİYON 04 DERİ ALTI İMPLANTI..... 05 HAP 06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT..... 07 VAJİNAL KONDOM 08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL 09 VAJİNAL HALKA 10 TEHLİKSİZ GÜNLER 11 GERİ ÇEKME 12 HERHANGİ BİR YÖNTEM 77 DİĞER 96 (BELİRTİN) EMİN DEĞİL 98	
319' yöntemini (318'DE SÖYLENEN YÖNTEM) şu anda kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOKTOR ÖNERMİYOR 01 PAHALI 02 BULUNMUYOR/ULAŞMA GÜÇLÜĞÜ 03 NASIL TEMİN EDECEĞİNİ BİLMİYOR 04 NASIL KULLANACAĞINI BİLMİYOR 05 PARTNER/EŞİ İSTEMİYOR 06 DİNİ NEDENLER 07 SAĞLIK KAYGISI..... 08 YAN ETKİ 09 DİĞER 96 (BELİRTİN)	
320	324'E GEÇİN.		
321	Sizin gebeliği önleyici bir yöntem kullanmamanızın temel nedeni nedir?	DOĞURGANLIK İLE İLGİLİ NEDENLER HİÇ CİNSEL İLİŞKİSİ OLMADI..... 11 ŞU AN CİNSEL İLİŞKİSİ YOK..... 12 (PARTNER/EŞİ) YENİ DOĞUM YAPMIŞ/EMZİRİYOR 13 (PARTNER/EŞİ) GEBE KALMAK İSTİYOR 14 (PARTNER/EŞİ) HALEN GEBE..... 15 ÇOCUK SAHİBİ OLMASI ZOR/KISIR 16 PARTNERİNİN/EŞİNİN ÇOCUK SAHİBİ OLMASI ZOR/KISIR..... 17 BİLGİ EKSİKLİĞİ YÖNTEM BİLMİYOR 21 KAYNAK BİLMİYOR 22 YÖNTEM İLE İLGİLİ NEDENLER SAĞLIK KAYGISI 31 YAN ETKİ 32 ULAŞIM ZORLUĞU/UZAK 33 PAHALI 34 KULLANIŞLI DEĞİL 35 PARTNER/EŞİ KARŞI..... 41 PARTNERİNİN/EŞİNİN AİLESİ KARŞI 51 KENDİ AİLESİ KARŞI..... 61 DİNİ NEDENLER 71 KADERCİLİK 81 UTANIYOR..... 91 DİĞER 96 (BELİRTİN)	→ 325 → 325

322	Gebeliği önleyici yöntem kullanmama kararını siz mi verdiniz, partneriniz/eşiniz mi verdi yoksa bu karar birlikte mi verdiniz?	KENDİSİ1 PARTNERİ/EŞİ2 KENDİSİ VE PARTNERİ/EŞİ İLE BİRLİKTE3 DİĞER6 (BELİRTİN)	
323	<i>325'E GEÇİN.</i>		
324	<i>314'E BAKIN:</i> <i>HALEN KULLANILAN YÖNTEMİN KODUNU İŞARETLEYİN.</i>	TÜPLERİN BAĞLANMASI01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI02 SİRAL03 İĞNE/ENJEKSİYON04 DERİ ALTI İMPLANTI05 HAP06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT07 VAJİNAL KONDOM08 DIYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL09 VAJİNAL HALKA10 TEHLİKESİZ GÜNLER11 GERİ ÇEKME12 ACİL KORUNMA HAPİ13 DİĞER YÖNTEM96	→331 →331
325	Gebeliği önleyici bir yöntem temin edilebilecek bir yer biliyor musunuz?	EYET1 HAYIR2	→327
326	Neresi? Başka neresi? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i> _____ (YERİN ADINI YAZIN) _____ (YERİN ADINI YAZIN) _____ (YERİN ADINI YAZIN)	DEVLET SEKTÖRÜ DEVLET HASTANESİ A KADIN HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ B ŞEHİR HASTANESİ C AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ... D SAĞLIKLI HAYAT MERKEZİ E DİĞER F (BELİRTİN) ÖZEL SEKTÖR ÖZEL HASTANE G ÖZEL POLİKLİNİK H ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ I ECZANE/MEDİKAL J DİĞER K (BELİRTİN) ÜNİVERSİTE HASTANESİ L ÜNİVERSİTE SAĞLIK VE REHBERLİK BİRİMİ M MARKET/ ONLINE ALIŞVERİŞ N GÖNÜLLÜ KURULUŞ/ DERNEK/VAKIF O DİĞER X (BELİRTİN)	
327	<i>311 VE 312'YE BAKIN:</i> HALEN YÖNTEM KULLANMIYOR ☐ HALEN YÖNTEM KULLANIYOR ☐		→331
328	Önümüzdeki 12 ay içinde gebeliği ertelemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz?	EYET1 HAYIR2 BİLMİYOR8	→330

329	Gelecekte herhangi bir zamanda gebeliği ertelemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET 1 HAYIR 2 BİLMİYOR 8	→ 331
330	Hangi yöntemi kullanmayı tercih edersiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI 01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI 02 SİRAL 03 İĞNE/ENJEKSİYON 04 DERİ ALTI İMPLANTI 05 HAP 06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT 07 VAJİNAL KONDOM 08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/FİTİL 09 VAJİNAL HALKA 10 TEHLİKESİZ GÜNLER 11 GERİ ÇEKME 12 DİĞER 96 (BELİRTİN) EMİN DEĞİL 98	
331	Şimdi sizinle üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması hakkında konuşmak istiyorum. Üreme sağlığı, üreme organları ile ilgili sadece hastalık ya da sakatlık olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik halidir. Cinsel sağlık insanların doyurucu ve güvenli bir cinsel yaşamlarının olmasıdır. Son birkaç ayda üreme sağlığı, cinsel sağlık veya aile planlaması ile ilgili olarak şimdi sayacağım araçlardan herhangi bir şey duyduanız mı/bilgi aldınız mı? Televizyondan? Gazete veya dergilerden? İnternette? (İnternet siteleri, sosyal medya) El ilanı veya broşürlerden? Reklam panosu veya afişlerden? Başka bir yerden?	TELEVİZYON 1 2 GAZETE/DERGİ 1 2 İNTERNET 1 2 EL İLANI/BROŞÜR 1 2 PANO/AFİŞ 1 2 DİĞER 1 2 (BELİRTİN)	
332	Son birkaç ayda cinsel sağlık, üreme sağlığı veya aile planlaması hakkında herhangi bir yakınınızla veya başka bir kimseyle konuştunuz mu?	EVET 1 HAYIR 2	→ 334
333	Kiminle konuştunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	PARTNER/EŞ A ANNE B BABA C KIZ KARDEŞ D ERKEK KARDEŞ E KADIN ARKADAŞ F ERKEK ARKADAŞ G DİĞER KADIN AKRABA H DİĞER ERKEK AKRABA I ÖĞRETMEN J PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ K HEMŞİRE/EBE L PSİKOLOG M DOKTOR N DİĞER X (BELİRTİN)	
334	Son bir yıl içinde gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem ihtiyacınızı karşılamak için herhangi bir kanun sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?	EVET 1 HAYIR 2	→ 337

335	Bu kurumdan yöntem temin edildi mi?	EVET 1 HAYIR..... 2	→ 337
336	Bu ihtiyacınızı nereden karşıladınız?	ÖZEL HASTANE01 ÖZEL POLİKLİNİK02 ÖZEL DOKTOR MUAYENEHANESİ03 ECZANE/MEDİKAL04 MARKET/ONLINE ALIŞVERİŞ05 GÖNÜLLÜ KURULUŞ/DERNEK/VAKIF06 İHTİYACINI KARŞILAYAMADI95 DİĞER 96	
337	309'DA 05 NUMARALI SORUYA BAKIN. KONDOM İŞARETLİ ☐ KONDOM İŞARETLİ DEĞİL ☐		→ 339
338A	Şimdi size prezervatif/kondom/kaput kullanımı hakkında bazı cümleler okuyacağım. Lütfen bu ifadelere katılıp katılmadığınızı söyleyin. Genç kadınların kondom satın alması ayıp değildir. Genç erkeklerin kondom satın alması ayıp değildir. Kadın, erkeğin kondom kullanmasını isteme hakkına sahiptir.	KATILYOR KATILMIYOR KARARSIZ 1 2 3 1 2 3 1 2 3	
338B	Peki bu cümlelere katılıp katılmadığınızı lütfen söyley misiniz? Bir kondom sadece bir kez kullanılabilir. Gençlerin kondoma ulaşması zordur. Kondomun kullanımı zordur.	KATILYOR KATILMIYOR BİLMİYOR/FİKRİ YOK 1 2 8 1 2 8 1 2 8	
339	Sizce şimdi sayacağım üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmetlerinden hangileri evli olmayan bireylere sunulmalıdır? Üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda bilgilendirme Üreme sağlığı ve cinsel sağlık konusunda danışmanlık Gebeliği önleyici yöntemler konusunda bilgi ve danışmanlık Gebeliği önleyici yöntemlerin sağlanması/uygulanması Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların tam ve tedavisi Gebeliğin isteğe bağlı olarak sonlandırılması Gebelik ve doğum hizmetleri Bu saydıklarım dışında sizin eklemek istediğiniz evli olmayan bireylere sunulması gereken başka üreme sağlığı ve cinsel sağlık hizmeti var mı? (EVET İSE) Nedir?	EVET HAYIR FİKRİ YOK 1 2 8 1 2 8 1 2 8 1 2 8 1 2 8 1 2 8 1 2 8 DİĞER _____ (BELİRTİN)	

340	<p>Şimdi size genç erkeklerle ilgili bazı cümleler okuyacağım.</p> <p>Lütfen bu ifadelere katılıp katılmadığınızı söyleyin.</p> <p>Genç erkekler, cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendileri karar verebilmelidir.</p> <p>Cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabilmelidir.</p> <p>Genç erkekler cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabilmelidir.</p> <p>İstemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebilmelidir.</p> <p>Genç erkekler hemcinsleri ile duygusal veya cinsel ilişki yaşayabilir.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KATILIYOR</th> <th>KATILMIYOR</th> <th>KARARSIZ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	KATILIYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
KATILIYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
341	<p>Şimdi size genç kadınlarla ilgili bazı cümleler okuyacağım.</p> <p>Lütfen bu ifadelere katılıp katılmadığınızı söyleyin.</p> <p>Genç kadınlar cinselliklerini nasıl yaşayacaklarına kendileri karar verebilmelidir.</p> <p>Cinsel konuları hemcinsleriyle rahatlıkla konuşabilmelidir.</p> <p>Genç kadınlar cinsel konuları karşı cinsle rahatlıkla konuşabilmelidir.</p> <p>İstemediği durumlarda partnerinin cinsel isteklerine hayır diyebilmelidir.</p> <p>Genç kadınlar hemcinsleri ile duygusal veya cinsel ilişki yaşayabilir.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KATILIYOR</th> <th>KATILMIYOR</th> <th>KARARSIZ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	KATILIYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
KATILIYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
1	2	3																			
342	<p>Sizce istemesi halinde bir kadın için ilk cinsel deneyim kaç yaşında olmalıdır?</p>	<p>YAŞ</p>	<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table>																		
343	<p>Sizce istemesi halinde bir erkek için ilk cinsel deneyim kaç yaşında olmalıdır?</p>	<p>YAŞ</p>	<table border="1"> <tr> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px;"></td> </tr> </table>																		

BÖLÜM 3B. GEBELİK, DOĞURGANLIK VE ÇOCUKLAR

350A	321'İ KONTROL EDİN: SORU SORULMAMIŞ VEYA "HİÇ CİNSEL İLİŞKİ OLMADI" İŞARETLİ DEĞİL. ☐	"HİÇ CİNSEL İLİŞKİ OLMADI" İŞARETLİ ☐	382
350B	101'E BAKIN: KADIN ☐	ERKEK ☐	371
351	Şimdi size bugüne kadarki gebelikleriniz hakkında sorular sormak istiyorum. Siz hiç canlı doğum yaptınız mı?	EVET..... 1 HAYIR..... 2	356
352	Peki, sizin doğurduğumuz ve sizinle birlikte oturan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2	354
353	Sizinle birlikte oturan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.	OĞULLARI <input type="text"/> <input type="text"/> KIZLARI <input type="text"/> <input type="text"/>	
354	Sizin doğurduğumuz ve sizinle birlikte oturmayan, başka bir yerde yaşayan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2	356
355	Sizinle birlikte oturmayan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturmayan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.	OĞULLARI <input type="text"/> <input type="text"/> KIZLARI <input type="text"/> <input type="text"/>	
356	Sizin doğurduğumuz ama doğumdan sonra ölen hiç oğlan ya da kız çocuğunuz oldu mu? <i>HAYIR CEVABI VERİLİRSE, İŞARETLEMEDEN ÖNCE İRDELEYİN:</i> Doğumdan sonra, bir-iki saat, bir iki gün gibi çok kısa bir süre yaşayan bir bebek de olabilir.	EVET 1 HAYIR 2	358
357	Toplam olarak kaç oğlan çocuğunuz öldü? Toplam olarak kaç kız çocuğunuz öldü? YOKSA "00" YAZIN.	ÖLEN OĞLAN ÇOCUK <input type="text"/> <input type="text"/> ÖLEN KIZ ÇOCUK <input type="text"/> <input type="text"/>	
358	353, 355 VE 357'DEKİ SAYILARI TOPLAYIN VE YAZIN. EĞER YOKSA "00" YAZIN. SORU SORULMAMIŞSA 0 OLARAK HESAPLAYIN.	TOPLAM <input type="text"/> <input type="text"/>	
359	358'E BAKIN: Sadece emin olmak için soruyorum. Siz toplam olarak _____ canlı çocuk doğurmuşsunuz. Bu sayı doğru mu? EVET ☐ HAYIR ☐ → İRDELEYİN VE 351-358. SORULARI DÜZELTİN.		
360	358'E BAKIN: EN AZ BİR CANLI DOĞUMU VAR. ☐	HİÇ CANLI DOĞUMU YOK. ☐	362

361	İlk çocuğunuz hangi ay ve yılda doğdu?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM AYINI BİLMİYOR 98 YIL <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> DOĞUM YILINI BİLMİYOR 9998	
362	Şu anda gebe misiniz?	EVET 1 HAYIR 2 EMİN DEĞİL 8	
363	Siz hiç (kendiliğinden) düşükl yaptınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	
364	Hiç ölü doğum yaptınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	
365	Hiç kürtaj oldunuz mu, isteyerek düşükl yaptınız mı ya da çocuk aldırınız mı?	EVET 1 HAYIR 2	
366	382'YE GEÇİN.		
371	Şimdi, hayatınız boyunca biyolojik olarak sahip olduğunuz çocukları sormak istiyorum. Herhangi bir kadından hiç çocuk sahibi oldunuz mu?	EVET 1 HAYIR 2	→ 376
372	Peki, sizin babası olduğunuz ve sizinle birlikte oturan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2	→ 374
373	Sizinle birlikte oturan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.	OĞULLARI <input type="text"/> <input type="text"/> KIZLARI <input type="text"/> <input type="text"/>	
374	Sizin babası olduğunuz ve sizinle birlikte oturmayan, başka bir yerde yaşayan oğlunuz ya da kızınız var mı?	EVET 1 HAYIR 2	→ 376
375	Sizinle birlikte oturmayan kaç oğlunuz var? Sizinle birlikte oturmayan kaç kızınız var? YOKSA "00" YAZIN.	OĞULLARI <input type="text"/> <input type="text"/> KIZLARI <input type="text"/> <input type="text"/>	
376	Sizin babası olduğunuz ama doğumdan sonra ölen hiç oğlan ya da kız çocuğunuz oldu mu? <i>HAYIR CEVABI VERİLİRSE, İŞARETLEMEDEN ÖNCE İRDELEYİN:</i> Doğumdan sonra, bir-iki saat, bir iki gün gibi çok kısa bir süre yaşayan bir bebek de olabilir.	EVET 1 HAYIR 2	→ 378
377	Toplam olarak kaç oğlan çocuğunuz öldü? Toplam olarak kaç kız çocuğunuz öldü? YOKSA "00" YAZIN.	ÖLEN OĞLAN ÇOCUK <input type="text"/> <input type="text"/> ÖLEN KIZ ÇOCUK <input type="text"/> <input type="text"/>	

378	<p>373, 375 VE 377'DEKİ SAYILARI TOPLAYIN VE YAZIN. EĞER YOKSA "00" YAZIN. SORU SORULMAMIŞSA 0 OLARAK HESAPLAYIN</p>	<p>TOPLAM _____ <input type="text"/></p>	
379	<p>378'E BAKIN: Sadece emin olmak için soruyorum. Siz toplam olarak _____ canlı doğan çocuğun babasıdır. Bu sayı doğru mu?</p> <p>EVET ☐</p> <p>HAYIR ☐ → İRDELEYİN VE 371-378. SORULARI DÜZELTİN.</p>		
380	<p>378'E BAKIN:</p> <p>EN AZ BİR CANLI DOĞAN ÇOCUĞUN BABASI ☐</p> <p>HİÇ CANLI DOĞAN ÇOCUĞUN BABASI DEĞİL ☐ → 382</p>		
381	<p>İlk çocuğunuz hangi ay ve yılda doğdu?</p>	<p>AY _____ <input type="text"/></p> <p>DOĞUM AYINI BİLMİYOR 98</p> <p>YIL _____ <input type="text"/></p> <p>DOĞUM YILINI BİLMİYOR 9998</p>	
382	<p>Sizce bir kadın istemesi halinde en erken kaç yaşında zenne olmalıdır?</p>	<p>YAŞ..... <input type="text"/></p>	
383	<p>Sizce bir erkek istemesi halinde en erken kaç yaşında baba olmalıdır?</p>	<p>YAŞ..... <input type="text"/></p>	

BÖLÜM 4. CİNSEL YOLLA BULAŞAN ENFEKSİYONLAR

401S	SAATİ YAZIN	SAAT-DAKİKA.....	
401	<p>Şimdi sizinle cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında konuşmak istiyorum.</p> <p>Bu tür enfeksiyonlar korunmasız cinsel ilişki yoluyla insandan insana bulaşabilir.</p> <p>Siz cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon duyduunuz mu?</p>	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	→ 418
402	<p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan hangilerini duyduunuz?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>HEPATİT A</p> <p>BEL SOĞUKLUĞU/GONORE B</p> <p>FRENGİ/SİFİLİZ C</p> <p>MANTAR D</p> <p>HIV/AIDS E</p> <p>HPV F</p> <p>DİĞER X</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>BİLMİYOR Y</p>	
403	<p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyona yakalanan bir erkekte hangi belirtiler görülebilir?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>KARIN AĞRISI A</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE KAŞINTI B</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE KIZARIKLİK C</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE YARALAR D</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE SİĞİLLER E</p> <p>KASIKLARDA AĞRI F</p> <p>İDRAR YAPARKEN YANMA G</p> <p>PENİSTEN AKINTI H</p> <p>İKTİDARSIZLIK I</p> <p>KISIRLIK J</p> <p>KİLO KAYBI K</p> <p>AĞRILI CİNSEL İLİŞKİ L</p> <p>CİNSEL İLİŞKİDE RAHATSIZLIK M</p> <p>DİĞER X</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>BİLMİYOR Y</p> <p>HİÇBİR BELİRTİSİ YOKTUR Z</p>	
404	<p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyona yakalanan bir kadında hangi belirtiler görülebilir?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>KARIN AĞRISI A</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE KAŞINTI B</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE KIZARIKLİK C</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE YARALAR D</p> <p>GENİTAL BÖLGEDE SİĞİLLER E</p> <p>KASIKLARDA AĞRI F</p> <p>İDRAR YAPARKEN YANMA G</p> <p>KÖTÜ KOKULU AKINTI H</p> <p>GEBE KALAMAMA I</p> <p>KİLO KAYBI J</p> <p>ADET DÜZENSİZLİĞİ K</p> <p>CİNSEL İLİŞKİDE KANAMA L</p> <p>AĞRILI CİNSEL İLİŞKİ M</p> <p>CİNSEL İLİŞKİDE RAHATSIZLIK N</p> <p>DİĞER X</p> <p style="text-align: center;">(BELİRTİN)</p> <p>BİLMİYOR Y</p> <p>HİÇBİR BELİRTİSİ YOKTUR Z</p>	

405	<p>403 VE 404'E BAKIN:</p> <p>EN AZ BİR BELİRTİ İŞARETLİYSE (SÖYLENDİYSE) ☐</p>	<p>İKİ SORUDA DA ☐ Y VEYA Z İŞARETLİYSE</p>	407
406	<p>Sizce bu söylediğiniz belirtinin/belirtilerin kendisinde olduğuna düşünen veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonu olduğundan şüphelenen bir kişi nereye başvurmalıdır?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>DEVLET HASTANESİ A</p> <p>KADIN HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ B</p> <p>ŞEHİR HASTANESİ C</p> <p>AİLE SAĞLIĞI MERKEZİ/TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ D</p> <p>SAĞLIKLI HAYAT MERKEZİ E</p> <p>OKUL REVİRİ/DOKTORU/HEMŞİRESİ F</p> <p>ÖZEL MUAYENEHANE/KLİNİK/HASTANE G</p> <p>İŞ YERİ REVİRİ/DOKTORU/HEMŞİRESİ H</p> <p>ECCZANE/MEDİKAL I</p> <p>ÜNİVERSİTE HASTANESİ J</p> <p>ÜNİVERSİTE SAĞLIK VE REHBERLİK BİRİMİ K</p> <p>GÖNÜLLÜ KURULUŞ/DERNEK/VAKIF L</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
407	Sizce cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar tek bir cinsel ilişki ile bulaşabilir mi?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p> <p>BİLMİYOR 8</p>	
408	Bir insanın cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan korunmak için yapabileceği bir şey var mıdır?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p> <p>BİLMİYOR 8</p>	410
409	<p>Ne yapmalıdır?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>CİNSEL İLİŞKİDE BULUNMAMAK A</p> <p>KONDOM KULLANMAK B</p> <p>GÜVENİLİR TEK BİR CİNSEL EŞ İLE BERABER OLMAK C</p> <p>BİRİSİ İLE PARA KARŞILIĞI BERABER OLMAK D</p> <p>HİJYEN VE TEMİZLİĞE DİKKAT ETMEK E</p> <p>ORTAK İLET KULLANMAMAK F</p> <p>ORTAK ENJEKTÖR KULLANMAMAK G</p> <p>ÖPÜŞMEMEK H</p> <p>AŞI OLMAK I</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p> <p>BİLMİYOR Y</p>	
410	Aşı ile korunan cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon biliyor musunuz?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	414
411	<p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan hangilerinden aşı ile korunulabilir?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>HIV/AIDS A</p> <p>HPV B</p> <p>HEPATİT A C</p> <p>HEPATİT B D</p> <p>HEPATİT C E</p> <p>BEL SOĞUKLUĞU/GONORE F</p> <p>FRENGİ/SİFİLİZ G</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p>	
414	Sizce cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar zamanında tedavi edilmezse kalıcı bir sağlık sorumuna neden olur mu?	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p> <p>BİLMİYOR 8</p>	416

415	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar zamanında tedavi edilmezse ne tür sorunlara neden olabilir? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	DEVAMLIL KASIK AĞRISI, AKINTI VB..... A ÇOCUK SAHİBİ OLAMAMA..... B CİNSEL İSTEKSİZLİK..... C ÜREME ORGANLARINDA İLTİHAPLANMA..... D AĞRILI CİNSEL İLİŞKİ..... E HASTALIĞIN DİĞER ORGANLARA YAYILMASI..... F BAĞIŞIKLIK SİSTEMİNİN ZAYIFLAMASI..... G PSİKOLOJİK SORUNLAR..... H DİĞER..... X (BELİRTİN) BİLMİYOR..... Y	
416	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkındaki bilgilerinizi nerelerden ya da kimlerden öğrendiniz? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	ANNE..... A BABA..... B PARTNER/EŞ..... C KIZ KARDEŞ..... D ERKEK KARDEŞ..... E KADIN ARKADAŞ..... F ERKEK ARKADAŞ..... G DİĞER KADIN AKRABA..... H DİĞER ERKEK AKRABA..... I ÖĞRETMEN..... J PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ..... K HEMŞİRE/EBE..... L DOKTOR..... M TELEVİZYON/RADYO..... N GAZETE/DERGİ/KİTAP..... O YENİ MEDYA..... P ASKERLİK..... R DİĞER..... X (BELİRTİN)	
417	402'YE BAKIN: HIV/AIDS İŞARETLİ DEĞİL ☐	HIV/AIDS İŞARETLİ ☐	419
418	AIDS'i hiç duydunuz mu?	EVET..... 1 HAYIR..... 2	430
419	Bir insanın HIV ve AIDS'ten korunması için ne yapması gerekir? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	CİNSEL İLİŞKİDE BULUNMAMAK..... A KONDOM KULLANMAK..... B GÜVENİLİR TEK BİR CİNSEL EŞ İLE BERABER OLMAK..... C BİRİSİ İLE PARA KARŞILIĞI BERABER OLMAMAK..... D HÜYEN VE TEMİZLİĞE DİKKAT ETMEK..... E ORTAK İLETT KULLANMAMAK..... F ORTAK ENJEKTÖR KULLANMAMAK..... G ÖPÜŞMEMEK..... H AŞI OLMAK..... I DİĞER..... X (BELİRTİN) BİLMİYOR..... Y HIV'DEN KORUNULAMAZ..... Z	
420	Sağlıklı görünen bir kişide HIV (virüsü) bulunabilir mi?	EVET..... 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR..... 8	

421	<p>Çevremizde HIV ile yaşadığımız öğrendiğiniz birisiyle şimdi sayacağım durumlarda bulunmak sizi rahatsız eder mi?</p> <p>Aynı odada bulunma</p> <p>Aynı kaptan yemek yemek</p> <p>Yanak yanağa öpüşmek</p> <p>Tokalaşmak</p> <p>Sarılmak</p> <p>Bu saydıklarım dışında sizin eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?</p> <p>(EVET İSE) Nedir?</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>AYNI ODADA BULUNMAK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>AYNI KAPTAN YEMEK YEMEK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>YANAK YANAĞA ÖPÜŞMEK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>TOKALAŞMAK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>SARILMAK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>BAŞKA RAHATSIZLIK</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>DİĞER _____ (BELİRTİN)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		EVET	HAYIR	AYNI ODADA BULUNMAK	1	2	AYNI KAPTAN YEMEK YEMEK	1	2	YANAK YANAĞA ÖPÜŞMEK	1	2	TOKALAŞMAK	1	2	SARILMAK	1	2	BAŞKA RAHATSIZLIK	1	2	DİĞER _____ (BELİRTİN)			
	EVET	HAYIR																									
AYNI ODADA BULUNMAK	1	2																									
AYNI KAPTAN YEMEK YEMEK	1	2																									
YANAK YANAĞA ÖPÜŞMEK	1	2																									
TOKALAŞMAK	1	2																									
SARILMAK	1	2																									
BAŞKA RAHATSIZLIK	1	2																									
DİĞER _____ (BELİRTİN)																											
422	<p>HIV ve AIDS hakkında bilgilerinizi nerelerden ya da kimlerden öğrendiniz?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>ANNE A</p> <p>BABA B</p> <p>PARTNER/EŞ C</p> <p>KIZ KARDEŞ D</p> <p>ERKEK KARDEŞ E</p> <p>KADIN ARKADAŞ F</p> <p>ERKEK ARKADAŞ G</p> <p>DİĞER KADIN AKRABA H</p> <p>DİĞER ERKEK AKRABA I</p> <p>ÖĞRETMEN J</p> <p>PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ K</p> <p>HEMŞİRE/EBE L</p> <p>DOKTOR M</p> <p>TELEVİZYON/RADYO N</p> <p>GAZETE/DERGİ/KITAP O</p> <p>YENİ MEDYA P</p> <p>ASKERLİK R</p> <p>DİĞER _____ X</p> <p>(BELİRTİN)</p>																									
430	<p>HPV, yaygın olarak rahim ağzı kanserine ve genital siğillere sebep olan bir virüstür.</p> <p>Siz HPV aşısı oldunuz mu?</p>	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>	→ 501																								
431	<p>HPV aşısı ücretsiz aşı takvimine eklense yaptırmak ister misiniz?</p>	<p>EVET 1</p> <p>HAYIR 2</p>																									

BÖLÜM 5. EVLİLİK

501	Şimdi size evlilik hakkında sorular soracağım. Hiç evlendiniz mi?	EVET 1 HAYIR 2	→ 523
502	Hayatınız boyunca bir kez mi yoksa daha fazla kez mi evlendiniz? (BİR DEN FAZLA KEZ EVLENDİ İSE) Kaç kez evlendiniz?	EVLİLİK SAYISI <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	
503	Şu anki medeni durumunuz nedir?	HALEN EVLİ 1 EŞİ ÖLMÜŞ 2 BOŞANMIŞ 3 AYRI YAŞIYOR 4	
504	(İlk) Eşinizle hangi ay ve yılda birlikte yaşamaya başladınız?	AY <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> YIL <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	
505	Birlikte yaşamaya başladığınızda (ilk) eşiniz kaç yaşındaydı?	YAŞ <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	
506	(İlk) Eşiniz ile resmi nikahınız var mı(ydı)? Dini nikahınız var mı(ydı)?	RESMİ VE DİNİ 1 SADECE RESMİ 2 SADECE DİNİ 3 NİKAH YOK 4	→ 509
507	Bu nikahların hangisi daha önce kayıtlı?	RESMİ 1 DİNİ 2	
508	İki nikah arasında ne kadar zaman geçti? <i>İKİ NİKAH AYNI GÜNDE KİYILMIŞSA "00" GÜN YAZIN. BİR AYDAN AZ İSE GÜN, İKİ YILDAN AZ İSE AY, BUNLARIN DIŞINDA İSE YIL YAZIN.</i>	GÜN 1 <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> AY 2 <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> YIL 3 <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/> <input style="width: 30px; height: 20px;" type="text"/>	
509	(İlk) Eşiniz ile evliliğinize kim karar verdi? Siz ve eşiniz mi, yoksa aileleriniz mi?	AİLELERİ 1 KENDİLERİ 2 KAÇTI 3 KAÇIRILDI/KAÇIRDI 4 DİĞER 6 (BELİRTİN)	→ 516
510	(İlk) Eşiniz ile evliliğiniz aileleriniz tarafından kararlaştırıldığında sizin fikriniz alındı mı?	EVET 1 HAYIR 2	
511	(İlk) Eşiniz ile evliliğiniz aileleriniz tarafından kararlaştırıldığında bu evliliği istemiş miydiniz?	EVET 1 HAYIR 2	→ 513
512	(İlk) Bu evliliği istemeseydiniz de (ilk) eşinizle evlendirilir miydiniz?	EVET 1 HAYIR 2	

513	(İlk Eşiniz ile evliliğiniz aileleriniz tarafından kararlaştırıldığında eşinizin fikri alındı mı?	EVET1 HAYIR.....2	
514	(İlk Eşiniz ile evliliğiniz aileleriniz tarafından kararlaştırıldığında eşiniz bu evliliği istemiş miydi?	EVET1 HAYIR.....2	→ 516
515	(İlk Eşiniz bu evliliği istemeseydi sizinle evlendirilir miydi?	EVET1 HAYIR.....2	
516	(İlk Evliliğinizde başlık parası verildi mi? (EVET İSE) Başlık parası uygulaması para verilmesi, mal verilmesi ya da hem para hem mal verilmesi biçiminde mi oldu?	VERİLMEDİ1 PARA/ALTIN2 MAL3 PARA/ALTIN VE MAL4 DİĞER6 (BELİRTİN)	
517	(İlk Eşiniz ile birlikte yaşamaya başladığınızda yaşadığınız evde sizden ve eşinizden başka kimse var mıydı? (EVET İSE) Kimler vardı? Başka? SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.	EŞİNİN ANNE/BABASIA KARDEŞ(LER)İB ÇOCUKLARIC EŞİD DİĞERE (BELİRTİN) KENDİ ANNE/BABASIF KARDEŞ(LER)İG ÇOCUKLARIH DİĞERI (BELİRTİN) KİMSE YOKTUY	
518	(İlk Eşiniz ile aranızda akrabalık var mı(ydı)? (EVET İSE) Neyiniz olur (du)?	HAYIR.....00 AMCA OĞLU/AMCA KIZI01 HALA OĞLU/HALA KIZI02 TEYZE OĞLU/TEYZE KIZI03 DAYI OĞLU/DAYI KIZI04 BABA TARAFINDAN DİĞER05 ANNE TARAFINDAN DİĞER06 DİĞER96 (BELİRTİN)	
519	503'E BAKIN: HALEN EVLİ DEĞİL ☐ HALEN EVLİ ☐ → 536		
520	(İlk Eşiniz ile evliliğiniz hangi ay ve yılda bitti?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> YIL <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	
521	(İlk Eşiniz ile evliliğiniz ne şekilde sona erdi? Boşandınız mı, eşiniz mi öldü, yoksa ayrı mı yaşamaya başladınız?	EŞİ ÖLMÜŞ1 BOŞANMIŞ2 AYRI YAŞAMAYA BAŞLAMISIZ3	→ 523

522	(İlk) Eşiniz ile boşanmayı/ayrı yaşamayı siz mi istediniz, eşiniz mi istedi yoksa birlikte mi karar verdiniz?	KENDİSİ 1 EŞİ 2 BİRLİKTE 3 DİĞER 6 (BELİRTİN)	
523	Şu anda sizin evlenmek üzere herhangi bir hazırlığınız veya planınız var mı?	HAYIR 0 EVET NİŞANLI 1 SÖZLÜ 2 EVLENMEYİ PLANLADIĞI BİR İLİŞKİSİ VAR 3	→ 525
524	<i>103'E BAKIN:</i> 18 YAŞINDAN KÜÇÜKSE ☐ → 532 18 YAŞINDA VEYA DAHA BÜYÜKSE ☐ → 533		
525	Evlilik kararını kim aldı? Siz mi, evlenmeyi planladığınız kişi mi, ikiniz birlikte mi, yoksa aileleriniz mi?	KENDİSİ 1 EVLENECEĞİ KİŞİ 2 BİRLİKTE 3 AİLELERİ 4	→ 527 → 527
526	Peki siz bu kişiyle evlenmek istiyor musunuz?	EVET 1 HAYIR 2	
527	Hangi ay ve yılda evlenceksiniz?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> YIL <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	
528	Evlilik tarihini kim belirledi? Siz mi, evleneceğiniz kişi mi, ikiniz birlikte mi, yoksa aileleriniz mi?	KENDİSİ 1 EVLENECEĞİ KİŞİ 2 BİRLİKTE 3 AİLELERİ 4	→ 530 → 530
529	Evlilik tarihi belirlenirken sizin fikriniz alındı mı?	EVET 1 HAYIR 2	
530	Evlenmeyi planladığınız kişi hangi ay ve yılda doğdu?	AY <input type="text"/> <input type="text"/> YIL <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	
531	<i>536'YA GEÇİN.</i>		
532	Aileniz veya çevreniz 18 yaşından önce sizi evlendirme kararı alabilir mi?	EVET 1 HAYIR 2	→ 536
533	Aileniz veya çevreniz (böyle bir durumda) isteğiniz dışında sizi evlendirebilir mi?	EVET 1 HAYIR 2	

534	Bu evliliğin gerçekleşmesini istememeniz halinde başvurabileceğiniz kişi(ler) veya kurum(lar) var mı?	EVET1 HAYIR.....2	→ 536																					
535	Hangi kişilere veya kurumlara başvurabilirsiniz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	KİŞİ ANNEA BABAB KIZ KARDEŞC ERKEK KARDEŞD KADIN ARKADAŞE ERKEK ARKADAŞF DİĞER KADIN AKRABAG DİĞER ERKEK AKRABAH ÖĞRETMENI PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ...J KURUM OKULK SAĞLIK KURULUŞUL VALİLİK/KAYMAKAMLIKM POLİS/JANDARMAN SİVİL TOPLUM KURULUŞUO AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞIP ALO 183R DİĞERX (BELİRTİN)																						
536	Sizce bir kadın için ideal evlilik yaşı kaçtır? Sizce bir erkek için ideal evlilik yaşı kaçtır? Sizce evlenmek isteyen bir kadın en erken kaç yaşında evlenmelidir? Sizce evlenmek isteyen bir erkek en erken kaç yaşında evlenmelidir?	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td colspan="2">KADIN İÇİN</td> <td colspan="2">ERKEK İÇİN</td> </tr> <tr> <td>YAŞ</td> <td><input type="text"/></td> <td>YAŞ</td> <td><input type="text"/></td> </tr> <tr> <td colspan="4"><i>İDEAL EVLİLİK YAŞI YOKTUR DİYORSA "95" YAZIN.</i></td> </tr> <tr> <td>YAŞ</td> <td><input type="text"/></td> <td>YAŞ</td> <td><input type="text"/></td> </tr> </table>	KADIN İÇİN		ERKEK İÇİN		YAŞ	<input type="text"/>	YAŞ	<input type="text"/>	<i>İDEAL EVLİLİK YAŞI YOKTUR DİYORSA "95" YAZIN.</i>				YAŞ	<input type="text"/>	YAŞ	<input type="text"/>						
KADIN İÇİN		ERKEK İÇİN																						
YAŞ	<input type="text"/>	YAŞ	<input type="text"/>																					
<i>İDEAL EVLİLİK YAŞI YOKTUR DİYORSA "95" YAZIN.</i>																								
YAŞ	<input type="text"/>	YAŞ	<input type="text"/>																					
537	Eğlerden en az birinin 18 yaşından küçük olduğu evlilikler çocuk yaşta evliliklerdir. Şimdi size 18 yaşından önce evlilik ile ilgili bazı cümleler okuyacağım. Lütfen bu ifadelere katılıp katılmadığınızı söyleyin. 18 yaşından önce evlenenler eğitim hayatından uzaklaşırlar. Bu tip evlilik psikolojik sorunlara sebep olur. 18 yaşından önce evlilikler evlilik içindeki şiddet riskini artırır. Bu tip evlilikler ailelerin evlilik hayatına müdahalesini artırır. 18 yaşından önce evlenenlerin sağlıklı cinsel ilişki konusunda yeterli bilgisi yoktur. Bu yaşta önce evlenenler doğum kontrol yöntemlerine erişemezler. 18 yaşından önce anne olmak hem annenin hem bebeğin sağlığını olumsuz biçimde etkiler.	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>KATILYOR</td> <td>KATILMIYOR</td> <td>KARARSIZ</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>	KATILYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
KATILYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						

538	<p>Şimdi size gençlerin evlenmeleriyle ilgili bazı cümleler okuyacağım.</p> <p>Lütfen bu ifadelere katılıp katılmadığınızı söyleyin.</p> <p>Kadının ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir.</p> <p>Erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelir.</p> <p>Kadınların evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır.</p> <p>Erkeklerin evlilik öncesinde cinsel deneyimi olmamalıdır.</p> <p>Kadının bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir.</p> <p>Erkeğin bir flörtü olduysa flört ettiği kişi ile evlenmelidir.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>KATILYOR</th> <th>KATILMIYOR</th> <th>KARARSIZ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>	KATILYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
KATILYOR	KATILMIYOR	KARARSIZ																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
1	2	3																						
539	<p>Şimdi sayacağım hukuk kurallarını duyduğunuz mu?</p> <p>Kadınlar ve erkekler kendi kararlarıyla evlenebilmek için 18 yaşını doldurmak zorundadır.</p> <p>Erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesi suçtur.</p> <p>Dini nikâh kanunen evli sayılmak için yeterli değildir, ayrıca resmi nikâh gereklidir.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>	EVET	HAYIR	1	2	1	2	1	2														
EVET	HAYIR																							
1	2																							
1	2																							
1	2																							

BÖLÜM 6. CİNSEL SAĞLIK VE ÜREME SAĞLIĞI HAKKINDA BİLGİ KAYNAKLARI

<p>601</p>	<p>Şimdi size cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkında bazı sorular soracağım.</p> <p>Siz daha önce herhangi bir kaynaktan söyleyeceğim konular hakkında bilgi aldınız mı?</p> <p>Cinsel ilişki</p> <p>Cinsel organ hijyeni</p> <p>Mastürbasyon</p> <p>Cinsel istismar/Tecavüz</p> <p>Para/çakar karşılığında cinsel ilişki</p> <p>Cinsel şiddet</p> <p>Gebelik ve doğum</p> <p>Gebelikten korunma</p> <p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar</p> <p>Bu saydıklarım dışında herhangi bir konuda bilgi aldınız mı?</p> <p><i>EVET İSE Hangi konuda bilgi aldınız?</i></p>	<table border="0"> <thead> <tr> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td colspan="2">DİĞER _____</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">(BELİRTİN)</td> </tr> </tbody> </table>	EVET	HAYIR	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	DİĞER _____		(BELİRTİN)														
EVET	HAYIR																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
1	2																																										
DİĞER _____																																											
(BELİRTİN)																																											
<p>602</p>	<p><i>601'E BAKIN:</i></p> <p>EN AZ BİR EVET VAR ☐</p>	<p>HİÇ EVET YOK ☐</p>	<p>607</p>																																								
<p>603</p>	<p>Bu konu(lar)da kimlerden/herelerden bilgi aldınız?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<table border="0"> <tbody> <tr> <td>ANNE.....</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>BABA.....</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>PARTNER/EŞ.....</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>KIZ KARDEŞ.....</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>ERKEK KARDEŞ.....</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>KADIN ARKADAŞ.....</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>ERKEK ARKADAŞ.....</td> <td>G</td> </tr> <tr> <td>DİĞER KADIN AKRABA.....</td> <td>H</td> </tr> <tr> <td>DİĞER ERKEK AKRABA.....</td> <td>I</td> </tr> <tr> <td>ÖĞRETMEN.....</td> <td>J</td> </tr> <tr> <td>PSİKOLOJİK DANIŞMAN</td> <td></td> </tr> <tr> <td>VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ.....</td> <td>K</td> </tr> <tr> <td>HEMŞİRE/EBE.....</td> <td>L</td> </tr> <tr> <td>DOKTOR.....</td> <td>M</td> </tr> <tr> <td>TELEVİZYON/RADYO.....</td> <td>N</td> </tr> <tr> <td>GAZETE/DERGİ/KİTAP.....</td> <td>O</td> </tr> <tr> <td>YENİ MEDYA.....</td> <td>P</td> </tr> <tr> <td>ASKERLİK.....</td> <td>R</td> </tr> <tr> <td>DİĞER.....</td> <td>X</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">(BELİRTİN)</td> </tr> </tbody> </table>	ANNE.....	A	BABA.....	B	PARTNER/EŞ.....	C	KIZ KARDEŞ.....	D	ERKEK KARDEŞ.....	E	KADIN ARKADAŞ.....	F	ERKEK ARKADAŞ.....	G	DİĞER KADIN AKRABA.....	H	DİĞER ERKEK AKRABA.....	I	ÖĞRETMEN.....	J	PSİKOLOJİK DANIŞMAN		VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ.....	K	HEMŞİRE/EBE.....	L	DOKTOR.....	M	TELEVİZYON/RADYO.....	N	GAZETE/DERGİ/KİTAP.....	O	YENİ MEDYA.....	P	ASKERLİK.....	R	DİĞER.....	X	(BELİRTİN)		
ANNE.....	A																																										
BABA.....	B																																										
PARTNER/EŞ.....	C																																										
KIZ KARDEŞ.....	D																																										
ERKEK KARDEŞ.....	E																																										
KADIN ARKADAŞ.....	F																																										
ERKEK ARKADAŞ.....	G																																										
DİĞER KADIN AKRABA.....	H																																										
DİĞER ERKEK AKRABA.....	I																																										
ÖĞRETMEN.....	J																																										
PSİKOLOJİK DANIŞMAN																																											
VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ.....	K																																										
HEMŞİRE/EBE.....	L																																										
DOKTOR.....	M																																										
TELEVİZYON/RADYO.....	N																																										
GAZETE/DERGİ/KİTAP.....	O																																										
YENİ MEDYA.....	P																																										
ASKERLİK.....	R																																										
DİĞER.....	X																																										
(BELİRTİN)																																											

604	<p>Siz üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında kimlerden/nerelerden bilgi almayı tercih edersiniz?</p> <p>Başka?</p> <p><i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i></p>	<p>ANNE A</p> <p>BABA B</p> <p>PARTNER/EŞ C</p> <p>KIZ KARDEŞ D</p> <p>ERKEK KARDEŞ E</p> <p>KADIN ARKADAŞ F</p> <p>ERKEK ARKADAŞ G</p> <p>DİĞER KADIN AKRABA H</p> <p>DİĞER ERKEK AKRABA I</p> <p>ÖĞRETMEN J</p> <p>PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ K</p> <p>HEMŞİRE/EBE L</p> <p>DOKTOR M</p> <p>TELEVİZYON/RADYO N</p> <p>GAZETE/DERGİ/KİTAP O</p> <p>YENİ MEDYA P</p> <p>ASKERLİK R</p> <p>DİĞER X</p> <p>(BELİRTİN)</p>																																									
605	<p>Son birkaç ay içinde internette/sosyal medyada sayacağım konulara ilişkin bir içerik ile karşılaştınız mı?</p> <p>Gebeliğin önlenmesi ve aile planlaması</p> <p>Prezervatif/Kondom/Kaput reklamı</p> <p>Çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik</p> <p>Çocuk yaşta gebelik</p> <p>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar</p> <p>Genç-ergen sağlığı</p> <p>Gençlik ve şiddet</p> <p>Kadınlara yönelik şiddet</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>EVET</th> <th>HAYIR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gebeliğin önlenmesi ve aile planlaması</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Prezervatif/Kondom/Kaput reklamı</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Çocuk yaşta gebelik</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Genç-ergen sağlığı</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Gençlik ve şiddet</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Kadınlara yönelik şiddet</td> <td>1</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table>		EVET	HAYIR	Gebeliğin önlenmesi ve aile planlaması	1	2	Prezervatif/Kondom/Kaput reklamı	1	2	Çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik	1	2	Çocuk yaşta gebelik	1	2	Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar	1	2	Genç-ergen sağlığı	1	2	Gençlik ve şiddet	1	2	Kadınlara yönelik şiddet	1	2														
	EVET	HAYIR																																									
Gebeliğin önlenmesi ve aile planlaması	1	2																																									
Prezervatif/Kondom/Kaput reklamı	1	2																																									
Çocuk yaşta, erken veya zorla evlilik	1	2																																									
Çocuk yaşta gebelik	1	2																																									
Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar	1	2																																									
Genç-ergen sağlığı	1	2																																									
Gençlik ve şiddet	1	2																																									
Kadınlara yönelik şiddet	1	2																																									
606	<p>605'E BAKIN:</p> <p>EN AZ BİR EVET VAR ☐ HİÇ EVET YOK ☐ → 608</p>																																										
607	<p>Şimdi size internette ve sosyal medyada yer alan platformlardan bahsedeceğim.</p> <p>Bu okuyacağım platformları üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında güvenilir bulup bulmadığınızı söyler misiniz?</p> <p>Sağlık Bakanlığının internet sitesi</p> <p>Hastanelerin internet siteleri</p> <p>Üniversitelerin internet siteleri</p> <p>Derneklerin/Vakıfların/STK'ların internet siteleri</p> <p>Uluslararası kurum ve kuruluşların internet siteleri</p> <p>Sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları</p> <p>Ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>GÜVENİLİR</th> <th>GÜVENİLMEZ</th> <th>KARARSIZ</th> <th>BİLMİYOR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sağlık Bakanlığının internet sitesi</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Hastanelerin internet siteleri</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Üniversitelerin internet siteleri</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Derneklerin/Vakıfların/STK'ların internet siteleri</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Uluslararası kurum ve kuruluşların internet siteleri</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>		GÜVENİLİR	GÜVENİLMEZ	KARARSIZ	BİLMİYOR	Sağlık Bakanlığının internet sitesi	1	2	3	8	Hastanelerin internet siteleri	1	2	3	8	Üniversitelerin internet siteleri	1	2	3	8	Derneklerin/Vakıfların/STK'ların internet siteleri	1	2	3	8	Uluslararası kurum ve kuruluşların internet siteleri	1	2	3	8	Sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları	1	2	3	8	Ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri	1	2	3	8	
	GÜVENİLİR	GÜVENİLMEZ	KARARSIZ	BİLMİYOR																																							
Sağlık Bakanlığının internet sitesi	1	2	3	8																																							
Hastanelerin internet siteleri	1	2	3	8																																							
Üniversitelerin internet siteleri	1	2	3	8																																							
Derneklerin/Vakıfların/STK'ların internet siteleri	1	2	3	8																																							
Uluslararası kurum ve kuruluşların internet siteleri	1	2	3	8																																							
Sağlıkla ilgili sosyal medya hesapları	1	2	3	8																																							
Ticari amaçlı/ürün satışına yönelik internet siteleri	1	2	3	8																																							

608	GÖRÜŞME SIRASINDA BAŞKA KİM VARDI? <i>UYGUN OLAN BÜTÜN SEÇENEKLERİ İŞARETLEYİN.</i>	KİMSE YOKTU A KIZ KARDEŞİ B ERKEK KARDEŞİ C ÇOCUKLAR D PARTNER/İEŞİ E KAYINVALİDESİ F KAYINPEDERİ G KENDİ ANNESİ H KENDİ BABASI I DİĞER ERKEKLER J DİĞER KADINLAR K	
609	GÖRÜŞME KESİNTİYE UĞRADI MI? EVET İSE, YAKLAŞIK KAÇ DAKİKA?	HAYIR 000 DAKİKA <input type="text"/> <input type="text"/>	
610	SİZE GÖRE YANITLARIN GÜVENİLİRLİĞİ NASILDIR?	ÇOK KÖTÜ 1 KÖTÜ 2 ORTA 3 İyi 4 ÇOK İYİ 5	
611	GÖRÜŞME BOYUNCA NE KADAR SIKLIKLA İRDELEME/AÇIKLAMA YAPMA İHTİYACI DUYDUNUZ?	HİÇ 1 BAZEN 2 SIK SIK 3	
611S	SAATİ YAZIN	SAAT <input type="text"/> <input type="text"/> DAKİKA <input type="text"/> <input type="text"/>	

YAŞ – DOĞUM YILI TABLOSU

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
0	2022	--
1	2021	2022
2	2020	2021
3	2019	2020
4	2018	2019
5	2017	2018
6	2016	2017
7	2015	2016
8	2014	2015
9	2013	2014
10	2012	2013
11	2011	2012
12	2010	2011
13	2009	2010
14	2008	2009
15	2007	2008
16	2006	2007
17	2005	2006
18	2004	2005
19	2003	2004
20	2002	2003
21	2001	2002
22	2000	2001
23	1999	2000
24	1998	1999
25	1997	1998
26	1996	1997
27	1995	1996
28	1994	1995
29	1993	1994
30	1992	1993
31	1991	1992
32	1990	1991
33	1989	1990
34	1988	1989
35	1987	1988
36	1986	1987
37	1985	1986
38	1984	1985
39	1983	1984
40	1982	1983
41	1981	1982
42	1980	1981
43	1979	1980
44	1978	1979
45	1977	1978
46	1976	1977
47	1975	1976
48	1974	1975
49	1973	1974

YAŞ	DOĞUM YILI	
	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLAMADI	2023'TE DOĞUM GÜNÜNÜ KUTLADI
	BİLMİYOR	
50	1972	1973
51	1971	1972
52	1970	1971
53	1969	1970
54	1968	1969
55	1967	1968
56	1966	1967
57	1965	1966
58	1964	1965
59	1963	1964
60	1962	1963
61	1961	1962
62	1960	1961
63	1959	1960
64	1958	1959
65	1957	1958
66	1956	1957
67	1955	1956
68	1954	1955
69	1953	1954
70	1952	1953
71	1951	1952
72	1950	1951
73	1949	1950
74	1948	1949
75	1947	1948
76	1946	1947
77	1945	1946
78	1944	1945
79	1943	1944
80	1942	1943
81	1941	1942
82	1940	1941
83	1939	1940
84	1938	1939
85	1937	1938
86	1936	1937
87	1935	1936
88	1934	1935
89	1933	1934
90	1932	1933
91	1931	1932
92	1930	1931
93	1929	1930
94	1928	1929

TÜRKİYE İL TRAFİK KODLARI

01 ADANA	21 DİYARBAKIR	41 KOCAELİ	61 TRABZON
02 ADIYAMAN	22 EDİRNE	42 KONYA	62 TUNCELİ
03 AFYONKARAHİSAR	23 ELAZIĞ	43 KÜTAHYA	63 ŞANLIURFA
04 AĞRI	24 ERZİNCAN	44 MALATYA	64 UŞAK
05 AMASYA	25 ERZURUM	45 MANİSA	65 VAN
06 ANKARA	26 ESKİŞEHİR	46 KAHRAMANMARAŞ	66 YOZGAT
07 ANTALYA	27 GAZİANTEP	47 MARDİN	67 ZONGULDAK
08 ARTVİN	28 GİRESUN	48 MUĞLA	68 AKSARAY
09 AYDIN	29 GÜMÜŞHANE	49 MUŞ	69 BAYBURT
10 BALIKESİR	30 HAKKARİ	50 NEVŞEHİR	70 KARAMAN
11 BİLECİK	31 HATAY	51 NİĞDE	71 KIRIKKALE
12 BİNGÖL	32 ISPARTA	52 ORDU	72 BATMAN
13 BİTLİS	33 MERSİN	53 RİZE	73 ŞIRNAK
14 BOLU	34 İSTANBUL	54 SAKARYA	74 BARTIN
15 BURDUR	35 İZMİR	55 SAMSUN	75 ARDAHAN
16 BURSA	36 KARS	56 SİİRT	76 İĞDIR
17 ÇANAKKALE	37 KASTAMONU	57 SİNOP	77 YALOVA
18 ÇANKIRI	38 KAYSERİ	58 SİVAS	78 KARABÜK
19 ÇORUM	39 KIRKLARELİ	59 TEKİRDAĞ	79 KİLİS
20 DENİZLİ	40 KIRŞEHİR	60 TOKAT	80 OSMANİYE
			81 DÜZCE

329	Gelecekte herhangi bir zamanda gebeliği ertelemek veya önlemek için bir yöntem kullanmayı düşünüyor musunuz ?	EVET 1 HAYIR..... 2 BİLMİYOR 8	→ 331
330	Hangi yöntemi kullanmayı tercih edersiniz?	TÜPLERİN BAĞLANMASI 01 ERKEĞİN KANALLARININ BAĞLANMASI 02 SİRAL 03 İĞNE/ENJEKSİYON 04 DERİ ALTI İMPLANTI..... 05 HAP 06 KONDOM/PREZERVATİF/KAPUT..... 07 VAJİNAL KONDOM 08 DİYAFRAM/KÖPÜK/JEL/PTİL 09 VAJİNAL HALKA 10 TEHLİKESİZ GÜNLER 11 GERİ ÇEKME 12 DİĞER 96 (BELİRTİN) EMİN DEĞİL 98	
331	Şimdi sizinle üreme sağlığı, cinsel sağlık ve aile planlaması hakkında konuşmak istiyorum. Üreme sağlığı, üreme organları ile ilgili sadece hastalık ya da sakatlık olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik halidir. Cinsel sağlık insanların doyurucu ve güvenli bir cinsel yaşamlarının olmasıdır. Son birkaç ayda üreme sağlığı, cinsel sağlık veya aile planlaması ile ilgili olarak şimdi sayacağım araçlardan herhangi bir şey duydunuz mu/bilgi aldınız mı? Televizyondan? Gazete veya dergilerden? İnternette? (İnternet siteleri, sosyal medya) El ilanı veya broşürlerden? Reklam panosu veya afişlerden? Başka bir yerden?	TELEVİZYON..... 1 2 GAZETE/DERGİ..... 1 2 İNTERNET..... 1 2 EL İLANI/BROŞÜR..... 1 2 PANO/AFİŞ..... 1 2 DİĞER 1 2 (BELİRTİN)	
332	Son birkaç ayda cinsel sağlık, üreme sağlığı veya aile planlaması hakkında herhangi bir yakınınızla veya başka bir kimseyle konuştunuz mu?	EVET.....1 HAYIR.....2	→ 334
333	Kiminle konuştunuz? Başka? <i>SÖYLENENLERİN HEPSİNİ İŞARETLEYİN.</i>	PARTNER/EŞ..... A ANNE..... B BABA..... C KIZ KARDEŞ..... D ERKEK KARDEŞ..... E KADIN ARKADAŞ..... F ERKEK ARKADAŞ..... G DİĞER KADIN AKRABA..... H DİĞER ERKEK AKRABA..... I ÖĞRETMEN..... J PSİKOLOJİK DANIŞMAN VE REHBERLİK ÖĞRETMENİ... K HEMŞİRE/EBE..... L PSİKOLOG..... M DOKTOR..... N DİĞER X (BELİRTİN)	
334	Son bir yıl içinde gebeliği önleyici veya cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları önleyici yöntem ihtiyacınızı karşılamak için herhangi bir kamu sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?	EVET.....1 HAYIR.....2	→ 337

